

AKTA KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

**NR 34
ROK 2022**

Warszawa 2023

BIURO PRASOWE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

WYDAWCA:

Biuro Prasowe Konferencji Episkopatu Polski
Skwer Kard. Stefana Wyszyńskiego 6
01-015 Warszawa
tel. 022/ 530-48-25
e-mail: biuroprasowe@episkopat.pl
www.episkopat.pl

REDAKCJA:

Ks. Leszek Gęsiak SJ (red. nacz.)
Joanna Lipka (Biuro Prasowe KEP)
s. Katarzyna Więcek (Biuro Prawne KEP)

*W niniejszym numerze „Akt Konferencji Episkopatu Polski” opublikowane są dokumenty
wydane od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r.*

ISSN 1505-1870

ŁAMANIE I DRUK:

Poligrafia Wydawnictwa Biblos

Plac Katedralny 6, 33-100 Tarnów
14 621 27 77

biblos@biblos.pl
www.biblos.pl
[@wydawnictwobiblos](#)

OGÓLNY SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	17
I. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ I NUNCJATURY APOSTOLSKIEJ W POLSCE	19
1. Dokumenty Papieża Franciszka	19
2. Dokumenty Stolicy Apostolskiej	38
3. Dokumenty Nuncjatury Apostolskiej w Polsce	64
II. DOKUMENTY KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	71
1. Uchwały definitywne Konferencji Episkopatu Polski	71
1.1. Uchwały Konferencji Episkopatu Polski, które uzyskały <i>aprobatio</i> lub <i>confirmatio</i> Stolicy Apostolskiej	71
1.2. Pozostałe uchwały definitywne Konferencji Episkopatu Polski	77
2. Komunikaty, oświadczenia, apele i stanowiska Konferencji Episkopatu Polski, jej organów, gremiów statutowych i delegatów Konferencji Episkopatu Polski.....	164
2.1. Komunikaty z Zebrań Plenarnych Konferencji Episkopatu Polski	164
2.2. Dokumenty Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski	167
2.3. Dokumenty Rady Biskupów Diecezjalnych Konferencji Episkopatu Polski	172
2.4. Dokumenty Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski	173
2.5. Dokumenty Komisji, Rad i Zespołów Konferencji Episkopatu Polski	177
2.6. Dokumenty Delegatów Konferencji Episkopatu Polski	224
3. Listy pasterskie Konferencji Episkopatu Polski	232
4. Korespondencja Konferencji Episkopatu Polski (wybór)	246
III. INNE DOKUMENTY	277
IV. STATYSTYKA	309

SZCZEGÓŁOWY SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	17
I. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ I NUNCJATURY APOSTOLSKIEJ W POLSCE	19
1. DOKUMENTY PAPIEŻA FRANCISZKA	19
List Papieża Franciszka do Przewodniczącego Papieskiej Rady do spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji z okazji Jubileuszu Roku 2025 (11.02.2022)	19
List Ojca Świętego do biskupów świata z zaproszeniem do modlitewnego włączenia się w uroczysty Akt poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy, Niepokalanemu Sercu Maryi (21.03.2022)	21
Akt Poświęcenia Niepokalanemu Sercu Najświętszej Maryi Panny	21
List apostolski „Desiderio desideravi” do biskupów, prezbiterów i diakonów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich o formacji liturgicznej ludu Bożego (29.06.2022)	23
2. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ	38
Komunikat Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka ws. wsparcia od Ojca Świętego dla Filipin oraz migrantów, którzy utknęli między Polską a Białorusią (18.01.2022)	38
List kard. Mario Grecha, sekretarza generalnego Synodu Biskupów, w związku z kolejnym etapem prac synodalnych XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Bisku- pów: „Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja” (14.09.2022) ...	38
„Rozszerz przestrzeń twego namiotu” (Iz 54, 2). Dokument roboczy dla Etapu Kontynental- nego XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu: „Ku Kościołowi synodal- nemu: komunია, uczestnictwo i misja” (24.10.2022)	40
List Prefekta Dykasterii ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów ws. przyjęcia Eucharystii w postaci hostii o niskiej zawartości glutenu (20.12.2022)	63
3. DOKUMENTY NUNCJATURY APOSTOLSKIEJ W POLSCE	64
Bp Wiesław Lechowicz – biskupem polowym Wojska Polskiego (15.01.2022).....	64
Ks. Radosław Orchowicz – biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej (26.01.2022)	64
Przyjęcie rezygnacji bp. Edwarda Białogłowskiego (26.01.2022)	64
Kard. Konrad Krajewski – specjalnym wysłannikiem papieskim w Ukrainie i na granicy polsko-ukraińskiej (7.03.2022)	65
Ks. Maciej Małyga – biskupem pomocniczym archidiecezji wrocławskiej (10.03.2022) ...	65
Bp Zbigniew Zieliński – biskupem koadiutorem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (10.03.2022)	65
Przyjęcie rezygnacji bp. Jana Szkodonia (10.03.2022)	66
Przyjęcie rezygnacji bp. Pawła Stobrawy (22.04.2022)	66
Komunikat Nuncjatury Apostolskiej ws. wyniku badań dokumentacji zebranej przez kard. Angelo Bagnasco podczas wizyty w Polsce (22.04.2022)	66
Komunikat Nuncjatury Apostolskiej w Polsce ws. ks. Daniela Galusa (6.05.2022)	66
Przyjęcie rezygnacji bp. Piotra Libery. Bp Wiesław Śmigiel – administratorem apostolskim diecezji płockiej sede vacante (4.06.2022)	68
Ks. Adrian Put – biskupem pomocniczym diecezji zielonogórsko-gorzowskiej (28.06.2022) ...	68
Ks. Piotr Przyborek – biskupem pomocniczym archidiecezji gdańskiej (6.07.2022)	68
Ks. Dariusz Zalewski – biskupem pomocniczym diecezji ełckiej (24.09.2022)	69
Bp Szymon Stułkowski – biskupem plockim (22.10.2022)	69
Ks. Waldemar Musioł – biskupem pomocniczym diecezji opolskiej (29.10.2022)	69

II. DOKUMENTY KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	71
1. UCHWAŁY DEFINITYWNE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	71
1.1. UCHWAŁY KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI, KTÓRE UZYSKAŁY <i>APROBATIO</i> LUB <i>CONFIRMATIO</i> STOLICY APOSTOLSKIEJ	71
Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w sprawie zatwierdzenia bł. Natalii Tułasiewicz patronką nauczycieli w Polsce (19.01.2022)	71
Uchwała nr 37/386/2020 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 29 sierpnia 2020 r. w sprawie zatwierdzenia bł. Natalii Tułasiewicz patronką nauczycieli w Polsce	71
Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w sprawie zatwierdzenia tekstów liturgicznych ku czci świętych Marty, Marii i Łazarza (26.04.2022)	72
Uchwała nr 21/390/2021 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie zatwierdzenia polskiego tłumaczenia tekstów liturgicznych na wspomnienie Świętych Marty, Marii i Łazarza	72
Teksty liturgiczne na wspomnienie obowiązkowe Świętych Marty, Marii i Łazarza	73
1.2. POZOSTAŁE UCHWAŁY DEFINITYWNE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	77
391. Zebranie Plenarne KEP (14-15.03.2022)	77
Uchwała nr 1/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie wyboru Przewodniczących Komisji Maryjnej, Komisji ds. Instytutów Życia Konsekwentnego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego oraz Rady Naukowej KEP	77
Uchwała nr 2/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.....	77
Uchwała nr 3/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchu „Wiara i Światło” oraz Fundacji „L’Arche”	78
Uchwała nr 4/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania Delegatów Konferencji Episkopatu Polski	78
Uchwała nr 5/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Policji, Straży Ochrony Kolei, Kombatantów oraz Harcerzy.....	79
Uchwała nr 6/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia składu Rady ds. Duszpasterstwa Młodzieży KEP	79
Uchwała nr 7/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia składu Rady ds. Apostolstwa Świeckich KEP	80
Uchwała nr 8/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia składu Zespołu KEP ds. Nowej Ewangelizacji.....	80
Uchwała nr 9/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia konsultora Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski.....	81
Uchwała nr 10/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia członka Bilateralnego Zespołu Katolicko-Prawosławnego....	82
Uchwała nr 11/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania Duszpasterzy Krajowych	82
Uchwała nr 12/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie wyboru Moderатора Krajowego Stowarzyszenia „Żywego Różańca”	83
Uchwała nr 13/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie mianowania Przewodniczącego Zarządu Rady Szkół Katolickich.....	83

Uchwała nr 14/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia kandydata na Rektora Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie	83
Uchwała nr 15/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia kandydata na Koordynatora duszpasterstwa polskojęzycznego w Irlandii	84
Uchwała nr 16/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia kandydata na Rektora Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie	84
Uchwała nr 17/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie powołania członka Rady Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski	85
Uchwała nr 18/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego z działalności Caritas Polska za rok 2020 oraz pokrycia straty z Funduszu Statutowego Caritas Polska.....	85
Uchwała nr 19/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia zaktualizowanego polskiego tłumaczenia Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.....	86
Uchwała nr 20/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie ujednoczenia obchodów Niedzieli Słowa Bożego oraz Niedzieli Biblijnej	86
Uchwała nr 22/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie nowelizacji <i>Wytycznych Konferencji Episkopatu Polski dotyczących duszpasterstwa emigracji polskiej</i>	87
Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski dotyczące duszpasterstwa emigracji polskiej	87
Uchwała nr 23/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia znowelizowanego Regulaminu przyznawania medalu „Pro Polonia et Ecclesia”	95
Regulamin przyznawania medalu „Pro Polonia et Ecclesia”	96
Uchwała nr 24/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia Listu Biskupów polskich do kapłanów na Wielki Czwartek 2022	97
Uchwała nr 25/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie zwrócenia się z prośbą do Stolicy Apostolskiej o zmianę przepisów dotyczących udzielania Komunii Świętej w formie hostii niskoglutenuowej	98
Uchwała nr 26/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie uwag na temat nowelizacji motu proprio <i>Vos estis lux mundi</i>	98
Uchwała nr 27/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie działalności Krajowej Służby Komunii CHARIS Polska.....	99
392. Zebranie Plenarne KEP (6-7.06.2022)	99
Uchwała nr 1/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie wyboru Przewodniczących Rady ds. Środków Społecznego Przekazu oraz Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Francji.....	99
Uchwała nr 2/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Powołań.....	100
Uchwała nr 3/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Referenta ds. Biskupów Emerytów.....	100
Uchwała nr 4/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia członków i konsultorów Rady ds. Ekumenizmu oraz konsultorów Komisji ds. Misji.....	100
Uchwała nr 5/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Duszpasterzy Krajowych.....	101
Uchwała nr 6/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie mianowania Asystenta Generalnego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży	101

Uchwała nr 7/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia asystenta kościelnego Wspólnoty Emmanuel – Polska.....	102
Uchwała nr 8/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Koordynatora Posługi Księży Egzorcystów w Polsce	102
Uchwała nr 9/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie wyboru Kościelnego Inspektora Ochrony Danych.....	103
Uchwała nr 10/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie powołania Dyrektora Caritas Polska.....	103
Uchwała nr 11/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie Naczelnego Kapelana ZHP pgK	103
Uchwała nr 12/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie Statutu Stowarzyszenia Ogólnopolskiego Ruch Rodzin Nazaretańskich... Statut Stowarzyszenia Ogólnopolskiego Ruch Rodzin Nazaretańskich	104 104
Uchwała nr 13/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. w sprawie opinii dotyczącej erygowania Wydziału Teologicznego w Łodzi	110
Uchwała nr 15/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie wyboru Kierownika Redakcji Audycji Katolickich TVP	110
Uchwała nr 16/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie utworzenia nowej funkcji Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Służby Więziennej	110
Uchwała nr 17/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia rocznego sprawozdania z działalności i stanu finansów Caritas Polska za rok 2021	111
Uchwała nr 18/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie realizacji przez Stowarzyszenie „Diakonia Ruchu Światło-Życie” Etapu II Budowy: Centrum Krucjaty Wyzwolenia Człowieka	111
Uchwała nr 19/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie opinii dotyczącej rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego	112
Uchwała nr 20/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 7 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Listów Pastorskich oraz Apelu Zespołu KEP ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych.....	112
393. Zebranie Plenarne KEP (11-12.10.2022)	113
Uchwała nr 1/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie wyboru Członków Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski	113
Uchwała nr 2/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie wyboru Przewodniczących Zespołów, Rady i Komitetu Konferencji Episkopatu Polski	113
Uchwała nr 3/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania Delegatów Konferencji Episkopatu Polski	114
Uchwała nr 4/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie ustanowienia Asystenta Rady Szkół Katolickich.....	114
Uchwała nr 5/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia członków i konsultorów Komisji, Rady i Zespołu Konferencji Episkopatu Polski.....	115
Uchwała nr 6/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania Duszpasterza Krajowego Zakładów Poprawczych i Schronisk dla Nieletnich	115
Uchwała nr 7/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania Duszpasterza Krajowego Pracowników Opieki Społecznej	116

Uchwała nr 8/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania Krajowego Moderadora Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego	116
Uchwała nr 9/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia Delegata Narodowego KEP przy Europejskim Komitecie Duszpasterzy Akademickich	116
Uchwała nr 10/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania Asystenta Kościelnego Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej	117
Uchwała nr 11/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia kandydata na Asystenta Krajowego Grup Modlitwy Ojca Pio ...	117
Uchwała nr 12/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia Krajowego Asystenta Kościelnego Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”	118
Uchwała nr 13/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie powołania członka Zarządu Fundacji Opoka.....	118
Uchwała nr 14/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia członków Zarządu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski.....	119
Uchwała nr 15/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia składu Zarządu Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”	119
Uchwała nr 16/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia wyboru Prezesa Zarządu Federacji Sodalicji Mariańskich w Polsce	120
Uchwała nr 17/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie <i>nihil obstat</i> Konferencji Episkopatu Polski dla kandydata na Zastępcę Dyrektora Caritas Polski	120
Uchwała nr 18/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zmiany nazwy Duszpasterza Krajowego Głuchoniemych.....	120
Uchwała nr 19/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia Sprawozdań finansowych z działalności Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski oraz podmiotów podległych Konferencji Episkopatu Polski za 2021 rok	121
Uchwała nr 20/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie obchodów Niedzieli Słowa Bożego oraz Niedzieli Biblijnej	121
Uchwała nr 21/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie Statutu Stowarzyszenia Żywy Różaniec.....	122
Statut Stowarzyszenia Żywy Różaniec	122
Uchwała nr 22/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r. w sprawie zmiany i przyjęcia tekstu jednolitego Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski	127
Statut Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski	128
Uchwała nr 23/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie ustanowienia Fundacji Radość Miłości	135
Uchwała nr 24/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie ustalenia statutu Fundacji Radość Miłości.....	135
Statut Fundacji Radość Miłości	136
Uchwała nr 25/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie powołania członków Zarządu Fundacji Radość Miłości	143
Uchwała nr 26/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie powołania członków Rady Fundacji Radość Miłości.....	144

Uchwała nr 28/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie zatwierdzenia polskich tłumaczeń dokumentów dotyczących kan. 838 Kodeksu Prawa Kanonicznego	144
DEKRET wprowadzający w życie przepisy kanonu 838 Kodeksu prawa kanonicznego ...	145
Komentarz do kanonu 838 Kodeksu Prawa Kanonicznego	162
Uchwała nr 29/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 12 października 2022 r. w sprawie ustanowienia Matki Bożej Łaskiej Patronką miasta i gminy Łask	163

**2. KOMUNIKATY, OŚWIADCZENIA, APELE I STANOWISKA KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI,
JEJ ORGANÓW, GREMIÓW STATUTOWYCH I DELEGATÓW KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI ... 164**

2.1. KOMUNIKATY Z ZEBRAŃ PLENARNYCH KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI 164

Komunikat z 391. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (15.03.2022).....	164
Oświadczenie Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wojny w Ukrainie (15.03.2022).....	165
Komunikat z 392. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (7.06.2022).....	165
Komunikat z 393. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (12.10.2022).....	166

2.2. DOKUMENTY RADY STAŁEJ KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI 167

Komunikat Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu online (25.02.2022)	167
Komunikat Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu na Jasnej Górze (2.05.2022)	168
Stanowisko Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski wobec działań Jana Pawła II odnoszących się do przestępstw seksualnych wobec małoletnich (14.11.2022)	169

2.3. DOKUMENTY RADY BISKUPÓW DIECEZJALNYCH KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI 172

Komunikat Rady Biskupów Diecezjalnych Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu na Jasnej Górze (25.08.2022)	172
--	-----

2.4. DOKUMENTY PRZEWODNICZĄCEGO KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI 173

Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski ws. uchodźców z Ukrainy (21.02.2022).....	173
Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w związku z inwazją rosyjską na Ukrainę (24.02.2022).....	174
Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski o włączenie się w Akt poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy, Niepokalanemu Sercu Maryi (18.03.2022)	174
Słowo abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na uroczystości 20-lecia ogłoszenia św. Andrzeja Boboli patronem Polski (16.05.2022) ...	175
Oświadczenie abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie Raportu o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945 (3.09.2022).....	175
Komunikat abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z zachętą do refleksji nad pontyfikatem i spuścizną dziejową św. Jana Pawła II (14.11.2022)	176
Komunikat abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)	177

2.5. DOKUMENTY KOMISJI, RAD I ZESPOŁÓW KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	177
Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom (6.01.2022)	177
Słowo bp. Rafała Markowskiego, Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem na XXV Dzień Judaizmu (17.01.2022).....	179
Słowo abp. Wacława Depo, Przewodniczącego Rady ds. Środków Społecznego Przekazu w liturgiczne wspomnienie św. Franciszka Salezego, patrona dziennikarzy (24.01.2022)	182
Słowo bp. Henryka Ciereszki, Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi z okazji XXII Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce (26.01.2022)	182
Słowo bp. Rafała Markowskiego, Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem na Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu (27.01.2022)	184
Stanowisko Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych w sprawie badań nad ludzko-zwierzęcymi organizmami (28.01.2022).....	184
List bp. Jacka Kicińskiego CMF, Przewodniczącego Komisji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego na Dzień Życia Konsekrowanego (2.02.2022).....	189
Słowo bp. Tadeusza Bronakowskiego, Przewodniczącego Zespołu ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych na 55. Tydzień Modlitw o Trzeźwość Narodu (27.02.2022)	191
Pro memoria Rady Prawnej i Rady ds. Ekumenizmu dotyczące posług religijnych udzielanych wiernym z Kościołów i Wspólnot kościelnych niemających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim (8.03.2022)	193
Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na II Niedzielę Wielkiego Postu „Ad Gentes” (13.03.2022)	197
Komunikat Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek ws. pomocy uchodźcom z Ukrainy (14.03.2022)	199
<i>Posługa miłości wobec przybyszów.</i> Słowo bp. Andrzeja Czai, Przewodniczącego Komisji Duszpasterstwa (15.03.2022)	202
Wskazania Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów odnośnie do liturgii Triduum Paschalnego w roku 2022 (11.04.2022)	203
Słowo bp. Wiesława Szlachetki, Przewodniczącego Komisji Charytatywnej na Niedzielę Miłosierdzia (24.04.2022).....	205
Dokument Komisji Nauki Wiary: „Kryteria eklezjalności wspólnot katolickich” – skrót (14.05.2022)	206
Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na XXIII Ogólnopolski Tydzień św. Krzysztofa (6.06.2022)	209
Apel Zespołu ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych na sierpień – miesiąc abstynencji (7.06.2022).....	210
Komunikat bp. Rafała Markowskiego, Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem w 80. rocznicę pierwszego transportu Żydów do Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Zagłady w Treblince (22.07.2022).....	212
Słowo Komisji Wychowania Katolickiego z okazji rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2022/2023 (1.09.2022).....	213
Słowo bp. Rafała Markowskiego, Przewodniczącego Rady ds. Środków Społecznego Przekazu na 56. Dzień Środków Społecznego Przekazu (18.09.2022)	214

Komunikat Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek z okazji 108. Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy w Kościele, 25 września 2022 r. (21.09.2022)	215
Oświadczenie Komisji Wychowania Katolickiego w sprawie lekcji religii w szkole (3.10.2022)	217
Dokument Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych: Ochrona genomu a bezpieczeństwo narodowe Polski i Polaków (10.10.2022)	218
Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom przypadający w Uroczystość Objawienia Pańskiego, 6 stycznia 2023 r. (11.11.2022)	220
Komunikat Komisji Nauki Wiary ws. nauczania ks. Dominika Chmielewskiego SDB (15.11.2022)	222
Apel Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie na XXIII Dzień modlitwy i pomocy materialnej Kościołowi na Wschodzie (4.12.2022)	222
Komunikat z pierwszego spotkania Zespołu ds. przygotowania wskazań dla formacji stałej i posługi prezbiterów w Polsce (9.12.2022)	224
Komunikat Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów ws. sprawowania Mszy Świętej w intencji śp. papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)	224
2.6. DOKUMENTY DELEGATÓW KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI.....	224
Słowo bp. Wiesława Lechowicza, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej do osób konsekrowanych posługujących wśród Polonii (29.01.2022).....	224
Komunikat abp. Wojciecha Polaka, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży w związku z dniem modlitwy i pokuty za grzech wykorzystania seksualnego małoletnich (14.02.2022)	225
Życzenia bp. Piotra Turzyńskiego, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z okazji Świąt Wielkanocnych (16.04.2022) .	226
Słowo bp. Piotra Turzyńskiego, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą (28.04.2022)	227
Życzenia bp. Piotra Turzyńskiego Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Nauczycieli z okazji Dnia Edukacji Narodowej (14.10.2022)	228
Komunikat bp. Stanisława Jamrozka, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchów, Grup, Wspólnot i Stowarzyszeń Intronizacji Jezusa Chrystusa z zachętą do nowenny przed Uroczystością Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata (29.10.2022)	228
Przesłanie bp. Piotra Gregera, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Muzyki Kościelnej z okazji wspomnienia św. Cecylii (22.11.2022)	229
List bp. Piotra Turzyńskiego Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z okazji Bożego Narodzenia (24.12.2022)	230
3. LISTY PASTERSKIE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI	232
<i>Eucharystia daje życie – Posłani w pokoju Chrystusa</i>	
List Biskupów polskich do kapłanów na Wielki Czwartek 2022 roku (14.03.2022)	232
<i>Ja jestem drogą, prawdą i życiem (J 14, 6)</i>	
List pasterski Episkopatu Polski z okazji XII Tygodnia Wychowania (7.06.2022).....	239
<i>Blask prawdy</i>	
List pasterski Episkopatu Polski zapowiadający ogólnopolskie obchody XXII Dnia Papieskiego (7.06.2022)	242

4. KORESPONDENCJA KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI (WYBÓR)	246
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z okazji świąt Bożego Narodzenia dla wiernych Kościoła greckokatolickiego (6.01.2022)	246
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z okazji świąt Bożego Narodzenia dla wiernych Kościoła prawosławnego (6.01.2022)...	246
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla bp. Wiesława Lechowicza po ogłoszeniu nominacji na biskupa polowego Wojska Polskiego (15.01.2022)	247
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla biskupa nominata Radosława Orchowicza (26.01.2022)	248
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do biskupów prawosławnych i katolickich Rosji i Ukrainy z prośbą o wspólną modlitwę w intencji pokoju (14.02.2022)	249
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do biskupów diecezjalnych z prośbą o modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie (14.02.2022)	250
List braterskiej troski abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do bp. Georga Bätzinga, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec ws. niemieckiej „drogi synodalnej” (22.02.2022)	251
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do ks. Pawła Ptasznika na zakończenie jego posługi w Sekretariacie Stanu Stolicy Apostolskiej (23.02.2022).....	256
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do Patriarchy Moskiewskiego i całej Rusi Cyryla w związku z wojną w Ukrainie (2.03.2022)	257
Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na uroczystości pogrzebowe śp. bp. Adama Odzimka (16.03.2022)	258
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla wspólnoty żydowskiej z okazji Świąt Paschy (16.04.2022)	259
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do metropolity katowickiego abp. Wiktora Skworca w związku z katastrofą górnictw w Kopalni Pniówek (21.04.2022)	260
Życzenia wielkanocne abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla wiernych Kościoła greckokatolickiego (24.04.2022)	260
Życzenia wielkanocne abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla wiernych Kościoła prawosławnego (24.04.2022)	261
List kondolencyjny abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na uroczystości pogrzebowe śp. bp. Adama Lepy (6.05.2022).....	262
Gratulacje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla abp. Piero Mariniego z okazji nadania mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Papieskiego św. Jana Pawła II w Krakowie (18.05.2022).....	262
Gratulacje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla nowego przewodniczącego Konferencji Episkopatu Włoch (24.05.2022)	263
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla Ojca Świętego Franciszka z okazji Święta Papieskiego (29.06.2022).....	264
Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po wypadku polskiego autokaru w Chorwacji (6.08.2022)	265

Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla biskupa nominata Piotra Przyborka w dniu sakry biskupiej (20.08.2022)	265
Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci Elżbiety II (8.09.2022)	266
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla biskupa nominata Dariusza Zalewskiego (24.09.2022)	267
Życzenia noworoczne abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla Wspólnoty Żydów Polskich (25.09.2022)	267
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z okazji inauguracji Centrum im. Abrahama J. Heschela na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II (17.10.2022)	268
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla nowego biskupa płockiego Szymona Stułkowskiego (22.10.2022)	269
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla biskupa nominata Waldemara Musioła (29.10.2022)	270
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do biskupów przed 90. rocznicą Wielkiego Głodu w Ukrainie (18.11.2022)	270
Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z okazji ingresu biskupa płockiego Szymona Stułkowskiego (26.11.2022)	271
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do bp. Waldemara Musioła, nowego biskupa pomocniczego diecezji opolskiej w dniu sakry (10.12.2022)	272
List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do Ojca Świętego Franciszka z życzeniami w dniu jego 86. urodzin oraz z podziękowaniem za dekrety o heroiczności cnót ks. Ignacego Posadzego i ks. Aleksandra Woźnego oraz dekret o męczeństwie rodziny Ulmów (17.12.2022)	273
Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci bp. Tadeusza Werno, biskupa pomocniczego seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (20.12.2022)	274
Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)	275
III. INNE DOKUMENTY	277
Komunikat ks. Piotra Studnickiego, Kierownika Biura Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, nt. współpracy Kościoła w Polsce z Państwową Komisją (17.01.2022)	277
Słowo abp. Wojciecha Polaka, Prymasa Polski, podczas noworocznego spotkania Pary Prezydenckiej z przedstawicielami Kościołów i Związków Wyznaniowych (18.01.2022)	277
Apel katolickich biskupów Polski i Ukrainy o poszukiwanie dialogu i porozumienia w celu zażegnania niebezpieczeństwa działań wojennych (24.01.2022)	278
List abp. Światosława Szewczuka do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z podziękowaniem za solidarność wyrażoną w apelu o modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie (14.02.2022)	280
List pasterski biskupów metropolii przemysko-warszawskiej Kościoła greckokatolickiego w Polsce w związku ze zbrojnym napadem Rosji na Ukrainę (24.02.2022)	281
Komunikat rzeczników trzech Kościołów chrześcijańskich na rozpoczęcie Wielkiego Postu (1.03.2022)	283

List Zwierzchnika Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego Arcybiskupa Większego Kijowsko-Halickiego Światosława Szewczuka do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego z podziękowaniem za wizytę solidarności w Ukrainie (24.05.2022)	284
Sprawozdanie z działalności Kościelnego Inspektora Ochrony Danych za okres od 7 czerwca 2021 r. do 6 czerwca 2022 r. (7.06.2022)	284
Dekret ws. nadania wezwania NMP Matki Kościoła kaplicy w zakopiańskiej „Księżówce” (23.06.2022)	287
Ogólnopolska synteza synodu o synodalności (25.08.2022)	288
List rzymskokatolickiego Episkopatu Ukrainy do duchowieństwa i wiernych Kościoła katolickiego w Polsce (25.11.2022)	302
Orędzia telewizyjne	303
Orędzie telewizyjne na Środę Popielcową 2022 roku, w czasie wojny w Ukrainie wygłoszone przez abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski (1.03.2022)	303
Orędzie telewizyjne na Wielkanoc wygłoszone przez abp. Stanisława Budzika, metropolitę lubelskiego (16.04.2022)	305
Orędzie telewizyjne na Uroczystość Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny wygłoszone przez abp. Józefa Kupnego, metropolitę wrocławskiego (31.10.2022)...	306
Orędzie telewizyjne na Boże Narodzenie wygłoszone przez biskupa opolskiego Andrzeja Czaję (24.12.2022)	307
IV. STATYSTYKA	309
1. ZESTAWIENIA DOTYCZĄCE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI (STAN Z DN. 31.12.2022)	309
2. STATYSTYKA DUSZPASTERSTWA KOŚCIOŁA I RELIGIJNOŚCI KATOLIKÓW W POLSCE	312
Parafie	312
Siły apostołskie	313
Życie sakramentalne	320
Edukacja religijna	326
Pomoc uchodźcom z Ukrainy	328

WPROWADZENIE

Wojna w Ukrainie, która wybuchła 24 lutego, oraz pomoc tym, którzy doświadczyli jej tragedii, naznaczyła cały rok 2022, w tym działania duszpasterskie i charytatywne wspólnoty kościelnej w Polsce. Był to też czas prac związanych z synodem o synodalności, którego etap diecezjalny zakończył się w połowie roku i przeszedł w fazę kontynentalną. Rok zamknęła smutna wiadomość o odejściu do Domu Ojca papieża seniora Benedykta XVI.

Najnowszy numer „Akt Konferencji Episkopatu Polski” dokumentuje m.in. wsparcie, jakiego Ukrainie udzielił od początku wojny Kościół katolicki w Polsce, a także działania, które podejmował w związku z tym konfliktem. 3 marca br. Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski abp Stanisław Gądecki wystosował list do Patriarchy Moskiewskiego i Calej Rusi Cyryła z apelem o interwencję w sprawie zaprzestania działań wojennych przez Rosję. W połowie maja miała zaś miejsce wizyta solidarności przedstawicieli polskiego Episkopatu w Ukrainie. 25 marca biskupi i wierni w Polsce włączyli się w uroczysty Akt poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy, Niepokalanemu Sercu Maryi, którego dokonał Ojciec Święty Franciszek.

Jak wynika z dokumentów Nuncjatury Apostolskiej w Polsce, w 2022 roku mianowanych zostało sześciu nowych biskupów pomocniczych, a czterech biskupów przeszło na emeryturę. Biskupem połowym Wojska Polskiego został w styczniu bp Wiesław Lechowicz, natomiast w październiku biskupem plockim – bp Szymon Stułkowski. Bp Zbigniew Zieliński został zaś biskupem koadiutorem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Ważnym dokumentem jest też wydany pod koniec marca dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, który ustanowił bł. Natalię Tułasiewicz patronką nauczycieli polskich.

W „Aktach KEP” zostały opublikowane ponadto komunikaty z trzech zebrań plenarnych, jakie odbyły się w 2022 roku: w Warszawie, Zakopanem i Kamieniu Śląskim. Wśród innych dokumentów Konferencji Episkopatu Polski zwracają uwagę m.in. *List braterskiej troski Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec ws. niemieckiej „drogi synodalnej”* oraz opublikowane w związku z atakami medialnymi na Jana Pawła II *Stanowisko Rady Stałej KEP wobec działań Papieża Polaka odnoszących się do przestępstw seksualnych wobec małoletnich*. Wśród dokumentów gremiów KEP warto zauważyć m.in. *Stanowisko Zespołu Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych w sprawie badań nad ludzko-zwierzęcymi organizmami*, skrót *Dokumentu Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski: „Kryteria eklezjalności wspólnot katolickich”* i *Oświadczenie Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski w sprawie lekcji religii w szkole*.

Tradycyjnie zbiór dokumentów Konferencji Episkopatu Polski kończy się zestawieniem statystycznym dotyczącym religijności Polaków. W tym roku ostatni dział „Akt” zawiera też dane dotyczące pomocy udzielanej przez Kościół uchodźcom z Ukrainy.

Zachęcam również do korzystania z dokumentów Konferencji Episkopatu Polski znajdujących się na stronie internetowej www.episkopat.pl w zakładce: „Akta KEP” (www.episkopat.pl/akta_kep_dokumenty).

Życzę owocnej lektury!

ks. Leszek Gęsiak SJ
Rzecznik Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, 31 grudnia 2022 r.

I. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ I NUNCJATURY APOSTOLSKIEJ W POLSCE

1. Dokumenty Papieża Franciszka

List Papieża Franciszka do Przewodniczącego Papieskiej Rady do spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji z okazji Jubileuszu Roku 2025 (11.02.2022)

Do drogiego Brata
Arcybiskupa Rino Fisichelli
Przewodniczącego Papieskiej Rady
do spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji

Jubileusz zawsze w życiu Kościoła był wydarzeniem o wielkim znaczeniu duchowym, kościelnym oraz społecznym. Odkąd Bonifacy VIII w 1300 roku ustanowił pierwszy Rok Święty, który miał być powtarzany co sto lat – co na wzór biblijny zostało zmienione na 50, a następnie na 25 lat – święty, wierny Lud Boży przeżywał tę celebrację jako wyjątkowy dar łaski, charakteryzujący się przebaczeniem grzechów, a w szczególności odpustem, pełnym wyrazem Miłosierdzia Boga. Wierni, często na koniec długiej pielgrzymki, mogą zaczerpnąć z duchowego skarbcza Kościoła, przekraczając Drzwi Święte oraz czcząc relikwie apostołów Piotra i Pawła, przechowywane w rzymskich Bazylikach. W ciągu wieków, miliony pielgrzymów przybywały do tychże miejsc świętych, dając żywe świadectwo wiary, która trwa od zawsze.

Wielki Jubileusz roku 2000 wprowadził Kościół w trzecie Tysiąclecie jego historii. Święty Jan Paweł II bardzo go wyczekiwał, pragnął, w nadziei, że wszyscy chrześcijanie, przewyższając historyczne podziały, będą mogli wspólnie celebrować dwa tysiące lat od Narodzenia Jezusa Chrystusa, Zbawiciela ludzkości. Zbliżamy się już do kolejnych 25 lat w XXI wieku i jesteśmy wezwani do rozpoczęcia przygotowań, które pozwolą ludowi chrześcijańskiemu przeżywać Rok Święty w całym jego duszpasterskim bogactwie. W tym kontekście, znaczącym etapem był Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia, który pozwolił nam na odkrycie całej siły i czułości miłości miłosiernej Ojca, abyśmy z kolei i my stali się jej świadkami.

Jednak w ostatnich dwóch latach nie było takiego kraju, który nie zostałby doświadczony przez niespodziewaną pandemię, która nie tylko przyniosła doświadczenie dramatu śmierci w samotności, niepewności oraz prowizoryczności egzystencji, ale także zmieniła sposób naszego życia. Jako chrześcijanie, doznaliśmy wraz ze wszystkimi braćmi i siostrami tych samych cierpień i ograniczeń. Nasze kościoły zostały zamknięte, tak jak szkoły, fabryki, urzędy, sklepy oraz miejsca przeznaczone na spędzanie czasu wolnego. Wszystkich nas dotknęły niektóre ograniczenia wolności, a pandemia spowodowała nie tylko cierpienia, ale również zasiała w naszych duszach wątpliwość, strach i zagubienie. Ludzie nauki z wielkim pośpiechem znaleźli pierwszy środek zapobiegawczy, który stopniowo pozwala na powrót do codziennego życia. Mamy pełną ufność, że epidemia może być przewyciężona, a świat może odnaleźć swój rytm relacji osobowych i życia społecznego. Będzie to o wiele łatwiej osiągnąć, jeśli będziemy działać w sposób faktycznie solidarny tak, aby nie były zaniedbywane ludy ubogie, ale by można było dzielić się ze wszystkimi tak odkryciami nauki, jak i koniecznymi lekarstwami.

Musimy podtrzymywać płomień nadziei, który został nam dany i uczynić wszystko, aby każdy odzyskał siłę i pewność patrzenia w przyszłość otwartą duszą, ufnym sercem oraz dalekosiężnym umysłem. Najbliższy Jubileusz będzie mógł bardzo służyć tworzeniu na nowo klimatu nadziei i zaufania jako znaku odrodzenia, którego wszyscy pilnie potrzebujemy. Z tego powodu wybrałem motto: *Pielgrzymi nadziei*. Wszystko to będzie jednak możliwe, jeśli potrafimy na nowo odkryć sens

powszechnego braterstwa, jeśli nie zamkniemy oczu wobec dramatu rozlewającej się biedy, która nie pozwala milionom kobiet i mężczyzn, młodych i dzieci żyć w sposób godny istot ludzkich. Myślę szczególnie o wielu uchodźcach zmuszonych do porzucenia swoich ziem. Niech zostaną usłyszane głosy ubogich w tym czasie przygotowań do Jubileuszu, który, według biblijnego przykazania, przywraca każdemu dostęp do owoców ziemi: „Szabat ziemi będzie służył wam za pokarm: tobie, słudze twemu, służącej twej, najemnikowi twemu i osiadłym u ciebie przybyszem. Cały jego plon będzie służyć za pokarm także twojemu bydłu i zwierzętom, które są w twoim kraju” (*Kpł* 25, 6-7).

Dlatego też wymiar duchowy jubileuszu, który wzywa do nawrócenia, niech połączy się z tymi fundamentalnymi dla współżycia społecznego aspektami, aby ustanowić spójną jedność. Czując się wszyscy pielgrzymami na ziemi, na której Pan nas umieścił, abymy ją uprawiali i strzegli (por. *Rdz* 2, 15), nie zaniedbujmy na tej drodze kontemplowania piękna stworzenia oraz troski o nasz wspólny dom. Życzę, aby najbliższy Rok Jubileuszowy był celebrowany i przeżywany również z tą intencją. Istotnie, coraz większa liczba osób, wśród których wielu jest młodych i bardzo młodych, uznaje, że troska o stworzenie jest podstawowym wyrazem wiary w Boga i posłuszeństwa Jego woli.

Powierzam Tobie, drogi Bracie, odpowiedzialność za znalezienie odpowiednich form, ażeby Rok Święty mógł być przygotowany i celebrowany z intensywną wiarą, żywą nadzieją oraz czynną miłością. Dykasteria, która krzewi nową ewangelizację, będzie potrafiła uczynić z tego momentu łaski znaczący etap dla duszpasterstwa w Kościołach lokalnych łacińskich i wschodnich, które w tychże latach są wezwane do zintensyfikowania zaangażowania synodalnego. W tej perspektywie, pielgrzymka w stronę Jubileuszu będzie mogła wzmocnić i wyrazić wspólną drogę, do podjęcia której jest wezwany Kościół, aby był zawsze więcej i zawsze bardziej znakiem i narzędziem jedności w harmonii różnorodności. Ważne będzie, by pomóc odkrywać na nowo wymagania, jakie niesie powszechne powołanie do odpowiedzialnego udziału, z docenieniem charyzmatów i posług, których Duch Święty nie przestaje udzielać dla budowania jednego Kościoła. Cztery Konstytucje Soboru Ekumenicznego Watykańskiego II wraz z Magisterium tych dziesięcioleci będą nadal nas prowadzić i ukierunkowywać święty Lud Boży, ażeby czynił postępy w misji niesienia wszystkim radości z głoszenia Ewangelii.

Zgodnie ze zwyczajem, Bulla ogłaszająca, która w odpowiednim czasie będzie opublikowana, będzie zawierała wskazówki konieczne do celebracji Jubileuszu Roku 2025. W tym czasie przygotowań, już teraz raduję się myślą, że rok 2024, poprzedzający wydarzenie jubileuszowe, będzie można poświęcić wielkiej „symfonii” modlitwy. Przede wszystkim, aby odnowić pragnienie znajdowania się w obecności Pana, słuchania Go i adorowania. Ponadto, modlitwy, dla dziękczynienia Bogu za tak wielkie dary Jego miłości dla nas i za Jego dzieło stworzenia, które skłania wszystkich do szacunku oraz do konkretnego i odpowiedzialnego działania w celu jego ochrony. Modlitwy, głosu „jednego serca i jednego ducha” (por. *Dz* 4, 32), która realizuje się w solidarności i w dziele niu się chlebem powszednim. Modlitwy, która pozwala każdemu mężczyźnie i każdej kobiecie na tym świecie, zwrócić się do jedyne Boga, aby wyrazić Mu to, co jest złożone w tajemnicy serca. Modlitwy, uprzywilejowanej drogi do świętości, która prowadzi do życia kontemplacją również pośród działania. Będzie to zatem intensywny rok modlitwy, w którym serca otworzą się, aby otrzymać mnogość łask, czyniąc z „Ojciec nasz”, modlitwy, której nauczył nas Jezus, program życia dla każdego swojego ucznia.

Proszę Maryję Dziewicę, aby towarzyszyła Kościołowi na drodze przygotowań do Jubileuszu, wydarzenia łaski, i z wdzięcznością przesyłam z serca Tobie oraz współpracownikom moje Błogosławieństwo.

W Rzymie, u Świętego Jana na Lateranie, 11 lutego 2022 roku, we wspomnienie Matki Bożej z Lourdes.

FRANCISZEK

(tłum. za: www.vaticannews.va, link bezpośredni: <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2022-02/list-papieza-franciszka-z-okazji-jubileuszu-roku-2025.html>, dostęp: 11.02.2022 r.)

**List Ojca Świętego do biskupów świata z zaproszeniem do modlitewnego włączenia się
w uroczysty Akt poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy,
Niepokalanemu Sercu Maryi (21.03.2022)**

Drogi Bracie,

Minął już prawie miesiąc od rozpoczęcia wojny na Ukrainie, która powoduje coraz boleśniejsze cierpienia udręczonej ludności, zagrażając także pokojowi na świecie. W tej mrocznej godzinie, Kościół jest usilnie wzywany, by wstawiać się u Księcia Pokoju i być blisko tych, którzy ponoszą konsekwencje tego konfliktu. Dlatego jestem wdzięczny tym wszystkim, którzy z wielką hojnością odpowiadają na moje apele o modlitwę, post i miłosierdzie.

Teraz, przyjmując także liczne prośby Ludu Bożego, pragnę w szczególny sposób powierzyć Matce Bożej Narody będące w konflikcie. Jak powiedziałem wczoraj na zakończenie modlitwy Anioł Pański, 25 marca, w uroczystość Zwiastowania Pańskiego, zamierzam dokonać uroczystego Aktu Poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy, Niepokalanemu Sercu Maryi. Dlatego, by błagać o pokój, dobrze jest odnowić się przez Boże przebaczenie w kontekście celebracji Nabożeństwa pokutnego, które odbędzie się w Bazylice św. Piotra o godz. 17.00 czasu rzymskiego. Akt Poświęcenia przewidziany jest około godziny 18.30.

Ma to być gest Kościoła powszechnego, który w tej dramatycznej chwili zanosí do Boga, za pośrednictwem Jego i naszej Matki, krzyk bólu tych, którzy cierpią i błagają o położenie kresu przemocy, oraz powierza przyszłość ludzkości Królowej Pokoju. Dlatego zapraszam Ciebie, Drogi Bracie do włączenia się w ten Akt, zachęcając kapłanów, osoby zakonne i wiernych do wspólnej modlitwy w miejscach świętych, w piątek 25 marca, aby święty Lud Boży wznosił jednomyślnie serdeczną prośbę do swojej Matki. W związku z tym przesyłam tekst załączonej modlitwy konsekracyjnej, aby można ją było odmówić w tym dniu w braterskiej jedności.

Dziękuję za jej przyjęcie i za współpracę. Z serca błogosławię Tobie i wszystkim wiernym powierzonym Twojej pasterskiej trosce. Niech Jezus Was chroni, a Najświętsza Dziewica czuwa nad Wami. Módlcie się za mnie.

Z braterskim pozdrowieniem,

Franciszek

Rzym, u św. Jana na Lateranie, 21 marca 2022 r.

(tłum. za: www.vaticannews.va, link bezpośredni: <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/letters/2022/documents/20220321-lettera-consacrazione-cuoredimaria.html>, dostęp: 30.12.2022 r.)

Akt Poświęcenia Niepokalanemu Sercu Najświętszej Maryi Panny

O Maryjo, Matko Boga i nasza Matko, uciekamy się do Ciebie w tej godzinie cierpienia. Jesteś naszą Matką, miłujesz nas i znasz nas: nic, co nosimy w sercu, nie jest przed Tobą ukryte. Matko miłosierdzia, tak wiele razy doświadczyliśmy Twojej opatrnościowej czułości, Twojej obecności, która przywraca nam pokój, ponieważ Ty zawsze prowadzisz nas do Jezusa, Księcia Pokoju.

My jednak zgubiliśmy drogę do pokoju. Zapomnieliśmy o nauce płynącej z tragedii minionego wieku, o poświęceniu milionów poległych podczas wojen światowych. Zlekceważyliśmy zobowiązania podjęte jako Wspólnota Narodów i wciąż zdradzamy marzenia narodów o pokoju oraz nadzieje ludzi młodych. Staliśmy się chorzy z chciwości, zamknęliśmy się w nacjonalistycznych interesach, pozwoliliśmy, by sparaliżowały nas obojętność i egoizm. Woleliśmy lekceważyć Boga, żyć w naszym fałszu, podsycać agresję, niszczyć życie i gromadzić broń, zapominając, że jesteśmy opiekunami naszego bliźniego i wspólnego domu, który dzielimy. Poprzez wojnę rozszarpaliśmy Ziemi ogród, grzechem zraniliśmy serce naszego Ojca, który pragnie, abyśmy byli braćmi i sio-

strami. Staliśmy się obojętni na wszystkich i wszystko z wyjątkiem nas samych. A teraz ze wstydem mówimy: przebac nam, Panie!

W nędzy grzechu, w naszych trudach i słabościach, w tajemnicy nieprawości zła i wojny, Ty, Najświętsza Matko, przypominasz nam, że Bóg nas nie opuszcza, ale wciąż patrzy na nas z miłością, pragnąc nam przebaczyć i nas podnieść. To On dał nam Ciebie a Twoje Niepokalane Serce uczynił schronieniem dla Kościoła i ludzkości. Z Bożej dobroci jesteś z nami i przeprowadzasz nas z czułością nawet przez najbardziej skomplikowane dziejowe zakręty.

Zatem uciekamy się do Ciebie, pukamy do drzwi Twego Serca, my, Twoje umiłowane dzieci, które w każdym czasie niestrudzenie nawiedzasz i zachęcasz do nawrócenia. W tej mrocznej godzinie przyjdź nam z pomocą i pociesz nas. Powtarzaj każdemu z nas: „Czyż oto nie jestem tu Ja, twoja Matka?”. Ty wiesz, jak rozplątać pęta naszego serca i węzły naszego czasu. W Tobie pokładamy nadzieję. Jesteśmy pewni, że Ty, zwłaszcza w chwili próby, nie gardzisz naszymi prośbami i przychodzisz nam z pomocą.

Tak właśnie uczyniłaś w Kanie Galilejskiej, gdy przyspieszyłaś godzinę działania Jezusa i zapowiedziałaś Jego pierwszy znak w świecie. Gdy ucztą zamieniła się w smutek, powiedziałaś Mu: „Nie mają wina” (J 2, 3). O Matko, raz jeszcze powtórz to Bogu, bowiem dziś zabrakło nam wina nadziei, zniknęła radość, rozmyło się braterstwo. Zagubiliśmy człowieczeństwo, zmarnowaliśmy pokój. Staliśmy się zdolni do wszelkiej przemocy i wszelkiego zniszczenia. Jakże pilnie potrzebujemy Twojej matczynej interwencji.

Przyjmij więc, o Matko, to nasze błaganie.

Ty, Gwiazdo morza, nie pozwól, byśmy zostali rozbitkami w czasie wojennej burzy.

Ty, Arko Nowego Przymierza, inspiruj plany i drogi pojednania.

Ty, „Ziemio nieba”, zaprowadź w świecie Bożą zgodę.

Ugaś nienawiść, usuń pragnienie zemsty, naucz nas przebaczenia.

Uwolnij nas od wojny, zachowaj świat od zagrożenia nuklearnego.

Królowo Różańca Świętego, rozbudź w nas pragnienie modlitwy i miłości.

Królowo rodziny ludzkiej, wskaż narodom drogę braterstwa.

Królowo pokoju, wyjednaj światu pokój.

Niech Twój płacz, o Matko, poruszy nasze zatwardziałe serca. Niech łzy, które za nas przelałaś, sprawią, że znów zakwitnie owa dolina, którą wysuszyła nasza nienawiść. I choć nie milknie zgiełk broni, niech Twoja modlitwa usposabia nas do pokoju. Niech Twoje matczyne dłonie będą ukojeniem dla tych, którzy cierpią i uciekają pod ciężarem bomb. Niech Twoje macierzyńskie objęcie pocieszy tych, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia swoich domów i swej ojczyzny. Niech Twoje bolejące Serce poruszy nas do współczucia i przynagli do otwarcia drzwi i opieki nad zranioną i odrzuconą ludzkością.

Święta Boża Rodzicielko, gdy stałaś pod krzyżem, Jezus, wskazując na ucznia obok Ciebie, powiedział Ci: „Oto syn Twój” (J 19, 26): w ten sposób zawierzył Tobie każdego z nas. Następnie do ucznia, do każdego z nas, rzekł: „Oto Matka twoja” (w. 27). Matko, chcemy Cię teraz przyjąć w naszym życiu i w naszej historii. W tej godzinie ludzkość, wyczerpana i zrozpaczona, stoi wraz z Tobą pod krzyżem. I potrzebuje zawierzyć się Tobie, potrzebuje poprzez Ciebie poświęcić się Chrystusowi. Naród ukraiński i naród rosyjski, które czczą Cię z miłością, uciekają się do Ciebie, a Twoje Serce bije dla nich i dla wszystkich narodów zdziesiątkowanych przez wojnę, głód, niesprawiedliwość i nędzę.

My zatem, Matko Boga i nasza Matko, uroczyście zawierzamy i poświęcamy Twojemu Niepokalanemu Sercu siebie samych, Kościół i całą ludzkość, a zwłaszcza Rosję i Ukrainę. Przyjmij ten nasz akt, którego dokonujemy z ufnością i miłością; spraw, aby ustały wojny, i zapewnij światu pokój. Niech „tak”, które wypłynęło z Twojego Serca, otworzy bramy dziejów dla Księcia Pokoju; ufamy, że poprzez Twoje Serce, nastanie jeszcze pokój. Tobie więc poświęcamy przyszłość całej rodziny ludzkiej, potrzeby i oczekiwania narodów, niepokoje i nadzieje świata.

Niech za Twoim pośrednictwem Boże Miłosierdzie rozleje się na ziemię i niech słodki rytm pokoju na nowo kształtuje nasze dni. Niewiasto, któraś powiedziała Bogu „tak” i na którą zstąpił Duch Święty, przywróć pośród nas Bożą harmonię. Ożyw nasze oschłe serca, Ty, któraś jest „żywą nadziei krynicą”. Ty, któraś utkała człowieczeństwo Jezusa, uczyn nas budowniczymi komunii. Ty, która przemierzałaś nasze drogi, prowadź nas drogami pokoju. Amen.

(tłum. za: www.vaticannews.va, link bezpośredni: <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/prayers/documents/20220325-atto-consacrazione-cuoredimaria.html>, dostęp: 30.12.2022 r.)

List apostolski „Desiderio desideravi” do biskupów, prezbiterów i diakonów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich o formacji liturgicznej ludu Bożego (29.06.2022)

Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar (Lc 22, 15)
Gorąco pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał (Łk 22, 15)

1. Drodzy bracia i siostry, tym listem pragnę dotrzeć do was wszystkich – po tym, jak już napisałem do samych biskupów po opublikowaniu Motu proprio *Traditionis custodes* – aby podzielić się z wami kilkoma refleksjami na temat liturgii, podstawowego wymiaru życia Kościoła. Temat jest bardzo obszerny i zasługuje na dokładne rozpatrzenie we wszystkich jego aspektach. W niniejszym piśmie nie zamierzam jednak traktować tego zagadnienia w sposób wyczerpujący. Chcę po prostu przedstawić kilka punktów refleksji, by kontemplować piękno i prawdę chrześcijańskiej celebracji.

Liturgia – „dziś” historii zbawienia

2. „Gorąco pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał” (Łk 22, 15). Słowa Jezusa, którymi rozpoczyna się relacja z Ostatniej Wieczerzy, są promieniem, przez który otrzymujemy zadziwiającą możliwość wycucia głębi miłości Osób Trójcy Świętej do nas.

3. Piotr i Jan zostali wysłani, by poczynić przygotowania, aby móc spożywać Paschę, ale gdy się dobrze przyjrzymy, całe stworzenie, cała historia, która miała się wreszcie objawić jako historia zbawienia, jest wspaniałym przygotowaniem do tej Wieczerzy. Piotr i inni znajdują się przy tym stole nieświadomi, a jednak niezbędni; każdy dar, aby nim był, musi mieć kogoś chętnego do jego przyjęcia. W tym przypadku dysproporcja między ogromem daru a małością tego, kto go otrzymuje, jest nieskończona i nie może nas nie zaskakiwać. Pomimo tego – dzięki miłosierdziu Pana – dar ten zostaje powierzony Apostołom, aby został zanieiony do każdego człowieka.

4. Nikt nie zasłużył na miejsce na tej Wieczerzy, wszyscy zostali zaproszeni, a raczej przyciągnięci gorącym pragnieniem Jezusa, by spożywać z nimi tę Paschę. On wie, że jest Barankiem tej Paschy. Wie, że jest Paschą. To jest absolutna nowość tej Wieczerzy, jedyna prawdziwa nowość w historii, która czyni tę Wieczerzę wyjątkową i z tego powodu „ostatnią”, niepowtarzalną. Jednakże Jego nieskończone pragnienie przywrócenia tej komunii z nami, która była i pozostaje Jego pierwotnym planem, nie zostanie zaspokojone, dopóki każdy człowiek z każdego plemienia, języka, ludu i narodu (Ap 5, 9) nie będzie spożywał Jego Ciała i pił Jego Krwi; dlatego ta sama Wieczerza będzie uobecniata w celebracji Eucharystii aż do Jego powrotu.

5. Świat jeszcze tego nie wie, ale wszyscy są zaproszeni na ucztę weselną Baranka (Ap 19, 9). Aby na nią wejść, potrzebna jest jedynie szata weselna wiary, która pochodzi ze słuchania Jego słowa (por. Rz 10, 17). Kościół przycina ją na miarę z jaśniejącej białej tkaniny *obmytej we krwi Baranka* (por. Ap 7, 14). Nie powinniśmy mieć chwili wytchnienia, wiedząc, że nie wszyscy jeszcze otrzymali zaproszenie na Wieczerzę albo że inni o nim zapomnieli lub zgubili je na pokrętnych ścieżkach ludzkiego życia. Z tego powodu powiedziałem, że „marzę o wyborze misyjnym, zdolnym przemienić wszystko, aby zwyczaj, style, rozkład zajęć, język i wszystkie struktury kościelne stały się odpowiednim kanałem bardziej do ewangelizowania dzisiejszego świata niż do zacho-

wania stanu rzeczy” (*Evangelii gaudium*, nr 27), aby wszyscy mogli zasiąść do Wieczerzy ofiary Baranka i Nim żyć.

6. Przed naszą odpowiedzią na Jego zaproszenie – i to dużo wcześniej – pojawia się Jego pragnienie nas. Możemy nawet nie być tego świadomi, ale ilekroć idziemy na Mszę, pierwszym tego powodem jest to, że pociąga nas to Jego pragnienie. Z naszej strony możliwą odpowiedzią – najbardziej wymagającą ascezą – jest, jak zawsze, poddanie się Jego miłości, pozwolenie, by nas pociągał. Z pewnością cała nasza komunია z Ciałem i Krwią Chrystusa była przez Niego upragniona podczas Ostatniej Wieczerzy.

7. Treścią łamanego Chleba jest krzyż Jezusa, Jego ofiara w miłosnym posłuszeństwie Ojcu. Gdybyśmy nie mieli Ostatniej Wieczerzy, czyli obrzędowej antycypacji Jego śmierci, nie moglibyśmy zrozumieć, jak wykonanie Jego wyroku śmierci może być aktem doskonałego i miłego Ojcu kultu, jedynym prawdziwym aktem kultu. Kilka godzin później Apostołowie mogliby zobaczyć w krzyżu Jezusa, gdyby udźwignęli jego ciężar, co oznacza „ciało ofiarowane”, „krew przelana”, a to właśnie wspominamy w każdej Eucharystii. Kiedy powraca jako powstały z martwych, aby łamać chleb dla uczniów z Emaus i dla tych, którzy powrócili do połowu ryb – a nie ludzi – na Jeziorze Galilejskim, ten gest otwiera im oczy, leczyci ich ze ślepoty spowodowanej grozą krzyża, pozwala im „zobaczyć” Zmartwychwstałego, uwierzyć w Zmartwychwstanie.

8. Gdybyśmy po Zesłaniu Ducha Świętego przybyli do Jerozolimy i poczuli pragnienie nie tylko posiadania wiadomości o Jezusie z Nazaretu, ale także gdybyśmy nadal mogli się z Nim spotykać, nie mielibyśmy innej możliwości jak tylko szukać Jego uczniów, by usłyszeć Jego słowa i zobaczyć Jego czyny, bardziej żywe niż kiedykolwiek. Nie mielibyśmy innej możliwości prawdziwego spotkania z Nim inaczej niż w celebrującej wspólnoty. Dlatego też Kościół zawsze strzegł jako swojego najcenniejszego skarbu nakazu Pana: „To czynicie na moją pamiątkę”.

9. Od samego początku Kościół był świadomy, że nie jest to przedstawienie Wieczerzy Pańskiej, nawet jeśli byłoby ono święte. Nie miałoby to żadnego sensu i nikt nie mógłby pomyśleć o „inscenizacji” – tym bardziej pod okiem Maryi, Matki Pana – tej najwznioślejszej chwili życia Mistrza. Od samego początku Kościół oświecony przez Ducha Świętego rozumiał, że to, co było widoczne u Jezusa, co można było zobaczyć oczami i dotknąć rękami, Jego słowa i gesty, konkretność Słowa Wcielonego, wszystko, co Go dotyczyło, przeszło do celebracji sakramentów¹.

Liturgia – miejsce spotkania z Chrystusem

10. W tym tkwi całe potężne piękno liturgii. Gdyby Zmartwychwstanie było dla nas pojęciem, ideą, myślą, gdyby Zmartwychwstały był dla nas wspomnieniem pamięci innych, choćby tak miarodajnych jak Apostołowie, gdyby i nam nie dano możliwości prawdziwego spotkania z Nim, byłoby to jak ogłoszenie, że wyczerpała się nowość Słowa, które stało się ciałem. Wcielenie natomiast, oprócz tego, że jest jedynym nowym wydarzeniem znanym historii, jest również metodą, którą wybrała Trójca Święta, aby otworzyć nam drogę komunii. Wiara chrześcijańska albo jest spotkaniem z Nim żywym, albo jej nie ma.

11. Liturgia gwarantuje nam możliwość takiego spotkania. Nie potrzebujemy mglistego wspomnienia Ostatniej Wieczerzy. Musimy być obecni na tej Wieczerzy, by móc słyszeć Jego głos, spożywać Jego Ciało i pić Jego Krew, potrzebujemy Go. W Eucharystii i we wszystkich sakramentach mamy zapewnioną możliwość spotkania Pana Jezusa i moc Jego Paschy może do nas dotrzeć. Zbawcza moc ofiary Jezusa, Jego każdego słowa, każdego gestu, spojrzenia, uczucia dociera do nas w celebracji sakramentów. Jestem Nikodemem i Samarytanką, opętany z Kafarnaum i paralitykiem w domu Piotra, uniewinnioną grzesznicą i kobietą cierpiącą na krwotok, córką Jaira i ślepcem z Jerycha, Zacheuszem i Łazarzem, łotrem i Piotrem, którym wybaczone. Pan Jezus, który

¹ Por. Leon Wielki, *Mowa 74: Na Wniebowstąpienie Pańskie 2,2*: „quod [...] Redemptoris nostri conspicuum fuit, in sacramenta transivit” (to [...], co widzialne było w naszym Odkupicielu, przeszło w sakramenty).

raz ofiarowany więcej nie umiera, lecz zawsze żyje jako Baranek zabity², nadal nam przebacza, uzdrawia nas, zbawia mocą sakramentów. Jest to konkretny sposób, w jaki nas kocha, za sprawą wcielenia. Jest to sposób, w jaki gasi to pragnienie w nas, które zadeklarował na krzyżu (J 19, 28).

12. Nasze pierwsze spotkanie z Jego Paschą to wydarzenie, które znamionuje życie nas wszystkich wierzących w Chrystusa – nasz chrzest. To nie jest intelektualne przyłgnięcie do Jego myśli lub przyjęcie jakiegoś kodeksu zachowania narzuconego przez Niego. Jest to zanurzenie się w Jego męce, śmierci, zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu. Nie jest to magiczny gest. Magia to przeciwieństwo logiki sakramentów, ponieważ przypisuje sobie posiadanie mocy nad Bogiem i z tego powodu pochodzi od kusiciela. W doskonałej ciągłości z wcieleniem otrzymujemy możliwość, na mocy obecności i działania Ducha Świętego, aby umrzeć i zmartwychwstać w Chrystusie.

13. Sposób, w jaki to się dzieje, jest wzruszający. Modlitwa błogosławieństwa wody chrzcielnej³ ujawnia nam, że Bóg stworzył wodę właśnie ze względu na chrzest. Oznacza to, że gdy Bóg stwarzał wodę, myślał o chrzcie każdego z nas i ta myśl towarzyszyła Mu w Jego działaniu na przestrzeni całej historii zbawienia, kiedy tylko zgodnie ze świadomym zamysłem chciał wykorzystać wodę. To tak, jakby po jej stworzeniu chciał ją na przyszłość udoskonalić, by stała się wodą chrztu. I tak chciał ją wypełnić działaniem swojego Ducha, który unosił się nad nią (por. Rdz 1, 2), aby w zarodku zawierała moc uświęcania. Użył jej, aby odrodzić ludzkość w czasie potopu (por. Rdz 6,1 – 9, 29). Ujarzmił ją, rozdzielając, by otworzyć drogę wyzwolenia w Morzu Czerwonym (por. Wj 14). Uświęcił ją w Jordanie, zanurzając w niej ciało Słowa przepojone Duchem Świętym (por. Mt 3,13-17; Mk 1, 9-11; Łk 3, 21-22). Wreszcie zmieszał ją z krwią swojego Syna darem Ducha nierozdzielnie złączonym z darem życia i śmierci Baranka złożonego w ofierze za nas, a z przebitego boku wylał ją na nas (J 19, 34). To w tej wodzie zostaliśmy zanurzeni, abyśmy jej mocą mogli zostać wszczępieni w Ciało Chrystusa i wraz z Nim powstać do nieśmiertelnego życia (por. Rz 6, 1-11).

Kościół – sakrament Ciała Chrystusa

14. Jak przypomniał nam Sobór Watykański Drugi (por. *Konstytucja o liturgii*, nr 5), powołując się na Pismo święte, Ojców i liturgię – kolumny prawdziwej Tradycji, z boku Chrystusa konającego na krzyżu wyłonił się przedziwny sakrament całego Kościoła⁴. Porównanie między pierwszym i nowym Adamem jest zadziwiające: tak jak z boku pierwszego Adama, spowodowawszy zapadnięcie w głęboki sen, Bóg wydobyl Ewę, tak z boku nowego Adama, pogrążonego w śnie śmierci, rodzi się nowa Ewa – Kościół. Zdumienie dotyczy słów, o których możemy sądzić, że nowy Adam czyni je swoimi, patrząc na Kościół: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała” (Rdz 2, 23). Ponieważ uwierzyliśmy Słowu i zstąpiliśmy do wody chrztu, staliśmy się kością z Jego kości, ciałem z Jego ciała.

15. Bez tego włączenia nie ma możliwości przeżywania pełni kultu Boga. Tylko jeden jest bowiem akt doskonałego kultu miłego Ojcu – posłuszeństwo Syna, którego miarą jest Jego śmierć na krzyżu. Jedyne działanie w Jego ofierze polega na staniu się synami w Synu. To jest dar, który otrzymaliśmy. Podmiotem działającym w liturgii jest zawsze i tylko Chrystus-Kościół, Mistyczne Ciało Chrystusa.

Teologiczne znaczenie liturgii

16. Soborowi i poprzedzającemu go ruchowi liturgicznemu zawdzięczamy ponowne odkrycie teologicznego rozumienia liturgii i jej znaczenia w życiu Kościoła. Ogólne zasady ogłoszone

² *Praefatio paschalis III, Missale Romanum* (2008), s. 532: „Qui immolatus iam non moritur, sed semper vivit occisus”.

³ *Missale Romanum* (2008), s. 367.

⁴ Por. Augustinus, *Enarrationes in psalmos. Ps 138,2; Oratio post septimam lectionem, Vigilia paschalis, Missale Romanum* (2008), s. 359; *Super oblata, Pro Ecclesia* (B), *Missale Romanum* (2008), s. 1076.

przez *Konstytucję o liturgii*, tak jak były fundamentalne dla reformy, tak pozostały dla wspierania tego pełnego, świadomego, czynnego i owocnego uczestnictwa w celebracji (por. *Konstytucja o liturgii*, nr 11, 14) „pierwszym i niezastąpionym źródłem, z którego wierni czerpią prawdziwie chrześcijańskiego ducha” (*Konstytucja o liturgii*, nr 14). Tym listem chciałbym po prostu zaprosić cały Kościół do ponownego odkrycia, zachowania i przeżywania prawdy i mocy chrześcijańskiej celebracji. Chciałbym, aby piękno chrześcijańskiej celebracji i jej niezbędne konsekwencje w życiu Kościoła nie zostały zniweczone przez powierzchowne i zredukowane rozumienie jej wartości lub, co gorsza, przez jej instrumentalizację w służbie jakiejś ideologicznej wizji, jakakolwiek by ona była. Kapłańska modlitwa Jezusa podczas Ostatniej Wieczerzy, aby wszyscy stanowili jedno (J 17, 21), osądza wszystkie nasze podziały związane z łamaniem Chleba, *sakramentem pobożności, znakiem jedności, więzią miłości*⁵.

Liturgia – antidotum na truciznę światowości duchowej

17. Wielokrotnie ostrzegałem przed niebezpieczną dla życia Kościoła pokusą, którą jest „światowość duchowa”. Mówiłem o niej obszernie w adhortacji *Evangelii gaudium* (nr 93-97), dostrzegając w gnostycyzmie i neopelagianizmie dwa powiązane ze sobą czynniki, które ją odżywiają. Pierwszy z nich sprowadza wiarę chrześcijańską do subiektywizmu, który zamyka jednostkę „w immanencji swojego własnego rozumu lub swoich uczuć” (*Evangelii gaudium*, nr 94).

Drugi neguje wartość łaski, polegając tylko na własnych siłach, otwierając pole dla „narcystycznego i autorytarnego elitaryzmu, gdzie zamiast ewangelizowania, pojawia się analiza i krytyka innych, a zamiast ułatwiania dostępu do łaski – traci się energię na kontrolę” (*Evangelii gaudium*, nr 94). Te wypaczone formy chrześcijaństwa mogą mieć katastrofalne konsekwencje dla życia Kościoła.

18. Z tego, co chciałem powyżej przypomnieć, wynika, że liturgia z samej swojej istoty jest najbardziej skutecznym antidotum na te trucizny. Mówię oczywiście o liturgii w jej teologicznym znaczeniu i na pewno nie – stwierdzał to już Pius XII – jako o jakimś *ozdobnym ceremoniale* lub *zwykłym zbiorze praw i nakazów* regulujących kult⁶.

19. Jeśli gnostycyzm zatruwa nas trucizną subiektywizmu, to celebracja liturgiczna uwalnia nas z więzienia autoreferencyjności karmionej własnym rozumem lub odczuciem. Akcja celebracji nie należy do jednostki, ale do Chrystusa-Kościół, do całości wiernych zjednoczonych w Chrystusie. W liturgii nie mówi się „ja”, ale „my”, a jakiegokolwiek ograniczenie szerokości tego „my” jest zawsze demoniczne. Liturgia nie pozostawia nas samych w poszukiwaniu indywidualnego domniemanego poznania tajemnicy Boga, ale bierze nas razem za rękę jako zgromadzenie, aby wprowadzić w tajemnicę, którą objawia nam Słowo i znaki sakramentalne. Czyni to spójnie z Bożym działaniem, podążając drogą wcielenia, poprzez symboliczny język ciała, który rozciąga się na rzeczy, przestrzeń i czas.

20. Jeśli neopelagianizm zatruwa nas domniemaniem zbawienia uzyskanego dzięki naszym własnym wysiłkom, to celebracja liturgiczna oczyszcza nas, głosząc darmość daru zbawienia przyjętego w wierze. Udział w Ofierze eucharystycznej nie jest naszym osiągnięciem, jak gdyby można było się nim chwalić przed Bogiem i braćmi. Początek każdej celebracji przypomina mi, kim jestem, prosząc mnie o wyznanie grzechu i zapraszając do błagania Najświętszej Maryi zawsze Dziewicy, aniołów, świętych i wszystkich moich braci i sióstr, aby modlili się za mnie do Pana. Z pewnością nie jesteśmy godni wejść do Jego domu, potrzebujemy Jego słowa, aby zostać zbawionymi (por. Mt 8, 8). Nie mamy innej chluby jak tylko z krzyża Pana naszego Jezusa Chrystusa (por. Ga 6, 14). Liturgia nie ma nic wspólnego z ascetycznym moralizmem: to dar Paschy Pana, który przyjęty z uległością czyni nasze życie nowym. Do Wieczernika nie wchodzi się inaczej, jak tylko przyciągając mocą Jego pragnienia, by spożywać z nami Paschę: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar* (Łk 22, 15).

⁵ Por. Augustinus, *In Ioannis Evangelium tractatus XXVI*, 13.

⁶ Por. *Litterae encyclicae Mediator Dei* (20 Novembris 1947), w: AAS 39 (1947), s. 532.

Odkrywać każdego dnia piękno prawdy o chrześcijańskiej celebracji

21. Musimy jednak być ostrożni: aby antidotum liturgii było skuteczne, jesteśmy proszeni o codzienne odkrywanie na nowo piękna prawdy chrześcijańskiej celebracji. Odwołuję się raz jeszcze do jej znaczenia teologicznego, jak to wspaniale opisano w punkcie 7 *Konstytucji o liturgii*: Liturgia jest kapłaństwem Chrystusa objawionym i danym nam w Jego Passze, uobecnionym i działającym dzisiaj poprzez znaki dostrzegalne (woda, olej, chleb, wino, gesty, słowa), aby Duch Święty, zanurzając nas w misterium paschalnym, przemieniał całe nasze życie, upodabniając nas coraz bardziej do Chrystusa.

22. Ciągłe odkrywanie na nowo piękna liturgii nie jest dążeniem do estetyki obrzędowej, która rozkoszuje się jedynie troską o zewnętrzną formę obrzędu lub zadowala się skrupulatnym przestrzeganiem rubryk. Oczywiście stwierdzenie to w żaden sposób nie ma na celu poparcia postawy przeciwnej, która myli prostotę z niechlujnym banałem, istotę z ignorancją powierzchownością, konkretne sprawowanie obrzędów z przesadnym funkcjonalizmem praktycznym.

23. Powiedzmy jasno: należy zadbać o każdy aspekt celebracji (przestrzeń, czas, gesty, słowa, przedmioty, szaty, śpiew, muzyka...) i przestrzegać każdej rubryki. Ta uwaga wystarczyłaby, aby nie ogołocić zgromadzenia z tego, co mu się należy, czyli z misterium paschalnego celebrowanego zgodnie z obrzędami, które ustanawia Kościół. Gdyby nawet zagwarantowano jakość i przepisy akcji celebrowania, nie wystarczyłoby to, aby nasze uczestnictwo było pełne.

Zachwyt wobec tajemnicy paschalnej – istotna część czynności liturgicznej

24. Gdyby zabrakło nam zachwyty wobec tajemnicy paschalnej, która uobecnia się w konkretności znaków sakramentalnych, moglibyśmy naprawdę narazić się na bycie nieprzemakalnymi wobec oceanu łaski, który zalewa każdą celebrację. Nie wystarczy, choć są godne pochwały, wysiłki zmierzające do poprawy jakości celebracji, ani wezwanie do przeżywania wewnętrznego; nawet to ostatnie naraża się na ryzyko zredukowania do pustej subiektywności, jeśli nie przyjmie objawienia tajemnicy chrześcijańskiej. Spotkanie z Bogiem nie jest owocem indywidualnego, wewnętrznego poszukiwania Go, ale jest wydarzeniem podarowanym: poprzez nowy fakt Wcielenia możemy spotkać Boga, który na Ostatniej Wieczerzy posuwa się do tego, że chce być przez nas spożywany. Jakże mogłoby się nam przytrafić to nieszczęście, że umknęłaby nam fascynacja pięknem tego daru?

25. Mówiąc o zdumieniu nad tajemnicą paschalną, w żadnym razie nie mam na myśli tego, co czasem wydaje mi się wyrażać górnolotne określenie „poczucie tajemnicy”. Niekiedy wśród rzekomych zarzutów wobec reformy liturgicznej pojawia się ten, że – jak się mówi – wyeliminowała je z celebracji. Zdumienie, o którym mówię, nie jest rodzajem oszołomienia w obliczu jakiejś niejasnej rzeczywistości czy enigmatycznego obrzędu, ale przeciwnie, jest zdumieniem nad faktem, że zbawczy plan Boga został nam objawiony w Passze Jezusa (por. Ef 1, 3-14), której skuteczność nadal dociera do nas w celebracji „tajemnic”, czyli sakramentów. Pozostaje jednak prawdą, że pełnia objawienia ma w porównaniu z naszą ludzką skończonością nadmiar, który nas przekracza i będzie miał swoje wypełnienie na końcu czasów, gdy Pan powróci. Jeśli zachwyt jest prawdziwy, nie ma ryzyka, że nie dostrzeżemy, nawet w bliskości, którą zamierzało Wcielenie, odmienności Bożej obecności. Gdyby reforma zlikwidowała to „poczucie tajemnicy”, byłoby to raczej coś dobrego niż powód do oskarżenia. Piękno, podobnie jak prawda, zawsze budzi zachwyt, a odnoszone do tajemnicy Boga prowadzi do adoracji.

26. Zdumienie jest istotną częścią aktu liturgicznego, ponieważ jest to postawa tych, którzy wiedzą, że mają do czynienia z osobliwością gestów symbolicznych; jest to zdumienie tych, którzy doświadczają mocy symbolu, który nie polega na odwołaniu się do abstrakcyjnego pojęcia, ale na tym, że zawiera i wyraża w swojej konkretności to, co oznacza.

Potrzeba poważnej i żywej formacji liturgicznej

27. Podstawowe pytanie jest więc takie: jak odzyskać zdolność do pełnego przeżywania akcji liturgicznej? Soborowa reforma ma właśnie taki cel. Wyzwanie jest bardzo wymagające, ponieważ współczesny człowiek – nie wszystkie kultury w ten sam sposób – utracił zdolność angażowania się w akcję symboliczną, która jest istotną cechą akcji liturgicznej.

28. Ponowoczesność – w której człowiek czuje się jeszcze bardziej zagubiony, pozbawiony jakichkolwiek odniesień, pozbawiony wartości, bo stały się one obojętne, osierocony ze wszystkiego, w rozsypce, w której horyzont sensu wydaje się niemożliwy – jest wciąż mocno obciążona trudnym dziedzictwem, jakie pozostawiła nam poprzednia epoka. Składa się ono z indywidualizmu i subiektywizmu (które ponownie przywołują pelagianizm i gnostycyzm), jak również z abstrakcyjnego spirytualizmu, który zaprzecza samej naturze człowieka, będącego duchem ucieleśnionym, a więc samym w sobie zdolnym do działania i symbolicznego rozumienia.

29. To właśnie z rzeczywistością współczesności chciał się skonfrontować Kościół zgromadzony na Soborze, potwierdzając swoją świadomość bycia sakramentem Chrystusa, *światłem pogan* (*Lumen gentium*), trwając w modlitewnym zasłuchaniu w *słowo Boże* (*Dei Verbum*) i uznając za swoje *radości i nadzieje* (*Gaudium et spes*) współczesnych ludzi. Wielkie Konstytucje soborowe są nierozłączne i nie jest przypadkiem, że ta jedna wielka refleksja Soboru Powszechnego – najwyższy wyraz synodalności Kościoła, którego bogactwa jestem powołany strzec wraz z wami wszystkimi – wzięła swój początek z liturgii (*Sacrosanctum Concilium*).

30. Zamykając drugą sesję Soboru (4 grudnia 1963 roku), św. Paweł VI tak mówił:

„Co więcej, ta żarliwa i złożona dyskusja nie pozostała bynajmniej bez obfitego owocu. Ten bowiem temat, który został podjęty jako pierwszy, a który w pewnym sensie jest w Kościele pierwszorzędnym, zarówno ze względu na swoją naturę, jak i godność – mamy na myśli świętą liturgię – doszedł do szczęśliwego zakończenia i jest dziś przez nas uroczyście promulgowany. Z tego powodu dusza nasza cieszy się szczerą radością. W tym bowiem fakcie uznajemy, że właściwy porządek wartości i obowiązków został zachowany. Przez to bowiem uznaliśmy, że miejsce honorowe należy się Bogu; że jako pierwszy obowiązek jesteśmy zobowiązani wznosić modlitwy do Boga; że święta liturgia jest pierwotnym źródłem tej boskiej wymiany, w której życie Boże jest nam przekazywane; że jest pierwszą szkołą naszych dusz; że jest pierwszym darem, jaki winniśmy złożyć ludowi chrześcijańskiemu, zjednoczonemu z nami w wierze i w wytrwałej modlitwie; wreszcie pierwszym zaproszeniem dla ludzkości, aby rozluźniła swój niemy język w świętych i szczerych modlitwach i poczuła tę niewysłowioną moc odradzającą duszę, która jest wpisana w śpiewanie wraz z nami chwały Boga i nadziei ludzkości, przez Jezusa Chrystusa i w Duchu Świętym”⁷.

31. Nie mogę w tym liście rozwodzić się nad bogactwem poszczególnych wyrażeń, które pozostawiam waszemu rozważaniu. Jeśli liturgia jest „szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i zarazem źródłem, z którego wypływa cała jego moc” (*Konstytucja o liturgii*, nr 10), to dobrze rozumiemy, o co chodzi w kwestii liturgicznej. Banalne byłoby odczytanie napięć, niestety obecnych w odniesieniu do celebracji, jako prostej rozbieżności między różnymi wrażliwościami wobec formy obrzędowej. Problem jest przede wszystkim eklezjologiczny. Nie widzę, jak można mówić, że uznaje się ważność Soboru – choć jestem trochę zaskoczony, że katolik może zakładać, że nie – i nie przyjmować reformy liturgicznej zrodzonej przez *Konstytucję o liturgii*, która wyraża rzeczywistość liturgii w intymnym związku z wizją Kościoła opisaną w sposób godny podziwu przez *Konstytucję dogmatyczną o Kościele*. Z tego powodu – jak wyjaśniłem w liście wysłanym do wszystkich biskupów – czułem się w obowiązku potwierdzić, że „księgi liturgiczne promulgowane przez świętych papieży Pawła VI i Jana Pawła II, zgodnie z dekretami Soboru Watykańskiego Drugiego, są jedynym wyrazem *lex orandi* Rytu rzymskiego” (Motu proprio *Traditionis custodes*, art. 1).

⁷ AAS 56 (1964), s. 34.

Nieakceptowanie reformy, jak również jej powierzchowne zrozumienie, odciąga nas od zaangażowania w poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, które ciągle powtarzam: jak możemy wzrastać w zdolności do pełnego przeżywania akcji liturgicznej? Jak wciąż zachwycać się tym, co dzieje się podczas celebracji na naszych oczach? Potrzebujemy poważnej i żywotnej formacji liturgicznej.

32. Wróćmy jeszcze raz do Wieczernika w Jerozolimie: w poranek Pięćdziesiątnicy narodził się Kościół, początkowa komórka nowej ludzkości. Tylko wspólnota mężczyzn i kobiet pojednanych, ponieważ otrzymali przebaczenie, żywych, ponieważ On żyje, prawdziwych, ponieważ zamieszkałych przez Ducha prawdy, może otworzyć wąską przestrzeń duchowego indywidualizmu.

33. To właśnie wspólnota Pięćdziesiątnicy może łamać Chleb w pewności, że Pan żyje, zmarłych wstał, jest obecny przez swoje słowo, gesty, ofiarowanie swojego Ciała i Krwi. Od tej chwili celebracja staje się uprzywilejowanym, a nie jedynym, miejscem spotkania z Nim. Wiemy, że dopiero dzięki temu spotkaniu człowiek staje się w pełni człowiekiem. Tylko Kościół Pięćdziesiątnicy może pojmować człowieka jako osobę otwartą na pełną relację z Bogiem, ze stworzeniem i z braćmi.

34. Tu pojawia się decydujące zagadnienie formacji liturgicznej. Guardini mówi: „W ten sposób zarysowuje się również pierwsze zadanie praktyczne: podtrzymywani przez tę wewnętrzną przemianę naszych czasów, musimy na nowo nauczyć się stawać przed relacją religijną jako ludzie w pełnym tego słowa znaczeniu”⁸. To właśnie umożliwia liturgia, do tego musimy się szkolić. Sam Guardini nie waha się powiedzieć, że bez formacji liturgicznej „reformy rytu i tekstu niewiele pomogą”⁹. Nie zamierzam teraz omawiać w sposób wyczerpujący przebogatego tematu formacji liturgicznej, chcę tylko zaproponować kilka punktów do refleksji. Myślę, że możemy wyróżnić dwa aspekty: formację do liturgii i formację przez liturgię. Pierwszy jest zależny od drugiego, który jest niezbędny.

35. Trzeba znaleźć drogi formacji jako studium liturgii: poczynając od ruchu liturgicznego, wiele zrobiono w tym względzie z cennym wkładem wielu uczonych i instytucji akademickich. Konieczne jest jednak upowszechnienie tej wiedzy poza sferą akademicką, w sposób przystępny, aby każdy wierny mógł wzrastać w znajomości teologicznego znaczenia liturgii – jest to decydujące i podstawowe zagadnienie wszelkiej wiedzy i każdej praktyki liturgicznej – jak również w rozwoju chrześcijańskiej celebracji, nabywając zdolność rozumienia tekstów eucharystycznych, dynamizmów dotyczących rytów i ich antropologicznego znaczenia.

36. Myślę o tym, jak normalne jest, że nasze zgromadzenia zbierają się, aby sprawować Eucharystię w Dzień Pański, niedziela za niedzielą, Wielkanoc za Wielkanocą, w szczególnych chwilach życia jednostek i wspólnot, na różnych etapach życia.

Wyświęceni szafarze wykonują czynność duszpasterską o pierwszorzędym znaczeniu, kiedy biorą za rękę ochrzczonych wiernych, aby wprowadzić ich w ponowne doświadczenie Wielkanocy. Pamiętajmy zawsze, że to Kościół, Ciało Chrystusa, jest podmiotem celebrującym, a nie tylko kapłan. Wiedza płynąca z nauki jest tylko pierwszym krokiem, aby móc wejść w celebrowaną tajemnicę. Jest oczywiste, że aby móc prowadzić swoich braci i siostry, szafarze, którzy przewodniczą zgromadzeniu, muszą znać drogę zarówno studiując ją w naukach teologicznych, jak i przebywając ją w praktyce żywego doświadczenia wiary, karmionego modlitwą, z pewnością nie tylko jako zobowiązanie do wypełnienia. W dniu święceń każdemu prezbiterowi biskup mówi: „Rozważaj, co będziesz czynić, naśladowaj to, czego będziesz dokonywać, i prowadź życie zgodne z tajemnicą Pańskiego krzyża”¹⁰.

37. Zorganizowanie studium liturgii w seminariach musi również uwzględniać niezwykłą zdolność, jaką celebracja ma sama w sobie, oferując ogólną wizję wiedzy teologicznej. Każda dyscyplina teologii, każda zgodnie z własną perspektywą, musi ukazywać swój wewnętrzny związek

⁸ R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923), w: *Liturgie und liturgische Bildung* (Mainz 1992), s. 43; tłum. wł. *Formazione liturgica* (Brescia 2022), s. 69.

⁹ R. Guardini, *Der Kultakt und die gegenwärtige Aufgabe der Liturgischen Bildung* (1964), w: *Liturgie und liturgische Bildung* (Mainz 1992), s. 14; tłum. wł. *L'atto di culto e il compito attuale della formazione liturgica. Una lettera* (1964), w: *Formazione liturgica* (Brescia 2022), s. 33.

¹⁰ *Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, Katowice 2019, s. 91 („Agnosce quod ages, imitare quod tractabis, et vitam tuam mysterio dominicae crucis conforma”).

z liturgią, dzięki któremu ujawnia się i dokonuje jedność formacji kapłańskiej (por. *Konstytucja o liturgii*, nr 16). Liturgiczno-mądrościowe podejście do formacji teologicznej w seminariach z pewnością przyniosłoby także pozytywne skutki w działaniu duszpasterskim. Nie ma takiego aspektu życia kościelnego, który nie znajdowałby w nim swojej kulminacji i źródła. Całościowe, organiczne, zintegrowane duszpasterstwo, zamiast być wynikiem rozbudowanych programów, jest konsekwencją postawienia w centrum życia wspólnoty niedzielnej celebracji eucharystycznej, będącej podstawą komunii. Teologiczne rozumienie liturgii w żaden sposób nie pozwala zrozumieć tych słów tak, jakby wszystko zostało ograniczone do wymiaru kultowego. Celebracja, która nie ewangelizuje, nie jest autentyczna, podobnie jak nie jest autentyczne głoszenie, które nie prowadzi do spotkania ze Zmartwychwstałym w celebracji. Jedno i drugie zatem, bez świadectwa miłości, jest jak miedź brzęcząca albo cymbał brząający (por. 1 Kor 13, 1).

38. Dla szafarzy i dla wszystkich ochrzczonych formacja liturgiczna w jej pierwszym znaczeniu nie jest czymś, o czym możemy myśleć, że zostanie zdobyte raz na zawsze. Ponieważ dar celebrowanego misterium przekracza naszą zdolność poznania, to zaangażowanie z pewnością będzie musiało towarzyszyć stałej formacji każdego, z pokorą małuczkich, poprzez postawę otwierającą na zdziwienie.

39. Ostatnia uwaga na temat seminariów: oprócz studiów muszą one oferować możliwość przeżycia celebracji, nie tylko wzorcowej z punktu widzenia obrzędu, ale autentycznej, żywej, pozwalającej doświadczyć tej prawdziwej komunii z Bogiem, do której musi dążyć także wiedza teologiczna. Tylko działanie Ducha Świętego może udoskonalić nasze poznanie tajemnicy Boga, która nie jest sprawą rozumowego pojmowania, ale relacji, która dotyczy życia. To doświadczenie jest fundamentalne, aby seminarzyści po przyjęciu święceń mogli towarzyszyć wspólnotom na tej samej drodze poznania tajemnicy Boga, która jest tajemnicą miłości.

40. To ostatnie rozważanie prowadzi nas do refleksji nad drugim znaczeniem wyrażenia „forma liturgiczna”, które możemy przyjąć. Mam na myśli formowanie się każdego, zgodnie z jego powołaniem, przez udział w celebracji liturgicznej. Nawet wiedza ze studium, o której właśnie wspominałem, aby nie stała się racjonalizmem, musi służyć realizacji formacyjnego działania liturgii w każdym wierzącym w Chrystusa.

41. Z tego, co powiedzieliśmy o naturze liturgii, jasno wynika, że poznanie tajemnicy Chrystusa, decydującej o naszym życiu, nie polega na umysłowym przyswojeniu sobie jakiejś idei, ale na rzeczywistym, egzystencjalnym zaangażowaniu w Jego osobę. W tym sensie w liturgii nie chodzi o „wiedzę”, a jej cel nie jest przede wszystkim pedagogiczny (choć ma wielką wartość pedagogiczną: por. *Konstytucja o liturgii*, nr 33), ale jest uwielbieniem, dziękczynieniem za Paschę Syna, którego zbawcza moc dociera do naszego życia. Celebracja dotyczy rzeczywistości naszej uległości wobec działania Ducha, który w niej działa, aż do ukształtowania się w nas Chrystusa (por. Ga 4, 19). Pełnią naszej formacji jest upodobnienie się do Chrystusa. Powtarzam: nie chodzi o proces myślowy, abstrakcyjny, ale o stawanie się Nim. Taki jest cel, dla którego został dany Duch Święty, który działa zawsze i tylko po to, aby tworzyć Ciało Chrystusa. Tak jest z chlebem eucharystycznym, tak jest z każdym ochrzczonym powołanym do tego, by coraz bardziej stawał się tym, co otrzymał jako dar w chrzcie, czyli by był członkiem Ciała Chrystusa. Leon Wielki pisze: „Nasze uczestnictwo w Ciele i Krwi Chrystusa nie zmierza do niczego innego, jak do tego, byśmy stali się tym, co spożywamy”¹¹.

42. To egzystencjalne zaangażowanie dokonuje się – w ciągłości i spójności z metodą wcielenia – poprzez drogę sakramentalną. Liturgia składa się z elementów, które są dokładnie przeciwieństwem duchowych abstrakcji: chleb, wino, olej, woda, woń, ogień, popiół, kamień, tkanina, barwy, ciało, słowa, dźwięki, milczenie, gesty, przestrzeń, ruch, działanie, porządek, czas, światło. Całe stworzenie jest przejawem miłości Boga: odkąd ta właśnie miłość objawiła się w pełni w krzyżu Jezusa, całe stworzenie jest do niej przyciągnięte. To całe stworzenie zostaje przyjęte, aby oddać się na służbę spotkania ze Słowem wcielonym, ukrzyżowanym, umarłym, zmartwychwstałym,

¹¹ Leon Wielki, *Mowa 63: O Męce Pańskiej* 12, 7.

wzniesionym do Ojca. Tak jak to opiewa modlitwa nad wodą chrzcielną, ale także modlitwa nad olejem krzyżma świętego oraz słowa ofiarowania chleba i wina, owoców ziemi i pracy ludzkiej.

43. Liturgia oddaje chwałę Bogu nie dlatego, że możemy coś dodać do piękna niedostępnej światłości, w której On mieszka (por. 1 Tm 6, 16), czy do doskonałości anielskiej pieśni, która rozbrzmiewa wiecznie w niebiańskich siedzibach. Liturgia oddaje chwałę Bogu, ponieważ pozwala nam tu na ziemi widzieć Boga w celebracji tajemnic i widząc Go, ożywiać się Jego Paschą: my, umarli na skutek występków, dzięki łasce zostaliśmy ponownie ożywieni z Chrystusem (por. Ef 2, 5) i jesteśmy chwałą Boga. Ireneusz, *doctor unitatis*, przypomina: „Chwałą Boga jest człowiek żyjący, a życie człowieka polega na widzeniu Boga: jeśli już objawienie Boga przez stworzenie daje życie wszystkim istotom żyjącym na ziemi, to o ileż bardziej objawienie się Ojca przez Słowo jest przyczyną życia dla tych, którzy widzą Boga!”¹².

44. Guardini pisze: „To nakreśla pierwsze zadanie dzieła formacji liturgicznej: człowiek musi stać się na nowo zdolny do rozumienia symboli”¹³. Zobowiązanie to dotyczy wszystkich, zarówno wyświęconych szafarzy, jak i wiernych. Zadanie nie jest łatwe, bo współczesny człowiek stał się analfabetą, nie potrafi już odczytywać symboli, prawie nie podejrzewa ich istnienia. Tak dzieje się również z symbolem naszego ciała. Jest symbolem, bo jest intymnym zjednoczeniem duszy i ciała, uwidocznieniem duszy duchowej w porządku cielesnym, a w tym tkwi wyjątkowość człowieka, specyfika osoby nieredukowalna do żadnej innej formy bytu żywego. Nasza otwartość na transcendentę, na Boga, jest konstytutywna. Nieuznanie jej nieuchronnie prowadzi do niewiedzy nie tylko o Bogu, ale i o nas samych. Wystarczy spojrzeć na paradoksalny sposób traktowania ciała, obecnie otaczanego niemal obsesyjną troską w pogoni za mitem wiecznej młodości, współcześnie sprowadzonego do wymiaru materialnego i któremu odmawia się wszelkiej godności. Faktem jest, że nie można nadać wartości ciała, wychodząc tylko od ciała. Każdy symbol jest jednocześnie potężny i kruchy: jeśli nie jest szanowany, jeśli nie jest traktowany zgodnie z tym, czym jest, rozpada się, traci siłę, staje się bez znaczenia.

Nie mamy już spojrzenia św. Franciszka, patrzącego na słońce, które nazywał bratem, bo tak je czuł, widział je *bellu e radiante cum grande splendore* [piękne i promienne z wielkim blaskiem] i pełen zadziwienia śpiewał: *de te Altissimu, porta significatione* [o Tobie, Najwyższy, daje wyobrażenie]¹⁴. Zatrącenie zdolności rozumienia symbolicznej wartości ciała i każdego stworzenia sprawia, że symboliczny język liturgii jest niemal niedostępny dla współczesnego człowieka. Nie chodzi jednak o wyrzeczenie się takiego języka; nie można się go wyrzec, ponieważ jest on tym, co Trójca Święta wybrała, aby dotrzeć do nas w ciele Słowa. Chodzi raczej o odzyskanie umiejętności przedkładania i rozumienia symboli liturgii. Nie wolno nam rozpaczać, ponieważ w człowieku ten wymiar, jak przed chwilą powiedziałem, jest konstytutywny i mimo zła materializmu i spirytualizmu – oba zaprzeczają jedności ciała i duszy – jest zawsze gotowy do ponownego wyłonienia się, jak każda prawda.

45. Pytanie, które sobie zadajemy, brzmi więc: jak wrócić do bycia zdolnym do posługiwania się symbolami? Jak powrócić do umiejętności ich odczytywania, by móc nimi żyć? Wiemy dobrze, że celebrowanie sakramentów dzięki łasce Bożej jest skuteczna sama w sobie (*ex opere operato*), ale nie gwarantuje to pełnego zaangażowania ludzi bez odpowiedniego sposobu stawiania się wobec języka celebrowania. Lektura symboliczna nie jest sprawą wiedzy umysłowej, przyswajania pojęć, ale jest doświadczeniem życiowym.

46. Przede wszystkim musimy odzyskać zaufanie do stworzenia. Rozumiem przez to, że rzeczy, z których „są uczynione” sakramenty, pochodzą od Boga, są na Niego ukierunkowane i zostały przez Niego przyjęte, zwłaszcza wraz z Wcieleniem, aby mogły stać się narzędziami zbawienia, nośnikami Ducha, kanałami łaski. Tutaj odczuwa się pełny dystans zarówno do wizji

¹² Irenaeus Lugdunensis, *Adversus haereses IV*, 20, 7.

¹³ R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923), w: *Liturgie und liturgische Bildung* (Mainz 1992), s. 36; tłum. wł. *Formazione liturgica* (Brescia 2022), s. 60.

¹⁴ *Cantico delle Creature*, Fonti Francescane, nr 263.

materialistycznej, jak i spirytystycznej. Jeśli rzeczy stworzone są nieodzowną częścią akcji sakramentalnej, która działa na rzecz naszego zbawienia, musimy usposobić się wobec nich przez nowe spojrzenie, które nie jest powierzchowne, ale pełne szacunku, wdzięczności. Od początku zawierają one załączek łaski uświęcającej sakramentów.

47. Inną decydującą kwestią – znów zastanawiając się nad tym, jak formuje nas liturgia – jest wychowanie potrzebne do nabycia wewnętrznej postawy, która pozwala nam umiejscowić i zrozumieć symbole liturgiczne. Wyrażam to prosto. Myślę o rodzicach, a jeszcze bardziej o dziadkach, ale także o naszych proboszczach i katechetach. Wielu z nas uczyło się właśnie od nich mocy gestów liturgicznych, takich jak znak krzyża, klęczenie, formuły naszej wiary. Być może nie mamy żywego wspomnienia tego, ale z łatwością możemy sobie wyobrazić gest większej ręki biorącej małą dłoń dziecka i powoli towarzyszącej jej, gdy po raz pierwszy kreśli znak naszego zbawienia. Ruchowi towarzyszą słowa również powolne, jakby chcące zawładnąć każdą chwilą tego gestu, całego ciała: „W imię Ojca... i Syna... i Ducha Świętego... Amen”, aby potem puścić rękę dziecka i patrzeć, będąc gotowym przyjść mu z pomocą, gdy samodzielnie powtarza ten gest teraz przekazywany, jak szata, która będzie rosła razem z nim, przyodziejając go w sposób, jaki zna tylko Duch Święty. Od tej chwili ten gest, jego symboliczna siła, należy do nas lub, lepiej byłoby powiedzieć, my należymy do tego gestu, on nadaje nam kształt, jesteśmy przez niego formowani. Nie trzeba zbyt wiele mówić, nie trzeba wszystkiego rozumieć w tym geście: trzeba być małym zarówno w przekazywaniu go, jak i w odbieraniu. Reszta jest dziełem Ducha Świętego. W ten sposób zostaliśmy wtajemniczeni w język symboliczny. Z tego bogactwa nie możemy pozwolić się ograbić. W miarę rozwoju możemy mieć więcej środków do zrozumienia, ale zawsze pod warunkiem, że pozostaniemy mali.

Ars celebrandi

48. Jednym ze sposobów pielęgnowania symboli liturgii i wzrastania w ich żywotnym rozumieniu jest z pewnością pielęgnowanie sztuki celebracji.

To wyrażenie również podlega różnym interpretacjom. Staje się ono bardziej zrozumiałe, jeśli rozumie się je w odniesieniu do teologicznego znaczenia liturgii opisanego w punkcie 7 *Konstytucji o liturgii*, do którego wielokrotnie się odwoływaliśmy. *Ars celebrandi* nie można sprowadzić do zwykłego przestrzegania regulaminu rubryk, nie można też myśleć o niej jako o fantazyjnej – czasem dzikiej – twórczości bez reguł. Obrzęd jest sam w sobie normą, a norma nigdy nie jest celem samym w sobie, lecz zawsze na usługach wyższej rzeczywistości, której chce strzec.

49. *Ars celebrandi* jak każda sztuka wymaga różnorodnej wiedzy, przede wszystkim zrozumienia dynamizmu, który cechuje liturgię. Czas akcji celebracji jest miejscem, w którym poprzez pamiętkę uobecnia się misterium paschalne, aby ochrzczeni, na mocy swego uczestnictwa, mogli go doświadczyć w swoim życiu. Bez tego zrozumienia łatwo popada się w powierzchowność (mniej lub bardziej wyrefinowaną) i rubrycyzm (mniej lub bardziej sztywny).

Trzeba zatem wiedzieć, jak Duch Święty działa w każdej celebracji: sztuka celebrowania musi być zgodna z działaniem Ducha. Tylko w ten sposób będzie ona wolna od subiektywizmów, które są wynikiem przewagi indywidualnych wrażliwości, oraz od kulturalizmów, czyli bezkrytycznego przejmowania elementów kulturowych, które nie mają nic wspólnego z prawidłowym procesem inkulturacji.

Wreszcie konieczna jest znajomość dynamiki języka symbolicznego, jego specyfiki, skuteczności.

50. Z tych krótkich uwag jasno wynika, że sztuka celebracji nie może być improwizowana. Jak każda sztuka, wymaga ona wytrwałego stosowania. Rzemieślnik potrzebuje tylko techniki; artyście, oprócz wiedzy technicznej, nie może zabraknąć natchnienia, które jest pozytywną formą posiadania. Artysta prawdziwy nie posiada sztuki ani nie jest przez nią posiadany. Sztuki celebracji nie uczy się dlatego, że chodzi się na kurs *public speaking* [wystąpienia publiczne] czy technik komunikacji perswazyjnej (nie oceniam intencji, widzę efekty). Każde narzędzie może być przydatne, ale zawsze musi być podporządkowane naturze liturgii i działaniu Ducha Świętego. Potrzebne jest sumienne zaangażowanie w celebrację, pozwolenie, by sama celebracja przekazywała nam swoją sztukę. Guardini

pisze: „Musimy sobie uświadomić, jak głęboko jesteśmy jeszcze zakorzenieni w indywidualizmie i subiektywizmie, jak bardzo nie jesteśmy przyzwyczajeni do wezwania wielkości i jak mała jest miara naszego życia religijnego. Trzeba obudzić poczucie wielkości modlitwy, wolę zaangażowania w nią także naszego istnienia. Ale drogą do tych celów jest dyscyplina, wyrzeczenie się miękkiego sentymentalizmu; poważna praca, wykonywana w posłuszeństwie Kościołowi, w odniesieniu do naszego bytu religijnego i zachowania”¹⁵. W ten sposób człowiek uczy się sztuki celebracji.

51. Mówiąc na ten temat, jesteśmy skłonni sądzić, że dotyczy on tylko wyświęconych szafarzy, którzy pełnią służbę przewodniczenia. W rzeczywistości jest to postawa, do której przeżywania powołani są wszyscy ochrzczeni. Myślę o wszystkich gestach i słowach, które należą do zgromadzenia: zbieranie się, chodzenie w procesji, siedzenie, stanie, klęczenie, śpiewanie, milczenie, wypowiadanie aklamacji, patrzanie, słuchanie. To wiele sposobów, w jakie zgromadzenie, *jak jeden mąż* (Ne 8, 1), uczestniczy w celebracji. Wykonywanie przez wszystkich razem tego samego gestu, mówienie przez wszystkich jednym głosem przekazuje jednostkom siłę całego zgromadzenia. Jest to jednolitość, która nie tylko nie uśmierca, ale wręcz przeciwnie, wychowuje poszczególnych wiernych do odkrywania autentycznej wyjątkowości ich osobowości nie w postawach indywidualistycznych, ale w świadomości bycia jednym ciałem. Nie chodzi tu o konieczność przestrzegania etykiety liturgicznej: chodzi raczej o „dyscyplinę” – w znaczeniu używanym przez Guardiniego – która, jeśli jest autentycznie przestrzegana, formuje nas. Są to gesty i słowa, które wprowadzają porządek w naszym wewnętrznym świecie, każąc nam przeżywać uczucia, postawy, zachowania. Nie są one wypowiedzeniem ideału, który ma nas zainspirować, ale są działaniem, które angażuje ciało w jego całości, czyli w jego byciu jednością duszy i ciała.

52. Wśród obrzędowych gestów, które należą do całego zgromadzenia, milczenie zajmuje miejsce bezwzględnie ważne. Kilka razy jest to wyraźnie przepisane w rubrykach: cała celebracja eucharystyczna jest zanurzona w ciszy, która poprzedza jej początek i wyznacza każdą chwilę jej rytualnego rozwoju. Rzeczywiście, jest ona obecna w akcie pokutnym; po wezwaniu do modlitwy; w liturgii słowa (przed czytaniem, między czytaniem i po homilii); w Modlitwie eucharystycznej; po komunii¹⁶. Nie jest to schronienie, w którym można się ukryć dla intymnej izolacji, niemalże znosząc obrzęd, jakby był rozproszeniem. Takie milczenie zaprzeczałoby samej istocie celebracji. Milczenie liturgiczne to coś znacznie więcej: jest ono symbolem obecności i działania Ducha Świętego, który ożywia całą akcję celebracji. To dlatego stanowi ono kulminację następstwa obrzędów. To właśnie dlatego że jest ono symbolem Ducha, ma moc wyrażania Jego wielopostaciowego działania.

Przywołując powyższe momenty, cisza skłania do skruchy i pragnienia nawrócenia; pobudza do słuchania słowa i modlitwy; usposabia do adoracji Ciała i Krwi Chrystusa; sugeruje każdemu, w intymności komunii, co Duch Święty chce uczynić w naszym życiu, aby upodobnić nas do łamanego Chleba. Dlatego jesteśmy wezwani do wykonywania z niezwykłą troską symbolicznego gestu milczenia: w nim Duch nadaje nam kształt.

53. Każdy gest i każde słowo zawiera precyzyjne działanie, które jest zawsze nowe, bo napotyka coraz to nową chwilę w naszym życiu. Wyjaśnię to na jednym prostym przykładzie. Klękamy, aby prosić o przebaczenie, aby poskromić naszą dumę, aby oddać nasze łzy Bogu, aby błagać Go o interwencję, aby podziękować Mu za otrzymany dar. Jest to zawsze ten sam gest, który w istocie mówi o naszej małości przed Bogiem. Jednak wykonywany w różnych okresach naszego życia kształtuje nasze głębokie wnętrza, a następnie przejawia się na zewnątrz w naszych relacjach z Bogiem i braćmi. Także klękanie jest sztuką, to znaczy wykonywać je należy z pełną świadomością jego symbolicznego znaczenia i potrzeby, jaką mamy, aby wyrazić poprzez ten gest nasz sposób bycia w obecności Pana. Jeśli to wszystko dotyczy tego prostego gestu, to o ileż bardziej celebracji słowa? Jakiej sztuki mamy się nauczyć w głoszeniu słowa, w słuchaniu go, w czynieniu go natchnieniem naszej modlitwy, w czynieniu go życiem? Wszystko to zasługuje na najwyższą

¹⁵ R. Guardini, *Liturgische Bildung* (1923), w: *Liturgie und liturgische Bildung* (Mainz 1992), s. 99; tłum. wł. *Formazione liturgica* (Brescia 2022), s. 139.

¹⁶ Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, nr 45; 51; 54-56; 66; 71; 78; 84; 88; 271.

troskę, nie formalną, zewnętrzną, ale żywotną, wewnętrzną, ponieważ każdy gest i każde słowo celebracji, wyrażone jako sztuka, kształtuje chrześcijańską osobowość jednostki i wspólnoty.

54. O ile prawdą jest, że *ars celebrandi* dotyczy całego zgromadzenia, które celebruje, to również prawdą jest, że wyświęceni szafarze muszą się o nią szczególnie troszczyć. Odwiedzając wspólnoty chrześcijańskie, często zauważałem, że ich sposób przeżywania uroczystości jest uwarunkowany – w lepszy, a niestety także w gorszy sposób – tym, jak ich proboszcz przewodniczy zgromadzeniu. Można powiedzieć, że istnieją różne „wzorce” przewodniczenia. Oto możliwa lista postaw, które, choć przeciwstawne, charakteryzują przewodniczenie w sposób z pewnością nieadekwatny: surowa sztywność lub przesadna kreatywność, uduchowiony mistycyzm lub praktyczny funkcjonalizm, pośpiech lub podkreślana powolność, niechlujne zaniedbanie lub nadmierne wyrafinowanie, nadmierna serdeczność lub hieratyczna beznamiętność. Mimo rozległości tego zakresu, myślę, że nieadekwatność tych modeli ma wspólne źródło: przesadny indywidualizm stylu osoby odprawiającej, który niekiedy wyraża źle skrywaną manię autopromocji. Często staje się to bardziej widoczne, gdy nasze celebracje są transmitowane w sieci, co nie zawsze jest właściwe i nad czym powinniśmy się zastanowić. Nie są to postawy najbardziej rozpowszechnione, ale zgromadzenia nierzadko są poddawane takiemu „złemu traktowaniu”.

55. Wiele można by powiedzieć o znaczeniu i delikatności przewodniczenia. Przy wielu okazjach rozwodziłem się nad wymagającym zadaniem, jakim jest głoszenie homilii¹⁷. Ograniczę się teraz do pewnych szerszych rozważań, chcąc ponownie zastanowić się wraz z wami nad tym, jak jesteśmy formowani przez liturgię. Myślę o normalności niedzielnych Mszy św. w naszych wspólnotach: odnoszę się zatem do prezbiterów, ale pośrednio do wszystkich ustanowionych szafarzy.

56. Prezbiter przeżywa swój właściwy udział w celebracji na mocy daru otrzymanego w sakramencie święceń. Ta właściwość wyraża się właśnie w przewodniczeniu. Jak wszystkie urzędy, do których jest powołany, nie jest to zasadniczo zadanie wyznaczone przez wspólnotę, ale raczej konsekwencja wylania Ducha Świętego otrzymanego przy święceniach, który uzdalnia go do tego zadania. Prezbiter jest formowany także przez swoje przewodniczenie wspólnocie, która celebruje.

57. Aby ta służba była wykonywana dobrze – jako sztuka – podstawowe znaczenie ma to, że prezbiter powinien najpierw mieć żywą świadomość, że jest przez łaskę szczególną obecnością Zmartwychwstałego Pana. Wyświęcony szafarz sam jest jednym ze sposobów obecności Pana, która czyni zgromadzenie chrześcijańskie wyjątkowym, różnym od wszystkich innych (por. *Konstytucja o liturgii*, nr 7). Ten fakt nadaje „sakramentalne” znaczenie – w sensie szerokim – wszystkim gestom i słowom tego, który przewodniczy. Zgromadzenie ma prawo móc odczuć w tych gestach i słowach pragnienie, jakie ma Pan dziś, tak jak podczas Ostatniej Wieczerzy, aby nadal spożywać z nami Paschę. Zmartwychwstały jest więc postacią centralną, a na pewno nie nasze niedojrzałości, które szukają – przyjmując jakąś rolę i postawę – prezencji, której nie mogą mieć. Sam prezbiter jest ogarnięty tym pragnieniem komunii, jakie Pan ma wobec każdego. To tak, jakby był postawiony między gorejącym sercem miłości Jezusa a sercem każdego wierzącego, przedmiotem Jego miłości. Przewodniczyć Eucharystii, to zanurzyć się w ogniu Bożej miłości. Kiedy dane nam jest zrozumieć, a nawet przeczuć tę rzeczywistość, z pewnością nie potrzebujemy już *wytocznych*, które dyktowałyby nam odpowiednie zachowanie. Jeśli tego potrzebujemy, to z powodu *twardości naszych serc*. Najwyższą, a więc najbardziej wymagającą normą jest rzeczywistość samej celebracji eucharystycznej, która dobiera słowa, gesty, uczucia, dając nam do zrozumienia, czy są one adekwatne do zadania, jakie mają do spełnienia. Oczywiście, także i to nie może być improwizowane: jest to sztuka, wymaga od prezbitera zastosowania, to znaczy wytrwałego korzystania z ognia miłości, który Pan przyszedł przynieść na ziemię (por. Łk 12, 49).

58. Kiedy pierwsza wspólnota łamie Chleb w posłuszeństwie nakazowi Pana, czyni to pod okiem Maryi, która towarzyszy pierwszym krokom Kościoła: „trwali jednomyślnie na modlitwie razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa, i braćmi Jego” (Dz 1, 14). Dziewica Matka „czuwa”

¹⁷ Zob. Adhortacja apostołska *Evangelii gaudium* (24 listopada 2013 r.), nr 135-144.

nad czynami swego Syna powierzonymi Apostołom. Tak jak strzegła w swoim łonie, po przyjęciu słów anioła Gabriela, Słowa, które stało się ciałem, tak samo Dziewica ponownie strzeże w łonie Kościoła tych gestów, które składają się na ciało Jej Syna. Prezbiter, który na mocy daru otrzymanego wraz z sakramentem święceń powtarza te gesty, jest strzeżony w łonie Dziewicy. Czy potrzebujemy normy, która powie nam, jak mamy się zachowywać?

59. Prezbiterzy, stając się narzędziami, aby ogień Jego miłości płonął na ziemi, strzeżeni w łonie Maryi, Dziewicy uczynionej Kościołem (jak śpiewał św. Franciszek), pozwalają się kształtować Duchowi Świętemu, który chce doprowadzić do końca dzieło, jakie rozpoczął przy ich święceniach. Działanie Ducha daje im możliwość sprawowania przewodnictwa w zgromadzeniu eucharystycznym z bojaźnią Piotra, świadomego tego, że jest grzesznikiem (por. Łk 5, 1-11), z wielką pokorą cierpiącego sługi (por. Iz 42 nn), z pragnieniem „bycia spożywanymi” przez ludzi powierzonych im w codziennym sprawowaniu ich posługi.

60. Sama celebrowanie wychowuje do tej jakości przewodniczenia, nie jest to, powtarzamy, zaangażowanie intelektualne, nawet jeśli cały nasz umysł, jak i wrażliwość, jest w nie włączony. Prezbiter jest więc przygotowany do przewodniczenia poprzez słowa i gesty, które liturgia wkłada w jego usta i w jego ręce. Nie zasiada na tronie¹⁸, bo Pan króluje z pokorą tego, który służy.

Nie pozbawia ołtarza jego centralnego miejsca, *znaku Chrystusa, z którego boku wypłynęła Krew i woda, źródło sakramentów Kościoła, (...i) ośrodka naszego wielbienia i dziękczynienia*¹⁹.

Zbliżając się do ołtarza na ofiarę, prezbiter uczy się pokory i skruchy słowami: „Przyjmij nas, Panie, stojących przed Tobą w duchu pokory i z sercem skruszonym; niech nasza Ofiara tak się dzisiaj dokona przed Tobą, Panie Boże, aby się Tobie podobała”²⁰.

Nie może przypisywać sobie posługi, która została mu powierzona, ponieważ liturgia zaprasza go, aby w znaku wody prosił o oczyszczenie: „Obmyj mnie, Panie, z mojej winy i oczyść mnie z grzechu mojego”²¹.

Słowa, które liturgia kładzie mu na usta, mają różną treść, która domaga się specyficznej intonacji: ze względu na wagę tych słów prezbiter jest proszony o prawdziwą *ars dicendi*. Nadają one kształt jego wewnętrznym uczuciom, czy to w błaganiu do Ojca w imieniu zgromadzenia, czy to w wezwaniu skierowanym do zgromadzenia, czy to w aklamacji jednym głosem z całym zgromadzeniem.

W Modlitwie eucharystycznej, w której uczestniczą także wszyscy ochrzczeni, słuchając *ze czcią i w milczeniu*, a także włączając się w nią *aklamacjami*²², przewodniczący ma moc, by *w imieniu całego świętego ludu* wspominać przed Ojcem o ofiarowaniu Jego Syna podczas Ostatniej Wieczerzy, aby ten ogromny dar mógł być ponownie uobecniony na ołtarzu. Uczestniczy w tym ofiarowaniu poprzez ofiarowanie siebie. Prezbiter nie może opowiadać Ojcu o Ostatniej Wieczerzy bez uczestnictwa w niej. Nie może powiedzieć: „Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy. To jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane” i nie doświadczyć tego samego pragnienia ofiarowania własnego ciała, własnego życia za powierzony mu lud. Tak dzieje się w ciągu wykonywania jego posługi.

To wszystko i wiele innych rzeczy sprawia, że prezbiter jest nieustannie kształtowany podczas sprawowanej celebrowanie.

* * *

61. W niniejszym liście chciałem po prostu przedstawić kilka przemyśleń, które z pewnością nie wyczerpują ogromnego skarbu, jakim jest sprawowanie świętych tajemnic. Proszę wszystkich biskupów, prezbiterów i diakonów, wychowawców seminaryjnych, wykładowców na wydziałach

¹⁸ Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, nr 310.

¹⁹ *Modlitwa poświęcenia ołtarza*, w: *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*, Katowice 2001, s. 145-146.

²⁰ *Missale Romanum* (2008), s. 515: „In spiritu humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine; et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus”.

²¹ *Missale Romanum* (2008), s. 515: „Lava me, Domine, ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me”.

²² Por. *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, nr 78-79.

teologicznych i w szkołach teologicznych oraz wszystkich katechetów i katechetki, aby pomagali świętemu Ludowi Bożemu czerpać z tego, co zawsze było podstawowym źródłem duchowości chrześcijańskiej. Jesteśmy nieustannie wzywani do ponownego odkrycia bogactwa ogólnych zasad zawartych w pierwszych punktach *Konstytucji o liturgii*, rozumiejąc wewnętrzną więź między pierwszą z soborowych konstytucji a wszystkimi pozostałymi. Dlatego nie możemy wrócić do tej formy obrzędowej, wobec której Ojcowie soborowi, *cum Petro* i *sub Petro*, poczuli potrzebę zreformowania, zatwierdzając pod kierownictwem Ducha Świętego i zgodnie ze swoim sumieniem pasterzy, zasady, z których zrodziła się reforma. Święci Papieże Paweł VI i Jan Paweł II, zatwierdzając zreformowane księgi liturgiczne *ex decreto Sacrosancti Œcumenici Concilii Vaticani II*, zagwarantowali wierność reformy wobec Soboru. Dlatego napisałem *Traditionis custodes*, aby Kościół mógł wznieść w różnorodności języków *jedną i identyczną modlitwę*, zdolną wyrazić jego jedność²³. O tę jedność, jak już pisałem, mi chodzi, aby była przywrócona w całym Kościele Rytu rzymskiego.

62. Chciałbym, aby ten list pomógł nam na nowo rozpałić podziw dla piękna prawdy chrześcijańskiej celebracji, przypomnieć o potrzebie autentycznej formacji liturgicznej i uznać znaczenie sztuki celebracji, która ma służyć prawdzie misterium paschalnego i udziału w nim wszystkich ochrzczonych, każdego zgodnie ze specyfiką swojego powołania.

Całe to bogactwo nie jest daleko od nas: jest w naszych kościołach, w naszych chrześcijańskich świętach, w centralnym znaczeniu niedzieli, w mocy sakramentów, które sprawujemy. Życie chrześcijańskie jest ciągłą drogą wzrostu: jesteśmy wezwani do tego, by pozwolić się formować z radością i w komunii.

63. Dlatego chciałbym pozostawić wam jeszcze jedną wskazówkę do kontynuowania naszej drogi. Zapraszam was do ponownego odkrycia znaczenia roku liturgicznego i Dnia Pańskiego; to także jest przesłanie Soboru (por. *Konstytucja o liturgii*, nr 102-111).

64. W świetle tego, co przypomnieliśmy powyżej, rozumiemy, że rok liturgiczny jest dla nas okazją do wzrastania w poznaniu tajemnicy Chrystusa, zanurzając nasze życie w tajemnicy Jego Paschy, w oczekiwaniu na Jego powrót. To jest prawdziwa formacja ciągła. Nasze życie nie jest przypadkowym i chaotycznym ciągiem wydarzeń, ale podróżą, która od Paschy do Paschy upodabnia nas do Niego, *(abyśmy) pełni nadziei oczekiwali przyjścia naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa*²⁴.

65. Wraz z upływem czasu uczynionego nowym przez Paschę, co osiem dni Kościół świętuje w niedzielę wydarzenie zbawienia. Niedziela, wpieryw zanim jest przykazaniem, jest darem, który Bóg daje swojemu ludowi (dlatego Kościół strzeże go przez przykazanie). Niedzielna celebracja daje wspólnocie chrześcijańskiej możliwość formacji przez Eucharystię. Z niedzieli na niedzielę słowo Zmartwychwstałego rozświeca naszą egzystencję, pragnąc dokonywać w nas tego, po co zostało posłane (por. Iz 55, 10-11). Z niedzieli na niedzielę komunika z Ciałem i Krwią Chrystusa chce uczynić również nasze życie ofiarą miłą Ojcu, w komunii braterskiej, która staje się dzieleniem się, przyjmowaniem, służbą. Z niedzieli na niedzielę moc łamanego Chleba podtrzymuje nas w głoszeniu Ewangelii, w której objawia się autentyczność naszej celebracji.

Porzućmy kontrowersje, by wspólnie słuchać tego, co Duch mówi do Kościoła, pielęgnujmy komunie, nadal zachwycajmy się pięknem liturgii. Otrzymaliśmy Paschę, pozwólmy się osłonić ciągłym pragnieniem Pana, by ją z nami spożywać, pod okiem Maryi, Matki Kościoła.

W Rzymie, u św. Jana na Lateranie,
dnia 29 czerwca, w uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła, w 2022 roku,
dziesiątym mojego Pontyfikatu.

Franciszek

²³ Por. Paweł VI, *Constitutio apostolica Missale Romanum* (3 Aprilis 1969), w: AAS 61 (1969), s. 222.

²⁴ *Missale Romanum* (2008), s. 598: „... expectantes beatam spem et adventum Salvatoris nostri Iesu Christi”.

Niech drży cała ludzkość, niech zadrży cały wszechświat i niech raduje się niebo, gdy na ołtarzu, w ręku kapłana, obecny jest Chrystus, Syn Boga żywego. O godna podziwu wysokości i zadziwiająca godności! O wzniosła pokoro! O pokorna wzniosłości, że Pan wszechświata, Bóg i Syn Boży, tak się uniżył, że ukrył się, dla naszego zbawienia, pod małą postacią chleba! Patrzcie, bracia, na pokorę Boga i otwórzcie przed Nim wasze serca; uniżcie się też wy, abyście byli przez Niego wywyższeni. Nie zatrzymujcie więc nic z siebie dla siebie, aby Ten, który ofiaruje się wam w całości, mógł was w całości przyjąć.

Święty Franciszek z Asyżu,
List do całego Zakonu II, 26-29

(tłum. z oryginału włoskiego: o. Bazyli Degórski OSPPE, s. Ewa Dobrzelecka OSsR, Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów KEP/ Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

© Copyright by Libreria Editrice Vaticana, 2022

2. Dokumenty Stolicy Apostolskiej

Komunikat Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka ws. wsparcia od Ojca Świętego dla Filipin oraz migrantów, którzy utknęli między Polską a Białorusią (18.01.2022)

Po tajfunie Rai, który z niezwykłą siłą uderzył w Filipiny, dotykając – według źródeł ONZ – około 8 milionów ludzi w 11 regionach i powodując znaczne straty materialne, Papież Franciszek zdecydował o przekazaniu na tym etapie kryzysu pierwszej puli pomocy w wysokości 100 tys. euro na pomoc ludności, za pośrednictwem Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka.

We współpracy z Nuncjaturą Apostolską na Filipinach, suma ta zostanie przesłana do Kościoła lokalnego i przeznaczona dla diecezji najbardziej dotkniętych kataklizmem, do wykorzystania w dziełach pomocy. Ma to być bezpośredni wyraz duchowej bliskości i ojcowskiego wsparcia Ojca Świętego wobec dotkniętych osób i terytoriów, co zostało wyrażone przy okazji modlitwy Anioł Pański na placu Świętego Piotra w niedzielę 19 grudnia 2021 roku, wraz z wezwaniem opieki Matki Bożej.

Ten wkład, towarzyszący modlitwie w intencji umiłowanej ludności filipińskiej, jest częścią pomocy, która się uaktywnia w całym Kościele katolickim, a która angażuje, oprócz różnych Konferencji Episkopatów, liczne organizacje charytatywne.

Ojciec Święty podjął również decyzję o przekazaniu 100 tys. euro na rzecz grup migrantów, którzy utknęli między Polską a Białorusią oraz na pomoc dla Caritas Polska w związku z kryzysem migracyjnym na granicy obu krajów.

(tłum. Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

List kard. Mario Grecha, sekretarza generalnego Synodu Biskupów, w związku z kolejnym etapem prac synodalnych XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów: „Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja” (14.09.2022)

SYNOD BISKUPÓW

Watykan, dnia 14 września 2022 roku

Prot. Nr 220269

Drogi Bracie w biskupstwie,

Synodalność „jest drogą, której Bóg oczekuje od Kościoła trzeciego tysiąclecia” (Papież Franciszek, 17 października 2015 r.). Teraz, gdy zakończyliśmy pierwszą fazę procesu synodalnego, pragnę Ci pogratulować i podziękować za twoje zaangażowanie w słuchanie powierzonego ci ludu Bożego oraz za twoją pracę w rozeznawaniu owoców płynących z tego słuchania na poziomie Kościoła partykularnego, a także Konferencji Episkopatu i Kościoła Wschodniego *sui iuris*. Proszę Cię również o przekazanie tych podziękowań referentom, zespołom, osobom, które współpracowały przy realizacji tego zadania na różnych szczeblach i w różnym charakterze. Aby przekazać moją serdeczną wdzięczność za waszą znakomitą współpracę, miałem zamiar napisać osobisty list do każdego z was, ale niestety czas mi na to nie pozwala.

Dotychczas wpłynęło 110 sprawozdań od 114 Konferencji Episkopatów, 12 od Kościołów Wschodnich i wiele innych od instytutów życia konsekrowanego, ruchów świeckich i grup kościelnych. Czytając je, uświadamiamy sobie, jakie bogactwo duchowe i duszpasterskie jest w Kościele, ile żywotności i entuzjazmu budzi misja ewangelizacyjna. Innymi słowy, teksty, które otrzymaliśmy, świadczą o obecności Ducha Świętego w Świętym Ludzie Bożym i, jak zauważyli już niektórzy z naszych braci biskupów/eparchów, jest to już oczywiste potwierdzenie tego, jak pilne jest to, aby wszyscy ochrzczeni kroczyli razem!

Proces synodalny w diecezjach i eparchiach przyniósł już owoce i wzbudził pragnienie kontynuowania tej drogi. Dziękuję ci za to, co już zrobiłeś i co zrobisz, aby kontynuować to doświadczenie na każdym poziomie, wdrażając synodalny styl słuchania i rozeznawania, charakterystyczny styl Kościoła prowadzonego przez Ducha. Diecezjalne/eparchialne i krajowe syntezy Kościoła Wschodniego *sui iuris* już teraz dostarczają cennego materiału, który powinien być pogłębiony i rozwinięty w programie duszpasterskim.

Temat tego Synodu jest bardzo precyzyjny – Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja – i został zwołany, aby zrozumieć „do podjęcia jakich kroków zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali w naszym podążaniu razem” (DP, 26). W tej perspektywie zapewniam Cię, że wszystko, co przesłały nam Kościoły partykularne, będzie docenione: problemy, trudności, pytania, marzenia, które ukazał Lud Boży, będą podstawą rozeznania, które przeprowadzimy w kolejnych etapach procesu synodalnego, w którym będziemy starali się wspólnie określić priorytety wyłaniające się z konsultacji.

Prace te rozpoczną się od etapu kontynentalnego, który jest już bliski. Nasz Sekretariat Generalny pracuje obecnie nad przygotowaniem Dokumentu dla etapu kontynentalnego: zostanie on zredagowany w atmosferze wspólnotowego rozeznania przez grupę złożoną ze mnie, podsekretarzy i niektórych urzędników Sekretariatu Synodu oraz członków Komitetu Koordynacyjnego, do której dołączy kolejnych 25 ekspertów ze wszystkich kontynentów. Spotkamy się we Frascati od 21 września do 2 października, a w końcowej fazie prac weźmie udział także Rada Zwyczajna Sekretariatu Generalnego. Proszę Cię, abyś towarzyszył naszemu dziełu modlitwą.

W perspektywie Zgromadzeń Kontynentalnych Dokument zostanie „zwrócony” Kościołom partykularnym, a więc każdemu z was, z zaproszeniem do wyrażenia odczucia, jakie budzi w was doświadczenie i tożsamość Kościoła lokalnego, powołanego do wcielania Ewangelii Chrystusa na danym obszarze. Nie chodzi więc o to, by rozpocząć konsultacje od nowa, ale by postępować naprzód w dialogu między Kościołami partykularnymi a Kościołem powszechnym. Począwszy od prac nad tym Dokumentem, każdy Kościół partykularny będzie miał możliwość konfrontacji z doświadczeniem Kościołów z innych części świata, rozpoczęcia relacji szczególnie z innymi Kościołami własnego kontynentu i przyczynienia się do uświadomienia sobie priorytetów, którym trzeba będzie stawić czoła podczas zgromadzenia synodalnego w 2023 roku.

W ten sposób także i Ty, jak każdy biskup/eparcha, z pomocą swoich współpracowników zostaniesz zaproszony do zapoznania swojego Kościoła z Dokumentem, do uważnego czytania go przynajmniej w zaangażowanych strukturach i do zredagowania z grupą synodalną ewentualnych uwag, by przesłać je Konferencji Episkopatu lub Kościołowi Wschodniemu *sui iuris*. W tym celu zostaną Ci przesłane informacje bardziej szczegółowe, jak tylko zostanie wydany Dokument. W międzyczasie jest rzeczą ważną, by postępowały obiecujące dynamizmy synodalne, które wytworzyła faza konsultacyjna.

Bratersko Cię pozdrawiam.

Mario Kard. GRECH
Sekretarz Generalny

Do biskupów ordynariuszy / do eparchów w ich siedzibach

(tłum. o. Bazyle Degórski OSPPE / Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

„Rozszerz przestrzeń twego namiotu” (Iz 54, 2).**Dokument roboczy dla Etapu Kontynentalnego XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu: „Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja” (24.10.2022)****Wstęp**

1. Synod idzie naprzód; możemy to z entuzjazmem potwierdzić w rok po jego otwarciu. Przez całą pierwszą część fazy konsultacyjnej miliony ludzi na całym świecie angażowały się w działalność Synodu: jedni uczestnicząc w spotkaniach na poziomie lokalnym, inni współpracując w animacji i koordynacji działań na różnych poziomach, jeszcze inni ofiarowując wsparcie swojej modlitwy. „Wyrazamy również wdzięczność zakonnikom życia kontemplacyjnego, które towarzyszyły swojemu ludowi modlitwą i nadal modlą się o owoce Synodu” (KE Peru). To właśnie ci wszyscy ludzie, którzy w nim uczestniczyli, są prawdziwymi bohaterami Synodu!

2. Ruszyli w drogę powodowani pragnieniem znalezienia odpowiedzi na podstawowe pytanie, które przyświecało całemu procesowi: „jak dzisiaj, na różnych poziomach (od lokalnego do powszechnego), realizuje się owo „podążanie razem”, które pozwala Kościołowi głosić Ewangelię, zgodnie z powierzona mu misją, i do podjęcia jakich działań zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali jako Kościół synodalny?” (Dokument przygotowawczy, nr 2).

3. Podczas drogi doświadczali radości spotkania jako bracia i siostry w Chrystusie, dzieląc się tym, co słuchanie Słowa w nich wzbudziło i stawiając sobie pytanie o przyszłość Kościoła w oparciu o impulsy zawarte w Dokumencie Przygotowawczym (DP). To zrodziło w nich pragnienie coraz bardziej synodalnego Kościoła: synodalność przestała być dla nich abstrakcyjnym pojęciem, a przybrała oblicze konkretnego doświadczenia; zakosztowali jej smaku i chcą to robić nadal: „Dzięki temu procesowi odkryliśmy, że synodalność jest sposobem bycia Kościołem; wręcz drogą. «Duch Święty prosi nas, abyśmy byli bardziej synodalni»” (KE Anglii i Walii).

4. Ich doświadczenie zostało przełożone na słowa, w wypowiedziach przesłanych przez różne wspólnoty i grupy do diecezji, które dokonały ich syntezy i przekazały Konferencjom Episkopatu. Z kolei wychodząc od konspektu zawartego w DP, sporządzili podsumowanie, które zostało przesłane do Sekretariatu Generalnego Synodu.

5. Na poziomie globalnym uczestnictwo przekroczyło wszelkie oczekiwania. W sumie Sekretariat Synodu otrzymał streszczenia od 112 ze 114 Konferencji Episkopatów i wszystkich 15 katolickich Kościołów wschodnich, a także refleksje od 17 z 23 dykasterii Kurii Rzymskiej, jak również od przełożonych zakonnych (USG/UISG), instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołowego, stowarzyszeń i ruchów wiernych świeckich. Ponadto, dzięki inicjatywie „Cyfrowy Synod”, ponad tysiąc razy napłynęły uwagi od osób indywidualnych i grup, a także spostrzeżenia zebrane za pośrednictwem mediów społecznościowych. Materiały te zostały rozdane grupie ekspertów: mężczyznom i kobietom, biskupom, kapłanom, osobom konsekrowanym, świeckim, pochodzącym ze wszystkich kontynentów i posiadającym bardzo zróżnicowaną wiedzę fachową. Po ich przeczytaniu eksperci ci spotykali się przez prawie dwa tygodnie wraz z zespołem redakcyjnym, w skład którego wchodził: relator generalny, sekretarz generalny Synodu, podsekretarze i niektórzy urzędnicy Sekretariatu Synodu, a także członkowie Komitetu Koordynacyjnego, do których na końcu dołączyli członkowie Rady. Razem pracowali w atmosferze modlitwy i rozeznania, aby podzielić się owocami swojej lektury w celu zredagowania niniejszego dokumentu dla etapu kontynentalnego (DEK).

6. Zamieszczone w nim cytaty starają się dać wyobrażenie o bogactwie otrzymanych materiałów, pozwalających rozbrzmiewać głosowi Ludu Bożego ze wszystkich stron świata. Nie należy ich odczytywać jako poparcia dla stanowisk jakiegoś konkretnego obszaru kuli ziemskiej, ani też jako zwykłej reprezentacji różnorodności geograficznej, choć zadbano o pewną równowagę w zakresie pochodzenia źródeł. Cytaty te zostały wybrane raczej dlatego, że wyrażają w sposób szczególnie mocny, piękny lub precyzyjny odczucia, która powracają w wielu podsumowaniach. Jest jednak jasne, że żaden dokument nie mógłby zawrzeć głębi wiary, żywotności nadziei i energii miłości,

które przepełniły otrzymane wkłady. Za nimi widać siłę i bogactwo doświadczenia, jakie miały różne Kościoły, wyruszając w drogę i otwierając się na różnorodność głosów, które przemawiały. To właśnie umożliwienie tego spotkania i tego dialogu jest istotą procesu synodalnego, którego celem nie jest tworzenie dokumentów, ale otwieranie horyzontów nadziei na wypełnienie misji Kościoła.

7. To właśnie na tej drodze, która jeszcze nie dobiegła końca, znajduje się ten DEK i odnajduje swoje znaczenie. W perspektywie etapu kontynentalnego procesu synodalnego gromadzi on wokół pewnych modułów nadzieje i troski Ludu Bożego rozproszonego po całej ziemi. W ten sposób daje Kościołom lokalnym możliwość wzajemnego wsłuchiwania się w głosy, w perspektywie Zgromadzeń Kontynentalnych 2023 r., których zadaniem jest sporządzenie listy priorytetów, na której rozważaniem pracować będzie I Sesja XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, która odbędzie się w dniach od 4 do 29 października 2023 roku.

8. Wyjaśnienie jego funkcji pozwala nam również skupić się na tym, czym DEK nie jest: nie jest dokumentem rozstrzygającym, bo proces jest daleki od zakończenia; nie jest dokumentem Magisterium Kościoła, ani raportem z badań socjologicznych; nie oferuje sformułowania wskazań operacyjnych, celów i zadań, ani pełnego opracowania wizji teologicznej, chociaż jest przepełniony skarbem wybitnie teologicznym, zawartym w przekazie doświadczenia wsłuchiwania się Ludu Bożego w głos Ducha, pozwalającym na wyłonienie się jego sensus fidei. Ale jest to również dokument teologiczny w tym znaczeniu, że jest ukierunkowany na służbę misji Kościoła: głoszenie Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał dla zbawienia świata.

9. Aby uniknąć nieporozumień przy jego odczytywaniu, należy pamiętać o swoistym charakterze DEK, a także o jego strukturze. Dokument otwiera rozdział, który nie jest prostą kroniką, ale narracją w świetle wiary dotychczasowego doświadczenia synodalności, z konsultacją Ludu Bożego w Kościołach lokalnych i rozważaniem Pasterzy w Konferencjach Biskupów: kreśli zarys, przedstawia napotkane trudności i zebrane najbardziej znaczące owoce, identyfikując kamienie węgielne tego, co stanowi autentyczne zbiorowe doświadczenie wiary chrześcijańskiej. W ten sposób nie podaje definicji synodalności w ścisłym znaczeniu – w tym celu można sięgnąć do DP lub materiałów wskazanych na stronie internetowej Synodu (www.synod.va) – ale wyraża dzielone poczucie doświadczenia synodalności przeżywanego przez tych, którzy wzięli w nim udział. Wyłania się z tego głęboka reinterpretacja wspólnej godności wszystkich ochrzczonych, autentyczny filar Kościoła synodalnego i teologiczny fundament tej jedności, zdolny oprzeć się dążeniu do homogenizacji, aby nadal wzmacniać różnorodność powołań i charyzmatów, które Duch Święty rozlewa na wiernych z nieprzewidywalną obfitością.

10. Drugi rozdział przedstawia obraz biblijny – obraz namiotu, którym otwiera się 54 rozdział Księgi Izajasza – który dostarcza klucza do odczytania treści DEK w świetle Słowa, osadzając je w ramach obietnicy Boga, która staje się powołaniem dla Jego Ludu i Jego Kościoła: „Rozszerz przestrzeń twego namiotu!”

11. Namiot ten jest przestrzenią komunii, miejscem uczestnictwa i podstawą misji: do trzeciego rozdziału należy wyartykułowanie kluczowych słów procesu synodalnego z owocami słuchania Ludu Bożego. Czyni to, gromadząc je wokół pięciu splatających się ze sobą napięć twórczych:

- 1) Słuchanie jako otwartość na przyjęcie rozpoczynające się od pragnienia radykalnej inkluzji – nikt nie jest wykluczony! – należy rozumieć w perspektywie komunii z siostrami i braćmi oraz ze wspólnym Ojcem. Słuchanie jawi się tu nie jako działanie instrumentalne, ale jako przyjęcie podstawowej postawy Boga, który słucha swojego Ludu, i naśladowanie Pana, którego Ewangelie nieustannie przedstawiają nam jako słuchającego ludzi, którzy spotykają Go na drogach Ziemi Świętej; w tym sensie słuchanie jest już misją i głoszeniem;
- 2) impuls do wyjścia ku misji. Jest to misja, którą katolicy uznają, że muszą realizować z braćmi i siostrami innych wyznań i w dialogu z wyznawcami innych religii, przekształcając ludzkie działania troski w autentycznie duchowe doświadczenia, które głoszą oblicze Boga, który troszczy się do tego stopnia, że oddaje swoje życie, abyśmy mogli mieć je w obfitości;

- 3) zaangażowanie w realizację misji wymaga stylu opartego na uczestnictwie, które odpowiada pełnemu przyjęciu przez wszystkich ochrzczonych współodpowiedzialności za jedyną misję Kościoła, wynikającą z ich wspólnej godności chrzcielnej;
- 4) budowa konkretnych możliwości żywej komunii, uczestnictwa i misji poprzez struktury i instytucje, w których przebywają osoby odpowiednio uformowane i podtrzymywane przez żywą duchowość;
- 5) liturgia, zwłaszcza liturgia eucharystyczna, źródło i szczyt życia chrześcijańskiego, która gromadzi wspólnotę, czyniąc komunie namacalną, umożliwia praktykowanie uczestnictwa oraz daje wraz ze Słowem i sakramentami impuls do misji.

12. Wreszcie, czwarty rozdział rzuca spojrzenie w przyszłość, odwołując się do dwóch poziomów, obydwu niezbędnych, aby podążać drogą: duchowy, który przewiduje horyzont synodalnego nawrócenia misyjnego, i ten dotyczący metodologii dla kolejnych etapów etapu kontynentalnego.

13. DEK będzie zrozumiały i użyteczny tylko wtedy, gdy będzie czytany oczami ucznia, który uznaje go za świadectwo drogi nawrócenia w kierunku Kościoła synodalnego, który uczy się ze słuchania, jak odnowić swoją misję ewangelizacyjną w świetle znaków czasu, aby nadal ofiarować ludzkości sposób bycia i życia, w którym wszyscy mogą czuć się włączeni i protagonistami. Na tej drodze lampą dla naszych kroków jest Słowo Boże, które daje światło, dzięki któremu możemy na nowo odczytać, zinterpretować i wyrazić przeżyte doświadczenie.

14. Módlmy się razem: Panie, Ty zgromadziłeś na Synodzie cały swój lud. Składamy Ci dzięki za radość przeżytą przez tych, którzy w ciągu tego roku zdecydowali się ruszyć w drogę i słuchać Boga oraz swoich braci i siostr w postawie przyjęcia, pokory, gościnności i braterstwa. Pomóż nam wejść na te strony jak na „ziemię świętą”. Przyjdź, Duchu Święty, bądź przewodnikiem naszej wspólnej drogi!

1. Doświadczenie procesu synodalnego

15. Podsumowania przesłane przez Kościoły na całym świecie wyrażają radości, nadzieje, cierpienia i rany uczniów Chrystusa. W ich słowach rozbrzmiewa to, co jest w sercu całej ludzkości. Wyrażają one pragnienie, aby Kościół, który kroczy z Chrystusem pod przewodnictwem Ducha Świętego, wypełniał swe ewangelizacyjne posłannictwo. «Trwające doświadczenie „synodalne” na nowo rozbudziło w wiernych świeckich ideę oraz pragnienie włączenia się w życie Kościoła, w jego zaangażowanie we współczesny świat i w jego działania duszpasterskie w tejże przestrzeni» (KE Kanada).

1.1 «Owoce, nasiona i chwasty synodalności»

16. Pierwszy etap procesu synodalnego przyniósł obfite owoce, nowe nasiona, które obiecują nowy wzrost, a przede wszystkim dał początek doświadczeniu radości w tym złożonym okresie: «to, co wyłania się z badania owoców, nasion i chwastów synodalności, to głosy wielkiej miłości do Kościoła, głosy, które marzą o Kościele zdolnym do wiarygodnego świadectwa, o Kościele, który wie, jak być zespалającą, otwartą i gościnną Rodziną Bożą» (KE Zimbabwe). Haiti wyraża głos wielu: «Pomimo tego, że ciągle słyszy się o przypadkach porwań i przemocy, syntezy diecezjalne wyrażają radość tych, którzy mogli aktywnie uczestniczyć w tej pierwszej fazie Synodu» (KE Haiti). To, czego doświadczyliśmy w tej pierwszej fazie, to radość, o której przedłużenie i podzielenie się z innymi prosiło wielu. Diecezja Ebibeyín (Gwinea Równikowa) potwierdza to: «to doświadczenie synodalne było jednym z najbardziej satysfakcjonujących, jakie wielu mogło przeżyć w swoim życiu chrześcijańskim. Od pierwszej chwili rozpoczęcia prac Synodu do momentu, w którym jesteśmy teraz, wśród Ludu Bożego panuje wielki entuzjazm». Wśród owoców doświadczenia synodalnego w kilku podsumowaniach podkreśla się wzmocnienie poczucia przynależności do Kościoła i uświadomienie sobie na poziomie praktycznym, że Kościół to nie tylko kapłani i biskupi: «Dzieląc się fundamentalnym pytaniem: „Jak wygląda dziś ta wspólna droga w twoim Kościele

partykularnym?», zauważono, że ludzie byli w stanie uświadomić sobie prawdziwą naturę Kościoła i w tym świetle mogli zobaczyć sytuację swojego Kościoła partykularnego» (KE Bangladesz).

17. Z powszechnym uznaniem spotkała się metoda rozmowy duchowej, która pozwoliła wielu osobom szczerze przyrzeć się rzeczywistości życia Kościoła i nazwać po imieniu światła i cienie. Ta szczerza ocena natychmiast przyniosła owoce misyjne: «Nastąpiła silna mobilizacja Ludu Bożego, radość ze spotkania, wspólnego kroczenia i swobodnego mówienia. Niektórzy chrześcijanie, którzy poczuli się zranieni i oddalili się od Kościoła, powrócili podczas tej fazy konsultacji» (KE Republika Środkowoafrykańska). Wielu podkreślało, że po raz pierwszy Kościół zapytał ich o zdanie i chciało kontynuować tę drogę: «Należy kontynuować spotkania w duchu metody synodalnej, gdzie wszyscy członkowie zgromadzenia lub wspólnoty mogą otwarcie i szczerze wyrazić swoją opinię, a także spotkania z różnymi grupami spoza Kościoła powinny być dalej prowadzone. Ten rodzaj współpracy powinien stać się jednym z „niepisanych praw” kultury Kościoła, aby zachęcić do zbliżenia między członkami Kościoła a grupami społecznymi, tworząc w ten sposób gotowość ludzi do podjęcia głębszego dialogu» (KE Łotwa).

18. Nie brakowało jednak trudności, których nie ukrywają podsumowania. Niektóre z nich są związane z zbiegiem fazy konsultacji z pandemią, inne wynikają z trudności w zrozumieniu, co oznacza synodalność, z konieczności podjęcia większych wysiłków w celu przetłumaczenia i inkulturacji materiałów, z niemożności zorganizowania spotkań synodalnych w niektórych kontekstach lokalnych lub z oporu wobec propozycji. Nie brakuje bardzo wyraźnych wyrazów odrzucenia: «Nie mam zaufania do Synodu. Myślę, że został zwołany w celu wprowadzenia dalszych zmian w nauce Chrystusa i zadania dalszych ran Jego Kościołowi» (komentarz indywidualny z Wielkiej Brytanii). Często wyrażano obawy, że nacisk na synodalność może spowodować przyjęcie w Kościele mechanizmów i procedur skupionych na zasadzie demokratycznej większości. Wśród trudności pojawił się sceptycyzm co do rzeczywistej skuteczności lub intencji procesu synodalnego: «Niektórzy wyrażali wątpliwości co do wyników procesu synodalnego z powodu postrzegania Kościoła jako sztywnej instytucji niechętniej do zmian i modernizacji lub z powodu podejrzenia, że wynik synodu był z góry ustalony» (KE Kanada).

19. W licznych podsumowaniach wspomina się o obawach i oporze ze strony duchowieństwa, ale także o bierności świeckich, ich lęku przed swobodnym wyrażaniem się, a także o trudnościach w wyrażeniu roli duszpasterzy w powiązaniu z dynamiką synodalną: «W tym procesie pojawił się także opór, brak uczestnictwa, wspólnoty nie angażujące się. Wynika to częściowo z nowości wyzwania, gdyż wiele wspólnot nie jest przyzwyczajonych do takiego sposobu przeżywania Kościoła. Ale jest to także spowodowane faktem, że niektórzy odpowiedzialni i duszpasterze nie podjęli należytej im roli animatora i przewodnika. Różne synody diecezjalne skarżą się na brak lub słabe zaangażowanie kapłanów» (KE Chile). W wielu przypadkach proces synodalny i otrzymane materiały ujawniają, że istnieje powszechne przekonanie o oddzieleniu prezbiterów od reszty Ludu Bożego: «Konsultacje w diecezjach i na poziomie krajowym wykazały, że relacje między kapłanami a wiernymi są w wielu miejscach trudne. Z jednej strony krytykuje się postrzegany dystans między duchownymi a świeckimi, z drugiej strony w niektórych miejscach księża są wręcz widziani jako przeszkoda dla owocnej wspólnoty. Jednocześnie wspomina się o wyzwaniach dla księży: spadek ich liczby i liczby wolontariuszy prowadzi do wyczerpania; ponadto księża nie zawsze czują się wysłuchani, niektórzy widzą, że ich posługa jest kwestionowana. Co czyni dobrego księdza? Jak życie parafialne może być wzbogacającym doświadczeniem dla wszystkich zaangażowanych? Dlaczego coraz mniej mężczyzn czuje powołanie? Te pytania należy przedyskutować» (KE Austria).

20. Szczególnie istotną przeszkodą na drodze wspólnego kroczenia jest skandal nadużyć popełnianych przez członków duchowieństwa lub osoby posiadające urząd kościelny: przede wszystkim nadużyć wobec nieletnich i osób bezbronnych, ale także nadużyć innego rodzaju (duchowych, seksualnych, ekonomicznych, dotyczących władzy, sumienia). Jest to otwarta rana, która nadal zadaje ból ofiarom i ocalałym, ich rodzinom i społecznościom: «Stale mówi się o skutkach kryzysu związanego z wykorzystywaniem seksualnym przez duchownych [...]. Dla wielu konsekwencje są

wciąż drażliwą i nierozwiązaną kwestią. Istniało silne przynaglenie, aby uznać groźę i wyrządzone zło oraz zwiększyć wysiłki na rzecz ochrony osób bezbronnych, naprawić szkody wyrządzone autorytetowi moralnemu Kościoła i odbudować zaufanie. Niektóre diecezje donosiły, że uczestnicy chcieli, aby uznały i zadośćuczyniły za przeszłe nadużycia» (KE Australia). Uważna i bolesna refleksja nad spuścizną nadużyć skłoniła wiele grup synodalnych do wezwania do zmiany kulturowej w Kościele w kierunku większej przejrzystości, odpowiedzialności i współodpowiedzialności.

21. Wreszcie, w zbyt wielu krajach proces synodalny skrzyżował się z wojnami, które wykrwawiają świat, «dając wolną rękę fanatyzmowi wszelkiego rodzaju i prześladowaniom, a nawet masakrom. Odnotowano formy podżegania sekiarskiego i etnicznego, które przerodziły się w często krwawe konflikty zbrojne i polityczne» (Kościół maronicki). Szczególnie bolesne są te sytuacje, w których chrześcijanie, w tym katolicy, żyją w krajach prowadzących ze sobą wojnę. Także w tych sytuacjach kruchości, które sprawiają, że spotkanie z ukrzyżowanym i zmartwychwstałym Panem staje się bardziej intensywne, wspólnoty chrześcijańskie potrafiły uchwycić skierowane do nich zaproszenie do budowania doświadczeń synodalności i do refleksji nad tym, co znaczy kroczyć razem, wyrażając pragnienie, by nadal to robić: «W odniesieniu do tragedii ludobójstwa Tutsi, które tak bardzo podzieliło naród rwandyjski, temat komunii powinien być bardziej pogłębiony w perspektywie autentycznego uzdrowienia pamięci zbiorowej. Ten Synod dał nam lepsze zrozumienie, że duszpasterstwo jedności i pojednania musi nadal być priorytetem» (KE Rwanda).

1.2 Wspólna godność chrzcielna

22. Praktyki przeżywanej synodalności stanowiły «kluczowy i cenny moment uświadomienia sobie, jak wszyscy, poprzez chrzest, dzielimy wspólną godność i powołanie do uczestnictwa w życiu Kościoła» (KE Etiopia). To fundamentalne odniesienie do chrztu – w kategoriach nieabstrakcyjnych, ale jako faktycznie postrzegana tożsamość – natychmiast wysuwa na pierwszy plan związek między synodalną formą Kościoła a możliwością wypełnienia jego misji: «Wzrastała świadomość znaczenia tego, że ci, którzy otrzymali łaskę chrztu, idą razem, dzielą się i rozeznają, do czego wzywa ich głos Ducha. Pojawiło się głębokie uświadomienie, że w Kościele synodalnym kroczenie razem jest drogą do stania się Kościołem misyjnym» (KE Japonia). Wiele Kościołów lokalnych w kontekstach, gdzie obecnych jest wiele wyznań chrześcijańskich, podkreśla wspólną godność chrzcielną wszystkich chrześcijan i wspólną misję w służbie Ewangelii: proces synodalny nie jest kompletny bez spotkania z siostrami i braćmi innych wyznań, dzielenia się z nimi i dialogu oraz angażowania się we wspólne działania. Podsumowania wyrażają pragnienie głębszego dialogu eklezjalnego i potrzebę formacji w tym zakresie.

23. Podsumowania przedstawiają proces synodalny jako doświadczenie nowości i świeżości: «Lud Boży podkreślił wyjątkowy charakter doświadczenia swobodnego wypowiedzania się w specjalnie ustalonym czasie spotkań, bez ograniczeń programowych i ze szczególnym uwzględnieniem podążania za natchnieniami Ducha Świętego. Ludzie zauważyli, że po raz pierwszy poproszono ich o zabranie głosu, mimo że uczęszczali do Kościoła od dziesięcioleci» (KE Pakistan). Inny obraz odnosi się do doświadczenia wyzwolenia i nowego życia: skorupka jajka rozbija się, by pozwolić nowemu istnieniu rozwinąć skrzydła.

24. Gdzie indziej pojawiają się wyrażenia, które przywołują raczej ideę oddalenia się między członkami tej samej rodziny i konieczność pożądanego powrotu, zakończenia zbiorowej utraty tożsamości jako Kościoła synodalnego. Używając obrazu biblijnego, można by powiedzieć, że proces synodalny wyznacza pierwsze kroki powrotu z wygnania, którego konsekwencje dotyczą całego Ludu Bożego: jeśli Kościół nie jest synodalny, nikt nie może czuć się naprawdę w domu.

2. Słuchanie Pisma Świętego

25. To właśnie do ludu doświadczającego wygnania prorok kieruje słowa, które pomagają nam dzisiaj skupić się na tym, do czego wzywa nas Pan poprzez doświadczenie przeżywanej synodalności: «Rozszerz przestrzeń twego namiotu, rozciągnij płótna twego mieszkania, nie krępuj się, wydłuż tve sznury, wbij mocno tve paliki!» (Iz 54, 2).

26. Słowo proroka przypomina wygnańcom doświadczenie wyjścia i przejścia przez pustynię, kiedy mieszkali oni w namiotach, i zapowiada obietnicę powrotu do ziemi, co jest znakiem radości i nadziei. Aby się przygotować, należy powiększyć namiot, wpływając na trzy elementy jego konstrukcji. Pierwszym z nich są płachty, które chronią przed słońcem, wiatrem i deszczem, wyznaczając przestrzeń życia i biesiadowania. Trzeba je rozwinąć, aby mogły chronić także tych, którzy są jeszcze poza tą przestrzenią, ale czują się wezwani do wejścia w nią. Drugim elementem konstrukcyjnym namiotu są liny, które utrzymują płachty razem. Muszą one równoważyć napięcie potrzebne do zapobiegania zwisaniu namiotu z miękkością, która amortyzuje ruchy spowodowane przez wiatr. Dlatego też, jeśli namiot się rozszerza, należy je rozciągnąć, aby utrzymać właściwe napięcie. Wreszcie trzecim elementem są paliki, które przytwierdzają konstrukcję do podłoża i zapewniają jej solidność, ale pozostają zdolne do przemieszczania się, gdy namiot trzeba będzie rozbić w innym miejscu.

27. Słuchane dzisiaj słowa Izajasza zapraszają nas do wyobrażenia sobie Kościoła jako namiotu, czy raczej namiotu spotkania, który towarzyszył ludowi w jego wędrówce przez pustynię: jest on zatem wezwany do rozszerzania się, ale także do przemieszczania. W jego centrum znajduje się tabernakulum, czyli obecność Pana. Wytrzymałość namiotu jest zapewniona przez solidność jego palików, czyli fundamentów wiary, które się nie zmieniają, ale mogą być przenoszone i zasadzane na coraz to nowym gruncie, tak aby namiot mógł towarzyszyć ludowi w jego wędrówce przez dzieje. Wreszcie, aby nie zwiśać, struktura namiotu musi utrzymywać w równowadze różne napory i napięcia, którym jest poddawana: metafora wyrażająca potrzebę rozeznania. Tak właśnie w wielu syntezach wyobraża się Kościół: mieszkanie przestronne, ale nie jednorodne, zdolne dać schronienie wszystkim, ale otwarte, wpuszczające i wypuszczające (por. J 10, 9), zmierzające do uścisku z Ojcem i ze wszystkimi innymi członkami ludzkości.

28. Poszerzenie namiotu wymaga przyjęcia do niego innych, zrobienia miejsca na ich różnorodność. Wiąże się zatem z gotowością do umierania dla siebie z miłości, odnajdując się w i poprzez relację z Chrystusem i bliźnim: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeżeli ziarno pszenicy, wpadłszy w ziemię, nie obumrze, zostanie tylko samo; ale jeżeli obumrze, przynosi owoc obfity» (J 12, 24). Owocność Kościoła zależy od przyjęcia tej śmierci, która nie jest jednak unicestwieniem, ale doświadczeniem ogołocenia się, by pozwolić się wypełnić Chrystusowi przez Ducha Świętego, a więc procesem, dzięki któremu otrzymujemy w darze bogatsze relacje i głębsze więzi z Bogiem i między sobą. Jest to doświadczenie łaski i przemienienia. To właśnie dlatego apostoł Paweł zaleca: «To dążenie niech was ożywia; ono też było w Chrystusie Jezusie. On, istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie» (Flp 2, 5-7). To pod tym warunkiem członkowie Kościoła, każdy z osobna i wszyscy razem, staną się zdolni do współpracy z Duchem Świętym w wypełnianiu misji powierzonej przez Jezusa Chrystusa Jego Kościołowi; jest to akt liturgiczny, eucharystyczny.

3. W kierunku misyjnego Kościoła synodalnego

29. Biblijny obraz namiotu splata się z innymi, które pojawiają się w licznych syntezach: z obrazem rodziny i domu, jako miejsca, do którego ludzie chcą należeć i do którego chcą wracać. «Kościół-dom nie ma drzwi, które się zamykają, ale obszar, który się nieustannie poszerza» (KE Włochy). Dynamika domu i wygnania, przynależności i wykluczenia jest postrzegana w syntezach jako napięcie: «Ci, którzy czują się w Kościele jak w domu, tęsknią za tymi, którzy nie czują się tak, jak czują się w domu» (KE Irlandia). Poprzez te głosy dostrzegamy «boski sen o globalnym

i synodalnym Kościele żyjącym jednością w różnorodności. Bóg przygotowuje właśnie coś nowego, a my musimy współpracować» (USG/UISG).

30. Otrzymane wypowiedzi są zachęcające, ponieważ pozwalają uniknąć dwóch głównych pokus, przed którymi stoi Kościół w obliczu różnorodności i napięć, jakie one wywołują. Pierwszą z nich jest ugrzęźnięcie w konflikcie: horyzonty zawężają się, tracimy poczucie całości i rozdrabniamy się na podtożsamości. Jest to doświadczenie wieży Babel, a nie Pięćdziesiątnicy, które jest wyraźnie rozpoznawalne w wielu częściach naszego świata. Druga to oderwanie się duchowe i niezainteresowanie napięciem w grze, kontynuowanie własnej drogi bez potrzeby włączania w nią bliskich osób spotykanych na naszej drodze. Przeciwnie, «wezwaniem jest lepsze przeżywanie napięcia między prawdą a miłosierdziem, jak to czynił Jezus [...]. Marzeniem jest Kościół, który żyje pełniej paradoksem chrystologicznym: odważnie głosić swoje autentyczne nauczanie, a jednocześnie dawać świadectwo radykalnej integracji i akceptacji poprzez duszpasterską obecność opartą na rozeznaniu» (KE Anglia i Walia).

31. Wizja Kościoła zdolnego do radykalnej integracji, wspólnej przynależności i głębokiej gościnności, zgodnie z nauczaniem Jezusa, jest w centrum procesu synodalnego: «Zamiast zachowywać się jak dozorca próbujący wykluczyć innych od stołu, musimy zrobić więcej, aby ludzie wiedzieli, że każdy może znaleźć tutaj miejsce i dom» (uwaga grupy parafialnej z USA). Jesteśmy wezwani do pójścia wszędzie, zwłaszcza poza terytoria bardziej znane, «opuszczając wygodną pozycję tych, którzy udzielają gościny, aby pozwolić na bycie przyjętym przez tych, którzy są naszymi towarzyszami na drodze ludzkości» (KE Niemcy).

3.1 Słuchanie, które staje się otwarte

32. W tym procesie Kościoły uświadomiły sobie, że droga do większej integracji – rozszerzonego namiotu – jest stopniowa. Zaczyna się od słuchania i wymaga szerszej i głębszej przemiany postaw i struktur, jak również nowego podejścia do towarzyszenia duszpasterskiego i gotowości do uznania, że peryferie mogą być miejscem, w którym rozbrzmiewa wezwanie do nawrócenia i bardziej zdecydowanego wprowadzania Ewangelii w życie. Słuchanie wymaga uznania drugiego za podmiot własnej drogi. Kiedy nam się to udaje, inni czują się przyjęci, a nie oceniani, wolni, by dzielić się swoją duchową podróżą. Doświadczono tego w wielu kontekstach i dla niektórych był to najbardziej przemieniający aspekt całego procesu: doświadczenie synodu można odczytać jako drogę uznania dla tych, którzy nie czują się wystarczająco uznani w Kościele. Dotyczy to zwłaszcza tych świeckich mężczyzn i kobiet, diakonów, osób konsekrowanych, którzy wcześniej mieli poczucie, że Kościół instytucjonalny nie jest zainteresowany ich doświadczeniem wiary ani ich opiniami.

33. W syntezach pojawia się także refleksja nad trudnościami związanymi z głębokim słuchaniem i akceptacją bycia przemienionym przez to słuchanie, podkreśla się brak wspólnotowych procesów słuchania i rozeznawania oraz wzywa do większej formacji w tym zakresie. Ponadto wskazują one na utrzymywanie się przeszkód strukturalnych, takich jak: struktury hierarchiczne, które sprzyjają tendencjom autokratycznym; kultura klerykalna i indywidualistyczna, która izoluje jednostki i rozbija relacje między księżmi i świeckimi; różnice społeczno-kulturowe i ekonomiczne, które faworyzują bogatych i wykształconych; brak przestrzeni „pośrednich”, które sprzyjają spotkaniom między członkami odrębnych grup. W podsumowaniu Polska stwierdza: «Niesłuchanie prowadzi do niezrozumienia, wykluczania, marginalizowania. W dalszej konsekwencji skutkuje to zamknięciem, uproszczeniami, brakiem zaufania i lękiem, które niszczą wspólnotę. Gdy księża nie chcą słuchać, znajdując wymówkę na przykład w dużej liczbie zajęć, albo gdy pytania pozostają bez odpowiedzi, rodzi się w sercu wiernych świeckich poczucie smutku i obcości. Bez słuchania, odpowiedzi na trudności wiernych są wyrwane z kontekstu i nie dotyczą istoty przeżywanych przez nich problemów, stając się pustym moralizatorstwem. Świeccy mają odczucie, że ucieczka od szczerego słuchania wynika z lęku przed koniecznością duszpasterskiego zaangażowania. Podobne odczucie narasta wówczas, gdy na rozmowę, wysłuchanie wiernych nie mają czasu biskupi».

34. Jednocześnie syntezy są wrażliwe na samotność i izolację wielu członków duchowieństwa, którzy nie czują się słuchani, wspierani i doceniani: być może jednym z najmniej widocznych głosów w syntezach jest właśnie głos księży i biskupów, którzy mówią o sobie i swoim doświadczeniu wspólnego podążania. Wyświęceni szafarze powinni być szczególnie wysłuchani w odniesieniu do afektywnych i seksualnych wymiarów ich życia. Ważne jest również zapewnienie form przyjęcia i ochrony kobietom i ewentualnym dzieciom księży, którzy złamali przyrzeczenie celibatu, a którzy w przeciwnym razie narażeni są na poważną niesprawiedliwość i dyskryminację. Opcja dla młodzieży, osób niepełnosprawnych i obrony życia.

35. Powszechny niepokój budzi brak obecności głosu młodych ludzi w procesie synodalnym, a także coraz częściej w życiu Kościoła. Ponowne skupienie się na młodzieży, jej formacji i towarzyszeniu jej jest pilną potrzebą, także w realizacji wniosków z poprzedniego Synodu na temat „Młodzi, wiara i rozeznanie powołania” (2018). Przy tej okazji właśnie młodzi ludzie zwrócili uwagę na potrzebę większej synodalności Kościoła w obliczu dzisiejszego przekazu wiary. Inicjatywa „Cyfrowy Synod” jest znaczącym wysiłkiem, aby słuchać młodych ludzi i oferuje nowe spojrzenie na głoszenie Ewangelii. W syntezie Antyli stwierdza się: «Ponieważ nasza młodzież doświadcza bardzo wysokiego poziomu alienacji, musimy stworzyć opcję preferencyjną dla młodych ludzi».

36. Liczne podsumowania wskazują na brak odpowiednich struktur i sposobów towarzyszenia osobom niepełnosprawnym oraz wzywają do nowych sposobów przyjmowania ich wkładu i promowania ich uczestnictwa: wbrew własnemu nauczaniu, Kościołowi grozi naśladowanie sposobu, w jaki społeczeństwo odrzuca te osoby. «Wymienione formy dyskryminacji – brak wysłuchania, łamanie prawa do wyboru miejsca i osoby, z którą się mieszka, odmowa sakramentów, oskarżanie o czary, znęcanie się – i inne, opisują kulturę odrzucenia wobec osób niepełnosprawnych. Nie rodzą się one przypadkowo, ale mają wspólny korzeń: koncepcję, że życie osób niepełnosprawnych jest mniej warte niż innych» (podsumowanie specjalnej konsultacji synodalnej na temat osób niepełnosprawnych przygotowane przez Dykasterię ds. Świeckich, Rodziny i Życia).

37. Równie znamienne jest zaangażowanie Ludu Bożego w obronę kruchego i zagrożonego życia na wszystkich jego odcinkach. Na przykład dla Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego częścią synodalności jest «badanie zjawiska migracji kobiet i oferowanie wsparcia kobietom w różnych grupach wiekowych; zwracanie szczególnej uwagi na kobiety, które decydują się na aborcję z powodu lęku przed ubóstwem materialnym i odrzuceniem przez rodziny na Ukrainie; promowanie pracy edukacyjnej wśród kobiet, które – przechodząc przez trudny okres w życiu – są wezwane do dokonania odpowiedzialnego wyboru, w celu zachowania i ochrony życia dzieci nienarodzonych oraz zapobiegania stosowaniu aborcji; opieka nad kobietami z zespołem poaborcyjnym». Słuchanie tych, którzy czują się zaniedbani i wykluczeni.

38. Z podsumowań jasno wynika, że wiele wspólnot zrozumiało już synodalność jako zaproszenie do wysłuchania tych, którzy czują się wygnani z Kościoła. Grupy, które mają poczucie wygnania, są zróżnicowane, począwszy od wielu kobiet i młodych ludzi, którzy nie czują, że ich dary i zdolności są uznawane. W tej zróżnicowanej grupie wielu czuje się oczernianych, pomijanych, niezrozumianych. Tęsknota za domem charakteryzuje również tych, którzy nie czują się swobodnie podążając za rozwojem liturgicznym Soboru Watykańskiego II. Dla wielu osób doświadczenie bycia poważnie wysłuchanym jest przeobrażające i stanowi pierwszy krok w kierunku poczucia bycia włączonym. Z drugiej strony, źródłem smutku było to, że niektórzy czuli, iż ich udział w procesie synodalnym był niepożądany; jest to uczucie, które wymaga zrozumienia i dialogu.

39. Wśród tych, którzy proszą o bardziej wyrazisty dialog i bardziej przyjazną przestrzeń, znajdujemy również takich, którzy z różnych powodów odczuwają napięcie między przynależnością do Kościoła a własnymi relacjami afektywnymi, jak: rozwodnicy żyjący w ponownym związku małżeńskim, samotni rodzice, osoby żyjące w małżeństwie poligamicznym, osoby LGBTQ itp. Podsumowania pokazują, jak to zapotrzebowanie na akceptację stanowi wyzwanie dla wielu Kościołów lokalnych: «Ludzie proszą, aby Kościół był schronieniem dla zranionych i złamanych, a nie instytucją dla doskonałych. Chcą, by Kościół spotykał się z ludźmi tam, gdzie są, by siedł z nimi,

a nie ich osądzał, i by budował prawdziwe relacje poprzez troskę i autentyczność, a nie poczucie wyższości» (KE USA). Ujawniają też niepewność co do tego, jak na nie odpowiedzieć, i wyrażają potrzebę rozeznania ze strony Kościoła powszechnego: «W Kościele jest nowe zjawisko, które w Lesotho jest absolutnie nowe: związki osób tej samej płci. [...] Ta nowość przeszkadza katolikom i tym, którzy uważają ją za grzech. Co zaskakujące, w Lesotho są katolicy, którzy zaczęli praktykować takie zachowania i oczekują, że Kościół zaakceptuje ich i ich sposób zachowania. [...] Jest to problematyczne wyzwanie dla Kościoła, ponieważ ci ludzie czują się wykluczeni» (KE Lesotho). Nawet ci, którzy porzucili posługę związaną ze święceniami, by zawrzeć związek małżeński, proszą o większą akceptację i otwartość na dialog.

40. Pomimo różnic kulturowych, między poszczególnymi kontynentami istnieją niezwykle podobieństwa dotyczące tych, którzy są postrzegani jako wykluczeni w społeczeństwie, a także we wspólnocie chrześcijańskiej. W wielu przypadkach ich głos był nieobecny w procesie synodalnym, a w podsumowaniach pojawiają się tylko dlatego, że inni mówią o nich, ubolewając nad ich wykluczeniem: «Jako Kościół boliwijski jesteśmy zasmuceni, że nie byliśmy w stanie skutecznie dotrzeć do ubogich na peryferiach i w najbardziej odległych miejscach» (KE Boliwia). Wśród najczęściej wymienianych grup wykluczonych są: najubożsi, samotne osoby starsze, ludność rdzenna, migranci bez przynależności i prowadzący niepewną egzystencję, dzieci ulicy, alkoholicy i narkomani, ci, którzy wpadli w sidła przestępczości i ci, dla których prostytutka jest jedyną szansą na przeżycie, ofiary handlu ludźmi, osoby, które przeżyły nadużycia (w Kościele i poza nim), więźniowie, grupy, które cierpią z powodu dyskryminacji i przemocy ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, płeć, kulturę i seksualność. W podsumowaniach wszystkie oni jawią się jako osoby o twarzach i imionach, wzywające do solidarności, dialogu, towarzyszenia im i przyjmowania ich.

3.2 Siostry i bracia dla misji

41. Kościół jest głosicielem życia w jego pełni: „Ja przyszedłem po to, aby miały życie i miały je w obfitości” (J 10, 10). Ewangelie przedstawiają pełnię życia i Królestwo Boże nie jako odrębne rzeczywistości czy sfery, ale zawsze jako splecione ze sobą dynamiki. Misją Kościoła jest uobecnianie Chrystusa pośród Jego ludu poprzez czytanie Słowa, sprawowanie sakramentów i wszelkie działania, które troszczą się o tych, którzy są zranieni lub cierpią. «Konieczne jest, aby wszyscy w Kościele weszli w proces nawrócenia, aby odpowiedzieć na tę potrzebę, która wiąże się z zaproponowaniem kerygmatu jako podstawowego głoszenia i słuchania Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego dla nas. [...] stąd tak ważny jest powrót do istoty życia chrześcijańskiego i pierwszej miłości oraz powrót do naszych korzeni jako pierwszych wspólnot, czyli tych, w których wszystko było wspólne» (KE Kostaryka).

42. Wypełniając posłannictwo, zmierzamy do pełni naszego chrześcijańskiego powołania. „Poszerzanie namiotu” jest sednem działań misyjnych. Dlatego Kościół synodalny jest potężnym świadkiem Ewangelii w świecie: «Duch Święty skłania nas do odnowienia strategii, zobowiązań, zaangażowania i motywacji, abyśmy szli razem, docierając do tych najbardziej oddalonych, głosząc Słowo Boże z entuzjazmem i radością, wykorzystując talenty, dary i zdolności, podejmując nowe wyzwania i prowokując zmiany kulturowe w świetle wiary i życia Kościoła» (KE Wenezuela). Syntezy dają wyraz marzeniu o Kościele zdolnym do tego, by dać się poddać wyzwaniom współczesnego świata i odpowiedzieć na nie konkretnymi przemianami: «Świat potrzebuje „Kościoła wychodzącego”, który odrzuca podział na wierzących i niewierzących, który zwraca się ku ludzkości i oferuje jej, zamiast doktryny czy strategii, doświadczenie zbawienia, „przepełnienie darem”, który odpowiada na wołanie ludzkości i przyrody» (KE Portugalia).

Misja Kościoła w dzisiejszym świecie

43. Synodalność jest wezwaniem Boga do kroczenia razem z całą rodziną ludzką. W wielu miejscach chrześcijanie żyją pośród ludzi innych wyznań lub niewierzących i są zaangażowani w dialog, na który składa się codzienność i wspólnota życia: «Klimat społeczny dialogu jest również kultywowany z tymi, którzy praktykują tradycyjną religię afrykańską oraz z każdą inną osobą lub wspólnotą, niezależnie od wyznania religijnego, do którego należą» (KE Senegal, Mauretania, Republika Zielonego Przylądka i Gwinea Bissau). Podsumowania wskazują jednak, że przed nami jeszcze długa droga w zakresie wymiany i współpracy społecznej, kulturalnej, duchowej i intelektualnej.

44. Rany Kościoła są ściśle związane z ranami świata. Mówią o wyzwaniach związanych z trybalizmem, sekciarstwem, rasizmem, ubóstwem i nierównością płci w życiu Kościoła i świata. Uganda odbija echo wielu innych krajów, zauważając, że «bogaci i wykształceni są bardziej słyszani». W podsumowaniu Filipin zauważono, że «wielu należących do niższych klas społecznych i zmarginalizowanych czuje się również wykluczonymi z Kościoła». Inne podsumowania wskazują na wpływ na życie wspólnot kościelnych dyskryminacji etnicznej i kultury opartej na trybalizmie. Te rzeczywistości nie tylko tworzą tło naszej misji, ale także określają jej cel i zadanie: orędzie ewangeliczne, które Kościół ma za zadanie głosić, musi także nawracać struktury grzechu, które trzymają w niewoli ludzkość i stworzenie.

45. Lud Boży wyraża głębokie pragnienie wysłuchania wołania ubogich i krzyku ziemi. W szczególności streszczenia zachęcają nas do uznania wzajemnych powiązań między wyzwaniami społecznymi i środowiskowymi oraz do odpowiedzi na nie poprzez współpracę i tworzenie sojuszy z innymi wyznaniami chrześcijańskimi, wyznawcami innych religii i ludźmi dobrej woli. To wezwanie do odnowienia ekumenizmu i zaangażowania międzyreligijnego jest szczególnie silne w regionach charakteryzujących się większą podatnością na szkody społeczno-środowiskowe i wyraźniejszymi nierównościami. Na przykład, wiele syntez z Afryki i rejonu Pacyfiku zachęca Kościoły na całym świecie do uznania, że zajęcie się wyzwaniami społeczno-środowiskowymi nie jest już opcjonalne: «Naszym pragnieniem jest ochrona tej części Bożego stworzenia, ponieważ w tak wielu aspektach dobrobyt naszych narodów zależy od oceanu. W niektórych z naszych krajów głównym zagrożeniem jest ocean, ponieważ zmiany klimatyczne mają drastyczne skutki dla przetrwania tych krajów» (KE Pacyfik).

46. Niektóre podsumowania podkreślają znaczenie roli Kościoła w przestrzeni publicznej, zwłaszcza w odniesieniu do procesów budowania pokoju i pojednania. W społeczeństwach silnie spolaryzowanych jest to uważane za nieodłączną część posłannictwa Kościoła. Inne podsumowania wzywają Kościół do bardziej stanowczego udziału w społecznej debacie i zaangażowania na rzecz sprawiedliwości. Pojawia się pragnienie większego kształcenia w zakresie nauki społecznej Kościoła. «Nasz Kościół nie jest powołany do konfrontacji, ale do dialogu i współpracy na wszystkich poziomach. [...] Nasz dialog nie może być dialogiem apologetycznym z bezużytecznymi argumentami, ale dialogiem życia i solidarności» (Kościół katolicki Ormian).

47. Kolejnym tematem wspólnym dla wielu podsumowań jest słabość głębokiego zaangażowania ekumenicznego i chęć nauczenia się, jak tchnąć nowe życie w drogę ekumeniczną, zaczynając od konkretnej, codziennej współpracy w zakresie wspólnych trosk o sprawiedliwość społeczną i środowiskową. Żywym pragnieniem jest bardziej zjednoczone świadectwo wśród wyznań i wspólnot chrześcijańskich

Kroczyć razem z wszystkimi chrześcijanami

48. Wezwanie do ekumenizmu ma jednak na celu nie tylko wspólne zaangażowanie społeczne. W wielu podsumowaniach podkreśla się, że nie ma pełnej synodalności bez jedności wśród chrześcijan. Zaczyna się to od wezwania do ściślejszej komunii między Kościołami różnych obrządków. Od czasu Soboru Watykańskiego II nastąpił postęp w dialogu ekumenicznym: «W konkretnym doświad-

czeniu naszego kraju „wspólne życie” chrześcijan różnych wyznań jest faktem. Nasze dzielnice, nasze rodziny, miejsca, w których czuwamy nad zmarłymi, miejsca pracy są autentycznymi przestrzeniami ekumenicznymi» (KE Republika Środkowoafrykańska). Jednak wiele kwestii ekumenicznych związanych ze strukturami synodalnymi i posługami w Kościele nie jest jeszcze dobrze wyartykułowanych. W kilku podsumowaniach zauważono, że istnieje również „ekumenizm męczeństwa”, w którym prześladowania nadal jednoczą chrześcijan. Podsumowania wzywają do zwrócenia większej uwagi na rzeczywistości dzielące, takie jak kwestia wspólnego sprawowania Eucharystii.

49. Wskazują również na delikatne zjawisko wzrostu liczby rodzin międzywyznaniowych i międzyreligijnych, z ich specyficznymi potrzebami w zakresie duchowej opieki. Ożywienie zaangażowania na rzecz jedności chrześcijan jako świadectwa w podzielonym świecie wymaga ukierunkowanego szkolenia, aby zwiększyć zaufanie, zdolność i motywację biskupów, kapłanów, osób konsekrowanych oraz świeckich do dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego. «Chociaż Kościół katolicki w Indiach podjął próbę promowania dialogu ekumenicznego i międzyreligijnego, istnieje poczucie, że zaangażowanie w tej dziedzinie posłannictwa jest minimalne. Wysiłki na rzecz dialogu angażowały jedynie wąskie elity i w większości pozostawały działaniami intelektualnymi ograniczonymi do sfery idei i pojęć, zamiast stać się masowym ruchem i dialogiem życia, miłości i działania na poziomie oddolnym, prowadzącym ludzi różnych wyznań i ideologii do rozeznania, planowania i wspólnej pracy na rzecz wspólnych spraw» (KE Indie).

Konteksty kulturowe

50. W licznych podsumowaniach podkreśla się znaczenie uznania, że Kościół wypełnia swoją misję głoszenia Ewangelii w określonych kontekstach kulturowych, pozostając pod wpływem głębokich i szybkich zmian społecznych. Czynniki są różne, ale wszędzie stanowią istotne wyzwanie dla uczestnictwa i kształtują rzeczywistość misji Kościoła. Dziedzictwo sekiarstwa, trybalizmu i etnonacjonalizmu – wyrażane i przeżywane w różny sposób w różnych miejscach – stale grozi ograniczeniem wyrażania katolicyzmu Kościoła.

51. Wiele Kościołów lokalnych informuje, że stoi w obliczu kontekstu kulturowego naznaczonego spadkiem wiarygodności i zaufania z powodu pojawienia się kryzysu nadużyć. Inni wskazują na indywidualizm i konsumpcjonizm jako krytyczne czynniki kulturowe: «Każdego dnia możemy odczuć, że także w naszym kraju głoszenie Ewangelii jest kwestionowane przez rosnącą sekularyzację, indywidualizm i obojętność wobec instytucjonalnych form religii» (KE Węgry). Podsumowanie maltańskie, podobnie jak wiele innych, podkreśla, jak historyczne uwikłania między Kościołem a władzą polityczną nadal wywierają wpływ na kontekst misji. Wiele Kościołów ma poczucie, że stawia czoła tym wyzwaniom kulturowym wszystkim naraz, ale pragnie wzrastać w przekonaniu, że może głosić Ewangelię nawet w «konsumpcyjnym społeczeństwie, które nie zapewniło zrównoważonego rozwoju, sprawiedliwości czy poczucia spełnienia» (KE Irlandia). Inni doświadczenia pluralizmu stanowisk wewnątrz siebie: «Południowa Afryka również odczuwa wpływ międzynarodowych trendów sekularyzacji, indywidualizmu i relatywizmu. Kwestie takie jak nauczanie Kościoła na temat aborcji, antykoncepcji, święceń kobiet, żonatych księży, celibatu, rozwodów i powtórnych małżeństw, możliwości przystępowania do komunii, homoseksualizmu, osób LGBTQIA+ były poruszane we wszystkich diecezjach, zarówno wiejskich jak i miejskich. Pojawiły się różne punkty widzenia i nie jest możliwe sformułowanie ostatecznego stanowiska wspólnoty w żadnej z tych kwestii» (KE RPA). W wielu podsumowaniach wyrażono ubolewanie i zaniepokojenie z powodu nacisku na rodziny i wynikającego z tego wpływu na relacje międzypokoleniowe i przekazywanie wiary. Wiele podsumowań azjatyckich wzywa do lepszego towarzyszenia i szkolenia dla rodzin stojących w obliczu zmian kulturowych.

52. W niektórych kontekstach świadectwo wiary przeżywane jest aż do męczeństwa: są kraje, w których chrześcijaństwo, zwłaszcza młodzi, stają przed wyzwaniem systematycznego przymusowego nawracania na inne religie. Istnieje wiele podsumowań związanych z brakiem bezpieczeństwa

i przemocą, z jaką spotykają się prześladowane mniejszości chrześcijańskie. W takich przypadkach kroczenie razem z ludźmi innych wyznań, zamiast wycofywania się za mur separacji, wymaga prorockiej odwagi.

Kultury, religie i dialog

53. Istotnym elementem synodalności, który wymaga jeszcze znacznego pogłębienia i lepszego zrozumienia, jest wezwanie do bardziej świadomego podejścia międzykulturowego. Takie podejście zaczyna się od kroczenia razem z innymi, doceniając różnice kulturowe i rozumiejąc je jako czynniki wzrostu: «Spotkanie między Kościołem katolickim w Kambodży a buddyjskimi mnichami i świeckimi mieszkańcami Kambodży „tworzy nową kulturę”. Wszystkie nasze działania wpływają na siebie nawzajem i oddziałują na cały świat. Możemy różnić się religią, ale wszyscy szukamy wspólnego dobra» (KE Laos i Kambodża). To właśnie Kościoły, które stanowią niewielką mniejszość w kontekście, w którym żyją, najintensywniej doświadczają międzykulturowości: «Na przykład [istnieje] coś, co możemy nazwać „porowatością” naszych Kościołów, których linia demarkacyjna ze społeczeństwem obywatelskim jest paradoksalnie mniej wyraźna niż gdzie indziej [...]. Nie ma kłopotu z robieniem rzeczy „wewnątrz” lub „na zewnątrz” Kościoła. Jesteśmy z definicji Kościołem wychodzącym, bo zawsze jesteśmy „u kogoś w domu” i to nauczyło nas słuchania, elastyczności i kreatywności w formach, języku, praktykach» (KE North Africa Region – CERNA).

54. Jednak nawet wówczas, gdy jedno dochodzi do akceptacji, a nawet docenienia drugiego, droga nie jest jeszcze zakończona. Podejście międzykulturowe Kościoła zmierza do celu, do którego wzywa nas Chrystus: do Królestwa Bożego. W ogarnięciu różnorodności, która jest bogactwem, możemy odnaleźć naszą głębszą jedność i możliwość współpracy z łaską Bożą: «powinniśmy również zwrócić uwagę na myśli i pomysły dalszej rodziny i towarzyszy wspólnej drogi (niekatolików, polityków, niewierzących). Wokół nas są głosy, na których ignorowanie nie możemy sobie pozwolić, jeśli nie chcemy przegapić tego, co Bóg przez nie szepcze» (KE Zimbabwe). Stanowi to świadectwo w świecie, który z trudem dostrzega różnorodność w jedności jako prawdziwe powołanie: «Wspólnota [...] musi w większym stopniu uwzględniać różnorodność, aspiracje, potrzeby i sposoby przeżywania wiary. Kościół powszechny musi pozostać gwarantem jedności, ale diecezje mogą inkulturować wiarę lokalnie: konieczna jest decentralizacja» (Archidiecezja Luksemburska).

55. W stosunkowo wielu sprawozdaniach prosi się o rozpoznanie, zaangażowanie, integrację i lepszą odpowiedź na bogactwo kultur lokalnych, z których wiele ma światopoglądy i style działania synodalne. Ludzie wyrażają pragnienie promowania (a w niektórych przypadkach odzyskania i pogłębienia) lokalnej kultury, zintegrowania jej z wiarą, włączenia do liturgii. «Chrześcijanie są wezwani do zaoferowania swojego wkładu z własnej wizji wiary, aby wpisać ją w nowe konteksty kulturowe [...]. Ta różnorodność podejść powinna być postrzegana jako wdrożenie wzorca międzykulturowości, w którym różne rozwiązania uzupełniają się i wzbogacają wzajemnie, wykraczając poza tę wielokulturowość, która polega na prostym zestawieniu kultur, zamkniętych w swoich granicach» (wkład Papieskiej Rady ds. Kultury).

56. W wielu przypadkach prosi się o zwrócenie szczególnej uwagi na położenie ludów rdzennych. Ich duchowość, mądrość i kultura mają nam wiele do powiedzenia. Musimy na nowo odczytać dzieje razem z tymi narodami, czerpać natchnienie z tych okoliczności, w których działanie Kościoła służyło ich całościowemu rozwojowi ludzkiemu, i prosić o przebaczenie za czasy, w których był on współwinny ich ucisku. Jednocześnie w niektórych podsumowaniach podkreśla się konieczność pogodzenia pozornych sprzeczności, jakie istnieją między praktykami kulturowymi lub tradycyjnymi wierzeniami a nauką Kościoła. Na poziomie bardziej ogólnym, praktyka synodalności – komunია, uczestnictwo i posłannictwo – musi wyrażać się w kulturach i kontekstach lokalnych, w napięciu, które sprzyja rozeznaniu i hojnemu działaniu.

3.3 Komunia, uczestnictwo i współodpowiedzialność

57. Posłannictwo Kościoła spełnia się poprzez życie wszystkich ochrzczonych. Streszczenia wyrażają głębokie pragnienie uznania i potwierdzenia wspólnej godności jako podstawy odnowy życia i posługi w Kościele. Zostaje potwierdzona wartość wszystkich powołań w Kościele, a przede wszystkim wezwanie do naśladowania Jezusa, powrotu do Jego sposobu i stylu sprawowania władzy i zwierzchnictwa jako środka dającego uzdrowienie, pojednanie i wyzwolenie. «Ważne jest budowanie synodalnego modelu instytucjonalnego jako eklezjalnego paradygmatu dekonstrukcji władzy piramidalnej, która uprzywilejowuje jednoosobowe zarządzanie. Jedyną słuszną władzą w Kościele musi być władza miłości i służby, na wzór Pana» (KE Argentyna).

Poza klerykalizmem

58. Ton podsumowań nie jest antyklerykalny (przeciwko księżom czy kapłaństwu służebnemu). Wielu wyraża głębokie uznanie i sympatię dla kapłanów, którzy z wiernością i oddaniem wypełniają swoje posłannictwo, a także troskę o liczne potrzeby, z jakimi się spotykają. Wyrażają również pragnienie lepiej wykształconych, lepiej pracujących i mniej odizolowanych księży. Wskazują też na znaczenie pozbycia się klerykalizmu w Kościele, aby wszyscy jego członkowie, zarówno kapłani, jak i świeccy, mogli wypełniać swoje wspólne posłannictwo. Klerykalizm jest postrzegany jako forma duchowego zubożenia, pozbawienia prawdziwych dóbr posługi święceń oraz kultura, która izoluje duchownych i szkodzi świeckim. Ta kultura oddziela od żywego doświadczenia Boga i niszczy relacje braterskie, wytwarzając sztywność, przywiązanie do władzy w znaczeniu prawnym i sprawowanie władzy, która jest raczej władzą niż służbą. Klerykalizm może być tak samo pokusą dla osób duchownych, jak i świeckich, na co zwraca uwagę podsumowanie z Republiki Środkowoafrykańskiej: «niektórzy proboszczowie zachowują się tak, jak „rozdzielcy rozkazów”, narzucając swoją wolę, nie słuchając nikogo. Świeccy chrześcijanie nie czują się członkami Ludu Bożego. Inicjatywy zbyt „klerykalne” są piętnowane. Niektórzy duszpasterze, duchowni i świeccy, wolą niekiedy otaczać się tymi, którzy podzielają ich poglądy, a trzymać się z dala od tych, których przekonania są wrogiem i pozostają z nimi w niezgodzie».

59. Choć szczerze w swojej ocenie zagadnień, podsumowania nie są pozbawione nadziei. Wyrażają głębokie i stanowcze pragnienie takich form sprawowania władzy – biskupiej, kapłańskiej, zakonnej i świeckiej – które mają charakter relacyjny i oparte są na współpracy, oraz takich form władzy, które są w stanie wytworzyć solidarność i współodpowiedzialność: «Wśród zadań władzy jest zachęta, zaangażowanie, kierowanie i ułatwianie uczestnictwa w życiu Kościoła [...] oraz przekazywanie części odpowiedzialności» (KE Słowacja). Ludzie świeccy, zakonnicy i duchowni pragną oddać do użytku Kościoła swoje talenty i umiejętności i w tym celu domagają się takiego sprawowania władzy, które by ich uczyniło wolnymi. W podsumowaniach wyrażono wdzięczność dla tych liderów, którzy już w ten sposób pełnią swoją rolę.

Ponowne rozważenie kwestii uczestnictwa kobiet

60. Wezwanie do przeobrażenia kultury Kościoła, dla zbawienia świata, łączy się ściśle z możliwością ustanowienia nowej kultury, z nowymi praktykami i strukturami oraz przyzwyczajeniami. Dotyczy to przede wszystkim roli kobiet i ich powołania, zakorzenionego we wspólnej godności chrzcielnej, do pełnego uczestnictwa w życiu Kościoła. Jest to punkt krytyczny, którego świadomość rośnie we wszystkich częściach świata.

61. Ze wszystkich kontynentów płynie apel, by katolickie kobiety były cenione przede wszystkim jako ochrzczone i równe członkinie Ludu Bożego. Niemal jednogłośnie potwierdza się, że kobiety głęboko kochają Kościół, ale wiele z nich odczuwa smutek, ponieważ ich życie często nie jest dobrze rozumiane, a ich wkład i charyzmaty nie zawsze są doceniane. Synteza Ziemi Świętej zauważa: «Naj-

bardziej zaangażowane w proces synodalny były kobiety, które, jak się wydaje, zdały sobie sprawę nie tylko z tego, że mają więcej do zyskania, ale także więcej do zaoferowania, będąc zdegradowane do proroczego marginesu, z którego przyglądają się temu, co dzieje się w życiu Kościoła» i kontynuuje: «W Kościele, w którym niemal wszyscy podejmujący decyzje są mężczyznami, niewiele jest przestrzeni, w których kobiety mogą się wypowiedzieć. A jednak stanowią oni trzon wspólnot kościelnych, zarówno dlatego, że stanowią większość osób praktykujących, jak i dlatego, że należą do najbardziej aktywnych członków Kościoła». Podsumowanie koreańskie potwierdza: «Pomimo dużego udziału kobiet w różnych działaniach Kościoła, są one często wyłączone z kluczowych procesów decyzyjnych. Dlatego Kościół musi poprawić swoją świadomość i instytucjonalne aspekty ich działalności». Kościół stoi w obliczu dwóch powiązanych ze sobą wyzwań: kobiety pozostają większością osób uczestniczących w liturgii i w przedsięwzięciach, mężczyźni stanowią mniejszość; jednak większość ról decyzyjnych i zarządczych należy do mężczyzn. Jest oczywiste, że Kościół musi znaleźć sposoby, aby przyciągnąć mężczyzn do bardziej aktywnego członkostwa w Kościele i umożliwić kobietom pełniejsze uczestnictwo na wszystkich poziomach życia kościelnego.

62. W każdej przestrzeni swojego życia kobiety proszą Kościół, aby był po ich stronie. W obliczu społecznej dynamiki zubożenia, przemocy i upokorzenia, z jakimi spotykają się na całym świecie, kobiety proszą o Kościół stojący po ich stronie, bardziej wyrozumiały i wspierający w walce z tymi siłami zniszczenia i wykluczenia. Osoby uczestniczące w procesach synodalnych chcą, aby Kościół i społeczeństwo były dla kobiet miejscem wzrostu, aktywnego uczestnictwa i zdrowej przynależności. W niektórych podsumowaniach zauważa się, że kultury ich krajów poczyniły postępy we włączeniu i uczestnictwie kobiet, i że te postępy mogą służyć jako wzór dla Kościoła. «Brak równości kobiet w Kościele jest postrzegany jako przeszkoda dla Kościoła we współczesnym świecie» (KE Nowa Zelandia).

63. Problem ten, w różnych postaciach, występuje we wszystkich kontekstach kulturowych i dotyczy uczestnictwa i docenienia kobiet świeckich i zakonnych. Przyczynę instytucji życia konsekrowanego stwierdza: «W procesach decyzyjnych i języku Kościoła rozpowszechniony jest wzgląd na płęć [...]. W rezultacie kobiety nie mogą pełnić istotnych ról w życiu Kościoła i są wykluczane, ponieważ nie otrzymują godziwego wynagrodzenia za wykonywane zadania i usługi. Zakonnice są często traktowane jako tania siła robocza. W niektórych Kościołach istnieje tendencja do wykluczania kobiet i powierzania zadań eklezjalnych diakonom stałym; a także do niedoceniaenia życia konsekrowanego bez habitu, bez uwzględnienia podstawowej równości i godności wszystkich ochrzczonych wiernych chrześcijańskich, kobiet i mężczyzn» (USG/UISG).

64. Prawie wszystkie podsumowania poruszają sprawę pełnego i równego uczestnictwa kobiet: «Rosnące uznanie znaczenia kobiet w życiu Kościoła otwiera możliwość większego uczestnictwa, choć ograniczonego, w strukturach kościelnych i sferach decyzyjnych» (KE Brazylia). Nie zgadzają się jednak na jedną lub wyczerpującą odpowiedź na pytanie o powołanie, włączenie i upodmiotowienie kobiet w Kościele i społeczeństwie. Wiele podsumowań, po uważnym wsłuchaniu się w kontekst, wzywa Kościół do dalszego rozeznania niektórych konkretnych kwestii: aktywna rola kobiet w strukturach zarządzania organami kościelnymi, możliwość głoszenia kazań w parafiach przez kobiety z odpowiednią formacją, diakonat żeński. Znacznie bardziej zróżnicowane stanowiska wyrażane są w odniesieniu do święceń prezbiteratu dla kobiet, o które apelują niektóre podsumowania, inne zaś uważają je za kwestię zamkniętą.

65. Kluczowym elementem tego procesu jest uznanie sposobów, w jakie kobiety, a zwłaszcza zakonnice, są już w pierwszej linii praktyk synodalnych w niektórych najtrudniejszych sytuacjach społecznych, w jakich znajduje się Kościół: «Istnieją załączki synodalności, w których otwiera się nowy grunt dla solidarności: istnieje potrzeba zapewnienia przyszłości sprawiedliwości rasowej i etnicznej oraz pokoju dla braci i siostr czarnych, śniadych, azjatyckich i rdzennych Amerykanów (Stany Zjednoczone); głębokiego połączenia się z siostrami i braćmi rdzennymi i tubylczymi (obie Ameryki); otwarcia nowych dróg obecności zakonnice w różnych ruchach; zawarcia sojuszu z grupami o podobnych poglądach w celu rozwiązania podstawowych kwestii społecznych (takich

jak zmiany klimatyczne, problem uchodźców i azylantów, bezdomność) lub związanych z konkretnymi krajami» (USG/UIISG). W tych kontekstach kobiety szukają współpracowników i mogą być nauczycielkami synodalności w ramach szerszych procesów eklezjalnych.

Charyzmaty, powołania i posługi

66. Odpowiedzialność za życie synodalne Kościoła nie może być scedowana, ale musi być dzielona przez wszystkich w odpowiedzi na dary, którymi Duch Święty obdarza wiernych: «Jedna z grup z diecezji Lae wyraziła się następująco na temat synodalności w ich parafii: „Podczas spotkań parafialnej rady duszpasterskiej upewniamy się, że bierzemy pod uwagę opinie i sugestie wszystkich obecnych, w tym kobiet, przed podjęciem decyzji, które będą miały wpływ na życie wszystkich w parafii”. Inna parafia skomentowała: „Kiedy chcemy coś zrobić w naszej parafii, zbieramy się, słuchamy sugestii wszystkich we wspólnocie, razem ustalamy i razem wykonujemy podjęte postanowienia”» (KE Papua Nowa Gwinea i Wyspy Salomona). Nie brakuje jednak sformułowań mówiących o pewnej trudności w faktycznym praktykowaniu współodpowiedzialności: «Jako biskupi uznajemy, że „teologia chrztu” promowana przez Sobór Watykański II, będąca podstawą współodpowiedzialności w misji, nie została dostatecznie rozwinięta i dlatego większość ochrzczonych nie odczuwa pełnej identyfikacji z Kościołem, a tym bardziej współodpowiedzialności misyjnej. Ponadto kierownictwo obecnych struktur duszpasterskich, a także mentalność wielu księży nie sprzyjają tej współodpowiedzialności. Podobnie zakonnicy i zakonnice, jak również świeckie ruchy apostołskie, często pozostają dyskretnie lub otwarcie na marginesie życia diecezjalnego. W ten sposób tak zwany „zaangażowany laikat” w parafiach (które są najmniej liczne) kończy się przeciążeniem wewnątrzkościelnymi obowiązkami, które przekraczają ich siły i zużywają ich czas» (KE Meksyk).

67. To pragnienie współodpowiedzialności jest zarysowane przede wszystkim w kluczu służby na rzecz wspólnej misji, czyli za pomocą języka ministerialności: «Dokonane doświadczenie [...] pomogło odkryć na nowo współodpowiedzialność, która wynika z godności chrzcielnej i dała możliwość przezwyciężenia wizji Kościoła zbudowanego wokół posługi święceń, aby przejść do Kościoła, który jest „cały ministerialny”, który jest wspólnotą różnych charyzmatów i posług» (KE Włochy). Z konsultacji Ludu Bożego wyłania się temat posługi jako kluczowy dla życia Kościoła oraz konieczność pogodzenia jedności misji z wielością posług: uznanie tej potrzeby i jej promowanie «nie jest celem samym w sobie, ale wzmocnieniem w służbie misji: różnorodni uczestnicy i uczestniczki, równi w godności, uzupełniający się, aby być znakiem, aby uwiarygodnić Kościół, który jest sakramentem Królestwa» (KE Belgia).

68. Wiele podsumowań wskazuje na istnienie praktyk uznawania i promowania posług opartych na faktycznym powierzaniu zadań przez wspólnotę: «Promowanie posług świeckich i podejmowanie odpowiedzialności odbywa się poprzez wybór lub mianowanie wiernych, którzy są uznawani za posiadających określone wymagania» (KE Mozambik). W ten sposób każda posługa staje się czynnikiem strukturalnym i budującym życie wspólnoty: «Przejęcie odpowiedzialności jest zagwarantowane przez otrzymaną mandat i zasadę pomocniczości. Katecheci są ustanowieni i mają szczególny status w Rodzinie Bożej Kościoła. [...] Niektórzy z nich są „ustanowieni” jako przywódcy wspólnot, zwłaszcza na obszarach wiejskich, gdzie obecność księży jest rzadka» (KE Demokratyczna Republika Konga). Nie brakuje pytań o przestrzenie możliwego sprawowania posługi świeckich: «Wiele grup chciałoby widzieć większy udział świeckich, ale pole manewru nie jest jasne: jakie konkretne zadania mogą wykonywać świeccy? Jak odpowiedzialność ochrzczonych ma się do odpowiedzialności proboszcza?» (CE Belgia).

69. W niektórych kontekstach podkreśla się także konieczność uwzględnienia różnorodności charyzmatów i posług powstających w formie zorganizowanej w ramach stowarzyszeń, ruchów świeckich i nowych wspólnot religijnych, z ich specyfiką, ale z zachowaniem harmonii w każdym Kościele lokalnym. Wechodząc w konkretne życie Kościoła, temat posługi nieuchronnie spotyka się z tematem jej instytucjonalizacji, a więc ze strukturami, poprzez które rozwija się życie wspólnoty chrześcijańskiej.

70. W Kościele katolickim dary charyzmatyczne udzielane w sposób wolny przez Ducha Świętego, które pomagają Kościołowi „odmładsza się”, są nierozzerwalnie związane z darami hierarchicznymi, związanymi z sakramentem święceń w jego różnych stopniach. Wielkim wyzwaniem synodalności, które pojawiło się w pierwszym roku, jest zharmonizowanie tych darów pod kierunkiem duszpasterzy, bez przeciwstawiania ich sobie, a więc bez przeciwstawiania wymiaru charyzmatycznego i wymiaru instytucjonalnego.

3.4 Synodalność nabiera kształtu

71. Droga synodalna wydobyla na jaw szereg napięć, które zostały uwydatnione w poprzednich punktach. Nie wolno nam się ich bać, ale należy je wyartykułować w procesie nieustannego rozważania we wspólnocie, aby wykorzystać je jako źródło energii, bez ich niszczenia: tylko w ten sposób będzie można nadal iść razem, a nie każdy w swoją stronę. Dlatego Kościół musi nadać synodalną formę i sposób postępowania także swoim własnym instytucjom i strukturom, zwłaszcza tym, które dotyczą zarządzania. Zadaniem prawa kanonicznego będzie towarzyszenie temu procesowi odnowy struktur także poprzez konieczne zmiany w obecnie obowiązujących strukturach.

72. Aby jednak struktury te rzeczywiście działały w sposób synodalny, będą musiały być obsadzone przez osoby odpowiednio przygotowane pod względem wyobraźni i umiejętności: «Cały proces synodalny był ćwiczeniem aktywnego uczestnictwa na różnych poziomach. Aby mógł być kontynuowany, konieczna jest zmiana mentalności i odnowienie istniejących struktur» (KE Indie). Ta nowa wizja będzie musiała być wsparta duchowością, która dostarcza narzędzi do stawienia czoła wyzwaniom synodalności, nie sprowadzając ich do kwestii techniczno-organizacyjnych, ale przeżywając wspólne kroczenie w służbie wspólnej misji jako okazję do spotkania Pana i słuchania Ducha. Aby istniała synodalność, konieczna jest obecność Ducha Świętego, a nie ma Ducha bez modlitwy.

Struktury i instytucje

73. Jeśli chodzi o napięcie globalno-lokalne – które w języku eklesjalnym odnosi się do relacji Kościołów lokalnych między sobą i z Kościołem powszechnym – to właśnie dynamika procesu synodalnego przedstawia nam nowość, którą jest właśnie etap kontynentalny, który obecnie przeżywamy. Poza kilkoma regionami charakteryzującymi się szczególną dynamiką historyczną, jak dotąd brak jest skonsolidowanych praktyk synodalności na poziomie kontynentalnym. Wprowadzenie specyficznego etapu w procesie synodalnym nie jest zwykłym zabiegiem organizacyjnym, ale odpowiada dynamice wcielania Ewangelii, która zakorzeniając się na obszarach charakteryzujących się pewną spójnością i jednorodnością kulturową, wytwarza wspólnoty kościelne o swoistej fizjonomii, związanej z cechami każdej kultury. W ramach świata zglobalizowanego i rozczłonkowanego każdy kontynent, ze względu na swoje wspólne korzenie historyczne, tendencję do ujednoczenia społeczno-kulturowego i fakt, że stawia te same wyzwania misji ewangelizacyjnej, stanowi uprzywilejowaną sferę, w której rodzi się dynamika synodalna, umacniająca więzi między Kościołami, sprzyjająca dzieleniu się doświadczeniami i wymianie darów oraz pomagająca wymyślić nowe opcje duszpasterskie.

74. Dynamika synodalności stanowi ponadto wyzwanie dla samej Kurii Rzymskiej: «należy przypomnieć o współpracy z innymi dykasteriami Kurii Rzymskiej, z którymi prowadzimy regularne konsultacje [...]. Uważa się jednak, że w tej dziedzinie należy znaleźć więcej narzędzi, aby zachęcić do wzrostu praktyki i ducha bardziej synodalnego, który będzie realizowany w Kurii Rzymskiej, zgodnie z życzeniem Ojca Świętego zawartym w nowej Konstytucji Apostolskiej *Prædicare Evangelium*» (Wkład Sekretariatu Stanu – Sekcja ds. Stosunków z Państwami i Organizacjami Międzynarodowymi).

75. Również Konferencje Episkopatu zadają sobie pytanie, co oznacza dla nich synodalność: «Biskupi modlili się również i dyskutowali nad pytaniem: „Jak Konferencja Episkopatu może być bardziej synodalna? I jak uczynić ją bardziej synodalną?”» (KE Paragwaj). Na przykład «Konferen-

cje Biskupów, nawet w swojej kolegialności i wolności decyzji swobodnej od wszelkiego rodzaju nacisków, powinny włączać do swoich debat i spotkań, w imię synodalności, przedstawiciele duchowieństwa i świeckich poszczególnych diecezji» (Wkład Sekretariatu Stanu – Sekcja ds. Personelu Dyplomatycznego Stolicy Apostolskiej).

76. W ramach dynamiki kontynentalnej Konferencji Biskupów będą mogły doświadczyć nowej roli, związanej nie tylko z promowaniem komunii wewnątrz siebie, ale także dialogu między Kościołami połączonymi bliskością geograficzną i kulturową. Ponadto etap kontynentalny, dzięki propozycji organizowania zgromadzeń kościelnych i biskupich, będzie okazją do konkretnego doświadczenia, jak wyrazić synodalność kościelną i kolegialność biskupią, a także do zastanowienia się nad tym, jak poprawić harmonię między zwyczajnymi sposobami sprawowania posługi biskupiej a przyjęciem stylu w pełni synodalnego, co w niektórych podsumowaniach jest oznaką pewnego obciążenia. Ponowne odczytanie doświadczeń zdobytych podczas Etapu Kontynentalnego pomoże rozeznąć, jak postępować sprawnie.

77. O wiele bardziej niż Kościół łaciński, Kościoły wschodnie oferują bogactwo struktur synodalnych, które są dziś wezwane do odnowy: «Starożytne struktury synodalne i procesy eklesjalne istniejące w Kościele Syromalabarskim (Prathinidhiyogam, Palliyogam i Desayogam) wyrażają synodalną naturę Kościoła na poziomie lokalnym, regionalnym i powszechnym i są przydatne w formowaniu nas do synodalności. Pozostają w służbie parafiom i wspólnotom odkrywającym wspólne sprawowanie posług duszpasterskich, aby postępować w słuchaniu Ducha Świętego. Ponadto pojawiają się nowe inicjatywy i próby, które zmierzają do wzmocnienia synodalnych struktur Kościoła» (Syromalabarski Kościół Katolicki).

78. Dynamika współodpowiedzialności, ponownie z myślą o wspólnej misji i w jej służbie, a nie jako organizacyjny sposób podziału ról i uprawnień, przekracza wszystkie poziomy życia kościelnego. Na poziomie lokalnym stawia się pod znakiem zapytania organy partycypacyjne przewidziane już na różnych poziomach i o specyfice właściwej różnym obrządkom, a także te, które można by ewentualnie ustanowić w służbie wzmocnionej dynamiki synodalnej: «dyskutowano o potrzebie posiadania struktur i organów, które autentycznie odzwierciedlałyby ducha synodalności» (KE Korea). Są to przede wszystkim rady duszpasterskie, powołane do bycia coraz bardziej instytucjonalnymi miejscami integracji, dialogu, przejrzystości, rozeznania, oceny i upodmiotowienia wszystkich. W naszych czasach są one niezbędne. Następnie mamy rady ekonomiczne, diecezjalne i parafialne, nie zapominając o radach episkopatu i prezbiterów skupionych wokół biskupa. Nieliczne podsumowania wskazują na potrzebę, aby te ciała nie były jedynie opiniodawcze, ale miejscami, w których decyzje podejmowane są na podstawie procesów rozeznania wspólnotowego, a nie zasady większości, stosowanej w systemach demokratycznych.

79. W różnych częściach świata przejrzystość jest postrzegana jako czynnik niezbędny dla autentycznie synodalnego Kościoła, w którym jesteśmy wezwani do wzrastania na drodze, którą kroczymy: «Kościół katolicki musi stać się bardziej otwarty i przejrzysty: wszystko odbywa się w tajemnicy. Agendy i protokoły rady parafialnej nigdy nie są upubliczniane, nie są też omawiane decyzje rady do spraw gospodarczych, a budżety nie są upubliczniane» (komentarz indywidualny z Wielkiej Brytanii). Przejrzystość będzie prowadzić do prawdziwej odpowiedzialności za wszystkie procesy decyzyjne, w tym za kryteria stosowane przy rozeznawaniu. Styl przywództwa zakotwiczony w synodalnym sposobie postępowania wzbudzi zaufanie i wiarygodność: «W niektórych kwestiach sprawowanie władzy jest faktycznie kolegialne, poprzez konsultacje z organami osadzonymi w różnych strukturach administracji, zarządzania i duszpasterskiej animacji [...]. Ale czasem ze smutkiem zauważamy, że w naszym Kościele katolickim są biskupi, księża, katecheci, przewodniczący wspólnot..., którzy są bardzo despotyczni. [...] Zamiast służyć wspólnocie, niektórzy służą sobie jednostronnymi decyzjami, a to utrudnia naszą drogę synodalną» (KE Czad). Ponadto wiele podsumowań wzywa do zaangażowania osób o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych w prowadzeniu kwestii ekonomicznych i w zarządzaniu.

80. Podobnie jak ciała uczestniczące, wszystkie instytucje kościelne są wezwane do postawienia sobie pytania o to, jak włączyć dążenie do synodalności w sposób wykonywania swoich funkcji i misji, odnawiając swoje struktury i procedury lub wprowadzając nowe. Szczególny przypadek stanowią uniwersytety i instytucje akademickie, które będą mogły poświęcić wysiłek badawczy kwestiom związanym z synodalnością, wprowadzając w ten sposób innowacje do swojej propozycji edukacyjnej. W szczególności wydziały teologiczne będą mogły pogłębić spostrzeżenia eklezjologiczne, chrystologiczne i pneumatologiczne, które przynoszą doświadczenia i praktyki synodalne.

81. Przyjęcie stylu autentycznie synodalnego stanowi również wyzwanie dla życia konsekrowanego, wychodząc właśnie od tych praktyk, które już teraz podkreślają znaczenie uczestnictwa wszystkich członków w życiu wspólnoty, do której należą: «W życiu konsekrowanym synodalność dotyczy procesów rozeznawania i podejmowania decyzji. Nasze instytucje praktykują rozeznanie powszechnie, ale jest miejsce na udoskonalenie. Bycie członkiem jakiegoś ciała wymaga uczestnictwa. [...] zarówno w Kościele, jak i w życiu konsekrowanym istnieje powszechne pragnienie cyrkularnego (partycypacyjnego), a mniej hierarchicznego i piramidalnego stylu zarządzania» (USG/UISG).

Formacja

82. Przeważająca większość podsumowań wskazuje na potrzebę prowadzenia szkoleń z zakresu synodalności. Same struktury nie wystarczą: potrzebna jest stała praca szkoleniowa, która wspierałaby rozpowszechnioną kulturę synodalną, zdolną do dostosowania się do właściwości kontekstów lokalnych, aby ułatwić synodalną przemianę w sposobie uczestnictwa, władzy i kierownictwa w celu skuteczniejszego wypełniania wspólnej misji. Nie chodzi tu jedynie o zapewnienie konkretnych umiejętności technicznych czy metodologicznych. Formacja do synodalności przenika wszystkie wymiary życia chrześcijańskiego i może być tylko «formacją integralną, która obejmuje wymiar osobisty, duchowy, teologiczny, społeczny i praktyczny. Do tego niezbędna jest wspólnota odniesienia, ponieważ jedną z zasad „kroczenia razem” jest formacja serca, która wykracza poza konkretną wiedzę i obejmuje całe życie. Konieczne jest włączenie w życie chrześcijańskie ciągłej i stałej formacji, aby wprowadzić w życie synodalność, aby dojrzewać i wzrastać w wierze, aby uczestniczyć w życiu publicznym, aby zwiększać miłość i udział wiernych w Eucharystii, aby podejmować stabilne posługi, aby wykonywać rzeczywistą współodpowiedzialność w zarządzaniu Kościołem, aby prowadzić dialog z innymi Kościołami i ze społeczeństwem, aby zbliżyć tych, którzy są daleko, w duchu braterstwa» (KE Hiszpania). Formacja ta powinna być skierowana do wszystkich członków Ludu Bożego: «Dla realizacji tych elementów synodalności pilnie potrzebne są programy edukacyjne i szkoleniowe skierowane do duchownych i świeckich, aby rozwinąć wspólne rozumienie synodalności, co jest kluczowe, aby móc kroczyć „razem” w Kościołach lokalnych» (KE Myanmar). W ten sposób perspektywa synodalności może przenikać katechezę i duszpasterstwo, pomagając utrzymać je w perspektywie misji.

83. Podkreśla się jednak również potrzebę bardziej specyficznego kształcenia w zakresie słuchania i dialogu, na przykład poprzez ustanowienie działaczy i grup promujących synodalność. W szczególności wiele podsumowań wskazuje na potrzebę zapewnienia szkolenia w zakresie synodalności dla tych, którzy będą powołani do podjęcia ról odpowiedzialnych, zwłaszcza prezbiterów: «Szkolenie seminaryjne, choć długie, jest nastawione na przygotowanie kleryków do kapłańskiego stylu życia i nie kształci ich pod kątem koordynacji duszpasterskiej. Szkolenie teoretyczne i praktyczne w zakresie współpracy, słuchania siebie nawzajem i dzielenia się misją są niezbędne w formacji kapłańskiej» (KE Sri Lanka).

Duchowość

84. Kultura synodalności, niezbędna do ożywienia struktur i instytucji, wymaga odpowiedniej formacji, ale przede wszystkim nie może nie być karmiona zażyłością z Panem i umiejętnością

wsluchiwania się w głos Ducha: «rozeznanie duchowe musi towarzyszyć planowaniu strategicznemu i podejmowaniu decyzji, aby każdy projekt został przyjęty i towarzyszył mu Duch Święty» (Grecki Kościół Melchicki). Dlatego musimy wzrastać w duchowości synodalnej. Może się ona opierać jedynie na zwróceniu uwagi na wnętrze i sumienie. «W duchowości osobistej i w przesłaniu Kościoła musi dominować radość Chrystusa zmartwychwstałego, a nie lęk przed Bogiem, który karze» (KE Czechy).

85. Jak już wielokrotnie podkreślano, Kościół synodalny musi przede wszystkim zająć się licznymi napięciami, które powstają w wyniku zetknięcia się ze sobą różnorodności. Z tego powodu duchowość synodalna może być tylko duchowością, która przyjmuje różnice i wspiera harmonię, a z napięć czerpie energię do dalszego podążania drogą. Aby to osiągnąć, będzie musiała przejść od podkreślania wymiaru indywidualnego do wymiaru zbiorowego; chodzi o duchowość „my”, która może wzmocnić wkład każdego z nich.

86. Już pierwszy rok procesu synodalnego przyniósł ożywcze doświadczenia w tym kierunku, dzięki propozycji metody rozmowy duchowej, która pozwoliła Ludowi Bożemu zakosztować smaku spotkania międzyludzkiego wokół Słowa Bożego i różnorodnych oddźwięków, jakie wzbudza ono w sercu każdego z nich. Oprócz uczynienia jej zwyczajną praktyką w życiu Kościoła, czego domaga się wielu, metoda musi rozwijać się w kierunku rozeznania wspólnotowego, zwłaszcza w ramach ciał uczestniczących. Wiąże się to z większym wysiłkiem na rzecz połączenia wymiaru duchowego z funkcjonowaniem instytucji i ich organów zarządzających, łącząc rozeznanie z procesami decyzyjnymi. Modlitwa i milczenie nie mogą pozostać wobec niej obce, jak gdyby były preambułą lub dodatkiem.

87. Duchowość chrześcijańska wyraża się na różne sposoby, związane zarówno z wielością tradycji między Wschodem a Zachodem, jak i z różnorodnością charyzmatów życia konsekrowanego i ruchów kościelnych. Kościół synodalny jest zbudowany wokół różnorodności, a spotkanie różnych tradycji duchowych może stanowić formacyjną „salę gimnastyczną”, w takim stopniu, w jakim jest w stanie promować komunie i harmonię, przyczyniając się do przezwyciężenia polaryzacji, których doświadcza wiele Kościołów. 3.5 Życie synodalne i liturgia 88. Podsumowania podkreślają na wiele sposobów głęboki związek synodalności z liturgią: «W „chodzeniu razem” modlitwa, nabożeństwo do Maryi jako uczennicy misyjnej słuchającej Słowa, lectio divina i celebracja liturgiczna inspirują poczucie przynależności» (KE Kolumbia).

Głębokie zakorzenie

89. Eucharystia już sama w sobie jest „źródłem i szczytem” dynamizmu synodalnego Kościoła. «Celebracja liturgiczna i modlitwa są przeżywane jako siła jedności i mobilizacji energii ludzkich i duchowych. Dominuje pogląd, że modlitwa sprzyja radości życia i poczuciu wspólnoty, ponieważ jest postrzegana jako punkt odniesienia, miejsce siły i oaza spokoju. [...] wypowiedzi podkreślają dwie drogi rozwoju drogi synodalnej: jedność wspólnoty i radość życia. Droga ta przebiegałaby przez wielkie zgromadzenia liturgiczne (pielgrzymki...), aby odżywiać pobożność ludową, odnawiać wiarę, pielęgnować poczucie przynależności i w ten sposób lepiej pomagać chrześcijanom, aby byli świadkami Ewangelii miłosierdzia w obliczu komunitaryzmu i wycofywania się z tożsamości, które są coraz bardziej widoczne i agresywne» (KE Burkina Faso i Niger).

90. W krajach w różnych rejonach świata «więź z Kościołem wielu ochrzczonych przechodzi przede wszystkim przez zjawisko religijności ludowej. [...] Wiele osób uważa ją za znak przynależności do Kościoła; z tego powodu musimy ją promować i ewangelizować, mając na uwadze bardziej intensywne uczestnictwo i świadome włączenie w życie chrześcijańskie» (KE Panama).

Napięcia, nad którymi trzeba zapanować: odnowa i pojednanie

91. Wiele podsumowań gorąco zachęca do wprowadzenia synodalnego stylu celebracji liturgicznej, który pozwala na aktywny udział wszystkich wiernych w przyjęciu wszystkich różnic, docenieniu wszystkich posług i uznaniu wszystkich charyzmatów. Synodalne słuchanie Kościołów uwypukla wiele kwestii do podjęcia w tym kierunku: od zastanowienia się nad liturgią, która jest zbyt skoncentrowana na celebrowaniu, przez sposoby aktywnego uczestnictwa świeckich, po dostęp kobiet do ról ministerialnych. «Pozostając wierni tradycji, jej oryginalności, starożytności i jednolitości, staramy się, aby celebracja liturgiczna była bardziej żywa i uczestniczyła w niej cała wspólnota wiernych: kapłani, świeccy, młodzież i dzieci, którzy z należyтым rozeznaniem odczytują znaki czasu. Młodzi ludzie próbują znaleźć miejsce w liturgii za pomocą śpiewów i jest to pozytywne» (KE Etiopia).

92. W tym zakresie doświadczenie Kościołów odnotowuje również węzły konfliktów, które muszą być rozwiązane w sposób synodalny, jak np. rozstrzygnięcie kwestii dotyczącej relacji do obrzędów przedsoborowych: «Podziały dotyczące sprawowania liturgii znalazły swoje odzwierciedlenie w konsultacjach synodalnych. „Niestety, sprawowanie Eucharystii jest również przeżywane jako powód do podziału w Kościele. W sferze liturgicznej najczęstszym problemem jest odprawianie Mszy św. przedsoborowej”. Ludzie narzekają na ograniczenia w używaniu Mszału z 1962 roku; wielu uważa, że różnice dotyczące sposobu sprawowania liturgii „osiągają niekiedy poziom wrogości. Ludzie po obu stronach zgłaszają, że czują się oceniani przez tych, którzy mają inne zdanie”» (KE USA). Eucharystia, sakrament jedności w miłości w Chrystusie, nie może stać się powodem konfrontacji, ideologii, rozdziewięku czy podziału. Ponadto, mając bezpośredni wpływ na życie wielu Kościołów, istnieją elementy napięcia specyficzne dla sfery ekumenicznej, takie jak wspólne sprawowanie Eucharystii. Wreszcie pojawiają się problemy związane z zasadami inkulturacji wiary i dialogu międzyreligijnego, które dotyczą także form celebracji i modlitwy.

93. W podsumowaniach nie zabrakło również podkreślenia głównych wad praktyki celebracji, które zaciemniają jej synodalną skuteczność. W szczególności podkreśla się: liturgiczny protagonizm kapłana i bierność uczestników; dystans przepowiadania od piękna wiary i od konkretnego życia; rozdział między życiem liturgicznym zgromadzenia a więzią rodzinną wspólnoty. Jakość homilii jest prawie jednogłośnie przedstawiana jako trudność: istnieje pragnienie «głębszych homilii, skupionych na Ewangelii i czytaniach dnia, a nie na polityce, posługujących się przystępnym i pociągającym językiem i odnoszących się do życia wiernych» (Kościół maronicki).

94. Szczególnie niepokojące są te wszystkie sytuacje, w których dostęp do Eucharystii i innych sakramentów jest utrudniony lub uniemożliwiony z różnych przyczyn: istnieje silne zapotrzebowanie na znalezienie rozwiązań dla tych form pozbawienia sakramentów. Jako przykład podaje się społeczności zamieszkujące bardzo odległe tereny lub stosowanie opłat za dostęp do celebracji, co dyskryminuje najuboższych. Wiele podsumowań wyraża również ból związany z brakiem dostępu do sakramentów, odczuwany przez rozwodników żyjących w ponownych związkach małżeńskich oraz tych, którzy zawarli małżeństwo poligamiczne. Nie ma jednomyślności co do tego, jak postępować w takich sytuacjach: «Możliwość przyjmowania Komunii Świętej odmawia się ponownie poślubionym rozwodnikom, którzy wyrażają ból z powodu tego wykluczenia. Niektórzy uważają, że Kościół powinien być bardziej giętki, a inni, że należy utrzymać tę praktykę» (KE Malesja).

Odprawianie w stylu synodalnym

95. Proces synodalny stanowił jednocześnie okazję do doświadczenia na nowo różnorodności form modlitwy i celebracji, wzmagając pragnienie uczynienia jej bardziej dostępną w zwykłym życiu wspólnot. Francuska podsumowanie daje wyraz trzem dążeniom: «pierwsze [...] dotyczy zróżnicowania liturgii na korzyść celebracji Słowa, czyli momentów modlitwy, które w centrum stawiają medytację nad tekstami biblijnymi. Drugie, rzadziej spotykane, przypomina o znaczeniu pielgrzymek i pobożności ludowej. Trzecie wzywa do odnowienia formacji liturgicznej, aby rozwiązać problem

zgłaszany przez wiele podsumowań, a mianowicie niezrozumiałość języka używanego zwykle przez Kościół» (KE Francja). W niektórych regionach podnosi się kwestię reformy liturgii, także w Kościołach Wschodnich, gdzie jest ona głęboko związana z tożsamością Kościoła: «W naszym Kościele stosowna jest reforma liturgiczna, aby w świetle Ducha Świętego na nowo odczytać działanie i udział Ludu Bożego w Bożym działaniu w naszych czasach» (grecki Kościół melchicki).

96. W wielu Kościołach podkreśla się również znaczenie uczynienia czymś zwyczajnym powiązań prawdziwej celebracji z różnymi formami dialogicznego dzielenia się i braterskiej łączności. «Wspólnota i braterstwo były zawsze częścią doświadczenia [spotkań synodalnych]. W każdym spotkaniu, od wstępnego po kolejne konsultacje w parafiach i strukturach duszpasterskich, było salu-salo (dzielenie się jedzeniem). Wielu podkreślało, jak spotkania [synodalne] pozytywnie wpłynęły na sprawowanie liturgii» (KE Filipiny).

97. Wszyscy uważają za bogactwo różnorodność tradycji obrzędowych modlitwy liturgicznej, a także form symbolicznych, za pomocą których wyrażają się różne kultury. Odnowiona miłość do duchowości oraz zaangażowanie w dbałość o piękno i synodalny styl celebracji wspierają promieniowanie Kościoła misyjnego: «Wszystkie otrzymane wypowiedzi mówią o celebracjach jako przestrzeniach, które mogą oferować natchnienie i pomoc w przeżywaniu wiary w życiu osobistym, rodzinnym i zawodowym, w dzielnicy i w samej wspólnoty» (KE Urugwaj).

4. Najbliższe kroki

98. Spojrzenie w przyszłość procesu synodalnego wymaga uwzględnienia dwóch bardzo różnych horyzontów czasowych. Pierwszy to horyzont długofalowy, w którym synodalność przybiera postać odwiecznego wezwania do osobistego nawrócenia i reformy Kościoła. Drugi, będący wyraźnie na usługach pierwszego, skupia naszą uwagę na odcinkach etapu kontynentalnego, którego obecnie doświadczamy.

4.1 Droga nawrócenia i reformy

99. W podsumowaniach Lud Boży wyraża pragnienie, by być mniej Kościołem zachowawczym i konserwującym, a bardziej Kościołem, który wychodzi z misją. Pojawia się związek między pogłębieniem komunii poprzez uczestnictwo, a wzmocnieniem zaangażowania w misję: synodalność prowadzi do odnowy misyjnej. Jak ujmuje to podsumowanie z Hiszpanii: «uważamy, że komunია musi nas prowadzić do stanu nieustannej misji: spotkanie, słuchanie siebie nawzajem, dialog, refleksja, wspólne rozeznawanie są działaniami, które same w sobie mają korzystny skutek, ale nie są zrozumiałe, jeśli nie mają na uwadze celu, jakim jest skłonienie nas do wyjścia poza siebie i nasze wspólnoty odniesienia, aby wypełnić misję powierzona nam jako Kościołowi» (KE Hiszpania).

100. Lud Boży doświadczył radości ze wspólnego kroczenia i pragnienia, by nadal to robić. Jak to zrobić jako prawdziwie globalna wspólnota katolicka, jeszcze nie zostało to w pełni odkryte: «Kroczenie na sposób synodalny, słuchanie siebie nawzajem, uczestniczenie w misji i angażowanie się w dialog, ma prawdopodobnie wymiar „już i jeszcze nie”: jest obecne, ale jest jeszcze wiele do zrobienia. Świeccy są zdolni, utalentowani i chętni do coraz większego wkładu, pod warunkiem, że da się im ku temu możliwości. Dalsze badania i dociekania na poziomie parafii mogą otworzyć inne drogi, gdzie wkład świeckich może być ogromny, a wynikiem będzie bardziej żywy i kwitnący Kościół, co jest celem synodalności» (KE Namibia). Jesteśmy Kościołem uczącym się, a do tego potrzebujemy ciągłego rozeznawania, które pomoże nam wspólnie odczytywać Słowo Boże i znaki czasu, aby podążać w kierunku, który wskazuje nam Duch Święty.

101. Jednocześnie wspólne kroczenie jako Lud Boży wymaga, abyśmy uznali potrzebę ciągłego nawracania się, indywidualnie i wspólnotowo. Na płaszczyźnie instytucjonalnej i duszpasterskiej to nawrócenie przekłada się na równie nieustanną reformę Kościoła, jego struktur i stylu, w następ-

stwie dążenia do ciągłego „aggiornamento”, cennego dziedzictwa Soboru Watykańskiego II, do którego jesteśmy wezwani, gdy obchodzimy jego sześćdziesiątą rocznicę.

102. Na drodze nawrócenia i reformy wspierają nas dary, które otrzymaliśmy w pierwszym roku procesu synodalnego, poczynając od kontemplacji tego, co Jezus nieustannie pokazuje nam w Ewangelii: swobodne i bezinteresowne zwrócenie uwagi na drugiego, które jest podstawą słuchania, nie jest ograniczonym zasobem, którego należy zazdrośnie strzec, ale źródłem przepelnionym, które nie wyczerpuje się, ale rośnie, im więcej z niego czerpiemy. Słuchanie i dialog są drogą dostępu do darów, które Duch Święty ofiarowuje nam poprzez wieloraką różnorodność jedyne Kościoła: charyzmaty, powołania, talenty, umiejętności, języki i kultury, tradycje duchowe i teologiczne, różne formy celebracji i dziękczynienia. Podsumowania nie wzywają do uniformizacji, ale proszą nas, byśmy uczyli się wzrastać w szczerzej harmonii, która pomaga wierzącym wypełniać ich misję w świecie, tworząc więzi niezbędne do radosnego kroczenia razem.

103. Przesłanie Synodu jest proste: uczyliśmy się razem chodzić i razem siadać do łamania jedyne chleba, aby każdy mógł znaleźć swoje miejsce. Każdy jest powołany do udziału w tej podróży, nikt nie jest wykluczony. Czujemy się do tego powołani, abyśmy mogli wiarygodnie głosić Ewangelię Jezusa wszystkim narodom. To jest droga, którą staramy się podążać dalej na etapie kontynentalnym.

4.2 Metodologia dla etapu kontynentalnego

104. Dokument dla etapu kontynentalnego (DEK) zaprasza nas do zrobienia kolejnego kroku w tej duchowej podróży «dla Kościoła synodalnego: komunია, uczestnictwo i misja» i stanowi jego punkt odniesienia: «Tak jak doświadczenie uczniów w Emaus było tylko początkiem ich nowej misji, tak nasz proces synodalny jest tylko pierwszym krokiem» (KE Federacja Rosyjska). Kontekst kontynentalny stanowi okazję do przeżywania synodalności, którą wciąż uczymy się pojmować i do której konkretnego praktykowania jesteśmy teraz zaproszeni.

105. DTC, który gromadzi i przekazuje Kościołom lokalnym to, co Lud Boży na całym świecie powiedział w pierwszym roku Synodu, ma na celu poprowadzenie nas i umożliwienie pogłębienia rozeznania, pamiętając o podstawowym pytaniu, które ożywia cały proces: «W jaki sposób na różnych poziomach (od lokalnego do powszechnego) dokonuje się dziś owo „wspólne kroczenie”, które umożliwia Kościołowi głoszenie Ewangelii, zgodnie z powierzona mu misją?». I do jakich kroków zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali jako Kościół synodalny?» (DP nr 2).

106. DEK jest więc uprzywilejowanym narzędziem, poprzez które na etapie kontynentalnym może być prowadzony dialog Kościołów lokalnych między sobą i z Kościołem powszechnym. Aby przeprowadzić ten proces słuchania, dialogu i rozeznania, przemyślenia skupią się na trzech pytaniach:

- „Po przeczytaniu DEK w atmosferze modlitwy, które intuicje najsilniej współbrzmiały z konkretnymi doświadczeniami i rzeczywistością Kościoła na waszym kontynencie? Które doświadczenia wydają wam się nowe lub oświecające?”
- „Po przeczytaniu DEK i zatrzymaniu się na modlitwie, jakie istotne napięcia lub rozbieżności wyłaniają się jako szczególnie ważne z perspektywy waszego kontynentu? W związku z tym, jakie są zagadnienia lub pytania, które powinny być poruszone i rozważone w kolejnych etapach procesu?”
- „Patrząc na to, co wyłania się z poprzednich dwóch pytań, jakie są priorytety, powracające tematy i wezwania do działania, którymi można podzielić się z innymi Kościołami lokalnymi na całym świecie i przedyskutować je podczas I sesji Zgromadzenia Synodalnego w październiku 2023 roku?”

Kluczowe fazy procesu

107. Każde Zgromadzenie Kontynentalne jest wezwane do przeprowadzenia procesu rozeznania na temat DEK, który jest odpowiedni dla jego lokalnego kontekstu, oraz do zredagowania

Dokumentu Końcowego, który będzie z niego wynikał. Dokumenty końcowe siedmiu zgromadzeń kontynentalnych posłużą jako podstawa do opracowania Instrumentum laboris, które zostanie ukończone do końca czerwca 2023 roku.

108. Zdecydowana większość Konferencji Episkopatów, konsultowana przez Sekretariat Generalny Synodu, chce, aby w Etapie Kontynentalnym uczestniczyli przedstawiciele całego Ludu Bożego. Dlatego domaga się, by wszystkie zgromadzenia były eklezjalne, a nie tylko episkopalne, dbając o to, by ich skład odpowiednio reprezentował różnorodność Ludu Bożego: biskupów, prezbiterów, diakonów, konsekrowanych mężczyzn i kobiet, świeckich mężczyzn i kobiet. Jeśli chodzi o uczestników zgromadzeń kontynentalnych, należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednią obecność kobiet i młodzieży (świeckich mężczyzn i kobiet, osób konsekrowanych przebywających w okresie formacji, seminarzystów); osób żyjących w warunkach ubóstwa lub marginalizacji oraz tych, którzy mają z nimi bezpośredni kontakt; bratnich delegatów z innych wyznań chrześcijańskich; przedstawicieli innych religii i tradycji wiary oraz niektórych osób bez przynależności religijnej. Biskupi są również proszeni o spotkanie ze sobą na zakończenie Zgromadzeń Kontynentalnych, aby kolegialnie ponownie przeanalizować doświadczenie synodalne przeżywane w oparciu o ich specyficzny charyzmat i rolę. W szczególności biskupi są proszeni o określenie odpowiednich sposobów realizacji zadania zatwierdzenia i aprobaty Dokumentu Końcowego, dbając o to, by był on owocem autentycznie synodalnej drogi, z poszanowaniem dokonanego procesu i wiernością wobec różnych głosów Ludu Bożego na każdym kontynencie.

109. Proces prowadzący od publikacji niniejszego DEK do sporządzenia Instrumentum laboris będzie odznaczał się następującymi etapami:

- 1) DEK zostanie przesłany do wszystkich biskupów diecezjalnych; każdy z nich, wraz z diecezjalnym zespołem synodalnym, który koordynował pierwszą fazę, zorganizuje eklezjalny proces rozeznania na temat DEK, wychodząc od trzech pytań wskazanych powyżej w n. 106. Każdy Kościół lokalny będzie miał więc możliwość wsłuchania się w głosy innych Kościołów, zebranych w DEK, i ustosunkowania się do nich na podstawie własnego doświadczenia.
- 2) Każda Konferencja Episkopatu, przy udziale swojego zespołu synodalnego, ma za zadanie zebrać i podsumować w formie najbardziej odpowiadającej jej własnemu kontekstowi refleksje dotyczące trzech pytań, pochodzące z poszczególnych diecezji.
- 3) Refleksja i rozeznanie każdej Konferencji Episkopatu będą następnie przedmiotem dyskusji w ramach Zgromadzenia Kontynentalnego, zgodnie z warunkami określonymi przez Kontynentalną Grupę Roboczą.
- 4) W planowaniu przebiegu każdego konkretnego zgromadzenia kontynentalnego może być pożyteczna refleksja nad tym, jak wykorzystać rozpowszechnioną i bardzo cenioną metodę rozmowy duchowej (por. *Vademecum*, dodatek B, nr 8), która może ułatwić zaangażowanie wszystkich w rozeznanie. W szczególności należy podkreślić jego trzy fazy: zabieranie głosu przez każdego uczestnika, oddźwięk związany ze słuchaniem innych oraz rozeznanie owoców przez grupę.
- 5) Każde Zgromadzenie Kontynentalne opracuje swój własny Dokument Końcowy liczący około dwudziestu stron, konfrontując trzy pytania z własnym specyficznym kontekstem. Dokumenty końcowe zostaną złożone przez każdą kontynentalną grupę zadaniową w Sekretariacie Synodu do 31 marca 2023 roku. Instrumentum laboris zostanie opracowane do czerwca 2023 roku na podstawie dokumentów końcowych Zgromadzeń Kontynentalnych.

Oprac. Sekretariat Generalny Synodu
24 października 2022 r.

(*tum. Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP*)

**List Prefekta Dykasterii ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów
ws. przyjęcia Eucharystii w postaci hostii o niskiej zawartości glutenu (20.12.2022)**

DYKASTERIA DS. KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW
Prot. nr 323/22

Watykan, dnia 20 grudnia 2022 roku

Ekscelencjo,

Dykasteria ta otrzymała pismo Jego Ekscelencji z dnia 23 maja b.r., w którym Ekscelencja jako Przewodniczący Konferencji Biskupów w Polsce prosi „o pozwolenie, by decyzja dotycząca przyjęcia Eucharystii w postaci hostii o niskiej zawartości glutenu była podjęta przez kapłana lub celebransę, opierając się na roztropnym osądzie i bez konieczności proszenia o zaświadczenie lekarskie”.

Niniejszym Dykasteria pragnie poinformować Jego Ekscelencję, że zgodnie z Listem Okólnym z dnia 4 lipca 2003 roku (Prot. N. 89/78-17498), wydanym przez Dykasterię Doktryny Wiary, potwierdza się, że kompetencja w zakresie doktrynalnych aspektów sprawy pozostaje w wyżej wymienionej Dykasterii, natomiast kompetencje dyscyplinarne są przekazane tejże Dykasterii (por. nr 6). Ten sam List okólny nie porusza jednak kwestii zaświadczenia lekarskiego, co mogłoby prowadzić do domniemania, że nie jest ono już konieczne, a decyzję o przyjęciu Eucharystii pod postacią hostii niskoglutenu może podjąć kapłan, kierując się roztropnym osądem, bez potrzeby dodatkowego zaświadczenia.

Korzystając z tej okoliczności, Dykasteria pragnie również zwrócić uwagę na to, co zostało napisane w Liście okólnym o chlebie i winie do Eucharystii, wydanym przez naszą Dykasterię 15.06.2017 (Prot. N. 320/17), w którym potwierdzono, że obowiązkiem Biskupów jest nadzorowanie jakości chleba i wina przeznaczonego do Eucharystii (a zatem i tych, którzy je przygotowują); aby być pomocnym, tekst przypomina istniejące przepisy i proponuje pewne praktyczne wskazania.

Dziękując Ekscelencji za uprzejmą uwagę, z przyjemnością korzystam z okazji, aby zapewnić Waszą Ekscelencję o należnym oddaniu *in Domino*.

Arthur Kard. Roche
Prefekt

+ *Vittorio Francesco Viola OFM*
Sekretarz

Jego Ekscelencja
Mons. Stanisław Gądecki
Przewodniczący Konferencji Biskupów
W POLSCE

(tłum. o. Bazyli Degórski OSPPE / Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

3. Dokumenty Nuncjatury Apostolskiej w Polsce

Bp Wiesław Lechowicz – biskupem polowym Wojska Polskiego (15.01.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7264/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował biskupem polowym Wojska Polskiego dotychczasowego biskupa pomocniczego diecezji tarnowskiej Wiesława LECHOWICZA.

Warszawa, 15 stycznia 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Ks. Radosław Orchowicz – biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej (26.01.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7351/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Radosława ORCHOWICZA, proboszcza parafii św. Józefa w Inowrocławiu, biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej i przydzielił mu stolicę tytularną Surista.

Warszawa, 26 stycznia 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Przyjęcie rezygnacji bp. Edwarda Białogłowskiego (26.01.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7332/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek przyjął rezygnację bp. Edwarda BIAŁOGŁOWSKIEGO z pełnienia posługi biskupa pomocniczego diecezji rzeszowskiej.

Warszawa, 26 stycznia 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

**Kard. Konrad Krajewski – specjalnym wysłannikiem papieskim
w Ukrainie i na granicy polsko-ukraińskiej (7.03.2022)**

Nuncjatura Apostolska w Polsce informuje, że Ojciec Święty Franciszek mianował księdza kardynała Konrada Krajewskiego, jałmużnika papieskiego, swoim specjalnym wysłannikiem niosącym „pomoc potrzebującym” (Modlitwa Anioł Pański, Watykan 6 marca 2022 r.).

Kardynał Krajewski, który przybył do Polski dnia 6 marca br., nadchodzące dni spędzi w Ukrainie i na granicy polsko-ukraińskiej, odwiedzając ośrodki dla uchodźców wojennych.

Jego wizyta wyraża w sposób szczególny troskę i bliskość Ojca Świętego Franciszka, który nadal kieruje swój gorący apel o „rzeczywiste zabezpieczenie korytarzy humanitarnych oraz o zagwarantowanie i ułatwienie dostępu pomocy na obleżone tereny, aby zapewnić życiodajną pomoc naszym braciom i siostrą uciskany przez bomby i strach”. Papież dziękuje „wszystkim, którzy przyjmują uchodźców. Przede wszystkim wzywa do zaprzestania ataków zbrojnych i prosi, by przewały negocjacje i zdrowy rozsądek i aby powrócono do respektowania prawa międzynarodowego!” (Modlitwa Anioł Pański, Watykan 6 marca 2022 r.).

Warszawa, 7 marca 2022

Ks. Maciej Małyga – biskupem pomocniczym archidiecezji wrocławskiej (10.03.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7555/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Macieja MAŁYGE, wikariusza biskupiego ds. stałej formacji kapłanów w archidiecezji wrocławskiej, biskupem pomocniczym tejże archidiecezji i przydzielił mu stolicę tytularną Dulcigno.

Warszawa, 10 marca 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

**Bp Zbigniew Zieliński – biskupem koadiutorem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej
(10.03.2022)**

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7550/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował biskupem koadiutorem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej dotychczasowego biskupa pomocniczego archidiecezji gdańskiej Zbigniewa ZIELIŃSKIEGO, zwalniając go jednocześnie ze stolicy tytularnej Medeli i posługi biskupa pomocniczego.

Warszawa, 10 marca 2022 roku

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Przyjęcie rezygnacji bp. Jana Szkodonia (10.03.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7565/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek przyjął rezygnację bp. Jana SZKODONIA z pełnienia posługi biskupa pomocniczego archidiecezji krakowskiej.

Warszawa, 10 marca 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Przyjęcie rezygnacji bp. Pawła Stobrawy (22.04.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7385/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek przyjął rezygnację bp. Pawła STOBRAWY z pełnienia posługi biskupa pomocniczego diecezji opolskiej.

Warszawa, 22 kwietnia 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Komunikat Nuncjatury Apostolskiej ws. wyniku badań dokumentacji zebranej przez kard. Angelo Bagnasco podczas wizyty w Polsce (22.04.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce informuje, że Stolica Apostolska zbadała dokumentację dostarczoną przez kard. Angelo Bagnasco, emerytowanego arcybiskupa Genui, zebraną podczas jego wizyty w Polsce w dniach 17-26 czerwca 2021 roku, której celem była weryfikacja niektórych przypadków związanych z działaniami kard. Stanisława Dziwisza podczas pełnienia przez niego funkcji arcybiskupa metropolity krakowskiego (2005-2016).

Analiza zebranej dokumentacji pozwoliła ocenić te działania kard. Stanisława Dziwisza jako prawidłowe i w związku z tym Stolica Apostolska postanowiła dalej nie procedować.

Warszawa, 22 kwietnia 2022 r.

Komunikat Nuncjatury Apostolskiej w Polsce ws. ks. Daniela Galusa (6.05.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce

KOMUNIKAT

Nuncjatura Apostolska potwierdza autentyczność części dyspozycyjnej dekretu („Zarządzenie”) Kongregacji ds. Duchowieństwa z datą 3 maja 2021 roku w sprawie ks. Daniela Galusa, a także wydanego przez tę Kongregację polecenia jej opublikowania przez arcybiskupa częstochowskiego.

Brak podporządkowania się przez ks. Daniela Galusa decyzjom Stolicy Apostolskiej spowoduje, że będzie on działał jedynie we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność.

Warszawa, dnia 6 maja 2022 r.

Treść części dyspozycyjnej wyżej wspomnianego dekretu („Zarządzenie”):

Z powyższych powodów, *omnibus rite perfectis*, Kogregacja ds. Duchowieństwa stwierdza że decyzje Nakazu Prot. 1893/6.5.20/2020, z 10 listopada 2020, Jego Ekscelencji Arcybiskupa Częstochowy, potwierdzonego Dekretem Prot. N. 1955/6.14.4.1/2020, z 26 listopada 2020, poprzez które Ordynariusz nakazał Ks. Galusowi (na mocy kan. 49) przeżycie w samotności czasu skupienia od 29 listopada 2020 do 29 maja 2021 poza Czatachową, a także nie wykonywanie publicznych posług wynikających ze święceń, ani dla wspomnianej Wspólnoty [Miłość i Miłosierdzie], ani poza nią, mają zostać POPRAWIONE, na mocy kan. 1739.

Sformułowanie *«vivere Il tempo di sei mesi degli esercizi spirituali»* [po polsku: *«odbycie półrocznego czasu rekolekcyjnego»*], zostaje zmodyfikowane w następujący sposób: *«vivere da solo un tempo di sei mesi di ritiro spirituale»* [po polsku: *«odbycie w samotności półrocznego czasu skupienia»*], z tej racji, że byłoby trudne przeżycie rekolekcji w ścisłym sensie przez tak długi okres czasu; można natomiast nakazać Ks. Galusowi przeżycie sześciu miesięcy, w odosobnieniu, w modlitwie, refleksji oraz pokucie, jak postanowił Ordynariusz. Taki Nakaz należy uznać za odpowiedni, biorąc pod uwagę, że sam Odwołujący, po święceniach prezbiteratu, podjął decyzję, że będzie chciał żyć w kapłaństwie o specyficznych cechach życia eremickiego.

Z racji że powyższy czas skupienia był przewidziany od 29 listopada 2020 do 29 maja 2021, okres sześciu miesięcy należy liczyć od rzeczywistej daty początku tego doświadczenia.

W odniesieniu do Mszy Świętej *w obecności ludu*, tzn., celebrowanej z udziałem przynajmniej niewielkiej liczby wiernych, do sformułowania *«senza esercitare in pubblico le sue funzioni sacerdotali, né per la stessa comunità, né fuori di essa»* [po polsku: *«i bez publicznego sprawowania swoich kapłańskich funkcji, zarówno dla samej wspólnoty, jak i poza nią»*], zostaje dołączone następujące: *«[...] con eventualità di poter celebrare la SS. Messa, con la partecipazione di un qualche fedele non facente parte di tale comunità, in un luogo determinato dall'Arcivescovo. Inoltre, per il summenzionato periodo, Le revoco la facoltà di predicare, a mente del can. 764»*, [po polsku: *«z ewentualnością możliwości odprawienia Mszy Św., z uczestnictwem jakiegoś wiernego, który nie należy do tej wspólnoty, w wyznaczonym miejscu przez Księdza Arcybiskupa. Ponadto, na ten czas odwołuję władzę przepowiadania udzieloną Księdzu, w myśl kan. 764»*].

Ponadto, Nakaz z 10 listopada 2020 zostaje poprawiony, dodając następujące upomnienie i włączając między przedostatni i ostatni ustęp wspomnianego aktu: *«Qualora Ella si rifiuti di sottemtersi alle ingiunzioni del presente documento, potranno essere adottati nei Suoi riguardi altri provvedimenti, non escluse anche alcune pene a norma di diritto»*, [po polsku: *«Gdyby Ksiądz odmówił podporządkowania się nakazom tego dokumentu, mogą być zastosowane inne środki, nie wyłączając również niektórych kar zgodnych z przepisami prawa»*].

Od tego Dekretu można odwołać się według normy art. 34, §1 m.p. *Antiqua Ordinatione* (w AAS C [2008], s. 521), w ciągu nieprzekraczalnego terminu sześćdziesięciu dni użytecznych od powiadomienia o nim [Ks. Galusa],

Rzym, 3 maja 2021

+ *Beniamin Kard. Stella*
Prefekt

+ *Joel Mercier*
Arcybiskup tyt. Roty
Sekretarz

**Przyjęcie rezygnacji bp. Piotra Libery. Bp Wiesław Śmigiel –
administratorem apostolskim diecezji płockiej sede vacante (4.06.2022)**

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 7968/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek:

1. Przyjął rezygnację biskupa Piotra LIBERY z posługi biskupa płockiego złożoną z racji zdrowotnych.
2. Mianował administratora apostolskiego diecezji płockiej *sede vacante* w osobie biskupa toruńskiego Wiesława Śmigla.

Warszawa, 4 czerwca 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Ks. Adrian Put – biskupem pomocniczym diecezji zielonogórsko-gorzowskiej (28.06.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 8078/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Adriana PUTA, proboszcza parafii św. Jadwigi Śląskiej w Zielonej Górze, biskupem pomocniczym diecezji zielonogórsko-gorzowskiej i przydzielił mu stolicę tytularną Fornos minore.

Warszawa, 28 czerwca 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Ks. Piotr Przyborek – biskupem pomocniczym archidiecezji gdańskiej (6.07.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
8148/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Piotra PRZYBORKA, dyrektora wydziału duszpasterskiego kurii metropolitalnej w Gdańsku-Oliwie, biskupem pomocniczym archidiecezji gdańskiej i przydzielił mu stolicę tytularną Musti di Numidia.

Warszawa, 6 lipca 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Ks. Dariusz Zalewski – biskupem pomocniczym diecezji ełckiej (24.09.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 8416/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Dariusza ZALEWSKIEGO, proboszcza parafii bł. Karoliny Kózkówny w Ełku, biskupem pomocniczym diecezji ełckiej i przydzielił mu stolicę tytularną Hólar.

Warszawa, 24 września 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Bp Szymon Stulkowski – biskupem płockim (22.10.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 8544/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował biskupem płockim dotychczasowego biskupa pomocniczego archidiecezji poznańskiej Szymona STUŁKOWSKIEGO.

Warszawa, 22 października 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

Ks. Waldemar Musioł – biskupem pomocniczym diecezji opolskiej (29.10.2022)

Nuncjatura Apostolska w Polsce
N. 8573/22

KOMUNIKAT

Ojciec Święty Franciszek mianował ks. Waldemara MUSIOŁA, dyrektora wydziału duszpasterskiego kurii biskupiej w Opolu, biskupem pomocniczym diecezji opolskiej i przydzielił mu stolicę tytularną Bagi.

Warszawa, 29 października 2022 r.

+ *Salvatore Pennacchio*
Nuncjusz Apostolski

II. DOKUMENTY KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

1. Uchwały definitywne Konferencji Episkopatu Polski

1.1. UCHWAŁY KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI, KTÓRE UZYSKAŁY *APROBATIO* LUB *CONFIRMATIO* STOLICY APOSTOLSKIEJ

Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w sprawie zatwierdzenia bł. Natalii Tułasiewicz patronką nauczycieli w Polsce (19.01.2022)

KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

Prot. N 443/21

DLA POLSKI

Błogosławioną Natalię Tułasiewicz, męczennicę, która wypełniając obowiązki nauczycielki, zatroskana była o staranność głoszenia Ewangelii, a także z największym zapałem głosiła Chrystusa, „pragnąc świętości dla dusz wielu”, nauczyciele w Polsce otaczają szczególnym kultem.

Dlatego Jego Ekscelencja Ks. Abp Stanisław Gądecki, Arcybiskup Poznański i Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, przyjmując ich prośby, wybór Błogosławionej Natalii Tułasiewicz, męczennicy, na Patronkę u Boga nauczycieli w Polsce według wymogów prawa zaaprobował.

Tenże sam, w liście z dnia 9 września 2021 r., usilnie poprosił, aby wybór i taka aprobata były zatwierdzone, zgodnie z „Normami o ustanawianiu Patronów”.

Zatem Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, na mocy upoważnień nadanych przez papieża FRANCISZKA, po uważnym rozpatrzeniu, gdy jest rzeczą pewną, że wybór i aprobata zostały przeprowadzone według przepisów prawa, skłania się ku prośbom i zatwierdza

BŁOGOSŁAWIONĄ NATALIĘ TUŁASIEWICZ, MĘCZENNICĘ, PATRONKĄ U BOGA NAUCZYCIELI W POLSCE

Wbrew wszelkim innym przepisom.

Z siedziby Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 19 stycznia 2022 roku.

+ *Abp Arthur Roche*
Prefekt

+ *Vittorio Francesco Viola, OFM*
Arcybiskup Sekretarz

(tłum. o. Bazyli Degórski. OSPPE / Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

Uchwała nr 37/386/2020 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 29 sierpnia 2020 r. w sprawie zatwierdzenia bł. Natalii Tułasiewicz patronką nauczycieli w Polsce

Konferencja Episkopatu Polski podczas 386. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Częstochowie na Jasnej Górze w dniach 27-29 sierpnia 2020 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, w związ-

ku z nr. 7 Norm Świętej Kongregacji Kultu Bożego *De patronis constituendis* z 1973 r., zatwierdza bł. Natalię Tułasiewicz patronką nauczycieli w Polsce.

Uchwała niniejsza wymaga potwierdzenia Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w sprawie zatwierdzenia tekstów liturgicznych ku czci świętych Marty, Marii i Łazarza (26.04.2022)

**KONGREGACJA KULTU BOŻEGO
I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW**

Prot. nr 618/21

DLA POLSKI

Na prośbę Jego Ekscelencji Stanisława Gądeckiego, Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, skierowaną pismem z dnia 23 listopada 2021 roku, mocą uprawnień nadanych tej Kongregacji przez Ojca Świętego Franciszka, z przyjemnością zatwierdzamy teksty liturgiczne sporządzone w języku polskim ku czci świętych Marty, Marii i Łazarza, zgodnie z załączonym wzorem. W tekście drukowanym należy wspomnieć o zatwierdzeniu udzielonym przez Stolicę Apostolską.

Bez względu na jakiegokolwiek rozporządzenia przeciwnie.

W siedzibie Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 26 kwietnia 2022 roku.

+ *Arthurus Roche*
Prefekt

+ *Victorius Franciscus Viola, O.F.M.*
Arcybiskup Sekretarz

(tłum. o. Bazyle Degórski. OSPPE / Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

**Uchwała nr 21/390/2021
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 18 listopada 2021 r.
w sprawie zatwierdzenia polskiego tłumaczenia
tekstów liturgicznych
na wspomnienie Świętych Marty, Marii i Łazarza**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 390. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Częstochowie, na Jasnej Górze, w dniach 18-19 listopada 2021 r., na podstawie art. 9 Statutu KEP w związku z kan. 838 § 2 KPK zatwierdza (*approbat*) polskie tłumaczenie tekstów liturgicznych na

wspomnienie obowiązkowe Świętych Marty, Marii i Łazarza. Tekst tłumaczenia stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

Zatwierdzony niniejszą uchwałą tekst wymaga sprawdzenia adaptacji (*recognitio*) i potwierdzenia tłumaczenia (*confirmatio*) Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

Z upoważnienia Sekretarza Generalnego KEP
ks. Jarosław Mrówczyński
Zastępca Sekretarza Generalnego KEP

Załącznik do uchwały nr 21/390/2021 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie zatwierdzenia polskiego tłumaczenia tekstów liturgicznych na wspomnienie Świętych Marty, Marii i Łazarza

Teksty liturgiczne na wspomnienie obowiązkowe Świętych Marty, Marii i Łazarza

Formularz mszalny

29 lipca

Świętych Marty, Marii i Łazarza

Wspomnienie obowiązkowe

Ant. na wejście (Łk 10, 3)

Jezus przyszedł do jednej wsi. Tam pewna niewiasta, imieniem Marta, przyjęła Go w swoim domu.

Kolekta

*Boże, Twój Syn przywołał Łazarza z grobu do życia i zechciał przyjąć gościnę w domu Marty, † prosimy Cię, spraw, abyśmy służąc Mu wiernie w naszych braciach, * mogli wraz z Marią karmić się rozważaniem Jego słowa. Który z Tobą żyje.*

Modlitwa nad darami

Wysławiamy Cię, Panie, który ukazałeś swoje cuda w Twoich świętych, i pokornie błagamy, abys przyjął naszą służbę, * tak jak z upodobaniem przyjąłeś ich dar miłości. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Ant. na Komunię (por. J 11, 27)

Marta rzekła do Jezusa: «Ty jesteś Mesjasz, Syn Boży, który miał przyjść na świat».

Modlitwa po Komunii

Panie, prosimy, niech pobożne przyjęcie Ciała i Krwi Twojego Jednorodzonego Syna oderwie nas od rzeczy przemijających, † abyśmy za przykładem Świętych Marty, Marii i Łazarza mogli na ziemi wzrastać w szczerej miłości ku Tobie, * a w niebie radować się oglądaniem Ciebie na wieki. Przez Chrystusa, Pana naszego.

Liturgia godzin

29 lipca

Świętych Marty, Marii i Łazarza

Wspomnienie obowiązkowe

Marta, Maria i Łazarz byli rodzeństwem, które z gościnnością przyjęło Pana w Betanii; Marta gorliwie Mu posługiwała, Maria nabożnie słuchała, a swoim wstawiennictwem uzyskały łaskę wskrzeszenia brata.

Teksty wspólne o świętych mężczyznach, s. 000, z wyjątkiem:

Godzina czytań

Hymn

1 Przez ciebie, Marto, wnosimy modlitwy,
Ty zaś je wesprzyj swymi zasługami,
Bo tobie Chrystus szczególnie okazał
Przyjaźń serdeczną.

2 O jakże często nawiedza cię Chrystus,
W cichym twym domu szuka odpoczynku;
Rozmowa z tobą i twoja usługa
Radość Mu dają.

3 Po stracie brata użalasz się pierwsza
Razem z twą siostrą wielce zapłakaną,
Lecz oto Łazarz na Mistrza wołanie
Wraca do życia.

4 Doświadczasz prawdy nauki Chrystusa,
Jawnie wyznając wiarę w zmartwychwstanie,
Więc nam dopomóż wytrwale podążać
Aż do wieczności.

5 Niech będzie Ojcu i Jego Synowi
Z Duchem płomiennym moc i panowanie;
Pragniemy Boga oglądać wraz z tobą
W chwale bez końca. Amen.

II czytanie

Z kazań św. Bernarda, opata

(Kazanie 3 na Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, 4. 5: PL 183, 423. 424)

Uporządkowana miłość określiła trzy posługi w naszym domu

Rozważmy, bracia, jak w tym naszym domu uporządkowana miłość określiła te trzy posługi: Marcie wyznaczyła zarząd, Marii – kontemplację, Łazarzowi – pokutę. Każda osoba doskonała wypełnia je wszystkie naraz; jednak wydaje się, że poszczególne posługi są właściwsze poszczególnym osobom, tak iż jedni oddają się świętej kontemplacji, inni zarządzają bliźnimi, inni rozgoryczeni na duszy rozmyślają nad swoją przeszłością, tak jakby ci, którzy poranieni leżą w grobach. Właśnie tak, tak być powinno, aby Maria pobożnie i wzniosłe myślała o swoim Bogu, Marta z dobrocią i miłosierdziem – o bliźnim, Łazarz żałośnie i pokornie – o sobie samym.

Niech każdy zważa na własne położenie. *Jeśli znaleźliby się w tym kraju Noe, Daniel, Hiob, oni sami zostaliby wybawieni przez swą sprawiedliwość, mówi Pan, ale ani syna, ani córki nie wyba-*

wią. My nikomu nie schlebiamy, oby i spośród was nikt siebie nie zwodził! Ci bowiem, którym nie został powierzony żaden zarząd ani kierownictwo, albo spoczną u stóp Jezusa z Marią, albo bez wątpienia z Łazarzem w grobie. Dlaczego Marta nie miałaby niepokoić się o wiele, skoro troszczy się o wielu? Dla ciebie zaś, który nie jesteś obciążony tym obowiązkiem, koniecznym jest jedno z dwojga: albo całkowicie przestać się niepokoić i bardziej radować się Panem, albo – jeśli jeszcze tego nie umiesz – przestać niepokoić się o wiele, ale, jak mówi o sobie prorok, o sobie samego.

Ale koniecznym jest także i samą Martę napomnieć, iż tego się oczekuje od szafarzy, aby każdy z nich był wierny. Wiernym zaś pozostanie, jeśli nie będzie szukał własnego pożytku, ale Jezusa Chrystusa, aby zachować czystą intencję, ani nie będzie pełnił własnej woli, lecz wolę Bożą, aby zachować porządek w działaniu. Są bowiem tacy, których spojrzenie nie jest szczere, a otrzymują oni swoją nagrodę. Są i tacy, których niosą poruszenia ich własnych serc, a wszystko, co składają w ofierze, jest skalane, ponieważ ich pragnienia pochodzą z nich samych.

Przejdź teraz ze mną do pieśni weselnej i rozważmy, w jaki sposób Oblubieniec, przywołując Oblubienicę, ani nie opuszcza żadnej z tych trzech rzeczy, ani nic do nich nie dodaje. Powstań, mówi, przyjaciółko ma, piękna ma, gołąbko moja, i pójdz! Czyż nie jest przyjaciółką ta, która zabiegając o pożytek Pana, oddaje wiernie za Niego nawet swoje życie? Ilekroć przecież opuszcza ćwiczenia duchowne, aby przyjść z pomocą jednemu z Jego maluczkich, tylekroć oddaje za Niego duchowo życie swoje. Czyż nie jest piękną ta, która z odsłoniętą twarzą wpatruje się w jasność Pańską jakby w zwierciadło, za sprawą Ducha Pańskiego, coraz bardziej jaśniejąc, upodabnia się do Jego obrazu? Czyż to nie gołąbka, która w zagłębieniach skały, w szczelinach przepaści boleje i wzdycha, jakby przygnieciona nagrobnym kamieniem?

RESPONSORIUM

Por. J 12, 1-3

W. Gdy Jezus wskrzesił Łazarza, † urządzono dla Niego ucztę w Betanii. * A Marta usługiwała.

K. Maria zaś wzięła funt szlachetnego, drogiego olejku i namaściła Jezusowi stopy. *
W. A Marta usługiwała.

Modlitwa jak w Jutrzni.

JUTRZNIA

Hymn

1 Już blask słoneczny oświeca ziemię
I przypomina przyjaciół Pana:
Łazarza, Martę i wierną Marię,
Siedzącą w ciszy u stóp Jezusa.

2 Szczęśliwi ludzie o czystym sercu,
Wśród których gościł sam Bóg Wcielony,
By dzielić z nimi człowiecze troski
I błogosławić ich proste życie.

3 I do nas przybądź, Mesjaszu Boży,
Pozostań z nami przez dzień ten cały;
Niech Twa obecność rozproszy smutek,
Umocni zgodę i miłość bratnią.

4 Niech będzie chwała przez wszystkie wieki
Naszemu Panu i Jego Ojcu

Z Najświętszym Duchem, którego łaska
Niech nas przywiedzie do bram wieczności. Amen.

Ant. do pieśni Zachariasza

Jezus wznosił oczy do góry i zawołał donośnym głosem: «Łazarzu, wyjdź na zewnątrz!»

Modlitwa

Boże, Twój Syn przywołał Łazarza z grobu do życia i zechciał przyjąć gościnę w domu Marty, †
prosimy Cię, spraw, abyśmy służąc Mu wiernie w naszych braciach, mogli wraz z Marią karmić
się rozważaniem Jego słowa. Który z Tobą żyje.

NIESZPORY

Hymn

1 Wysławiamy cię, Marto,
Twoją siostrę oraz brata.
W Twoim domu szczęśliwych progach
Przyjmowany był sam Chrystus.

2 Chętnie tak wielkiego Gościa
Otaczałaś staraniami
I o wiele się troszczyłaś,
Miłowaniem przynaglona.

3 Gdy z radością karmisz Pana,
Brat i siostra twoja mogą
Z Jego słowem przyjąć stawę
Łaski, która daje życie.

4 Kiedy Pan w przededniu śmierci
Namaszczony był przez Marię,
Ty złożyłaś Mu z oddaniem
Dar posługi twej ostatniej.

5 O, szczęśliwi gospodarze,
Rozpalajcie nasze serca,
Aby stały się dla Pana
Gościnnym domem przyjaciół.

6 Cześć niech będzie Bogu w Trójcy,
Który niech nam w swoim domu
Kiedyś da zamieszkać z wami
I wychwalać Go na wieki. Amen.

Ant. do pieśni Maryi

Jezus miłował Martę, * jej siostrę, Marię, i brata ich, Łazarza.

Modlitwa jak w Jutrzni.

Martyrologium Rzymskie

29 lipca

Wspomnienie Świętych Marty, Marii i Łazarza, rodzeństwa, którzy w duchu przyjaźni usłużnie
przyjęli Pana Jezusa do domu w Betanii, uprzejmie otwierając uszy i serca na słuchanie słów Bo-
żych o królestwie niebieskim, z wiarą w Tego, który zwyciężył śmierć przez zmartwychwstanie.

1.2. POZOSTAŁE UCHWAŁY DEFINITYWNE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

391. Zebranie Plenarne KEP (14-15.03.2022)

Uchwała nr 1/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie wyboru Przewodniczących
Komisji Maryjnej, Komisji ds. Instytutów Życia Konsekwowanego
i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego oraz Rady Naukowej KEP

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 50 Statutu KEP oraz § 44 ust. 1 Regulaminu KEP, wybiera:

- 1) abp. Wacława DEPO, Metropolite Częstochowskiego, na Przewodniczącego Komisji Maryjnej, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 2) bp. Jacka KICIŃSKIEGO, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Wrocławskiej, na Przewodniczącego Komisji ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 3) abp. Marka JĘDRASZEWSKIEGO, Metropolite Krakowskiego, na Przewodniczącego Rady Naukowej KEP, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 2/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania Delegata KEP
ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP, § 44 ust. 3 Regulaminu KEP oraz pkt 16 *Wytocznych Konferencji Episkopatu Polski dotyczących duszpasterstwa emigracji polskiej*, powołuje bp. Piotra TURZYŃSKIEGO, Biskupa Pomocniczego Diecezji Radomskiej, na Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 3/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania
Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Ruchu „Wiara i Światło” oraz Fundacji „L’Arche”

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, na wniosek p. Urszuli Czyrneckiej, Wicekoordynatora Międzynarodowego Ruchu „Wiara i Światło”, oraz p. Agnieszki Karolak, Dyrektora Krajowego Wspólnot L’Arche w Polsce, powołuje bp. Henryka CIERESZKO, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Białostockiej, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchu „Wiara i Światło” oraz Fundacji „L’Arche”, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 4/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania
Delegatów Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje:

- 1) bp. Marka MARCZAKA, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Łódzkiej, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Akademickiego, na drugą pięcioletnią kadencję,
- 2) bp. Stanisława JAMROZKA, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Przemyskiej, na Delegata KEP ds. Ruchów, Grup, Wspólnot i Stowarzyszeń Intronizacji Jezusa Chrystusa, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 3) bp. Janusza MASTALSKIEGO, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Krakowskiej, na Delegata KEP ds. Wspólnot dla Intronizacji Najświętszego Serca Pana Jezusa, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 5/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania
Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Policji,
Straży Ochrony Kolei, Kombatantów oraz Harcerzy

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje bp. Wiesława LECHOWICZA, Biskupa Polowego Wojska Polskiego, na Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Policji, ds. Duszpasterstwa Straży Ochrony Kolei, ds. Duszpasterstwa Kombatantów, ds. Duszpasterstwa Harcerzy, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 6/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia składu
Rady ds. Duszpasterstwa Młodzieży KEP

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP, na wniosek bp. Grzegorza Suchodolskiego, Przewodniczącego Rady ds. Duszpasterstwa Młodzieży KEP, zatwierdza następujący skład Rady:

- 1) członkowie:
 - bp Adam BAB, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Lubelskiej
 - bp Robert CHRZĄSZCZ, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Krakowskiej
 - bp Andrzej CZAJA, Biskup Opolski
 - bp Marian FLORCZYK, Biskup Pomocniczy Diecezji Kieleckiej
 - bp Marek MARCZAK, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Łódzkiej
 - bp Wojciech OSIAL, Biskup Pomocniczy Diecezji Łowickiej
 - bp Artur WAŻNY, Biskup Pomocniczy Diecezji Tarnowskiej
 - bp nominat Radosław ORCHOWICZ, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Gnieźnieńskiej;
- 2) konsultorzy:
 - ks. Marcin BARAN, prezbiter Diecezji Tarnowskiej
 - ks. Tomasz KOPRIANIUK, prezbiter Diecezji Siedleckiej
 - ks. dr Andrzej LUBOWICKI, prezbiter Diecezji Drohiczyńskiej
 - o. Tomasz MANIURA OMI
 - ks. Adam POLAK, prezbiter Archidiecezji Częstochowskiej
 - ks. dr Marek SĘDEK, prezbiter Diecezji Warszawsko-Praskiej
 - o. Wojciech SURÓWKA OP
 - Martyna GIELETA

- Małgorzata ŁUCZAK
- Jacek URBANOWSKI.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 7/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia składu
Rady ds. Apostolstwa Świeckich KEP

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP, na wniosek abp. Adriana Galbasa, Przewodniczącego Rady ds. Apostolstwa Świeckich KEP, zatwierdza następujących członków aktualnego składu Rady:

- bp Szymon STUŁKOWSKI, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Poznańskiej
- ks. Waldemar BORZYSZKOWSKI SJ
- ks. dr Marek CHMIELNIAK SAC
- ks. dr Tomasz JAKLEWICZ, prezbiter Archidiecezji Katowickiej
- ks. prof. dr hab. Piotr MAZURKIEWICZ, prezbiter Archidiecezji Warszawskiej
- dr hab. Aleksander BAŃKA, prof. UŚ
- Magdalena Maria KADZIAK
- Katarzyna KOLSKA
- Magdalena KORZEKWA-KALISZUK
- Judyta SYREK
- Wojciech WYSZYŃSKI.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 8/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia składu
Zespołu KEP ds. Nowej Ewangelizacji

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP, na wniosek bp. Artura Ważnego, Przewodniczącego Zespołu KEP ds. Nowej Ewangelizacji, zatwierdza następujących członków aktualnego składu Zespołu:

- bp Robert CHRZĄSZCZ, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Krakowskiej
- bp Adam WODARCZYK, Biskup Pomocniczy Archidiecezji Katowickiej
- o. dr Wit CHLONDOWSKI OFM
- o. Krzysztof CZERWIONKA CR
- o. Jacek DUBEL CSsR
- o. dr Michał LEGAN OSPPE
- ks. Artur MULARZ, prezbiter Diecezji Tarnowskiej
- ks. Michał OLSZEWSKI SCJ
- ks. dr Eugeniusz PLOCH, prezbiter Diecezji Opolskiej
- ks. dr Krzysztof POROSŁO, prezbiter Archidiecezji Krakowskiej
- ks. Artur POTRAPELUK, prezbiter Archidiecezji Lubelskiej
- ks. Artur SEPIOŁO, prezbiter Diecezji Gliwickiej
- ks. dr Piotr SPYRA, prezbiter Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej
- s. Judyta Urszula ŻOŁNA CMBB
- Marek FILAR
- Iga GRZYBOWSKA
- Konrad GRZYBOWSKI
- Zbigniew SŁUP
- Antoni TOMPOLSKI
- Iwona ZIELONKA.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 9/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia konsultora
Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP, na wniosek bp. Ryszarda Kasyny, Przewodniczącego Rady Prawnej KEP, zatwierdza ks. dr. Józefa LISOWSKIEGO, prezbitera Diecezji Legnickiej, na konsultora tejże Rady.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 10/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia członka
Bilateralnego Zespołu Katolicko-Prawosławnego

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP, na wniosek bp. Adama Baba, Przewodniczącego Bilateralnego Zespołu Katolicko-Prawosławnego, zatwierdza ks. dr. Rafała POKRYWIŃSKIEGO, prezbitera Diecezji Drohiczyńskiej, na członka tegoż Zespołu, w miejsce o. Stanisława Ulaczyka OFM Conv.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 11/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania
Duszpasterzy Krajowych

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje:

- 1) o. Jerzego BRUSIŁO OFM Conv, na Duszpasterza Krajowego Lekarzy i Personelu Weterynarii, na piątą pięcioletnią kadencję;
- 2) ks. Pawła DUBOWIKA, prezbitera Diecezji Opolskiej, na Duszpasterza Krajowego Wspólnoty Trudnych Małżeństw SYCHAR, na trzecią pięcioletnią kadencję;
- 3) ks. dr. Andrzeja PANASIUKA, prezbitera Archidiecezji Gnieźnieńskiej, na Duszpasterza Krajowego Ruchu Solidarności z Ubogimi Trzeciego Świata „Maitri”, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 12/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie wyboru Moderadora Krajowego
Stowarzyszenia „Żywego Różańca”

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie § 3 ust. 1 i § 5 ust. 7 pkt 4 Statutu Stowarzyszenia „Żywy Różaniec”, wybiera ks. Jacka GANCARKA, prezbitera Archidiecezji Częstochowskiej, na Moderadora Krajowego Stowarzyszenia „Żywego Różańca”, na drugą trzyletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 13/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie mianowania
Przewodniczącego Zarządu Rady Szkół Katolickich

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 18 ust. 1 i art. 25 ust. 1 Statutu Rady Szkół Katolickich, mianuje ks. Zenona LATAWCA SDB na Przewodniczącego Zarządu Rady Szkół Katolickich, na czwartą trzyletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 14/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
kandydata na Rektora
Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 32 Statutu KEP oraz § 81 ust. 4 Regulaminu KEP, w związku z pkt 26 *Wytycznych Konferencji Episkopatu Polski dotyczących duszpasterstwa*

emigracji polskiej, zatwierdza o. Olafa Kazimierza BOCHNAKA OFM, jako kandydata na Rektora Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie, na pierwszą kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 15/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia kandydata na Koordynatora
duszpasterstwa polskojęzycznego w Irlandii

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 32 Statutu KEP oraz § 81 ust. 4 Regulaminu KEP, w związku z pkt 26 *Wytycznych Konferencji Episkopatu Polski dotyczących duszpasterstwa emigracji polskiej*, zatwierdza ks. Stanisława HAJKOWSKIEGO SChr jako kandydata na Koordynatora duszpasterstwa polskojęzycznego w Irlandii, na kolejną kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 16/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
kandydata na Rektora
Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie 32 Statutu KEP oraz art. 4 Statutu Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie, zatwierdza ks. dr. Jana GŁÓWCZYKA, prezbitera Diecezji Tarnowskiej, jako kandydata na Rektora Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 17/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie powołania członka
Rady Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie § 8 ust. 3 i 5 Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, powołuje s. Beatę MAZUR USJK na członka Rady Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, na okres pozostający do końca czteroletniej kadencji Rady Fundacji, powołanej na mocy Uchwały nr 18/384/2019 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 8 października 2019 r.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 18/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego
z działalności Caritas Polska za rok 2020
oraz pokrycia straty z Funduszu Statutowego Caritas Polska

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na wniosek ks. dr. Marcina Iżyckiego, Dyrektora Caritas Polska, na podstawie § 9 pkt 7 Statutu Caritas Polska, uwzględniając Uchwałę nr 1/2021 Komisji Nadzorczej Caritas Polska o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego z działalności Caritas Polska jako kościelnej osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego, zatwierdza:

- 1) sprawozdanie finansowe, w tym bilans za rok 2020 wykazujący po stronie aktywów i pasywów kwotę 110 262 208, 30 zł (słownie: sto dziesięć milionów dwieście sześćdziesiąt dwa tysiące dwieście osiem zł 30/100) oraz stratę finansową w kwocie 799 612, 85 zł (słownie: siedemset dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy sześćset dwanaście zł 85/100),
- 2) pokrycie straty w wysokości 799 612, 85 zł z Funduszu Statutowego Caritas Polska.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 19/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie przyjęcia zaktualizowanego polskiego tłumaczenia
Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, przyjmuje zaktualizowany przekład na język polski Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r., uwzględniający wszystkie nowelizacje Kodeksu dokonane po 1983 r., włącznie ze zmianami wprowadzonymi Listem Apostolskim w formie Motu Proprio Papieża Franciszka z dnia 11 lutego 2022 r. *Competentias quasdam decernere* zmieniającym pewne przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich.

Tłumaczenie przygotował ks. dr hab. Piotr Majer, prof. UPJPII, we współpracy z ks. dr. hab. Leszkiem Adamowiczem, prof. KUL i po konsultacjach z innymi ekspertami. Uzyskało ono pozytywną opinię Rady Prawnej KEP.

Tekst tłumaczenia stanowi załącznik do niniejszej uchwały*.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ Artur G. Miziński
Sekretarz Generalny KEP

** Przep. red. Tekst zaktualizowanego tłumaczenia Kodeksu Prawa Kanonicznego został opublikowany na stronie internetowej Konferencji Episkopatu Polski w zakładce „Akta KEP” (https://episkopat.pl/akta_kep_dokumenty). Link bezpośredni: https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2022/05/Kodeks-Prawa-Kanonicznego_tlumaczenie_przyjete-14.03.2022_02-na-stronie-KEP_18.05.2022.pdf (dostęp: 30.12.2022) oraz wydany drukiem przez Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2022.*

Uchwała nr 20/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 14 marca 2022 r.
w sprawie ujednoczenia obchodów
Niedzieli Słowa Bożego oraz Niedzieli Biblijnej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19, ustala, że od Roku Duszpasterskiego 2022-2023 będzie obchodzona jedna Niedziela Biblijna, z następującym po niej Tygodniem Biblijnym, w terminie wskazanym przez Papieża Franciszka, to znaczy w III Niedzielę Zwykłą.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ Artur G. Miziński
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 22/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie nowelizacji
Wytycznych Konferencji Episkopatu Polski
dotyczących duszpasterstwa emigracji polskiej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP zatwierdza znowelizowane *Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski dotyczące duszpasterstwa emigracji polskiej*.

Tekst jednolity *Wytycznych* stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski dotyczące duszpasterstwa emigracji polskiej¹

Wstęp

1. Emigranci są współobywatelami społeczności kraju zamieszkania i domownikami miejscowego Kościoła. Przysługuje im więc prawo życia w lokalnej społeczności oraz korzystania z tych samych ludzkich i chrześcijańskich uprawnień, które posiadają wszyscy tworzący daną społeczność i wspólnotę Kościoła.
2. Kościół w Polsce, z racji swojej duszpasterskiej misji, jest zainteresowany losami emigrantów poza granicami Ojczyzny. Znając gwarancje kanoniczne i duszpasterskie zawarte w dokumentach Stolicy Apostolskiej oraz szanując kompetencje Kościołów lokalnych i odpowiedzialność tamtejszych biskupów za opiekę nad migrantami, polscy biskupi wydają niniejsze Wytyczne, które należy traktować jako praktyczne zasady związane z duszpasterstwem polskojęzycznym na emigracji, konkretyzujące ogólne normy duszpasterstwa emigrantów.
3. Zalecenia zawarte w tym dokumencie nie zastępują, ani tym bardziej nie znoszą, postanowień obowiązujących polskich duszpasterzy i katolików świeckich, wydanych przez biskupów lokalnych Kościołów. Mają natomiast służyć zachowaniu specyfiki związanej z polską religijnością, a także integracji polskiego duszpasterstwa emigracyjnego z duszpasterstwem Kościołów lokalnych.
4. Troska o zachowanie tożsamości religijnej i dochowanie wierności dziedzictwu wiary narodu polskiego służy nie tylko polskim emigrantom, ale też może wpływać inspirująco na środowisko Kościoła lokalnego, do którego należą w nowym miejscu pobytu.
5. Integracja nie oznacza asymilacji, czyli zatracenia własnej tożsamości. Jest natomiast procesem, w którym emigranci i miejscowi tworzą jedną społeczność poprzez wzajemne poznanie, dostosowanie i ubogacenie własnymi wartościami etnicznymi. Ten naturalny proces przebiega etapami w formie zewnętrznej akomodacji, następnie adaptacji i stopniowego włączania się emigrantów w nurt życia całej społeczności, zawsze jednak spontanicznie i dobrowolnie, bez żadnego przymusu czy przeszkód w zachowaniu przez nich własnej tożsamości kulturowej. W rezultacie pełny proces integracyjny może trwać nawet kilka pokoleń. Dlatego za sprzeczne z postawą integracyj-

¹ Wytyczne uwzględniają zwłaszcza następujące dokumenty Stolicy Apostolskiej, dotyczące duszpasterstwa migrantów: Paweł VI, *Motu proprio Pastoralis migratorum cura* (1969); Papieska Rada ds. Migrantów i Podróżujących, *Instrukcja Erga migrantes Caritas Christi* (2004) oraz dokument II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999), *Duszpasterstwo polskie za granicą*.

ną, także w dziedzinie duszpasterskiej, należy uznać wszelkie działania zmierzające do zatarcia tożsamości i specyfiki wyrażania wiary przez emigrantów, jak również próby zamykania się w własnych grupach etnicznych, bez uwzględnienia miejscowych uwarunkowań.

I. Organizacja duszpasterstwa

Ogólne zasady

6. Duszpasterstwo polskojęzyczne może być prowadzone tylko zgodnie z ustawodawstwem Kościoła powszechnego, zawartym w Kodeksie Prawa Kanonicznego i w innych dokumentach Kościoła, poświęconych duszpasterstwu emigrantów.
7. Zadaniem i celem polskojęzycznego duszpasterstwa na emigracji jest opieka duszpasterska nad Polakami, którzy przebywają czasowo poza granicami Polski, jak również nad osobami mówiącymi po polsku, mieszkającymi na stałe za granicą, które chcą zachować i pielęgnować swoje dziedzictwo religijne i kulturowe. Tym osobom należy umożliwić korzystanie z duszpasterstwa prowadzonego podobnie jak w kraju rodzinnym, co oznacza między innymi zapewnienie im kapłana posługującego się językiem polskim oraz poszanowanie ich dziedzictwa kulturowego.
8. Aby wierni mogli zachować to dziedzictwo i wnieść je jako autentyczne bogactwo w życie Kościoła lokalnego, konieczne jest doświadczenie przynależności do jednego Kościoła katolickiego. Dlatego w organizacji duszpasterstwa polskojęzycznego winna towarzyszyć świadomość, że opieka duszpasterska nad emigrantami włączona jest w duszpasterstwo Kościoła lokalnego i podlega prawnie normom określonym przez biskupa diecezjalnego miejsca.
9. Kościół w Polsce (jako Kościół kraju pochodzenia emigrantów – *ad quam*) jest świadomy ciążących na nim obowiązków wobec duszpasterstwa emigrantów: uwzględniania w duszpasterstwie zwyczajnym problematyki życia emigracyjnego; troski, by emigrantom towarzyszyli odpowiednio przygotowani kapłani, osoby życia konsekrowanego i świeccy; utrzymywania ścisłego kontaktu z duszpasterzami za granicą oraz udzielania im duchowej i pastoralnej pomocy. Specyficzne zadania w tym zakresie spoczywają na Konferencji Episkopatu Polski, Zespole przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej, na poszczególnych biskupach diecezjalnych i ich instytucjach pomocniczych, na proboszczach, instytutach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostołskiego i organizacjach katolickich.
10. Kościół przyjmujący emigrantów (*ad quam*) jest głównym depozytariuszem odpowiedzialności duszpasterskiej za emigrantów².
11. Kościół w Polsce i Kościoły *ad quam* mogą skutecznie wypełnić swe zadania jedynie w braterskiej łączności i w ścisłej współpracy ze sobą, w klimacie chrześcijańskiej jedności w różnorodności.
12. Jako szansę dla religijnego i duchowego rozwoju należy traktować dialog ekumeniczny i międzyreligijny, prowadzony w ośrodkach duszpasterstwa polskojęzycznego.

Struktury

13. Wszystkie placówki duszpasterskie dla emigrantów i prowadzone w nich duszpasterstwo podlegają jurysdykcji ordynariusza miejsca.
14. Do kompetencji biskupa diecezjalnego należy, w zależności od konkretnej sytuacji i potrzeb oraz zgodnie z zawartymi umowami, utworzenie dla emigrantów misji duszpasterskiej *cum cura animarum*, parafii personalnej lub kapelanii, zapewniając odpowiednią posługę duszpasterską i właściwe miejsca kultu.
15. W niektórych krajach, gdzie przebywa większa liczba Polaków funkcjonują Polskie Misje Katolickie jako struktury koordynujące duszpasterstwo wśród Polaków żyjących na obczyźnie. Zakres koordynacji regulowany jest umowami między konferencjami biskupów obu krajów, a w przypadku ich braku, przepisami Kościoła lokalnego.

² EMCC 34 – 51.

16. Ogólna troska o prowadzenie polskiego duszpasterstwa emigracyjnego należy do Konferencji Episkopatu Polski, która wybiera spośród swojego grona na pięcioletnią kadencję Delegata. Delegat KEP pełni swą funkcję w pełnym wymiarze czasowym.
17. Delegat stoi na czele Zespołu przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Członkami Zespołu są biskupi wybrani przez Konferencję Episkopatu Polski, natomiast konsultorami Zespołu mogą być prezbiterzy, diakoni, osoby życia konsekrowanego i osoby świeckie, których kandydatury Delegat przedstawia Konferencji Episkopatu Polski do zatwierdzenia
18. Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej:
 - a. reprezentuje KEP w środowiskach i instytucjach polonijnych w kraju i za granicą;
 - b. współpracuje z pozostałymi polskimi biskupami w sprawach odnoszących się do zagadnień duszpasterstwa emigracyjnego;
 - c. utrzymuje kontakty z konferencjami biskupów i ich delegatami (strukturami) zajmującymi się duszpasterstwem emigrantów w krajach przebywania Polaków i wszędzie, gdzie wyrażane są prośby o wprowadzenie duszpasterstwa polskojęzycznego;
 - d. pośredniczy w relacjach między przedstawicielami duszpasterstwa emigracyjnego i polskimi biskupami;
 - e. służy duszpasterzom i polonijnym ośrodkom duszpasterskim w sprawach wymagających mediacji, doradztwa i wsparcia;
 - f. wychodzi z inicjatywami duszpasterskimi w łączności z koordynatorami i duszpasterzami Polonii;
 - g. włącza się w posługę duszpasterską wśród Polonii.
19. W wypełnianiu swoich zadań Delegat korzysta z pomocy istniejącego przy Sekretariacie KEP Biura Duszpasterstwa Emigracji, które pełni funkcję:
 - a. pośredniczącą między Sekretariatem KEP a polonijnymi ośrodkami duszpasterskimi;
 - b. koordynującą polonijne inicjatywy duszpasterskie;
 - c. pomocniczą wobec Delegata KEP, środowisk duszpasterskich emigracji polskiej i przedstawicieli konferencji biskupów krajów, w których prowadzone jest duszpasterstwo polskojęzyczne w nawiązywaniu wzajemnych kontaktów;
 - d. reprezentującą ośrodki duszpasterstwa polskojęzycznego w odniesieniu do władz państwowych i samorządowych oraz krajowych instytucji polonijnych;
 - e. informacyjną i administracyjną.
20. Konferencja Episkopatu Polski przyznaje medal „Pro Polonia et Ecclesia” za szczególne zasługi dla duszpasterstwa polskojęzycznego oraz zatwierdza regulamin, zgodnie z którym medal ten jest przyznawany.
21. W poszczególnych krajach przedstawicielami KEP dla duszpasterstwa polskojęzycznego są koordynatorzy. Wszyscy pracujący na emigracji kapłani diecezjalni i zakonnicy oraz osoby życia konsekrowanego i świeckie, zaangażowane w duszpasterstwo polskojęzyczne powinni wykonywać swą posługę w jedności i łączności z koordynatorami.
22. Zachęca się by księża diecezjalni, członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, którzy zaangażowani są duszpastersko w Kościele lokalnym, ale poza strukturami duszpasterstwa polskojęzycznego, i którzy okazjonalnie podejmują posługę duszpasterską w języku polskim, czynili to w porozumieniu z miejscowym koordynatorem krajowym
23. Wszystkie ośrodki duszpasterskie są zobowiązane do aktywnego uczestniczenia i wspierania działań duszpasterskich i organizacyjnych, podejmowanych przez koordynatorów.
24. Zalecana jest współpraca duszpasterskich ośrodków polonijnych z różnych krajów w podejmowaniu wspólnych inicjatyw duszpasterskich.
25. Jedną z form takiej działalności jest Polonijna Rada Rodziny przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej oraz Polonijna Rada Duszpasterska Europy na czele której stoi Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Jej członkowie są powoływani zgodnie ze Statutem Rady z krajów Europy zachodniej.

Koordynator duszpasterstwa polskojęzycznego

26. Koordynator duszpasterstwa polskojęzycznego, noszący w niektórych krajach tytuł rektora (zob. p. 13), jest mianowany przez przewodniczącego konferencji biskupów danego kraju po konsultacji z Konferencją Episkopatu Polski, która przedstawia kandydata.
27. Kandydat winien spełnić następujące wymagania:
 - a. odpowiednie doświadczenie duszpasterskie;
 - b. dobra znajomość języka obowiązującego w określonym kraju;
 - c. pozytywna opinia ordynariusza własnego;
 - d. pozytywna opinia Zespołu przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.
28. Koordynator wypełnia swe obowiązki w zakresie ustalonym przez biskupów Kościoła *ad quam* i w porozumieniu z KEP reprezentowaną przez Delegata.
29. Czas pełnienia funkcji koordynatora jest regulowany bilateralnymi umowami między KEP i konferencjami biskupów.
30. Koordynator spełnia funkcję nadzoru, moderatora i łączności między duszpasterzami pracującymi wśród polskich emigrantów i wspólnot. Nie posiada na mocy swego urzędu jurysdykcji terytorialnej czy personalnej³. Lokalna konferencja biskupów lub poszczególni biskupi mogą mu takich uprawnień udzielić.
31. Utrzymuje kontakty z biskupami w danym kraju oraz z ich przedstawicielami i komisjami ds. duszpasterstwa imigrantów.
32. Pośredniczy w pozyskiwaniu dla duszpasterstwa polskojęzycznego stosownych i przygotowanych kapłanów – zarówno diecezjalnych, jak i zakonnych. W uzgodnieniu z przedstawicielem konferencji biskupów kraju swego posługiwania, oddelegowanym do spraw duszpasterstwa emigracyjnego i migracyjnego, rekomenduje biskupom diecezjalnym polskich duchownych, których mianuje biskup diecezji zgodnie z procedurą ustaloną w danym kraju.
33. Uwzględnia w swojej pracy ogólne wskazania duszpasterskie Kościoła w danym kraju i w poszczególnych diecezjach oraz troszczy się, by były przestrzegane przez duszpasterzy oddelegowanych do duszpasterstwa polskojęzycznego.
34. Koordynator (rektor) Polskiej Misji Katolickiej:
 - a. okazuje pomoc nowoprzybyłym duchownym do duszpasterstwa polskojęzycznego w ramach PMK;
 - b. otacza braterskim zainteresowaniem kapłanów znajdujących się w trudnej sytuacji duchowej i materialnej;
 - c. troszczy się o przeprowadzanie corocznych dni duszpasterskich i rekolekcji dla duszpasterzy misji polskojęzycznych;
 - d. zobowiązuje duszpasterzy polskiej emigracji do uczestniczenia w diecezjalnych i dekanalnych konferencjach duszpasterskich oraz do utrzymywania kontaktów z diecezjalnym referentem ds. duszpasterstwa obcokrajowców;
 - e. przekazuje duszpasterzom niezbędne informacje i pomocne materiały duszpasterskie;
 - f. odwiedza regularnie polskojęzyczne ośrodki duszpasterskie;
 - g. troszczy się o aktualną i kompetentną informację o działalności polskich ośrodków duszpasterskich w danym kraju, zwłaszcza przez wydawanie publikacji i periodyków, prowadzenie stron internetowych, docieranie do środków społecznego przekazu o zasięgu krajowym w Polsce i w kraju swojej posługi;
 - h. reprezentuje środowiska polskich katolików w życiu kulturalnym, społecznym, oświatowym i w kontaktach ze świeckimi organizacjami polonijnymi;
 - i. utrzymuje systematyczny kontakt z Delegatem KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej;
 - j. nawiązuje kontakt z biskupami diecezjalnymi w Polsce w sprawach personalnych księży już pracujących lub zamierzających pracować w duszpasterstwie polskojęzycznym;

³ EMCC 74.

- k. przedstawia Konferencji Episkopatu Polski do końca lutego następnego roku i konferencji biskupów danego kraju, zgodnie z obowiązującymi przepisami, pisemne sprawozdania o stanie duszpasterstwa za miniony rok kalendarzowy;
35. Koordynator (rektor) ponosi odpowiedzialność za stan finansowy i materialny PMK przed KEP, a w szczególności:
- czuwa nad sprawami majątkowymi rektoratu i misji, tak by administrowanie i zarządzanie dobrami materialnymi i finansowymi dokonywało się zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i świeckiego. Ustalenie stanu majątkowego należy do poszczególnych ośrodków, z uwzględnieniem lokalnego prawa, także w przedmiocie aktów nadzwyczajnego zarządzania i alienacji;
 - w ramach sprawozdania rocznego informuje KEP o stanie materialnym i finansowym PMK.
36. Koordynator duszpasterstwa polskojęzycznego na terenie, gdzie nie istnieje struktura Polskiej Misji Katolickiej wykonuje swe obowiązki w zakresie ustalonym przez delegata konferencji biskupów danego kraju do spraw imigrantów i Delegata KEP.

II. Osoby zaangażowane w duszpasterstwo polskojęzyczne

Kapłani diecezjalni

37. Zanim kapłan diecezjalny podejmie pracę w duszpasterstwie polskojęzycznym za granicą winien uzyskać:
- pisemne zezwolenie własnego ordynariusza;
 - pisemną zgodę KEP, wydaną po konsultacji z Koordynatorem właściwej misji.
38. Przed rozpoczęciem pracy duszpasterskiej zobowiązany jest do udziału w duszpasterskim kursie przygotowawczym, organizowanym przez Delegata KEP, w miejscu i terminie przez niego ustalonym.
39. *Duszpasterze polskiej emigracji* są zobowiązani do gorliwego budowania Kościoła przez całokształt swojej posługi duszpasterskiej w Kościele lokalnym. Wyraża się to w całej ich postawie i zaangażowaniu, a przede wszystkim w łączności kanonicznej i duchowej z ordynariuszem miejscowego Kościoła i z prezbiterium diecezji, na terenie której spełniają swoją posługę duszpasterską
40. Są zobowiązani brać udział w organizowanych przez koordynatora rekolekcjach, zebraniach, kursach dokształcających i dniach duszpasterskich.
41. Status materialny duszpasterzy, w tym zasady ubezpieczenia i zobowiązania wobec instytucji kościelnych i świeckich, regulowane są stosownymi umowami i ustaleniami dokonanymi między Konferencjami Biskupów, zaleceniami oraz wskazaniem biskupa diecezji, w której aktualnie pracują i koordynatora⁴.
42. Zaleca się, aby przeniesienie lub odwołanie kapłana z pracy wśród polskich emigrantów przez biskupa diecezji, do której jest inkardynowany, były uprzednio omówione z koordynatorem.
43. Duszpasterz polskich emigrantów zobowiązany jest do utrzymywania relacji z macierzystą diecezją.

Członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego

44. Dla dobra duchowego Polaków na obczyźnie i wiernych korzystających z polskojęzycznych ośrodków duszpasterskich poza granicami Polski wymagana jest ścisła wieloaspektowa współpraca pomiędzy wyższymi przełożonymi instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego i Delegatem KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej oraz koordynatorami w poszczególnych krajach.
45. Współpraca winna się opierać na wzajemnym poszanowaniu prawa własnego poszczególnych instytutów i stowarzyszeń oraz zasad obowiązujących w PMK.
46. Wyżsi przełożeni kleryckich instytutów zakonnych na prawie papieskim i kleryckich stowarzyszeń życia apostołskiego na prawie papieskim, zrównani prawnie z ordynariuszami, dzielą z ko-

⁴ EMCC, Przepisy prawno-duszpasterskie, rozdział II, art. 9.

ordynatorami troskę o zapewnienie polskim emigrantom opieki duszpasterskiej. Jej przejawem jest między innymi kierowanie duchownych do pracy wśród polskich emigrantów.

47. Wyżsi przełożeni instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego są zobowiązani poinformować koordynatora o zmianach personalnych – o delegowaniu do pracy duszpasterskiej, przeniesieniu lub odwołaniu. Jeśli decyzja łączy się z reorganizacją duszpasterstwa w danym miejscu, powinna być przed podjęciem decyzji skonsultowana z koordynatorem.
48. Koordynator, w uzgodnieniu z biskupem diecezjalnym, może zwrócić się do właściwych przełożonych instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego z prośbą o skierowanie osoby życia konsekrowanego do pracy w polskojęzycznym ośrodku duszpasterskim.
49. W odniesieniu do pojedynczych duchownych zakonnych skierowanych do pracy duszpasterskiej w ramach duszpasterstwa polskiej emigracji obowiązują takie same procedury jak w przypadku kapłanów diecezjalnych, z zaleceniem zawarcia pisemnej umowy pomiędzy wyższym przełożonym i biskupem diecezjalnym.
50. Duchownych zakonnych zaangażowanych w Polskiej Misji Katolickiej obowiązują zasady regulujące duszpasterstwo w ramach tej Misji.
51. Duchowni zakonnicy są zobowiązani do uczestniczenia w organizowanych przez koordynatora konferencjach i kursach duszpasterskich. Zachęca się, aby brali udział także w rekolekcjach i dniach skupienia organizowanych przez koordynatora.
52. Ważną rolę w duszpasterstwie polskojęzycznym odgrywa obecność i zaangażowanie osób życia konsekrowanego, zwłaszcza w pracy wychowawczej, katechetycznej i posłudze charytatywnej. Dlatego należy stwarzać warunki umożliwiające żeńskim instytutom życia konsekrowanego i stowarzyszeniom życia apostolskiego włączanie się w posługę duszpasterską polskim emigrantom z uwzględnieniem specyfiki życia konsekrowanego.
53. Podjęcie pracy duszpasterskiej wśród polskich emigrantów przez członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego lub rezygnacja z tej pracy dokonuje się zgodnie z lokalnymi ustaleniami, za wiedzą koordynatora.

Osoby świeckie

54. Wiernym świeckim przysługuje prawo i obowiązek aktywnego udziału w życiu Kościoła i w jego misji ewangelizacyjnej. Ich podstawowym zadaniem jest współpraca z duchownymi w głoszeniu Ewangelii we właściwy sobie sposób oraz aktywne uczestniczenie w podstawowych posługach kościelnych – liturgii, diakonii, wspólnoty i świadectwa wiary.
55. Zadaniem świeckich jest także: nawiązywanie kontaktów z osobami, które oddaliły się od Kościoła, wprowadzanie nowoprzybyłych w życie placówek polskiego duszpasterstwa, włączanie się w działalność katolickich organizacji i stowarzyszeń, materialne wspieranie ośrodków i inicjatyw duszpasterskich.
56. Zaleca się powołanie przy Polskich Misjach Katolickich i w ośrodkach duszpasterstwa polskiej emigracji rad duszpasterskich, poprzez które świeccy będą mogli uczestniczyć w duszpasterskiej i materialnej odpowiedzialności za Kościół.
57. Świeccy powinni angażować się w działalność apostolską w Kościele lokalnym, a także w organizacjach i gremiach świeckich, miejscowych i polonijnych.
58. Zaleca się zakładanie i włączanie się w działalność katolickich organizacji, ruchów i stowarzyszeń zgodnie z obowiązującymi przepisami kościelnymi, z zachowaniem otwartości i jedności z istniejącymi wspólnotami w Kościele lokalnym.
59. Szczególnym polem aktywności świeckich winna być rodzina jako „kościół domowy”, będąca pierwszym miejscem przekazu wiary, poznania Boga, wspólnych i indywidualnych modlitw, środowiskiem dynamizującym pełnienie funkcji powszechnego kapłaństwa.

60. Zachęca się świeckich do organizowania i wspierania działalności szkół przy polskich ośrodkach duszpasterskich prowadzonych za aprobatą i w jedności z duszpasterzami polonijnymi.
61. Ważnym polem działania świeckich jest pielęgnowanie tradycji i kultury polskiej, dziedzictwa narodowego i wartości patriotycznych. Zaleca się tworzenie formalnych i nieformalnych grup czy stowarzyszeń działających w celu podtrzymania i pogłębienia polskiej tożsamości.
62. Należy doceniać formacyjną rolę organizacji harcerskich na emigracji. Popieranie tej formy aktywności i współpraca ze strukturami harcerskimi służy zachowaniu narodowej i religijnej tożsamości przez harcerki i harcerzy. Wskazane jest zaangażowanie duchownych w charakterze kapelanów.
63. W duchu integracji z lokalną społecznością popierać należy wspólne przedsięwzięcia świeckie i religijne, które służą wzajemnemu poznaniu kultur, w tym promocji polskiej kultury religijnej.

III. Podstawowe funkcje duszpasterskie

Posługa słowa

64. W ośrodkach polskiego duszpasterstwa emigracyjnego posługa słowa, w tym katecheza sakramentalna oraz katecheza dzieci, młodzieży i dorosłych winna być wykonywana zgodnie z normami powszechnymi i partykularnymi oraz z uwzględnieniem polskiej specyfiki duszpasterskiej.
65. Wskazane jest systematyczne prowadzenie katechezy dla dzieci i młodzieży szkolnej na wszystkich poziomach edukacji.
66. Katechezę mogą prowadzić tylko te osoby świeckie, które są odpowiednio przygotowane i posiadają misję kanoniczną do pełnienia tej funkcji.
67. Posługa słowa w ramach liturgii dokonuje się zasadniczo w języku polskim, ale zawsze z uwzględnieniem stopnia znajomości języka ze strony uczestników liturgii. Względy pastoralne mogą domagać się używania języka miejscowego lub innego, zrozumiałego przez członków zgromadzenia liturgicznego.
68. Ważną formą przepowiadania słowa Bożego są rekolekcje parafialne, zwłaszcza w okresie Wielkiego Postu. Należy je prowadzić i ponadto organizować rekolekcje „zamknięte” dla poszczególnych grup i wspólnot wiernych.
69. Zachęca się, zgodnie z duchem nowej ewangelizacji, do podejmowania inicjatyw służących lepszemu poznaniu Pisma Świętego i nauczania Kościoła.
70. Ważną częścią działalności ewangelizacyjnej jest korzystanie z kościelnych środków społecznego przekazu i wykorzystywanie nowych technologii do przekazu treści wiary.
71. Wskazana jest współpraca z organizacjami laikatów i instytucjami polonijnymi, które mogą między innymi służyć pomocą w aktywności patriotyczno-kulturalnej i edukacyjnej oraz pomagać w dotarciu z orędziem ewangelicznym w nowe środowiska.

Posługa sakramentalna i liturgiczna

72. Staranne wypełnianie posługi sakramentalnej wymaga nie tylko znajomości przepisów liturgicznych i kanonicznych, ale także dobrej znajomości rozporządzeń Kościoła lokalnego odnośnie do udzielania poszczególnych sakramentów.
73. Źródłem i szczytem życia Kościoła oraz kultu Bożego jest Eucharystia. Dlatego należy zadbać, by była systematycznie celebrowana w godnych i odpowiednich do tego miejscach oraz w czasie umożliwiającym wiernym jak najliczniejszy udział.
74. Każda regularna forma celebrowania Eucharystii w języku polskim winna odbywać się po uprzednim zezwoleniu biskupa miejsca i w uzgodnieniu z koordynatorem.
75. Przygotowanie do chrztu, do przyjęcia I Komunii świętej oraz do bierzmowania winno przebiegać w miarę możliwości (jeśli ordynariusz miejsca nie wyraża sprzeciwu) zgodnie z praktyką obowiązującą w Kościele w Polsce.

76. W ośrodkach duszpasterstwa polskojęzycznego winny być stworzone warunki do korzystania z sakramentu pokuty i pojednania.
77. Szczególną troską należy otoczyć przygotowanie do zawarcia sakramentu małżeństwa, które winno odbywać się zgodnie z odpowiednimi przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kościoła lokalnego. Ze starannością należy podchodzić do dokumentacji planowanego przez nupturientów zawarcia małżeństwa w Polsce. Dokumentacja planowanego zawarcia małżeństwa w Polsce zawsze winna być przesyłana do kurii diecezjalnej, właściwej ze względu na miejsce zawarcia małżeństwa za pośrednictwem lokalnej kurii diecezjalnej.
78. Z zasady przygotowanie do małżeństwa nupturientów przebywających za granicą odbywa się w miejscu faktycznego zamieszkania.
79. Należy pielęgnować obrzędowość i religijność ludową oraz zwyczaje specyficzne dla Polaków, związane z rokiem liturgicznym (między innymi: spotkania opłatkowe, błogosławienie pokarmów wielkanocnych, procesje w Boże Ciało, nabożeństwa majowe, październikowe), „tak jednak, aby nie stwarzać sytuacji konfliktowych między polskim duszpasterstwem a lokalnym Kościołem”⁵
80. Zachęca się do organizowania wpisanych głęboko w polskie duszpasterstwo pielgrzymek do sanktuariów w Polsce i do sanktuariów w lokalnych Kościołach.
81. Obchodzenie uroczystości istniejących tylko w polskim kalendarzu liturgicznym powinno być zharmonizowane z kalendarzem liturgicznym Kościoła lokalnego.

Posługa miłości pasterskiej

82. Przejawem miłości pasterskiej jest odpowiedzialność za rozwój wiary wśród wiernych oraz wychodzenie naprzeciw ich oczekiwaniom natury religijnej i duchowej.
83. W duszpasterstwie należy przywiązywać należną uwagę do ruchów, wspólnot i stowarzyszeń katolickich, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają bogate tradycje i związki z Kościołem w Polsce.
84. Ośrodki duszpasterskie winny promować duszpasterstwo małżeństw i rodzin – zakładać i popierać poradnictwo rodzinne, wspierać wszelkie inicjatywy prorodzinne i promażeńskie zgodnie z nauczaniem Kościoła.
85. Szczególnej troski duszpasterskiej wymagają małżeństwa mieszane narodowościowo i wyznaniowo.
86. Z otwartością i życzliwością należy traktować młodzież, umożliwiając im zaangażowanie w małych wspólnotach i włączanie się w życie ośrodków duszpasterskich.
87. Mając świadomość, że „człowiek jest pierwszą i podstawową drogą Kościoła”⁶, duszpasterze winni, na miarę możliwości i kompetencji oraz z uwzględnieniem obowiązujących reguł i przepisów, wspierać bezpośrednio lub pośrednio rodaków stojących wobec poważnych problemów życiowych.
88. W ramach duszpasterstwa powinno się podejmować inicjatywy służące trzeźwości oraz przeciwdziałaniu alkoholizmowi i innym formom uzależnienia.
89. Należy zakładać i organizować grupy pomocy i opieki charytatywnej, służące nowo przybyłym rodakom, jak również tym, którzy potrzebują wsparcia duchowego i materialnego.
90. Zachęca się do włączania się w inicjatywy charytatywne istniejące w Kościele lokalnym, jak również w inicjatywy podejmowane przez Caritas Polska.
91. Organizowane przy polskich ośrodkach zbiórki, w tym na cele charytatywne, winny być uzgadnianie z duszpasterzami, z zachowaniem przepisu kan. 1265 KPK.
92. Kierując się troską o rodaków, wskazana jest życzliwa współpraca z przedstawicielami i placówkami państwa polskiego poza granicami kraju (ambasady, konsulaty).

⁵ II Polski Synod Plenarny, Duszpasterstwo polskie za granicą, 11.

⁶ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, 14.

Zakończenie

93. Niniejszy dokument ma charakter pastoralny i jest wyrazem troski Konferencji Episkopatu Polski o emigrantów, którzy opuścili swój kraj rodzinny, by zachowali więź z Bogiem i Kościołem, z bogatym dziedzictwem praktyk, tradycji i zwyczajów religijnych, wyniesionych z Ojczyzny.
94. Konferencja Episkopatu Polski wyraża wdzięczność władzom kościelnym oraz wspólnotom parafialnym miejsca osiedlenia naszych rodaków poza granicami Polski, za życzliwość, przyjęcie i umożliwienie korzystania z kościołów i budynków parafialnych dla celów duszpasterstwa polskojęzycznego.
95. Biskupi polscy popierają wszelkie starania budowania jedności Kościoła jako wspólnoty Ludu Bożego zdążającego do domu Ojca. W oparciu o obowiązujące dokumenty Kościoła powszechnego, nauczania papieża i lokalnego Kościoła zamieszkania emigrantów, biskupi polscy wyrażają nadzieję, że Kościoły lokalne nadal otaczać będą należytą troską naszych rodaków oraz umożliwią im pielęgnowanie i rozwijanie w „języku serca” wartości religijnych wyniesionych z kraju ojczystego.
96. Wszystkich naszych emigracyjnych duszpasterzy oraz rodaków oddajemy pod opiekę Matki Bożej Częstochowskiej, która towarzyszyła przez wieki polskim emigrantom. Niech Królowa Polski pozostanie Przewodniczką do Jezusa i Opiekunką we wszystkich okolicznościach życia polskich emigrantów.

Tekst jednolity znowelizowanych Wytocznych zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na mocy uchwały nr 22/391/2022 z dnia 15 marca 2022 r.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 23/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia znowelizowanego Regulaminu
przyznawania medalu „Pro Polonia et Ecclesia”

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP w związku z pkt 20 *Wytocznych Konferencji Episkopatu Polski dotyczących duszpasterstwa emigracji polskiej* zatwierdza na czas nieokreślony znowelizowany tekst Regulaminu przyznawania medalu „Pro Polonia et Ecclesia”.

Tekst Regulaminu przyznawania ww. medalu stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

REGULAMIN PRYZNAWANIA MEDALU „PRO POLONIA ET ECCLESIA”

§ 1

Medal „Pro Polonia et Ecclesia” jest odznaczeniem przyznawanym przez Konferencję Episkopatu Polski jako wyraz uznania dla zasług w duszpasterstwie polskich emigrantów.

§ 2

Medal jest przyznawany osobom fizycznym, szczególnie aktywnym i zaangażowanym w duszpasterstwo polskojęzyczne, niezależnie od pochodzenia i kraju zamieszkania, a także osobom prawnym, instytucjom oraz organizacjom wspierającym duszpasterstwo wśród Polonii i Polaków za granicą.

§ 3

1. Medal może być przyznany tylko osobom o nienagannym życiu religijnym i moralnym.
2. Cele statutowe i działalność osób prawnych, instytucji, organizacji przedstawionych do odznaczenia, muszą być zgodne z nauczaniem Kościoła katolickiego.

§ 4

Kandydatów do odznaczenia może przedstawić:

- 1) Delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej,
- 2) rektor lub koordynator duszpasterstwa polskojęzycznego na terytorium danego kraju,
- 3) duszpasterz polonijny odpowiedzialny za parafię lub ośrodek duszpasterstwa polonijnego,
- 4) kościelna osoba prawna reprezentująca środowisko polonijne.

§ 5

Umotywowany wniosek o przyznanie medalu, według załączonego wzoru formularza, winien być przekazany Delegatowi Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.

§ 6

1. Zaopiniowanie wniosku o przyznanie medalu leży w kompetencji kapituły medalu „Pro Polonia et Ecclesia”, którą tworzą członkowie Zespołu przy Delegacie KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.
2. Zebranie Kapituły i rozpatrzenie wniosków dokonuje się przynajmniej raz w roku podczas posiedzenia Zespołu.
3. Protokół z posiedzenia Kapituły sporządza wybrany w tym celu jej sekretarz.

§ 7

Po pozytywnym zaopiniowaniu rozpatrzeniu wniosku przez Kapitułę, jej przewodniczący występuje o przyznanie medalu do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, który poddaje wniosek pod głosowanie na jej najbliższym zebraniu plenarnym.

§ 8

Medal może być przyznany tylko jeden raz.

§ 9

Wniosek może być powtórzony nie więcej niż dwa razy.

§ 10

1. Zwyczajnym miejscem wręczenia medalu jest środowisko, w którym zaangażowana jest osoba odznaczona.
2. Wręczenia dokonuje Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, jego zastępca, Delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej lub jego przedstawiciel.

§ 11

Medale i wnioski o ich przyznanie oraz protokoły z posiedzenia Kapituły przechowywane są w Biurze Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.

§ 12

Załączniki do niniejszego regulaminu stanowią:

- 1) graficzne przedstawienie medalu wraz z opisem,
- 2) formularz z wnioskiem o przyznanie medalu.

Regulamin niniejszy został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na mocy uchwały nr 23/391/2022 z dnia 15 marca 2022 r., na czas nieokreślony.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Załącznik do Regulaminu przyznawania medalu „Pro Polonia et Ecclesia”

**WNIOSEK O PRYZNANIE
MEDALU „PRO POLONIA ET ECCLESIA”**

1. Wnioskodawca

Dane kontaktowe (numer telefonu, e-mail)

2. Kandydat do nagrody:

Imię i Nazwisko (Nazwa instytucji)

.....

Adres

Numer telefonu lub e-mail

3. Uzasadnienie:

.....

.....

Miejsce, data

Podpis wnioskodawcy

**Uchwała nr 24/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie przyjęcia Listu Biskupów polskich
do kapłanów na Wielki Czwartek 2022**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 9 Statutu KEP przyjmuje List Biskupów polskich do kapłanów na Wielki Czwartek 2022. *Eucharystia daje życie – Posłani w pokoju Chrystusa.*

Tekst Listu stanowi załącznik do niniejszej uchwały*.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

* *Przyp. red. Tekst ww. listu znajduje się w dziale 3. Listy pasterskie Konferencji Episkopatu Polski, s. 232*

Uchwała nr 25/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie zwrócenia się z prośbą do Stolicy Apostolskiej
o zmianę przepisów dotyczących udzielania Komunii Świętej
w formie hostii niskoglutenujowej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, wyraża wolę zwrócenia się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o zgodę na to, aby decyzje o udzielaniu Komunii Świętej w formie hostii niskoglutenujowej mógł podejmować proboszcz lub celebrans, kierując się roztropnym osądem, bez konieczności przedstawiania zaświadczenia lekarskiego. Prośba ta ma na celu złagodzenie normy określonej w *Liście okólnym Kongregacji Nauki Wiary do Przewodniczących Konferencji Biskupów na temat użycia chleba z niewielką zawartością glutenu i moszczu jako materii eucharystycznej* (24.07.2003, Prot. N. 89/78–17498), zgodnie z którą warunkuje się użycie niskoglutenujowej hostii zgodą ordynariusza, oraz w *Wyjaśnieniu Kongregacji Nauki Wiary w sprawie użycia chleba z zawartością glutenu i moszczu jako materii eucharystycznej* z dnia 19.06.1995 (Prot. N. 89/78, punkt I.A), gdzie wskazuje się na potrzebę przedstawienia zaświadczenia lekarskiego. Wola wyrażona przez Konferencję Episkopatu Polski wynika z troski o dobro coraz liczniejszych osób dotkniętych celiakią, a także z uwagi na postulat Polskiego Stowarzyszenia Osób z Celiakią i na Dziecie Bezglutenujowej.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 26/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie uwag na temat nowelizacji
motu proprio *Vos estis lux mundi*

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, akceptuje uwagi odnośnie do nowelizacji listu apostolskiego motu proprio *Vos estis lux mundi* z dnia 7 maja 2019 r., zgłoszone przez Księży Biskupów. Uwagi te zostaną przekazane do Kongregacji ds. Biskupów w ramach

konsultacji, w związku ze zbliżającym się końcem obowiązywania ww. dokumentu zatwierdzonego *ad experimentum* na trzy lata.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 27/391/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 15 marca 2022 r.
w sprawie działalności
Krajowej Służby Komunii CHARIS Polska**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Warszawie w dniach 14-15 marca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, wyraża aprobatę dla działalności Krajowej Służby Komunii CHARIS Polska, jako oddziału międzynarodowej publicznej kościelnej osoby prawnej – CHARIS International.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

392. Zebranie Plenarne KEP (6-7.06.2022)

**Uchwała nr 1/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie wyboru Przewodniczących
Rady ds. Środków Społecznego Przekazu
oraz Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Francji**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 50 Statutu KEP oraz § 44 ust. 1 Regulaminu KEP, wybiera:

- 1) bp. Rafała MARKOWSKIEGO, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Warszawskiej, na Przewodniczącego Rady ds. Środków Społecznego Przekazu, na pierwszą pięcioletnią kadencję;
- 2) bp. Jana PIOTROWSKIEGO, Biskupa Kieleckiego, na Przewodniczącego Zespołu ds. Kontaktów z Konferencją Episkopatu Francji, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 2/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie powołania
Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Powołań

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje bp. Andrzeja PRZYBYLSKIEGO, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Częstochowskiej, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Powołań, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 3/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie powołania
Referenta ds. Biskupów Emerytów

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, powołuje abp. Józefa MICHALIKA, Arcybiskupa Seniora Archidiecezji Przemyskiej, na Referenta ds. Biskupów Emerytów, na trzecią trzyletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 4/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
członków i konsultorów Rady ds. Ekumenizmu
oraz konsultorów Komisji ds. Misji

Konferencja Episkopatu Polski podczas 391. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP,

1) na wniosek bp. Jacka Jezierskiego, Przewodniczącego Rady ds. Ekumenizmu zatwierdza bp. Romana PINDLA, Biskupa Bielsko-Żywieckiego i bp. Adama BABA, Biskupa Pomoc-

niczego Archidiecezji Lubelskiej, na członków Rady ds. Ekumenizmu, oraz ks. dr. Andrzeja TULEJA, prezbitera Archidiecezji warszawskiej i o. dr. Adama STROJNEGO CCN, na konsultorów tejże Rady;

- 2) na wniosek bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji ds. Misji, zatwierdza s. Irenę KARCZEWSKĄ FMM oraz o. Andrzeja DANILEWICZA SVD, na konsultorów tejże Komisji. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 5/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie powołania
Duszpasterzy Krajowych

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje:

- 1) ks. Grzegorza MICHALCZYKA, prezbitera Archidiecezji Warszawskiej, na Duszpasterza Krajowego Środowisk Twórczych, na trzecią pięcioletnią kadencję;
- 2) ks. Tomasza FILINOWICZA, prezbitera Archidiecezji Wrocławskiej, na Duszpasterza Krajowego Głuchoniemych, na pierwszą pięcioletnią kadencję, w związku z rezygnacją z pełnionej funkcji przez ks. Łukasza Pasuto.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 6/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie mianowania Asystenta Generalnego
Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie § 7 ust. 2 Statutu Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, na prośbę bp. Adama Baba, Delegata KEP ds. Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, mianuje, zaproponowanego przez diecezjalnych księży asystentów, ks. dr. Andrzeja LUBOWIC-

KIEGO, prezbitera Diecezji Drohiczyńskiej, na Asystenta Generalnego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 7/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
asystenta kościelnego Wspólnoty Emmanuel – Polska

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 2 ust. 3 Statutu Wspólnoty Emmanuel – Polska, na wniosek p. Arkadiusza Cetnera, Koordynatora ww. Wspólnoty, zatwierdza ks. prof. dr. hab. Piotra MAZURKIEWICZA, prezbitera Archidiecezji Warszawskiej, na asystenta kościelnego Wspólnoty Emmanuel – Polska, na drugą trzyletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 8/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie powołania
Koordynatora Posługi Księży Egzorcystów w Polsce

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, powołuje ks. Janusza CZENCZKA, prezbitera Diecezji Gliwickiej, na Koordynatora Posługi Księży Egzorcystów w Polsce, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 9/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie wyboru
Kościelnego Inspektora Ochrony Danych

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 36 ust. 1 *Dekretu ogólnego w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim*, wybiera ks. prof. dr. hab. Piotra KROCZKA, prezbitera Diecezji Bielsko-Żywieckiej, na urząd Kościelnego Inspektora Ochrony Danych, na drugą czteroletnią kadencję.

Powierzane obowiązki i uprawnienia określają przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a w szczególności art. 37-39 ww. *Dekretu ogólnego*.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 10/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie powołania
Dyrektora Caritas Polska

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie § 9 pkt 4 i § 11 ust. 1 i 3 Statutu Caritas Polska, powołuje ks. dr. Marcina IŻYCKIEGO, prezbitera Diecezji Warszawsko-Praskiej na Dyrektora Caritas Polska, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 11/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie Naczelnego Kapelana ZHP pgK

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP w związku z pkt 57 H Regulaminu Głównego Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju oraz pkt 2A i 2B Regulaminu Kapelanów Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju, zatwierdza wybór ks. dr. Krzysztofa TYLISZCZAKA, prezbitera Archidiecezji Warszawskiej, na

funkcję Naczelnego Kapelana Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami Kraju, dokonany w dniu 29 stycznia 2022 r. przez Światowy Zjazd Ogólny tegoż Związku.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 12/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie Statutu Stowarzyszenia Ogólnopolskiego
Ruch Rodzin Nazaretańskich

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP w związku z art. 16 Statutu Stowarzyszenia Ogólnopolskiego Ruch Rodzin Nazaretańskich, zatwierdza Statut Stowarzyszenia na kolejne trzy lata, bez wprowadzania jakichkolwiek zmian do jego treści.

Tekst zatwierdzonego Statutu stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Załącznik do uchwały nr 12/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r.

Statut
Stowarzyszenia Ogólnopolskiego Ruch Rodzin Nazaretańskich

Preambuła

Ruch Rodzin Nazaretańskich wyrósł z inicjatywy ks. Tadeusza Dajczera (†2009) i ks. Andrzeja Buczela (†1994) oraz grupy osób świeckich, którzy utworzyli w 1985 r. w Warszawie wspólnotę ewangelizacyjną dążącą – w oparciu o kierownictwo duchowe – do radykalizmu wiary przez ciągłe nawrócenie. Od 1987 roku, Ruch Rodzin Nazaretańskich jest obecny w wielu diecezjach Polski, a także za granicą.

Rozdział I. Postanowienia ogólne

Art. 1

1. Ruch Rodzin Nazaretańskich, zwany dalej Ruchem, jest prywatnym stowarzyszeniem wiernych (duchownych i świeckich), ustanowionym na terenie Polski w oparciu o przepisy prawa kanonicznego (kan. 298-325).
2. Ruch posiada kościelną osobowość prawną.

3. Ruch działa w oparciu o przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego, Statutu i stosowne przepisy prawa świeckiego.
4. Ruch zrzesza stowarzyszenia diecezjalne, które wyrosły z Ruchu Rodzin Nazaretańskich założonego przez ks. Tadeusza Dajczera i ks. Andrzeja Buczela.

Art. 2

1. Ruch działa na terenie całej Polski. Ruch może prowadzić swoją działalność także poza granicami Polski za zgodą odpowiednich władz kościelnych i zgodnie z przepisami prawa.
2. Siedzibą Ruchu jest Warszawa.

Rozdział II. Cele i sposoby ich realizacji

Art. 3

1. Celem Ruchu jest prowadzenie swoich członków drogą życia wewnętrznego w duchu soborowego nauczania o powszechnym powołaniu do świętości, zgodnie ze wskazaniem Jana Pawła II: „prowadzenie do świętości pozostaje szczególnie pilnym zadaniem duszpasterskim” (*Novo millennio ineunte*, 30).
2. Pomoc w dążeniu do świętości, świadczona przez Ruch, skierowana jest do osób wszystkich stanów, a nade wszystko ku rodzinie, która „jest wezwana do uświęcenia siebie i do uświęcenia wspólnoty kościelnej i świata” (Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 55).
3. Przez swoje działania Ruch uczestniczy aktywnie w realizacji apostołskiej misji Kościoła i podejmuje wezwanie do nowej ewangelizacji.

Art. 4

1. Swoje cele Ruch realizuje poprzez formację i działalność apostołską.
2. Formacja członków Ruchu jest realizowana poprzez:
 - 1) codzienną modlitwę osobistą;
 - 2) trud osobistego nawracania się;
 - 3) uczestnictwo w życiu liturgicznym Kościoła, a zwłaszcza w Eucharystii;
 - 4) lekturę Słowa Bożego, dokumentów Kościoła i materiałów formacyjnych Ruchu;
 - 5) korzystanie ze stałego spowiednictwa lub kierownictwa duchowego;
 - 6) systematyczne uczestnictwo w grupach formacyjnych Ruchu;
 - 7) uczestnictwo w rekolekcjach, dniach skupienia, pielgrzymkach organizowanych przez Ruch.
3. Działalność apostołska członków Ruchu jest realizowana poprzez:
 - 1) świadectwo życia chrześcijańskiego;
 - 2) podejmowanie posług ewangelizacyjno-formacyjnych;
 - 3) zakładanie nowych wspólnot Ruchu;
 - 4) zaangażowanie w życie Kościoła;
 - 5) apostołstwo poza granicami kraju;
 - 6) niesienie pomocy rodzinom, zwłaszcza zagrożonym;
 - 7) wspieranie duchowe i materialne ludzi chorych, cierpiących i zagubionych;
 - 8) upowszechnianie nauczania Kościoła przede wszystkim w dziedzinie małżeństwa, rodziny i wychowania;
 - 9) działalność wydawniczą;
 - 10) kolportaż prasy, książek i innych mediów katolickich;
 - 11) inne działania w zależności od potrzeb lokalnych.
4. Ruch zachęca swoich członków do podejmowania studiów specjalistycznych w zakresie teologii, duchowości oraz życia małżeńskiego i rodzinnego.
5. Członkowie Ruchu dążą do tego, by wszystkie przedsięwzięcia organizacyjne i apostołskie miały charakter formacyjny, to znaczy mający na celu nawrócenie i coraz pełniejszą realizację ideału Świętej Rodziny z Nazaretu. Mają oni świadomość, że działalność przynosząca owoce nawrócenia jest uzależniona od ich rozwoju duchowego.

Art. 5

1. Kapłani członkowie Ruchu pełnią rolę przewodników duchowych. Ze względu na sakramentalny udział w kapłaństwie Chrystusa, sprawują oni obok innych kapłanów funkcję szafarzy sakramentu Eucharystii i pokuty. Czuwają nad zachowaniem czystości głoszonych nauk i służą pomocą duchową członkom Ruchu w ich życiu wewnętrznym.
2. Kapłani członkowie Ruchu tworzą wspólnotę kapłańską, która jest istotną pomocą w ich formacji duchowej.

Rozdział III. Duchowość

Art. 6

1. Duchowość Ruchu jest wspólna dla wszystkich stowarzyszeń w nim zrzeszonych.
2. Duchowość Ruchu została wyrażona głównie w pismach jego założycieli, przetłumaczonych na wiele języków, przede wszystkim w książce ks. Tadeusza Dajczera *Rozważania o wierze*.
3. Duchowość Ruchu czerpie inspiracje z duchowości karmelitańskiej, a zwłaszcza z „małej drogi” św. Teresy od Dzieciątka Jezus, z duchowości św. Maksymiliana Marii Kolbego, z orędzia Bożego Miłosierdzia przekazanego przez św. Faustynę Kowalską, z przesłania Matki Bożej do św. Juana Diego oraz z nauczania św. Jana Pawła II i jego osobistego zawierzenia się Maryi.
4. Wzorem dla członków Ruchu jest życie Świętej Rodziny z Nazaretu, która uczy nas, że świętość realizuje się w codzienności przeżywanej z Bogiem i w braterskiej wspólnocie.
5. Członkowie Ruchu pragną, by centrum ich życia stanowiła Eucharystia, w której dociera do nas i udziela się nam całe Boże życie. Częsty, a nawet codzienny udział we Mszy św., adoracja Najświętszego Sakramentu oraz oczekiwanie na spotkanie z Chrystusem w Eucharystii mają prowadzić do eucharystycznego stylu życia.
6. Ruch powstawał wokół konfesjonału. Mając świadomość potrzeby nieustannego nawracania się, członkowie Ruchu korzystają często, przynajmniej raz w miesiącu, z sakramentu pokuty, który może przybrać formę stałego spowiednictwa. W miarę potrzeby duchowej istnieje też możliwość korzystania z kierownictwa duchowego.
7. Podejmując wolę Zbawiciela zawartą w Testamencie z Krzyża wyrażoną słowami: „Oto Matka twoja” (J 19,27), za przykładem św. Jana Apostoła członkowie Ruchu pragną żyć w komunii z Maryją i w tej komunii upatrują drogę do pełnego zjednoczenia z Chrystusem.
8. Pragnienie życia duchowością Ruchu członkowie Ruchu mogą potwierdzić przez złożenie *Aktu oddania się Matce Bożej na wyłączną służbę Kościołowi*, który zawiera w sobie istotę duchowości Ruchu.

Rozdział IV. Struktura i władze

Art. 7

Ruch podlega Konferencji Episkopatu Polski, która zatwierdza jego Statut i powołuje Biskupa Delegata do spraw Ruchu Rodzin Nazaretańskich oraz zatwierdza i odwołuje Moderатора Krajowego.

Art. 8

1. Rada Moderatorów sprawuje najwyższą władzę w Ruchu. Radę Moderatorów stanowią kapłani Moderatorzy stowarzyszeń tworzących Ruch, Moderator Krajowy i kapłani członkowie Koordynacji Krajowej.
2. Rada Moderatorów spotyka się regularnie na comiesięcznych spotkaniach organizacyjno-formacyjnych, prowadzonych przez kapłanów z Koordynacji Krajowej, zwoływanych przez Moderatora Krajowego.
3. Do zadań Rady Moderatorów należy:
 - 1) strzeżenie duchowości Ruchu, stanowiącej zasadniczy czynnik jednoczący stowarzyszenia wchodzące w skład Ruchu;

- 2) przyjmowanie do Ruchu stowarzyszeń diecezjalnych;
- 3) przyjmowanie kapłanów w poczet członków Ruchu.
4. Powołani przez Moderatorów animatorzy świeccy, reprezentujący każde ze stowarzyszeń wchodzących w skład Ruchu, tworzą Radę Animatorów. Rada Animatorów pełni rolę doradczą wobec Rady Moderatorów i pomaga jej w realizacji zadań organizacyjnych i apostolskich.
5. Rada Animatorów spotyka się regularnie przynajmniej raz na kwartał na spotkaniach organizacyjno-formacyjnych, prowadzonych przez kapłanów z Koordynacji Krajowej, zwoływanych przez Moderadora Krajowego.

Art. 9

1. Moderator Krajowy jest zatwierdzany przez Konferencję Episkopatu Polski na okres 5 lat.
2. Wyboru kandydata na stanowisko Moderadora Krajowego spośród kapłanów członków Ruchu dokonuje Rada Moderatorów według uchwalonego przez siebie regulaminu. Biskup Delegat prezentuje kandydata Konferencji Episkopatu Polski.
3. Moderator Krajowy może być odwołany przez Konferencję Episkopatu Polski przed upływem kadencji.
4. Z poważnych przyczyn Rada Moderatorów może wnioskować do Konferencji Episkopatu Polski o odwołanie Moderadora Krajowego przed upływem kadencji. Do ważności wniosku potrzebna jest większość dwóch trzecich głosów przy obecności dwóch trzecich członków.

Art. 10

1. Koordynację Krajową stanowią:
 - 1) Moderator Krajowy i pięciu kapłanów wybieranych przez Radę Moderatorów z grona kapłanów członków Ruchu;
 - 2) sześć osób świeckich wybieranych przez Radę Animatorów z ich grona.
2. Kadencja Koordynacji Krajowej wynosi 3 lata.
3. Pracami Koordynacji Krajowej kieruje Moderator Krajowy.
4. Do zadań Koordynacji Krajowej należy:
 - 1) troska o wierność charyzmatowi Ruchu;
 - 2) reprezentowanie Ruchu na szczeblu krajowym i zagranicznym;
 - 3) koordynowanie działań ogólnopolskich Ruchu;
 - 4) określanie kierunków formacji;
 - 5) opracowywanie i wydawanie materiałów formacyjnych Ruchu;
 - 6) organizowanie spotkań Rady Moderatorów i Rady Animatorów;
 - 7) przyjmowanie świeckich w poczet członków Ruchu zgodnie z normami niniejszego Statutu;
 - 8) organizowanie rekolekcji kapłańskich i formacyjnych;
 - 9) sporządzanie sprawozdań z działalności Koordynacji Krajowej;
 - 10) powoływanie sekretariatu.
5. Spotkania Koordynacji Krajowej odbywają się regularnie, lecz nie rzadziej niż raz na kwartał. Spotkania zwołuje Moderator Krajowy.
6. Koordynacja Krajowa podejmuje decyzje zwykłą większością głosów, przy równym podziale głosów rozstrzyga głos Moderadora Krajowego.
7. Koordynacja Krajowa składa sprawozdanie ze swojej działalności wobec Rady Moderatorów przynajmniej raz w roku.
8. W uzasadnionych przypadkach Rada Moderatorów może większością dwóch trzecich głosów przy obecności dwóch trzecich swoich członków odwołać poszczególnych albo wszystkich członków Koordynacji Krajowej.

Rozdział V. Członkowie Ruchu

Art. 11

1. Ruch obejmuje:
 - 1) właściwych członków, którzy uczestniczą w jego formacji i działalności apostołskiej;
 - 2) osoby związane z nim w sposób nieformalny, które korzystają z jego dóbr duchowych, ale nie podejmują regularnej formacji i działań apostołskich w ramach jego struktur.
2. Członkiem Ruchu może zostać osoba pełnoletnia i ochrzczona (świecka lub duchowna) po minimum rocznej formacji w Ruchu z uwzględnieniem Art. 8 ust. 3 pkt. 3 oraz Art. 10 ust. 4 pkt. 7.
3. Nabycie członkostwa w jednym ze stowarzyszeń tworzących Ruch skutkuje nabyciem członkostwa w Ruchu.

Art. 12

1. Stowarzyszenia tworzące Ruch to te, które go założyły lub później zostały do niego przyjęte.
2. Założycielami Ruchu są diecezjalne stowarzyszenia Ruchu Rodzin Nazaretańskich w następujących archidiecezjach i diecezjach: białostockiej, bielsko-żywieckiej, częstochowskiej, drohiczyńskiej, ełckiej, gdańskiej, katowickiej, kieleckiej, legnickiej, lubelskiej, łódzkiej, płockiej, poznańskiej, radomskiej, rzeszowskiej, siedleckiej, sosnowieckiej, toruńskiej, warmińskiej, warszawskiej, warszawsko-praskiej, wrocławskiej, zielonogórsko-gorzowskiej.
3. Pozostałe stowarzyszenia, które utożsamiają się z duchowością Ruchu, są przyjmowane do niego przez Radę Moderatorów na wniosek Koordynacji Krajowej.
4. Stowarzyszenie, aby być przyjęte do Ruchu, powinno:
 - 1) posiadać statut zgodny z duchem i misją Ruchu, zatwierdzony przez Radę Moderatorów, według wzoru stanowiącego załącznik do niniejszego Statutu;
 - 2) uzyskać pisemną zgodę właściwego Biskupa Diecezjalnego na przyjęcie do Ruchu.
5. Przyjęcie do Ruchu nie zmienia natury prawnej stowarzyszenia.
6. Stowarzyszenia tworzące Ruch są zobowiązane informować Koordynację Krajową o przyjmowaniu nowych członków.
7. Tylko stowarzyszenia tworzące Ruch mają prawo do używania w nazwie sformułowania: „Ruch Rodzin Nazaretańskich”.

Art. 13

1. Członkowie Ruchu mają prawo:
 - 1) uczestniczyć w życiu i działalności Ruchu;
 - 2) korzystać z duchowych dóbr Ruchu;
 - 3) zgłaszać wnioski i propozycje dotyczące działalności Ruchu.
2. Członkowie Ruchu mają obowiązek:
 - 1) realizować cele Ruchu;
 - 2) systematycznie uczestniczyć w formacji Ruchu;
 - 3) podejmować działania apostołskie zgodnie ze statutem i możliwościami;
 - 4) przestrzegać postanowień statutu, prawomocnych uchwał i regulaminów Ruchu;
 - 5) w miarę możliwości wspierać materialnie działalność Ruchu.

Art. 14

1. Stowarzyszenie tworzące Ruch przestaje do niego należeć:
 - 1) na mocy decyzji właściwego Biskupa Diecezjalnego;
 - 2) w poważnych przypadkach na mocy decyzji Rady Moderatorów, po uprzednim upomnieniu, z zachowaniem prawa rekursu do kompetentnej władzy kościelnej.
2. Wraz z opuszczeniem Ruchu przez stowarzyszenie kończy się także przynależność wszystkich jego członków do Ruchu, chyba że Rada Moderatorów postanowi co innego.

3. W przypadku zaniedbywania przez członków Ruchu obowiązków, o których mowa w art. 13 ust. 2 albo działania sprzecznego z nauczaniem lub dyscypliną Kościoła, Koordynacja Krajowa może podjąć decyzję o zawieszeniu w prawach członka lub pozbawieniu członkostwa w Ruchu. W przypadku kapłanów powyższa decyzja wymaga zatwierdzenia przez Radę Moderatorów.
4. Członkostwo poszczególnych osób ustaje przez:
 - 1) formalną rezygnację skierowaną na piśmie do Koordynacji Krajowej;
 - 2) wykluczenie decyzją Koordynacji Krajowej, po uprzednim upomnieniu, z zachowaniem prawa rekursu do kompetentnej władzy kościelnej, w przypadkach wymienionych w ust. 3.
5. Członków Ruchu oraz stowarzyszenia tworzące Ruch, po opuszczeniu Ruchu można na nowo do niego przyjąć, jeżeli o to poproszą oraz jeżeli spełniają warunki określone w niniejszym Statucie.

Rozdział VI. Dobra doczesne

Art. 15

1. Ruch jest podmiotem zdolnym do nabywania, posiadania, zarządzania oraz alienowania dóbr doczesnych, zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego i niniejszego Statutu.
2. Na majątek Ruchu składają się dobra materialne, wartości niematerialne i prawa oraz środki finansowe.
3. Majątek Ruchu pochodzi z dobrowolnych ofiar, darowizn, dotacji, spadków.
4. Majątek Ruchu może być wykorzystany jedynie na realizację celów statutowych.
5. Stowarzyszenia tworzące Ruch zachowują pełną autonomię odnośnie posiadania i zarządzania dobrami, zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego i własnymi przepisami wewnętrznymi.
6. Za właściwe gospodarowanie majątkiem Ruchu odpowiada Koordynacja Krajowa.
7. Do Ruchu mają odpowiednie zastosowanie przepisy prawa kanonicznego o zarządzie dóbr materialnych.
8. W przypadku rozwiązania Ruchu majątek przejmuje Konferencja Episkopatu Polski.

Rozdział VII. Postanowienia końcowe

Art. 16

1. Statut Ruchu i wszelkie w nim zmiany zatwierdza Konferencja Episkopatu Polski.
2. Propozycję zmian w Statucie uchwała Rada Moderatorów większością dwóch trzecich głosów przy obecności dwóch trzecich swoich członków, na wniosek Koordynacji Krajowej.

Art. 17

1. Ruch może zostać rozwiązany decyzją Rady Moderatorów podjętą większością dwóch trzecich głosów przy obecności dwóch trzecich jej członków, po uzyskaniu akceptacji przez Konferencję Episkopatu Polski.
2. Z ważnych powodów Konferencja Episkopatu Polski, po wysłuchaniu Moderatorsa Krajowego, może z własnej inicjatywy podjąć decyzję o rozwiązaniu Ruchu.
3. Rozwiązanie Ruchu nie powoduje rozwiązania stowarzyszeń tworzących Ruch, które jest zastrzeżone kompetentnej władzy.

Statut niniejszy został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na mocy uchwały nr 12/392/2022 z dnia 6 czerwca 2022 r. na okres 3 lat

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 13/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 6 czerwca 2022 r.
w sprawie opinii dotyczącej erygowania
Wydziału Teologicznego w Łodzi

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 62 § 1 konstytucji apostolskiej papieża Franciszka *Veritatis gaudium* o uniwersytetach i wydziałach kościelnych, wyraziła opinię w sprawie erygowania Wydziału Teologicznego w Łodzi (21 głosów za, 29 przeciw, 19 wstrzymujących się).

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 15/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie wyboru Kierownika
Redakcji Audycji Katolickich TVP

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP w związku z § 4 pkt 2 Porozumienia z dnia 23 września 2020 roku zawartego pomiędzy Telewizją Polską S.A. a Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski, wybiera o. dr. hab. Michała LEGANA OSPPE do pełnienia funkcji Kierownika Redakcji Audycji Katolickich TVP.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 16/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie utworzenia nowej funkcji
Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Duszpasterstwa Służby Więziennej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, tworzy nową funkcję Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Służby Więziennej i do jej pełnienia

powołuje bp. Wiesława LECHOWICZA, Biskupa Polowego Wojska Polskiego, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 17/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie przyjęcia rocznego sprawozdania
z działalności i stanu finansów Caritas Polska za rok 2021

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie § 9 pkt 7 Statutu Caritas Polska przyjmuje roczne sprawozdanie z działalności i stanu finansów Caritas Polska za rok 2021.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 18/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie realizacji przez Stowarzyszenie
„Diakonia Ruchu Światło-Życie”
Etapu II Budowy: Centrum Krucjaty Wyzwolenia Człowieka

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie kan. 1292 i 1295 Kodeksu Prawa Kanonicznego, wyraża zgodę na realizację przez Stowarzyszenie „Diakonia Ruchu Światło-Życie” umowy zawieranej z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów, dotyczącej wsparcia realizacji zadania publicznego pod tytułem: Etap II Budowy: Centrum Krucjaty Wyzwolenia Człowieka. Na mocy tej umowy Stowarzyszenie „Diakonia Ruchu Światło-Życie” otrzymuje dotację w wysokości 9 979 724, 77 zł.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 19/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie opinii dotyczącej
rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP oraz przepisów wydanych przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych (*Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, n. 11a; Instrukcja o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych *Sanctorum Mater*, art. 41 § 1 i art. 42), wyraża pozytywną opinię odnośnie do rozpoczęcia przez bp. Tadeusza Lityńskiego, Biskupa Zielonogórsko-Gorzowskiego, procesu beatyfikacyjnego s. M. Iwony (Anny) Król ze Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 20/392/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 7 czerwca 2022 r.
w sprawie przyjęcia Listów Pasterskich
oraz Apelu Zespołu KEP ds. Apostolstwa Trzeźwości
i Osób Uzależnionych**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 392. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Zakopanem, w dniach 6-7 czerwca 2022 r., na podstawie art. 9 Statutu KEP przyjmuje:

- 1) List pasterski Konferencji Episkopatu Polski z okazji XII Tygodnia Wychowania, *Ja jestem drogą, prawdą i życiem*;
- 2) *Blask prawdy*. List pasterski Konferencji Episkopatu Polski zapowiadający ogólnopolskie obchody XXII Dnia Papieskiego na niedzielę 9 października 2022 r.;
- 3) Apel Zespołu KEP ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych na sierpień – miesiąc abstynencji 2022.

Teksty Listów oraz Apelu stanowią załączniki do niniejszej uchwały*.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

* *Przyp. red. Teksty ww. listów znajdują się w dziale 3. Listy pasterskie Konferencji Episkopatu Polski (s. 239, 242). Tekst Apelu został opublikowany w dziale 2.6. Dokumenty Komisji, Rad i Zespołów Konferencji Episkopatu Polski (s. 210).*

393. Zebranie Plenarne KEP (11-12.10.2022)

**Uchwała nr 1/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie wyboru Członków Rady Stałej
Konferencji Episkopatu Polski**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 22 Statutu KEP, wybiera na Członków Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski:

- 1) abp. Wacława DEPO, Metropolite Częstochowskiego, na pierwszą pięcioletnią kadencję;
- 2) bp. Wiesława ŚMIGLA, Biskupa Toruńskiego, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 2/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie wyboru
Przewodniczących Zespołów, Rady i Komitetu
Konferencji Episkopatu Polski**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 50 Statutu KEP oraz § 44 ust. 1 Regulaminu KEP wybiera:

- 1) bp. Romualda KAMIŃSKIEGO, Biskupa Diecezji Warszawsko-Praskiej, na Przewodniczącego Zespołu ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 2) bp. Krzysztofa CHUDZIA, Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Przemyskiej, na Przewodniczącego Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, na pierwszą pięcioletnią kadencję;
- 3) abp. Grzegorza RYSIA, Metropolite Łódzkiego, na Przewodniczącego Rady ds. Dialogu Religijnego, na pierwszą pięcioletnią kadencję, w miejsce bp. Rafała Markowskiego;
- 4) abp. Grzegorza RYSIA, Metropolite Łódzkiego, na Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem, na pierwszą pięcioletnią kadencję, w miejsce bp. Rafała Markowskiego.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 3/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania
Delegatów Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje:

- 1) abp. Wacława DEPO, Metropolite Częstochowskiego, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Stowarzyszenia Żywego Różańca, na trzecią pięcioletnią kadencję;
- 2) bp. Krzysztofa WŁODARCZYKA, Biskupa Pomocniczego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ruchu Światło-Życie, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 3) abp. Tadeusza WOJDE, Metropolite Gdańskiego, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Telewizji Trwam, na pierwszą pięcioletnią kadencję;
- 4) bp. Janusza STEPNOWSKIEGO, Biskupa Diecezji Łomżyńskiej, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Kontaktów z Komisją Episkopatów Wspólnoty Europejskiej (COMECE), na trzecią pięcioletnią kadencję;
- 5) abp. Andrzeja DZIĘGĘ, Metropolite Szczecińsko-Kamieńskiego, na Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Krajowej Administracji Skarbowej, na drugą pięcioletnią kadencję;
- 6) abp. Adriana GALBASA, Koadiutora Archidiecezji Katowickiej, na Delegata ds. Ruchu Szentszackiego w Polsce, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 4/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie ustanowienia
Asystenta Rady Szkół Katolickich

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 7 ust. 1 Statutu Rady Szkół Katolickich, ustanawia bp. Marka MENDYKA, Biskupa Świdnickiego, Asystentem Rady Szkół Katolickich, na trzecią pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 5/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia członków i konsultorów
Komisji, Rady i Zespołu Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 49 i 51 Statutu KEP oraz § 44 ust. 2 Regulaminu KEP:

- 1) na wniosek abp. Adriana Galbasa, Przewodniczącego Rady ds. Apostolstwa Świeckich, na Członka tejże Rady, zatwierdza Pana dr. Artura DĄBROWSKIEGO;
- 2) na wniosek bp. Józefa Wróbla, Przewodniczącego Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych, na Członka tegoż Zespołu, zatwierdza ks. dr. hab. Tomasza KRAJA, prof. UPJPII, prezbitera Archidiecezji Krakowskiej;
- 3) na wniosek abp. Wojciecha Polaka, Przewodniczącego Komisji Duchowieństwa, na Konsultorów tejże Komisji, zatwierdza ks. dr. Przemysława KWIATKOWSKIEGO, prezbitera Archidiecezji Gnieźnieńskiej oraz o. Krzysztofa DUDZIAKA OFMCap., w miejsce dotychczasowych konsultorów: ks. Piotra Kota i ks. Wojciecha Mleczki.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 6/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania
Duszpasterza Krajowego Zakładów Poprawczych
i Schronisk dla Nieletnich

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje ks. dr. hab. Waldemara WOŹNIAKA, prof. UKSW, prezbitera Archidiecezji Łódzkiej, na Duszpasterza Krajowego Zakładów Poprawczych i Schronisk dla Nieletnich, na szóstą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 7/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania
Duszpasterza Krajowego
Pracowników Opieki Społecznej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, ustanawia nową funkcję Duszpasterza Krajowego Pracowników Opieki Społecznej i do jej pełnienia powołuje ks. dr. Ryszarda SAWICKIEGO, prezbitera Diecezji Ełckiej, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 8/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania
Krajowego Moderadora
Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 54 Statutu KEP oraz § 44 ust. 3 Regulaminu KEP, powołuje o. Stanisława JAROSZA OSPPE na Krajowego Moderadora Duchowej Adopcji Dziecka Poczętego, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 9/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
Delegata Narodowego KEP przy Europejskim Komitecie
Duszpasterzy Akademickich

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. II pkt 5 Statutu Ogólnopolskiego Kolegium Duszpasterzy Akademickich, na wniosek bp. Marka Marczaka, Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Akademickiego, zatwierdza ks. dr. Krzysztofa POROSŁO, prezbitera Archi-

diecezji Krakowskiej, na Delegata Narodowego Konferencji Episkopatu Polski przy Europejskim Komitecie Duszpasterzy Akademickich, na pierwszą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 10/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania Asystenta Kościelnego Ruchu
Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, na wniosek Pani Bożeny Konikowskiej, Przewodniczącej Kościelnego Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej, powołuje ks. prof. dr. hab. Henryka SKOROWSKIEGO SDB, na Asystenta Kościelnego Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej, na czwartą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 11/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia kandydata
na Asystenta Krajowego
Grup Modlitwy Ojca Pio

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 5 Statutu i art. 6 Regulaminu Grup Modlitwy Ojca Pio, na prośbę abp. Franco Moscone, Arcybiskupa Manfredonia-Vieste-San Giovanni Rotondo, Dyrektora Generalnego Centrum Międzynarodowego Grup Modlitwy Ojca Pio, zatwierdza kandydaturę o. Roberta KRAWCA OFMCap na Asystenta Krajowego Grup Modlitwy Ojca Pio, na pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 12/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
Krajowego Asystenta Kościelnego
Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie § 2 ust. 5 Statutu Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, na wniosek Zarządu Stowarzyszenia, zatwierdza ks. dr. Dariusza WOJTECKIEGO, prezbitera Archidiecezji Białostockiej, Asystentem Kościelnym Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana”, na drugą pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 13/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie powołania
członka Zarządu Fundacji Opoka**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., w związku ze złożeniem rezygnacji przez Panią Jowitę Rusiecką z pełnienia funkcji członka Zarządu Fundacji Opoka, na podstawie § 13 ust. 4 Statutu Fundacji Opoka, powołuje na tę funkcję Pana dr. Miłosza KLUBE, na okres pozostający do końca pięcioletniej kadencji Zarządu, powołanego na mocy uchwały 14/389/2021 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 czerwca 2021 r.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 14/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
członków Zarządu Fundacji Świętego Józefa
Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie § 13 ust. 2 i 3 Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, zatwierdza Zarząd Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, powołany na mocy uchwały Nr 6/2022 Rady Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, z dnia 8 września 2022 r., na trzyletnią kadencję (2022-2025), w następującym składzie:

- Marta TITANIEC – prezes Zarządu
- ks. dr Grzegorz STRZELCZYK – członek Zarządu
- ks. dr Janusz ŁUCZAK – członek Zarządu.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 15/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia składu Zarządu
Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 30 ust. 2 Statutu Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides”, zatwierdza wybór nowego Zarządu, zgodnie z Protokołem z wyborów Zarządu Federacji z dnia 7 września 2022 r. XXV Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych „Fides” oraz Uchwałą Zarządu nr 2/2022 z dnia 7 września 2022 r.

Kadencja Zarządu, zgodnie z § 22 ust. 1 i art. 30 ust. 3 Statutu Federacji, trwa trzy lata i rozpoczyna się z dniem zatwierdzenia przez Konferencję Episkopatu Polski.

W skład Zarządu wchodzi:

- o. mgr lic. Grzegorz FILIPIUK OFM^{Cap} – Przewodniczący Zarządu
- ks. dr Jerzy WITCZAK – Zastępca Przewodniczącego Zarządu
- ks. dr Tomasz GARWOLIŃSKI – Sekretarz Zarządu
- ks. dr Piotr TYLEC – Skarbnik
- ks. dr Kamil ZADROŻNY – Członek Zarządu.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 16/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia wyboru
Prezesa Zarządu Federacji
Sodalicji Mariańskich w Polsce

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie § 17 ust. 3 Statutu Federacji Sodalicji Mariańskich, zatwierdza wybór Pana Grzegorza BARANA, dokonany na mocy uchwały nr 4/2022 Zjazdu Delegatów Federacji Sodalicji Mariańskich w Polsce z dnia 4 czerwca 2022 r., na Prezesa Zarządu Federacji Sodalicji Mariańskich w Polsce, na kolejną pięcioletnią kadencję.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 17/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie *nihil obstat* Konferencji Episkopatu Polski
dla kandydata na Zastępcę Dyrektora Caritas Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie § 9 pkt 5 Statutu Caritas Polska, udziela *nihil obstat* dla ks. mgr. lic. Tomasza RODY, prezbitera Diecezji Koszalińsko-Kołoברzeskiej, jako kandydata na Zastępcę Dyrektora Caritas Polska, wskazanego przez ks. dr. Marcina Iżyckiego, Dyrektora Caritas Polska, zgodnie z § 12 ust. 2 Statutu Caritas Polska.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 18/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zmiany nazwy
Duszpasterza Krajowego Głuchoniemych

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., zmienia nazwę funkcji Duszpasterza Krajowego Głuchoniemych, ustanowionego na podstawie art. 54 Statutu KEP i nadaje nową nazwę Duszpasterza Krajowego Niesłyszących.

Ks. Tomasz Filinowicz, wybrany na mocy Uchwały nr 5/392/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 czerwca 2022 r. na Duszpasterza Krajowego Głuchoniemych, kontynuować będzie swoją pięcioletnią kadencję jako Duszpasterz Krajowy Niestyszających.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 19/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia Sprawozdań finansowych
z działalności Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski
oraz podmiotów podległych Konferencji Episkopatu Polski za 2021 rok**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 9, w związku z art. 45 i 46 Statutu KEP oraz § 79 ust. 2 Regulaminu KEP, zatwierdza *Sprawozdania finansowe z działalności gospodarczej i statutowej Sekretariatu KEP, podmiotów podległych KEP oraz tych, których KEP jest akcjonariuszem lub udziałowcem za 2021 rok*, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Komisję Rewizyjną KEP w dniu 6 czerwca 2022 r., na mocy uchwały nr 1/2022 i uchwały nr 2/2022.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

**Uchwała nr 20/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie obchodów
Niedzieli Słowa Bożego oraz Niedzieli Biblijnej**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP, uchyla uchwałę nr 20/391/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 14 marca 2022 r. w sprawie ujednoczenia obchodów Niedzieli Słowa Bożego oraz Niedzieli Biblijnej i ustala, że od Roku Duszpasterskiego 2022-2023 będzie obchodzona zarówno Niedziela Słowa Bożego, w terminie wskazanym przez Papieża Franciszka, to znaczy w III Niedzielę Zwykłą, jak również Niedziela Biblijna w III Niedzielę Wielkanocną, z następującym po niej Tygodniem Biblijnym.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 21/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie Statutu Stowarzyszenia Żywy Różaniec

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie § 3 ust. 1 Statutu Stowarzyszenia Żywy Różaniec uchyla dotychczas obowiązujący Statut i zatwierdza nowe brzmienie Statutu Stowarzyszenia Żywy Różaniec. Tekst Statutu stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

STATUT STOWARZYSZENIA ŻYWY RÓŻANIEC

Żywy Różaniec jest wspólnotą osób, które w duchu odpowiedzialności za Kościół i świat i w wielkiej prostocie otaczają modlitewną opieką tych, którzy najbardziej jej potrzebują i są wskazywani zwłaszcza w Papieskiej Światowej Sieci Modlitwy.

Modlitwa różańcowa, powszechnie znana i wielokrotnie polecana przez papieży, zyskała popularność dzięki wspólnotowej formie modlitwy, zainicjowanej przez Paulinę Jaricot w Lyonie w 1826 r. Założone przez nią Stowarzyszenie Żywego Różańca zatwierdził papież Grzegorz XVI konstytucją *Benedictes Domino* w 1832 r. W Polsce praktyka Żywego Różańca stała się znana już pod koniec XIX wieku.

Niniejszy statut ma służyć osobom zjednoczonym we wspólnym odmawianiu różańca, by odkrywając głębię tej modlitwy i sięgając do korzeni tej właśnie formy jej praktykowania, zyskiwali, za zachętą św. Jana Pawła II, „sposobność duchową i pedagogiczną do osobistej kontemplacji, formacji Ludu Bożego i nowej ewangelizacji” (RVM 3).

Stowarzyszenie to nosi nazwę „Różańca”, gdyż jego członkowie, podzieleni na grupy po dwadzieścia osób, odmawiają go codziennie, każdy jedną dziesiątkę, a także dlatego, że każda grupa składa się z tylu osób, ile jest tajemnic w różańcu.

Stowarzyszenie nazywa się „Żywym”, gdyż liczba osób, które się nań składają, niejako wprawia je w działanie poprzez ciągłe recytowanie modlitw, które czerpią swą skuteczność z rozważania tajemnic Jezusa i Maryi, czy to w celu nawrócenia grzeszników, czy doskonalenia sprawiedliwych. Zwie się je „Żywym”, gdyż ci, którzy go tworzą, są zastępowani przez kolejnych, gdy ci umierają, bądź gdy zeń odchodzą.

§ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Stowarzyszenie Żywy Różaniec, zwane dalej: Żywym Różańcem, jest prywatnym stowarzyszeniem wiernych o charakterze modlitewnym i formacyjnym, działającym na terenie całej Polski, nieposiadającym osobowości prawnej.
2. W swojej działalności Żywy Różaniec kieruje się postanowieniami Kodeksu Prawa Kanonicznego, szczególnie tymi, które dotyczą prywatnych stowarzyszeń wiernych (kan. 321-326), oraz uchwałami Konferencji Episkopatu Polski w sprawach jego dotyczących.

3. Działalność Stowarzyszenia Żywy Różaniec na terenie poszczególnych diecezji odbywa się za zgodą biskupa diecezjalnego.
4. Stowarzyszenie Żywy Różaniec posiada jako oznaczenie graficzne logotyp w kolorze niebieskim na tle białym, w formie językowej polskiej (załącznik nr 1).

§ 2

ISTOTA I DUCHOWOŚĆ

1. Żywy Różaniec jest wspólnotą osób, z których każda zobowiązuje się do codziennego rozważania jednej tajemnicy różańcowej. Liczba osób we wspólnocie podstawowej odpowiada liczbie tajemnic różańca świętego.
2. Zgodnie z pragnieniem założycielki Żywego Różańca, Pauliny Jaricot, która chciała „uczynić różaniec modlitwą wszystkich” i „poprzez różaniec odnowić wiarę”, Żywy Różaniec podkreśla wspólnotowy charakter rozważania tajemnic różańcowych. Choć każdy z członków Żywego Różańca modli się tajemnicą, która jemu przypadła, w miejscu i czasie przez siebie wybranym, to jednak istotną dla Żywego Różańca jest więź modlitewna, rozumiana jako świadomość wspólnej modlitwy w podjętych intencjach.
3. Dla podkreślenia wspólnoty modlitwy członkowie Żywego Różańca, tam gdzie jest to możliwe, przynajmniej raz w miesiącu zbierają się na wspólną modlitwę.
4. Zaleca się tworzenie ścisłych więzów między członkami Żywego Różańca, tak aby uwypuklić wspólnotowy charakter Kościoła.
5. W łączności z całym Kościołem Żywy Różaniec podejmuje jako główną intencję swoich modlitw intencje polecane przez Ojca Świętego w Papieskiej Światowej Sieci Modlitwy i inne intencje podawane przez papieża oraz intencje polecane przez biskupa miejsca.
6. Mając na uwadze to, co zostało powiedziane w ust. 1-3, zgodnie z zamysłem założycielki Pauliny Jaricot program duchowy Żywego Różańca obejmuje:
 - 1) wypraszenie miłosierdzia Bożego przez wstawiennictwo Maryi, Matki Bożej;
 - 2) troskę o wzrost wiary w duszach ludzkich;
 - 3) krzewienie modlitwy różańcowej;
 - 4) wspieranie misyjnej działalności Kościoła;
 - 5) troskę o wierność nauczaniu Kościoła – za wzorem św. Dominika.

§ 3

STRUKTURA

1. Stowarzyszenie Żywego Różańca podlega Konferencji Episkopatu Polski, która zatwierdza jego Statut i wybiera Moderadora Krajowego spośród trzech kandydatów, których przedstawia Konferencja Moderatorów Diecezjalnych. Kadencja Moderadora Krajowego trwa 5 lat; może pełnić tę funkcję przez dwie kolejne kadencje.

2. Konferencję Moderatorów Diecezjalnych tworzą wszyscy moderatorzy diecezjalni oraz członkowie Zarządu.

3. Konferencja Moderatorów Diecezjalnych w głosowaniu zwyczajnym wyłania Zarząd Stowarzyszenia, w skład którego wchodzi: pięciu moderatorów diecezjalnych oraz przedstawiciel Papieskich Dziel Misyjnych, przedstawiciel redakcji czasopisma formacyjnego, jakim dla Żywego Różańca jest miesięcznik „Różaniec” i przedstawiciel wspólnoty o której mowa w punkcie 13 tegoż paragrafu. Kadencja Zarządu trwa 5 lata. Moderatorzy diecezjalni mogą być wybierani do Zarządu kolejno przez dwie kadencje.

4. Przewodniczącym Zarządu Stowarzyszenia i Konferencji Moderatorów Diecezjalnych jest Moderator Krajowy.

5. Siedzibą Stowarzyszenia Żywego Różańca i Zarządu jest Dom Wydawnictwa Sióstr Loretańek w Warszawie, ul. L. Żeligowskiego 16/20.

6. Na terenie diecezji Żywy Różaniec podlega biskupowi miejsca, który mianuje moderatora diecezjalnego oraz określa sposób współpracy między wspólnotami Żywego Różańca.

7. W parafii grupy Żywego Różańca podlegają władzy proboszcza, który sprawuje ją osobiście lub przez wyznaczonego kapłana, zwanego moderatorem parafialnym.

8. Wspólnoty Żywego Różańca powstałe przy szkołach, wspólnotach zakonnych oraz innych ośrodkach pozostają w łączności z proboszczem parafii, na terenie której powstały.

9. Róże Różańcowe powstałe w przestrzeni internetowej lub w inny sposób, mogą być włączone do Żywego Różańca jeżeli przyjmują jego Statut. Inicjator czy założyciel takiej róży/koła współpracuje z proboszczem parafii, do której należy.

10. Podstawową jednostką Żywego Różańca jest wspólnota dwudziestu osób zwana „kołem” lub „różą”. Na czele róży/koła stoi zelator/zelatorka wyłaniany/wyłaniana według miejscowej tradycji.

11. Wszyscy zelatorzy w parafii tworzą Parafialną Radę Żywego Różańca, która może z pośród siebie wybrać osobę koordynującą ich pracę, zwaną Zelatorem Parafialnym.

12. Członkowie Żywego Różańca posługują się Ceremoniałem Żywego Różańca i Modlitewnikiem Żywego Różańca zatwierdzonym przez właściwą władzę kościelną.

13. Do Stowarzyszenia Żywy Różaniec mogą być formalnie włączone inne wspólnoty różańcowe (jak, np. Wspólnota „Różaniec Rodziców”), które akceptują statut Stowarzyszenia Żywy Różaniec i na pisemną prośbę tej wspólnoty będą przyjęte przez Konferencję Moderatorów Diecezjalnych do niniejszego Stowarzyszenia. Wspólnoty te mogą zachować swoje cele, reguły działania i nazewnictwo oraz charakteryzujące ich logo dołączając do niego logo Stowarzyszenia Żywy Różaniec.

14. Kadencja osób wybranych do pełnienia funkcji Moderatora Krajowego i Zarządu na 3 lata z dniem wejścia w życie znowelizowanego Statutu zostaje przedłużona do 5 lat, liczonych od dnia wyboru.

§ 4

PRZYNALEŻNOŚĆ

1. Do Żywego Różańca może należeć każdy ochrzczony, który tego prawa nie został pozbawiony przez prawo kościelne.

2. Do Żywego Różańca przystępuje osoba przez wyrażenie swej decyzji wobec zelatora/zelatorki lub proboszcza czy moderatora parafialnego.

3. Ten, kto został przyjęty do Żywego Różańca, nie może być z niego usunięty, chyba że inaczej o tym mówi prawo kanoniczne.

4. Przynależność do Żywego Różańca nie wyklucza przynależności do innych stowarzyszeń i ruchów o charakterze modlitewnym, formacyjnym czy apostołskim.

§ 5

ZADANIA I OBOWIĄZKI

1. Zadania i obowiązki członków Żywego Różańca:

- 1) codzienne rozważanie jednej wyznaczonej tajemnicy różańca świętego; opuszczenie tej modlitwy nie sprowadza grzechu ciężkiego;
- 2) udział w miesięcznym spotkaniu formacyjnym połączonym ze zmianą tajemnic lub zmiana samodzielna według wskazań zelatora/zelatorki;
- 3) uczestnictwo w życiu sakramentalnym Kościoła;
- 4) rozszerzanie czci Najświętszej Maryi Panny przykładem życia i działalnością apostołską, zwłaszcza przez krzewienie modlitwy różańcowej;
- 5) odważne stawanie w obronie wiary;
- 6) udział w pogrzebie członka Żywego Różańca należącego do tej samej róży/koła;
- 7) kapłani należący do Stowarzyszenia ofiarowują raz w roku Ofiarę Mszy świętej w intencji Żywego Różańca;
- 8) osoby zakonne ofiarowują w tej samej intencji jedną Komunię świętą w roku.

2. Zadania i obowiązki zelatora/zelatorki:
 - 1) dba o swoje życie duchowe i formację osobistą;
 - 2) troszczy się o prawdziwego ducha modlitwy we wspólnotie;
 - 3) czuwa nad pełnym składem osobowym róży/koła oraz koordynuje comiesięczną wymianę tajemnic;
 - 4) zachęca członków do gorliwej działalności apostołskiej, zwłaszcza wśród chorych i ubogich;
 - 5) utrzymuje stałą łączność między kapłanem odpowiedzialnym za Żywy Różaniec a różą/kołem i między różami/kołami;
 - 6) odwiedza chorych członków róży/koła;
 - 7) zbiera składki na Mszę świętą, dzieła charytatywne, misje i inne cele.
3. Zadania i obowiązki moderatora parafialnego:
 - 1) przyjmuje członków do Żywego Różańca i prowadzi Parafialną Księgę Żywego Różańca;
 - 2) dba o formację zelatorów i członków Żywego Różańca;
 - 3) prowadzi miesięczne nabożeństwa i podaje intencje na dany miesiąc;
 - 4) współpracuje z moderatorem diecezjalnym;
 - 5) tam, gdzie istnieje Parafialna Rada Żywego Różańca, koordynuje jej pracę, dbając o współpracę wszystkich zelatorów;
 - 6) koordynuje funkcjonowanie róż internetowych, które istnieją w parafii.
4. Zadania i obowiązki moderatora diecezjalnego:
 - 1) jest odpowiedzialny za Żywy Różaniec w diecezji;
 - 2) organizuje spotkania zelatorów i moderatorów w diecezji;
 - 3) raz w roku organizuje ogólnodiecezjalne spotkanie członków Żywego Różańca;
 - 4) dba o formację teologiczną i duchową wszystkich członków Żywego Różańca;
 - 5) na mocy swej nominacji jest członkiem Konferencji Moderatorów Diecezjalnych Żywego Różańca i uczestniczy w jej spotkaniach;
 - 6) do wypełnienia swoich zadań może powołać Diecezjalną Radę Żywego Różańca, którą zatwierdza Biskup Diecezjalny;
 - 7) czuwa nad realizacją zadań statutowych Żywego Różańca w diecezji;
 - 8) współpracuje z Diecezjalnym Dyrektorem Papieskich Dziel Misyjnych;
 - 9) koordynuje funkcjonowanie róż internetowych, które istnieją w diecezji.
5. Zadania i obowiązki Konferencji Moderatorów Diecezjalnych:
 - 1) stanowi forum dzielenia się doświadczeniem w zakresie krzewienia modlitwy różańcowej;
 - 2) koordynuje działania Żywego Różańca na terenie całej Polski;
 - 3) wybiera w głosowaniu zwyczajnym spośród swoich członków trzech kandydatów do funkcji Krajowego Moderatora i przedstawia ich Konferencji Episkopatu Polski;
 - 4) wybiera w głosowaniu zwyczajnym spośród Moderatorów Diecezjalnych pięciu kandydatów do Zarządu Stowarzyszenia Żywy Różaniec;
 - 5) przeprowadza zmiany statutu Stowarzyszenia Żywy Różaniec i przedstawia je do zatwierdzenia Konferencji Episkopatu Polski;
 - 6) podejmuje decyzję o formalnym włączeniu do Stowarzyszenia Żywy Różaniec innych wspólnot różańcowych na ich wcześniejszą pisemną prośbę;
 - 7) współpracuje z innymi ruchami różańcowymi.
6. Zadania i obowiązki Zarządu Stowarzyszenia Żywego Różańca:
 - 1) przygotowuje program i materiały formacyjne dla Żywego Różańca;
 - 2) przygotowuje ogólnopolskie spotkania i rekolekcje dla członków Żywego Różańca;
 - 3) służy radą i pomocą w rozstrzyganiu spornych kwestii odnoszących się do zachowywania statutu na szczeblu diecezjalnym.

7. Zadania i obowiązki Krajowego Moderadora Żywego Różańca:
- 1) reprezentuje Stowarzyszenie Żywy Różaniec na zewnątrz;
 - 2) zwołuje spotkania Zarządu Stowarzyszenia i Konferencji Moderatorów Diecezjalnych i im przewodniczy;
 - 3) reprezentuje Żywy Różaniec przed Konferencją Episkopatu Polski i raz w roku przedstawia jej sprawozdanie z działalności Żywego Różańca;
 - 4) współpracuje z Dyrektorem Papieskich Dziel Misyjnych w Polsce, redakcją miesięcznika „Różaniec” i wspólnotami o których mowa w § 3 ust. 13.

§ 6

PRZYWILEJE CZŁONKÓW ŻYWEGO RÓŻAŃCA

1. Każdy z członków Żywego Różańca, na podstawie przywileju udzielonego przez Stolicę Apostolską (Dekret Penitencjarii Apostolskiej z dnia 25.10.1967), może zyskać odpust zupełny pod zwykłymi warunkami w dniu:
 - 1) przyjęcia do Stowarzyszenia Żywego Różańca;
 - 2) uroczystości Narodzenia Pańskiego;
 - 3) uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego;
 - 4) uroczystości Zwiastowania Pańskiego;
 - 5) uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny;
 - 6) wspomnienia Najświętszej Maryi Panny Różańcowej;
 - 7) uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny;
 - 8) święta Ofiarowania Pańskiego.
2. Uczestniczy w dobrach duchowych Zakonu Kaznodziejskiego.
3. Uczestniczy w obietnicach Najświętszej Maryi Panny dotyczących tych, którzy odmawiają różaniec.
4. Wszyscy członkowie Żywego Różańca są otoczeni modlitwą pozostałych członków Żywego Różańca, tak za życia, jak i po śmierci.

Niniejszy Statut Stowarzyszenia Żywy Różaniec został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, na mocy Uchwały nr 21/393/2022 z dnia 11 października 2022 r., na czas nieokreślony.

+ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ Artur G. Miziński
Sekretarz Generalny KEP

ZAŁĄCZNIK NR 1

DO STATUTU STOWARZYSZENIA ŻYWY RÓŻANIEC

Stowarzyszenie Żywy Różaniec posiada jako oznaczenie graficzne logotyp w kolorze niebieskim na tle białym, w formie językowej polskiej.

Uchwała nr 22/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 11 października 2022 r.
w sprawie zmiany i przyjęcia tekstu jednolitego
Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., podstawie § 17 Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, postanawia, co następuje:

§ 1

Zgodnie z projektem zmian przyjętym na mocy Uchwały Nr 5/2022 Rady Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski z dnia 8 września 2022 r., w rozdziale II. Cele, zasady, formy i zakres działalności Fundacji, w § 2 ust. 1 Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski, wprowadza się następujące zmiany:

1) pkt 4 i 5 przyjmuje następujące brzmienie:

„4) udzielanie wszechstronnej pomocy i wsparcia osobom, które zostały skrzywdzone wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności, oraz w okolicznościach, o których mowa w kan. 1395 § 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego, przez osoby duchowne lub inne osoby działające w ramach Kościoła Katolickiego, w instytucjach Kościoła Katolickiego lub w ramach aktywności wychowawczej, edukacyjnej oraz duszpasterskiej Kościoła Katolickiego;

5) wspieranie struktur Kościoła Katolickiego w kształtowaniu systemu prewencji oraz odpowiedniego nadzoru nad osobami podejrzanymi, oskarżonymi i osądzonymi za popełnienie czynów, o których mowa wyżej, a także w udzielaniu pomocy osobom, które zostały skrzywdzone bezpodstawnymi oskarżeniami;”;

2) po pkt 5 dodaje się pkt 6 w następującym brzmieniu:

„6) wspieranie – w miarę możliwości – osób skrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności przez osoby niezwiązane instytucjonalnie z Kościołem Katolickim.”.

§ 2

Przyjmuje się tekst jednolity Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski w brzmieniu wskazanym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem wpisu zmiany Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski w Krajowym Rejestrze Sądowym*.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

* *Przyp. red. Wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego o zmianie Statutu Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski dokonano w dniu 10 stycznia 2023 r.*

Preambula

Wobec szkód indywidualnych, społecznych i wspólnotowych spowodowanych przestępstwami niektórych duchownych czy innych osób związanych z Kościołem Katolickim, oraz wobec naruszenia świętych dóbr powierzonych przez Boga Kościołowi, które winien on chronić na wzór i pod opieką św. Józefa, otaczającego troską Dziecię Jezus i Jego Matkę, a także wobec złożoności czynników ryzyka, jakie sprzyjały grzechowi i przestępstwu, poczuwamy się do odpowiedzialności za ochronę dzieci i młodzieży przed jakąkolwiek formą przemocy zawsze przyćmiewającą blask Ewangelii.

Jesteśmy przy tym przekonani, że to przede wszystkim sprawcy, którzy skrzywdzili dzieci lub młodzież we wspólnocie Kościoła Katolickiego w najbardziej delikatnej sferze seksualności są zobowiązani zadośćuczynić za wyrządzoną krzywdę i zrobić wszystko, aby przyczynić się do odbudowania dóbr naruszonych grzechem i przestępstwem.

Ucząc się z gorzkich lekcji przeszłości i pragnąc, aby takie grzechy i przestępstwa w jakiegokolwiek formie nie miały więcej miejsca we wspólnocie Kościoła Katolickiego, chcemy potwierdzić to pragnienie konkretnymi i skutecznymi działaniami, które będą promować i wspierać wielorakie zaangażowanie na rzecz uzdrowienia osób skrzywdzonych oraz będą zapobiegać przestępstwom przez budowanie bezpiecznego środowiska dla integralnego rozwoju dzieci i młodzieży.

Jednocześnie w celu stworzenia środowisk bezpiecznych, zwłaszcza dla dzieci, młodzieży i osób z niepełnosprawnością, deklarujemy współpracę z innymi środowiskami, podejmującymi podobne działania, w tym prowadzącymi zadania edukacyjne, oświatowe, kulturalne, artystyczne i sportowe.

Dla realizacji powyższych celów Konferencja Episkopatu Polski powołuje Fundację Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski i nadaje jej następujący statut

STATUT

Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski

(tekst jednolity uwzględniający zmianę wprowadzoną na podstawie
Uchwały nr 22/393/2022 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 11 października 2022 r.)

I. Postanowienia ogólne

§ 1

1. Fundacja Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski (dalej: „Fundacja”), ustanowiona przez Konferencję Episkopatu Polski (dalej: „Fundator”) aktem notarialnym sporządzonym w dniu 22 listopada 2019 r., repertorium A nr 4548/2019 przed notariuszem Aliną Cytryńską – notariuszem w Warszawie, działa na podstawie przepisów prawa polskiego, w tym w szczególności postanowień Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 1491; dalej: „UOF”) i Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1347; dalej: „USPKK”) oraz postanowień niniejszego statutu (dalej: „Statut”).
2. Siedzibą Fundacji jest Warszawa.
3. Fundacja działa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania celów Fundacja może prowadzić działalność także poza obszarem terytorialnym Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Nadzór państwowy nad działalnością Fundacji – ze względu na jej cele – sprawuje Minister właściwy do spraw wewnętrznych i administracji. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością Fundacji sprawuje, zgodnie z art. 58 USPKK, Fundator. W imieniu Fundatora nadzór ten będzie wykonywany przez Prezydium Konferencji Episkopatu Polski.
5. Fundacja ustanawiana jest na czas nieoznaczony.

6. Fundacja może tworzyć oddziały, filie i agencje do realizacji poszczególnych zadań, działające w ramach osobowości prawnej Fundacji i na podstawie przepisów niniejszego Statutu.
7. Fundacja może używać wyróżniającego ją znaku graficznego.
8. Fundacja jest organizacją pozarządową prowadzącą działalność pożytku publicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 688, dalej: „UDPP”).

II. Cele, zasady, formy i zakres działalności Fundacji

§ 2

1. Celem Fundacji jest:
 - 1) prowadzenie działalności na rzecz ochrony dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnością przed wykorzystywaniem seksualnym;
 - 2) prowadzenie i organizowanie działań na rzecz uwrażliwiania społeczeństwa i reagowania na przypadki krzywdzenia dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnością;
 - 3) prowadzenie, wspieranie i promowanie działań na rzecz kształtowania zasad prewencji wykorzystywania seksualnego dzieci, młodzieży, osób z niepełnosprawnością;
 - 4) udzielanie wszechstronnej pomocy i wsparcia osobom, które zostały skrzywdzone wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności, oraz w okolicznościach, o których mowa w kan. 1395 § 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego, przez osoby duchowne lub inne osoby działające w ramach Kościoła Katolickiego, w instytucjach Kościoła Katolickiego lub w ramach aktywności wychowawczej, edukacyjnej oraz duszpasterskiej Kościoła Katolickiego;
 - 5) wspieranie struktur Kościoła Katolickiego w kształtowaniu systemu prewencji oraz odpowiedniego nadzoru nad osobami podejrzanymi, oskarżonymi i osądzonymi za popełnienie czynów, o których mowa wyżej, a także w udzielaniu pomocy osobom, które zostały skrzywdzone bezpodstawnymi oskarżeniami;
 - 6) wspieranie – w miarę możliwości – osób skrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności przez osoby niezwiązane instytucjonalnie z Kościołem Katolickim.
2. Cele Fundacji nie obejmują jakiegokolwiek postaci naprawy szkód, wypłaty odszkodowań lub wypłaty zadośćuczynień z tytułu szkód majątkowych lub niemajątkowych wyrządzonych osobom skrzywdzonym, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5, lub członkom ich rodzin.

§ 3

1. Fundacja realizuje swoje cele statutowe poprzez:
 - 1) organizowanie, prowadzenie i finansowanie pomocy terapeutycznej, edukacyjnej, psychologicznej, oświatowej, prawnej i stypendialnej osobom skrzywdzonym wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności;
 - 2) organizowanie i finansowanie regionalnych centrów pomocy osobom skrzywdzonym, punktów konsultacyjnych oraz telefonów zaufania;
 - 3) koordynowanie i finansowanie projektów terapeutycznych;
 - 4) organizowanie i finansowanie funduszu edukacyjno-stypendialnego;
 - 5) organizowanie, koordynowanie i finansowanie działalności edukacyjnej i szkoleniowej, a także podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym i stanowiących adekwatną reakcję na nieprawidłowe zachowanie związane z wyżej wskazanym wykorzystaniem seksualnym;
 - 6) prowadzenie akcji charytatywnych;
 - 7) organizowanie, prowadzenie i finansowanie konferencji, kongresów, szkoleń, kursów, debat, prezentacji, prelekcji, warsztatów naukowych, wykładów i odczytów;

- 8) upowszechnianie celów Fundacji w Internecie, w środkach masowego przekazu, w formie audycji telewizyjnych lub radiowych, artykułów prasowych oraz reportaży, wywiadów w prasie, radiu i telewizji;
 - 9) współpracę z kościelnymi osobami prawnymi, a w szczególności z Fundatorem, diecezjami, instytutami życia konsekrowanego i stowarzyszeniami życia apostołskiego, publicznymi i prywatnymi stowarzyszeniami wiernych, Caritas Polska i Caritas diecezjalnymi oraz innymi podmiotami kościelnymi w zakresie realizacji oraz upowszechniania celów statutowych celów Fundacji;
 - 10) współpracę z organami administracji rządowej, organami administracji samorządowej i innymi podmiotami administracji publicznej, a także organizacjami społecznymi, instytucjami międzynarodowymi, osobami prawnymi i fizycznymi, w zakresie realizacji oraz upowszechniania celów statutowych Fundacji.
2. Fundacja realizuje swoje cele w szczególności we współpracy z Delegatem Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, Koordynatorem Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży, Centrum Ochrony Dziecka oraz innymi podmiotami i ośrodkami zajmującymi się pomocą skrzywdzonym wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności.
 3. Fundacja jest uprawniona do udzielania wszechstronnego wsparcia, w tym wsparcia finansowego, dla realizowanych przez podmioty, o których mowa w ust. 2 powyżej, działań pomocowych na rzecz osób skrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności, jak również może wspierać działalność innych osób i instytucji zgodną z jej celami, w tym podmiotów zrzeszających lub reprezentujących osoby skrzywdzone, a także udzielać bezpośredniego wsparcia dla osób fizycznych skrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym jako osoby małoletnie, w stanie niepełnosprawności lub bezradności – z zastrzeżeniem ust. 4 poniżej.
 4. Środki Fundacji nie mogą być przeznaczone, bezpośrednio lub pośrednio, na finansowanie odszkodowań lub zadośćuczynień z tytułu szkód majątkowych lub niemajątkowych wyrządzonych osobom skrzywdzonym, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 4 i 5 Statutu, lub członkom ich rodzin, jak również na wypłatę jakichkolwiek postaci rekompensat lub innych świadczeń o charakterze kompensacyjnym.

III. Majątek Fundacji

§ 4

1. Majątek Fundacji obejmuje Fundusz Założycielski oraz mienie nabyte przez Fundację w toku działania Fundacji.
2. Fundusz Założycielski stanowią środki pieniężne w kwocie 2 500 000 zł (słownie: dwa i pół miliona złotych), określone w akcie o ustanowieniu Fundacji (dalej: „**Fundusz Założycielski**”).
3. Fundacja odpowiada za swoje zobowiązania całym swoim majątkiem.

IV. Dochody Fundacji

§ 5

1. Dochody Fundacji pochodzą z:
 - 1) środków przekazanych przez diecezje lub inne kościelne osoby prawne;
 - 2) dotacji i subwencji osób prawnych i dotacji budżetowych Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego;
 - 3) darowizn, spadków, zapisów lub innego rodzaju przysporzeń poczynionych na rzecz Fundacji przez osoby fizyczne, prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej;
 - 4) zasądzonych przez sądy kościelne lub wyznaczanych przez przełożonych kościelnych dekretem wpłat na rzecz Fundacji;

- 5) form finansowania określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*;
 - 6) odsetek od środków pieniężnych zdeponowanych w bankach krajowych albo w oddziałach unijnych instytucji kredytowych;
 - 7) dochodów pochodzących ze zbiorów publicznych;
 - 8) dochodów pochodzących z czynności prawnych dotyczących majątku ruchomego i nieruchomości;
 - 9) innych źródeł dopuszczonych prawem.
2. W przypadku powołania Fundacji do dziedziczenia, Zarząd składa oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza albo odrzuca spadek.
 3. Dochody Fundacji pochodzące z darowizn, spadków lub zapisów będą mogły być wykorzystane zgodnie z decyzjami Zarządu Fundacji, o ile darczyńca, spadkodawca, lub zapisodawca w akcie darowizny czy testamentie nie postanowił inaczej.
 4. Dochody Fundacji są w całości przeznaczane na realizację celów statutowych Fundacji będących działalnością pożytku publicznego.
 5. Fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej.
 6. Fundacja nie może udzielać pożyczek lub poręczeń czy innych postaci zabezpieczenia w stosunku do zobowiązań zaciąganych przez członków organów Fundacji lub pracowników Fundacji oraz osób, z którymi członkowie organów Fundacji lub pracownicy Fundacji pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli (dalej: „**osoby bliskie**”).
 7. Fundacja nie może przekazywać swojego majątku na rzecz członków organów Fundacji lub pracowników Fundacji oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż znajdujące zastosowanie wobec jakichkolwiek osób trzecich.
 8. Fundacja nie może wykorzystywać swojego majątku na rzecz członków organów Fundacji lub pracowników Fundacji oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż znajdujące zastosowanie wobec jakichkolwiek osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu Fundacji.
 9. Fundacja nie może dokonywać zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organów Fundacji lub pracownicy Fundacji oraz ich osoby bliskie, na zasadach innych niż znajdujące zastosowanie wobec osób trzecich lub po cenach wyższych niż ceny rynkowe.

V. Działalność pożytku publicznego

§ 6

1. Fundacja realizuje swoje cele statutowe poprzez prowadzenie nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w następującym zakresie:
PKD 85.59.B. – pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane;
PKD 86.90.Z. – pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej, gdzie indziej niesklasyfikowana;
PKD 88.99.Z. – pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowana.
2. Fundacja może ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego w rozumieniu przepisów UDPP.

VI. Organy Fundacji

§ 7

1. Organami Fundacji są: Rada Fundacji oraz Zarząd Fundacji (dalej: „**Zarząd**”).
2. Członkowie organów Fundacji są obowiązani wykonywać swoje obowiązki z najwyższą starannością i kierować się zawsze dobrem Fundacji, zważając na realizację celów Fundacji.
3. Członkami organów Fundacji nie mogą być osoby skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

4. Członkami Rady Fundacji nie mogą być osoby będące członkami Zarządu oraz osoby bliskie wobec członków Zarządu, jak również pozostające z członkami Zarządu w zależności służbowej.

VII. Rada Fundacji

§ 8

1. Rada Fundacji jest organem nadzorczym i opiniującym Fundacji.
2. Rada Fundacji składa się z pięciu do dziewięciu członków, w tym Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. ochrony dzieci i młodzieży oraz Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski.
3. Kadencja Rady Fundacji jest wspólna i wynosi cztery lata.
4. Na czele Rady Fundacji stoi Przewodniczący, którym jest Delegat Konferencji Episkopatu Polski ds. ochrony dzieci i młodzieży.
5. Z zastrzeżeniem ust. 4, członkowie Rady Fundacji, w tym jej Wiceprzewodniczący, są powoływani i odwoływani przez Fundatora. Dopuszczalne jest powołanie członka Rady Fundacji w czasie trwania kadencji Rady Fundacji na okres pozostający do końca kadencji oraz odwołanie członka Rady Fundacji w każdym czasie.
6. Członkostwo w Radzie Fundacji ustaje z chwilą pisemnej rezygnacji członka Rady Fundacji z członkostwa w Radzie Fundacji, z chwilę jego odwołania z Rady Fundacji, śmierci lub upływu kadencji Rady Fundacji.

§ 9

1. Do zadań Rady Fundacji należy:
 - 1) powoływanie i odwoływanie członków Zarządu;
 - 2) ustalanie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu i zawieranie z nimi umów związanych z pełnieniem przez nich funkcji;
 - 3) zatwierdzanie regulaminu organizacyjnego Fundacji oraz regulaminu Fundacji;
 - 4) zatwierdzanie rocznego planu działania i planu finansowego Fundacji;
 - 5) zatwierdzanie wieloletnich planów działania opracowywanych przez Zarząd;
 - 6) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu z działalności Fundacji oraz sprawozdań finansowych;
 - 7) udzielanie absolutorium członkom Zarządu;
 - 8) nadzór nad działalnością Fundacji;
 - 9) wyrażanie zgody na rozporządzenie składnikiem majątku Fundacji o wartości przekraczającej 100.000 (słownie: sto tysięcy) złotych;
 - 10) podejmowanie uchwał w sprawie projektu zmian w Statucie Fundacji;
 - 11) wyrażanie opinii we wszelkich uznanych przez nią za istotne sprawach w drodze uchwał podejmowanych z własnej inicjatywy lub na wniosek Zarządu.
2. W celu realizacji swoich uprawnień nadzorczych Rada Fundacji może żądać wglądu do wszelkich dokumentów Fundacji oraz przedstawienia przez Zarząd i pracowników Fundacji wszelkich dokumentów dotyczących działalności Fundacji, jak również składania ustnych lub pisemnych wyjaśnień oraz rewizji stanu majątku i działalności Fundacji.
3. Rada Fundacji wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować w drodze uchwały swoich członków do czasowego samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych. Upoważniony członek Rady Fundacji jest zobowiązany do niezwłocznego składania Radzie Fundacji pisemnego sprawozdania z wykonywanych czynności.
4. Do zawierania umów z członkami Zarządu upoważniony jest samodzielnie Przewodniczący Rady Fundacji lub inny jej członek, upoważniony przez Radę Fundacji.

§ 10

1. Rada Fundacji zbiera się na posiedzeniach zwoływanych w miarę potrzeby, co najmniej dwa razy w roku kalendarzowym.
2. Posiedzenia Rady Fundacji zwołuje Przewodniczący Rady Fundacji z własnej inicjatywy bądź na wniosek Fundatora lub Zarządu zgłoszony na piśmie.
3. Przewodniczący Rady Fundacji kieruje pracami i przewodniczy posiedzeniom Rady Fundacji. Pod nieobecność Przewodniczącego Rady Fundacji zastępuje go Wiceprzewodniczący Rady, a w razie jego nieobecności – członek Rady Fundacji upoważniony odpowiednio przez Przewodniczącego Rady Fundacji albo przez Fundatora.
4. Rada Fundacji podejmuje decyzje w formie uchwał zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy liczby jej członków. W razie równej liczby głosów decyduje głos Przewodniczącego Rady Fundacji.
5. Uchwały Rady Fundacji mogą być podejmowane bez odbycia posiedzenia w drodze głosowania pisemnego, o ile wszyscy członkowie Rady Fundacji zostaną o tym powiadomieni ze stosownym wyprzedzeniem i żaden z członków Rady Fundacji nie zgłosi sprzeciwu co do takiej formy głosowania.

§ 11

1. Członkom Rady Fundacji z tytułu udziału w jej pracach nie przysługuje wynagrodzenie. Rada Fundacji, za zgodą Fundatora wyrażoną na piśmie pod rygorem nieważności, może określić zasady zwrotu kosztów poniesionych z tytułu dojazdu na posiedzenia Rady Fundacji lub innych kosztów poniesionych w związku z udziałem w jej pracach.
2. Posiedzenia Rady Fundacji odbywają się w siedzibie Fundacji lub – w przypadkach uzasadnionych – poza siedzibą Fundacji.
3. Obsługę prac Fundacji zapewnia Zarząd.
4. Szczegółowy tryb działania Rady Fundacji może zostać określony w Regulaminie działania Rady Fundacji, zatwierdzanym przez Fundatora.

VIII. Zarząd Fundacji**§ 12**

Zarząd kieruje działalnością Fundacji i reprezentuje ją na zewnątrz.

§ 13

1. Zarząd składa się z dwóch do czterech członków, w tym Prezesa Zarządu.
2. Zarząd powoływany jest przez Radę Fundacji na okres wspólnej kadencji trwającej trzy lata. Dopuszczalne jest powołanie członka Zarządu w czasie trwania kadencji Zarządu na okres pozostający do końca kadencji oraz odwołanie członka Zarządu w każdym czasie.
3. Decyzje Rady Fundacji, o których mowa w ust. 2, wchodzi w życie po ich zatwierdzeniu przez Fundatora.
4. Pierwszy Zarząd powołuje Fundator. Skład tego Zarządu może być uzupełniony w czasie jego kadencji zgodnie z ust. 2 i 3.
5. Po upływie kadencji dotychczasowy Zarząd wypełnia swoje obowiązki do czasu powołania Zarządu nowej kadencji.
6. Członkostwo w Zarządzie ustaje z chwilą pisemnej rezygnacji członka Zarządu z członkostwa w Zarządzie, z chwilą jego odwołania z Zarządu, śmierci lub upływu kadencji Zarządu.

§ 14

1. Do zadań Zarządu należy w szczególności:
 - 1) podejmowanie działań w celu realizacji statutowych celów Fundacji;
 - 2) przygotowanie regulaminu organizacyjnego Fundacji oraz regulaminu Fundacji;

- 3) uchwalanie rocznych planów i wieloletnich planów działania Fundacji oraz planu finansowego oraz ich przedkładanie Radzie Fundacji;
 - 4) sporządzanie sprawozdań z działalności Fundacji, rocznych sprawozdań finansowych oraz przedkładanie ich Radzie Fundacji oraz właściwym organom;
 - 5) sprawowanie zarządu nad majątkiem Fundacji;
 - 6) podejmowanie decyzji we wszelkich sprawach nie zastrzeżonych do kompetencji Rady Fundacji;
 - 7) ustalanie zasad zatrudniania i wynagradzania oraz wielkości środków na wynagrodzenia, po uzyskaniu pozytywnej opinii Fundatora;
 - 8) podejmowanie decyzji o utworzeniu oraz likwidacji oddziałów, filii i agencji Fundacji, po uzyskaniu zgody Fundatora;
 - 9) przyjmowanie subwencji, darowizn, spadków lub zapisów testamentowych.
2. Zarząd przedkłada Radzie Fundacji sprawozdania z działalności Fundacji oraz roczne sprawozdania finansowe do dnia 31 marca kolejnego roku kalendarzowego.

§ 15

1. Zarząd podejmuje decyzje na posiedzeniach w formie uchwał podjętych zwykłą większością głosów podjętych przy obecności co najmniej połowy liczby jego członków. W razie równej liczby głosów decyduje głos Prezesa Zarządu.
2. Zarząd zbiera się na posiedzeniach zwoływanych przez Prezesa Zarządu w miarę potrzeby. W przypadku braku zwołania posiedzenia przez Prezesa Zarządu każdy z członków Zarządu jest uprawniony do zwołania posiedzenia Zarządu.
3. Uchwały Zarządu mogą być podejmowane bez odbycia posiedzenia w drodze głosowania pisemnego, o ile żaden z jego członków nie zgłosi sprzeciwu co do takiej formy głosowania.
4. Szczegółowy tryb działania Zarządu może zostać określony w Regulaminie działania Zarządu, zatwierdzanym przez Radę Fundacji.

IX. Sposób reprezentacji

§ 16

1. Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych i niemajątkowych oraz reprezentowania Fundacji w sądzie i poza sądem uprawnionych jest dwóch Członków Zarządu działających łącznie.
2. Zarząd Fundacji jest uprawniony do ustanawiania pełnomocników.

X. Zmiana Statutu

§ 17

Decyzje w przedmiocie zmiany Statutu lub celów Fundacji podejmuje Fundator.

XI. Postanowienia końcowe

§ 18

1. Fundacja może się połączyć z inną fundacją dla efektywnego realizowania swoich celów.
2. W sprawie połączenia, o którym mowa w ust. 1, uchwałę podejmuje Rada Fundacji – po uzyskaniu opinii Zarządu. Uchwała Rady Fundacji do ważności wymaga zatwierdzenia przez Fundatora.
3. Połączenie z inną fundacją nie może nastąpić, jeżeli w jego wyniku mógłby ulec istotnej zmianie którykolwiek z celów Fundacji.

§ 19

1. W razie osiągnięcia celów, dla których Fundacja została ustanowiona lub w razie wyczerpania się jej środków finansowych i majątku – Fundacja ulega likwidacji w sposób określony w ust. 2 i 3.
2. Uchwałę o likwidacji Fundacji podejmuje Fundator – z własnej inicjatywy, po konsultacji z Radą Fundacji, bądź na wniosek Rady Fundacji.

3. W uchwale o likwidacji Fundacji Fundator wyznacza likwidatora i określa przeznaczenie majątku pozostałego po likwidacji Fundacji, przy zachowaniu zasad z § 2 ust. 1 Statutu.

Statut Fundacji Świętego Józefa Konferencji Episkopatu Polski został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na mocy uchwały nr 2/385/2019 z dnia 18 listopada 2019 r., znowelizowany na mocy uchwały nr 22/389/2022 z dnia 11 października 2022 r.

Uchwała nr 23/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie ustanowienia Fundacji Radość Miłości

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP wyraża zgodę na ustanowienie Fundacji Radość Miłości, która będzie działać na podstawie prawa państwowego, w szczególności ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. *o fundacjach* (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 2167) oraz ustawy z dnia 17 maja 1989 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, z późn. zm.).

Na fundusz założycielski Konferencja Episkopatu Polski przeznaczona 5 000 zł.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* do reprezentowania w zakresie wykonywania uchwał odnoszących się do spraw ww. Fundacji, w szczególności do podpisania w imieniu Fundatora oświadczenia – w formie aktu notarialnego – o ustanowieniu tejże Fundacji, Konferencja Episkopatu Polski wskazuje bp. Artura G. Mizińskiego, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski oraz jego następców.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Uchwała nr 24/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie ustalenia statutu
Fundacji Radość Miłości

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP w związku z art. 5 ust 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. *o fundacjach* (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 2167), ustala statut Fundacji Radość Miłości. Statut stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

Uchwała wchodzi w życie z dniem wpisania Fundacji Radość Miłości do Krajowego Rejestru Sądowego*.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

* *Przyp. red. Fundacja Radość Miłości została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 16 grudnia 2022 r.*

STATUT
FUNDACJI RADOŚĆ MIŁOŚCI*

Postanowienia ogólne

§ 1

Fundacja pod nazwą Fundacja Radość Miłości, zwana dalej Fundacją, ustanowiona przez Konferencję Episkopatu Polski, zwaną dalej Fundatorem, aktem notarialnym sporządzonym w dniu 2019 r. nr rep. w Warszawie*, działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2167 ze zm.), ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1347 ze zm.) oraz innych odpowiednich aktów prawnych oraz niniejszego Statutu.

§ 2

Fundacja ma osobowość prawną.

§ 3

1. Nadzór państwowy nad działalnością Fundacji ze względu na zakres działania i cele Fundacji sprawuje minister właściwy do spraw rodziny, pracy i polityki społecznej.
2. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością Fundacji sprawuje Fundator, zgodnie z przepisami art. 58 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4

1. Siedzibą Fundacji jest miasto stołeczne Warszawa.
2. Terenem działalności Fundacji jest obszar Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym – w zakresie niezbędnym dla właściwego realizowania celów – może ona prowadzić działalność także poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 5

1. Czas trwania Fundacji jest nieoznaczony.
2. Fundacja może dla celów współpracy z zagranicą posługiwać się tłumaczeniem nazwy w językach obcych.
3. Fundacja może używać wyróżniającego ją znaku graficznego, który po zarejestrowaniu podlegać będzie ochronie prawnej.

§ 6

Fundacja odpowiada za swoje zobowiązania tylko majątkiem własnym. Za podjęte przez siebie zobowiązania Fundacja odpowiada całym swoim majątkiem, natomiast osoby zasiadające w jej organach nie ponoszą żadnej odpowiedzialności z tytułu zobowiązań Fundacji.

§ 7

1. Fundacja może ustanawiać i przyznawać wraz z innymi nagrodami i wyróżnieniami, odznaki oraz medale honorowe dla osób fizycznych i prawnych zasłużonych dla Fundacji lub realizujących zbieżne cele.
2. Fundacja może tworzyć fundusze, w tym fundusze celowe.
3. Fundacja może tworzyć oddziały, zakłady, filie, a także powoływać oraz przystępować do osób prawnych tworzonych w celach społecznie użytecznych zbieżnych z jej celami statutowymi.

* Przep. red. Fundacja Radość Miłości została ustanowiona przez Konferencję Episkopatu Polski, aktem notarialnym sporządzonym w dniu 20 października 2022 r.

4. Realizacja zadań statutowych Fundacji może być prowadzona we współpracy z innymi podmiotami, w szczególności z innymi fundacjami oraz organizacjami o podobnych celach i zadaniach.

Cele i zasady działania Fundacji

§ 8

Fundacja może prowadzić działalność pożytku publicznego odpłatnie lub nieodpłatnie oraz działalność gospodarczą.

§ 9

Cele Fundacji to:

- 1) propagowanie poszanowania prawa do życia i jego ochrony od poczęcia do naturalnej śmierci;
- 2) promocja wartości, które stanowią fundament instytucji małżeństwa i rodziny;
- 3) promowanie i wspieranie działalności duszpasterskiej na rzecz rodziny;
- 4) wsparcie rodzin i instytucji w wychowaniu dzieci;
- 5) propagowanie i ochrona katolickiej koncepcji osoby ludzkiej, małżeństwa i rodziny;
- 6) podejmowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw o charakterze społecznym, kulturalnym, edukacyjnym, zdrowotnym, ekonomicznym, które sprzyjają ochronie życia, trwałości i rozwojowi małżeństw i rodzin;
- 7) promowanie i wspieranie działalności duszpasterskiej na rzecz narzeczonych, małżeństw i rodzin;
- 8) propagowanie wartości chrześcijańskich.

§ 10

Fundacja realizuje swoje cele poprzez:

- 1) organizowanie prelekcji, sympozjów, pokazów audiowizualnych, spotkań dyskusyjnych, kongresów, konferencji, rekolekcji, warsztatów, sesji, seminariów, zlotów, konkursów, kursów, szkoleń, koncertów, projekcji filmowych, zbiorowych imprez w formie manifestacji i zgromadzeń publicznych oraz grupowych wyjazdów i pielgrzymek;
- 2) wspieranie integralnego rozwoju osoby ludzkiej, małżeństwa i rodziny, zarówno psychicznego, duchowego, fizycznego jak i społecznego;
- 3) wspieranie oraz podejmowanie badań naukowych dotyczących wszelkich aspektów związanych z celami Fundacji oraz jej pracami, a także rozpowszechnianie wyników tych badań;
- 4) organizowanie szkoleń i kursów dla osób wspierających realizację celów Fundacji,
- 5) propagowanie celów i działalności Fundacji za pośrednictwem materiałów wydawniczych oraz innych współczesnych środków społecznego przekazu;
- 6) podnoszenie kwalifikacji osób udzielających pomocy psychologicznej, medycznej i duchowej;
- 7) ochronę życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci;
- 8) działalność na rzecz macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 9) popularyzowanie idei mediacji pojednawczych, rodzinnych i społecznych;
- 10) prowadzenie działań rzeczniczych na rzecz ochrony życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci, wspierania macierzyństwa, rodzicielstwa, rodziny, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 11) współpracę z podmiotami zagranicznymi i organizacjami międzynarodowymi, których cele są zbieżne z celami statutowymi Fundacji.

§ 11

1. W realizacji swoich celów Fundacja współpracuje z władzami samorządowymi, rządowymi, Kościołem Katolickim, innymi związkami wyznaniowymi i religiami oraz z innymi organizacjami pozarządowymi. W zakresie uzasadnionym realizacją celów i zadań statutowych Fundacja może wspierać działalność innych podmiotów, w tym osób fizycznych, osób prawnych oraz

jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, pod tym jednak warunkiem, że działalność tych podmiotów jest zbieżna z celami Fundacji.

2. W zakresie uzasadnionym realizacją celów i zadań statutowych Fundacja może zatrudniać pracowników, powierzać wybranym osobom w ramach innego niż stosunek pracy stosunku prawnego wykonywanie określonych zadań lub czynności, w tym także korzystać z wolontariatu i innych prawnie dopuszczalnych form nieodpłatnego świadczenia pracy i usług.

§ 12

Fundacja może być członkiem organizacji o podobnym profilu działalności.

Majątek i dochody Fundacji

§ 13

1. Majątek Fundacji stanowi Fundusz założycielski oraz inne mienie nabyte przez Fundację w toku działania.
2. Fundusz założycielski Fundacji wynosi 5 000 zł (słownie: pięć tysięcy złotych), z czego kwota 3 000 zł (słownie: trzy tysiące złotych) jest przeznaczona na działalność statutową Fundacji, a kwota 2 000 zł (słownie: dwa tysiące złotych) jest przeznaczona na działalność gospodarczą Fundacji.

§ 14

1. Przychody Fundacji pochodzić mogą z:
 - 1) darowizn, spadków, zapisów zwykłych i zapisów windykacyjnych, dotacji, refundacji, subwencji, grantów, innych nieodpłatnych przysporzeń;
 - 2) dochodów ze zbiórek, imprez publicznych i loterii, w tym loterii charytatywnych;
 - 3) dochodów z majątku Fundacji;
 - 4) papierów wartościowych, lokat kapitałowych;
 - 5) odsetek bankowych i dochodów z majątku ruchomego i nieruchomości;
 - 6) świadczeń na cel społeczny przyznawanych w trybie art. 488 k.c.;
 - 7) nawiązek przyznawanych przez właściwy organ;
 - 8) funduszy państwowych, grantów, dotacji, subwencji;
 - 9) prowadzenia działalności gospodarczej.
2. Przychody wymienione w ust. 1 mogą pochodzić z kraju i zagranicy.
3. Nadwyżkę przychodów nad kosztami (dochód) przeznacza się na działalność statutową Fundacji.

§ 15

1. W sprawach przyjęcia darowizn i dziedziczenia, oświadczenia wymagane przepisami prawa składa Zarząd Fundacji. Przepisy statutu dotyczące sposobu reprezentacji Fundacji stosuje się.
2. W przypadku powołania Fundacji do dziedziczenia Zarząd może złożyć oświadczenie o przyjęciu spadku, lecz jedynie z dobrodziejstwem inwentarza, i tylko wówczas, gdy w chwili składania tego oświadczenia jest oczywiste, że stan czynny spadku znacznie przewyższa długi spadkowe.
3. Przychody ze źródła wymienionego w § 15 ust. 1 pkt 1 mogą być użyte na realizację celów statutowych Fundacji, o ile ofiarodawcy nie wskazali konkretnego celu, na który użyte mają być przeznaczone środki, a cel ten jest zgodny z celami statutowymi Fundacji.

§ 16

1. Majątek Fundacji może zostać ulokowany na rachunkach, lokatach bankowych, w obligacjach, akcjach i udziałach, w nieruchomościach oraz w ruchomościach stanowiących, w rozumieniu obowiązujących przepisów, środki trwałe.
2. Z dochodów określonych w § 15 ust. 1 pkt 1 Fundacja może tworzyć szczególne fundusze celowe, nazwane imieniem osób, które przekazały Fundacji środki w drodze spadku lub zapisu.

3. Uchwałę w sprawie utworzenia funduszy celowych i szczególnych funduszy celowych, określenia wysokości kwot przekazywanych na fundusze, a także określenia sposobu dysponowania środkami zgromadzonymi na funduszach podejmuje Zarząd Fundacji.

§ 17

Fundacja nie ma prawa podejmowania działań polegających na:

1. udzielaniu pożyczek lub zabezpieczaniu zobowiązań majątkiem Fundacji w stosunku do członków Rady Fundacji, członków Zarządu Fundacji lub pracowników Fundacji oraz osób, z którymi członkowie Rady Fundacji, Zarządu Fundacji lub pracownicy Fundacji pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”;
2. przekazywaniu składników majątku Fundacji na rzecz członków jej organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
3. wykorzystywaniu majątku Fundacji na rzecz członków jej organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu Fundacji;
4. zakupie w imieniu Fundacji na szczególnych zasadach towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osoby bliskie.

Organy Fundacji

§ 18

Organami Fundacji są:

- 1) Zarząd Fundacji – zwany dalej „Zarządem” – kieruje działalnością Fundacji, zarządza jej majątkiem i reprezentuje Fundację na zewnątrz;
- 2) Rada Fundacji – zwana dalej „Radą” – organ nadzorujący i opiniujący działalność Fundacji pod względem prawidłowości, gospodarności i przejrzystości;
- 3) Fundator.

Zarząd

§ 19

1. Zarząd składa się z od 1 (jednego) do 5 (pięciu) członków, w tym Prezesa Zarządu Fundacji.
2. Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu Fundacji, powoływani są przez Fundatora na czas nieokreślony.
3. Członkami Zarządu Fundacji mogą być wyłącznie osoby nie skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub za przestępstwo skarbowe. Jeżeli członek Zarządu zostanie skazany za przestępstwo określone w zdaniu poprzednim w czasie pełnienia przez niego funkcji, jego członkostwo w Zarządzie Fundacji wygasa z dniem uprawomocnienia się wyroku skazującego.
4. Członkostwo w Zarządzie ustaje na skutek:
 - 1) złożenia pisemnej rezygnacji;
 - 2) odwołania przez Fundatora;
 - 3) śmierci i innych zdarzeń, które zgodnie z obowiązującym prawem spowodują ustanie członkostwa.

§ 20

Do kompetencji Zarządu Fundacji należy podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach niezastreżonych dla innych organów Fundacji, w tym w szczególności:

- 1) reprezentowanie Fundacji na zewnątrz i kierowanie jej bieżącą działalnością;

- 2) opracowywanie rocznych i wieloletnich planów działania Fundacji oraz planów finansowych;
- 3) sporządzanie i przedstawianie Radzie Fundacji rocznych sprawozdań z działalności Fundacji, oraz sprawozdań finansowych za dany rok – jeżeli ich sporządzenie jest konieczne w świetle odpowiednich przepisów;
- 4) przedstawianie Fundatorowi kopii zatwierdzonych przez Radę Fundacji rocznych sprawozdań (merytorycznego oraz finansowego) z działalności Fundacji, niezwłocznie po ich zatwierdzeniu;
- 5) przekazywanie wszelkich informacji i dokumentów wymaganych przez Fundatora oraz składanie wyjaśnień Fundatorowi;
- 6) uchwalanie regulaminów;
- 7) zarządzanie ruchomym i nieruchomym majątkiem Fundacji;
- 8) kierowanie działalnością gospodarczą Fundacji;
- 9) przyjmowanie dotacji, subwencji, darowizn;
- 10) składanie oświadczeń woli o przyjęciu albo odrzuceniu spadków i zapisów;
- 11) ustalanie wielkości zatrudnienia i wysokości środków na wynagrodzenia dla pracowników Fundacji;
- 12) przygotowywanie i przedstawianie ministrowi sprawującemu nadzór nad działalnością Fundacji rocznych sprawozdań z jej działalności;
- 13) występowanie z wnioskami do innych organów Fundacji w sprawach przewidzianych w Statucie oraz w innych sprawach, kiedy uznaje za wskazane zajęcie przez nie stanowiska;
- 14) przyznawanie odznak, medali honorowych, nagród i wyróżnień, o których mowa w § 7 ust. 1 Statutu;
- 15) podejmowanie decyzji w innych sprawach nie zastrzeżonych w niniejszym Statucie do kompetencji innych organów Fundacji.

§ 21

Do reprezentowania Fundacji, w przypadku Zarządu jednoosobowego, uprawniony jest Prezes Zarządu Fundacji działający samodzielnie. Natomiast w przypadku Zarządu wieloosobowego, uprawniony jest Prezes Zarządu Fundacji i Członek Zarządu Fundacji działający łącznie bądź dwóch Członków Zarządu Fundacji działających łącznie.

§ 22

1. Bieżącymi pracami Zarządu Fundacji kieruje jego Prezes, czuwając, w szczególności nad protokołowaniem uchwał Zarządu i ich należyłą archiwizacją.
2. Posiedzenia Zarządu zwołuje Prezes Zarządu z własnej inicjatywy lub na wniosek każdego z pozostałych członków Zarządu.
3. Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, w formie stacjonarnej lub zdalnej (online), ale nie rzadziej niż raz na pół roku.
4. Posiedzeniom przewodniczy Prezes Zarządu, a w przypadku jego nieobecności członek Zarządu Fundacji wybierany każdorazowo w drodze głosowania.
5. Zarząd Fundacji podejmuje decyzje w formie uchwał zwykłą większością głosów członków Zarządu przy obecności co najmniej połowy jego składu. Każdy członek Zarządu ma jeden głos. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos Prezesa Zarządu.
6. O posiedzeniu muszą być powiadomieni wszyscy członkowie Zarządu. Forma zwołania posiedzenia jest dowolna. Zaproszenie na posiedzenie winno jednak dotrzeć do każdego członka Zarządu Fundacji, co najmniej na 7 (siedem) dni przed planowanym posiedzeniem.
7. Zarząd może powoływać pełnomocników do kierowania wyodrębnioną sferą spraw należących do zadań Fundacji.
8. W pracach Zarządu może uczestniczyć zaproszona przez Prezesa Zarządu osoba trzecia, jednak bez prawa głosu.

§ 23

1. Zarząd Fundacji lub określeni jego członkowie mogą otrzymywać wynagrodzenie z tytułu pełnienia swych funkcji, którego wysokość ustala Fundator.
2. W umowach z członkiem Zarządu Fundację reprezentuje Fundator.

Rada Fundacji

§ 24

1. Rada Fundacji składa się z od 3 (trzech) do 5 (pięciu) członków, w tym Przewodniczącego Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Rodziny, który pełni funkcję Przewodniczącego Rady Fundacji, oraz Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski.
2. Członkowie Rady Fundacji, w tym Przewodniczący Rady Fundacji, powoływani są przez Fundatora na czas nieokreślony.
3. Rada Fundacji może wybrać ze swego grona Sekretarza Rady Fundacji.
4. Członkiem Rady Fundacji nie może być:
 - 1) osoba będąca członkiem Zarządu Fundacji lub pozostająca z którymkolwiek z nich w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej;
 - 2) osoba, która była skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.
5. Członkowie Rady Fundacji pełnią swoje funkcje nieodpłatnie.
6. Członkostwo w Radzie Fundacji ustaje na skutek:
 - 1) złożenia pisemnej rezygnacji;
 - 2) odwołania przez Fundatora;
 - 3) śmierci członka Rady lub innych zdarzeń, które zgodnie z obowiązującym prawem spowodują ustanie członkostwa.

§ 25

1. Rada Fundacji w ramach swych kompetencji w szczególności:
 - 1) nadzoruje i kontroluje działalność Fundacji;
 - 2) opiniuje przygotowywane przez Zarząd roczne i wieloletnie plany działalności Fundacji;
 - 3) zatwierdza roczne sprawozdania Zarządu z działalności Fundacji, oraz sprawozdania finansowe za dany rok – jeżeli ich sporządzenie jest konieczne w świetle odpowiednich przepisów;
 - 4) zajmuje stanowisko w innych sprawach przewidzianych w Statucie lub przedłożonych jej przez Zarząd Fundacji;
 - 5) występuje do Zarządu z wnioskami dotyczącymi działalności Fundacji;
 - 6) wyraża opinie w sprawach przedstawianych przez Zarząd;
 - 7) przeprowadza przez upoważnione do tego osoby kontrolę działalności Fundacji, rewizję majątku i ksiąg rachunkowych Fundacji.
2. W celu realizacji swoich uprawnień nadzorczych Rada Fundacji może żądać wglądu do wszelkich dokumentów Fundacji oraz przedstawienia przez Zarząd i pracowników Fundacji wszelkich dokumentów dotyczących działalności Fundacji, jak również składania ustnych lub pisemnych wyjaśnień oraz rewizji stanu działalności Fundacji.

§ 26

1. Rada Fundacji pracuje na posiedzeniach zwoływanych przez Przewodniczącego Rady w formie stacjonarnej lub zdalnej (online), z własnej inicjatywy lub na wniosek innego członka Rady Fundacji. Posiedzenia odbywają się w miarę potrzeb, ale nie rzadziej niż raz do roku. Posiedzenia Rady Fundacji są protokołowane.
2. Przewodniczący Rady kieruje pracami i przewodniczy zebraniom Rady Fundacji.

3. W sytuacji, gdy Przewodniczący Rady nie może wykonywać swojej funkcji posiedzenia Rady zwołuje wyznaczony przez niego członek Rady.
4. Członkowie Rady Fundacji powinni być powiadomieni o czasie, miejscu i porządku obrad przynajmniej na 14 dni przed planowanym terminem posiedzenia.

§ 27

1. Uchwały Rady Fundacji zapadają zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy jej składu, w tym Przewodniczącego Rady lub zastępującego go członka Rady Fundacji.
2. Każdy członek Rady Fundacji ma jeden głos. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos Przewodniczącego Rady lub zastępującego go podczas posiedzenia członka Rady Fundacji.
3. Posiedzenia Rady mogą odbywać się przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, w szczególności przy wykorzystaniu telefonu, telekonferencji, wideokonferencji, w tym również z użyciem komunikatorów internetowych. Oddanie głosu w tym trybie odbywa się przez jednoznaczne określenie stanowiska głosującego. O wątpliwościach rozstrzyga Przewodniczący Rady. Uchwałę z zaznaczeniem, że została podjęta w trybie głosowania przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumienia się na odległość podpisuje Przewodniczący Rady.
4. Uchwały mogą zostać podejmowane w trybie obiegowym – pisemnym; szczegółowe zasady głosowania za pomocą poszczególnych trybów określa Regulamin przyjęty przez Radę Fundacji.

§ 28

1. W posiedzeniach Rady mogą brać udział członkowie Zarządu lub inne osoby zaproszone przez Przewodniczącego Rady Fundacji.
2. Członkowie Zarządu biorą obowiązkowo udział w posiedzeniach Rady dotyczących zaopiniowania rocznych sprawozdań z działalności Fundacji.
3. Wymienione w ust. 1 osoby uczestniczą w posiedzeniach Rady Fundacji jedynie z głosem doradczym.

Zmiana Statutu

§ 29

Zmiany Statutu Fundacji, w tym zmiany celów Fundacji, podejmuje Fundator, z inicjatywy własnej lub na podstawie wniosku przedstawionego przez Radę Fundacji.

Likwidacja Fundacji

§ 30

1. Fundacja ulega likwidacji w razie wyczerpania się jej środków finansowych i majątku, a także w innych przypadkach przewidzianych przez prawo.
2. Uchwałę w przedmiocie likwidacji Fundacji podejmuje Fundator.
3. Likwidatora Fundacji powołuje i odwołuje Fundator.
4. Likwidator ma kompetencje i obowiązki Zarządu, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. Likwidator może działać wyłącznie w celu zakończenia działalności przez Fundację.
6. Likwidator sporządza bilans otwarcia likwidacji, który wymaga zatwierdzenia przez Radę Fundacji.
7. Likwidator zakończy bieżące interesy Fundacji, ściągnie wierzytelności i wypełni zobowiązania Fundacji.
8. Po zakończeniu likwidacji likwidator przedstawi Fundatorowi do zatwierdzenia ostateczne rachunki i sprawozdanie likwidacyjne.
9. W czasie likwidacji Fundacja działa pod swoją nazwą z dodatkiem „w likwidacji”.

§ 31

W uchwale o likwidacji Fundacji Fundator określa przeznaczenie majątku pozostałego po likwidacji.

Połączenie się z inną fundacją

§ 32

1. Dla efektywnego realizowania swoich celów Fundacja może połączyć się z inną fundacją, stowarzyszeniem lub inną organizacją pozarządową.
2. Połączenie nie może nastąpić, jeżeli w jego wyniku istotnej zmianie mogłyby ulec cele Fundacji.
3. Decyzję o połączeniu podejmuje Rada Fundacji za zgodą Fundatora wyrażoną na piśmie pod rygorem nieważności.
4. W imieniu Fundacji umowę dotyczącą połączenia, o którym mowa w ust. 1 zawiera Prezes Zarządu.

Postanowienia końcowe

§ 33

1. Fundacja składa sprawozdania na zasadach i w trybie przewidzianym w przepisach prawa.
2. Sprawozdania, o których mowa w ust. 1, składa Zarząd Fundacji.
3. Biegłego rewidenta przeprowadzającego, w wypadkach przewidzianych przez prawo, bądź gdy Rada Fundacji tak postanowi, badanie sprawozdania finansowego Fundacji wybiera Rada Fundacji.
4. Rokiem obrotowym Fundacji jest rok kalendarzowy, przy czym pierwszy rok obrotowy kończy się z dniem 31 grudnia 2023 roku.

Niniejszy Statut Fundacji Radość Miłości został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski na mocy uchwały nr 24/393/2022 z dnia 12 października 2022 r.

**Uchwała nr 25/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie powołania członków Zarządu
Fundacji Radość Miłości**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP powołuje pierwszy Zarząd Fundacji Radość Miłości w następującym składzie: ks. dr Robert WIELĄDEK, Prezes Zarządu Fundacji, aż do odwołania.

Uchwała wchodzi w życie z dniem ustanowienia Fundacji Radość Miłości*.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

** Przep. red. Fundacja Radość Miłości została ustanowiona przez Konferencję Episkopatu Polski, aktem notarialnym sporządzonym w dniu 20 października 2022 r.*

**Uchwała nr 26/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie powołania członków
Rady Fundacji Radość Miłości**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP powołuje, aż do odwołania, pierwszą Radę Fundacji Radość Miłości w następującym składzie:

- 1) Przewodniczący Rady Fundacji – bp Wiesław ŚMIGIEL, Przewodniczący Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Rodziny;
- 2) członkowie Rady Fundacji:
 - bp Artur G. MIZIŃSKI, Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski,
 - ks. dr Marcin SZCZERBIŃSKI.

Uchwała wchodzi w życie z dniem ustanowienia Fundacji Radość Miłości*.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

* *Przyp. red. Fundacja Radość Miłości została ustanowiona przez Konferencję Episkopatu Polski, aktem notarialnym sporządzonym w dniu 20 października 2022 r.*

**Uchwała nr 28/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie zatwierdzenia
polskich tłumaczeń dokumentów
dotyczących kan. 838 Kodeksu Prawa Kanonicznego**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie nr 22 § 2 Konstytucji Soboru Watykańskiego II o liturgii „Sacrosanctum Concilium”, zatwierdza polskie tłumaczenie *Dekretu Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wprowadzającego w życie przepisy kanonu 838 Kodeksu prawa kanonicznego*, z dnia 22 października 2021 r. i zawierającego „Variationes” aktualizujące polskie brzmienie rubryk w poszczególnych księgach liturgicznych.

Konferencja Episkopatu Polski zatwierdza również polskie tłumaczenie komentarza do kanonu 838 *Księgi liturgiczne: wydanie, tłumaczenie i dostosowania*.

Teksty tłumaczeń stanowią załączniki do niniejszej uchwały.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*
Sekretarz Generalny KEP

Prot. Nr 394/21

DEKRET
wprowadzający w życie przepisy kanonu 838 Kodeksu prawa kanonicznego

PRZEDMOWA

Po promulgacji Motu proprio *Magnum Principium* Ojca Świętego Papieża Franciszka, w którym zostały zmienione normy §§ 2 i 3 kan. 838 KPK, należy skorygować przeciwne przepisy w *Institutiones generales* i w *Praenotanda* ksiąg liturgicznych, jak również w Instrukcjach, Deklaracjach, Powiadomieniach opublikowanych przez tę Dykasterię zgodnie z normami §§ 2 i 3 kan. 838 KPK z 1983 roku.¹ Dotyczy to przede wszystkim *Institutio generalis Missalis Romani* z 2002 i 2008 roku, *Praenotanda* drugiego wydania *De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum, Ordo celebrandi Matrimonium* oraz wydań *De Exorcismis* i *Martyrologium Romanum*, a zwłaszcza Instrukcji *Varietates legitimae* i *Liturgiam authenticam*. Należy również pamiętać, że zgodnie z literą i myślą nowego kanonu 838, należy interpretować to, co zostało powiedziane w Dekretach promulgacyjnych poszczególnych ksiąg liturgicznych, ilekroć jest mowa o władzy lub kompetencji prawnej Konferencji Episkopatu i tej Dykasterii odnośnie do adaptacji i tłumaczeń tekstów w językach narodowych.²

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, powodowana wspomnianym *Motu proprio*, uznała za swój obowiązek interpretowanie i, o ile to konieczne, wyjaśnianie przepisów liturgicznych, które wydała w tej materii, aby „pomóc Konferencjom Biskupów w wypełnianiu ich zadania i starać się coraz bardziej promować życie liturgiczne Kościoła łacińskiego”.

Dlatego, zgodnie z zamysłem *Motu proprio*, niniejszym dekretem, w pierwszej części, przywołuje się, interpretuje i zmienia normy, dyscyplinę i procedury dotyczące tłumaczenia ksiąg liturgicznych i ich dostosowań, zwłaszcza w odniesieniu do kompetencji Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów oraz Konferencji Episkopatów, bez uszczerbku dla kompetencji Kongregacji Nauki Wiary i zatwierdzeń zastrzeżonych Ojcu Świętemu, podczas gdy druga część wskazuje na pewne „variationes”, po tych już opublikowanych w 1983 roku³, które mają być wprowadzone w nowych wydaniach ksiąg liturgicznych.

I

NORMY I PROCEDURY

1. Księgi liturgiczne zreformowane z upoważnienia Świętych papieżów Pawła VI i Jana Pawła II, którzy polecieli ich publikację i zobowiązali do stosowania w rycie rzymskim, są przeznaczone do celebracji liturgicznej. Zawierają one czytania biblijne, modlitwy Kościoła, hymny do wykonania i inne teksty. Należą do nich także *Institutiones generales* i *Praenotanda*,⁴ które prezentują teologię, duchowość, wymiar duszpasterski, strukturę i dyscyplinę każdej celebracji. Księgi te, napisane w języku łacińskim⁵, przekazują tradycję, która *przez obrzęd i modlitwy* wyraża wiarę Kościoła.⁶ Dlatego ich treść nie jest dziedzictwem pojedynczego człowieka czy grupy wiernych, ponieważ jest wyrazem modlitwy i życia Kościoła.

¹ FRANCISCUS, Litterae Apostolicae Motu proprio datae *Magnum Principium* quibus nonnulla in can. 838 Codicis Iuris Canonici immutantur: AAS 109 (2017) 967-970.

² Por. *Magnum Principium*: AAS 109 (2017) 969: «Consequenter interpretari oportet sive art. 64 § 3 Constitutionis Apostolicae *Pastor bonus* sive alias leges, praesertim in libris liturgicis contentas, circa eorum translationes».

³ Por. *Decretum: Notitiae* 19 (1983) 540-541.

⁴ Por. KL 63b; CONSILIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE SACRA LITURGIA, *Declaratio circa interpretationes textuum liturgicorum «ad interim» paratas: Notitiae* 5 (1969) 68; SACRA CONGREGATIO PRO SACRAMENTIS ET CULTU DIVINO, Epistola ad Praesides Conferentiarum Episcopatum de linguis vulgaribus in S. *Liturgiam inducendis Decem iam annos*, n. 3: *Notitiae* 12 (1976) 301-302.

⁵ Por. KL, 36 § 1; KPK, kan. 838 § 2.

⁶ Por. KL 48 et 59; KO 8; SACRA CONGREGATIO RITUUM, *Instructio ad executionem Constitutionis de sacra Liturgia recte ordinandam Inter Oecumenici*, n. 6: AAS 56 (1964) 878.

2. Księgi liturgiczne rytu rzymskiego w języku łacińskim są promulgowane w *editio typica* przez Stolicę Apostolską, która posiada prawo własności (copyright).⁷ Zgodność z oryginałem („Concordat cum originali”) jest poświadczona przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Tę samą zasadę stosuje się do wydań późniejszych (*aliae editiones necnon editiones emendatae vel auctae*). Można z nich korzystać zaraz po ich opublikowaniu, zwykle przez Drukarnię Watykańską, i rozpowszechnianiu przez Wydawnictwo Watykańskie.

3. Aby drukować lub przedrukowywać takie łacińskie księgi do użytku liturgicznego (*editio typica vel iuxta typicam*), należy każdorazowo uzyskać pozwolenie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W przypadku *editiones iuxta typicam* wydawcy muszą ponadto zawrzeć umowę z Administracją Dóbr Stolicy Apostolskiej lub, na jej zlecenie, z Libreria Editrice Vaticana. Podobne zezwolenia wymagane są także w przypadku rozpowszechniania ksiąg liturgicznych lub ich części za pośrednictwem Internetu.⁸

4. Przy reformie ksiąg liturgicznych rytu rzymskiego, zgodnie z postanowieniami Soboru Watykańskiego II, brano pod uwagę zarówno konieczność wersji w językach mówionych, jak i ich dostosowania do różnorodności kulturowej narodów, podobnie jak problemy nieodłącznie związanych z tą pracą. W związku z tym nie należy zapominać, że:

a) wersje tekstów liturgicznych, jako część samych obrzędów, są głosem Kościoła celebrującego Boskie misteria i mają taką samą wartość jak teksty liturgiczne w języku łacińskim.⁹ Muszą zatem dążyć do tego, by stać się językami „liturgicznymi” i mimo swej różnorodności zawsze zachowywać jeden i ten sam głos Kościoła, jedną i tę samą „lex orandi”. Dlatego też wersje ksiąg liturgicznych nie mogą być pozostawione do decyzji poszczególnych osób, ale powierzone odpowiedzialności biskupów; muszą być zatwierdzone przez ich Konferencje;

b) dla duszpasterskiego dobra wiernych, oprócz dostosowań przewidzianych już w księgach liturgicznych, za które odpowiedzialni są przewodniczący celebracji, istnieją także inne rodzaje dostosowań, konieczne lub pożyteczne, pozostawione do decyzji i zatwierdzenia Konferencji Biskupów.

5. „Względem tego, co zostało wyrażone w Konstytucji o liturgii świętej, w szczególności artykułów 36 §§ 3-4, 40 i 63 oraz w Liście Apostolskim Motu proprio *Sacram Liturgiam*, n. IX”¹⁰, Motu proprio *Magnum Principium* zmodyfikował przepisy kanoniczne w taki sposób, by „lepiej ukazała się kompetencja Stolicy Apostolskiej odnośnie do tłumaczeń ksiąg liturgicznych i głębszych przystosowań, wśród których mogą znaleźć się również ewentualne nowe teksty, które należałoby do nich włączyć, ustalone i zatwierdzone przez Konferencje Biskupie”¹¹. W konsekwencji wyjaśnione zostają także „prawa i obowiązki Konferencji Biskupów”, co ułatwia braterską „współpracę między Stolicą Apostolską a Konferencjami Biskupów”¹² w zakresie publikacji ksiąg liturgicznych we współczesnych językach.

6. Konsekwencją Motu proprio jest potrzeba odnowionej interpretacji dotychczas wydanych norm do stosowania, dotyczących dostosowań i tłumaczeń dla potrzeb liturgii. Należy jednak pamiętać, że „wskazane kryteria były i pozostają ogólnie użyteczne i, na ile to możliwe, powinny być stosowane przez Komisje liturgiczne jako odpowiednie narzędzia”¹³.

7. Zebrano tu wytyczne i przepisy dotyczące kompetencji Konferencji Episkopatów oraz Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Akty *recognitio* (sprawdzenia) i *confirmatio* (potwierdzenia), opisane w kolejnych numerach 43 i 45, są konieczne, aby nadać pełnię decyzjom Konferencji Episkopatów i ukazać komunie, jaka łączy papieża z biskupami.¹⁴

⁷ Por. SEGRETERIA DI STATO, *Decreto*, 13 maja 2005 r.: AAS 97 (2005) 798-799.

⁸ Co się tyczy wydań tekstów liturgicznych, także częściowych, dla użytku liturgicznego (badań naukowych, pomocy) są w mocy normy KPK, kan. 826 § 3.

⁹ Por. PAULUS VI, *Allocutio in aula Clementina habita iis qui operam dant liturgicis textibus in vulgares sermones convertendis, cum Romae conventum agerent*, 10 listopada 1965 r.: AAS 57 (1965) 968.

¹⁰ *Magnum Principium*: AAS 109 (2017) 969.

¹¹ Tamże 969.

¹² Tamże 968-969.

¹³ Tamże 968.

¹⁴ Por. KK 23; KPK, kan. 333 § 2.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ I KOMPETENCJE KONFERENCJI EPISKOPATÓW

8. W świetle kan. 838 §§ 2 i 3, do Konferencji Episkopatu należy publikacja ksiąg liturgicznych, pamiętając, że znajdują się w nich tłumaczenia oryginalnych tekstów łacińskich i dostosowania przewidziane już w samych tych księgach, które wymagają *confirmatio*; może też istnieć głębsze dostosowanie (por. KL 40), która nie jest wskazana we wzorcowych księgach liturgicznych i dlatego wymaga *recognitio*. Zarówno w przypadku *confirmatio*, jak i *recognitio* procedura zatwierdzenia przez Konferencję Episkopatu odbędzie się zgodnie z kan. 455 § 2 KPK.

Konferencja Episkopatu zatwierdza dostosowania ksiąg liturgicznych zgodnie z przepisami prawa (por. kan. 838 § 2)

9. Najgłębsza adaptacja Obrządku rzymskiego (por. KL 40), zawsze z zachowaniem jego istotnej jedności, poświadczonej we wzorcowych księgach liturgicznych, jest podyktowana względami kulturowymi (praktyki rytualne, symbole, gesty), a nie innymi; mówi się wręcz o „inkulturacji” Obrządku rzymskiego¹⁵. Oznacza to, że chodzi o rytualne wyrażenie, poprzez rodzaje gestów i symbole, tej samej treści, którą wyrażają tradycyjne gesty i symbole Obrządku rzymskiego. Istnieją także inne przypadki dostosowań, jak np. Kalendarze partykularne¹⁶ lub szczególne teksty sugerowane przez potrzeby duszpasterskie.

10. Konferencja Episkopatu ocenia ewentualne dostosowania, których nie wskazano w *editio typica*, łącznie ze sformulowaniem nowych tekstów, i je zatwierdza.¹⁷ Proces opracowywania jest powierzony Komisji Episkopatu ds. Liturgii, która w porozumieniu z Komisją Episkopatu ds. Nauki Wiary może korzystać ze współpracy ekspertów.¹⁸ Następnie Przewodniczący Konferencji Episkopatu przekazuje Stolicy Apostolskiej akty decyzji Episkopatu w celu uzyskania należącego *recognitio*, wraz ze sprawozdaniem wyjaśniającym dokonane wybory i przebyty czasowo w świetle obowiązujących przepisów.¹⁹

11. Wszelkie zmiany dotyczące jednego lub kilku obszarów danego kraju wymagają jednak zgody Konferencji Episkopatu. Pozwala to na szerszą i bardziej dalekowzroczną ocenę poszczególnych wyborów.

12. Głębsze dostosowania, po *recognitio*, wchodzi w skład ksiąg liturgicznych danej Konferencji Episkopatu i należy je drukować z oznaczeniem typograficznym, które wskazuje na ich własną specyfikę. Nie mogą one zatem zostać przyjęte do ksiąg innej Konferencji Episkopatu, bez uprzedniego zatwierdzenia ich przez tę ostatnią i prośby o *recognitio* Stolicy Apostolskiej.

Konferencja Biskupów przygotowuje tłumaczenia ksiąg liturgicznych w obowiązujących językach i zatwierdza je, prosząc o potwierdzenie przed publikacją (por. kan. 838 § 3).

– Język

13. Przygotowanie tłumaczenia ksiąg liturgicznych zakłada ramy oceny, w których uwzględnia się przede wszystkim język,²⁰ jego prerogatywy i jego rozpowszechnienie, mając na uwadze najbliższą przyszłość jego używania, począwszy od uczenia się go przez młode pokolenia. Przyjęcie

¹⁵ Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Liturgia rzymska i inkulturacja. IV instrukcja dla poprawnego wprowadzenia Soborowej Konstytucji o liturgii (art. 37-40) „Varietates legitimae”*, nn. 31-32; AAS 87 (1995) s. 300-301.

¹⁶ Por. PAULUS VI, *Litterae Apostolicae Motu proprio datae Normae universales de anno liturgico et novum Calendarium Romanum generale approbantur Mysterii paschalis*: AAS 61 (1969) 222-226; CALENDARIUM ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Editiotypica, 1969, *Normae universales de Anno liturgico et de Calendario*, nn. 48-55, s. 17-19, a także MISSALE ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum Ioannis Pauli PP. II cura recognitum, Editiotypicatertia, Typis Vaticanis 2008, s. 99-100; SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *Instructio de Calendariis particularibus atque Officiorum et Missarum Propriis recognoscendis Calendaria particularia*: AAS 62 (1970) 651-663.

¹⁷ Por. *Varietates legitimae*, n. 64.

¹⁸ Por. tamże, nn. 30, 65.

¹⁹ Por. tamże, nn. 65-69.

²⁰ Por. tamże, n. 28; *Decem iam annos*, n. 1.

języków narodowych w liturgii musi uwzględniać między innymi to, że podstawowym kryterium jest uczestnictwo ludu w celebracjach liturgicznych, a nie inne względy, takie jak implikacje związane z tożsamością społeczną.

14. Do Konferencji Episkopatu należy decyzja, jaki język lub języki należy przyjąć w liturgii – w zakresie jej kompetencji – oceniając, czy i w jaki sposób jest możliwe tłumaczenie wszystkich lub niektórych typowych ksiąg liturgicznych, całej księgi lub tylko tych jej części, które są bardziej bezpośrednio konieczne lub użyteczne, aby ułatwić ludowi uczestnictwo w liturgii.²¹

15. Podstawowym warunkiem jest istnienie tłumaczenia Biblii w danym języku, zatwierdzonego przez Konferencję Episkopatu.²² Teksty Pisma Świętego są bowiem podstawowym i nieodzownym źródłem liturgii,²³ niezbędnym do kształtowania języka liturgicznego.²⁴

16. Decyzja Konferencji Episkopatu dotycząca przyjęcia i rozpowszechnienia danego języka w liturgii jest przekazywana Stolicy Apostolskiej w celu uzyskania odpowiedniego potwierdzenia (*confirmatio*)²⁵, bez którego nie należy rozpoczynać prac nad tłumaczeniem.

– Dokonywanie tłumaczenia

17. Doświadczenie ostatnich lat nauczyło nas, że praca nad tłumaczeniem tekstów biblijnych i liturgicznych jest zadaniem złożonym. Ponieważ poważna odpowiedzialność w tej materii spoczywa na biskupach, Konferencja Episkopatu powinna zająć się tym bezpośrednio,²⁶ przy koniecznej współpracy odpowiednich osób, w tym ekspertów wyszkolonych w tłumaczeniu liturgicznej łaciny, oraz przy pomocy odpowiednich środków,²⁷ w tym przygotowania *ratio translationis* i słownika niebiblijnych wyrażen liturgicznych.

18. Decydującą rolę odgrywa Komisja Episkopatu do spraw Liturgii.²⁸ Biskupi, którzy są odpowiedzialni za podejmowanie decyzji, korzystają z pomocy stałej grupy ekspertów, aby zapewnić ciągłość pracy. W celu zagwarantowania w danym języku poprawnego i integralnego wyrażenia wiary Kościoła katolickiego, przekazywanej zgodnie z jego nauczaniem i odpowiednim słownictwem, potrzebna jest oczywiście opinia Komisji Episkopatu ds. Nauki Wiary. Ostateczne decyzje należą do Konferencji Episkopatu, organu, który pozwala wszystkim biskupom, mającym prawo głosu, dzielić się swoim zadaniem jako nauczycieli Ludu Bożego, przy czym modlitwa liturgiczna jest najwyraźniejszym przejawem tego, w co Kościół wierzy i w co jest zobowiązany wierzyć.

19. Istotnie, „celem przekładów tekstów liturgicznych i biblijnych, dla liturgii słowa, jest głoszenie wiernym słowa zbawienia w posłuszeństwie wiary i wyrażanie modlitwy Kościoła do Pana. W tym celu należy wiernie przekazać konkretnemu narodowi, za pomocą jego własnego języka, to, co Kościół chciał przekazać innemu narodowi za pomocą języka łacińskiego. Chociaż wierność nie zawsze może być oceniana na podstawie pojedynczych słów, ale musi być oceniana w kontekście całego aktu komunikacji i zgodnie z własnym rodzajem literackim, to jednak pewne szczególnie pojęcia muszą być rozpatrywane także w kontekście integralnej wiary katolickiej, ponieważ każdy przekład tekstów liturgicznych musi być zgodny ze zdrową doktryną”.²⁹

²¹ Np. czytania biblijne, psalmy, śpiewy, elementy porządku mszy, zwłaszcza formuł różnych obrzędów.

²² Por. KPK, kan. 825 § 1; MISSALE ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, ORDO LECTIONUM MISSAE, Editiotypica altera, Libreria Editrice Vaticana 1981, Praenotanda, n. 111; Por. OWMR 391.

²³ Por. KL 24.

²⁴ Por. SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *Instructio tertia ad Constitutionem de Sacra Liturgia recte exsequendam Liturgicae instaurationes*, n. 2: AAS 62 (1970) 695-696; *Varietates legitimae*, nn. 23, 28, 53; OWMR 391.

²⁵ Por. KL 36 § 3; *Decem iam annos*, n. 1.

²⁶ Por. PONTIFICIA COMMISSIO DECRETIS CONCILII VATICANI II INTERPRETANDIS, *Responsa ad proposita dubia I. De Conferentiis Episcopalis*: AAS 60 (1968) 361-362; IOANNES PAULUS II, *Litterae Apostolicae Motu proprio datae de theologica et iuridica natura Conferentiarum Episcoporum Apostolosuos*, n. 15: AAS 90 (1998) 651.

²⁷ Por. *Inter Oecumenici*, n. 40b.

²⁸ Por. KL 44.

²⁹ *Magnum Principium*: AAS 109 (2017) 968.

20. Kanon 838, § 3 nakłada na Konferencje Episkopatu obowiązek „wiernego przygotowania tłumaczeń ksiąg liturgicznych w aktualnych językach”. Przysłówek „wiernie” oznacza potrójną wierność: przede wszystkim tekstowi oryginalnemu, następnie konkretnemu językowi, na który jest on tłumaczony, i wreszcie zrozumiałość tekstu dla adresatów wprowadzonych w słownictwo objawienia biblijnego i tradycji liturgicznej.

21. Wierność przede wszystkim tekstowi oryginalnemu, tzn. łacińskiemu, znajdującemu się we wzorcowych księgach liturgicznych dla Obrządku rzymskiego. Przyjmuje się, że ponieważ jest to tłumaczenie, tekst łaciński służy zawsze jako punkt odniesienia w przypadku wątpliwości co do właściwego znaczenia. W drugiej kolejności nie można wykluczyć, że jako pomoc w interpretacji można odwołać się także do przekładu tekstów liturgicznych w bardziej rozpowszechnionym języku, potwierdzonym już przez Stolicę Apostolską.

22. Następnie (chodzi o) wierność językowi, na który się tłumaczy, ponieważ każdy język ma swoje własne cechy szczególne. Staranność tłumaczenia polega na połączeniu szacunku dla właściwego charakteru każdego języka z oddaniem „w pełni i wiernie został oddany sens oryginalnego tekstu łacińskiego”.³⁰

23. Wreszcie, wierność zrozumiałości i „potrzebom duchowym”³¹ ze strony odbiorców, pamiętając, że „tekst liturgiczny, jako znak rytualny, jest środkiem komunikacji ustnej”.³² Praca nad przekładem wymaga między innymi zwrócenia uwagi na różne gatunki literackie (modlitwy przewodniczącego, aklamacje, śpiewy, pouczenia itp.), a także na fakt, że istnieją teksty przeznaczone do proklamowania, do słuchania, do chóralnego wypowiedziania. Przyjmuje się, że język liturgiczny – terminy, elementy, znaki – musi być w katechezie wyjaśniany w świetle Pisma Świętego i tradycji chrześcijańskiej.

24. Tłumaczenie dotyczy całej księgi, łącznie z takimi dokumentami jak *Constitutiones Apostolicae*, *Institutiones*, *Praenotanda*. Jeśli istnieją powody, które mogą przemawiać za pracą w częściach, należy pamiętać o wewnętrznej spójności księgi oraz o tych samych kryteriach, którymi kierowano się przy tłumaczeniu słownictwa i terminologii rubrycystycznej, zwłaszcza w odniesieniu do Mszału z jego Lekcjonarzem i Liturgią godzin.

25. Szczególną uwagę należy zwrócić na tłumaczenie najbardziej istotnych tekstów liturgicznych. Odpowiednie teksty, zgodnie z zasadą „lex orandi – lex credendi”, to *Ordo Missae*³³, a w szczególności Modlitwy eucharystyczne³⁴, formuła Wyznania wiary, *Oratio dominica*. Również odpowiedzi wiernych i wspólne aklamacje, często inspirowane tekstami z Pisma Świętego, są wyrażeniami, które wymagają starannego tłumaczenia, aby zapewnić ich trwałość w czasie i uniknąć ciągłych zmian. Formuły sakramentalne są zatwierdzane przez Ojca Świętego.³⁵

26. Gdy jakiś język jest używany w kilku krajach, niewątpliwie dogodnym rozwiązaniem jest przyjęcie tego samego tłumaczenia, zwłaszcza w odniesieniu do ważnych tekstów liturgicznych.³⁶ Pragnieniem, zawsze powtarzanym w ostatnich latach, jest, aby tłumaczenia tekstów liturgicznych w tym samym języku były przygotowywane przy współpracy zainteresowanych konferencji biskupich.

³⁰ *Institutio generalis Missalis Romani*, n. 392.

³¹ Por. SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *Litterae circulares de normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta Dum toto terrarum*, n. 3: AAS 66 (1974) 99.

³² *Magnum Principium*: AAS 109 (2017) 968.

³³ Por. KL 22, § 3; *Liturgicae instaurationes*, n. 3a.

³⁴ Por. Sacra Congregatio pro Cultu Divino, *Litterae circulares ad Conferentiarum Episcoporum Praesides de Precibus eucharisticis Eucharistiae participationem*: AAS 65 (1973) 340-347.

³⁵ Tekst formuł sakramentalnych jest przekazany do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wraz z tłumaczeniem „słowo w słowo”. W przypadku języków mniej znanych, znaczenie każdego słowa tekstu w języku mówionym jest tłumaczone na jeden z bardziej znanych języków, tj. francuski, angielski, włoski, portugalski, hiszpański, niemiecki, wraz z raportem wskazującym na językowe i teologiczne uzasadnienie dokonanych wyborów; po „nihil obstat” Kongregacji ds. Nauki Wiary jest to zatwierdzone przez Ojca Świętego (por. *Dum toto terrarum*, nn. 1-3; *Decem iam annos*, n. 5).

³⁶ Por. SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *De unica interpretatione populari textuum liturgicorum*: Notitiae 6 (1970) 84-85; *De unica interpretatione populari textuum liturgicorum*: Notitiae 9 (1973) 70-71.

27. W tym celu dobrze jest korzystać z Komisji mieszanych³⁷, tzn. złożonych z biskupów delegowanych przez Konferencje Episkopatów, do których należą; mogą oni korzystać ze współpracy ekspertów z różnych krajów. Komisje te są powoływane przez przewodniczących Konferencji Episkopatów i działają zgodnie ze statutem (skład, kompetencje, funkcjonowanie) uzgodnionym przez te Konferencje Episkopatów. Stolica Apostolska może działać jako mediator *super partes* w celu promowania porozumień i uzgodnień. Teksty przygotowane przez te komisje muszą być ocenione i zatwierdzone przez poszczególne Konferencje Episkopatów, a następnie przekazane przez ich przewodniczących do *confirmatio* Stolicy Apostolskiej.

– Redakcja księgi liturgicznej i jej zatwierdzenie

28. Księga liturgiczna zawiera przekłady tekstów biblijnych, eucharystycznych, hymnów, a także wszelkie dostosowania przewidziane i nieprzewidziane we wzorcowych wydaniach łacińskich.

29. Teksty biblijne do użytku liturgicznego, zgodnie z obowiązującymi normami, pochodzą z przekładu Pisma Świętego odpowiednio zatwierdzonego przez Konferencję Episkopatu.³⁸ Perykopy biblijne i ich układ w Lekcjonarzach, wraz z towarzyszącą im aparatem, muszą odpowiadać kolejności wskazanej w wzorcowych księgach.³⁹

30. Przekład tekstów eucharystycznych musi być odpowiednio zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu według ustalonych procedur.⁴⁰

31. Właściwymi śpiewami liturgicznymi są te, które są wskazane we wzorcowych księgach liturgicznych. Inne hymny, pod warunkiem, że są odpowiednie pod względem tekstu, funkcji liturgicznej, zgodności z dniem i czasem, muszą być zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu.⁴¹

32. Również wybory dotyczące dostosowań, które leżą w kompetencji Konferencji Episkopatu i są przewidziane we wzorcowych wydaniach, muszą być przez nią odpowiednio zatwierdzone⁴².

33. Dostosowania nieprzewidziane w księgach liturgicznych, po zakończeniu procesu oceny, muszą być odpowiednio zatwierdzone przez Konferencję Biskupów, zgodnie z ustalonymi procedurami.⁴³

– Prośba do Stolicy Apostolskiej o „confirmatio” i „recognitio”

34. Tłumaczenie księgi liturgicznej, zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu, w celu potwierdzenia jest przesyłane do Stolicy Apostolskiej pismem podpisanym przez przewodniczącego i sekretarza Konferencji Episkopatu, do którego dołącza się akta dotyczące głosowania, wraz z dwoma egzemplarzami tekstu i jego wersją elektroniczną, oraz sprawozdanie z wykonanej pracy i dokonanych wyborów⁴⁴. Ta sama norma, w świetle Statutów poszczególnych Konferencji Episkopatu, dotyczy również tłumaczenia nowych tekstów, które mają być włączone do księgi liturgicznej.

35. Ilekroć Konferencja Episkopatu uzna za pożyteczne dokonanie zmian lub poprawek w księdze liturgicznej albo jej rewizję w celu nowego wydania, należy postępować zgodnie z procedurą opisaną w poprzednim numerze.

36. Taka sama procedura obowiązuje w przypadku prośby o *recognitio*.

³⁷ Por. SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *De unica interpretatione populari textuum liturgicorum*: Notitiae 6 (1970) 84-85.

³⁸ Por. KPK, kan. 825 § 1; *Ordo lectionum Missae, Praenotanda*, n. 111.

³⁹ Dla przykładu: jeśli chodzi o Lekcjonarz mszalny, odnośnikiem jest *Ordo lectionum Missae*, wraz ze wskazaniem podanymi w *Praenotanda*, nn. 111-125 oraz „*Lectiones biblicae pro celebrationibus post annum 1981 in Calendarium Romanum Generale insertis Ordini lectionum Missae adiciendae*”: Notitiae 51 (2015) 349-360; jeśli idzie o *Liturgię godzin*, odnośnikami są wskazania z *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, nn. 121-125, 136-158 oraz ponadto Notitiae 7 (1971) 393-408; 12 (1976) 238-248; 324-333; 378-388; co się tyczy Pontyfikału i Rytuału, to każde *Ordo* podaje *Textus varios*.

⁴⁰ Por. KL 36 § 4 i 63; KPK, kan. 455 § 2.

⁴¹ Por. OWMR 48, 74, 87; *Institutio generalis de Liturgia Horarum*, n. 178.

⁴² Por. *Varietates legitimae*, nn. 53-70.

⁴³ Por. KPK, kan. 455 § 2.

⁴⁴ Por. *Inter Oecumenici*, n. 29.

– Publikacja księgi liturgicznej

37. Po uzyskaniu *confirmatio* i *recognitio* Stolicy Apostolskiej, księga liturgiczna zostaje promulgowana dekretem podpisanym przez przewodniczącego i sekretarza Konferencji Episkopatu. Dotyczy to także księgi liturgicznej przetłumaczonej na język tylko jednego regionu w kraju.

38. W wydruku księgi liturgicznej należy zamieścić na pierwszych stronach dekrety Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu w językach promulgacji, takie jak „concordat cum originali” (zgodność z oryginałem) przewodniczącego Komisji Episkopatu ds. Liturgii lub, w przypadku gdy go nie ma, przewodniczącego tejże Konferencji, oraz *imprimatur* zgodnie z prawem.⁴⁵

39. Przy powtórnym wydaniu księgi liturgicznej zostaną uwzględnione wszelkie aktualizacje i zmiany tekstu, które wcześniej otrzymały odpowiednią *confirmatio* lub *recognitio* Stolicy Apostolskiej; akty te zostaną wymienione na początku księgi.

40. Prawa autorskie [copyright] do ksiąg liturgicznych i tekstów w językach współczesnych należą do Konferencji Episkopatu. W przypadku przyjęcia tych samych tekstów przez inną Konferencję Episkopatu, prawa te zostaną uregulowane w drodze pisemnego porozumienia między zainteresowanymi Konferencjami Episkopatu.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ I KOMPETENCJA KONGREGACJI DS. KULTU BOŻEGO I DISCYPLINY SAKRAMENTÓW

41. W świetle kanonu 838 §§ 2 i 3, w związku z wydaniem ksiąg liturgicznych w językach narodowych, do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów należy przejrzanie (*recognoscere*) dostosowań, zatwierdzonych zgodnie z prawem przez Konferencję Episkopatu, oraz potwierdzenie (*confirmare*) tłumaczeń tekstów, odpowiednio zatwierdzonych przez Konferencję Episkopatu.

– „Recognitio”

42. Proces dotyczący dostosowań nieprzewidzianych we wzorcowych księgach liturgicznych, po ich zatwierdzeniu przez Konferencję Episkopatu, wymaga *recognitio* Stolicy Apostolskiej, udzielonego dekretem Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Ponieważ chodzi tu o elementy obrzędowe i teksty szczególne, *recognitio* zakłada ich zgodność z Obrządkiem rzymskim, aby zachować jego istotną jedność, a zarazem zgodność z wiarą katolicką.⁴⁶

43. *Recognitio* polega więc na sprawdzeniu przez Stolicę Apostolską tego, co zostało zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu dla jej terytorium, oraz prawomocności zastosowanego procesu, z uwzględnieniem racji podyktowanych kulturą,⁴⁷ tradycją i potrzebami duszpasterskimi⁴⁸ danego kraju.⁴⁹

44. Jeśli chodzi o dostosowania „ad interim” lub „ad experimentum”, to biorąc pod uwagę pozytywne i negatywne aspekty wynikające z doświadczenia, Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zatroszczy się o przestrzeganie czasu, kryteriów i oceny tych adaptacji, tak aby uzyskać ich ostateczne określenie.

– „Confirmatio”

45. *Confirmatio* polega na zatwierdzeniu przez Stolicę Apostolską przekładu tekstów biblijnych i liturgicznych, po upewnieniu się o prawomocności procedury zatwierdzania stosowanej przez

⁴⁵ Por. KPK, kan. 826 § 2.

⁴⁶ Por. KL 37-40; *Varietates legitimae*, n. 33.

⁴⁷ Por. *Varietates legitimae*, nn. 28-30.

⁴⁸ Np. szczególnie Msze wotywnie lub sprawowane z powodu jakiejś konkretnej konieczności; wybór czytań (OWMR 362); obrzędy błogosławieństw (RITUALE ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli II promulgatum, DE BENEDICTIONIBUS, Editio typica, Typis polyglottis Vaticanis 1984, *Praenotanda generalia*, n. 39d, p. 19).

⁴⁹ Np. własne celebracje w Kalendarzu liturgicznym (por. *Normae universales de Anno liturgico et de Calendario*, n. 49); praktyki obrzędowe w *Ordo Exsequiarum*, *Ordo celebrandi Matrimonium* i w *Ordo Professionis Religiosae*.

Konferencje Episkopatów – w odniesieniu do różnych aspektów, tj. przyjęcia i rozszerzenia danego języka w liturgii, kryteriów przekładu, integralności tekstów w stosunku do wzorcowych ksiąg liturgicznych, zgodności z nimi, realizacji wyborów już wskazanych w księgach liturgicznych, za które odpowiedzialne są Konferencje Episkopatów.

46. Jeśli chodzi o lekcjonarze, *confirmatio* polega na sprawdzeniu, czy perykopy biblijne i ich aparatura odpowiadają porządkom ksiąg liturgicznych typowych dla Obrządku rzymskiego.

47. Jeśli chodzi o tłumaczenie formuł sakramentalnych, to zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, *confirmatio* jest udzielana po zatwierdzeniu przez Ojca Świętego.⁵⁰

48. W przypadku braków w tłumaczeniu, takich jak konieczność wyjaśnienia odpowiednich tekstów (por. wyżej n. 25) i szczególnych formuł liturgicznych, jak np. modlitw przy święceniach, poświęceniach, konsekracjach, formuł egzorcyzmu, pozdrowień kapłana i odpowiednich odpowiedzi wiernych, aklamacji czerpiących natchnienie z Pisma Świętego i niektórych szczególnych terminów, które należy rozumieć zgodnie z wiarą Kościoła,⁵¹ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów prowadzi dialog z Konferencją Episkopatu w celu wypracowania rozwiązania w świetle obopólnych kompetencji.

49. Gdy chodzi o tłumaczenia na język wspólny dla kilku Konferencji Episkopatu, Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów prowadzi dialog z samymi Konferencjami w celu osiągnięcia uzgodnionego rozwiązania, przynajmniej w odniesieniu do formuł sakramentalnych, odpowiedzi wiernych oraz tekstów istotnych z punktu widzenia doktryny i duszpasterstwa.

TEKSTY WŁASNE DIECEZJI I RODZIN ZAKONNYCH

50. Chociaż kan. 838 nie dotyczy partykularnych tekstów liturgicznych diecezji i rodzin zakonnych, materia ta, jako mająca związek z księgami liturgicznymi, wymaga dostosowania prawnego. Co się tego tyczy:

- a) mają własny Kalendarz, *Proprium* Mszy i Liturgii godzin, jak i Martyrologium⁵²: diecezje, Instytuty życia konsekrowanego, Stowarzyszenia życia apostołskiego i inni, którzy mają do tego prawo;
- b) dla rodzin zakonnych przewiduje się ponadto dostosowanie *Ordo Professionis Religiosae*⁵³ i innych partykularnych celebracji.

51. Własne obchody wpisują się harmonijnie w ogólny Kalendarz rzymski. Diecezjalny Kalendarz liturgiczny uwzględnia kalendarz krajowy i regionalny. Wszystkie kalendarze partykularne, ułożone przez kompetentną władzę, muszą być zatwierdzone przez Stolicę Apostolską.⁵⁴

52. Analogicznie do normy kan. 838 § 2, kompetentna władza (biskup, przełożony generalny lub przełożona generalna) troszczy się o zredagowanie Kalendarza partykularnego i *Proprium*,⁵⁵ a następnie przedstawia je, w języku łacińskim lub w języku miejscowym, Kongregacji ds. Kultu

⁵⁰ Por. wyżej przypis 35.

⁵¹ Por. *Magnum Principium*: AAS 109 (2017) 968: «quaedam peculiaria verba perpendenda sunt etiam ex integra fide catholica, quia quaevis translatio textuum liturgicorum congruere debet cum sana doctrina».

⁵² Por. MARTYROLOGIUM ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum, Editio typica altera, Typis Vaticanis 2004, *Praenotanda*, n. 38, s. 20.

⁵³ Por. ORDO PROFESSIONIS RELIGIOSAE ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratus auctoritate Pauli PP. VI promulgatus, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1975, *Praenotanda*, nn. 12-15, s. 10; a także *Documentum III (Indications pour l'adaptation de l'«Ordo Professionis Religiosae»)*: Notitiae 6 (1970) 319-322.

⁵⁴ Por. *Normae universales de Anno liturgico et de Calendario*, nn. 49 i 55.

⁵⁵ Sprawę reguluje Instrukcja *Calendaria particularia* (24 czerwca 1970 r.: por. wyżej, przypis 16); por. także CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, *Notificazione su alcuni aspetti dei lezionari ecclesiastici propri della «Liturgia Horarum»* (27 giugno 2002): Notitiae 38 (2002) 555-568.

Bożego i Dyscypliny Sakramentów do *recognitio*, o ile są to teksty nowe; w przypadku tekstów liturgicznych na cześć nowych błogosławionych prosi się, aby przynajmniej kolekta była po łacinie.⁵⁶

Jeśli chodzi o teksty biblijne, w *Proprium* trzeba użyć tłumaczenia Pisma Świętego należycie zatwierdzonego przez Konferencję Episkopatu.

Jeśli chodzi o inne teksty liturgiczne, zwłaszcza eucharystyczne, to kryteria kompozycji są takie, jakie obowiązują w dzisiejszych księgach liturgicznych. Jeśli chodzi o zakres i typologię tekstów, wzorem, w zależności od stopnia celebracji, jest *Missale Romanum* i *Liturgia Horarum*.

Układ tekstów *Proprium*, wraz z ich aparatem, jest wzorowany na typicznych wydaniach ksiąg liturgicznych, publikowanych we współczesnych językach przez Konferencje Episkopatów.

53. Po przeprowadzeniu procesu przewidzianego dla rewizji lub opracowania Kalendarza parokialnego i *Proprium*, kompetentna władza zwraca się z prośbą o *recognitio* do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Do wniosku należy dołączyć teksty, które mają zostać zatwierdzone, złożone w dwóch egzemplarzach i w formacie elektronicznym, wraz z krótkim szczegółowym sprawozdaniem z wykonanej pracy, zawierającym uzasadnienie ewentualnych zmian lub włączenia celebracji, w świetle ostatnio zatwierdzonego Kalendarza i *Proprium* oraz obowiązujących przepisów.

54. Teksty *Proprium* w języku łacińskim lub w innym języku, które uzyskały *recognitio* na mocy dekretu Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, należy uważać za wzorcowe; ich tłumaczenia w innych językach kompetentna władza przedstawia tej samej Kongregacji w celu uzyskania *confirmatio*, dołączając do nich krótkie sprawozdanie.

55. *Proprium* Mszy i Liturgii godzin diecezji i innych uprawnionych nie stanowi samo w sobie księgi liturgicznej, ponieważ jest uzupełnieniem Mszału rzymskiego i Liturgii godzin, od których zależy, jeśli chodzi o *Ordinarium* i części wspólne.⁵⁷

II

ZMIANY*

* Czerwonymi literami (czerwonym kolorem) zaznaczono nowo wprowadzone słowa lub części w księgach liturgicznych. [Przyp. red. – Na potrzeby wydruku zamiast koloru zastosowano podkreślenie].

W nawiasach kwadratowych z czerwonymi kropkami [...] są oznaczone słowa lub wyrażenia, które od tej pory mają być pominięte w tekstach ksiąg liturgicznych.

Czerwonymi kropkami bez nawiasów kwadratowych ... zaznaczono teksty, które w księgach liturgicznych pozostają niezmienione. Przypisy u spodu strony tekstów ksiąg liturgicznych mają być zachowane, chyba że inaczej jest to zaznaczone, względnie gdy postanawia się, że w samych przypisach coś ma być dodane, usunięte lub zmienione.

Nowe przypisy, które mają zostać dodane u spodu strony, dopóki inaczej nie zostanie postanowione, mają numer przypisu poprzedniego z dodatkiem „bis” lub „ter” itd.

We wszystkich księgach liturgicznych, gdzie w przypisach znajdowałby się jakiś odnośnik do numerów *Institutionis generalis* (Ogólnego wprowadzenia) do Mszału rzymskiego, należy je uzgodnić z dzisiejszym (nowym) wydaniem.

⁵⁶ Por. CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, *Notificatio de cultu Beatorum* (21 maggio 1999) n. 8: Notitiae 35 (1999) 445.

⁵⁷ Druk własnych Mszy i Liturgii godzin nie upowaznia do tytułu „Mszał własny” i „Liturgia godzin własna”.

**W MSZALE RZYMSKIM
W OGÓLNYM WPROWADZENIU DO MSZAŁU RZYMSKIEGO**

ROZDZIAŁ I

ZNACZENIE I GODNOŚĆ SPRAWOWANIA EUCHARYSTII

25. Ponadto w odpowiednich miejscach zaznaczone są w mszale pewne dostosowania, które zgodnie z Konstytucją o liturgii należą do kompetencji biskupa diecezjalnego albo konferencji biskupów³⁵ (por. także poniżej, nn. 387, 388-393).

ROZDZIAŁ VI

RZECZY POTRZEBNE DO SPRAWOWANIA MSZY ŚWIĘTEJ

III. NACZYNNIA LITURGICZNE

329. Na mocy decyzji Konferencji Episkopatu [...] naczynia liturgiczne mogą być wykonywane także z innych materiałów...

ROZDZIAŁ IX

DOSTOSOWANIA ZALEŻNE OD KOMPETENCJI BISKUPÓW ORAZ KONFERENCJI EPISKOPATU

389. Do Konferencji Episkopatu należy przede wszystkim przygotowanie i zatwierdzenie przekładu tego wydania Mszału rzymskiego na uznane języki narodowe, tak aby po uzyskaniu aprobaty przez Stolicę Apostolską mszał ten mógł wejść w życie w krajach, dla których jest przeznaczony.¹⁴⁹

390. Do Konferencji Episkopatu należy określenie dostosowań i [...] wprowadzenie do mszału elementów, które zostały wskazane w tym Ogólnym wprowadzeniu oraz w Obrzędach Mszy Świętej. Są one następujące: – gesty i postawy ciała wiernych (por. powyżej, nr 43);

- gest oddania czci ołtarzowi i księdze Ewangelii (por. powyżej, nr 273); -[...]
- czytania z Pisma Świętego, które mają być stosowane w szczególnych okolicznościach (por. wyżej, nr 362);

...

391. Ze szczególną starannością Konferencje powinny zadbać o przekład tekstów biblijnych używanych w celebracji Mszy Świętej i o zatwierdzenie także Lekcjonarzy, zgodnie z normą Porządku czytań Mszy, zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską.^{149bis}...

Przypis 149bis: Por. KPK, kan. 825 § 1; MISSALE ROMANUM, *Ordo lectionum Missæ*, editio typica altera 1981, Prænotanda, n. 111.

397....

W naszych czasach tożsamość i jednolity wyraz tego obrządku znajduje się we wzorcowych wydaniach ksiąg liturgicznych ogłaszanych z upoważnienia papieża oraz w zgodnych z nimi księgach liturgicznych zatwierdzonych dla danych regionów przez Konferencje Episkopatów i aprobowanych przez Stolicę Apostolską i, jeśli byłaby taka potrzeba, uznany zgodnie z normą prawa¹⁶⁰.

Przypis 160: [...] Por. KPK, kan. 838 §§ 2 i 3.

ODNOŚNIE DO PORZĄDKU CZYTAŃ MSZALNYCH

WSTĘP

79. W Mszach, w których przewidziano trzy czytania, to jest – w niedziele i uroczystości, niech te czytania ściśle będą użyte.¹⁰⁵ [...]

Przypis 105: [...] Por. OWMR 357.

Przypis 106: *musi być wykreślony* [...]

84. ...

b) W uroczystości przewidziane w kalendarzach partykularnych zaproponowane są trzy czytania, w których pierwsze jest wzięte ze Starego Testamentu (w okresie Wielkanocy z Dziejów Apostolskich lub Apokalipsy), drugie z Apostoła, trzecie z Ewangelii [...].

Przypis 109: *musi być wykreślony* [...]

111. W zgromadzeniu liturgicznym zawsze należy głosić słowo Boże albo z tekstów łacińskich przygotowanych przez Stolicę Świętą, albo z tłumaczeń na języki narodowe, zatwierdzonych do użytku liturgicznego przez Konferencje Biskupów [...].¹¹⁹

Wypada zaś, aby tłumaczenie perykop biblijnych było zgodne z tekstem łacińskim dla użytku liturgicznego, wziętym z Nowej Wulgaty.^{119bis} W przekładzie tekstów Pisma Świętego, zachowując właściwie zasady egzegezy i względ na piękno literackie, należy starannie mieć na uwadze użytek liturgiczny, wymogi ustnego przekazu, proklamacji i śpiewu, szczególnie w przypadku psalmów i kantyków biblijnych.

Pożądane jest zaś, aby także te tłumaczenia osiągnęły stopniowo pewną jednolitość i trwałość tak, aby przynajmniej w głównych tekstach miały jedyny przekład zatwierdzony przez kilka Konferencji Biskupów w krajach, w których używa się tego samego języka.^{119ter}

Przypis 119: [...] Por. KPK, kan. 825 § 1.

Przypis119bis: Por. Ioannes Paulus II, Const. Ap. *Scripturarum thesaurus*, diei 25 aprilis 1979: *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1979.

Przypis 119ter: KL 36.

112. *Lekcjonarz mszalny* winien być przetłumaczony w całości, z uwzględnieniem wszystkich części, nie wyłączając wstępu. Jeśli Konferencja Biskupów uzna za konieczne i stosowne pewne adaptacje, mogą one być wprowadzone po *recognitio* Stolicy Apostolskiej.¹²⁰

Przypis 120: [...] Por. KPK, kan. 838 § 2.

W KSIĘGACH PONTYFIKAŁU RZYMSKIEGO W OBRZĘDACH BIERZMOWANIA

WSTĘP

17. Konferencja Biskupów, wzięwszy pod uwagę miejscowe warunki, charakter i tradycje różnych ludów, rozważy, czy byłoby właściwe:

- a) Dostosować formuły, w których odnawia się przyrzeczenia chrzcielne i wyznanie wiary, czy to idąc za tekstem zawartym w obrzędach chrztu, czy też dostosowując te formuły w ten sposób, aby lepiej odpowiadały sytuacji bierzmowanych, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską;
- b) wprowadzić inny sposób udzielania pokoju przez szafarza po namaszczeniu czy to każdemu z bierzmowanych, czy też wszystkim razem, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.

W OBRZĘDZIE POŚWIĘCENIA KOŚCIOŁA I OLTARZA

Rozdział VII

OBRZĘD POŚWIĘCENIA KIELICHA I PATENY

WSTĘP

3. Każdy kapłan może błogosławić kielich i patenę pod warunkiem, że zostały wykonane zgodnie z przepisami zawartymi w *Ogólnym wprowadzeniu do Mszału rzymskiego* (nry 328-332).

W KSIĘGACH, CZYLI W ROZDZIAŁACH RYTUAŁU RZYMSKIEGO

W OBRZĘDACH POGRZEBU

WSTĘP

DOSTOSOWANIA, KTÓRE MUSZĄ BYĆ PRZYGOTOWANE TROSKĄ KONFERENCJI BISKUPICH

21. Na mocy Konstytucji o liturgii (art. 63b) Konferencjom Biskupów przysługuje prawo przygotowania w krajowych rytuałach rozdziału odpowiadającego niniejszemu rozdziałowi Rytuału rzymskiego, dostosowanego do potrzeb poszczególnych regionów. Po zatwierdzeniu tego rytuału przez Stolicę Apostolską można go będzie używać na terenach, dla których jest przeznaczony. W tym celu Konferencje Biskupów powinny:

- a) Określić dostosowania w granicach ustalonych w tym rytuale.
- b) Dokładnie i roztropnie rozważyć, co można przejąć z tradycji i zwyczajów poszczególnych narodów, a zatem mogą przedstawić Stolicy Apostolskiej [...] jeszcze inne dostosowania, które według ich przekonania są pożyteczne lub konieczne i wprowadzić je po ich przejrzaniu – sprawdzeniu [*recognitio*] przez nią.
- c) Jeżeli w istniejących już rytuałach krajowych znajdują się jakieś elementy własne, mogą je zatrzymać, o ile są one zgodne z Konstytucją o liturgii świętej i ze współczesnymi potrzebami, albo je dostosować do nowych obrzędów, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- d) Opracować przekłady tekstów tak, by były rzeczywiście dostosowane do charakteru różnych języków i kultur, i je zatwierdzić po potwierdzeniu przez Stolicę Apostolską tego, co zostało dokonane, oraz dodać melodie do śpiewu, tam gdzie to jest potrzebne.

- e) Dostosować i uzupełnić wstęp zawarty w Rytuale rzymskim, tak aby sprawujący obrzędy jasno rozumieli ich znaczenie i należycie je odprawiali, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- f) W księgach liturgicznych wydanych staraniem Konferencji Biskupów należy zastosować taki układ, jaki najlepiej odpowiada potrzebom duszpasterskim. Nie wolno jednak pominąć niczego z treści niniejszego wydania wzorcowego.

Dodatkowe teksty względnie rubryki powinny odróżniać się od tekstów i rubryk Rytuału rzymskiego specjalnymi znakami albo inną czcionką.

22. Podczas przygotowania krajowych rytuałów pogrzebu Konferencje Biskupów mają prawo, po zatwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską (por. wyżej nr 21, 6) lub po sprawdzeniu [po *recognitio*] (por. wyżej nr 21, 3 i 5):

...

W OBRZĘDZIE CHRZTU DZIECI

INICJACJA CHRZEŚCIJAŃSKA

WPROWADZENIE OGÓLNE

IV. UPRAWNIENIA KONFERENCJI EPISKOPATU W ZAKRESIE DOSTOSOWAŃ

30. Na podstawie Konstytucji o liturgii świętej (nr 63 b) Konferencjom Episkopatu przysługuje prawo przygotowania w krajowych rytuałach rozdziału odpowiadającego niniejszemu rozdziałowi Rytuału rzymskiego, dostosowanego do potrzeb poszczególnych regionów. Po zatwierdzeniu takiego rytuału przez Stolicę Apostolską można go będzie używać na terenach, dla których jest przeznaczony.

Konferencje Episkopatu powinny:

1. Określić dostosowania, o których mówi Konstytucja o liturgii świętej (nr 39), po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
2. Dokładnie i roztropnie rozważyć, co z tradycji i charakteru danego narodu byłoby pożytecznie zachować; mogą także przedstawić Stolicy Apostolskiej [...] jeszcze inne dostosowania, które wydają się im pożyteczne lub konieczne i wprowadzić je po ich przejrzeniu [*recognitio*] przez nią.
3. Jeśli natomiast w istniejących już rytuałach krajowych znajdują się jakieś elementy własne, mogą je zatrzymać lub dostosować, byleby zgodne były z Konstytucją o liturgii świętej i ze współczesnymi potrzebami, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
4. Opracować przekłady tekstów tak, by były rzeczywiście dostosowane do charakteru różnych języków i kultur, i je zatwierdzić po potwierdzeniu przez Stolicę Apostolską tego, co zostało dokonane. Ilekroć byłoby to właściwe, mogą dodać odpowiednie do śpiewu melodie.
5. Dostosować i uzupełnić Wprowadzenie umieszczone w Rytuale rzymskim, tak by szafarze w pełni rozumieli znaczenie obrzędów i sprawowali je w stosowny sposób, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
6. W wydawanych staraniem Konferencji Episkopatu księgach liturgicznych zastosować taki układ treści, jaki najlepiej odpowiada potrzebom duszpasterskim.

31. Opierając się na zasadach podanych w numerach 37-40 i 65 Konstytucji o liturgii świętej, w krajach misyjnych Konferencje Episkopatu mają prawo osądzić, czy do chrześcijańskiego obrzędu

chrztu można elementy wtajemniczenia, jakie dotychczas istnieją w niektórych narodach, oraz decydować czy te elementy wprowadzić, po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.

32. Wszędzie tam, gdzie Rytuał rzymski chrztu podaje do wyboru kilka formuł, krajowe rytuały mogą dodać jeszcze inne, podobne w układzie i treści, po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.

W OBRZĘDZIE INICJACJI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ DOROSŁYCH

WPROWADZENIE

IV. UPRAWNIENIA KONFERENCJI EPISKOPATU W ZAKRESIE DOSTOSOWANIA RYTUAŁU RZYMSKIEGO

64. Oprócz dostosowań, które przewiduje Wprowadzenie ogólne (nry 30-33), Konferencje Episkopatu mogą poczynić inne zmiany w Obrzędach wtajemniczenia dorosłych, po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.

W OBRZĘDZIE MAŁŻEŃSTWA

WPROWADZENIE

IV. UPRAWNIENIA KONFERENCJI EPISKOPATU W ZAKRESIE DOSTOSOWAŃ

40. Do Konferencji Episkopatu należy:

- 1) Określić dostosowania, o których mowa niżej (nry 41-44), po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.
- 2) Wprowadzenie, które zawiera Rytuał rzymski w numerze 36 i następnych (Zasady stosowania obrzędów), jeżeli trzeba, dostosować i uzupełnić, aby udział wiernych był świadomy i czynny, po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.
- 3) Przygotować przekłady tekstów, tak aby były rzeczywiście dostosowane do charakteru różnych języków i różnych kultur, oraz je zatwierdzić, po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską. Mogą oprócz tego dodać, ilekroć to jest potrzebne, melodie odpowiednie do śpiewu.
- 4) W wydawanych księgach zastosować taki układ treści, jaki najlepiej odpowiada potrzebom duszpasterskim.

W SAKRAMENCIE NAMASZCZENIA CHORYCH I DUSZPASTERSKIEJ TROSKI O NICH

WPROWADZENIE

IV. UPRAWNIENIA KONFERENCJI BISKUPÓW W ZAKRESIE DOSTOSOWAŃ

38. Na mocy Konstytucji o liturgii (art. 63 b) Konferencjom Biskupów przysługuje prawo przygotowania w krajowych rytuałach rozdziału odpowiadającego niniejszemu rozdziałowi Rytuału rzymskiego, dostosowanego do potrzeb poszczególnych regionów, aby [...] można go było używać na terenach, dla których jest przeznaczony.

Konferencje Biskupów powinny:

- a) Ustalić dostosowania, o których mówi Konstytucja o liturgii świętej (art. 39), po sprawdzeniu [po recognitio] akt przez Stolicę Apostolską.

- b) Dokładnie i roztropnie rozważyć, co pożyteczne byłoby zachować z tradycji i charakteru danego narodu, mogą także przedstawić Stolicy Apostolskiej inne dostosowania, które uważa się za pożyteczne lub konieczne, [...] oraz wprowadzić po jej przejrzeniu [= po przejrzeniu przez Stolicę Apostolską, po jej *recognitio*].
- c) Jeżeli w istniejących już rytuałach krajowych znajdują się teksty i obrzędy dotyczące chorych, mogą je zatrzymać lub dostosować, byleby były zgodne z Konstytucją o liturgii świętej i ze współczesnymi potrzebami, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- d) Opracować przekłady tekstów tak, by były rzeczywiście dostosowane do charakteru różnych języków i kultur oraz je zatwierdzić, po potwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską. Oprócz tego mogą dodać, ilekroć byłoby to właściwe, odpowiednie do śpiewu melodie.
- e) W razie potrzeby dostosować i uzupełnić wprowadzenie umieszczone w Rytuale rzymskim, aby zapewnić świadomy i czynny udział wiernych, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- f) W wydawanych staraniem Konferencji Biskupów księgach liturgicznych zastosować taki układ treści, jaki najlepiej odpowiada potrzebom duszpasterskim.

39. Wszędzie tam, gdzie Rytuał rzymski podaje kilka formuł do wyboru, w rytuałach krajowych można dodać jeszcze inne formuły o podobnej treści, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.

W OBRZĘDZIE POKUTY

WPROWADZENIE

VI. DOSTOSOWANIE OBRZĘDÓW DO RÓŻNYCH KRAJÓW I OKOLICZNOŚCI

Dostosowania, których mogą dokonać Konferencje Biskupów

38. Konferencje Biskupów przy przygotowywaniu rytuału krajowego mają prawo dostosować obrzędy pokuty do potrzeb poszczególnych regionów, aby po zatwierdzeniu lub przejrzeniu [*recognitio*] przez Stolicę Apostolską, można je było używać na terenach, dla których są przeznaczone.

Konferencje Biskupów powinny:

- a) Ustalić normy dotyczące dyscypliny sakramentu pokuty, zwłaszcza co do posługi kapłanów i rezerwacji grzechów, po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- b) Szczegółowo ustalić normy dotyczące miejsca zwyczajnego sprawowania sakramentu pokuty i znaków pokuty, które mają okazywać wierni przy rozgrzeszeniu ogólnym (por. wyżej nr 35), po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską.
- c) Opracować przekłady tekstów i dobrze je dostosować do charakteru ludu i języka, oraz je zatwierdzić [*adprobatio*] po potwierdzeniu [*confirmatio*] przez Stolicę Apostolską. A także ułożyć nowe teksty modlitw wiernych i szafarza. Formuła sakramentalna musi pozostać nienaruszona.

W KOMUNII ŚWIĘTEJ I O KULCIE TAJEMNICY EUCHARYSTYCZNEJ POZA MSZĄ

WPROWADZENIE

IV. UPRAWNIENIA KONFERENCJI BISKUPÓW

12. Na podstawie Konstytucji o liturgii świętej (art. 63 b) Konferencje Biskupów mają prawo przygotować w krajowych rytuałach rozdział odpowiadający niniejszemu rozdziałowi Rytuału rzymskiego.

skiemu i dostosować go do potrzeb poszczególnych krajów, aby po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską można go było używać na terenach, dla których jest przeznaczony.

Konferencje Biskupów powinny:

- a) Starannie i roztropnie rozważyć, które elementy narodowej tradycji, jeżeli takie występują i są zgodne z duchem liturgii, można pozostawić lub dopuścić. Dostosowania takie uznane za pożyteczne lub konieczne mogą przedstawić Stolicy Apostolskiej [...] i, po sprawdzeniu [recognitio] przez nią, wprowadzić.
- b) Tak opracować przekłady tekstów związanych z kultem Eucharystii, by były rzeczywiście dostosowane do charakteru różnych języków i kultur oraz je zatwierdzić, po potwierdzeniu [po *confirmatio*] akt przez Stolicę Apostolską. Przygotować i zatwierdzić, zgodnie z przepisami prawa, inne teksty [służące] szczególnie do śpiewu.

W OBRZĘDACH BŁOGOSŁAWIENSTW

Wprowadzenie

V. DOSTOSOWANIA NALEŻĄCE DO UPRAWNIEŃ KONFERENCJI BISKUPÓW

39. Na mocy postanowień Konstytucji o liturgii świętej³⁴ Konferencje Biskupów mogą opracować specjalny Rytuał, odpowiadający odnośnej części Rytuału rzymskiego i dostosowany do potrzeb danego regionu, aby po sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską lub po zatwierdzeniu [*confirmatio*]³⁵ mógł być używany w tym regionie.

W tej dziedzinie do Konferencji Biskupów należy:

- a) Określić dostosowania zgodnie z zasadami ustanowionymi w tej księdze, z zachowaniem jednak właściwego porządku obrzędów, oraz wprowadzić je po sprawdzeniu [recognitio] przez Stolicę Apostolską.
- b) Starannie i roztropnie rozważyć, co można przejąć z tradycji i zwyczajów poszczególnych narodów, jak również przedstawić inne dostosowania, które wydają się pożyteczne lub konieczne, i wprowadzić je po sprawdzeniu [recognitio] przez Stolicę Apostolską³⁶.
- c) Zachować własne błogosławieństwa, zamieszczone dotąd w rytuałach krajowych, jeśli takie istnieją, albo w dawnym Rytuale rzymskim, pod warunkiem, że zostaną uzgodnione z duchem Konstytucji o liturgii świętej, z zasadami wyłożonymi w tej księdze oraz dzisiejszymi wymogami. Można też dokonać ich przystosowania i wprowadzić je po sprawdzeniu [recognitio] przez Stolicę Apostolską.
- d) W różnych obrzędach błogosławieństw, zwłaszcza gdy jest podanych kilka formuł do wyboru, można dodać także inne formuły tego samego rodzaju oprócz tych, które są w Rytuale rzymskim, i wprowadzić je po sprawdzeniu [recognitio] przez Stolicę Apostolską.
- e) Zamieszczone w tej księdze Wprowadzenie teologiczne i pastoralne, jak i uwagi wstępne do każdego z obrzędów przetłumaczyć w całości lub w razie potrzeby uzupełnić, po należyтым [odpowiednim] sprawdzeniu [po *recognitio*] akt przez Stolicę Apostolską, tak, aby szafarze pełniej rozumieli znaczenie poszczególnych obrzędów, a udział wiernych stał się przez to świadomy i czynny.
- f) Dodać w tej księdze części, które byłyby przydatne, na przykład dobrać inne czytania, bardziej stosowne, lub wskazać bardziej odpowiednie śpiewy.
- g) Przygotować przekłady tekstów, z uwzględnieniem właściwości różnych języków i mentalności ludzi różnych kultur, oraz je zatwierdzić i przedstawić Stolicy Apostolskiej do potwierdzenia [*confirmatio*].
- h) Przy wydawaniu tej księgi tak ułożyć jej treść, aby okazała się bardziej przydatna w duszpasterstwie, lub wydać oddzielnie poszczególne jej części, zawsze jednak z zachowaniem zasadniczych punktów Wprowadzenia teologicznego i pastoralnego, po zatwierdzeniu [po *confirmatio*] akt przez Stolicę Apostolską.

W EGZORCYZMY I INNE MODLITWY BŁAGALNE

WPROWADZENIE

VI. DOSTOSOWANIA NALEŻĄCE DO KONFERENCJI EPISKOPATÓW

37. Do Konferencji Episkopatu należy:

- a) Przygotowanie integralnego i wiernego przekładu tekstów, zatwierdzenie i przedstawienie Stolicy Apostolskiej do potwierdzenia [confirmatio].
- b) Przystosowanie, za zgodą Stolicy Świętej, znaków i gestów przewidzianych w obrzędach do wymogów kultury i umysłowości danego narodu, jeśli okaże się to potrzebne albo pożyteczne, a po sprawdzeniu [po *recognitio*] przez Stolicę Apostolską] akt wprowadzić do tego rozdziału Rytuału.

W MARTYROLOGIUM RZYMSKIM

WSTĘP

V. MARTYROLOGIA WŁASNE

38. Każda diecezja, naród i rodzina zakonna mogą przygotować własne Martyrologium albo dodatek do Martyrologium, w którym wymienieni byłiby święci i błogosławieni zapisani we własnym kalendarzu, a których nie ma w Martyrologium rzymskim albo czci się ich w innym dniu, albo celebrowanie jest innego stopnia, czy też wydaje się, że ich elogium winno być odpowiednio poszerzone. Tego rodzaju Proprium powinno zostać wysłane do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów celem potwierdzenia i [...] zatwierdzenia.

VI. PRZYSTOSOWANIA POZOSTAJĄCE W GESTII KONFERENCJI EPISKOPATÓW

41. Wypada, ażeby przy wydawaniu Martyrologium elogia każdego dnia, które za zgodą Stolicy Świętej należy uznać za własne dla całego narodu lub terytorium, były umieszczone na pierwszym miejscu po elogiach, które należą do celebrowania zapisanych w kalendarzu ogólnym i tak są wydrukowane. Te natomiast elogia, które są własne dla regionu lub diecezji, powinny znaleźć się w odrębnym dodatku. Tekst zaś każdego wydania Konferencji Episkopatu powinien być zaaprobowany zgodnie z zasadą prawa i oddany Stolicy Apostolskiej [...] w celu uzyskania potwierdzenia [confirmatio]. Przy zachowaniu koniecznych zmian dotyczy to również każdej rodziny zakonnej.

* * *

Niniejszy Ogólny Dekret Wykonawczy, przygotowany przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów na polecenie Papieża Franciszka, został zatwierdzony przez tegoż Papieża, który nakazał jego publikację.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwny zarządzenia.

Z siedziby Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 22 października 2021 roku, we wspomnienie św. Jana Pawła II, papieża.

+ *Arthur Roche*
Prefekt

+ *Vittorio Francesco Viola, O.F.M.*
Arcybiskup Sekretarz

(tłum. Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

Komentarz do kanonu 838 Kodeksu Prawa Kanonicznego

Księgi liturgiczne: wydanie, tłumaczenie i dostosowania

Poprzez Motu proprio *Magnum Principium* z 3 dnia września 2017 roku papież Franciszek zmienił §§ 2 i 3 kanonu 838 Kodeksu prawa kanonicznego, nakazując, aby „interpretować zarówno art. 64 § 3 Konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*, jak i inne przepisy, w szczególności zawarte w księgach liturgicznych, dotyczące ich wersji”. Jednocześnie zwrócił się do Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, aby zadbała o dostosowanie tego, co jest konieczne do wprowadzenia w życie nowej dyscypliny.

Dekretem *Postquam Summus Pontifex* wspomniana Kongregacja wprowadza w życie te przepisy, w celu wyjaśnienia i określenia norm dotyczących wydania, *recognitio* i *confirmatio* ksiąg liturgicznych, w których to czynnościach uczestniczą zarówno Konferencje Episkopatów, jak i Stolica Apostolska, instancje pozostające ze sobą w dialogu, zgodnie z własnymi kompetencjami. Celem tego dialogu jest komunია kościelna, która znajduje swój wyraz w *lex orandi*. W tym świetle, jeśli chodzi o Obrządek rzymski, dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wskazuje i opisuje kryteria, które regulują i strzegą tej komunii, przypominając zasady i wyznaczając wytyczne procesów z nią związanych.

Orzeczenie, które ma formę ogólnego dekretu wykonawczego, składa się z dwóch części, wprowadzonych przez Wstęp. Część pierwsza, zatytułowana *Normy i procedury*, o charakterze opisowym, ma na celu przypomnienie, interpretację i zmianę norm i procedur dotyczących wydania ksiąg liturgicznych w różnych językach, obejmującego zarówno tłumaczenie wzorcowych tekstów łacińskich, jak i ich dostosowania, które ma dwojaki charakter, tzn. albo jest przewidziana w samych księgach, albo „głębsza” (por. KL 40), ponieważ wykracza poza wzorcowe wydania łacińskie.

W pierwszej kolejności rozważa się obowiązki i kompetencje Konferencji Episkopatu, które są odpowiedzialne za ocenę i zatwierdzanie adaptacji liturgicznych dla terytorium podlegającego ich jurysdykcji, jak również za przygotowanie i zatwierdzenie wersji tekstów liturgicznych. Przypomina się więc różne kwestie dotyczące języka, który ma być przyjęty w liturgii, złożony proces tłumaczenia tekstów, opracowanie księgi liturgicznej i jej zatwierdzenie, prośbę do Stolicy Apostolskiej o *confirmatio* i *recognitio* i wreszcie publikację księgi.

Opisano następnie obowiązki i kompetencje Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w zakresie wydawania ksiąg liturgicznych w językach narodowych. Do niej należy sprawdzenie (*recognoscere*) dostosowań zatwierdzonych przez Konferencje Episkopatów oraz potwierdzenie (*confirmare*) wersji tekstów należycie zatwierdzonych przez te same Konferencje. W tym specyficznym obszarze znajduje się więc opis „*recognitio*” (n. 43) i „*confirmatio*” (n. 45), wraz z tym, co one pociągają za sobą i czego wymagają; np. przypomina się, że *confirmatio* wersji formuł sakramentalnych jest udzielana po zatwierdzeniu przez Ojca Świętego.

Jak wiadomo, istnieją również własne teksty liturgiczne dotyczące poszczególnych diecezji i instytutów zakonnych. Analogicznie do przepisów kanonu 838, ponieważ chodzi tu o sprawy związane z księgami liturgicznymi, w numerach 50-55 określa się ramy regulacyjne także dla tekstów własnych (*Propria*).

Druga część dekretu ma charakter wydanych dyspozycji. Wskazuje ona na „*variationes*”, które należy wprowadzić do wydań ksiąg liturgicznych. Tak jak po opublikowaniu Kodeksu prawa kanonicznego w 1983 roku Kongregacja ds. Kultu Bożego wydała pewne zmiany dotyczące dyscypliny zawartej w księgach liturgicznych, tak teraz, w świetle poprawki papieża Franciszka do kanonu 838, ogłaszane są zmiany dostosowań dotyczące *recognitio* i *confirmatio* ksiąg liturgicznych. Zmiany te dotyczą niektórych numerów *Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego*, jak również Wprowadzeń (*Praenotanda*) do *Ordo lectionum Missae* oraz innych Obrzędów Pontyfikału i Rytuału rzymskiego.

Jak przypomniano we Wstępie do dekretu, dokument zamierza odpowiedzieć na życzenie Papieża, który w *Magnum Principium* wyraził nadzieję, że Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypli-

ny Sakramentów „pomoże Konferencjom Episkopatów w wypełnianiu ich zadania i będzie starała się coraz bardziej promować życie liturgiczne Kościoła łacińskiego”.

+*Arthur Roche*

Prefekt

(tłum. Biuro ds. Komunikacji Zagranicznej KEP)

**Uchwała nr 29/393/2022
Konferencji Episkopatu Polski
z dnia 12 października 2022 r.
w sprawie ustanowienia Matki Bożej Łaskiej
Patronką miasta i gminy Łask**

Konferencja Episkopatu Polski podczas 393. Zebrania Plenarnego, odbywającego się w Kamieniu Śląskim w dniach 11-12 października 2022 r., na podstawie art. 19 Statutu KEP wyraża pozytywną opinię odnośnie do podjęcia działań mających na celu ustanowienie Matki Bożej Łaskiej Patronką miasta i gminy Łask.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący KEP

+ *Artur G. Miziński*

Sekretarz Generalny KEP

2. Komunikaty, oświadczenia, apele i stanowiska Konferencji Episkopatu Polski, jej organów, gremiów statutowych i delegatów Konferencji Episkopatu Polski

2.1. KOMUNIKATY Z ZEBRAŃ PLENARNYCH KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Komunikat z 391. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (15.03.2022)

W dniach 14 i 15 marca 2022 r., odbyło się w Warszawie pod przewodnictwem abp. Stanisława Gądeckiego 391. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski.

1. Głównym tematem obrad była tocząca się w Ukrainie wojna i wywołany przez nią kryzys humanitarny. Dokonano oceny działań pomocowych podejmowanych przez Kościół. Prowadzone są one zarówno przez struktury Caritas Polska i Caritas diecezjalne, jak też przez inne organizacje katolickie oraz wspólnoty parafialne i zakonne. Jesteśmy świadkami ogromnej mobilizacji Polaków, zwłaszcza na poziomie lokalnym. Prowadzone są liczne zbiórki pieniężne mające wesprzeć przyjeżdżających do Polski uchodźców, zbierane są dary wysyłane do pogrążonej w wojnie Ukrainy. Wielu uciekających znalazło schronienie w polskich rodzinach, w ośrodkach diecezjalnych i parafialnych, żeńskich i męskich wspólnotach zakonnych. Za to wielkie dobro i spontaniczną pomoc biskupi wyrażają wszystkim, którzy je okazali, wielką wdzięczność. Kierują szczególnie podziękowanie do wszystkich wolontariuszy. Równocześnie zwracają uwagę na konieczność zorganizowanej, długofalowej pomocy – obejmującej przyjęcie, ochronę, promocję i integrację – tym, którzy zdecydują się na pozostanie w naszej Ojczyźnie. Szczególną rolę mają tu do spełnienia władze państwowe, samorzady i organizacje pozarządowe.

2. Biskupi przypominają, że wojna nie jest metodą rozwiązywania problemów, ale zawsze jest katastrofą, w której giną niewinni ludzie i niszczone jest godność człowieka. Wzywają odpowiedzialnych za agresję przeciwko państwu i narodowi ukraińskiemu do jak najszybszego wstrzymania działań wojennych i podjęcia wysiłków zmierzających do zawarcia sprawiedliwego pokoju.

3. Episkopat wyraził poparcie dla pełnego troski słowa, które przewodniczący Episkopatu abp Stanisław Gądecki wystosował do prawosławnego Patriarchy Moskiewskiego i całej Rusi Cyryla. Prosił w nim, by zaapelował do prezydenta Rosji o zaprzestanie wojny z narodem ukraińskim. Równocześnie biskupi wzywają wszystkich wierzących na całym świecie do gorliwej modlitwy o pokój w Ukrainie.

4. Biskupi omawiali dotychczasowy przebieg procesu synodalnego w Polsce, który odbywa się zarówno w formie bezpośredniej, w ramach spotkań grup synodalnych, jak i na platformach cyfrowych. Nadal zachęcają wszystkich wiernych do aktywnego włączenia się w prace synodu. Przypominają również, że synod nie jest jednorazowym zadaniem do wykonania, ale procesem zmierzającym do odnowy Kościoła.

5. W dniu 13 marca br. minęła 9. rocznica wyboru Papieża Franciszka na Stolicę Piotrową. Jego posługę apostolską Episkopat powierzał Bogu w czasie uroczystej Eucharystii sprawowanej pod przewodnictwem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce abp. Salvatore Pennacchio w Świątyni Opatrzności Bożej. Biskupi prosili Boga o zdrowie i siły dla Papieża, a także o światło do prowadzenia Kościoła drogą ku zbawieniu.

Wzywając wszystkich wiernych do intensywnej modlitwy i postu w intencji pokoju w Ukrainie, a także ofiarowania uchodźcom dalszej możliwej pomocy materialnej, biskupi polecają dobremu Bogu wszystkich Rodaków w kraju i za granicą udzielając im pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: *pasterze Kościoła katolickiego w Polsce obecni na 391. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski.*

Warszawa, 15 marca 2022 r.

Oświadczenie Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wojny w Ukrainie (15.03.2022)

My, biskupi polscy uczestniczący w 391. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski w dniach 14-15 marca 2022 roku w Warszawie, nawiązując do wcześniejszych słów Ojca Świętego Franciszka i wystąpień przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego oraz stanowiska Rady Stałej KEP, pragniemy zabrać głos w sprawie niczym nieusprawiedliwionej agresji Rosji na niezależną i suwerenną, rządzącą się zasadami demokracji Ukrainę.

Głęboko poruszeni tragedią wojny zdecydowanie potępiamy ataki skierowane przeciwko ludności cywilnej, powodujące ogrom ofiar, zwłaszcza wśród kobiet i dzieci.

Odpowiedzialnych za wybuch agresji przeciwko państwu i narodowi ukraińskiemu wzywamy do jak najszybszego wstrzymania działań wojennych i podjęcia wysiłków zmierzających do zawarcia sprawiedliwego pokoju.

Równocześnie wzywamy wszystkie osoby wierzące do żarliwej modlitwy zanoszonej w intencji pokoju w Ukrainie, połączonej, o ile to możliwe, z postem.

Z całego serca dziękujemy wszystkim, zwłaszcza Caritas Polska i Caritas diecezjalnym, którzy w naszym kraju, od samego początku nieśli i nadal niosą ofiarną i bezinteresowną pomoc naszym siostram i braciom pozostającym w Ukrainie i przybywającym do Polski, szukającym u nas schronienia przed koszmarem wojny.

Członkowie Konferencji Episkopatu Polski obecni na 391. Zebraniu Plenarnym

Warszawa, 15 marca 2022 roku

Komunikat z 392. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (7.06.2022)

W dniach 6 i 7 czerwca 2022 roku odbyło się w Zakopanem, pod przewodnictwem abp. Stanisława Gądeckiego, 392. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski.

1. Głównym tematem obrad była katecheza analizowana z różnych perspektyw. Podczas dyskusji biskupi podkreślili konieczność ożywienia katechezy parafialnej i ewangelizacyjnej, która daje możliwość doświadczenia wiary, modlitwy i wspólnoty Kościoła. W tym kontekście nadzieję budzi katecheza przedsakramentalna oraz podjęte przygotowania do wprowadzenia posługi katechistów i animatorów grup duszpasterskich. Apel o katechezę parafialną nie oznacza jednak rezygnacji z lekcji religii w szkole. Katecheza w parafii i lekcje religii stanowią bowiem dwie rzeczywistości wzajemnie się uzupełniające. Mając świadomość wyzwań, które wynikają z dynamicznych zmian społecznych, biskupi dostrzegają ogromną pracę katechetyczną na lekcjach religii w szkołach wykonaną w ciągu ponad trzydziestu lat. Wszystkim, którzy ją wykonują, należy się wdzięczność za ich ofiarną posługę. Dzięki obecności religii w szkołach Kościół ma możliwość dotarcia z orędziem Ewangelii do szerszej grupy dzieci i młodzieży.

2. W kontekście kończącego się roku szkolnego biskupi dziękują nauczycielom, wychowawcom i katechetom za trud nauczania i wychowywania, a także za otwartość w przyjęciu do szkół dzieci i młodzieży z Ukrainy. Zbliżający się okres wakacyjny niech będzie dla nauczycieli i uczniów czasem odpoczynku przepełnionego Bożym błogosławieństwem.

3. Biskupi dyskutowali o diecezjalnym etapie papieskiego synodu o synodalności. Podkreślono, że w minionych miesiącach odbyły się w Polsce tysiące spotkań zespołów synodalnych opartych na modelu wspólnego rozeznawania, słuchania i dzielenia się własnym doświadczeniem Kościoła. Biskupi dziękują wszystkim, którzy aktywnie i twórczo zaangażowali się w prace synodalne. Spotkania te pozwoliły m.in. na lepsze wzajemne poznanie się uczestniczących w nich osób oraz przedstawienie nowych, cennych inicjatyw. Synteza ogólnokrajowa zostanie opracowana w oparciu o dane diecezjalne oraz wytyczne Stolicy Apostolskiej. Biskupi gorąco zachęcają do kontynuowania spotkań w zespołach synodalnych i do systematycznego budowania Kościoła synodalnego na wszystkich jego poziomach.

4. Podsumowując Rok Rodziny *Amoris laetitia*, biskupi apelują do duszpasterzy, osób konsekrowanych i wiernych świeckich w Polsce o włączenie się w diecezjach, parafiach i rodzinach w przeżywanie X Światowego Spotkania Rodzin z Ojcem Świętym Franciszkiem. Centralne obchody odbędą się w Rzymie w dniach od 22 do 26 czerwca br. Będzie to czas szczególnej modlitwy za małżeństwa i rodziny oraz składania świadectwa o wartości życia małżeńskiego i rodzinnego. Małżeństwa oparte na miłości i wzajemnej pomocy, wzmocnione łaską oraz otwarte na życie, są naturalnym środowiskiem wzrostu duchowego oraz darem dla Kościoła i społeczeństwa.

5. W związku z trwającą wojną w Ukrainie biskupi podjęli również problem uchodźców przebywających w naszym kraju. Pasterze poruszeni są okrucieństwem wojny, która niesie ze sobą cierpienie wielu ludzi oraz doświadczenie przemocy unicestwiającej ludzkie życie, miejsca zamieszkania, plany życiowe i marzenia. Na uznanie zasługuje postawa Polaków wyrażająca się w pomocy przybywającym do naszego kraju ludziom, a także w ofiarności wobec tych, którzy pozostali w Ukrainie. Swoje podziękowania pasterze kierują w sposób szczególny dla Caritas Polska, Caritas diecezjalnych i parafialnych, innych organizacji katolickich, seminariów diecezjalnych i wspólnot zakonnych, instytucji rządowych i pozarządowych oraz samorządów. Proszą, by nie ustawać w pomocy i w okazywaniu szczodrości wobec wciąż cierpiących naszych siostr i braci, bo bez niej wielu z nich nie będzie mogło przetrwać. Podkreślają, iż ważne jest, by pomoc ta miała charakter systemowy. Niezbędne jest zatem współdziałanie instytucji państwowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz parafii.

6. Biskupi wysłuchali sprawozdania delegata KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży na temat szkoleń prowadzonych przez Centrum Ochrony Dziecka dla delegatów, duszpasterzy, kuratorów i osób odpowiedzialnych za prewencję. Podkreślono konieczność dalszej współpracy w trosce o osoby skrzywdzone i skuteczność prowadzonych postępowań.

7. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski odbyło się w 25. rocznicę pobytu Jana Pawła II w Zakopanem oraz złożonego w jego obecności hołdu górali. Stąd też, u stóp krzyża na Giewoncie, biskupi prosili świętego Papieża Polaka o wstawiennictwo w trudnych sprawach naszej Ojczyzny i polecili jego orędownictwu u Boga wszystkich Rodaków w kraju i za granicą. Te same intencje powierzają także wstawiennictwu siostr elżbietanek, które będą beatyfikowane we Wrocławiu 11 czerwca br. Biskupi udzielają wszystkim pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: *pasterze Kościoła katolickiego w Polsce obecni na 392. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski.*

Zakopane, 7 czerwca 2022 r.

Komunikat z 393. Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski (12.10.2022)

W dniach 11 i 12 października 2022 roku odbyło się w Kamieniu Śląskim, pod przewodnictwem abp. Stanisława Gądeckiego, 393. Zebranie Plenarne Konferencji Episkopatu Polski.

1. Zebranie odbyło się w miejscu urodzenia św. Jacka, patrona diecezji opolskiej, co związane było z obchodami 50-lecia jej utworzenia. Podczas Eucharystii sprawowanej w sanktuarium na Górze Świętej Anny biskupi zawierzyli Panu Bogu przyszłość diecezji oraz Kościoła w Polsce. Modlili się również o pokój na świecie, a zwłaszcza o zakończenie wojny w Ukrainie.

2. Główny temat Zebrania, które zbiegło się z 60. rocznicą rozpoczęcia obrad Soboru Watykańskiego II, to równocześnie hasło trwającego Synodu: *Ku Kościołowi synodalnemu*. Gościem specjalnym był kard. Mario Grech, sekretarz generalny Synodu Biskupów, który odniósł się do etapu diecezjalnego Synodu. Wskazał główne kierunki dalszych prac synodalnych i oczekiwania z nimi związane. Podkreślił, że synodalność może skutecznie wesprzeć posługę biskupów w diecezjach.

3. W ramach dyskusji nad przebiegiem procesu synodalnego, biskupi podkreślili wagę i znaczenie synodalności w Kościele. Dotyczy to wszystkich poziomów życia i funkcjonowania Kościoła.

Wskazali na potrzebę rozeznania tego, co jest z Bożego Ducha w syntezach diecezjalnych i syntezie krajowej. Zauważyli, że tam, gdzie udało się doprowadzić do rzeczywistego dialogu uczestników procesu synodalnego, tam rozwijała się współpraca, której doświadczenia trzeba kontynuować i przenosić na istniejące w diecezjach struktury synodalne. Potrzeba zwłaszcza praktyki synodalności na poziomie relacji międzyludzkich: słuchania, dialogu, szczerości i przejrzystości.

4. Z wielkim niepokojem biskupi śledzą sytuację w Ukrainie. Trwająca już ósmy miesiąc wojna ujawniła wielką hojność naszych Rodaków oraz ich gotowość niesienia pomocy, którą bezinteresownie ofiarowało tak wielu z nich. Biskupi wyrażają wdzięczność tym, którzy na różne sposoby włączają się w tę pomoc. W czasie Zebrania wysłuchali relacji przewodniczącego Komisji Charytatywnej KEP, dyrektora Caritas Polska oraz przewodniczącego Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek na temat aktualnej sytuacji w tym kraju oraz pomocy udzielonej Ukraińcom. Biskupi mają nadzieję, że pomoc uchodźcom z Ukrainy będzie świadczona tak długo, dopóki będzie istniała taka konieczność.

5. Wobec przedłużającej się wojny w Ukrainie biskupi zwrócili uwagę, że można ulec pokusie „zmęczenia” pomaganiem uchodźcom i ofiarom konfliktu. Apelują zatem o dalsze zaangażowanie na ich rzecz w parafiach i pomoc w ich społecznej adaptacji do polskich warunków. Parafie, we współpracy z samorządami, mogą nadal być miejscem towarzyszenia obcokrajowcom, by w ten sposób włączyć się w konieczny proces ich integracji. Chodzi o takie działania, jak: organizacja nauki języka polskiego, pomoc w znalezieniu pracy i mieszkania, opieka nad rodzinami, dziećmi i uczniami oraz osobami niepełnosprawnymi i starszymi. Po raz kolejny pasterze przypominają, że nie ma różnych kategorii uchodźców i migrantów, bo wszyscy mają tę samą godność osobową i wartość w oczach Boga.

6. Rosnące zjawisko pielgrzymowania obliuguje kościelnych organizatorów pielgrzymek do profesjonalnego podejścia w ich organizacji, z uwzględnieniem obowiązującego prawa w przestrzeni turystyki, ale także z zachowaniem specyfiki pielgrzymowania. Program pielgrzymek musi zawsze gwarantować głębokie duchowe przeżycie wiary, a ułatwienia i uproszczenia w ich organizacji nigdy nie mogą wpływać na obniżenie bezpieczeństwa pielgrzymów.

7. Biskupi wyrazili pragnienie towarzyszenia młodym w procesie systematycznej, duchowej formacji i zachęcają ich do udziału w Światowych Dniach Młodzieży w Lizbonie, a także w spotkaniach organizowanych w diecezjach.

8. Nie wolno też zapominać o ubogich w naszych parafialnych wspólnotach. Przypomina nam o tym Światowy Dzień Ubogich, obchodzony w niedzielę 13 listopada. Nową formą ubóstwa staje się m.in. ubóstwo energetyczne, na które winniśmy odpowiadać pomocą w ramach naszych możliwości.

Za wstawiennictwem Świętej Anny, patronki diecezji opolskiej, pasterze Kościoła polecają Bogu trudne sprawy Ojczyzny i Kościoła w kontekście zbliżającej się zimy i licznych kryzysów spowodowanych przez rosyjską agresję na Ukrainę. Wszystkim Rodakom w kraju i za granicą udzielają pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: *pasterze Kościoła katolickiego w Polsce obecni na 393. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski.*

Kamień Śląski, 12 października 2022 r.

2.2. DOKUMENTY RADY STAŁEJ KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Komunikat Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu online (25.02.2022)

W dniu 25 lutego 2022 r., w związku z ostatnimi wydarzeniami w Ukrainie, zebrała się w trybie nadzwyczajnym online Rada Stała Konferencji Episkopatu Polski.

1. Biskupi z wielką uwagą, troską i niepokojem śledzą na bieżąco dramatyczne doniesienia medialne płynące z tego kraju. Swą modlitwą ogarniają przede wszystkim miliony ludzi, którzy dotknięci zostali brutalnym atakiem wojskowym ze strony Rosji. W modlitwie proszą również za

wszystkich rządzących i sprawujących władzę na całym świecie, wzywając ich do podjęcia dalszych zdecydowanych wysiłków na rzecz zażegnania tego konfliktu i uchronienia wielu ludzi przed śmiercią, bólem i cierpieniem.

2. Biskupi z całą mocą potępiają barbarzyńską decyzję prezydenta Rosji o rozpoczęciu działań militarnych przeciwko Ukrainie. Wraz z Ojcem Świętym Franciszkiem oraz wspólnotą międzynarodową wzywają do opamiętania i zaprzestania działań wojskowych, które pochłaniają wiele ofiar, w tym także osoby cywilne.

3. Równocześnie biskupi wyrażają uznanie i szacunek dla narodu ukraińskiego, który zdecydowanie broni suwerenności swego kraju i jego niepodległości. Zapewniają wszystkim ludzi dobrej woli w Ukrainie o duchowym wsparciu ich prawa do samostanowienia i decydowania o własnym losie we własnym kraju.

4. Biskupi mają świadomość, że brak porozumienia i eskalacja konfliktu w Ukrainie może doprowadzić w krótkim czasie do wielkiej fali uchodźców. Uciekający przed wojną ludzie będą kierować się głównie do naszego kraju. Stąd też w imieniu Kościoła katolickiego w Polsce apelują do wszystkich o chrześcijańskie podejście do przybywających do naszego kraju uciekinierów. Kościół deklaruje, przy pełnym poszanowaniu polskiego prawa i procedur określonych przez polski rząd, wsparcie dla osób, które takiej pomocy będą potrzebować. Biskupi apelują o otwarcie dla sióstr i braci z Ukrainy naszych domów, hosteli, domów diecezjalnych, parafialnych, rekolekcyjnych i wszelkich miejsc, gdzie może być świadczona pomoc ludziom potrzebującym. Będzie to świadectwem naszej wiary. W przeszłości, m.in. w czasie stanu wojennego w latach osiemdziesiątych, sami wiele razy takiej bezinteresownej pomocy doświadczaliśmy.

5. Przez struktury Caritas Polska, Caritas diecezjalnych i parafialnych, Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie przy Konferencji Episkopatu Polski oraz innych instytucji kościelnych świadczona będzie pomoc doraźna i długofalowa. Pierwsze wsparcie finansowe na bieżące działania kryzysowe już zostało udzielone. Podejmowane działania będą wymagać ogromnej mobilizacji wszystkich ludzi dobrej woli. Ufamy, że wielu wolontariuszy włączy się w te działania. Biskupi apelują, by w duchu solidarności i chrześcijańskiej miłości zgłaszać gotowość do niesienia pomocy w lokalnych strukturach. Równocześnie dziękują za wszelkie dotychczasowe inicjatywy, solidarność i okazywaną pomoc.

6. Rada Stała KEP prosi wszystkich wierzących w Polsce o nieustanną modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie. Zachęca wszystkich biskupów diecezjalnych do wydania stosownych decyzji, by w czasie każdej Mszy św. wznoszono prośby w tej intencji, a także odmawiano suplikacje. Poleca także podejmowanie postu w intencji ocalenia życia i zdrowia naszych sióstr i braci w Ukrainie. Rada Stała prosi również o zorganizowanie zbiórek do puszek po każdej Mszy św. w najbliższą niedzielę i Środę Popielcową na pomoc dotkniętym obecnym kryzysem w Ukrainie.

Módlmy się, by konflikt ten nie przerodził się w wojnę o zasięgu europejskim czy światowym. W tym bardzo trudnym czasie członkowie Rady Stałej ogarniają troską i modlitwą wszystkich ludzi dobrej woli, zwłaszcza dotkniętych dramatem wojny, i udzielają im pasterskiego błogosławieństwa.

Rada Stała Konferencji Episkopatu Polski

25 lutego 2022 roku

Komunikat Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu na Jasnej Górze (2.05.2022)

W dniu 2 maja 2022 r., w wigilię uroczystości Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, na Jasnej Górze zebrała się Rada Stała Konferencji Episkopatu Polski pod przewodnictwem abpa Stanisława Gądeckiego. Spotkanie było poświęcone sytuacji w Ukrainie oraz aktualnym kwestiom duszpasterskim.

1. Głównym punktem dyskusji biskupów była ocena działalności Kościoła wobec dramatu wojny w Ukrainie. Biskupi wysłuchali sprawozdań z prowadzonych działań przez Caritas Polska oraz Radę Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek. Podkreślono ogromne zaangażowanie polskiego społeczeństwa w organizację bezpośredniej pomocy ludności ukraińskiej, zarówno w postaci wsparcia materialnego, jak również dużej liczby inicjatyw, które wyzwoliła ta dramatyczna sytuacja. Polacy mają prawo oczekiwać analogicznej pomocy, wsparcia i solidarności ze strony innych krajów europejskich. Biskupi raz jeszcze pragną wyrazić wdzięczność parafiom, ruchom katolickim, organizacjom kościelnym na czele z Caritas Polska i Caritas diecezjalnymi, a przede wszystkim milionom wiernych za ogromną pomoc, której dzięki nim można było udzielić znajdującym się w potrzebie siostram i braciom z Ukrainy. Rada Stała apeluje, by nie ustawać w tej pomocy, zarówno materialnej, jak i duchowej. Wzywa wszystkich do hojnego podejmowania posługi wolontariackiej wszędzie tam, gdzie jest ona potrzebna. Dotyczyć to może wielu działań, m.in. organizowania wspólnych kolonii z dziećmi ukraińskimi, nauki języka polskiego, czy wsparcia programu „Rodzina Rodzinie w Polsce”.

2. Rada Stała przeanalizowała aktualną sytuację duszpasterską Kościoła w Polsce. Rodzące się w całym kraju inicjatywy modlitewne, pastoralne i społeczne będą miały konkretne przełożenie na tworzony plan duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2022/2023, którego hasłem będzie „Wierzę w Kościół Chrystusowy”. Podejmowane w nim będą m.in. podstawowe treści związane z wiarą w Kościół, oczekiwaniami wyrażanymi przez papieża Franciszka, a także to wszystko, co zrodziło się w duchu procesu synodalnego. Poruszone zostały także kwestie takie jak otwarcie parafii na migrantów czy wymiar ekumeniczny w duszpasterstwie.

3. Spotkanie Rady Stałej poprzedziło centralne uroczystości ku czci Matki Bożej Królowej Polski. W tym roku są one połączone z narodowym dziękczynieniem za beatyfikację kard. Stefana Wyszyńskiego i Matki Elżbiety Róży Czackiej, która miała miejsce 12 września ubiegłego roku. Biskupi przypominają wielkie zasługi Prymasa Tysiąclecia dla Kościoła i Ojczyzny, a także jego oddanie Maryi, które właśnie na Jasnej Górze, przed obrazem Czarnej Madonny, dopełnione zostało ślubami Narodu.

Członkowie Rady Stałej zachęcają wszystkich, by w tych trudnych czasach pokładać nadzieję w Bogu i ufać wstawienictwu Pani Jasnogórskiej, Królowej Polski. Przed Jej tronem ogarniają modlitwą wszystkich Rodaków w kraju i za granicą i udzielają im pasterskiego błogosławieństwa.

Rada Stała Konferencji Episkopatu Polski

2 maja 2022 roku

Stanowisko Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski wobec działań Jana Pawła II odnoszących się do przestępstw seksualnych wobec małoletnich (14.11.2022)

W przestrzeni publicznej coraz częściej słyszymy pytania o postawę Jana Pawła II wobec dramatu wykorzystywania seksualnego osób małoletnich i bezbronnych przez duchownych, a także o sposób reagowania na tego rodzaju przestępstwa podczas jego pontyfikatu. Coraz głośniejszą jest teza, że Papież nie podchodził właściwie do tego rodzaju czynów i niewiele robił, aby ten problem rozwiązać, a nawet go ukrywał. Wydaje się, że panuje swego rodzaju moda na formułowanie tego typu opinii. Wpisuje się to w próby podważenia autorytetu Jana Pawła II, a nawet zakwestionowania jego świętości, potwierdzonej w procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym. W konsekwencji stanowi to usiłowanie pomniejszenia znaczenia tego wyjątkowego pontyfikatu dla Kościoła, świata, kultury i człowieka.

Medialny atak na św. Jana Pawła II i jego pontyfikat znajduje także swoją przyczynę w nastawieniu do jego nauczania, wyrażonego chociażby w takich encyklikach, jak *Redemptor hominis* czy

Veritatis splendor, a także w głoszonej przez niego teologii ciała, co nie odpowiada współczesnym ideologiom propagującym hedonizm, relatywizm i nihilizm moralny.

W tej sytuacji uczciwe szukanie prawdy i dawanie jej świadectwa jest obowiązkiem każdego prawego sumienia. Spojrzenie na działania Jana Pawła II powinno uwzględniać kontekst historyczny i ówczesny stan wiedzy, a także uwarunkowania, w jakich on żył. Były one naznaczone przede wszystkim następstwami rewolucji kulturowej 1968 roku, odrzucającej obiektywne kryteria moralności i osobowej odpowiedzialności. Powszechnie głoszone, zwłaszcza w środowiskach uniwersyteckich Zachodu, że wszystko ma tę samą wartość i że, w konsekwencji, nie istnieje odąd żadna różnica między dobrem i złem, prawdą i fałszem, pięknem i brzydotą. Obecnie pojawiają się nowe ideologie, które są spuścizną rewolucji 1968 roku. Podważają one chrześcijańską antropologię, której podstawową prawdą jest stworzenie człowieka przez Boga, jako kobietę i mężczyznę, na Jego obraz i podobieństwo. W sposób oczywisty walka z chrześcijańską wizją człowieka łączy się z próbami podważania wielkiego autorytetu, jakim na całym świecie cieszy się św. Jan Paweł II, który z ogromną mocą głosił tę wizję na wszystkich współczesnych mu areopagach.

Starając się zrozumieć podejście Jana Pawła II do problemu wykorzystywania seksualnego małoletnich, pragniemy pokazać konsekwentnie podejmowane przez niego działania.

1. Już w początkach pontyfikatu w wprowadzonym przez Jana Pawła II w 1983 roku nowym „Kodeksie Prawa Kanonicznego” jednoznacznie zobligowano przełożonych kościelnych do karania sprawiedliwą karą członków kleru, będących sprawcami wykorzystania seksualnego małoletnich, nie wyłączając wydalenia ich ze stanu duchownego.

W 1992 roku Jan Paweł II ogłosił „Katechizm Kościoła Katolickiego”, który w artykule 2389 stwierdza, że „nadużycia seksualne popełniane przez dorosłych na dzieciach lub młodzieży powierzonych ich opiece” są grzechem, będącym „jednocześnie gorszącym zamachem na integralność fizyczną i moralną młodych, którzy będą nosić jego piętno przez całe życie, oraz pogwałceniem odpowiedzialności wychowawczej”.

2. Prawdopodobnie pierwszy poważny sygnał o przestępstwach seksualnych popełnianych przez duchownych na szkodę osób małoletnich dotarł do Jana Pawła II z Kościoła w Stanach Zjednoczonych w 1985 roku za pośrednictwem nuncjusza apostolskiego w Waszyngtonie. Była to analiza dotycząca nieskuteczności dotychczasowych działań Kościoła w USA wobec sprawców wspomnianych przestępstw. O rzeczywistej skali tego zjawiska nie miano jednak wtedy pełnego wyobrażenia.

3. Podczas wizyty *ad limina* episkopatu USA w 1993 roku Jan Paweł II zauważył, że biskupi nie byli jednomyślni w stosowaniu prawa karnego w odniesieniu do przestępstw seksualnych popełnianych przez duchownych. Dominowała tendencja do minimalizowania znaczenia prawa karnego w życiu wspólnoty kościelnej, a istniejące narzędzia prawne często nie były stosowane. Nie uświadamiano sobie również tego, jak głębokie i szkodliwe dla psychiki ofiar mogą być skutki tych przestępstw. W tym samym bowiem czasie w skali światowej rosły w siłę ruchy domagające się legalizacji pedofilii.

Po tej wizycie w liście do biskupów amerykańskich Jan Paweł II napisał: „kanoniczne kary, które są przewidziane za niektóre przestępstwa i wyrażają społeczną dezaprobatę wobec zła, są w pełni uzasadnione. Pomagają one zachować wyraźne rozróżnienie między dobrem a złem, przyczyniają się do moralnego zachowania, a także tworzą właściwą świadomość wagi popełnionego zła”.

W drugiej części tego listu Jan Paweł II przestrzegał przed traktowaniem zła moralnego jako okazji do sensacji. „Zło rzeczywiście może być sensacyjne, ale sensacyjność wokół niego jest zawsze niebezpieczna dla moralności” – pisał. Możliwe, że ten sposób myślenia Papieża był pewną konsekwencją wynikającą z jego polskich bolesnych doświadczeń, gdy pod rządami komunistów mass media były niejako urzędowo wrogie wobec Kościoła i częstokroć pojawiające się w niej informacje były po prostu kłamstwami i oszczerstwami. Postawa nieufności i niedowierzania wobec pojawiających się zarzutów dotyczących duchownych była zatem w dużej mierze uzasadniona, tym bardziej że w systemie komunistycznym były one często sposobem dyskredytowania pozycji i działania Kościoła oraz okazją do werbowania współpracowników spośród duchowieństwa.

4. Wydaje się, że w okresie od połowy lat osiemdziesiątych do połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku skandal wykorzystania seksualnego rysował się dla Jana Pawła II głównie jako problem Kościoła w Stanach Zjednoczonych i w krajach anglosaskich. Dlatego w 1994 roku wydał on indult dla Kościoła w USA, którego celem było zapewnienie większej ochrony dzieci i młodzieży poprzez uzgodnienie przepisów kościelnych z prawem amerykańskim. Dokument ten podniósł wiek ochrony osób małoletnich z 16 do 18 lat i wydłużył okres przedawnienia przestępstw wykorzystania seksualnego małoletnich do 10 lat od ukończenia 18. roku życia przez osobę skrzywdzoną. Dwa lata później, w 1996 roku, Papież wydał podobny indult dla Kościoła w Irlandii, skąd również zaczęły napływać informacje o przestępstwach seksualnych popełnionych przez duchownych.

Świadomość Papieża dotycząca skali i skutków tych przestępstw wzrastała zatem wraz z upływem lat. Stawało się dla niego coraz bardziej jasne, że biskupi i wyżsi przełożeni zakonni nie podejmowali adekwatnych i przewidzianych prawem działań oraz że nie radzili sobie z ich stosowaniem.

5. Dlatego, pomimo posoborowych tendencji decentralizacyjnych, w 2001 roku Jan Paweł II wydał dokument *Sacramentorum sanctitatis tutela* dla całego Kościoła. Dziecko zostało w nim ukazane jako jeden z największych skarbów, który za wszelką cenę należy chronić. Krzywda wyrządzona dziecku w sferze seksualnej została uznana za jedno z najcięższych przestępstw kościelnych i zrównana z profanacją Najświętszego Sakramentu czy złamaniem tajemnicy spowiedzi. Aby uniknąć bagatelizowania tych przestępstw w ramach Kościołów lokalnych, Papież na mocy tego dokumentu ustanowił jurysdykcję Stolicy Apostolskiej nad wszystkimi przypadkami wykorzystania seksualnego małoletnich od momentu uprawdopodobnienia się przestępstwa i nakazał jego zgłoszenie do Kongregacji Nauki Wiary. Odtąd postępowania karne prowadzone w tych sprawach zostały zarezerwowane Stolicy Apostolskiej i po dzień dzisiejszy pozostają pod jej ścisłą kontrolą. Decyzja ta pokazała, że Jan Paweł II zdał sobie sprawę ze skali i globalnego charakteru kryzysu spowodowanego wykorzystaniem seksualnym dzieci i młodzieży. Ta zmiana w stosowaniu i egzekwowaniu prawa była prawdziwie bezprecedensowa. Z perspektywy czasu widać, że okazała się ona punktem przełomowym w walce Kościoła z przestępstwami seksualnymi we własnych szeregach. W ślad za tymi decyzjami Jana Pawła II Stolica Apostolska zobowiązała wszystkie Episkopaty do wprowadzenia szczegółowych norm postępowania w takich przypadkach, przy równoczesnym respektowaniu prawa świeckiego.

6. Przejawem wzrastającej świadomości Papieża było jego przemówienie do kardynałów amerykańskich w kwietniu 2002 roku podczas spotkania, które było bezpośrednim następstwem fali ujawnień przestępstw wobec dzieci i małoletnich dokonanych przez osoby duchowne, spowodowanej przez serię artykułów zamieszczonych w dzienniku „Boston Globe”. Dokonując diagnozy kryzysu, Jan Paweł II wskazał na ból osób zranionych przestępstwem. Ofiary nadużyć oraz ich rodziny zapewnił o „swojej głębokiej solidarności i trosce”. Zaznaczył przy tym, że zmierzenie się z tymi bolesnymi skutkami musi odmienić Kościół i uczynić go bardziej świętym. Podkreślił też, że kto krzywdzi młodych, jest tej świętości zaprzeczeniem i że „w kapłaństwie i życiu zakonnym nie ma miejsca dla tych, którzy krzywdziliby małoletnich”. Za istotną część problemu uznał też fakt, że „wielu czuje się zranionych sposobem podejścia hierarchów do tych przestępstw” oraz ich „decyzjami, które w skutkach okazały się błędne”. Podana przez Papieża diagnoza kryzysu jest zatem jasna, a kierunek działań, które mają uzdrowić sytuację – jednoznaczny.

7. Z przedstawionych działań Jana Pawła II wobec ujawniającego się coraz wyraźniej kryzysu wyłania się obraz Pasterza, który odważnie i zdecydowanie pragnął się z nim zmierzyć, będąc równocześnie świadomy, że kryzys ten może zagrozić zdolności Kościoła do właściwego pełnienia jego misji w świecie. Papież doszedł do wniosku, że tylko „Kościół, stawiający czoła problemowi wykorzystywania z jasnością i determinacją” może również pomóc społeczeństwu przeciwstawić się pladze przestępstw seksualnych wobec małoletnich i bezbronnych. Widząc, że wobec tego problemu punktowe odpowiedzi nie są wystarczającym rozwiązaniem, w 2001 roku Papież podjął decydujący krok i zmienił prawo, które stało się narzędziem dla całego Kościoła. Tą zmianą uruchomił proces oczyszczania Kościoła, kontynuowany przez jego następców: papieża Benedykta XVI i Franciszka.

Usiłując dzisiaj zrozumieć ówczesną sytuację, trzeba też uwzględnić dominującą wtedy także w Kościele mentalność dyskrecji. Jeśli więc nawet podejmowano jakieś działania, to jednocześnie panował lęk i opór przed ich transparentnym komunikowaniem.

Ponadto lektura raportu Stolicy Apostolskiej dotyczącego byłego kard. Theodora McCarricka każe stawiać pytania o to, w jakim stopniu Jan Paweł II był rzetelnie informowany przez powołane do tego organy, a w jakim stopniu pewne decyzje były podejmowane bez jego wiedzy na innych szczeblach władzy, zgodnie z kompetencjami. W każdym razie raport nt. McCarricka nie pokazuje jakiegokolwiek „tuszowania” czy „zamiatania pod dywan” przez Jana Pawła II przestępstw seksualnych, których dopuścili się duchowni.

Próba zrozumienia postawy i działań świętego Jana Pawła II może być dla nas szansą na uświadomienie sobie, że działanie Boże przechodzi przez zwykłe – uwarunkowane kontekstem dziejowym i osobistą historią – człowieczeństwo. Jest także dla nas drogą do głębszego zrozumienia świętości, która polega na heroicznym przeżywaniu wiary, nadziei i miłości. Papież wielką wrażliwością otaczał każdego człowieka, o czym świadczy jego życie i nauczanie. Ogłoszenie przez Kościół świętości człowieka nie jest stwierdzeniem jego bezgrzeszności, a tym bardziej bezbłędności, lecz uznaniem świadectwa jego więzi z Chrystusem, mimo i na przekór ludzkim ograniczeniom i uwarunkowaniom.

Bezspornym faktem jest, że Jan Paweł II był papieżem, który zgodnie z nabywaną wiedzą podjął zdecydowaną walkę z przypadkami wykorzystywania seksualnego dzieci i małoletnich przez niektórych duchownych oraz wprowadził obowiązujące w całym Kościele normy rozliczania tego typu przestępstw, podkreślając, że w „stanie kapłańskim i życiu zakonnym nie ma miejsca dla tych, którzy krzywdziliby młodych”. Rozpoczął także ważny i kontynuowany do dziś proces oczyszczenia Kościoła w tej sferze.

Jasna Góra, 14 listopada 2022 roku

2.3. DOKUMENTY RADY BISKUPÓW DIECEZJALNYCH KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Komunikat Rady Biskupów Diecezjalnych Konferencji Episkopatu Polski po spotkaniu na Jasnej Górze (25.08.2022)

W wigilię uroczystości Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej, 25 sierpnia 2022 r., na Jasnej Górze zebrała się – pod przewodnictwem abp. Stanisława Gądeckiego, przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski – Rada Biskupów Diecezjalnych KEP. Głównym tematem obrad było zakończenie diecezjalnego etapu Synodu o synodalności oraz podsumowująca go synteza.

1. Synod został zainaugurowany 9 i 10 października ubiegłego roku w Rzymie i przebiega pod hasłem: *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo, misja*. Dyskutując nad syntezą ogólnopolską zakończonych prac synodalnych w diecezjach, biskupi dzielili się swoimi uwagami i obserwacjami dotyczącymi dotychczasowego przebiegu Synodu. Wyrazili wdzięczność wszystkim, którzy włączyli się w ten proces, dzieląc się radościami, trudnościami i problemami. W konsultacjach synodalnych, na różnych poziomach, uczestniczyli biskupi, księża, osoby konsekrowane, wierni świeccy zaangażowani w życie parafii, członkowie wspólnot, jak również osoby wcześniej nieangażujące się bezpośrednio w swoich środowiskach kościelnych. Konsultacje synodalne stały się okazją do wyrażenia troski o wspólnotę Kościoła. Biskupi zastanawiali się, jak najlepiej wykorzystać dotychczasowe owoce zakończonego procesu. Drogą do tego jest stałe i systematyczne budowanie Kościoła synodalnego. Powinno się to dokonywać w relacjach bezpośrednich oraz na poziomie wspólnot lokalnych, przede wszystkim parafii.

2. Obrady biskupów diecezjalnych odbyły się nazajutrz po dniu święta niepodległości Ukrainy, pół roku od zbrojnej agresji Rosji na ten kraj. Po raz kolejny pasterze Kościoła podkreślili solidarność z narodem ukraińskim. Wyrazili także wdzięczność tym wszystkim, którzy przez ostatnie sześć miesięcy, w różny sposób, pomagali licznym przebywającym w naszym kraju uchodźcom,

jak również tym, którzy pozostali w ogarniętym wojną kraju. Biskupi proszą o nieustanną modlitwę za Ukrainę i o nastanie pokoju w świecie. Apelują, aby przedłużający się kryzys wywołany inwazją nie wygasił w nas wyrażanej na wiele sposobów woli pomocy naszym siostram i braciom, zwłaszcza najbardziej doświadczonym wojną. Postawa wobec nich może być świadectwem naszej wiary i zaproszeniem na spotkanie z Chrystusem.

3. U progu nowego roku szkolnego biskupi diecezjalni modlą się za wszystkich rozpoczynających naukę, a także za ich rodziców, katechetów i nauczycieli. Ludziom pracującym na roli w czasie trwających żniw dziękują za ich ciężką pracę i troskę o to, aby nikomu w naszym kraju nie zabrakło chleba. Modląc się wraz z licznymi pielgrzymami przed obliczem Czarnej Madonny, polecają Bogu przez Jej wstawiennictwo wszystkich Rodaków w kraju i za granicą oraz udzielają pasterskiego błogosławieństwa.

Rada Biskupów Diecezjalnych Konferencji Episkopatu Polski

Jasna Góra, 25 sierpnia 2022 roku

2.4. DOKUMENTY PRZEWODNICZĄCEGO KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski ws. uchodźców z Ukrainy (21.02.2022)

Pragnę przekazać serdeczne podziękowania wszystkim, którzy odpowiedzieli na mój apel o modlitwę w intencji pokoju na Ukrainie, który skierowałem 12 lutego br. – za pośrednictwem księży biskupów – do katolików i ludzi dobrej woli w Polsce. Z podobną prośbą zwróciłem się kilka dni temu do katolickich i prawosławnych biskupów Rosji i Ukrainy, w tym do prawosławnego Patriarchy Moskiewskiego i całej Rusi Jego Świątobliwości Cyryla prosząc o wspólną modlitwę wszystkich chrześcijan w Polsce, Rosji i Ukrainie, aby Pan odwrócił serca ludzi sprawujących władzę od żądzy wojny, a zwrócił je ku pokojowi.

Z bólem serca przyjmuję doniesienia o dalszej eskalacji napięcia w Ukrainie, a zwłaszcza o działaniach zbrojnych tzw. „rosyjskich separatystów”, w tym ostrzelania przedszkola w Donbasie i szeregu miejscowości w tym regionie.

W tej sytuacji – kontynuując naszą modlitwę w intencji pokoju – apeluję do moich rodaków o otwarte i gościnne serca dla uchodźców z Ukrainy, którzy w Polsce będą chcieli znaleźć schronienie przed wojną. Każdy ma prawo do życia w pokoju i bezpieczeństwie. Każdy ma prawo szukać dla siebie i swoich najbliższych warunków zapewniających mu bezpieczne życie.

Dzieje Polski dowodzą, że w naszej Ojczyźnie od wieków znajdowali schronienie ci, którzy – szanując polską kulturę i prawo – uciekali od prześladowań i nienawiści. W ostatnich latach Polska otworzyła swoje podwoje dla przybyszów z Ukrainy, którzy mieszkają wśród nas, pracują razem z nami, modlą się w polskich kościołach i uczą się w polskich szkołach.

Niech nasza gościnność wobec uchodźców znajdzie swój konkretny wyraz we wsparciu, jakiego chcemy im udzielać przy pomocy naszych organizacji charytatywnych – Caritas Polska, Caritas diecezjalnych i parafialnych oraz innych stowarzyszeń. Caritas Polska przygotowała dodatkowy program wsparcia dla uchodźców z Ukrainy w przypadku dalszej eskalacji napięcia i działań zbrojnych.

Autor Listu do Hebrajczyków woła: „Nie zapominajcie też o gościnności (φιλοξενία – „miłość obcych”), gdyż przez nią niektórzy, nie wiedząc, aniołom dali gościnę” (Hbr 13,2). Dobremu Bogu, za wstawiennictwem Matki Bożej Królowej Pokoju, polecamy wszystkich uchodźców i sprawę pokoju na Ukrainie.

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, dnia 21 lutego 2022 roku

**Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
w związku z inwazją rosyjską na Ukrainę (24.02.2022)**

W związku z inwazją rosyjską na Ukrainę, w imieniu Konferencji Episkopatu Polski, stanowczo potępiam działania Rosji i Władimira Putina, uznając je za niedopuszczalny i haniebnny akt barbarzyństwa, skierowany wobec suwerenności i niezależności niepodległego państwa.

Jednocześnie – wraz z całym Kościołem w Polsce – wyrażam moją solidarność ze wszystkimi Ukraińcami, zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie, zapewniając ich o naszej bliskości, modlitwie oraz gotowości do pomocy.

W związku z prośbą Ojca Świętego Franciszka, zwracam się do Księżych Biskupów oraz wszystkich wiernych, aby Środa Popielcowa była obchodzona w Kościele w Polsce jako dzień postu i modlitwy w intencji pokoju oraz solidarności z Ukrainą. Proszę, aby w każdym kościele i parafii w Polsce zanosić gorące błagania w intencji pokoju, a także w intencji Ukraińców, by Pan pokrzepił ich serca w obecnej dramatycznej sytuacji.

Jako Kościół w Polsce pragniemy przyjąć naszym Braciom również z materialną pomocą, dlatego apeluję, aby zarówno w najbliższą niedzielę, jak i w Środę Popielcową, po każdej Mszy Świętej zorganizować zbiórkę ofiar do puszek, które – za pośrednictwem Caritas Polska – zostaną przeznaczone na pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Pomoc Kościoła katolickiego w Polsce będzie świadczona sukcesywnie i systemowo za pośrednictwem naszych instytucji charytatywnych – parafialnych, diecezjalnych i ogólnopolskich – w tym, przez Zespół Pomocy Kościołowi na Wschodzie przy Konferencji Episkopatu Polski.

Ponadto, proszę wszystkich wierzących i ludzi dobrej woli o otwartą postawę wobec potrzebujących schronienia.

Królowej Pokoju zawierzam losy Ukrainy i Polski, zapewniając wszystkich o mojej duchowej bliskości i modlitwie.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, dnia 24 lutego 2022 roku

**Apel abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
o włączenie się w Akt poświęcenia ludzkości, a szczególnie Rosji i Ukrainy,
Niepokalanemu Sercu Maryi (18.03.2022)**

W związku z trwającą agresją zbrojną Rosji w Ukrainie, dnia 25 marca br., w Uroczystość Zwiastowania Pańskiego, Ojciec Święty Franciszek dokona Aktu Poświęcenia Rosji i Ukrainy Niepokalanemu Sercu Maryi. Jednocześnie Papież prosi, aby pasterze i wierni na całym świecie trwali w tym samym czasie zjednoczeni na modlitwie, pod przewodnictwem Biskupa Rzymu.

Kościół w Polsce pragnie odpowiedzieć na to papieskie wezwanie, dlatego zwracam się z apelem do wszystkich księży biskupów, kapłanów, osób życia konsekrowanego i wszystkich wiernych, aby tego dnia we wszystkich katedrach i kościołach w Polsce o godz. 17:00, w jedności z Następcą Świętego Piotra, wnieść modlitwy do Boga, odmawiając Akt Poświęcenia Rosji i Ukrainy Niepokalanemu Sercu Maryi. Proszę również, by tego dnia odprawić Eucharystię w intencji pokoju w Ukrainie oraz nawrócenia Rosji.

Powierzając Dobremu Bogu sprawę pokoju w Ukrainie i świecie, z serca wszystkim błogosławię, w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, dnia 18 marca 2022 roku

Słowo abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski na uroczystości 20-lecia ogłoszenia św. Andrzeja Boboli patronem Polski (16.05.2022)

Warszawa, dnia 16 maja 2022 roku

Drodzy Czyciele św. Andrzeja Boboli, zebrani w Warszawie, w Sanktuarium Narodowym ku jego czci. 20 lat temu, 16 maja 2002 roku, św. Andrzej Bobola został ustanowiony Patronem Polski. Od kilku wieków nasi rodacy zwracają się do niego z ufnymi prośbami o wstawiennictwo w najtrudniejszych sprawach tak indywidualnych, jak i narodowych. Wystarczy wspomnieć chociażby rozpoczętą 6 sierpnia 1920 roku, z polecenia kard. Aleksandra Kakowskiego, nowennę w Warszawie, połączoną z procesją z cząstkowymi relikwiami bł. Andrzeja Boboli i Władysława z Gielniowa, w intencji uproszenia zwycięstwa nad armią bolszewicką, atakującą stolicę naszego kraju. 15 sierpnia tamtego roku, w ostatnim dniu nowenny, wojsko polskie odniosło kluczowe zwycięstwo, które wspominamy jako Cud nad Wisłą, które zatrzymało złowrogi atak.

Za wstawiennictwem świętego jezuitę modliliśmy się również w całej Polsce, prosząc o zatrzymanie szerzącej się i tak mocno nas doświadczonej pandemii koronawirusa. Dzisiaj, w uroczystość odpustową tego wielkiego patrona Polski, przeżywamy pierwszy dzień, w którym ogłoszono zakończenie w naszej Ojczyźnie stanu epidemii. Gorąco wierzymy, że stało się to m.in. za skutecznym orędownictwem św. Andrzeja Boboli.

Patronowi tego miejsca polecamy wszelkie trudne sprawy. Modlimy się o sprawiedliwy pokój w Ukrainie i wycofanie rosyjskich wojsk. Ufajmy, że św. Andrzej Bobola wstawi się u Boga za cierpiącym narodem ukraińskim.

Niech orędownictwo świętego patrona wyprasza hojne błogosławieństwo dla wszystkich zebranych w tym Sanktuarium, dla potrzebujących pomocy i wsparcia, dla naszej Ojczyzny oraz naszych rodaków rozsianych po całym świecie.

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

**Oświadczenie abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
w sprawie Raportu o stratach poniesionych przez Polskę
w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945 (3.09.2022)**

1. W kontekście opublikowanego – dnia 1 września 2022 roku – *Raportu o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945* chciałbym zwrócić uwagę, że poruszane w tym raporcie kwestie należy rozpatrywać w kontekście wieloletniego procesu polsko-niemieckiego pojednania.

Jego początkiem był list polskich biskupów do biskupów niemieckich z roku 1965 (*Orędzie biskupów polskich do ich niemieckich braci w Chrystusowym urzędzie pasterskim*, 18 listopada 1965). Tamtego roku biskupi polscy pisali: „W tym jak najbardziej chrześcijańskim, ale i bardzo ludzkim duchu, wyciągamy do Was (...) nasze ręce oraz udzielamy wybaczenia i prosimy o nie”. List ten szybko uznano za jeden z najważniejszych dokumentów pokojowych tamtych czasów.

Po latach możemy stwierdzić, że tamten dokument okazał się proroczy. Rozpoczął proces pojednania między Polakami i Niemcami, bez lekceważenia dokonanych zbrodni, bez zapomnienia o ofiarach i bez zamykania się w poczuciu doznanych krzywd.

2. Trwający wiele dziesięcioleci polsko-niemiecki dialog pojednania prowadzony był w duchu, który św. Jan Paweł II przedstawił w następujący sposób: „Przebaczenie nie sprzeciwia się bynajmniej poszukiwaniu prawdy, ale wręcz domaga się prawdy. Dokonane zło musi zostać rozpoznane i w miarę możliwości naprawione” (Jan Paweł II, *Przebacz, a zaznasz pokoju*, Orędzie na XXX Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1997).

Miłosierdziu i przebaczeniu – zwłaszcza w życiu politycznym – muszą jednak towarzyszyć roztropność i sprawiedliwość. „Nie istnieje (...) żadna sprzeczność między przebaczeniem a spra-

wiedliwością. Przebaczenie bowiem nie usuwa ani nie umniejsza konieczności naprawienia zła, będącej nakazem sprawiedliwości” (Jan Paweł II, *tamże*).

Zadaniem Kościoła jest przypominanie o wartości nawrócenia, przebaczenia i pojednania. Do decydowania o praktycznych formach przywrócenia sprawiedliwości powołane są instytucje państwowe. Niech więc naszym wspólnym pragnieniem będzie, aby dwa pojednane ze sobą narody, polski i niemiecki, kierowały swój wzrok ku lepszej przyszłości.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, dnia 3 września 2022 roku

**Komunikat abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z zachętą do refleksji
nad pontyfikatem i spuścizną dziejową św. Jana Pawła II (14.11.2022)**

Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie,

W ostatnim czasie w przestrzeni medialnej pojawiają się pytania o postawę św. Jana Pawła II wobec dramatu wykorzystywania seksualnego osób małoletnich przez niektórych duchownych, a także o sposób reagowania na tego rodzaju przestępstwa w czasie jego pontyfikatu. Coraz głośniejszawiana jest teza, że Ojciec Święty nie podchodził właściwie do tego rodzaju czynów, niewiele robił, aby ten problem rozwiązać, a nawet go ukrywał. Wydaje się, że panuje swego rodzaju moda na formułowanie tego rodzaju opinii. Tego typu oskarżenia wpisują się w próby podważenia autorytetu św. Jana Pawła II, a nawet zakwestionowania jego świętości, potwierdzonej w procesie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym. W konsekwencji stanowi to próbę zniszczenia dziedzictwa tego wyjątkowego pontyfikatu.

Medialny atak na św. Jana Pawła II znajduje swoją przyczynę m.in. w nastawieniu niektórych grup społecznych do jego nauczania, a zwłaszcza na temat wartości ludzkiego życia i jego ochrony od poczęcia do naturalnej śmierci, wartości małżeństwa i rodziny, moralności życia seksualnego, a także w głoszonej przez niego teologii ciała, co nie odpowiada współczesnym ideologiom, propagującym wykrzywioną wizję człowieka i hedonizm, relatywizm i nihilizm moralny.

Uczciwe szukanie prawdy i dawanie o niej świadectwa jest obowiązkiem każdego prawego sumienia. Dlatego też – dnia 14 listopada br. – na Jasnej Górze, zostało przygotowane Stanowisko Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski, wobec działań Jana Pawła II odnoszących się do przestępstw seksualnych wobec małoletnich*. Jest to szerokie opracowanie, które uwzględnia zarówno kontekst historyczny i ówczesny stan wiedzy, jak również uwarunkowania społeczne, kulturowe i prawne czasów, w których żył i pracował św. Jan Paweł II.

Zachęcam wiernych do lektury tego tekstu, a przez to do refleksji nad pontyfikatem i spuścizną dziejową Papieża Polaka, który jako pierwszy zwierzchnik Kościoła katolickiego, zgodnie z posiadaną wiedzą, podjął zdecydowaną walkę z przypadkami krzywdzenia małoletnich, a także wprowadził obowiązujące w całym Kościele normy rozliczania tego typu przestępstw.

Ze względu na objętość dokumentu, dostępny jest on na stronach internetowych episkopatu, poszczególnych diecezji, parafii oraz mediów katolickich w całym kraju.

Z pasterskim błogosławieństwem,

+ *Stanisław Gądecki*
Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jasna Góra, 14 listopada 2022 roku

* *Przyp. red. Stanowisko Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski, wobec działań Jana Pawła II odnoszących się do przestępstw seksualnych wobec małoletnich znajduje się w dziale: 2.2. Dokumenty Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski, s. 169.*

**Komunikat abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
po śmierci papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)**

Z wielkim smutkiem, ale jednocześnie z głęboką wiarą oraz nadzieją życia wiecznego przyjęliśmy wiadomość o przejściu do Domu Ojca umiłowanego Benedykta XVI, papieża seniora, którego sprawował urząd następcy świętego Piotra w latach 2005-2013.

Wraz z całym Kościołem, który jest w Polsce modlimy się o życie wieczne dla zmarłego oraz dziękujemy za jego oddane Bogu i ludziom życie oraz wybitny pontyfikat, którymi Stwórca obdarzył Kościół powszechny.

Dlatego właśnie w Świątyni Opatrzności Bożej dnia 7 stycznia 2023 roku o godz. 12:00 – pod przewodnictwem Nuncjusza Apostolskiego w Polsce – będziemy celebrować Mszę Świętą z udziałem polskiego episkopatu, duchowieństwa, osób życia konsekrowanego i wiernych świeckich.

Ponadto, proszę księży, aby po pogrzebie papieża-seniora tj. 5 stycznia 2023 odprawili Mszę św. żałobną w jego intencji we wszystkich kościołach parafialnych w Polsce.

Proszę również księży biskupów, aby w najbliższych dniach w kościołach katedralnych odprawili Mszę św. dziękczynną całej diecezji w intencji Benedykta XVI.

Zmarłego powierzamy Bożemu Miłosierdziu. Niech odpoczywa w pokoju!

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Poznań, 31 grudnia 2022 roku

2.5. DOKUMENTY KOMISJI, RAD I ZESPOŁÓW KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

**Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski
ds. Misji na Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom (6.01.2022)**

Umiłowani w Chrystusie Panu, Siostry i Bracia!

1. Misterium uroczystości Objawienia Pańskiego

W dzisiejszej celebracji Chrystus objawia się jako „centrum wszechświata i historii” (Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptor hominis”*), jako potężny „magnes” pociągający do siebie wszystkie narody. W Nim bowiem „ukryte są [duchowe] skarby” (Kol 3,2), których ludzkość poszukuje od zawsze. Biblia nazywa je „mądrością i wiedzą” (Kol 3,2), „łaską i prawdą” (J 1,14), czy też „światłem oświecającym każdego człowieka” (J 1,9). W nowonarodzonym Chrystusie spełniają się zapowiedzi proroków wieszczących, że w czasach ostatecznych cały rodzaj ludzki podąży do Jeruzalem, aby doświadczyć zbawienia i ogłosić chwałę jedynego Pana (pierwsze czytanie). Mędrcy obecni przy żłóbku reprezentują powrót całego świata do Boga.

Ta historia zbawienia trwa nadal. Dzisiaj to Kościół jest nowym Jeruzalem, do którego podążają wszystkie narody. To Kościół promieniuje światłem obecnego w Nim Chrystusa i chwałą Boga. Dzisiaj świętujemy ponieważ nam dano już to, czego szuka cały świat. Jednocześnie jesteśmy wezwani, aby dzielić się z innymi odkupieńczą obecnością Boga. Naśladujemy więc Maryję, która ukazując Chrystusa Mędrcom symbolicznie „głosi” Go całemu światu. W tej ewangelicznej scenie Maryja jawi się jako wzór ewangelizującego Kościoła. Dlatego właśnie dziś przeżywamy Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom.

2. Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom

Dzień ten obchodzimy pod hasłem: „Z Wieczernika aż na krańce świata”. Nasza troska o misję polega najpierw na tym, że sami zgadzamy zostać zjednoczonymi przez Pana. Na Eucharystii stajemy się wspólnotą „jednego ducha i jednego serca” (Dz 4,32). Wewnętrznie pojednani jesteśmy świadkami i głosicielami Ewangelii, aż po krańce ziemi. Eucharystia jest źródłem pociechy i zadatkiem ostatecznego zwycięstwa człowieka walczącego ze złem i grzechem; jest ona «chlebem życia» pokrzepiającym tych, którzy z kolei stają się «chlebem łamanym» dla braci i sióstr na terytoriach misyjnych, niekiedy płacąc nawet męczeństwem za wierność Ewangelii. Ten bowiem, kto spotyka Chrystusa w Eucharystii, nie może nie głosić swym życiem miłosiernej miłości Odkupiciela. Dlatego na zakończenie każdej Mszy Świętej celebrans posyła zgromadzonych słowami: „Idźcie w pokój Chrystusa”. Stajemy się wtedy „misjonarzami Eucharystii” posłanymi, aby dzielić się wielkim Darem, który sami otrzymaliśmy. Ów związek Eucharystii z działalnością misyjną Jan Paweł II wyraził następująco: „Uczestnicząc w Ofierze Eucharystycznej pojmujemy głębiej powszechność odkupienia i wynikającą z tego pilną misję Kościoła” (Jan Paweł II, *Orędzie na Światowy Dzień Misyjny 2004*).

Nasza odpowiedzialność za misję to także wspomaganie tych, którzy niosą orędzie Chrystusa aż po krańce świata. Wraz z całym Kościołem modlimy się także za ludy i narody, które jeszcze nie słyssały o Chrystusie i nie poznały Ewangelii. Cieszy nas, że 1800 misjonarzy i misjonek z Polski posługuje w 99 krajach misyjnych. Są obecni w dalekiej Afryce, Ameryce Południowej i Środkowej, Azji, a nawet Oceanii i na zimnej Alasce. Misjonarze nie tylko zajmują się głoszeniem Ewangelii i formowaniem wspólnot wiary, ale także pełnią dzieła miłości miłosiernej. Udręczonym ubóstwem i chorobami społecznościom lokalnym niosą nadzieję i pociechę swą bezinteresowną pomocą. By mogli pomagać, potrzebują naszego wsparcia finansowego i materialnego. Wszyscy możemy pomagać misjom, nie tylko dzisiaj, gdy zgodnie z zaleceniem Konferencji Episkopatu Polski zbierane są we wszystkich parafiach ofiary na Krajowy Fundusz Misyjny. Z ofiar zebranych dzisiaj utrzymywane jest także Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie, przygotowujące przyszłych misjonarzy do posłania misyjnego. W tym roku przygotowuje się 13 osób: 9 z nich to kapłani diecezjalni, 1 kapłan zakonny i 3 siostry zakonne.

O tym, że wszyscy odpowiadamy za misję przypomną na mam w tym roku jubileusze, którym będą patronowały Papieskie Dzieła Misyjne w Polsce. Obchodzić będziemy: 400-lecie Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów, 200-lecie Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, 100-lecie Papieskiego Dzieła Misyjnego, 150-tą rocznicę urodzin założyciela Papieskiej Unii Misyjnej bł. Pawła Manny oraz beatyfikację Sługi Bożej Pauliny Jaricot (czyt. Żariko), która odbędzie się w Lyonie 22 maja 2022 r. To z jej pomysłów zrodziły się Papieskie Dzieła Misyjne oraz Koła Żywego Różańca. Stworzyła ogólnoswiatowy system globalnego wsparcia modlitewnego i materialnego misjom i dziełom miłosierdzia na terenach pierwszej ewangelizacji. Już dziś zapraszamy do wspólnego świętowania, które wzmocni nasze misyjne powołanie.

Uroczystość Objawienia Pańskiego jest też patronalnym świętem Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci. Tego dnia w Polsce i na całym świecie dzieci należące do Papieskiego Dzieła Dzieciństwa Misyjnego łączą się w modlitwie. Przebrane w stroje symbolizujące 5 kontynentów stają się kolędnikami misyjnymi, a zebrane w czasie kolędowania ofiary przekazują swoim rówieśnikom z krajów misyjnych. Dla nas jest to okazja, by przekazać dar serca Chrystusowi w ubogich dzieciach. W tym roku kolędnicy będą pomagać swoim rówieśnikom w Azji Środkowej (Kazachstanie, Uzbekistanie i Kirgistanie).

3. Mędrcy nauczycielami wiary

W dniu dzisiejszym jesteśmy również zapraszani, by przyłączyć się do Orszaku Trzech Króli organizowanego w wielu miastach naszej Ojczyzny. Zapewne, ze względu na pandemię, będzie się

on odbywał w okrojonej formie. Orszak tworzą zwyczajni ludzie, którzy z entuzjazmem i radością chcą wspólnie z rodzinami oraz przyjaciółmi świętować narodziny Chrystusa. Niech udział w Orszaku uświadomi nam jeszcze dobitniej drogę wiary Trzech Mędrców. Przebyli oni duchową wędrówkę, którą Ewangelia oddaje wieloma terminami: „przybyli”, „pytali”, „ujrzeli”, „ruszyli w drogę”, „bardzo się uradowali”, „weszli”, „zobaczyli”, „upadli na twarz”, „oddali pokłon”, „ofiarowali Mu dary”, „otrzymali nakaz”, „inną drogą wrócili do swojej ojczyzny”. Niech przykład Mędrców nauczy nas zatem odwagi, pokory i wytrwałości w poszukiwaniu Boga. Niech zwróci nasze oczy na tych, którzy nie znają jeszcze Chrystusa. Niech zainspiruje nas do duchowego i materialnego wsparcia misjonarzy i misjonek.

W imieniu wszystkich misjonek i misjonarzy oraz tych, którzy wkrótce wyruszą na misyjne szlaki, składam serdeczne podziękowanie za Waszą modlitwę i ofiarność, za troskę o misję w świecie. Niech Chrystus, który objawił się narodom pogańskim, dzięki posłudze misyjnej Kościoła dotrze do serc i umysłów tych wszystkich, którzy Go jeszcze nie znają. Niech napełnia swym błogosławieństwem i radością Was wszystkich, abyście posłani jako „misjonarze Eucharystii” do wszystkich środowisk i to aż na krańce świata, mogli dzielić się tym wielkim darem wiary w Jezusa Eucharystycznego i otrzymali od Niego potrzebne łaski.

Z serca błogosławię w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

Bp Jan Piotrowski

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji

**Słowo bp. Rafała Markowskiego,
Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem
na XXV Dzień Judaizmu (17.01.2022)**

Niech mały jubileusz dwudziestu pięciu lat obchodzenia Dnia Judaizmu w Polsce nie stanie się dla nas powodem do chluby. Raczej potraktujmy tę rocznicę jako okazję do podwójnego rodzaju refleksji. Pierwsza to kolejny raz uświadomienie sobie i innym sedna Dnia Judaizmu w polskim Kościele katolickim, poprzez pytanie: dlaczego został ustanowiony? Druga polega na przemyśleniu pierwszej w kontekście potężnych zmian cywilizacyjnych, które na przestrzeni ćwierćwiecza dotknęły świat, Europę, Polskę a w ślad za tym chrześcijan.

Ujmując najkrócej: procesy kulturowe, zarówno te, które ujawniły się w tym czasie, jak i te, które uległy radykalnemu wzmocnieniu, potwierdzają, naszym zdaniem, głęboką zasadność decyzji wprowadzającej Dzień Judaizmu w polski kalendarz kościelny. I nie chodzi tu o samą celebrację obchodów, lecz (co wynika z powszechnej mentalności religijnej w Kościele, czy też w ogóle religijności) o to, że potrzebujemy nieustannego przypominania, przywracania, rozwijania ważnych kwestii, a taką jest dla chrześcijaństwa wywodzenie się z religii żydowskiej. Tracąc z nią kontakt, odcinamy swoje korzenie, pozbawiając się soków niezbędnych do życia, zgodnie ze słowami św. Pawła: pamiętaj, że nie ty podtrzymujesz korzeń, ale korzeń ciebie (Rz 11,18).

Utrata judaistycznego wymiaru chrześcijaństwa zawsze daje asumpt do rozwoju takiej czy innej idolatrii wśród chrześcijan, umacnianie się w nich przekonań pogańskich, a w efekcie do przerwania istotowej więzi z Jezusem Chrystusem, który jako Głowa Kościoła pragnie pozostawać w najściślejszym związku ze swoim Ciałem, jakim jest zgromadzenie, zwołanie (ecclesia) chrześcijan. Brak świadomości, że jesteśmy jak Izrael, jak Żydzi, że tak jak oni mamy w słowach Pisma Świętego odnajdywać siebie samych, nasze własne życie i ratunek przychodzący od Boga Jedyne, kieruje nas w stronę afirmacji jakichś innych bogów, bożków (takich jak pieniądze, prestiż, samorealizacja, praca, traktowana idolatrycznie rodzina /klanowość!/, a nawet religijność), gdy tymczasem one, wbrew naszemu przekonaniu, nie są życiodajne, na końcu zawsze przynoszą rozczarowanie, a ostatecznie poczucie braku sensu. Odkrywanie żydowskich korzeni chrześcijaństwa oraz trwanie w nich pozwala Kościołowi i wyznawcom Jezusa Chrystusa omijać rafy, unikać pułapek i ślepych

uliczek, a jeśli już się w nie zaplącą, wołać do Boga o ratunek. On pomocy nie odmawia, bo kocha grzesznika, nie chce jego zatury i śmierci. Na słowa proroka posłanego przez Boga Żydzi, w ślad za królem Dawidem, przyznają: zgrzeszyliśmy przeciwko Bogu i ludziom, poszliśmy złą drogą; przebac nam, chcemy wrócić do Ciebie. Chrześcijanin na swej drodze z Bogiem, a także poprzez momenty odwracania się od Niego zdobywa przeświadczenie, że tylko On jest źródłem życia: Panie, do kogoż pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego (J 6,68).

Żydowskie i chrześcijańskie doświadczenia religijne nie są, jak sądzi wielu, oderwane od rzeczywistości, nie oznaczają „bujania się w obłokach” czy „chodzenia z głową w chmurach”, ale wprost przeciwnie – wyrastają z konkretnych wydarzeń. Zarówno Żydzi, jak i chrześcijanie to lud, który szukając sensu życia, odnajduje w swojej egzystencji historię zbawienia, co więcej, drogę z Bogiem zaczyna postrzegać jako jedyną wartościową, gdyż bez Niego wszystko przestaje mieć smak, w rezultacie czego wyznawcy Pana, choćby bardzo religijni, tracą nadzieję. Skoro Bóg jest Panem historii, to w trudnych chwilach w ślad za Hiobem możemy mówić: Dobro przyjęliśmy z ręki Boga. Czemu zła przyjąć nie możemy? (Hi 2,10). Jezus Chrystus w całości akceptuje i przyjmuje na siebie cierpienie i śmierć, gdyż wie, że Ojciec z tej strasznej sytuacji wyprowadzi życie. Żydowskie i chrześcijańskie doświadczenie mówi to samo – że Bóg kocha życie, że jest jego źródłem i celem, a każdy człowiek ma w Jego oczach wartość i godność niezbywalną oraz trwałą.

Zmiany cywilizacyjne to przekonanie mocno podważają, do tego stopnia, że nie tylko z ludzkiego życia, ale nawet z myślenia permanentnie Boga wypierają. Oderwanie się od miłującego Ojca powoduje, że człowiek już sam nie wie, kim jest, po co żyje, ku czemu zmierza. Jego perspektywa nabiera wymiaru wyłącznie horyzontalnego, a w centrum znajduje się on sam, z fałszywym przekonaniem o własnej mocy i wszechwładzy. Ludzie, którzy w ten sposób myślą i żyją, zmierzają nieuchronnie ku takiej czy innej zagładzie, gdyż w zasadniczych kwestiach egzystencjalnych: życia i śmierci, cierpienia i szczęścia pozostają bezradni.

W ciągu mijających 25 lat Dnia Judaizmu w Polsce uświadomiliśmy sobie, że korzeniem niezbędnym chrześcijanom są konkretni Żydzi, nie tylko ci sprzed 2000 lat, ale i ci, którzy obecnie, jak tamci, żyją wiarą w Boga Jedynego. Ich świadectwo jest dla nas, chrześcijan, potężną pomocą, dowodzi bowiem, że Bóg jest wierny swojemu Przymierz, że kochając swój lud i każde swoje stworzenie, pragnie wszystkich doprowadzić do bliskiej zażyłości z sobą. Obecność wierzących Żydów w naszych czasach, nadal – pomimo wielowiekowych prześladowań i Katastrofy, jaką było Szoa podczas drugiej wojny światowej – ufających swemu Bogu, jest niezwykle budująca i potrzebna chrześcijanom. Obecności tej mogliśmy z wdzięcznością doświadczać podczas kolejnych Dni Judaizmu obchodzonych w różnych miastach Polski. Rodzący się wówczas dialog jest budowany na świadectwie życia i nadziei Żydów pośród dzisiejszego świata, który stara się funkcjonować, jakby Boga nie było.

Zdajemy sobie sprawę z niewielkiego zainteresowania Dniem Judaizmu w polskich parafiach, ale nie chcemy się tym zamartwiać. Obojętność, a nawet niechęć do respektowania tych rocznych obchodów ustanowionych przez Konferencję Episkopatu Polski w 1997 roku płynie po prostu, jak chcemy wierzyć, z braku zrozumienia ich celu. A jest nim wspólna modlitwa do tego samego Boga, stworzenie okazji do pogłębiania świadomości istnienia więzów łączących chrześcijaństwo z judaizmem i – poprzez refleksję nad powiązaniem obu religii – namysł nad religią własną (katolików). Przypominają mi się słowa powtarzane wielokrotnie w Pierwszym Testamencie o reszcie Izraela, którą Pan zachowa dla siebie, a także o koniecznej kruchości, jaka właściwa jest ludowi wybranemu, by móc zwyciężać, opierając się nie na sobie, lecz na potężnym Bogu, większym od wszelkich słabości. Jemu wystarczy niewielka liczba wyznawców, by mógł zrealizować swój podyktowany miłością plan. Bardzo łatwo wielu można pokonać rękami małej liczby, bo Niebu nie czyni różnicy, czy ocali przy pomocy wielkiej czy małej liczby... prawdziwą siłą jest ta, która pochodzi z Nieba (1 Mch 3,18.19b).

Dwudziestopięcioletnia historia Dnia Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce to przede wszystkim ludzie ją tworzący. To ich zaangażowanie i działania podjęte na rzecz dialogu katolicko-judaistycznego uczyniły ten dzień wydarzeniem wielowymiarowym: instytucjonalnym, modlitewnym oraz braterskim. Nie sposób wymienić z imienia i nazwiska wszystkich, którzy przyczynili się do trwałego wpisania się Dnia Judaizmu w katolicki kalendarz liturgiczny. Są jednak wśród nich postacie o szczególnym wkładzie w to dzieło, a jednocześnie w rozwijanie wzajemnych katolicko-żydowskich relacji w Polsce od ponad 30 lat. Niewątpliwie należy do nich emerytowany Prymas Polski abp Henryk Muszyński – pionier i nestor dialogu z Żydami, pierwszy przewodniczący Podkomisji, a następnie Komisji Konferencji Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem (w okresie 1986–1994), wielki przyjaciel narodu żydowskiego. Znamienne jest jego wspomnienie ze spotkania z naczelnym rabinem Polski – Pinchaszem Menachemem Joskowiczem 19 kwietnia 1993 r. w Synagodze im. Nożyków w Warszawie: „To z nim udało mi się wymienić pierwszy w naszej powojennej historii uścisk katolickiego biskupa z rabinem, a później z rabinem Warszawy Michaeliem Schudrichem modlić się wspólnie w synagodze” (Abp H. Muszyński, *Początek wspólnej drogi. Dialog katolicko-żydowski w latach 1986-1994*, Gniezno-Pelplin 2015, s. 14). Tego rodzaju gesty przeradzały się następnie w osobiste więzi oparte na zaufaniu i wzajemnym szacunku, ale zarazem tworzyły trwałe podwaliny pod rodzący się w wymiarze instytucjonalnym dialog katolicko-żydowski.

Inicjatorem pierwszych obchodów Dnia Judaizmu w Polsce w 1998 r. i organizatorem następnych dziesięciu był kolejny przewodniczący Komisji (w 1996 r. przekształconej w Komitet) do spraw tego dialogu – abp Stanisław Gądecki – obecnie przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski. Kontynuując i pomnażając dziedzictwo abpa Muszyńskiego, utrwał dzieło przez wspólną modlitwę, liczne konferencje i publikacje oraz rozwijanie szerokich kontaktów ze światem żydowskim. Od 2007 r. organizacją ogólnopolskich obchodów Dnia Judaizmu kierował wraz z Komitetem lubelski biskup pomocniczy Mieczysław Cisło. Dzięki jego zaangażowaniu obchody te zostały dopełnione o ważne wydarzenia związane z upamiętnieniem zapomnianych mogił polskich Żydów. W ten sposób Dzień Judaizmu stał się okazją do troski o opuszczone cmentarze żydowskie.

Wymienieni powyżej przedstawiciele Konferencji Episkopatu Polski wraz z gronem znakomitych współpracowników tworzących Podkomisję/ Komisję/ Komitet ds. Dialogu z Judaizmem odegrali kluczową rolę w kształtowaniu od podstaw dialogu katolicko-żydowskiego w Polsce, a zarazem w urzeczywistnianiu Dnia Judaizmu w Kościele katolickim. Ich praca zasługuje na największe uznanie i słowa naszej głębokiej wdzięczności. A ponieważ przedsięwzięcia te wymagały wielkiego wysiłku z obu stron dialogu, dlatego słowa te kieruję także pod adresem przedstawicieli środowisk żydowskich, przede wszystkim naczelnym rabinem Polski z Michaeliem Schudrichem na czele, który na przestrzeni lat dał się poznać jako człowiek otwarty na dialog i przyjazny we wzajemnych kontaktach. Dziękuję rabinom i przedstawicielom gmin żydowskich od lat przyjmujących zaproszenia do udziału w publicznych dyskusjach teologicznych, a także do komentowania tekstów biblijnych. Dziękuję ambasadorom Izraela w Polsce oraz reprezentantom kultury żydowskiej, którzy rozumieją, że wspólne obchody Dnia Judaizmu w Kościele katolickim to jedna z dróg prowadzących do pokojowych i przyjaznych związków międzyludzkich, a zarazem okazja do przełamywania stereotypów, uprzedzeń i obojętności.

W imieniu własnym oraz Komitetu KEP ds. Dialogu z Judaizmem serdecznie zapraszam wszystkich do udziału w ogólnopolskich obchodach XXV Dnia Judaizmu w Poznaniu 17 stycznia 2022 r. Ich hasłem przewodnim są słowa zaczerpnięte z Księgi Izajasza: „Moje myśli nie są myślami waszymi” (Iz 55,8).

Bp Rafał Markowski
Przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem
Konferencji Episkopatu Polski

**Słowo abp. Wacława Depo,
Przewodniczącego Rady ds. Środków Społecznego Przekazu
w liturgiczne wspomnienie św. Franciszka Salezego, patrona dziennikarzy (24.01.2022)**

Poszukiwanie Prawdy zaczyna się od słuchania

W Kościele Powszechnym przeżywamy już 56. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, który z woli Ojca Świętego Franciszka nosi tytuł, a zarazem i ewangeliczne zadanie: „Słuchajcie”. To zadanie zaczerpnięte jest z fragmentu Ewangelii św. Łukasza, w którym Jezus przestrzega swoich uczniów, że „nie ma bowiem nic ukrytego, co by nie miało być ujawnione, ani nic tajemnego, co by nie było poznane i na jaw nie wyszło. Uważajcie więc, jak słuchacie.” (Łk 8, 17-18). Według słów Chrystusa, Piotr naszych czasów prosi świat komunikacji i wszystkich „współpracowników prawdy”, aby na nowo nauczyli się siebie słuchać. Albowiem, w każdym życiowym doświadczeniu, jak np. panosząca się od dwóch lat pandemia sars-cov2, sekret zwycięstwa polega na kierowaniu się słowem prawdy i zdecydowanym odrzuceniem wszelkiej manipulacji i kłamstwa. Dlatego tak ważne jest wsłuchiwanie się w Słowo Prawdy, którą przekazuje Kościół w świetle i mocy Ducha Świętego. Nie potrzebujemy siebie przekonywać, że życie ludzkie jest relacją. I tylko w relacji, nie zamykając się w sobie, każdy dialog zaczyna się od słuchania. Papież Franciszek w swoim orędziu zaznacza: „aby móc naprawdę siebie słuchać, potrzeba odwagi, wolnego i otwartego serca, bez uprzedzeń”. To zadanie jest również jedną z dróg Kościoła synodalnego, na którą jesteśmy wszyscy zaproszeni do ponownego odkrycia słuchania jako niezbędnego dla dobrej komunikacji.

Wyrażając wdzięczność za Waszą pracę, mam świadomość, że wymaga ona studium, wrażliwości, empatii, doświadczenia i osobistej odpowiedzialności. Dlatego przyzywam szczególnego wstawiennictwa św. Franciszka Salezego, patrona dziennikarzy, wszelkich form przekazu, zarówno słów jak i obrazów.

Z błogosławieństwem u stóp Jasnogórskiej Matki.

Abp Wacław Depo

Częstochowa, 24 stycznia 2022 r.

**Słowo bp. Henryka Ciereszki,
Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi
z okazji XXII Dnia Islamu w Kościele katolickim w Polsce (26.01.2022)**

W dniu 26 stycznia 2022, jak każdego roku, obchodzony będzie w Kościele katolickim w Polsce już XXII Dzień Islamu. Pierwszy Dzień Modlitw Poświęcony Islamowi, miał miejsce w 2001 r. Od tego czasu jego przygotowanie i przeprowadzenie, w randze centralnego wydarzenia w skali Kościoła katolickiego w Polsce, jest głównym zadaniem Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP w jego corocznym zakresie działań, we współpracy z Radą Wspólną Katolików i Muzułmanów. Jednocześnie niektóre środowiska lokalne, w większych miastach, w których też istnieją społeczności wyznawców islamu, podobnie organizują u siebie obchody takiego dnia.

Na program spotkania składała się najpierw część oficjalna z powitaniem, pozdrowieniami, wprowadzeniem w temat, przesłaniami ze strony katolickiej i muzułmańskiej, często ze słowem przesyłanym przez Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, czy też słowem ze strony korpusu dyplomatycznego, czyli ambasadorów państw muzułmańskich. Kończy ją dwugłos chrześcijańsko-muzułmański w tematyce Dnia, wcześniej ustalonej. Najpierw były to tematy wydobywane czy to z przesłań papieskich na Światowy Dzień Pokoju obchodzony w Kościele katolickim, czy dotyczące aktualnych wydarzeń w płaszczyźnie kontaktów między chrześcijaństwem i islamem, a w ostatnich latach skupione wokół

treści przesłań, kierowanych każdego roku do muzułmanów przez Papieską Radę ds. Dialogu Międzyreligijnego z okazji corocznego święta na zakończenie miesiąca postu, ramadanu.

Drugą, zasadniczą i istotną dla idei Dnia, jest część modlitewna. Odczytywane są dobrane teksty z Pisma św. i Koranu, odnoszące się do tematu Dnia. Po czym prowadzona jest modlitwa. Ze strony muzułmańskiej zazwyczaj jest to spontaniczna modlitwa *Dua*, recytowana bądź wyspiewana przez imama, odnosząca się w swej treści do odczytanych tekstów Koranu i tematu Dnia. Ze strony katolickiej Modlitwa powszechna, z intencjami nawiązującymi do tematu Dnia oraz wyrażającymi aktualne potrzeby wspólnot chrześcijańskich, także intencje wspólne dla chrześcijan i muzułmanów. Modlitwa kończona jest odmówieniem przez katolików „Ojciec nasz”. Całość modlitewnej części spotkania wieńczy wezwanie biskupa, przewodniczącego modlitwom ze strony katolickiej, do przekazania sobie nawzajem znaku pokoju oraz jego błogosławieństwo.

Od 2003 roku, jako pomoc w wymiarze informującym, ale głównie liturgicznym – do włączenia się w modlitwę w parafiach katolickich, w związku z obchodami Dnia Islamu – jest przygotowywana przez Radę Wspólną Katolików i Muzułmanów przy współpracy z Komitetem ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi KEP, specjalna wkładka dołączana do „Biuletynu Ekumenicznego”, opracowywanego w związku z obchodami Tygodnia Ekumenicznego w Kościele katolickim.

Uczestnikami centralnych obchodów, które zwykle miały miejsce w Warszawie, a ostatnich latach też dwukrotnie w Białymstoku, z racji na społeczność polskich Tatarów zamieszkujących na Podlasiu, są katolicy i muzułmanie, zwłaszcza osoby zaangażowane w dialog międzyreligijny reprezentujące te wspólnoty, także zaproszeni goście, jak np. ambasadorowie krajów muzułmańskich.

Obchody tegorocznego XXII Dnia Islamu, z racji na istniejące obostrzenia sanitarne, ze względu na trwającą wciąż pandemię, odbędą się podobnie jak już w ubiegłym roku w formie *on-line*. Na kanale YouTube przeprowadzona będzie transmisja ze spotkania z udziałem przedstawicieli obu stron katolickiej i muzułmańskiej. Zrealizowany będzie program zwykle przewidziany na takie spotkanie, z tematyką wskazaną w Przesłaniu Papieskiej Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego oraz modlitwą prowadzoną przez katolików i muzułmanów.

Tegoroczne Przesłanie skupia się wokół hasła: „Chrześcijanie i muzułmanie: świadkami nadziei”.

Temat nadziei, wskazanie na nadzieję, podjęto w przesłaniu z racji na istniejące wciąż ograniczenia i utrudnienia związane z pandemią koronowirusa, która dotyka międzynarodową społeczność, wyznawców różnych religii. Trudne i nieraz bolesne okoliczności, izolacji, odosobnienia oraz potrzeba pomocy, niosą wezwanie do okazywania gestów solidarności braterskiej i wzajemnego wspierania się. Ludzie religijni winni nade wszystko szukać tej pomocy u Boga, a jej wyrazem jest Boże miłosierdzie, przebaczenie, opatrność i inne dary duchowe. Pośród nich zaś szczególnym darem, którego potrzebują ludzie jest nadzieja. Jest czymś więcej niż optymizm, bo osadzona jest na wierze, że Bóg nie zapomina o pozostających w potrzebie, otacza swą miłością i troszczy się o nas poprzez swą opatrność. Nadzieja wyrasta z wiary, że problemy i dotyczące człowieka doświadczenia mają jakiś sens, cel i wartość, choć, aktualnie ich nie rozumiemy, bądź nie widzimy dzisiaj jeszcze drogi wyjścia z nich. Nadzieja pomaga dostrzec w sercach ludzi dobro. Pomaga wytrwać w przeciwnościach w oczekiwaniu na pomoc, która niejednokrotnie w najmniej spodziewanych okolicznościach przychodzi. Źródłem nadziei jest także ludzkie braterstwo, ujawniające się w niesieniu wzajemnego wsparcia i pomocy między wyznawcami różnych religii oraz we wspólnych dążeniach do ochrony naszej planety jako „wspólnego domu”. Te działania dla wspólnego dobra są czytelnymi znakami nadziei dla ludzkości i wyznawców różnych religii. Do postawy nadziei wzywał wielokrotnie Ojciec Święty Franciszek. W encyklice *Fratelli Tutti* wskazuje, że nadzieja jest rzeczywistością zakorzenioną w głębi istoty ludzkiej.

W Przesłaniu Papieskiej Rady kierowane jest wezwanie zarówno do chrześcijan jak i muzułmanów, aby wносить nadzieję w życie wspólnoty ludzkiej, być świadkami nadziei, zwłaszcza wobec tych, którzy doznają trudu i rozpacz.

Tę tematykę pragniemy podjąć na spotkaniu *on-line*, i wokół niej skierować intencje zanoszonych modlitw. Przygotowana wkładka do Biuletynu Ekumenicznego, niech posłuży też inspiracją

i pomocą w modlitwie w parafiach katolickich i wspólnotach katolików, do której jesteście zaproszeni, jako że w samym założeniu Dnia Islamu jest przede wszystkim wezwanie do modlitwy.

Organizatorom i uczestnikom tej wyjątkowej i w tym roku formy przeżywania XXII Dnia Islamu w Kościele katolickim serdecznie dziękuję za ich zaangażowanie i wkład w tegoroczne obchody. Wszystkich, nie tylko zaangażowanych w dialog międzyreligijny, czy zainteresowanych działaniami na rzecz zbliżenia wyznawców różnych religii, zapraszam i zachęcam do włączenia się w tegoroczne obchody poprzez transmisję on-line. Wiernych zaś Kościoła katolickiego w Polsce proszę o podjęcie w tym dniu modlitw w swoich wspólnotach i parafiach.

+ bp Henryk Ciereszko

Przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi

**Słowo bp. Rafała Markowskiego,
Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem
na Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu (27.01.2022)**

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, obchodzony w rocznicę wyzwolenia byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau, przypomina o tragedii, o której nie wolno nam zapomnieć. Z okazji tego dnia w 2005 r. św. Jan Paweł II pisał: „Nie wolno nikomu przejść obojętnie wobec tragedii Szoah. Ta próba planowego wyniszczenia całego narodu kładzie się cieniem na Europie i na całym świecie; jest zbrodnią, która na zawsze splamiła historię ludzkości”.

Doświadczenie Holokaustu stoi w jaskrawej sprzeczności z przykazaniem „Będziesz miłował bliźniego swego jak siebie samego”. Człowiek stworzony na podobieństwo Boga, wraz z darem życia otrzymał godność i wolność. Planowa i systematyczna eksterminacja narodu żydowskiego, więzienie i mordowanie obywateli niemal wszystkich krajów Europy okupowanych przez nazistowskie Niemcy – to wstrząsające podeptanie daru życia, godności i wolności człowieka. „To nieopisane okrucieństwo nie może się więcej powtórzyć” – powiedział wczoraj Papież Franciszek. Apelowal do wszystkich, a zwłaszcza do wychowawców i rodzin „aby sprzyjały wzrastaniu w nowych pokoleniach świadomości horroru tej czarnej karty historii, aby nigdy nie została ona zapomniana. Tak, aby możliwe było budowanie przyszłości, w której godność ludzka nie będzie więcej deptana”.

Dziś pragniemy oddać hołd wszystkim Ofiarom Holokaustu. Zachowujemy w pamięci ich tragiczne losy, wierząc mocno, że Bóg jest Bogiem Życia, człowiek zaś żyje wiecznie w Bogu. Wspominamy także heroiczne postawy wielu znanych i nieznanymi z imienia osób, które – jak św. o. Maksymilian Maria Kolbe, nie dały się zwyciężyć złu, ale pokonały je mocą dobra. Niech ich dzieje motywują nas do odpowiedzialnego dążenia do pokoju, do poszanowania życia, godności i wolności każdego człowieka i narodu.

Bp Rafał Markowski

Przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem
Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, 27 stycznia 2022 roku

**Stanowisko Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych
w sprawie badań nad ludzko-zwierzęcymi organizmami (28.01.2022)**

1. Medycyna przyszłości obiecuje wspaniałe perspektywy i rodzi nowe nadzieje. Niestety, niekiedy budzi też poważne wątpliwości. Ich źródłem nie zawsze są same w sobie cele towarzyszące prowadzonym poszukiwaniom naukowym i związanym z nimi eksperymentom, jeżeli mają one

charakter dobroczynny i są odpowiedzią na zdrowotne potrzeby człowieka. Wątpliwości budzą stosowane w badaniach i ingerencjach technologie naruszające osobową godność człowieka, w której uczestniczy integralnie rozumiany człowiek, a więc nie tylko jego duch, ale i ciało. Od jakiegoś czasu szczególnym źródłem niepokojów są rozwijane zwłaszcza w XXI wieku badania polegające na tworzeniu ludzko-zwierzęcych komórek, a w przyszłości istot.

2. Na zagrożenia płynące z ingerencji w dziedzictwo genetyczne zwrócił uwagę papież Franciszek w encyklice *Laudato si'*: „Chciałbym tu podnieść wyważone stanowisko świętego Jana Pawła II, który podkreślał korzyści z postępu naukowego i technologicznego, które są «dowodem szlachetności powołania człowieka do odpowiedzialnego udziału w stwórczym działaniu Boga w świecie», a równocześnie przypominał, że «żadnego działania w jednej dziedzinie ekosystemu nie można pomijać bez uwzględnienia jego wpływu na inne dziedziny». Oświadczył, że Kościół docenia wkład «badań i zastosowań biologii molekularnej, dopełnione przez inne dyscypliny, takie jak genetyka i jej zastosowanie technologiczne w rolnictwie i przemyśle», chociaż stwierdził także, że nie może to prowadzić do «nie podlegającej żadnej kontroli modyfikacji genetycznej», ignorującej negatywne skutki tych działań” (LS 131).

I. Kwestia pojęć

3. We współczesnej nomenklaturze pojęcie hybryda i chimera powinny zostać wyjaśnione. W piśmiennictwie popularnonaukowym i publicystyce używa się niekiedy tych pojęć zamiennie. W niniejszym dokumencie zostają one użyte zgodnie z terminologią stosowaną powszechnie w naukach biologicznych. W uproszczeniu, hybryda ma „zmieszane” DNA dwóch organizmów w każdej jej komórce. Dotyczy to dwóch sytuacji. Po pierwsze krzyżowania płciowego organizmów, ale również sytuacji, kiedy do zwierzęcej komórki jajowej pozbawionej jądra komórkowego (ale z zachowanymi mitochondriami) zostaje wprowadzone jądro komórkowe z ludzkim DNA.

4. W odróżnieniu od hybrydy, chimera zawiera dwa rodzaje komórek różniących się obecnym w nich DNA. Innymi słowy, chimera posiada komórki różniące się genotypem.

5. Za typową hybrydę wśród ssaków uznaje się organizm będący efektem skrzyżowania na drodze rozmnażania płciowego dwóch istot należących do różnych gatunków. Współcześnie przez hybrydę rozumie się także organizm powstały w następstwie skrzyżowania przedstawicieli dwóch ras zwierząt, podgatunków czy rodzajów, przy czym każda komórka hybrydy zawiera informację genetyczną pochodzącą od obu tych istot. Stąd hybrydy mają przeważnie cechy obu gatunków czy ras zwierząt. W efekcie takiego wymieszania DNA może powstać nowy organizm zwany mieszańcem. Przykładem hybrydy jest między innymi muł, osłomuł czy żubrobizon.

6. Jak już podkreślono, chimera to organizm zbudowany z komórek posiadających różne genotypy. Oznacza to, że część komórek ma prawidłowy zestaw chromosomów osobnika A, a część zestaw chromosomów osobnika B. W obrębie chimer międzygatunkowych część komórek może mieć np. kariotyp człowieka, a część kariotyp małpy. Chimery mogą więc być jednogatunkowe, ale również międzygatunkowe. Chimera jednogatunkowa może powstać na wiele sposobów. Może być ona efektem zapłodnienia jednej gamety żeńskiej przez dwie gamety męskie, w wyniku zlania się dwóch zygot lub połączenia się dwóch wczesnych zarodków. W efekcie takiego połączenia powstała istota ma komórki o różnym genotypie. Taki przypadek bywa też nazywany mozaikowatością. Medycyna zna również rzadkie przypadki mikrochimeryzmu płodowo-matczynego, czyli obecności w organizmie dziecka komórek matki.

7. W szerokim sensie chimerą jest istota, której wszczepiono organy, tkanki, komórki pobrane od dawcy należącego do tego samego gatunku. Przykładem takiej chimery może być człowiek po przeszczepie homologicznym (zwanym też allogenicznym), któremu wszczepiono komórki, tkanki czy organy pobrane od drugiego człowieka. Jednak ze względu na szacunek należny dawcy i biorcy organów, tkanek czy komórek, nie używa się tego terminu wobec biorcy transplantów.

8. We współczesnej biologii chimerami międzygatunkowymi nazywa się organizmy powstałe w wyniku połączenia na etapie embrionalnym fragmentów zarodków różnych organizmów lub też

istoty, do których wszczepiono komórki macierzyste pobrane od istot należących do innych gatunków. Tworzenie zarodkowych chimer międzygatunkowych stało się ostatnio przedmiotem licznych dyskusji, przy czym tego rodzaju badania zostały przeprowadzone jedynie w nielicznych przypadkach i właściwie brak jest na nie przyzwolenia i akceptacji społecznej.

II. Aspekty biologiczne

9. Tworzenie ludzko-zwierzęcych hybryd i chimer ma już pewną historię. Procedury te charakteryzują coraz to nowe pomysły i badania, zmierzające do przezwyciężenia zdrowotnych problemów człowieka. Bywa jednak, że badania i eksperymenty polegające na tworzeniu nowych organizmów powodowane są nieetycznymi korzyściami. Oto niektóre z przykładów.

10. Za prekursora idei tworzenia istot ludzko-zwierzęcych można uznać rosyjskiego biologa Ilję Iwanowicza Iwanowa, który w 1910 roku wystąpił z propozycją skrzyżowania człowieka z małpą. Pomysł ten popierały między innymi władze Związku Radzieckiego i Instytutu Pasteura w Paryżu. Celem tych eksperymentów było między innymi stworzenie „żywych robotów”. Całe szczęście szybko odstąpiono od tego rodzaju prac.

11. Rozwój mikrobiologii, embriologii, genetyki oraz poznanie komórek macierzystych otworzył nową drogę do tworzenia organizmów ludzko-zwierzęcych. W 2006 roku naukowcy angielscy z Uniwersytetu w Newcastle i londyńskiego Kings College usiłowali stworzyć ludzko-zwierzęce embriony, wprowadzając materiał genetyczny pochodzący z komórki dorosłego człowieka do komórek jajowych krowy. Eksperyment miał na celu wyprodukowanie ludzkich embrionalnych komórek macierzystych. Miały one umożliwić terapię polegającą na rozwoju z komórek macierzystych komórek, tkanek czy organów pacjenta zniszczonych w wyniku chorób czy urazów. Posiadanie przez nowe komórki czy tkanki takiej samej informacji genetycznej, jak dawca ludzkiego DNA, pozwalałoby uniknąć reakcji odrzucenia ich przez układ immunologiczny biorcy przeszczepu. Tego rodzaju badania zakończyły się w fazie poznawczej i nie są obecnie wykorzystywane do uzyskania organów do przeszczepów.

12. Nie wszystkie badania i eksperymenty genetyczne budzą zdecydowany sprzeciw. Jednym z wielu przykładów tworzenia organizmów, co do których nie wszyscy przedstawiciele nauk biologicznych, rolniczych i ekologii wyrażają aprobatę, są prace nad organizmami GMO takimi jak np. transgeniczne krowy stworzone przez argentyńskich naukowców z biotechnologicznej firmy Bio Sidus. Powiadomili o eksperymencie polegającym na wszczepieniu do krowiego embrionu ludzkich genów odpowiadających za wytwarzanie ludzkiej insuliny. Embriony te były transferowane do krowich matek. Wytworzone w ten sposób organizmy miałyby wytwarzać ludzką insulinę ekstrahowaną z produkowanego przez nie mleka. Obecnie, tą technologię wykorzystuje się do uzyskiwania leków o charakterze białek, których nie można uzyskać metodami syntezy chemicznej.

13. Inaczej jest w stosunku do prac takich, jak zespołu Esmaila Zanjani z University of Nevada, którego eksperyment polega na wprowadzeniu do owczego płodu ludzkich komórek macierzystych pobranych ze szpiku kostnego. W efekcie wybrane organy owcy, w tym serce, miały być w poważnej mierze ludzkie. W zamiarze autorów wyprodukowane w ten sposób organy miałyby nadawać się do przeszczepu człowiekowi, od którego zostały pobrane komórki macierzyste. Przeszczepy te nie byłyby rozpoznawane przez układ odpornościowy biorcy jako obce.

14. Zespół Steve'a Goldmana z Centrum Medycznego University of Rochester wstrzyknął oseskom myszy ludzkie komórki progenitorowe gleju. Komórki te rozwinęły się do astrocytów stanowiących największe komórki glejowe będące składnikiem tkanki nerwowej. Naukowcy ogłosili, że w eksperymencie uzyskali myszy-chimery, które w mózgu zawierały komórki człowieka.

15. W ostatnim czasie szerokim echem odbiła się w świecie nauki publikacja zamieszczona w czasopiśmie „Cell”. Profesor Juan Carlos Izpisua Belmonte z kalifornijskiego Salk Institute wraz z chińskimi współpracownikami poinformował o pierwszej udanej próbie hodowli ludzkich komórek macierzystych w blastocyście makaka. Oznacza to, że organizm tej chimery składał się z komórek pochodzących od człowieka i od makaka. Podobnie jak w wyżej wskazanych doświadczeniach, tak i w tym przypadku eksperyment ma być kolejnym krokiem na drodze do opracowania metody

wytwarzania potrzebnych tkanek i narządów do zabiegów transplantacji, które nie wywoływałyby reakcji odrzutu przez układ immunologiczny biorcy.

16. Pojawiły się również znaczące osiągnięcia w transplantacji organów świni człowiekowi. Chirurdzy z Nowego Jorku w przełomowej operacji przyczepili nerkę pobraną od genetycznie zmodyfikowanej świni człowiekowi. Co ważne, ludzki organizm nie odrzucił przeszczepionego narządu, a nerka od świni podjęła swoje funkcje. To duży krok w trwających od lat staraniach do wykorzystania narządów zwierzęcych w przeszczepach ratujących życie, biorąc pod uwagę niedobór organów do transplantacji. Z kolei naukowcy Uniwersytetu Maryland w Baltimore donieśli o przeszczepie serca świni pacjentowi, dla którego nie można było znaleźć dawcy. Jest to pierwsza transplantacja serca między zwierzęciem a człowiekiem. Amerykańska Agencja ds. Żywności i Leków (FDA) udzieliła zezwolenia na operację w trybie pilnym, co ma zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy eksperymentalny produkt medyczny, w tym przypadku zmodyfikowane genetycznie serce świni, jest jedyną dostępną opcją leczenia dla pacjenta, umożliwiającą przeżycie.

III. Aspekty etyczne

17. Zespół Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych odnosi się z najwyższym szacunkiem do wysiłków czynionych przez przedstawicieli nauk medycznych poszukujących coraz doskonalszych i skutecznych metod terapeutycznych. Jesteśmy też świadomi tego, że postęp w tych naukach nie jest możliwy bez prowadzenia eksperymentów, niekiedy bardzo nowatorskich, w tym również niebezpiecznych dla człowieka. Nie wszystkie takie doświadczenia muszą budzić zastrzeżenia moralne. Członkowie Zespołu uważają jednak, że poszukiwaniom naukowym nigdy nie może towarzyszyć brak poszanowania dla godności osobowej człowieka. Nigdy nie może on być ofiarą eksperymentów medycznych. Zastosowane metody winny budzić minimum nadziei, a ryzyko związane z ich użyciem nie może być większe od rezygnacji z postępowania terapeutycznego sprawdzonymi metodami. Poszanowanie godności człowieka wyklucza ponadto jego uprzedmiotowienie, traktowanie go (także embrionu i płodu) jako zwykłego materiału biologicznego, zmianę jego osobowej tożsamości oraz odniesienie do jego psychosomatycznej struktury według podobnych kryteriów, jakie uznaje się za wystarczające w eksperymentach na zwierzętach. Innymi słowy, „nauka i technika [...] nie mogą same ustalać sensu istnienia i postępu ludzkiego. (One) są podporządkowane człowiekowi, od którego biorą początek i rozwój; zatem w osobie i w jej wartościach moralnych znajdują one swoją celowość i świadomość swoich ograniczeń” (KKK 2293). Konsekwentnie również, samo świadome i niewymuszone przyzwolenie uczestnika eksperymentu ma swoje nieprzekraczalne granice. Swoje granice ma też wykorzystanie w eksperymentach części ludzkiego ciała, gdyż zawsze pozostają one w związku z konkretnym człowiekiem, są naznaczone jego godnością wykraczającą ponad prawo zawładnięcia przez drugiego człowieka, a tym bardziej ponad świat innych stworzeń. Dla człowieka wierzącego niedysponowalność swoim ciałem i ciałem drugiego człowieka wynika ponadto z faktu, że w nim uobecniało się życie Boże i było ono świątynią Ducha Świętego (por. KKK 2300, 1 Kor 6,19).

18. Z powyższych założeń aksjologicznych wynikają zasady wykorzystania komórek i narządów ludzkiego ciała w doświadczeniach i badaniach medycznych. W szczególny sposób dotyczy to omówionych wyżej eksperymentów polegających na łączeniu czy „mieszaniu” elementów ludzkiego ciała z elementami ciała zwierzęcego.

19. W odpowiedzi na oświadczenie wydane we wrześniu 2007 r. i następnie oficjalny raport opublikowany 1 października 2007 r. przez *The Human Fertilisation and Embryology Authority* (HEFA) w Wielkiej Brytanii sugerujący politykę dotyczącą tworzenia embrionów cytoplazmatycznych ludzko-zwierzęcych i ich wykorzystywania (co skłoniło rząd Wielkiej Brytanii do wprowadzenia odpowiednich regulacji prawnych), były przewodniczący Papieskiej Akademii Życia arcybiskup Elio Sgreccia stwierdził, że takie eksperymenty są „potwornym aktem przeciwko ludzkiej godności”. Podobne stanowisko w tej kwestii zajęła Rada Naukowa Konferencji Episkopatu Polski 19 października 2007. 28 października 2019 roku w pokrewnej tematyce wypowiedział się też

nasz Zespół (Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych), publikując dokument pt. „Stanowisko Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych w sprawie tworzenia hybryd ludzko-zwierzęcych” (<https://www.ekai.pl/dokumenty/stanowisko-zespołu-ekspertów-kep-ds-bioetycznych-w-sprawie-tworzenia-hybryd-ludzko-zwierzęcych-28-października-2019>). W 2011 roku podobnie wypowiedział się TSUE (Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z dnia 18 października 2011 r.; sprawa C34/10 Oliver Brüstle vs. Greenpeace).

20. W niniejszym dokumencie nasz Zespół odnosi się do przywołanych wyżej prac nad tworzeniem zarodkowych chimer ludzko-zwierzęcych (makak-człowiek). Stanowisko naszego Zespołu ma dwa wymiary. Pierwszy, wyżej przedstawiony, ma charakter ontologiczny. Wskazuje on na nieetyczny charakter eksperymentów idących w kierunku tworzenia nowych istot – chociażby tylko na etapie embrionalnym – w wyniku połączenia elementów ludzkiej informacji genetycznej lub ludzkich komórek ze zwierzęcymi gametami, czy też ich wszczepiania w zwierzęta, jako fundamentalnie naruszające godność człowieka, który zostaje zredukowany do poziomu zwierzęcego. W drugim wymiarze – biologiczno-etycznym – dokument wskazuje na zagrożenia związane z takimi eksperymentami.

21. Generalnie należy stwierdzić, że wielu naukowców jest przeciwnych tworzeniu ludzko-zwierzęcych chimer zarodkowych. Wskazują oni na niebezpieczeństwa związane z takimi próbami. Polegają one na ryzyku przenoszenia do człowieka patogenów zwierzęcych, w tym chorobotwórczych wirusów. Mogłoby to nastąpić między innymi w związku z przenoszeniem do organizmu człowieka zarówno ludzkich komórek macierzystych wyhodowanych w organizmie zwierzęcia na drodze transferu jądra z ludzkiej komórki somatycznej do cytoplazmy komórki jajowej zwierzęcej pozbawionej uprzednio jej jądra komórkowego, jak też przeszczepienia do człowieka organów wyhodowanych w organizmie zwierzęcia wskutek wprowadzenia do niego ludzkich komórek macierzystych. W każdej takiej sytuacji powstaje możliwość przeniesienia nowych patogenów (nowe zoonozy), stwarzające zagrożenie dla człowieka.

22. Sprzeciw wobec takich praktyk budzi wykorzystywanie ludzkich embrionów, a także usprawiedliwianie potrzebami czy korzyściami płynącymi z eksperymentów prowadzonych na ludzko-zwierzęcych embrionach. Efekty takich badań są trudne do przewidzenia i jest z nimi związane ryzyko biologiczne. Niewątpliwie, jak zresztą zauważa papież Franciszek w encyklice *Laudato si*, „spora część naszej informacji genetycznej dzielimy z wieloma istotami żywymi. Z tego powodu wiedza fragmentaryczna i izolowana może stać się formą ignorancji, jeśli nie łączy się z szerszą wizją rzeczywistości” (LS 138).

23. Dotychczasowe wyniki badań potwierdzają możliwość uzyskania aktywności ludzkich neuronów w mózgach organizmów zwierzęcych. Su Chun Zhang uzyskał w 2007 roku w badaniach modelowych nad chimerami, komórki zarodkowe ludzko-zwierzęce, których celem nie jest jednak uzyskanie chimerowych mózgów zawierających zarówno komórki pochodzenia zwierzęcego jak i ludzkiego. Obawy budzi jednakże niekontrolowana kolonizacja mózgów zwierzęcych ludzkimi komórkami nerwowymi co może być jednym z prawdopodobnych scenariuszy w projektach dotyczących tworzenia zarodkowych chimer ludzko-zwierzęcych. Ponadto pojedyncze pozytywne rezultaty badań mają nierzadko charakter przypadkowy, nie świadcząc jeszcze o opanowanej, wolnej od błędów technologii. Zalecić należy szeroki udział Komisji Bioetycznych wydających zgodę na przeprowadzanie badań jedynie dla celów poznawczych i modelowych.

24. Omawiane eksperymenty winny też uwzględniać wymiar ekologiczny. Ma on na uwadze ryzyko naruszenia naturalnej bioróżnorodności gatunków poprzez tworzenie sztucznych organizmów o trudnym do określenia statusie biologicznym i moralnym. Te kwestie podnieśli Julian J. Koplin i Julian Savulescu w swojej pracy z 2019, w której uznali zabiegi na komórkach mózgu za najtrudniejsze z powyższej perspektywy.

25. Otrzymane w czasie embriogenezy chimery międzygatunkowe będą prawdopodobnie wytwarzały gamety ludzkie (oocyty organizmy żeńskie, plemniki organizmy męskie), chociaż ich fenotypy (kształt i wygląd) będą zasadniczo zwierzęce. Jeśli dopuści się do rozrodu takich zwierząt może dojść do rozwoju organizmów ludzkich w ich macicach. Należy zauważyć, że przywołany

wyżej artykuł (Tao Tan 2021 rok) wzbudził tyle kontrowersji, że instytucje nadzorujące tego typu badania zakazały natychmiast używania gamet organizmów chimerowych w reprodukcji (w odniesieniu do gamet człowieka używamy terminu „prokreacja”).

26. Mając na uwadze całe spektrum problemów i niebezpieczeństw związanych z omawianymi badaniami Członkowie Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych kolejny raz wyrażają stanowczy sprzeciw wobec eksperymentów, których celem jest uzyskanie embrionalnych organizmów ludzko-zwierzęcych. Dodatkowym powodem sprzeciwu wobec takich badań są próby wykorzystywania w nich komórek i tkanek pozyskanych z abortowanych płodów. W kontekście przywołanego wyżej protestu Eglia Sgreccia przypominamy, że wyrok TSUE z 2011 (Oliver Brüstle vs. Greenpeace) zakazuje patentowania rozwiązań biotechnologicznych związanych z wczesnymi etapami rozwoju zarodkowego godzącymi w godność osoby ludzkiej.

27. Członkowie Zespołu pragną na koniec przywołać dwie ważne wypowiedzi ostatnich papieży. Benedykt XVI zwrócił się do Uczestników Sesji Plenarnej Kongregacji Nauki Wiary w dniu 31 stycznia 2008 roku w następujących słowach: „Urząd Nauczycielski Kościoła, nie może i nie musi interweniować w przypadku wszystkich nowości naukowych, ma jednak za zadanie przypominać wielkie wartości i proponować wiernym oraz wszystkim ludziom dobrej woli zasady oraz ukierunkowanie etycznomoralne w ważnych nowych kwestiach” (https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/it/speeches/2008/january/documents/hf_ben-xvi_spe_20080131_dottrina-fede.html). Przypomnienie roli Magisterium niejako dopełniają słowa papieża Franciszka z encykliki *Laudato si*: „Nie można powstrzymać ludzkiej kreatywności. Jeśli nie można zabronić artyście wyrażania swych zdolności twórczych, to nie można także ograniczać tych, którzy posiadają szczególne dary, by rozwijać naukę i technikę, których umiejętności zostały dane przez Boga, by służyły innym. Równocześnie nie można pomijać ponownego przemyślenia celów, skutków, kontekstu oraz ograniczeń etycznych tej ludzkiej aktywności, która jest formą władzy, niosącą poważne ryzyko. W tym kontekście należy umieścić wszelką refleksję na temat ludzkiej ingerencji w świat roślin i zwierząt, która pociąga za sobą mutacje genetyczne generowane przez biotechnologię, w celu wykorzystania możliwości obecnych w rzeczywistości materialnej” (LS 131-132).

W imieniu Zespołu

Bp Józef Wróbel SCJ

Warszawa, 28.01.2022

**List bp. Jacka Kicińskiego CMF, Przewodniczącego Komisji
ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego
na Dzień Życia Konsekwowanego (2.02.2022)**

Komunia, uczestnictwo i misja w życiu osób konsekrowanych

Życie konsekrowane jako dar Boga Ojca udzielony jego Kościołowi za sprawą Ducha Świętego, od samego początku jest drogą specjalnego naśladowania Jezusa Chrystusa (por. VC 1). Osoby konsekrowane żyjąc na ziemi, pragną mieć wzrok utkwiony w niebo. Poprzez ewangeliczne rady: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa, pokazują nam, że choć jesteśmy zanurzeni w doczesności, to celem naszego życia jest Królestwo Niebieskie. Oddając się do dyspozycji Chrystusa w Jego Kościele, stają się dla nas braćmi i siostrami, kimś bardzo bliskim. Modlą się za nas i służą nam w przeróżnych dziełach apostoelskich, uczestnicząc w ten sposób w naszej codzienności. Patrząc na siostry zakonne, ojców i braci, na dziewice konsekrowane, wdowy i pustelników możemy powiedzieć – «*są to ludzie Boga*».

Życie konsekrowane – jak pisze św. Jan Paweł II – *ma wielkie znaczenie właśnie dlatego, że wyraża nieograniczoną bezinteresowność i miłość, co jest szczególnie doniosłe zwłaszcza w świecie za-*

grożonym przez zalew spraw nieważnych i przemijających. Gdyby zabrakło tego konkretnego znaku, należałoby się obawiać, że miłość ożywiająca cały Kościół ostygnie, że zbawczy paradoks Ewangelii straci swą ostrość, że «sól» wiary zwietrzeje w świecie ulegającym sekularyzacji (VC 105).

Dziś w Uroczystość Ofiarowania Pańskiego obchodzimy kolejny Światowy Dzień Życia Konsekrowanego. Jest to okazja, by choć na chwilę spojrzeć na życie naszych braci i sióstr, by podziękować za dar ich powołania.

Wspólnota – drogą do komunii z innymi

W dzisiejszej Ewangelii jesteśmy świadkami jak Maryja i Józef przybywają do Świątyni Jerozolimskiej, by ofiarować Jezusa. Tam spotykają Symeona, człowieka prawego i pobożnego oraz prorożkę Annę, wdowę podeszłą w latach. Symeon i Anna reprezentują wszystkich, którzy wiernie i wytrwale oczekują spełnienia Bożej obietnicy. Ich wierność zostaje nagrodzona – Duch Święty pozwala im rozpoznać w małym Dziecku obiecanego Mesjasza. W ten sposób wokół Jezusa tworzy się szczególna wspólnota – wspólnota jedności ducha, do której i my, przez wiarę, jesteśmy zaproszeni.

Scena ofiarowania Pana Jezusa przypomina nam, że Boże obietnice spełniają się zawsze, choć może nie zawsze tak, jak to sobie wyobrażaliśmy. W proroczych słowach Symeona, Pan Bóg odślania nam misję swego Syna, który jest: *ZBWIENIEM* dla wszystkich narodów, *ŚWIATŁOŚCIĄ* na oświecenie dla pogan i *CHWAŁĄ* swego Ludu. Jednocześnie słyszymy trudne słowa skierowane do Maryi: *Oto Ten przeznaczony jest na upadek i na powstanie wielu w Izraelu, i na znak, któremu sprzeciwić się będą. A Twoją duszę miecz przeniknie, aby na jaw wyszły zamysły serc wielu* (Łk 2, 34-35). Misja Jezusa i wspólnoty, która gromadzi się wokół Niego, choć jest drogą naznaczoną cierpieniem, to ostatecznie prowadzi do odzyskania utraconej przez grzech pełni RADOŚCI.

Osoby konsekrowane stylem swego życia pokazują nam, że wspólnota jest wielkim darem dla każdego człowieka. W tej wspólnocie istotne miejsce zajmuje postawa czuwania i oczekiwania. Ten bowiem, kto kocha, ten czuwa, a ten kto czuwa, oczekuje nadejścia ukochanej osoby. Wspólnota żyjąca miłością, nie zatrzymuje się w drodze. Jest to wspólnota, która zmierza w określonym celu, tym celem jest życie wieczne. W jej tworzeniu ważny jest wzajemny szacunek, otwartość i zrozumienie. Dzięki temu rodzi się komunია jedności w wierze, jedności w nadziei i jedności w miłości. Ta jedność sprawia, że każdy czuje się potrzebny i obdarzony miłością; w tej wspólnocie nikt nie jest wykluczony. Jest ona nieustannym przechodzeniem od ja do Ty i od Ty do my.

Wiemy doskonale, że nie jest łatwo dziś budować jedność, a zwłaszcza gdy doświadczamy tak wielu podziałów w naszych rodzinach, społeczeństwie i świecie. Osoby konsekrowane pokazują nam, że mimo wszystko jesteśmy w stanie budować jedność, o ile Chrystus staje się centrum naszego życia. Tak jak w Świątyni, Dziecię Jezus połączyło wiele pokoleń, tak i dziś może się to dokonywać w naszych ludzkich spotkaniach. Od nas jednak zależy, czy przyjmimy drugiego człowieka, z całą jego historią życia... Oby dla nikogo nie zabrakło miejsca w *gospodzie naszego serca*.

Zaangażowanie – uczestnictwem w codzienności

Ofiarowanie Pańskie w swej duchowej głębi wyraża się w znakach zewnętrznych i jest świadomym zaangażowaniem w rzeczywistość przeżywanej wiary we wspólnocie. Święta Rodzina składa w ofierze dwa gołębie, jako znak wypełnienia Prawa, które mówiło, że każde pierwotne dziecko płci męskiej ma być ofiarowane Bogu (por. Kpł 12, 1-8). Ich przyście do Świątyni to nie tylko bierna obecność ale świadome uczestnictwo i zaangażowanie w życie wspólnoty. Jak mówi św. Jakub Apostoł: *wiara bez uczynków jest martwa* (Jk 2,26). Potrzeba zatem i naszego ludzkiego zaangażowania w życie Kościoła, naszego współdziałania, by mogło dokonać się dzieło Boże.

Osoby zakonne ślubują żyć według trzech rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Czystość, jest wyrazem prawdziwej miłości, ubóstwo – znakiem wolności od różnego rodzaju form zniewolenia, zaś posłuszeństwo oznacza dyspozycyjność dla miłości. Dziś gdy coraz

bardziej wydajemy się być zatopieni w doczesności, nabierają one szczególnego znaczenia. Rady ewangeliczne są wyrazem całkowitego oddania i zawierzenia Bożej Opatrzności swoich planów i swojego życia. W ten sposób konsekrowani wiążą się w ścisły sposób ze wspólnotą Kościoła, którą ubogacają swoimi charyzmatami.

Misja – posłaniem w pokoju Chrystusa

Siostry, ojcowie i bracia, żyjący w różnych formach życia konsekrowanego pokazują nam jak podejmować czynną współpracę w przemianę tego świata. *Przeżywając swoją konsekrację w świecie i w łączności ze światem, starają się na podobieństwo zaczynu przepoić wszystko duchem ewangelicznym dla umocnienia i wzrostu Ciała Chrystusowego. Czynią to poprzez osobiste świadectwo chrześcijańskiego życia (VC 32).* W ten sposób starają się przybliżyć obraz Boga jako Ojca, który zatroskany jest o swoje dzieci. Dzięki temu Bóg staje się coraz bardziej znany i kochany.

Posłaniem osób konsekrowanych jest nieustanne przypominanie nam, że doczesność nie jest celem ale drogą prowadzącą do celu – życia wiecznego. Ich powołanie i misja, to odpowiedź miłości ludzkiej, na miłość Bożą. Tej miłości potrzebujemy dziś, gdy doświadczamy zagubienia duchowego, niepewności jutra i cierpienia tak wielu naszych siostr i braci. Stąd też wspólnoty życia konsekrowanego są posłane, by ukazywać wartość chrześcijańskiego braterstwa, którego fundamentem jest uzdrawiająca moc Ewangelii.

Zakończenie

Drodzy bracia i siostry, niech zakończeniem naszego rozważania z okazji Światowego Dnia Życia Konsekrowanego będą słowa św. Jana Pawła II: *Kościół pod żadnym pozorem nie może wyrzec się życia konsekrowanego, ponieważ ukazuje ono wyraziście jego szczególną naturę obłubieńczą. To z niego rodzi się zapal i moc głoszenia Ewangelii całemu światu. Potrzebni są bowiem ludzie, którzy będą ukazywać ojcowskie oblicze Boga i macierzyńskie oblicze Kościoła, którzy będą umieli zaryzykować własnym życiem, aby inni mieli życie i nadzieję. Kościół potrzebuje osób konsekrowanych, które zanim podejmą służbę w takiej czy innej sprawie pozwalają się przemienić Bożej łasce i stosują się całkowicie do nakazów Ewangelii (VC 105).*

Prośmy zatem dobrego Boga, by nigdy nie zabrakło powołań do życia konsekrowanego. Tym zaś którzy zostali obdarzeni łaską powołania i podążają drogą rad ewangelicznych niech towarzyszy wierna miłość – aż do końca.

+ Jacek Kiciński CMF

Przewodniczący Komisji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego
i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego KEP

**Słowo bp. Tadeusza Bronakowskiego,
Przewodniczącego Zespołu ds. Apostolstwa Trzeźwości
i Osób Uzależnionych na 55. Tydzień Modlitw o Trzeźwość Narodu (27.02.2022)**

POŚLANI + TRZEŹWI + WOLNI

„*Posłani w pokoju Chrystusa, budujemy trzeźwą i wolną Polskę*” – to hasło, które w roku 2022 będzie nas inspirowało i mobilizowało do pracy w apostołstwie trzeźwości, a także w duszpasterstwie osób uzależnionych i ich współcierpiących rodzin.

Każdy z nas, jako uczeń Jezusa Chrystusa, jest posłany przez Boga do swoich bliskich i do wszystkich ludzi, z którymi spotykamy się na co dzień: w domu, w parafii, w miejscu pracy, w środowisku, w którym żyjemy. Miłość bliźniego oznacza, że nie pozostajemy bierni w obliczu tego,

co dzieje się wokół nas. Bóg do tego stopnia nas kocha, że o każdego z nas troszczy się bardziej niż o swój własny los. To dlatego oddał za nas życie na krzyżu i pozostał w Eucharystii, by nas wspierać w czynieniu dobra i pomagać nam w pokonywaniu naszych słabości, grzechów, lęków, zubożenia na to, co dzieje się z ludźmi, których spotykamy. Uczeń Jezusa to ktoś, komu los poszczególnych ludzi, rodzin i całego narodu leży na sercu. Miłość Boga i bliźniego przynagla nas do codziennej troski o tych, których kochamy.

W sytuacji coraz większego zagrożenia nadużywaniem alkoholu i alkoholizmem, a także innymi nałogami, jesteśmy posłani przez Chrystusa, żeby odnawiać i przemieniać na lepsze oblicze naszej Ojczyzny, żeby Polska miała oblicze trzeźwego narodu. Odpowiedzialnie i odważnie podjąć nasze posłannictwo, to stawać się ludźmi aktywnymi, zaangażowanymi, wytrwale działającymi na rzecz dobra wspólnego. Bóg dał nam oczy po to, żeby uważnie przyglądać się rzeczywistości i wyciągać z niej wnioski. Pijaństwo i uzależnienie od alkoholu to prawdziwa pandemia i źródło dramatu kilku milionów polskich rodzin i kilkunastu milionów Polaków. Kto kocha, ten działa. Potrzebny jest nasz dobry przykład i nasza modlitwa. Potrzebny jest nasz dar abstynencji i dar abstynencji wielu innych ludzi. Potrzebne jest nasze zaangażowanie na rzecz solidnego wychowania samych siebie i naszych bliskich oraz tych, na których mamy jakiś wpływ. Potrzebne jest aktywne interesowanie się ustawodawstwem i egzekwowaniem obowiązującego prawa z zakresu wychowania w trzeźwości i rozwiązywania problemów alkoholowych. Potrzebne jest nasze uważne patrzenie na to, co czynią i jakie decyzje podejmują samorządowcy, przedstawiciele rządu, poszczególni parlamentarzyści, politycy, celebryci, czy też media.

Gdy podejmujemy nasze chrześcijańskie posłanie do czynienia dobra i do troski o los narodu, wtedy zaczynamy budowanie tego, co dobre. Budowanie trzeźwości i obrona wolności Polaków to zadanie ciągle aktualne, które trzeba podejmować w każdej epoce i w każdej sytuacji na nowo. Trzeźwość Narodu nie jest bowiem dana raz na zawsze. Wiemy z historii, że okresy odrodzenia narodowego i zrywów patriotycznych zawsze wiązały się ze wzmożoną pracą trzeźwościową, z darem abstynencji ze strony wielu Polaków, bo abstynencja wielu prowadzi do trzeźwości wszystkich. W okresie odzyskiwania wolności politycznej po rozbiorach, Polacy imponowali troską o wolność osobistą. Odnosiliśmy wtedy spektakularne wręcz sukcesy w tym względzie. Średnia spożycia alkoholu na głowę mieszkańca w skali roku wynosiła wtedy niewiele ponad jeden litr. Obecnie to już ponad dziesięć litrów czystego spiritusu na statystycznego Polaka. Potrzeba zatem budowania warunków powrotu do abstynencji wielu i do trzeźwości wszystkich. Budowanie takich warunków odzyskiwania trzeźwości wymaga systematycznej troski o dwa fundamenty: formowanie trzeźwego, wolnego człowieka oraz tworzenie dobrego prawa i jego bezwzględne respektowanie.

Podstawą budowania trzeźwości poszczególnych ludzi i całego Narodu jest trzeźwość każdego z nas. Trzeźwość to coś znacznie więcej niż abstynencja, czy jedynie rzadkie i minimalne spożywanie alkoholu. Podstawą trzeźwości rozumianej w pogłębiony sposób jest trzeźwy duch i trzeźwe myślenie, a zatem dojrzałość duchowa i mądrość. W praktyce taka dojrzałość i mądrość oznacza kierowanie się zasadą, że w każdej sytuacji i w każdej sprawie warto słuchać Boga bardziej niż ludzi i respektować wszystkie Jego przykazania. Trzeźwość to także pamiętanie o tym, że „Nie zabijaj!” jest piątym, a nie pierwszym przykazaniem. Nie szkodzi sobie na zdrowiu i nie zabija siebie na raty poprzez uzależnienia ten, kto stawia Boga na pierwszym miejscu, kto z szacunkiem się do Boga odnosi, kto umie mądrze świętować, bo na co dzień ofiarnie pracuje i kto szanuje swoich bliskich, poczynawszy od rodziców. W praktyce trzeźwe myślenie przejawia się poprzez świadomość tego, że nie istnieje łatwo osiągalne szczęście: bez Boga, bez pracy nad własnym charakterem, bez miłości i odpowiedzialności. Trzeźwość to nie tylko mądre, realistyczne myślenie. To także mądre postępowanie, czyli wierność Bogu i przyjętym przez daną osobę zobowiązaniom stanu. Owocem takiego uczciwego, szlachetnego i roztropnego postępowania jest to, że nie mamy pokusy, by uciekać w alkohol od prawdy o sobie, czy od bolesnych skutków popełnianych przez nas błędów, gdyż postępujemy szlachetnie. Pełnia trzeźwości w myśleniu i postępowaniu to trwanie w coraz dojrzałszej miłości: ofiarnej i mądrej jednocześnie.

Kto buduje w sobie trzeźwość w myśleniu i postępowaniu, ten rzeczywiście dba o swoją wolność, a przez to podejmuje coraz mądrzejsze decyzje. Wolność to coś innego niż robienie tego, co chcę. Ludzie uzależnieni są zniewoleni, czyli czynią to, czego już nie chcą i co ich niszczy właśnie dlatego, że wcześniej czynili to, co chcieli, zamiast czynić to, co dobre i mądre. Pierwszym krokiem ku dojrzałej wolności jest zachowywanie Dekalogu, bo przykazania Boże chronią nas przed wyrządzeniem krzywdy samemu sobie i bliźnim. A pełnią wolności jest miłość. To dlatego św. Augustyn pisze: „Kochaj i czyn, co chcesz!” Największy stopień wolności osiąga ten człowiek, który ma władzę nad samym sobą: nad swoim ciałem, popędem, emocjami, słabościami, skłonnościami do zła. Jedynie taki człowiek jest w stanie używać wolności w błogosławiony sposób, czyli wyłącznie po to, żeby chronić siebie i innych ludzi przed każdym złem i przed każdym zagrożeniem, w tym przed dramatem pijaństwa i przed tragedią popadania w alkoholizm, który radykalnie rani rodziny i osłabia Ojczyznę.

Troska o Ojczyznę i jej los, o jej teraźniejszość i przyszłość to nasz wspólny obowiązek. Jezus zapłakał nad losem Jerozolimy. Uczniów Jezusa i patriotów bardzo smuci to, że coraz więcej nastolatków, czasem już dzieci, sięga po alkohol. Smuci także to, że nadal dozwolona jest reklama tej substancji toksycznej i uzależniającej, jaką jest alkohol. Smuci to, że tak często bezkarnie łamane jest w Polsce prawo, które zakazuje sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.

Cieszy natomiast to, że jest w Polsce rzesza katolików – świeckich i duchownych, ludzi dobrej woli, którym rzeczywiście leży na sercu ich własny los, los ich bliskich, a także los wszystkich Polaków. Niech każdy z nas będzie w gronie tych szlachetnych osób. Jedynie wtedy, gdy będziemy aktywni społecznie i solidarni w dobru, możemy skutecznie chronić Ojczyznę i naszych rodaków przed zagrożeniami, jakie płyną z pijaństwa, z rozpijania Narodu i z choroby alkoholowej. Jedynie wtedy, gdy wykażemy się wiernością Bogu, Ewangelii i Kościołowi, trwać będziemy w trzeźwości i w prawdziwej wolności, do jakiej wyswobodził nas Chrystus.

Posłani w pokoju Chrystusa, budujmy trzeźwą i wolną Polskę! Na to dzieło z serca wszystkim błogosławie!

Bp Tadeusz Bronakowski
Przewodniczący Zespołu KEP
ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych

**Pro memoria Rady Prawnej i Rady ds. Ekumenizmu
dotyczące posług religijnych udzielanych
wiernym z Kościołów i Wspólnot kościelnych
niemających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim (8.03.2022)**

W związku z liczną obecnością w Polsce uchodźców należących do różnych chrześcijańskich Kościołów niekatolickich, przede wszystkim wiernych prawosławnych, może się zdarzyć, że będą oni zwracać się do katolickich duszpasterzy z prośbą o posługę religijną. Dlatego w niniejszym dokumencie zostaną przypomniane podstawowe zasady postępowania duszpasterzy katolickich (niezależnie od obrządku) w odniesieniu do ochrzczonych niekatolików, którzy proszą o udzielenie sakramentów świętych, sakramentaliów lub odprawienie pogrzebu.

Odnosnie do modlitwy z innymi chrześcijanami to „katolicy nie tylko mogą, ale wręcz powinni szukać okazji do modlitwy z innymi chrześcijanami”. „Światowe problemy, takie jak wojna, ubóstwo, sytuacja migrantów, niesprawiedliwość i prześladowania wyznawców Chrystusa, a także innych grup religijnych, również wymagają uwagi chrześcijan, ich połączenia się w modlitwie o pokój i za osoby najbardziej bezbronne” (Biskup i jedność chrześcijan: vademecum ekumeniczne, 17 i 19).

Katolicy powinni być gotowi dopomóc innym chrześcijanom w tym, aby wzięli udział w nabożeństwie, zwłaszcza niedzielnym, we własnym kościele czy domu modlitwy. Gdyby ten udział był utrudniony, zwłaszcza z powodu lokalnego braku miejsc modlitwy ich wspólnot, katolicy z otwar-

tością zapraszają tych chrześcijan do swoich kościołów, aby mogli pomodlić się z zachowaniem zasad przypomnianych w niniejszym dokumencie.

Z natury rzeczy poniższe zasady nie dotyczą wiernych katolickich Kościołów wschodnich, którzy są w pełnej jedności wiary, sakramentów i hierarchii. Relacje duszpasterskie pomiędzy nimi i Kościołem łacińskim określa „Pro memoria” Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski z dnia 4 października 2018 roku.

I. Zasady podstawowe

1. Co do zasady, szafarze katoliccy godziwie udzielają sakramentów katolikom, a ochrzczeni niekatolicy przyjmują godziwie sakramenty od szafarzy swoich Kościołów lub Wspólnot kościelnych.

2. Jednak w sytuacjach nadzwyczajnych, w których wierni nie mają możliwości udania się do szafarza swojego Kościoła lub Wspólnoty kościelnej, katoliccy szafarze mogą udzielić niektórych posług religijnych ochrzczonej niekatolikom, zwłaszcza wiernym prawosławnym, gdyż wierni ci nie mogą pozostawać bez dostępu do źródeł łaski Bożej, jakimi są zwłaszcza sakramenty święte. W relacjach z Kościołami prawosławnymi ważne jest to, że zachowana w nich została sukcesja apostołska, a tym samym rozumienie i ważność sakramentów.

3. Udzielenie sakramentu lub innych posług religijnych ochrzczonej niekatolikom nie powoduje zmiany ich wyznania i nie wolno wykorzystywać takiej sytuacji do działań, które miałyby znamiona prozelityzmu. Posługa katolickich szafarzy jest niesieniem pomocy duchowej, której Kościół katolicki może udzielić wiernym innych Kościołów, przy jednoczesnym poszanowaniu ich tożsamości wyznaniowej i przynależności kościelnej (por. Dyrektorium ekumeniczne, 125). W związku z tym, należy uprzednio upewnić się, czy w konkretnym Kościele niekatolickim nie jest to zabronione.

II. Udzielanie sakramentów wiernym Kościołów wschodnich (np. prawosławnych)

4. Sakramenty pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych

Zgodnie z kan. 844 § 3 KPK i 671 § 3 KKKW) „szafarze katoliccy godziwie udzielają sakramentów pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych członkom Kościołów wschodnich niemających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, gdy oni sami z własnej woli o nie proszą i są należycie usposobieni”.

Wystarczającym powodem udzielenia każdego z tych trzech sakramentów jest wyrażona z własnej inicjatywy prośba i odpowiednia dyspozycja proszącego. Warunkiem udzielenia każdego z tych sakramentów nie jest natomiast niedostępność szafarza prawosławnego.

Szafarz katolicki powinien najpierw upewnić się, czy ta prośba nie wynika np. z niewiedzy lub bezradności i udzielić proszącemu niezbędnych wyjaśnień. Dotyczy to szczególnie Eucharystii, która jest znakiem przynależności do Kościoła. W wielu przypadkach właściwym będzie odesłanie prawosławnego wiernego do prawosławnego duchownego.

Jeśli takie odesłanie jest trudne, a prośba o sakramenty duchowo umotywowana, należy zbadać dyspozycję proszącego. Przy udzielaniu sakramentów szafarz katolicki ma obowiązek kierowania się zasadami doktryny i dyscypliny katolickiej, co oznacza na przykład, że nie może udzielić Komunii Świętej wiernemu niekatolickiego Kościoła wschodniego, który jest rozwiedziony i żyje w nowym związku, nawet jeśli może on ją przyjmować w swoim Kościele. Dobrą okazją do oceny dyspozycji proszącego może być sakramentalna spowiedź. Należy zdawać sobie sprawę z tego, że wiele Kościołów wschodnich wymaga od swoich wiernych sakramentu pokuty przed każdorazowym przyjęciem Eucharystii.

W przypadku prośby o dopuszczenie dziecka do Pierwszej Komunii Świętej, zwłaszcza, gdy dziecko uczestniczy w katolickiej katechezie szkolnej, to wolno je dopuścić, pamiętając, że dla dziecka prawosławnego nie jest to przyjęcie Eucharystii po raz pierwszy, gdyż pierwsze przyjęcie

Komunii Świętej miało miejsce podczas udzielania chrztu i bierzmowania. Będzie to zatem pierwsza spowiedź i uroczysta Komunia Święta.

Zabronione jest koncelebrowanie Eucharystii z kapłanami prawosławnymi.

5. Chrzest

Zgodnie z kan. 868 § 3 KPK i kan. 681 § 5 KKKW „dziecko chrześcijan niekatolików jest chrzczone godziwie, jeżeli o to proszą rodzice lub przynajmniej jedno z nich, albo ten, kto ich zgodnie z prawem zastępuje, i jeżeli wskutek niemożliwości fizycznej lub moralnej nie mogą się udać do własnego szafarza”.

Szafarz katolicki może godziwie ochrzcić dziecko na prośbę rodziców, którzy nie są katolikami jedynie w sytuacji, gdy nie mają oni dostępu do szafarza swojego Kościoła. Swoją prośbę winni oni sformułować na piśmie. Zachowując taki dokument w archiwum parafialnym, duszpasterz katolicki będzie mógł uchronić się przed posądzeniem go o prozelityzm, czyli niegodziwe nakłanianie do zmiany wyznania. To zastrzeżenie nie ma zastosowania w niebezpieczeństwie grożącym dziecku lub rodzicom. Chrztu należy udzielić zgodnie z księgami liturgicznymi Kościoła katolickiego.

W takim przypadku szafarz katolicki, udzielając chrztu dziecku, nie włącza go do Kościoła katolickiego, dlatego w księdze ochrzczonych musi zostać odnotowane, że dziecko należy do innego Kościoła, niemającego jedności z Kościołem katolickim.

W przypadku chrztu osoby powyżej czternastego roku życia należy przestrzegać przepisów dotyczących chrztu dorosłych, natomiast w przypadku dzieci powyżej siódmego roku życia, także one winny wyrazić wolę przyjęcia chrztu.

Rodzicom lub dorosłemu ochrzczoneму należy wydać świadectwo chrztu. Nie można także wykluczyć sytuacji, w której rodzice prawosławni poproszą o chrzest dla dziecka, wyrażając życzenie, by było ono włączone do Kościoła katolickiego i proponując katolickich rodziców chrzestnych. W takiej sytuacji sprawę należy skonsultować z kurią diecezjalną.

Osoby wyznania prawosławnego mogą pełnić funkcję chrzestnego także w Kościele katolickim, ale zawsze razem z chrzestnym katolikiem (kan. 685 § 1 n. 2 i § 3 KKKW; Dyrektorium ekumeniczne, 98).

6. Małżeństwo dwojga prawosławnych

Wprawdzie, zgodnie z kan. 1116 § 1 KPK i kan. 832 KKKW, „jeżeli nie ma osoby właściwej do asystowania zgodnie z przepisami prawa lub nie można się do niej udać bez poważnej niedogodności, chcący zawrzeć prawdziwe małżeństwo mogą je ważnie i godziwie zawrzeć wobec samych świadków: 1° w niebezpieczeństwie śmierci; 2° poza niebezpieczeństwem śmierci, jeżeli roztropnie przewiduje się, że taki stan rzeczy utrzyma się przez miesiąc”, to jednak „ordynariusz miejsca może udzielić każdemu kapłanowi katolickiemu upoważnienia do błogosławienia małżeństwa wiernych Kościołów wschodnich niepozostających w pełnej wspólności z Kościołem katolickim, jeżeli ci z własnej woli, sami o to proszą i jeżeli nic nie stoi na przeszkodzie ważnemu i godziwemu zawarciu małżeństwa. Sam kapłan, jeżeli jest to roztropnie możliwe, powinien poinformować o sprawie właściwą władzę zainteresowanego Kościoła niekatolickiego” (tak również w kan. 833 KKKW).

Proboszcz nie ma uprawnień do pobłogosławienia małżeństwa dwojga niekatolików. W przypadku, gdy do kapłana katolickiego zgłosi się dwoje prawosławnych, wyrażających wolę zawarcia małżeństwa, o upoważnienie do pobłogosławienia tego małżeństwa należy zwrócić się do ordynariusza miejsca. Upoważnienia takiego ordynariusz miejsca nie może udzielić diakonowi (kan. 1108 § 3 KPK, kan. 828 KKKW). Nupturienti swoją prośbę o możliwość zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim winni sformułować na piśmie.

W przypadku braku dokumentów potwierdzających przyjęcie chrztu, należy posłużyć się zeznaniami świadków, a w przypadku ich braku, zaprzysiężonymi oświadczeniami samych nupturientów. Zeznania świadków i oświadczenia nupturientów winny także dotyczyć potwierdzenia stanu

wolnego. Należy zapytać wprost, czy nupturient obrządku wschodniego nie zawierał wcześniej małżeństwa kościelnego (cerkiewnego). Jest to konieczne, gdyż

w niekatolickich Kościołach wschodnich istnieje możliwość zawarcia drugiego i trzeciego małżeństwa, stąd „stan wolny” może być różnie rozumiany. Całość dokumentacji należy przedstawić w kurii diecezjalnej wraz z prośbą o upoważnienie do pobłogosławienia małżeństwa.

Fakt zawarcia małżeństwa należy zapisać w parafialnej księdze zaślubionych, z wyraźnym zaznaczeniem wyznania małżonków, a także należy wydać małżonkom świadectwo ślubu.

III. Udzielanie sakramentów innym chrześcijanom (np. protestantom)

7. Niektóre Kościoły i Wspólnoty kościelne nie są w takiej samej sytuacji, co wspomniane wyżej Kościoły wschodnie, gdy idzie o życie sakramentalne. Pewne z nich z różnych powodów sprawują tylko niektóre sakramenty. Jednak może się zdarzyć, że wierny przynależący do takiej wspólnoty poprosi katolickiego szafarza o udzielenie sakramentu pokuty, Eucharystii lub namaszczenia chorych. Zgodnie z kan. 844 § 4 KPK i 671 § 4 KKKW, „jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo śmierci albo, zdaniem biskupa diecezjalnego albo konferencji biskupów, zachodzi inna nagła, poważna potrzeba, szafarze katolicy godziwie udzielają wspomnianych sakramentów także pozostałym chrześcijanom, niemającym pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, którzy nie mogą się udać do szafarza swojej wspólnoty i sami z własnej woli o nie proszą, jeżeli w stosunku do tych sakramentów wyrażają wiarę katolicką i są należycie usposobieni”.

Warunki udzielenia tych sakramentów tym chrześcijanom są następujące:

- a) prośba i odpowiednie przygotowanie kandydata,
- b) sytuacja niebezpieczeństwa śmierci,
- c) albo inna poważna konieczność podlegająca osądowi biskupa diecezjalnego,
- d) brak możliwości udania się do własnego szafarza
- e) wyrażenie katolickiej wiary odnośnie do sakramentu, o który prosi (np. wiary w odpuszczenie grzechów w sakramencie pokuty, w realną obecność Chrystusa w Eucharystii czy w specjalną łaskę udzielaną choremu przez sakrament namaszczenia chorych, a także w potrzebę kapłaństwa służebnego do ich sprawowania).

IV. Inne akty kultu Bożego – dotyczy wszystkich ochrzczonych niekatolików

8. Sakramentalia – błogosławieństwa

Zgodnie z kan. 1170 „błogosławieństw, które powinny być udzielane przede wszystkim katolikom, można udzielać także katechumenom, a nawet niekatolikom, jeżeli nie ma zakazu Kościoła”.

9. Pogrzeb

Zgodnie z kan. 1183 § 3 KPK i kan. 876 § 1 KKKW „ochrzczonym należącym do jakiegoś Kościoła albo wspólnoty kościelnej niekatolickiej można urządzać pogrzeb kościelny według roztropnego uznania ordynariusza miejsca, jeżeli nie stwierdziłoby się, iż mieli przeciwną wolę, i jeżeli ich własny szafarz nie mógłby być obecny”.

Warunki odprawienia pogrzebu chrześcijanina niekatolika są następujące:

- a) prośba osób organizujących pogrzeb,
- b) niedostępność szafarza wspólnoty niekatolickiej,
- c) pewność, że zmarły nie miał przeciwnej woli, tzn. przed śmiercią nie wykluczył w sposób wyraźny katolickiej formy pogrzebu,
- d) ordynariusz miejsca wyraził zgodę,
- e) w czasie mszy św. pogrzebowej nie wymienia się imienia zmarłego w modlitwie eucharystycznej, ale można to uczynić w odpowiednich modlitwach mszalnych (kolekta) i w wezwaniach modlitwy wiernych (Dyrektorium ekumeniczne, 121).

10. Udostępnienie kościoła, kaplicy, cmentarza lub budynku kościelnego

Zgodnie z kan. 670 § 2 KKKW i art. 137 Dyrektorium ekumenicznego, „jeżeli chrześcijanie akatolicy nie mają miejsca, w którym mogliby godnie sprawować kult Boży, biskup miejsca może zezwolić na używanie budynku katolickiego, cmentarza lub kościoła”, a także „jeżeli księża, inni szafarze lub wspólnoty, nie pozostający w pełnej komunii z Kościołem katolickim, nie mają miejsca ani liturgicznych przedmiotów, niezbędnych do godnego odprawiania własnych ceremonii religijnych, biskup diecezjalny może pozwolić im na korzystanie ze świątyni katolickiej, a także użyzyć im przedmiotów niezbędnych do ich służby Bożej”.

+ *Ryszard Kasyna*

Przewodniczący Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski

+ *Jacek Jeziński*

Przewodniczący Rady do Spraw Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski

Pelplin – Elbląg, 8 marca 2022 roku

Komunikat bp. Jana Piotrowskiego, Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji na II Niedzielę Wielkiego Postu „Ad Gentes” (13.03.2022)

Wieczernik szkołą braterstwa misyjnego

Bracia i siostry!

W II niedzielę Wielkiego Postu Kościół w Polsce przeżywa *Dzień Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami*. W tym roku obchodzimy go pod hasłem „Wieczernik szkołą braterstwa misyjnego”. Pielgrzymujemy duchowo do Wieczernika w Jerozolimie, tu bowiem Chrystus zgromadził swych uczniów przed swą męką i ustanowił sakrament kapłaństwa i Eucharystii. W murach Wieczernika wybrzmiało Jego przykazanie miłości: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 34-35). Tutaj też Pan, po swoim zmartwychwstaniu, ofiarował młodemu Kościołowi sakrament pokuty i pojednania. Z Wieczernika wyszli pełnić swą misję, napełnieni Duchem Świętym, Apostołowie.

Wieczernik jest szkołą miłości braterskiej, bezinteresownej, czystej, zdolnej do zapominania o sobie i daru z siebie. Ten, kto z wiarą uczestniczy w tajemnicy Wieczernika, uczy się od Chrystusa kochać bliźnich, wprowadzać w ludzką rzeczywistość pokój i Bożą radość. Jak z Wieczernika, tak i z każdej Mszy św., wychodzimy z odnowionym postanowieniem, by miłować, nie tylko bliskich i przyjaciół, ale także dalekich i nieprzyjaciół. Eucharystia wychowuje nas do braterstwa, solidarności z ubogimi i potrzebującymi wsparcia. W niej Chrystus daje nam siłę do tego, byśmy przychodzili z pomocą „tym, którzy się źle mają” (Łk 5, 31), którzy cierpią z powodu osamotnienia i odrzucenia przez innych.

Misje w duchu braterstwa

Nasi misjonarze, umocnieni Eucharystią, wychowani w szkole Wieczernika ofiarnie posługują na misjach. Głoszą Ewangelię, dzieląc się swą wiarą oraz potwierdzając ją czynami miłości bliźniego, solidarności i obojętnej pomocy ubogim, chorym i słabym. Także teraz, w czasach pandemii, trwają na placówkach misyjnych, by służyć i umacniać w nadziei rodziny, starców, młodzież i dzieci.

Jesteśmy wraz z nimi, otaczając ich modlitwami, nie tylko dzisiaj, w Dniu Modlitwy, Postu i Solidarności z Misjonarzami, ale w ciągu całego roku. O tę modlitwę oni gorąco nas proszą. Jest ona zwłaszcza potrzebna tam, gdzie panuje zamęt i niepokoje, gdzie życie naszych misjonarek i mi-

sjonarzy jest w niebezpieczeństwie, gdzie misjonarze muszą zmagać się z wielkimi przeciwnościami, prześladowaniem, nędzą i różnymi niedostatkami.

Nasza modlitwa za misje uświadamia całemu Kościołowi, że są one dziełem Bożym, nie ludzkim. Stąd wzywamy Bożej pomocy i błogosławieństwa dla wszystkich przedsięwzięć misyjnych oraz prosimy Chrystusa, by strzegł misjonarzy od zła i zachował ich w swej łasce.

Nasza odpowiedzialność za misje

Dziś jednoczymy się w modlitwie z 1800 misjonarkami i misjonarzami z Polski, głoszącymi orędzie ewangeliczne w 99 krajach misyjnych.

II Niedziela Wielkiego Postu „ad gentes” przypomina o naszej odpowiedzialności za misje w świecie. Na mocy chrztu św. jesteśmy misjonarzami i wszystkim nam Chrystus powierzył mandat misyjny (RMis 77). Nawet jeśli nie wyjeżdżamy do krajów misyjnych, jesteśmy misjonarzami.

Oprócz modlitwy i ofiarowania Panu Bogu cierpień i trudów życiowych w intencji misji, możemy wspierać misjonarzy finansowo i materialnie. Posługują oni w młodych Kościołach, które zwykle są w najbiedniejszych krajach świata i dla realizacji swej misji potrzebują środków.

Eucharystia skłania nas także do dzielenia się tym, co posiadamy z naszymi siostrami i braćmi na misjach, uboższymi od nas, i misjonarzami. Dzięki naszej ofiarności prowadzą oni dzieła charytatywne, opiekuńcze, medyczne oraz edukacyjne. Pomóżmy dziś misjonarkom i misjonarzom przekazując ofiary do puszek. Dzieło Pomocy „Ad Gentes”, które w imieniu Kościoła w Polsce pomaga misjom, w ubiegłym roku zrealizowało 104 projekty o wartości ponad 122 300 euro i wsparło misjonarzy dotacjami na sumę prawie 2 mln zł. Dołączmy do grona Darczyńców misji poprzez ofiary na jego konto, a także wysyłając sms-a na numer 72032 o treści „Misje”. Więcej informacji o sposobach pomagania misjom znajdziemy na stronach www.misje.pl i www.adgentes.misje.pl.

Słowo wdzięczności

Mam sposobność, aby wyrazić wdzięczność wszystkim darczyńcom misji: wiernym świeckim, kapłanom i osobom życia konsekrowanego. Dziękuję za waszą troskę o misje *ad gentes*. Życzę wam, aby zaangażowanie misyjne wniosło w wasze życie wiele radości i wszelkiego dobra; by obfitowało łaską i błogosławieństwem. Jednocześnie proszę, abyście, na wzór Sługi Bożej Pauliny Jaricot, nie ustawali w modlitwach i ofiarności na rzecz misji. Niech ona, w roku swej beatyfikacji, będzie dla was natchnieniem do wszelkich dobrych czynów na rzecz misji.

Proszę osoby chore i seniorów, tych wszystkich, którzy dźwigają krzyż osamotnienia, cierpień duchowych i fizycznych, aby jednocząc się z krzyżem Chrystusa ofiarowywali je w intencjach misji. Stając w cieniu krzyża, pamiętajcie o misjonarkach i misjonarzach.

Zwracam się z prośbą do dzieci i młodzieży zaangażowanej w wolontariat misyjny, aby wzrastali w pragnieniu poznawania świata misji i odkrywania piękna bycia misjonarzami Chrystusa, zwłaszcza wśród rówieśników. Serdecznie zachęcam dzieci i młodzież ze szkół podstawowych do wzięcia udziału w ogólnopolskim Konkursie „Mój szkolny kolega z misji”, prowadzonym przez Dzieło Pomocy „Ad Gentes”. W tym roku uczniowie szkół podstawowych w Polsce przyczyniają się do budowy szkoły podstawowej w Figuil, w Kamerunie, prowadzonej przez ojców oblatów Maryi Niepokalanej.

Wszystkich was, siostry i bracia, zachęcam do modlitwy o nowe powołania misyjne, gdyż Kościół bardzo potrzebuje serc, które poświęcą się ewangelizacji i służbie ubogim. Prośmy Chrystusa, by nie zabrakło Kościołowi świętych, mądrych i ofiarnych głosicieli Ewangelii!

Zapewniając o modlitwie i wdzięczności za pomoc misjom, wszystkim z serca błogosławieć: w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego.

+ Jan Piotrowski

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji

Komunikat Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek ws. pomocy uchodźcom z Ukrainy (14.03.2022)

Wszyscy jesteśmy głęboko poruszeni horrorem wojny, która w ostatnich dniach na skutek rosyjskiej agresji dotknęła naród ukraiński i innych mieszkańców tego kraju. Niosące zniszczenie i śmierć działania zbrojne Rosji już zmusiły do ucieczki ponad 2,7 mln ludzi. Ponad 1,7 mln z nich, od pierwszego dnia wojny, znalazło bezpieczne schronienie w Polsce, w domach polskich rodzin, w parafiach, klasztorach, domach rekolekcyjnych, w miejscach zorganizowanych przez samorządy i udostępnionych przez przedsiębiorców (hotele, pensjonaty, domy wypoczynkowe, etc.), szkoły (od przedszkoli po wyższe uczelnie). Z głębokim współczuciem poszukujemy możliwych i adekwatnych form reakcji na ten trudny do wyobrażenia dramat.

1. Fundamentalnym naszym powołaniem w obecnej sytuacji jest dalsze podejmowanie postu i trwanie na modlitwie o pokój na Ukrainie, o zakończenie wojny, nawrócenie agresorów, wieczne zbawienie ofiar, za cierpiących i chorych, za uchodźców. Wezwał nas do tego Ojciec Święty Franciszek, Przewodniczący Episkopatu abp Stanisław Gądecki i wszyscy biskupi diecezjalni.

2. Wyrażamy ogromną wdzięczność wszystkim, którzy bezzwłocznie ruszyli z pomocą wojennym uciekinierom. To rzesza wolontariuszy, zaangażowanych nie tylko na granicy Polski z Ukrainą, ale na terenie całego kraju oraz mimo zagrożenia życia, na Ukrainie. Dziękujemy za zaangażowanie Caritas Polska i Caritas wszystkich diecezji, wspólnotom parafialnym, organizacjom pozarządowym i całej rzeszy ludzi dobrej woli. Dziękujemy również za okazaną hojność. Pomoc uchodźcom jest autentycznym świadectwem prawdziwie humanitarnej i chrześcijańskiej postawy. Oddolne, spontaniczne działania w ostatnich dniach to przykłady niezwyklej wyobraźni miłosierdzia, uzdalniającej do przekraczania własnej wygody i przyzwyczajzeń w celu pospiesznego zaradzenia krzywdzie bliźniego. Żaden bezinteresowny gest i okazane wsparcie nie będą przez Boga zapomniane. W uciekających matkach z dziećmi, w chorych i starszych widzimy dziś Świętą Rodzinę, uciekającą przed śmiercią do Egiptu.

W relacjach ludzi przyjmujących pod swój dach przybyszów wybrzmiewa owa bezinteresowna gościnność („filoksenia”), która jest odpowiedzią na słowa autora Listu do Hebrajczyków: *Niech trwa braterska miłość. Nie zapominajmy też o gościnności, gdyż przez nią niektórzy, nie wiedząc, aniołom dali gościnę* (Hbr 13, 1-2). Możliwość udzielenia schronienia przybyszom staje się nieoczekiwanym, błogosławionym darem, bo obdarowujący staje się zarazem obdarowanym. Na nowo bowiem odkrywamy własne człowieczeństwo i ludzką wspólnotę, solidarną wobec bestialstwa zrodzonego przez zło. Okazane w tych dniach otwartość i serdeczność są pierwszą, konieczną i jakże głęboką pomocą humanitarną.

3. Musimy jednak pamiętać, że samo humanitarne przyjęcie wojennych uciekinierów jest tylko pierwszym etapem stojącego przed nami wyzwania wyrażonego w słowach Jezusa Chrystusa: *byłem przybyszem a przyjęliście Mnie* (Mt 25, 35). W perspektywie długoterminowej przed przybyszem i wspólnotą stoją kolejne zadania związane już z procesem integracji. W takiej sytuacji wejście uchodźców do społeczeństwa wymaga od nich usamodzielnienia się, nieodłącznie związane jest z akceptacją lokalnej kultury, obowiązującego prawa, przestrzegania zasad bezpieczeństwa społecznego. Obecna sytuacja wymaga podjęcia trudu mądrego zarządzania procesem integracji społecznej. Trzeba się do niego przygotować i jak najszybciej go rozpocząć, mając jednocześnie na uwadze nie tylko dbałość o integrację uchodźców z polskim społeczeństwem, ale również wspieranie integracji wewnątrz samej społeczności ukraińskiej w Polsce i wzmocnienie jej zasobów, aby jej przedstawiciele byli również – kiedy tylko będzie to możliwe – zdolni do powrotu do swojego kraju i podjęcia się jego odbudowy.

W poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o kształt modelu integracji migrantów w naszym społeczeństwie na poziomie parafii pomocą służą wskazania watykańskiej Sekcji ds. Migrantów i Uchodźców Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka: *Odpowiedź uchodźcom i migrantom. Dwadzieścia punktów działalności duszpasterskiej z 2018 r.* Ponadto nie wolno zapominać

o wcześniejszych dokumentach Kościoła: Papieska Rada ds. Duszpasterstwa migrantów i podróżujących: *Wytyczne duszpasterskie. Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych* z 2013 r. i Instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* z 2004 r.

Caritas Polska, mając zlecone przez Konferencję Episkopatu Polski zadanie objęcia opieką charytatywną i duszpasterską uchodźców, patronuje działaniom nie tylko doraźnym ale i długofalowym służącym chrześcijańskiemu przyjęciu uchodźców. Czyni to we współpracy z Caritas diecezjalnymi zarówno w zakresie wsparcia materialnego jak i merytorycznego.

4. U podstaw duszpasterskiej troski o uchodźców leży kilka zasad: a) ludzka i chrześcijańska godność, b) miłość, solidarność i wsparcie, c) międzynarodowa współpraca, d) pomoc duchowa. Papież Franciszek na ich podstawie opisał postawę chrześcijańskiej gościnności względem przybyszów we współczesnym świecie i zawarł ją w czterech czasownikach: przyjmować, chronić, promować i integrować. Stało się to fundamentalnym motywem jego wypowiedzi i działań na rzecz uchodźców od początku pontyfikatu.

Przyjmować

W pierwszych wspólnotach chrześcijan przyjęcie i goszczenie podróżnych były obowiązującymi postawami i stanowiły ich istotę. Jednak najbardziej szczerze działania osób prywatnych czy nawet organizacji, przy tak wielkiej skali przybywających, nie mogą się obejść bez umocowania w systemowych rozwiązaniach. We wspólnej odpowiedzi na wyzwanie kryzysu humanitarnego niezbędne jest współdziałanie instytucji państwowych, samorządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych. Do sprawujących władzę apelujemy o wdrożenie takich rozwiązań, które pozwolą w efektywny, skoordynowany sposób nieść pomoc uchodźcom i ułatwią im adaptację do nowych życiowych warunków. Uchwalona w ostatnich dniach *Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa* jest pierwszym, bardzo ważnym krokiem na drodze do integracji. Zawarte w niej ułatwienia są trafne i na tym etapie powinny być skuteczne.

Potencjał parafii – jako wspólnoty wiernych, ale i posiadanego zaplecza – sprzyja wyjściu na przeciw potrzebom w przyjmowaniu uchodźców. Wielka liczba przybywających zmusza instytucje państwa do organizowania zbiorowych miejsc kwaterowania. W działaniach duszpasterskich należy podjąć starania o poszukiwanie i przystosowanie do zamieszkania przez rodziny uchodźcze miejsc poza zbiorowym kwaterunkiem. Metoda obozów dla uchodźców zawsze niesie ze sobą patologię, brak dostępu do edukacji, opieki zdrowotnej, pogłębia poczucie izolacji uchodźców i ich marginalizację w każdym wymiarze życia.

Chronić

W obliczu bestialstwa wojny każdy człowiek w równym stopniu zasługuje na ratunek i pomoc. Warto przypomnieć, że z Ukrainy ogarniętej wojną uciekają nie tylko uchodźcy pochodzenia ukraińskiego. Pragniemy po raz kolejny przypomnieć, że udzielając schronienia niedopuszczalne jest kierowanie się kwestiami rasowymi, narodowościowymi, religijnymi czy jakimikolwiek innymi. Stanowczo przestrzegamy także przed wykorzystywaniem dramatu uchodźców do rozgrywek politycznych oraz szerzeniem kłamstw i manipulacji, mających na celu rozbudzenie niebezpiecznych ksenofobicznych nastrojów. W kościelnym nauczaniu i w spotkaniu z uchodźcami starajmy się uwrażliwiać ich na niebezpieczeństwo stania się ofiarą procederu handlu ludźmi. Istnieje też pokusa niedopuszczalnych praktyk wykorzystywania przybyszów i oferowania im zaniżonego wynagrodzenia. Samotne kobiety, matki z dziećmi, są szczególnie narażone na podstępne działania przestępcze.

Promować

Promowanie osoby uchodźcy obejmuje wszelkie działania służące głębokiemu uszanowaniu jego godności i praw. Na pierwszym miejscu oznacza to konieczność organizacji lekcji języka polskiego, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak też dla osób dorosłych. Działania systemowe w szkołach mogą i powinny być uzupełnione przez organizację wolontariatu nauczycielskiego, również w parafiach. Katechetów prosimy o uwrażliwianie uczniów podczas lekcji religii na konieczność braterskiego otwarcia się na kolegów i koleżanki z Ukrainy. Prawo do edukacji, wykształcenia, dostęp do służby zdrowia, ułatwienie formalności w znalezieniu pracy w najbliższym otoczeniu oraz objęcie pomocą społeczną – to tylko niektóre pola, na których należy spieszyć z pomocą.

Integrować

Integracja zawsze jest działaniem dwustronnym, zatem w pierwszym rzędzie będzie wysiłkiem uchodźców na rzecz poznania języka i kultury naszej Ojczyzny, jednak powinna ona również oprzeć się na naszych chęciach i działaniach w kierunku poznania kultury przybywających. To długofalowe zadanie zaczyna się od towarzyszenia uchodźcom w ich pierwszych krokach w okolicy zamieszkania, życzliwego wskazania ważnych miejsc dla lokalnej społeczności (np. gdzie jest kino, teatr, dom kultury, miejsce uprawiania sportu). Ważnym dla nas świętom (państwowym i religijnym) towarzyszą określone obyczaje, zwyczaje i uroczystości. Jakże ważne będzie w tym przypadku skierowanie zaproszenia również do nowoprzybyłych, połączonego ze stosownym wyjaśnieniem. Udana integracja ze społeczeństwem polskim oznacza również tworzenie dla uchodźców możliwości spotkań w ramach własnej społeczności tak, aby mogli oni pielęgnować tradycje swojej opuszczonej Ojczyzny i dzielenia się tym ze społeczeństwem przyjmującym.

W zdecydowanej większości obecni uchodźcy są wiernymi prawosławnymi. Wskazane jest, aby spieszenie z pomocą humanitarną i wszelkie działania integracyjne były czynione we współpracy z obecnymi w Polsce duchownymi i wiernymi struktur Kościoła prawosławnego. Należy unikać zachowań, które dawałyby pretekst do podejrzeń o prozelityzm. Pomocą w duszpasterskim kontakcie służy dokument opublikowany 9 marca br. „*Pro memoria* Rady Prawnej i Rady ds. Ekuumenizmu KEP dotyczące posług religijnych udzielanych wiernym z Kościołów i Wspólnot kościelnych niemających pełnej jedności z Kościołem katolickim”.

5. Przyjęcie migrantów i uchodźców wiąże się nieuchronnie z napięciami w społeczeństwie przyjmującym. Najczęściej powstają one na tle dostępu do zasobów, rywalizacji o miejsca pracy, poczucia niesprawiedliwego traktowania w zakresie edukacji, służby zdrowia czy możliwości korzystania z pomocy społecznej. Istnieje realne niebezpieczeństwo, że spontaniczna gościnność i serdeczność ze strony Polaków po dłuższym czasie mogą przerodzić się w niechęć do uchodźców. Jest to wyzwanie dla instytucji państwowych i samorządów. Niezwykły jednak potencjał tkwi w mądrym duszpasterskim towarzyszeniu procesom pomagania i integracji. Głos duszpasterzy, wyjaśniający i koncyliacyjny, może mieć duże znaczenie dla kształtowania klimatu społecznego. Najgorszym scenariuszem w tym przypadku jest zawsze wykorzystanie pojawiających się trudności przez populistyczne grupy społeczne i polityczne dla własnych interesów.

6. Dzielimy przekonanie, że w ostatnich latach organizowany przez Caritas Polska program pomocy *Rodzina Rodzinie* wyjątkowo skutecznie przyczynił się do uratowania życia tysięcy rodzin syryjskich uchodźców w Syrii, Libanie, Jordanii i Iraku. Proponujemy, żeby działania pomocowe dla uchodźców z Ukrainy w Polsce objąć analogicznym programem *Rodzina Rodzinie*. Niech jedna rodzina (lub kilka rodzin) obejmie patronatem jedną rodzinę z Ukrainy, przede wszystkim w formie towarzyszenia, poświęconego czasu, wprowadzenia w życie naszego społeczeństwa, bogactwa naszej kultury, piękna życia religijnego, ale również w formie pomocy materialnej w razie takiej potrzeby.

Oznacza to w naszych warunkach wielką promocję zorganizowanego wolontariatu, poszukiwanie i docenienie osób wykorzystujących na rzecz innych swój czas, dobrą wolę i kompetencje. Będzie

się to wiązać z koniecznymi szkoleniami, aby zapał i wrażliwość na świadczenie miłosierdzia pogłębione były o wiedzę i profesjonalizację wolontariackiego działania.

7. Wszystkim wiernym chcemy za papieżem Franciszkiem przypomnieć, że w każdym z uchodźców „jest obecny Jezus zmuszony, jak w czasach Heroda, do ucieczki, aby siebie ocalić. Jesteśmy wezwani, by w ich twarzach rozpoznać oblicze Chrystusa głodnego, spragnionego, nagiego, chorego, obcego i więźnia, który jest dla nas wyzwaniem (por. Mt 25, 31-46). Jeśli Go rozpoznamy, to my będziemy Mu dziękować za to, że mogliśmy Go spotkać, miłować i służyć Mu” (*Oroędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy*, 2020).

Niech te słowa w okresie tegorocznego Wielkiego Postu będą dla nas szczególnym drogowskazem. Towarzysząc drodze krzyżowej uchodźców, doświadczonych wojną, cierpieniem i lękiem o najbliższych – za przykładem św. Weroniki i Szymona z Cyreny – nie przegapmy okazji do ulżenia ich położeniu, na miarę możliwości, kompetencji i wrażliwości każdego z nas.

Duszpasterzy pragniemy natomiast zachęcić, by nie ustawiali w spieszeniu z pomocą wraz ze swoimi parafianami. Od słowa i gotowości do inicjowania działań duszpasterzy niezwykle wiele dziś zależy. Niech wzorem miłosierdzia dla wszystkich kapłanów będzie postać Dobrego Samarytanina, który nie pozostał obojętnym na niedolę drugiego człowieka.

Apelujemy również do wszystkich mediów, w szczególności katolickich, aby poświęciły swój czas i zasoby dla rzetelnej informacji, ukazywania świadectwa ewangelicznego podejścia do obcych w naszej społeczności, którzy dzięki miłosierdziu i mądrej pomocy staną się w szczególności naszymi siostrami i braćmi.

Do wszystkich szukających w naszym kraju schronienia kierujemy słowa braterskiej miłości. Chcemy ich zapewnić o pełnej solidarności, życzliwości i otwartości na potrzeby. W tym trudnym czasie nikt z nich nie może pozostać sam. Niezależnie od wyznawanej religii, łączymy się z nimi we wspólnocie bólu, współczucia, ale i wpływającej z wiary nadziei, że niegodziwość i barbarzyństwo nigdy nie będą miały ostatniego słowa.

bp Krzysztof Zadarko

Przewodniczący Rady Konferencji Episkopatu Polski
ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek

Warszawa, 14.03.2022 r.

Posługa miłości wobec przybyszów.

Słowo bp. Andrzeja Czai, Przewodniczącego Komisji Duszpasterstwa (15.03.2022)

Spowodowane tragedią wojny przybywanie do Polski i obecność pośród nas wielu naszych sióstr i braci z Ukrainy, skłania do określenia ogólnych wskazań duszpasterskich. Stanowiąc Kościół Chrystusowy nie możemy bowiem zaniedbać posługi miłości, niemniej ważnej jak posługa Słowa i Sakramentów. Mając to na względzie, chcemy przypomnieć, do czego zobowiązany jest uczeń Chrystusa i określić pierwsze kroki, które należy skierować do przybyłych. W określeniu tych treści są podstawą dwa dokumenty watykańskie: instrukcja *Miłość Chrystusa do migrantów* (2004) oraz wytyczne duszpasterskie *Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych* (2013).

W aktualnych okolicznościach jakże wymownym znakiem dla nas jest los Świętej Rodziny, ucieczka Maryi, Józefa z dzieciątkiem Jezus do Egiptu w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia. Nie wiemy, jak się zachowali wobec nich mieszkańcy Egiptu, tych miejsc do których dotarli, ale wiemy, do czego my jesteśmy zobowiązani, czego od nas oczekuje Bóg jako wyznawców Chrystusa. W starotestamentalnej księdze znajdujemy mocny nakaz troski o migrujących: „Jeżeli w waszym kraju osiedli się przybysz, nie będziecie go uciskać. Przybysza, który się osiedli wśród was, będziecie uważać za obywatela. Będziesz go miłował jak siebie samego, bo i wy byliście przybyszami” (Kpł 19, 33-34). Święty Jan Paweł II przekonuje, że nakaz zawarty w słowach Jezusa „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie” (Mt 25,35) pozostaje całkowicie w mocy w każdym oko-

licznościach i jest wyzwaniem dla sumienia wszystkich, którzy starają się iść śladami Chrystusa. Papież Franciszek z kolei podkreśla, że każdy przybysz pukający do naszych drzwi daje okazję do spotkania z Jezusem Chrystusem, który z tym przybyszem się utożsamia. Dlatego w ten sposób można określić nasze najpierwsze zadanie, aby w tych, których przyjęliśmy i gościmy, dostrzec Chrystusa, w twarzach sióstr i braci z Ukrainy widzieć cierpiące oblicze naszego Pana.

Z takiego punktu widzenia obowiązkiem każdego wiernego i całej wspólnoty parafialnej jest wspierać modlitwą i stawać w obronie godności tych, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia swoich domów. Ich godność domaga się poszanowania ich wolności i prawa do decydowania o swojej przyszłości. Chodzi też o okazanie tym osobom należytego zrozumienia i pełne szacunku traktowanie, aby dać im nadzieję na przyszłość.

Przyjęcie uchodźców we wspólnocie Kościoła i gościnność im okazana stanowi podstawowy wymiar chrześcijańskiej posługi miłości. Nie jest to tylko zadanie, czy obowiązek, ale sposób życia uczniów Chrystusa. Ofiarowanej gościnności musi towarzyszyć właściwa intencja, która winna wynikać z troski o to, aby być wiernym Bogu, wsłuchiwać się w Jego głos i rozpoznawać Go w ludziach, którzy nas otaczają. Formy gościnności mogą być bardzo różne. Oprócz przyjęcia do własnego domu czy mieszkania ważne są wielorakie formy pomocy przybyszom, także szeroko rozumiane wspieranie materialne i duchowe tych, którzy goszczą uchodźców w swoich domach.

W procesie przyjmowania uchodźców należy podjąć wysiłek spotkania z nimi, rozmowy, słuchania ich i dialogu, wspólnego rozeznania ich tożsamości kulturowej i religijnej, sytuacji osobistej i rodzinnej, ich potrzeb, lęków i pragnień. Przy tym we wspólnocie Kościoła ważnym jest zapraszanie do współpracy tych, którzy mogliby poświęcić swój czas oraz tych, którzy posiadają odpowiednie kompetencje językowe, kwalifikacje psychologiczne i byłiby gotowi świadczyć pomoc duchową. Im więcej będzie naszego zaangażowania, w miarę możliwości, z otwartym sercem i bezinteresownie, tym więcej dobra zrodzi się w nas i pośród nas ku zbudowaniu młodego pokolenia. To też wielka szansa odnowy naszych parafii, uczynienia ich wspólnotami bardziej otwartymi i służebnymi.

W miarę poczynionego rozeznania i wykorzystując potencjał parafialny należałoby stworzyć miejsca spotkań dla przybyszów. Parafia może ich też zaprosić do wspólnej modlitwy. Należy też wspierać ich wysiłki w poszukiwaniu pracy i zapewnieniu potrzeb edukacyjnych ich dzieci. Pomoc należy świadczyć nieustannie i gorliwie, tak długo jak będzie ona potrzebna. Niech to będzie autentyczna posługa miłości i niech jej stale towarzyszy ufna modlitwa o pokój i zwycięstwo dobra.

bp Andrzej Czaja

Przewodniczący Komisji Duszpasterstwa
Konferencji Episkopatu Polski

15 marca 2022 r.

Wskazania Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów odnośnie do liturgii Triduum Paschalnego w roku 2022 (11.04.2022)

W *Nocie* adresowanej do Biskupów i Konferencji Episkopatów w sprawie obchodów Wielkiego Tygodnia 2022 roku (Prot. N. 182/22 z dnia 25 marca 2022 roku), Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów poinformowała, że wobec spowolnienia pandemii nie zamierza proponować żadnych wskazań dotyczących obchodów Wielkiego Tygodnia, zachęcając jedynie do zachowania zasad ostrożności, unikania działań i zachowań, które mogą być ryzykowne. Każda ocena i decyzja powinna zawsze być podejmowana w porozumieniu z Konferencją Episkopatu, biorąc pod uwagę przepisy, jakie w poszczególnych krajach ustanowią kompetentne władze cywilne.

W dniu 28 marca br. w Polsce został zniesiony obowiązek izolacji i kwarantanny, a także noszenia maseczek (poza nielicznymi wyjątkami, które nie dotyczą obiektów sakralnych).

Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski podaje sugestie odnośnie do liturgii Triduum Paschalnego w roku 2022. Pozostawiając ostateczne decyzje biskupom diecezjalnym, proponuje się następujące działania:

- przypomnieć o ustaniu przepisów wydawanych odnośnie do pandemii w poprzednich latach, z wyraźnym zaznaczeniem, że straciły one charakter obowiązkowy;
- należy podjąć wszelkie starania, aby celebracje liturgiczne były sprawowane w możliwie najbardziej uroczysty sposób, bez zbędnych ograniczeń, co wymaga zaangażowania służby liturgicznej;
- w czasie wielkoczwartkowej Mszy Świętej Wieczery Pańskiej nie należy zbyt łatwo rezygnować, przede wszystkim w kościołach katedralnych, z obrzędu umycia nóg (*mandatum*). Warto zwrócić uwagę, że w księgach liturgicznych nigdzie nie ma mowy o całowaniu obmytych stóp. Stosowna rubryka brzmi: Kapłan, jeśli trzeba, zdejmuje ornat i podchodzi do każdego z mężczyzn, polewa wodą jego stopy i wyciera je, z pomocą ministrantów (*Umywanie nóg*, n. 6, w: *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Pallottinum 2021, s. 127);
- odnośnie do wielkopiątkowej modlitwy powszechnej, należy pamiętać, że Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zatwierdziła poprawione tłumaczenie wezwania *Za Żydów* (zostało wydane przez Wydawnictwo *Pallottinum*);
- ponieważ „w przypadkach poważnej potrzeby publicznej biskup diecezjalny może zezwolić lub ustanowić, aby dodano specjalną intencję”, dlatego za zgodą lub na polecenie biskupa można skorzystać z tekstu wezwania *Za Ukrainę*, przygotowanego przez Komisję ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski (tekst wraz z zapisem nutowym został przesłany przez Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski do wszystkich diecezji);
- odnośnie do adoracji Krzyża w czasie wielkopiątkowej Liturgii na cześć Męki Pańskiej, należy roztropnie zdecydować, czy wierni mają możliwość ucałowania Krzyża, czy też powinni się od tego powstrzymać (w roku 2020 Kongregacja zalecała, aby adoracja Krzyża była dokonana tylko przez przewodniczącego liturgii). Ponieważ z praktyką adoracji Krzyża w czasie liturgii związana jest możliwość zyskania odpustu zupełnego, dlatego warto przywołać odpowiednie rubryki: Kapłan, duchowieństwo i wierni przechodzą procesjonalnie przed Krzyżem i oddają mu cześć przez przyklęknięcie albo w inny sposób, zgodny z miejscowym zwyczajem, np. przez ucałowanie (*Adoracja Krzyża*, n. 18, w: *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Pallottinum 2021, s. 142). Kolejna rubryka stanowi: Adoruje się tylko jeden Krzyż. Jeżeli z powodu wielkiej liczby uczestników liturgii nie wszyscy mogą podejść do Krzyża i oddać mu cześć, obrzęd adoracji można odprawić w następujący sposób: gdy część wiernych odda cześć Krzyżowi, kapłan bierze go, staje pośrodku przed ołtarzem i w krótkich słowach zachęca zgromadzonych do adoracji. Następnie podnosi Krzyż i tak go trzyma przez pewien czas, wierni zaś oddają wtedy cześć Krzyżowi w milczeniu (*Adoracja Krzyża*, n. 19, w: *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, Pallottinum 2021, s. 142). W kontekście czci oddawanej Krzyżowi warto przypomnieć o tym, że przyklęknięcie, które wykonuje się przez zgięcie prawego kolana aż do ziemi, oznacza uwielbienie. Dlatego obowiązuje ono przed Najświętszym Sakramentem i przed Krzyżem świętym, od jego uroczystej adoracji w liturgii Wielkiego Piątku aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej (*Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, n. 274; *Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów*, n. 69);
- wypada znieść wszelkie ograniczenia odnośnie do używania wody pobłogosławionej w kropielnicach zwłaszcza po zakończeniu liturgii Wigilii Paschalnej, ze wskazaniem, aby była ona często zmieniana;
- należy przypomnieć ogólne zasady dotyczące przyjmowania Komunii Świętej, którą wierni mogą zawsze przyjmować w postawie klęczącej lub stojącej, bezpośrednio do ust lub na rękę.
- Można przywrócić możliwość spowiedzi w konfesjonałach zamkniętych.

+ Piotr Greger

Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów
Konferencji Episkopatu Polski

Bielsko-Biała, dnia 11 kwietnia 2022 r.

**Słowo bp. Wiesława Szlachetki, Przewodniczącego Komisji Charytatywnej
na Niedzielę Miłosierdzia (24.04.2022)**

„Gdzie jest miłosierdzie, tam rozkwita pokój”

Umiłowani w Panu Siostry i Bracia!

Dzisiejsza Ewangelia opowiada o paschalnych doświadczeniach Tomasza. Najpierw okrutna męka i niezrozumiała śmierć Mistrza wywołały w nim – jak i w innych apostołach – ogromne rozczarowanie. Skupiony na trudnościach, jakie przeżywał, nie uwierzył tym ze swojej wspólnoty, którzy spotkali Jezusa Zmartwychwstałego. Żadne zapewnienia nie były dla niego wiarygodne, nie potrafił spojrzeć z ufnością w przyszłość. Wystarczyło jednak, że podzielił się ze swoimi przyjaciółmi, apostołami, wątpliwościami i lękami, a Jezus przyszedł do niego osobiście. Ukazał mu swoje rany, ponieważ w nich jest zbawcza odpowiedź na wszelkie cierpienie, które nas dotyka. Nie ma takich ran, których On nie mógłby uleczyć. Tomasz zobaczył, że „w Jego ranach jest nasze zdrowie” (Iz 53, 5). Zmartwychwstały Pan objawił się jako Ten, który zbawia, rozjaśnia ciemności i obdarza swoją siłą, aby kochać pomimo trudnych doświadczeń. Chrystus otworzył serce Tomasza, przełamał jego strach, pozwolił mu odkryć prawdę oraz moc obecności Boga w jego życiu. A Tomasz odnalazł wiarę i poznał, że prawdziwy pokój jest darem Bożego miłosierdzia.

Ta historia to nie tylko opowieść sprzed dwóch tysięcy lat. To Słowo Boże, które zostało napisane do nas, także na ten czas, gdy za naszą wschodnią granicą toczy się wojna. Jesteśmy świadkami cierpienia niewinnych, morderstw, straszliwej niesprawiedliwości. Z lękiem i poczuciem bezsilności oglądamy obrazy, które napływają do nas z Ukrainy. Przychodzą na myśl słowa proroka Jeremiasza „*Gwałt i ruina!*” (Jr 20, 8). Dramat tej wojny sprawia, że wielu spośród tych, którzy bezpośrednio jej doświadczają, a także niektórzy spośród nas znalazło się w momencie podobnym do tego, w którym znalazł się Tomasz Apostoł wąpiący we wszystko po śmierci Chrystusa. Ale na szczęście jest ogromna wspólnota uczniów Chrystusa i ludzi dobrej woli, która doświadcza Jego zmartwychwstania, Jego zwycięstwa nad śmiercią, piekłem i szatanem, Jego żywej obecności, duchowej mocy i Jego pokoju.

Doświadczenie obecności zmartwychwstałego Chrystusa wyraża się w głębokiej wierze i czynach miłosierdzia. Zmartwychwstały Pan żyje w otwartości serc milionów Polaków, dzięki której nasi bracia i siostry z Ukrainy znaleźli dom. Naśladowanie Zmartwychwstałego Pana, który ukazał nam nieskończone Boże miłosierdzie, widoczne jest też w ogromnej życzliwości i hojnie okazywanej pomocy uchodźcom, która w sposób zorganizowany prowadzona jest przez Caritas Polska w łączności z Caritas diecezjalnymi, Parafialnymi Zespołami i Szkolnymi Kołami Caritas. W tę pomoc włączają się w szerokim zakresie wspólnoty parafialne i zakonne, jak również różne organizacje pomocowe i samorządy. Wszelkiego rodzaju wsparcie materialne, edukacyjne, społeczne łączone jest z pomocą umożliwiającą sprawowanie kultu religijnego i modlitwą, ponieważ modlitwa za żywych i umarłych, zwłaszcza za tych, którzy jej szczególnie potrzebują, również należy do uczynków miłosierdzia.

Warto nadmienić, że zorganizowana przez Caritas Polska w połowie kwietnia br. zbiórka na rzecz uchodźców przekroczyła 100 mln złotych. Szacunkowa wartość wsparcia przekazanego w postaci darów rzeczowych przekroczyła 136 mln zł. To dzięki tej ogromnej ofiarności darczyńców Caritas już od pierwszych dni wojny może organizować pomoc nie tylko na granicy, ale też w całej Polsce i na Ukrainie. Polska gościnność i serca pełne miłości, a więc te wartości, które wypływają z ducha Ewangelii, sprawiły, że siostry i bracia, którzy zostali zmuszeni do opuszczenia swojej ojczyzny, mogą czuć się u nas bezpiecznie. Wśród nich jest 830 dzieci z ukraińskich domów dziecka – poszkodowanych najbardziej, bo nie tylko przez wojnę, ale i przez los – które znalazły pełen życzliwości dom w placówkach Caritas diecezjalnych. To dzięki Wam, bracia i siostry, a także wolontariuszom z Caritas udało się wysłać kilkadziesiąt transportów humanitarnych na Ukrainę. Wsparcie realizowane na wielu płaszczyznach dociera do ukraińskich rodzin, do osób, które przekraczają przejścia graniczne, gdzie wielu wolontariuszy pracuje dzień i noc.

Wspólnoty Caritas nie tylko angażują się w pomoc ofiarom wojny, ale także kontynuują i rozwijają dotychczasowe programy pomocy charytatywnej w kraju i za granicą. Na szczególną uwagę

zasługuje program Rodzina Rodzinie niosący pomoc ofiarom w miejscach dotkniętych konfliktami. Cały czas działają domy samotnej matki (23), ośrodki interwencyjne dla kobiet w kryzysie (9), świetlice terapeutyczne (98), hospicja (22), okna życia (61), jadłodajnie, domy dziecka i wiele innych miejsc. Wolontariusze i pracownicy Caritas od wielu lat tworzą miejsca, które stają się domami – wspólnotami domowników, wśród których nikt nie czuje się obco.

Niedziela Miłosierdzia Bożego, którą dziś obchodzimy, jest świętem patronalnym Caritas. Tradycyjnie w tym dniu w całej Polsce prowadzona jest zbiórka na cele charytatywne. Jest ona przeznaczona na te miejsca, które stały się domem dla wielu potrzebujących. W tym roku Święto Miłosierdzia obchodzone jest pod hasłem „Dzień dobra”. Treść tego hasła przypomina, że „*Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre.*” (Rdz 1, 31). Przez dzieła miłosierdzia chcemy to Boże dzieło kontynuować, by dzięki naszym życzliwym sercom przymnażać światu dobra. Dziś odkrywamy, że większość z nas to widzialni świadkowie Zmartwychwstałego Chrystusa, który uzdalnia nas do czynienia dobra, gdy wszystko wokół zawodzi.

W imieniu wszystkich obdarowanych dzisiaj dobrem z całego serca dziękuję. A naszym Siostram i Braciom z obrządku prawosławnego, którzy dzisiaj obchodzą Wielkanoc, składam najlepsze życzenia. Niech pokój Chrystusowy zagości w naszych sercach, na Ukrainie i na całym świecie!

bp Wiesław Szlachetka

Przewodniczący Komisji Charytatywnej Konferencji Episkopatu Polski

**Dokument Komisji Nauki Wiary:
„Kryteria eklezjalności wspólnot katolickich” – skrót (14.05.2022)**

KRYTERIA EKLEZJALNOŚCI
Skrót

I. Kryteria doktrynalne

Kryteria, na podstawie których wspólnota czy ruch formacyjno-ewangelizacyjny mogą być uznane za katolickie, czyli pozostające w komunii z Kościołem katolickim, wyznaczane są przez: 1) przyjmowanie wiary Kościoła przez daną wspólnotę czy ruch, 2) uczestnictwo w kulcie sakramentalnym Kościoła, 3) uznanie zasad sukcesji apostoelskiej w Kościele.

1. Wiara stanowi fundamentalny skarb, który Kościół zachowuje i którym się dzieli. Wszystkie więc wspólnoty czy ruchy formacyjno-ewangelizacyjne przyjmują i wyznają wiarę Kościoła katolickiego, zarówno jeśli chodzi o jej treść, sposób przekazywania, jak i charakter aktu wiary.

1.1. Treść depozytu wiary ma potrójny wymiar: dogmatyczny, liturgiczny i moralny. W każdym z tych wymiarów treść ta winna być akceptowana przez wspólnotę czy ruch należące do Kościoła katolickiego.

1.2. Sposób przekazu depozytu wiary (traditio) nie jest przypadłościową i nieistotną formą funkcjonalną. Jest ściśle związany z treścią wiary i jako taki powinien być szanowany w praktyce i przyjmowany w wierze wspólnot czy ruchów Kościoła katolickiego.

1.3. W akcie wiary rozum i wola człowieka współdziałają z łaską Bożą, gdyż wiara jest aktem rozumu, przyjmującego prawdę Bożą z nakazu woli, poruszonej łaską przez Boga (KKK 155). Odrzucenie 54 55 któregośkolwiek z elementów tak rozumianego aktu wiary w teorii czy praktyce funkcjonowania danej wspólnoty lub ruchu nie da się pogodzić z tym, co odnośnie do aktu wiary przyjmuje i czego naucza Kościół katolicki.

2. Kult sakramentalny wynika z wiary Kościoła, ściśle się z nią wiąże i ją wyraża. Sakramentalność jako uobecniająca kontynuacja Weielenia Syna Bożego stanowi formalną zasadę chrześci-

jaństwa. Każda wspólnota i każdy ruch formacyjno-liturgiczny pozostające w jedności z Kościołem powszechnym przyjmują pierwszeństwo ekonomii sakramentalnej w udzielaniu łaski oraz prawdę, że dla wierzących sakramenty Nowego Przymierza są konieczne do zbawienia. Tym samym żadna wspólnota i żaden ruch należący do Kościoła katolickiego nie mogą w przepowiadaniu czy praktyce stawiać ponad działaniem sakramentalnym jakichkolwiek innych znaków, form i działań modlitewnych czy paraliturgicznych. 3. Sukcesja apostołska jest nieprzerwaną łącznością z apostołskim początkiem Kościoła, na mocy której poprzez sakrament święceń przekazywane są Chrystusowa władza oraz misja nauczania, uświęcania i rządzenia. Z prawdy o sakramentalnej naturze posługi kościelnej wynika prawda o sakramentalnym źródle i charakterze struktury hierarchicznej Ludu Bożego. Struktura ta nie jest wyznaczana w żaden inny sposób niż poprzez odniesienie do rodzajów i stopni posługi (ministerium), otrzymywanych, przekazywanych i sprawowanych dzięki łasce sakramentalnej. Dlatego za jedno z głównych kryteriów przynależności danej wspólnoty do Kościoła katolickiego należy przyjąć uznawanie przez jej członków i animatorów sakramentalnej i hierarchicznej struktury Ludu Bożego, zarówno co do nauczania, uświęcania, jak i rządzenia.

3.1. Misja nauczania powierzona biskupom i prezbiterom nie może być w zdrowej wspólnocie czy ruchu lekceważona bądź też zastępowana czy stawiana niżej niż nauczanie lidera wspólnoty. Członkowie każdej wspólnoty katolickiej, niezależnie od jej liczebności, siły oddziaływania czy właściwych jej charyzmatów, mają obowiązek okazywać posłuszeństwo wiary biskupowi ze względu na moc jego misji nauczania. Charyzmatów zaś nie można nigdy przeciwstawiać sakramentalnej i apostołskiej strukturze Kościoła.

3.2. Misja uświęcania sprawowana przez biskupów i prezbiterów najpełniej realizuje się w celebracji Eucharystii. Ponieważ zaś sakrament Eucharystii ściśle wiąże się z sakramentem święceń, nie można zacierać różnicy pomiędzy kapłaństwem wynikającym z sakramentu chrztu i kapłaństwem wynikającym z sakramentu święceń. Nie powinno się również w obrębie celebracji Eucharystii powierzać zadań zarezerwowanych dla biskupa, prezbitera czy diakona (np. wygłaszania homilii) osobom, które nie przyjęły sakramentu święceń.

3.3. Misja rządzenia powierzona biskupom i ich prawnie ustanowionym reprezentantom nie może być podważana czy zastępowana w żadnej wspólnocie katolickiej autorytetem jej założyciela czy lidera, a prawo zwyczajowe bądź spisane, którym rządzi się wspólnota, musi zawsze pozostać w zgodzie z prawem Kościoła.

II. Kryteria teologicznopastoralne

Kryteria pozwalające określić właściwe funkcjonowanie i rozwój wspólnot bądź ruchów formacyjno-ewangelizacyjnych wynikają z czterech znamion Kościoła oraz odnoszą się do owoców Ducha Świętego.

1. Jedność na wzór Trójcy Przenajświętszej oznacza, że Kościół nie tylko nie niweluje różnic pomiędzy poszczególnymi członkami czy wspólnotami, lecz wręcz buduje ich właściwą tożsamość i umożliwia prawdziwą różnorodność.

1.1. Dążenie do jedności oparte jest na przekonaniu, że jedność jako znamię Kościoła jest darem pochodzącym od Boga. Dar ten jest równocześnie zadaniem i dlatego domaga się wzajemnej współpracy wszystkich wspólnot tworzących Kościół. Podejmowane starania i wysiłki, zmierzające do budowania jedności określonej wspólnoty z Kościołem powszechnym i lokalnym oraz innymi wspólnotami czy ruchami, stanowią znamię duchowego zdrowia i właściwego rozwoju.

1.2. Poszanowanie różnorodności wynika z prawdy, że jedność i jedyność drogi zbawienia, którą jest sam Chrystus Jezus (por. J 14,6), dopuszcza różnorodność sposobów, którymi można nią podążać. Różnorodność ta wyraża bogactwo działania Ducha Świętego, który buduje jedność Kościoła z ofiarowanych przez siebie różnorodnych darów, nie zaś poprzez dokonywaną ludzkimi sposobami unifikację. Wspólnota czy ruch, utwierdzone w swej tożsamości, nie będą wykazywały tendencji do absolutyzowania właściwej im duchowości, sposobu formacji czy charakteru działania.

2. Świętość jako znamię oznacza, że w Kościele złożona została pełnia środków zbawienia i już na ziemi Kościół jest naznaczony prawdziwą, choć jeszcze niedoskonałą świętością. Każda zaś ze wspólnot należących do Kościoła powszechnego wezwana jest do podążania drogą świętości przy jednoczesnym zachowaniu świadomości, że właśnie na tej drodze realizuje się tajemnica „już” i „jeszcze nie” zbawczego działania Chrystusa.

2.1. Dążenie do integralnie pojętej świętości wynika z faktu, że świętość jest darem obejmującym całą osobę ludzką oraz polegającym na komunii z Bogiem, źródłem wszelkiej świętości. Do świętości został więc powołany i dążyć doń powinien cały człowiek, cały człowiek bowiem został wezwany do życia z Bogiem. Zdrowa wspólnota prowadzi swych członków do integralnie pojętej świętości, nie utożsamiając jej z czysto przyrodzonym poczuciem życiowej równowagi i dobrostanu. Świętość tak rozumiana wiąże się ściśle z praktyką moralną, troską o biednych, świadomością pierwszeństwa łaski wobec wszelkich metod czy technik duchowych, wolnością od pokusy aktywizmu.

2.2. Świadomość bycia w drodze związana jest z teologalną cnotą nadziei, która czyni chrześcijanina pielgrzymem, czyli człowiekiem w drodze (homo viator) do domu Ojca. Świadomość tej tożsamości i wynikających z niej konsekwencji pozwala nie tylko na właściwą ocenę własnych działań i wysiłków, lecz także na adekwatne postrzeganie doczesnego świata oraz chroni chrześcijan przed wszelkimi formami myślenia utopijnego czy idealizującego, zarówno jeśli chodzi o życie indywidualne, wspólnotowe w wymiarze eklezjalnym, jak i społeczne w wymiarze historycznym czy politycznym. Zapobiega idealizowaniu wspólnoty czy jej określonego etapu działania oraz uleganiu pokusie elitaryzmu.

2.3. Świadomość obecnego etapu historii zbawienia najwyraźniej objawia się w przyjmowanej i realizowanej w praktyce głoszenia i życia danej wspólnoty właściwej antropologii teologicznej, czyli wizji człowieka w jego relacji do Bożego działania. Chrześcijańska antropologia teologiczna wyraża się w trzech głównych prawdach. Po pierwsze, w prawdzie o konieczności odkupienia człowieka, która to konieczność wypływa z faktu grzechu pierworodnego. Po drugie, w prawdzie o możliwości zbawienia ludzkiej natury i każdego indywidualnego człowieka. Prawda ta zakłada przeświadczenie o niezupełnym zniszczeniu dobra natury ludzkiej jako stworzenia Bożego przez grzech pierworodny i o możliwości realnie naprawczego wpływu łaski Chrystusowej na ludzką naturę. Po trzecie, w prawdzie o możliwości współdziałania człowieka z leczącą i odnawiającą łaską Bożą, która doprowadzi swe dzieło do końca dopiero w dniu ostatecznym.

3. Powszechność Kościoła wyznacza ważne kryterium zdrowia i właściwego rozwoju wspólnot i ruchów, jakim jest dwojakiego typu otwartość. Przede wszystkim chodzi o otwartość na wszystkich wiernych, niezależnie od statusu społecznego, wykształcenia, majątności i innych doczesnych uwarunkowań. Drugim typem otwartości wynikającym ze znamienia powszechności jest otwartość wspólnoty na świat zewnętrzny. Kościół nie został powołany do ucieczki od świata, ale do troski o jego zbawienie.

4. Apostolskość Kościoła wyraża się w życiu każdej ze wspólnot i każdego z ruchów w podwójnej dynamice. Z jednej strony w ruchu „do wewnątrz”, z drugiej – „na zewnątrz” wspólnoty. Dwojaka dynamika przyjmowania nauki i depozytu Apostołów (ad intra) przy jednoczesnym przekazywaniu go innym (ad extra) powinna być obecna i zauważalna w życiu każdej wspólnoty i każdego ruchu Kościoła katolickiego. Napięcie wynikające z tej podwójnej dynamiki jest napięciem zistoty swej dobrem, a jego obecność stanowi kryterium zarówno zdrowia, jak i właściwego rozwoju każdej ze wspólnot katolickich.

5. Owoce Ducha Świętego wlicza św. Paweł. Są nimi: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie (Ga 5,22-23). Chociaż powyższa lista nie może być traktowana jako ściśle zdefiniowany i wyczerpujący katalog cech dobrej wspólnoty, to jednak stały brak wymienionych owoców Ducha Bożego w relacjach świadczy o tym, że stan wspólnoty domaga się poważnej refleksji i uważnego zbadania.

Dokument zatwierdzony na posiedzeniu Komisji Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski 14 maja 2022 r.*

abp Stanisław Budzik
metropolita lubelski
Przewodniczący Komisji Nauki Wiary KEP prof. KUL

ks. dr hab. Antoni Nadbrzeźny
prof. KUL
Sekretarz Komisji Nauki Wiary KEP

** Przyp. red. Pełny tekst dokumentu został opublikowany przez Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Lublin 2022. Dostępny jest również na stronie internetowej Konferencji Episkopatu Polski w zakładce „Akta KEP” (https://episkopat.pl/akta_kep_dokumenty). Link bezpośredni: https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2022/08/Kryteria_eklezjalnosci_1_06-1.pdf (dostęp: 30.12.2022).*

**Komunikat bp. Jana Piotrowskiego,
Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji
na XXIII Ogólnopolski Tydzień św. Krzysztofa (6.06.2022)**

1. Czcigodni Bracia w kapłaństwie! Osoby życia konsekrowanego! Kochani bracia i siostry w Chrystusie! Drodzy użytkownicy pojazdów, zwłaszcza samochodów osobowych i motocykli, poruszający się po polskich drogach, a w czasie wakacji także poza naszym krajem! Pozdrawiam Was serdecznie w te wakacyjne dni, kiedy odbywacie liczne podróże rodzinne, pielgrzymkowe, towarzyskie czy służbowe. Z dnia na dzień dostrzegamy wzrastającą ilość pojazdów, które służą człowiekowi, bowiem podróże stanowią integralną część ludzkiego życia.

Pismo Święte, zarówno Starego jak i Nowego Testamentu, odwołuje się do licznych podróży, a klasycznym przykładem wędrowca był Abraham, którego Bóg powołał, aby opuścił swoją ziemię ojczystą i udał się do Ziemi Obiecanej, co też uczynił ufając Bogu: „Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej i z domu twego ojca do kraju, który ci ukazę” (Rdz 12, 1). W drodze, i to bardzo często, idąc szlakiem palestyńskich dróg, bywał Jezus z Nazaretu, nasz Pan i Odkupiciel, który tym samym realizował swoją misję posłany przez Ojca do ludzi, aby mieli życie i mieli je w obfitości (por. J 10, 10).

2. Za tą Bożą pełnią życia tęskni wiele ludzkich serc, a ich pragnienia mogą spełnić misjonarze, także ci posłani przez Kościół w Polsce, którzy ofiarnie pracują w 99 krajach świata, realizując nakaz misyjny Pana Jezusa: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczyńcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28, 19-2). Zadanie to powierzone Kościołowi jest aktualne w XXI w., bowiem nadal widać niezmiernie horyzonty misji (por. Jan Paweł II, *Redemptoris missio*, 1).

3. Działalność misyjna Kościoła nie zmierza do żadnego sukcesu, ale do coraz bardziej autentycznego świadectwa wiary, że Bóg jest miłością, jaka objawia się nam w Jezusie Chrystusie mocą Ducha Świętego. Ewangeliczne świadectwa wiary ma niejedno imię i wyraża się w dziełach miłosierdzia, służbie zdrowia, edukacji, budowie infrastruktury misyjnej – kaplic i kościołów oraz codziennej pomocy mieszkańcom i wiernym placówek misyjnych.

Koniecznym środkiem komunikacji dla misjonarzy są samochody terenowe, motocykle i rowery. Inną grupę pojazdów stanowią samochody ciężarowe, traktory, quady czy łodzie motorowe. Natomiast bezpośrednim darem dla potrzebujących są wózki inwalidzkie, których wciąż potrzeba.

W 2021 r. MIVA Polska zrealizowała 137 projektów na zakup pojazdów misyjnych, na które przekazała kwotę 4 530 546 zł. XXIII Ogólnopolski Tydzień św. Krzysztofa trwający w dniach 24-31 lipca br. – organizowany przez MIVA Polska – jest wyrazem wdzięczności Bogu i ludziom za

otwarte serca, za dar modlitwy i przysłowiowy grosz za każdy szczęśliwie przejechany kilometr. To dzieło motywowane ewangeliczną miłością, wiarą i solidarnością oraz modlitwą sprawia, że posługa naszych misjonarek i misjonarzy może być owocna.

Z darem wdzięcznej modlitwy i pasterskim błogosławieństwem

+ *Biskup Jan Piotrowski*

Biskup Kielecki

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji

Kielce, 6 czerwca 2022 r.

Apel Zespołu ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych na sierpień – miesiąc abstynencji (7.06.2022)

„*Posłani w pokoju Chrystusa, budujmy trzeźwą i wolną Polskę*” – to hasło w obecnym roku inspiruje nas i mobilizuje do pracy w apostołstwie trzeźwości, a także w duszpasterstwie osób uzależnionych i ich współcierpiących rodzin. W świetle tego przesłania podejmujemy temat reklamy alkoholu, wszechobecnej w naszym życiu publicznym. Jest to poważny problem, który wymaga natychmiastowego rozwiązania.

1. Ocena aktualnych problemów alkoholowych

Światowa Organizacja Zdrowia opublikowała raport, w którym znalazła się gorzka ocena obecnej sytuacji: nauka mówi jasno, że alkohol jest jedną z najbardziej szkodliwych substancji dla zdrowia indywidualnego i społecznego. Mimo to jego sprzedaż i promocja są słabiej regulowane, niż w przypadku innych substancji psychoaktywnych. Tymczasem na świecie aż 13,5 proc. wszystkich zgonów osób w wieku 20-39 lat jest związanych ze spożywaniem alkoholu.

Tak wiele mówimy o inflacji, o rosnących cenach i trudnościach w domowych budżetach. A mimo to, co roku Polacy są w stanie wydać na alkohol ok. 40 mld złotych. To równowartość 2/3 wydatków polskiego budżetu na obronność, a zdecydowanie więcej, niż w Polsce wydaje się na naukę i szkolnictwo wyższe.

2. Wpływ reklamy alkoholu na życie społeczne

Gdy rozumiemy, jak wielka jest skala wydatków alkoholowych, łatwiej nam pojąć, dlaczego producenci tak wiele inwestują w reklamę. W ciągu roku tylko producenci piwa wydają na reklamy kilkaset milionów złotych. Te ogromne środki przeznacza się na tworzenie fałszywego obrazu alkoholu, jako niezbędnego i niezwykle atrakcyjnego elementu ludzkiego życia.

Obecnie reklama alkoholu to nie tylko telewizja, prasa czy radio. Pojawiają się coraz to nowe formy przyzwyczajania ludzi do picia. Marki alkoholowe sponsorują wydarzenia sportowe i artystyczne. Celują przede wszystkim tam, gdzie koncentruje się uwaga i emocje młodych ludzi. Łączą alkohol z radością, wolnym czasem, letnim wypoczynkiem, ale też silnymi emocjonalnie chwilami, jak wspólny mecz na stadionie czy uczestnictwo w dużym festiwalu muzycznym. Coraz większym polem działania producentów są też media społecznościowe. W filmikach i zdjęciach tworzonych przez tzw. influencerów często pojawiają się jawne lub zakamuflowane formy promowania alkoholu. Reklama w internecie i na platformach cyfrowych jest szczególnie niebezpieczna. Opiera się bowiem na precyzyjnej analizie danych o użytkownikach, dzięki czemu można wyświetlać im takie formy promocji, które mają największą szansę wpłynąć na ich zachowania.

Groźnym trendem w marketingu jest promowanie napojów bezalkoholowych. Napoje te mają tych samych producentów i niemal identyczne nazwy i opakowania jak ich alkoholowe odpowied-

niki. W ten sposób przyzwyczajają się, zwłaszcza młodych odbiorców, do logotypów, marek i opakowań alkoholu, rzekomo nie reklamując alkoholu. Należy pamiętać, że napój określany jako bezalkoholowy w rzeczywistości może posiadać do 0,5% alkoholu.

Reklamy pokazują świat atrakcyjny, ale gruntownie fałszywy. Widzimy w nich młodych, przebojowych, uśmiechniętych ludzi, radośnie spędzających czas w gronie przyjaciół. Czujemy wspaniałą atmosferę przyjaźni i dobrej zabawy. Alkohol to znak ich wysokiego statusu, udanego życia, znak akceptacji przez przyjaciół i umiejętności doskonałego spędzania wolnego czasu. Alkohol jest w nich ważnym elementem wspaniałych przygód w górach lub na morzu. To znak siły, odwagi, wytrzymałości i prawdziwego męstwa.

Kłamliwość tych wizji dostrzegamy lepiej, gdy zestawimy je z rzeczywistymi sytuacjami codziennego życia. Jakże często docierają do nas informacje o dzieciach zaniechanych czy nawet katowanych przez pijanych rodziców. Informacje o nietrzeźwych osobach, które są ofiarami lub sprawcami wielu tragicznych wypadków. Dlaczego tych obrazów nie widzimy w reklamach? Dlaczego mówi się o alkoholu, jako źródle radości, a nie mówi się prawdy, że to także źródło bólu i cierpienia, źródło samotności i poniżenia? Dlaczego reklamodawcy pokazują tylko rozpromienione twarze pijących, a nie pokazują zapłakanych oczu ich ofiar? Dlaczego pokazywani są aktorzy odgrywający ludzi sukcesu, a nie widać autentycznych twarzy młodych, którzy przez alkohol zmarnowali talenty i zaprzepaścili pomyślną przyszłość?

Podobnych zestawień można przywołać bardzo wiele. Musimy przeciwko takim zakłamaniom protestować. Głośno wypowiedzieć nasz sprzeciw wobec manipulacji zwłaszcza najmłodszymi. Nie możemy pozwolić na promowanie wizji świata, w której alkohol jest jedynie pozytywnym zjawiskiem, z którym nie wiążą się żadne niebezpieczeństwa. Reklama alkoholu jest niemoralna. Występuje w niej nagminne posługiwanie się kłamstwem i ukrywanie prawdy o rzeczywistym działaniu alkoholu, a także o skutkach jego nadużywania.

3. Ochrona narodu, zwłaszcza młodego pokolenia, przed szkodliwym wpływem reklamy alkoholu

Reklama alkoholu wywiera ogromny wpływ na inicjację alkoholową młodych Polaków i systematyczne sięganie po trunki, głównie po piwo. W Europejskiej Deklaracji w Sprawie Alkoholizmu Światowej Organizacji Zdrowia, którą przyjęto w 1995 roku, znajduje się ważne stwierdzenie: „Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w środowisku chronionym przed negatywnymi konsekwencjami picia alkoholu, i powinni być chronieni przed promowaniem napojów alkoholowych”.

Ochrona młodego pokolenia przed zgubnymi skutkami reklamy alkoholu jest obowiązkiem instytucji państwowych i samorządowych. One powinny poświęcać odpowiednie zasoby finansowe i ludzkie na promocję piękna życia bez alkoholu. Odpowiedzialni za Ojczyznę muszą podjąć zdecydowane działania, szanując wolę rodaków, którzy w większości opowiadają się za całkowitym zakazem reklamy alkoholu, w tym piwa. Powtórzmy za bł. ks. Bronisławem Markiewiczem: „Zdrajcą narodu i wiary jest ten, kto dzieci i młodzież chciałby wychować ze szklanką piwa lub kieliszkiem wina w ręku”. Te słowa są wciąż aktualne. Są skierowane do wszystkich bez wyjątku dorosłych, ale zwłaszcza do rodziców i wychowawców. Te słowa wskazują na wielką naszą odpowiedzialność za wychowanie młodego pokolenia w cnocie trzeźwości. Tylko na fundamencie trzeźwości można budować silną, bogatą i wolną Ojczyznę. Aby tak było, musi zjednoczyć nas wspólna troska o trzeźwość narodu.

4. Troska Kościoła o trzeźwość narodu

Warto promować postawę licznych kapłanów, biskupów, przedstawicieli zgromadzeń zakonnych, a także świeckich działaczy i członków ruchów trzeźwościowych, dzięki którym jeszcze nie przegra-

liśmy tej wielkiej walki o trzeźwość narodu. Nie wolno tej ogromnej pracy lekceważyć. Nie wolno jej umniejszać. Nie wolno jej zbywać milczeniem. Trzeba o niej mówić głośno i zdecydowanie. Co stałoby się z Polską, gdyby nie ofiarna praca Kościoła, który od wieków zajmuje się tym zagadnieniem?

Przypomnijmy, że napoje alkoholowe nie są zwykłym towarem. Naukowcy dowodzą, że każda ilość alkoholu jest niebezpieczna dla naszego organizmu. Narodowy Program Trzeźwości podkreśla, że regulacje prawne na poziomie centralnym są niezbędne dla osiągnięcia trzeźwości narodu. Konieczna jest oprócz likwidacji reklamy redukcja liczby zezwoleń na sprzedaż alkoholu, a rynek alkoholowy powinien być regulowany za pomocą cen i polityki fiskalnej. Jest to sprawa pilna i ważna, gdyż spożycie alkoholu dramatycznie rośnie. Dane Światowej Organizacji Zdrowia z 2019 roku wskazują, że w populacji powyżej 15. roku życia na głowę każdego Polaka przypadało prawie 12 litrów czystego spirytusu. A już 8 litrów uznaje się za poziom progowy dla postępującej degradacji narodu.

Wielki apostoł trzeźwości bł. kard. Stefan Wyszyński przypominał, że „Troska o trzeźwość, to Polska racja stanu”. Prosimy rodziny, by były szkołami trzeźwości. Wspólnoty parafialne miejscami ożywionego duszpasterstwa trzeźwości. Instytucje samorządowe i państwowe miejscami autentycznej troski o dobro narodu.

5. Cenny dar dobrowolnej abstynencji

Tym, którzy nie rozumieją w pełni inicjatywy „abstynenckiego sierpnia”, podjętej przed laty przez pasterzy Kościoła z inicjatywy bł. Prymasa Tysiąclecia, wyjaśniamy, że trzeźwość obowiązuje dorosłych zawsze i w każdej sytuacji. W sierpniu, miesiącu ważnych rocznic patriotycznych i świąt maryjnych, zachęcamy wszystkich ludzi dobrej woli do zachowania abstynencji od alkoholu. Podkreślamy z całą mocą, że abstynencja jest dobrowolnym darem, którego źródłem jest miłość Boga i bliźniego, a także odpowiedzialność za przyszłość polskiego narodu. Podejmijmy tę decyzję w duchu odpowiedzialności za siebie i za Polskę. Za ten niezwykle cenny dar z całego serca dziękuję.

Pamiętajmy zawsze o nauczaniu św. Jana Pawła II, który wzywał do troski o trzeźwość narodu i jak sam podkreślał, był „szczególnie wdzięczny tym, którzy podejmują inicjatywy w tej dziedzinie – zwłaszcza w miesiącu sierpniu”. Prośmy jego słowami: „Maryjo, Królowo Polski, bądź nadal natchnieniem tych wszystkich, którzy walczą o trzeźwość swych bliźnich, o trzeźwość siebie samych. O trzeźwość narodu”.

Łomża, dnia 7 czerwca 2022 r.

Bp Tadeusz Bronakowski

Przewodniczący Zespołu KEP ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych

Material do wykorzystania duszpasterskiego w XVIII Niedzielę Zwykłą, 31 lipca 2022 r.

Komunikat bp. Rafała Markowskiego, Przewodniczącego Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem w 80. rocznicę pierwszego transportu Żydów do Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Zagłady w Treblince (22.07.2022)

W 80. rocznicę pierwszego transportu Żydów do Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Zagłady w Treblince staje nam przed oczami cierpienie, ból i śmierć tak wielu niewinnych ludzi. 22 lipca 1942 roku niemieccy okupanci zorganizowali pierwszy transport Żydów z getta warszawskiego. Obóz Treblinka II stał się miejscem zagłady niewidocznym dla oczu świata, ukrytym w lasach z dala od osiedli i miast. Przez ponad rok poniosło tam śmierć około 900 tysięcy Żydów, głównie polskiego pochodzenia.

Obóz Treblinka II jest jednym z największych miejsc zagłady Żydów w Europie. „Z kim się dziś mówi, tego jutro już nie ma” – zapisał jeden z nielicznych więźniów, który przeżył. Więźniowie zwykle żyli tylko kilka godzin po przybyciu do tego obozu zagłady. Ginęli wyłącznie z powodu

swojej narodowości. Byli to w przeważającej większości obywatele II Rzeczypospolitej, ale także Żydzi przywiezieni z Czech i Moraw, Słowacji, Bułgarii, Grecji i Macedonii, Austrii i Niemiec. Ginęli tam również Romowie i Sinti z Polski i Niemiec. Obóz Treblinka II powstał rok po utworzeniu Karnego Obozu Pracy Treblinka I, w którym byli więzieni głównie Polacy. Połowa z przeszło 20 tysięcy więźniów obozu Treblinka I zmarła lub została rozstrzelana.

Poruszający Pomnik Ofiar Niemieckiego Nazistowskiego Obozu Zagłady w Treblince II woła dziś do nas o pamięć. Kamienie, głazy i bruk drogi donikąd oraz kolejowe podkłady przywołują nazwy krajów i miast. Ukrywają się tam też imiona znajomych, przyjaciół, sąsiadów i krewnych. Nie wolno nam o nich zapomnieć. Nasza pamięć i modlitwa niech obejmą ich niewinną ofiarę, ich cierpienie i ból najbliższych.

„Bez pamięci nigdy nie można iść naprzód” – pisze Papież Franciszek (*Fratelli tutti*, 249). „Musimy podtrzymywać «płomień zbiorowej świadomości, przekazując następnym pokoleniom świadectwo o potworności tego, co się wydarzyło»”, płomień, który „ożywia i zachowuje w ten sposób pamięć o ofiarach, aby ludzkie sumienie stawało się coraz silniejsze w obliczu wszelkiej woli dominacji i zniszczenia” – podkreśla Ojciec Święty Franciszek.

Słowa wyryte na kamieniu przy pomniku w Treblince „Nigdy więcej” nie mogą stać się pustym frazesem w naszej teraźniejszości i przyszłości. Nigdy więcej nienawiści, zabijania, wrogości i pogardy dla innych. Droga pokoju, braterstwa i solidarności jest możliwa. Każdy z nas codziennie dokonuje wyborów mających wpływ na bliźnich i otoczenie. Wybierajmy dobro, abyśmy żyli w pokoju.

Bp Rafał Markowski

Przewodniczący Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, 22 lipca 2022 rok

Słowo Komisji Wychowania Katolickiego z okazji rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2022/2023 (1.09.2022)

Rozpoczynany nowy rok szkolny jest darem Pana Boga dla nas wszystkich. Chcemy tworzyć wspólnotę, być razem, uczyć się i pracować nad sobą, każdy według swej roli i powołania. Chcemy razem podejmować wyzwania, które przynosi nowy rok szkolny i katechetyczny.

Program duszpasterski na najbliższy rok zaprasza nas do wiary w Kościół Chrystusowy. Odkrywajmy piękno Kościoła jako wspólnoty, w której możemy doświadczać obecności i działania Boga. Okazją ku temu jest formacja w wielu grupach i ruchach religijnych działających w naszych parafiach. Włączajmy się w życie tych różnorodnych wspólnot formacyjnych. Jest to zaproszenie do wszystkich nas zaangażowanych w wychowanie. Szczególnym czasem doświadczenia Kościoła Chrystusowego będą organizowane w przyszłym roku Światowe Dni Młodzieży w Lizbonie. Skorzystajmy z tej szansy pogłębienia swojej wiary w Chrystusa i Jego Kościół.

W duchu wiary w Kościół Chrystusowy bądźmy otwarci na wszystkich, których spotkamy na naszej drodze życia. Nieśmy ofiarnie pomoc dla naszych braci i siostr z Ukrainy. W naszych szkołach i rodzinach okazaliśmy im w ostatnim czasie tak wiele serca i gościnności. Dziękując za to dobro, twórzmy nieustannie wspólnotę, w której jest miejsce dla każdego.

Drodzy Uczniowie! Jesteście bardzo ważnymi członkami Kościoła. Bądźcie posłańcami pokoju Bożego dla swoich kolegów i koleżanek. Czas nauki niech będzie nawiązywaniem i pogłębieniem osobistej relacji z Chrystusem obecnym w Kościele. Otoczcie troską szczególnie tych, którzy przeżywają różnorodne problemy osobiste. Pandemia spowodowała, że wielu młodych ludzi zaczęło cierpieć i odczuwać różne lęki. Starajmy się ich zauważyć, okazując im bliskość i wsparcie.

Drodzy Nauczyciele! Jesteście nam bardzo potrzebni. Bez Was młodzi ludzie tracą możliwość kształcenia się i wychowania. Niech Was nigdy nie zabraknie! Nie ztraćcie poczucia własnego wybrania i potrzeby Waszej nauczycielskiej misji. Dziękujemy Wam za Wasz trud i poświęcenie.

W sposób szczególny dziękujemy wszystkim Nauczycielom religii i Katechetom. Wasza posługa pomaga młodym odkrywać piękno Kościoła Chrystusowego. Bądźcie silni wobec wszystkich trudności. Podejmujcie wysiłek własnej formacji, aby nauczanie było na najwyższym poziomie. Zachęcajcie swoich bliskich i znajomych do wyboru studiów dających przygotowanie do pracy katechetycznej. Ufam, że dzięki naszemu wspólnemu zaangażowaniu nie zabraknie osób chętnych do nauczania religii. Odrzućmy lęki spowodowane myśleniem, że lekcja religii jest przedmiotem trudnym lub niepewnym co do swej przyszłości. Postrzegajmy lekcję religii jako pracę piękną, pewną i potrzebną.

Was, Drodzy Rodzice, proszę o pomoc i życzliwość w dziele wychowania waszych pociech. Miejcie staranie o wychowanie religijne Waszych dzieci. Posyłajcie Wasze dzieci na lekcje religii. Wśród całej troski o wychowanie niech nie zabraknie troski o Pana Boga w życiu Waszych dzieci.

Przeżyjmy twórczo XII Tydzień Wychowania, który rozpocznie się w naszej Ojczyźnie w niedzielę 11 września. Hasłem będą słowa Jezusa zaczerpnięte z Ewangelii św. Jana: „Ja jestem drogą, prawdą i życiem” (J 14, 6). Odkrywajmy w Chrystusie drogę i sens wychowania.

Na nowy rok szkolny życzymy wszystkim Bożego błogosławieństwa.

W imieniu Komisji Wychowania Katolickiego KEP

+ *Wojciech Osiał*

Warszawa – Łowicz, dnia 1 września 2022 r.

**Słowo bp. Rafała Markowskiego,
Przewodniczącego Rady ds. Środków Społecznego Przekazu
na 56. Dzień Środków Społecznego Przekazu (18.09.2022)**

Drodzy Dziennikarze i Pracownicy Mediów!

W styczniowym Orędziu na 56. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu papież Franciszek zwrócił uwagę na słowo “słuchać” jako decydujący czynnik komunikacji i warunek prawdziwego dialogu.

W ubiegłym roku Ojciec Święty zwołał synod biskupów „Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja”. Ostatnie miesiące we wszystkich diecezjach na świecie, również w Polsce, były czasem zaproszenia wszystkich wierzących do podzielenia się własnym doświadczeniem dotyczącym bycia w Kościele, także doświadczeniem negatywnym. Była to prawdziwa lekcja słuchania, wsłuchiwania się w głos każdej osoby o jego doświadczeniu Kościoła. Choć faza diecezjalna zwołanego przez papieża synodu formalnie zakończyła się, owoc synodalnych spotkań, którego istotą było słuchanie siebie nawzajem, zmobilizował wiele diecezji do kontynuowania prac synodalnych.

Słuchanie, dialog, podążanie razem są warunkiem właściwego funkcjonowania nie tylko wspólnoty Kościoła. Tworzymy i budujemy bowiem nasze społeczeństwo, a środki społecznego przekazu pełnią w tym zadaniu istotną rolę. Media z jednej strony informują społeczeństwo o ważnych i istotnych wydarzeniach i problemach, realizując w ten sposób prawo człowieka do informacji, z drugiej zaś strony, nie tylko *mówią*, ale też – *słuchają*.

Rozwój mediów w ostatnich dziesięcioleciach, zwłaszcza dzięki ich cyfryzacji, otworzył nowe możliwości komunikacji. Doświadczenie wszystkich redakcji pokazuje, że od momentu pojawienia się Internetu, a zwłaszcza mediów społecznościowych, poszerzyły się możliwości *słuchania*. To, co kiedyś było niemożliwe albo wymagało drogich studiów i badań, w tej chwili jest ogólnie dostępne. Możliwe jest precyzyjne sprofilowanie – w celach marketingowych i komercyjnych – odbiorców treści tak, by jak najlepiej dopasować ofertę programową do ich potrzeb. Te możliwości są jednak dużo głębsze: pozwalają na interakcję z czytelnikami, widzami, słuchaczami, umożliwiają współtworzenie przez nich treści. Możliwy jest dialog, możliwe jest tworzenie społeczności silniejszej, niż do tej pory.

Jednakże mam tu na myśli także zjawiska negatywne, które obserwujemy w procesie rozwoju mediów społecznościowych: bo chociaż słuchamy, zamykamy grono tych, których chcemy słu-

chać, do określonej, *własnej* grupy, *własnych* odbiorców, *własnej* społeczności, *własnego* „targetu”. Wprawdzie jesteśmy jednym społeczeństwem, ale stajemy się coraz bardziej podzieleni. Wolność słowa, wolność prasy to niewątpliwie pozytywna wartość demokracji, jednak pozwala jednocześnie na tworzenie wewnątrz społeczeństwa obozów, a wokół odbiorców naszych treści – zamkniętych „środowisk” informacyjnych.

Rozwój *nowych mediów*, choć w początkowym okresie zapowiadał schyłek tradycyjnego dziennikarstwa, po latach – przeciwnie – pokazał, jak wielką rolę mają do odegrania dziennikarze oraz redakcje. Po pierwsze, ukazał potrzebę wiarygodności. Dziennikarze to ci, którzy w epoce *fake-newsów* publikują treści wiarygodne, ze sprawdzonych źródeł, identyfikując i wskazując te nieprawdziwe. Po drugie, ukazał pilną potrzebę dialogu. Spolaryzowane społeczeństwo z *własnymi* mediami, z *własnymi* autorytetami, czasem z *własną* wersją zdarzeń, niechętnie do dialogu z innymi – to niewątpliwie wyzwanie, przed którym stajecie Wy, dziennikarze.

Niezależnie od poglądów politycznych, do których każdy ma prawo, niezależnie od tożsamości tytułu prasowego i przyjętych wartości, niezależnie nawet od rynkowej konkurencji, w ramach której funkcjonują media – warto prowadzić dialog. Warto *sluchać* nie tylko *własnego* środowiska, *własnych* czytelników, widzów i słuchaczy, do których kierujemy ofertę informacyjną i z którymi tworzymy społeczność, ale warto wsłuchiwać się w głosy wszystkich i każdego. Media pełnią rolę pomostu budującego jedność i niwelującego różnice, przy jednoczesnym zachowaniu autonomii poglądów. Warto prowadzić komunikację, kierując się naczelną zasadą, że dziennikarską misję komunikacji realizujemy przede wszystkim dla budowania dobra wspólnego, ponad podziałami.

bp Rafał Markowski

Przewodniczący Rady ds. Środków Społecznego Przekazu KEP

**Komunikat Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek
z okazji 108. Światowego Dnia Migranta i Uchodźcy w Kościele, 25 września 2022 r.
(21.09.2022)**

W ostatnim czasie na wiele sposobów towarzyszymy przybywającym do naszego kraju uchodźcom, których horror wojny w Ukrainie zmusił do opuszczenia własnych domów. Niosą oni z sobą doświadczenia śmierci bliskich i okrucieństwa niszczących nie tylko domy, ale także życiowe plany i marzenia. Równocześnie do naszego kraju ciągle przybywają poszukujący poprawy swojej sytuacji bytowej migranci, z których pracy korzystamy. W takiej sytuacji nadzwyczaj aktualnie brzmi proponowane przez papieża Franciszka hasło tegorocznego Orędzia na 108. Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy: „Budować przyszłość z migrantami i uchodźcami”. Sytuacja przybywających migrantów i uchodźców otwiera coraz wyraźniej perspektywę tworzenia wspólnej przyszłości w Polsce.

Otwartość i solidarność względem cudzoziemca nie są dla chrześcijanina wyłącznie odruchem humanitarnym, lecz nade wszystko praktykowaniem religijnych nakazów, stają się moralną powinnością. Jak pisał św. Jan Paweł II, jednym z wyrazów katolicyzmu jest *gościnność okazana cudzoziemcowi, niezależnie od wyznawanej przez niego religii, odrzucenie wszelkich barier i dyskryminacji rasowej oraz uznanie osobowej godności każdego człowieka, czemu winna towarzyszyć aktywna obrona jego niezbywalnych praw* (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 1998 r.).

W centrum naszej uwagi znajdują się zwłaszcza uchodźcy: zarówno przybywający do nas z Ukrainy, jak i z innych naznaczonych przemocą czy niesprawiedliwością regionów świata. *W każdym z nich jest obecny Jezus zmuszony, jak w czasach Heroda, do ucieczki, aby siebie ocalić. Jesteśmy wezwani, by w ich twarzach rozpoznać oblicze Chrystusa głodnego, spragnionego, nagiego, chorego, obcego i więźnia, który jest dla nas wyzwaniem* (por. Mt 25, 31-46, Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 2020). Aktualny jest zatem apel o humanitarne traktowanie wszystkich poszukujących w Polsce schronienia i lepszego życia, niezależnie od ich statusu, narodowości czy

miejsca przekraczania polskiej granicy. Ich godność nie może być nigdy ograniczana czy zawieszana przez jakiegokolwiek prawo.

Należy wyrazić wdzięczność tym, którzy nie ustają w niesieniu pomocy uchodźcom. Usłyszeliśmy bowiem i w niespotykany dotąd sposób odpowiedzieliśmy na słowa Jezusa „Wy dajcie im jeść” (Mt 14,16). Staliśmy się świadkami cudu rozmnożenia naszego polskiego chleba. Dziękujemy Caritas Polska, parafiom, organizacjom społecznym, lokalnym społecznościom i całej rzeszy ludzi dobrej woli, którzy – pomagając – dają świadectwo prawdziwie chrześcijańskiej postawy. Żaden bezinteresowny gest i okazane wsparcie nie będą przez Boga zapomniane.

Jednak wraz z upływającym czasem osłabiać się może zaangażowanie społeczeństwa. Prośmy naszego Pana, aby nie pozwolił nam przyzwyczać się do niedoli bliźniego. Niech nie gaśnie ten zapał, który przemienia także nas samych. W encyklice „Fratelli tutti” papież Franciszek zwraca uwagę, że *ten, kto nie żyje w braterskiej bezinteresowności, czyni ze swojego życia zachłanny handel, zawsze odmierzając to, co daje i co otrzymuje w zamian*. Czasem wystarczy niewiele: nawet drobny, życzliwy gest, będący wyrazem braterskiej miłości, może być dla przybyszów ważnym znakiem naszej otwartości na ich potrzeby.

Bardzo ważne jest, aby troska o uchodźców i migrantów nabrała charakteru systemowego. Niezbędne jest współdziałanie instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych, jak również parafii. Pilnym wyzwaniem jest podjęcie trudu mądrego procesu integracji przybyszów we „wspólnym domu”. Roztropnie zaplanowana integracja pozwala także oczekiwać od przybyszów, aby odnosili się w sposób otwarty i pozytywny do społeczeństwa, które ich przyjmuje, przestrzegali jego porządku, legalności i bezpieczeństwa społecznego („Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych”, 2017). Bezpieczna integracja jest potrzebna społeczeństwu przyjmującemu i osobom przyjmowanym. Wówczas współżycie społeczne może zostać oparte na mądrych, ale i wymagających zasadach. Do społeczności przyjmującej należy zatem stworzenie odpowiednich warunków i społecznego klimatu współżycia, które będą sprzyjać integracji. Uchodźcy i migranci wniosą do naszego społeczeństwa tyle, ile damy im możliwość wnieść.

Ważną rolę w towarzyszeniu uchodźcom i migrantom może pełnić parafia. Św. Jan Paweł II przypominał, że parafia *oznacza dom gościnnie otwarty na przybyszów, przyjmuje wszystkich i nie dyskryminuje nikogo, bo nikt nie jest w niej obcy*. Wskazywał także, że dla wspólnoty parafialnej troska o cudzoziemców nie stanowi ubocznej działalności, lecz jest obowiązkiem wpisanym w jej instytucjonalne zadania (Orędzie na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, 1999). Zachęcamy duszpasterzy, od których gotowości do inicjowania działań wiele dziś zależy, aby wraz ze swoimi parafianami starali się czynić z parafii prawdziwe szkoły gościnności. Godne poparcia i promowania są inicjatywy organizowania kursów języka polskiego i znajomości polskiej kultury, adaptacji starych lub budowy nowych mieszkań chronionych, klubów integracji, centrów pomocy cudzoziemcom, które posłużą obcokrajowcom, a w dalszej perspektywie mogą stać się oazami pomocy wszelkim grupom potrzebujących wsparcia i integracji w społeczeństwie. Równie istotne wydają się działania Kościoła na poziomie parafii na rzecz integracji społecznej poprzez wsparcie ukraińskich rodzin w opiece nad dziećmi i ich edukacji (pomoc w odrabianiu lekcji, dodatkowa nauka polskiego dla dzieci). Działania na poziomie szkoły wymagają wsparcia również poza nią. Musimy mieć jednocześnie na uwadze, że podstawę tożsamości stanowią kultura i język/i kraju pochodzenia, co powinniśmy przyjąć ze zrozumieniem i szacunkiem. Podejmowane dzisiaj inicjatywy na rzecz Ukraińców mogą wytyczyć na przyszłość wzorce działań na rzecz migrantów i uchodźców w ogóle.

Wezwanie św. Piotra *okazujcie sobie wzajemną gościnność bez szemrania!* (1P 4,9) jednoznacznie kształtuje nasze postawy również względem uchodźców i migrantów. Czyż dobroć może być zarezerwowane jedynie dla swoich? W przeciwnym razie grozi nam, że ludzkie dramaty zostaną wykorzystane do rozgrywek politycznych, rozbudzania niebezpiecznych ksenofobicznych nastrojów i podsycania poczucia niesprawiedliwości społecznej. Nic nie może usprawiedliwić praktyki, gdy pracodawcy, wykorzystując trudne położenie przybyszów, mierzą wartość ich pracy gorszą miarą niż rodzimych pracowników.

W formowaniu postaw względem uchodźców i imigrantów nie do przecenienia rolę odgrywają media. Mogą one współtworzyć kulturę solidarności, ale też kreować uprzedzenia i podsycać atmosferę zagrożenia. Pobudzanie niechęci i wrogości względem znajdujących się w trudnym położeniu przybyszów jest działaniem szczególnie niegodziwym. Wszyscy jesteśmy zobowiązani do tego, aby *promować pozytywny przekaz solidarności w stosunku do migrantów, osób ubiegających się o azyl oraz uchodźców* („Odpowiedź uchodźcom i migrantom...”, 2017).

Do wszystkich przybyszów kierujemy słowa braterskiej miłości. Chcemy Was zapewnić o pełnej solidarności, życzliwości i otwartości na Wasze potrzeby. W zmaganiu z trudnościami nie jesteście i nie pozostaniecie sami. Łączymy się z Wami we wspólnocie bólu i współczucia, ale i wpływającego z wiary przekonania, że barbarzyństwo i niesprawiedliwość nigdy nie mają ostatniego słowa.

Apelujemy do wiernych o modlitwy o pokój, sprawiedliwość społeczną i ustanie przyczyn przymusowych migracji. Prośmy o potrzebne siły dla przybyszów, jak również dla nas samych, dla tych, którzy ich przyjmują. Pamiętajmy w modlitwie o tysiącach uchodźców i migrantów, którzy co roku tracą życie na różnych migracyjnych i uchodźczych szlakach, w drodze do lepszego świata. Módlmy się także za nas samych, abyśmy rozbudzali w sobie i w naszych środowiskach postawy prawdziwej gościnności i autentycznego braterstwa.

Naszemu wysiłkowi w goszczeniu uchodźców i migrantów niech towarzyszy błogosławieństwo Boże.

bp Krzysztof Zadarko

Przewodniczący Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek

Warszawa, 21.09.2022

Oświadczenie Komisji Wychowania Katolickiego w sprawie lekcji religii w szkole (3.10.2022)

Wobec pojawiających się w przestrzeni publicznej negatywnych postaw i opinii odnośnie do lekcji religii w szkole Komisja Wychowania Katolickiego pragnie podkreślić katechetyczne i wychowawcze znaczenie szkolnego nauczania religii i dziękuje wszystkim, którzy swoją postawą podkreślają jego wartość.

1. Lekcja religii w szkole to przede wszystkim wielka troska Kościoła o wychowanie do wiary dzieci i młodzieży. Kościół zaprasza w ten sposób młodych ludzi do pogłębiania swojej więzi z Bogiem. Dzięki nauce religii uczniowie mają możliwość poznawania wiedzy o Bogu, kształtowania postaw wynikających z wyznawanej wiary i zostają przygotowani do głębszego przeżycia spotkania z Bogiem na modlitwie i w sakramentach świętych. Lekcja religii pomaga jednocześnie rodzicom w realizacji ich obowiązku katolickiego wychowywania swoich dzieci.

2. Nauczanie religii katolickiej i innych wyznań wspiera wychowawczą rolę szkoły. Dzięki obecności lekcji religii w szkole możliwe jest integralne wychowanie człowieka: zarówno jego sfery intelektualnej, fizycznej oraz – co bardzo ważne – duchowej. Podczas tych zajęć ma miejsce kształtowanie sumień, charakterów i postaw młodych ludzi. Nauka religii niesie ze sobą wartości ogólnoludzkie takie jak braterska solidarność i potrzeba sprawiedliwości, a nawiązując do treści ewangelicznych uczy miłości Boga i bliźniego, otwartości na drugiego człowieka, empatii i współpracy, a także kształtuje bardzo potrzebne postawy społeczne.

3. Lekcja religii znajduje również swoje uzasadnienie w naszej kulturze, która ma korzenie chrześcijańskie. Świadectwo ponad 1050-letniej tradycji chrześcijaństwa w Polsce pokazuje, jak wiara kształtowała naszą historię i pozwalała narodowi przetrwać najtragiczniejsze karty historii. Trzeba widzieć dzieła i wiarę wielu wielkich i mądrych ludzi, naszych wieszczów i bohaterów, uczonych i świętych, ludzi kultury i sztuki. Nie wolno nam zapominać, że nasze dzieje są głęboko związane z wiarą w Boga.

4. Drodzy Uczniowie! Zachęcamy Was wszystkich do udziału w organizowanych zajęciach lekcji religii w szkole. Skorzystajcie z tej szansy na lepsze poznanie Boga. Jeśli trzeba, podejmijcie wysiłek, aby pokonać pojawiające się trudności. Dziękujemy Wam, Drodzy Uczniowie, którzy już uczestniczyliście w zajęciach z religii. Swoją postawą dajecie piękne świadectwo własnej wiary.

5. Wyrażamy wielką wdzięczność wszystkim osobom zaangażowanym w dzieło lekcji religii w szkole. Dziękujemy władzom oświatowym i dyrekcjom szkół za troskę, aby nauczanie religii odbywało się w odpowiednich warunkach. Dziękujemy katechetom, którzy ucząc o Bogu i wychowując w duchu chrześcijańskich wartości codziennie towarzyszą dzieciom i młodzieży w wędrówce przez życie. Dziękujemy rodzicom, którzy kierując się wiarą oraz będąc posłuszni swojemu sumieniu troszczą się o formację religijną swoich dzieci posyłając je na lekcje religii w szkole.

6. Chcemy na koniec podkreślić, że wiara jest zawsze wolnym wyborem człowieka. Konsekwencją wiary jest chęć mówienia o Bogu, któremu się zaufało. Papież Franciszek przypomina: „Pierwszą motywacją do ewangelizacji jest miłość Jezusa, jaką przyjęliśmy, doświadczenie bycia zbawionym przez Niego, skłaniające nas, by Go jeszcze bardziej kochać. Lecz cóż to za miłość, która nie odczuwa potrzeby mówienia o ukochanej istocie, ukazywania jej, starania się, by inni ją poznali?” (Ewangelii gaudium n. 264). Żeby o Jezusie mówić trzeba Go lepiej poznać. Wybór lekcji religii daje możliwość takiego poznania i jest okazją do dawania świadectwa przyjaźni z Chrystusem w naszych czasach.

W imieniu Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski

Bp Wojciech Osiał
Przewodniczący

Warszawa, dnia 3 października 2022 r.

Dokument Zespołu Ekspertów KEP ds. Bioetycznych: Ochrona genomu a bezpieczeństwo narodowe Polski i Polaków (10.10.2022)

Medycyna spersonalizowana, która obecnie rozwija się bardzo dynamicznie, jest skutecznie wykorzystywana do poznania przyczyn, diagnostyki i coraz skuteczniejszych terapii nieuleczalnych dotychczas chorób. Korzystanie z tej metody wymaga jednak szerokiego dostępu do informacji genetycznej człowieka. Ponieważ są to dane głęboko wrażliwe, to gromadzenie ich w skali populacji wymaga stałej kontroli ze względu na ryzyko ich niewłaściwego wykorzystania. Zespół Ekspertów ds. Bioetycznych Konferencji Episkopatu Polski zwrócił uwagę na ten problem już w marcu 2016 r., wydając dokument pt. *Genom człowieka – dziedzictwo i zobowiązanie*. Czytamy w nim między innymi: „Budzi zaniepokojenie, że istotny dla ukształtowania tożsamości człowieka i niezwykle złożony system biologiczny, jakim jest genom człowieka, nie podlega w Polsce ochronie prawnej. [...] Zespół ekspertów KEP uznaje za palącą potrzebę podjęcie przez Parlament prac nad pełną ochroną prawną genomu człowieka w Polsce” [1]. Apel ten zyskuje coraz bardziej na aktualności.

W lipcu 2021 r. Komitet Genetyki Człowieka i Patologii Molekularnej Polskiej Akademii Nauk opublikował stanowisko w sprawie testów genetycznych i badań genomowych zleczanych za granicą. Komitet w swoim oświadczeniu zwraca uwagę na zagrożenia będące konsekwencją niekontrolowanego wycieku danych genetycznych Polaków, w szczególności do laboratoriów znajdujących się w krajach Dalekiego Wschodu. W ocenie Komitetu już około 100 tysięcy genomów Polaków zostało zdeponowanych w tamtejszych laboratoriach [2]. W podobnym tonie wybrzmiewa Raport Najwyższej Izby Kontroli poświęcony bezpieczeństwu danych genetycznych. W wyżej wspomnianym raporcie zwrócono uwagę na wciąż nieuporządkowaną w Polsce sytuację prawną w zakresie testów genetycznych [3]. Brak instytucjonalnego nadzoru nad międzynarodowym przepływem danych genetycznych Polaków sprawia, że już obecnie trudno jest określić poziom zagrożenia oby-

wateli wynikający z dostępu do tych danych genetycznych przez inne kraje, zainteresowane tak cywilnym, jak i militarnym ich wykorzystaniem.

W lipcu 2021 r. Agencja Reutera opublikowała raport dotyczący używania – przez operujący na całym świecie dalekowschodni koncern genomiczny – danych pozyskanych z analizy genomów milionów ciężarnych kobiet. Niejako „przy okazji” prowadzenia badań prenatalnych przez ten koncern pozyskiwane są na masową skalę dane genomiczne matek i ich nienarodzonych dzieci, które według Agencji Reutera są wykorzystywane również przez sektory militarne. Wspomniany koncern od lat prowadzi w nieskrępowany sposób swoją działalność również na terenie Polski [4].

Ochrona danych genetycznych Polaków staje się zatem z wielu powodów palącą potrzebą. Pierwszym z nich jest systematycznie rosnące strategiczne znaczenie danych genetycznych. Pomimo bardzo ograniczonego poznania genomu człowieka już dziś możliwe jest określenie wielu indywidualnych predyspozycji genetycznych takich, jak podatność na nowotwory złośliwe, predyspozycja do ciężkiego przebiegu chorób zakaźnych bądź prawdopodobieństwo ujawnienia się u człowieka jednej z chorób cywilizacyjnych. Wyżej przedstawione przykłady pozwalają wyznaczyć krąg instytucji zainteresowanych pozyskaniem danych genetycznych także w celach budzących zastrzeżenia moralne.

Obecnie Europejskie Towarzystwo Genetyki Człowieka (ESHG) donosi o nadużyciach administracji niektórych państw polegających na zastosowaniu danych genetycznych przeciwko mniejszościom etnicznym (między innymi wobec Romów i Ujgurów) [5]. W opinii wielu decydentów pozyskiwanie danych genetycznych nie różni się w sposób znaczący od innych danych. Trzeba stwierdzić, że takie rozumowanie jest błędne. Dane genetyczne charakteryzuje całkowita odrębność, jeśli porównać je z innymi danymi. W przeciwieństwie do innych sposobów identyfikacji dane genetyczne nie podlegają pełnej anonimizacji [6]. Oznacza to, że korzystając nawet ze śladowej ilości materiału biologicznego (odrobina śliny, kropla krwi, organicznych wydzielin, etc.) można uzyskać dostęp do ogromnego zasobu unikalnej informacji o konkretnej osobie. Uzyskanie dostępu do danych genetycznych jednego człowieka jest równoznaczne z możliwością identyfikacji nawet jego dalekich krewnych, tak w przeszłości, jak i w przyszłości [7]. Dane genetyczne mogą być przechowywane dziesiątki lat w formie materiału biologicznego, jak również w postaci cyfrowej. Więcej, można je pozyskać z materiału archiwalnego liczącego sobie tysiące lat [8, 9].

Można się spodziewać, że już w najbliższych latach znaczenie strategiczne danych genetycznych będzie wzrastać. Brak ochrony prawnej tych danych już obecnie stwarza poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego.

Podsumowując, stwierdzamy, że Polska stoi przed pilną potrzebą wprowadzenia tak doraźnych, jak i długofalowych rozwiązań problemu ochrony danych genetycznych obywateli.

W imieniu Zespołu

Bp Józef Wróbel SCJ

Warszawa, 10.10.2022 r.

Piśmiennictwo

[1] *Stanowisko Zespołu Ekspertów ds. Bioetycznych Konferencji Episkopatu Polski: Genom człowieka – dziedzictwo i zobowiązanie* <https://episkopat.pl/stanowisko-zespołu-ds-bioetyki-kep-genom-czlowieka-dziedzictwo-i-zobowiazanie> (dostęp: październik 2022 r.).

[2] *Stanowisko Komitetu Genetyki Człowieka i Patologii Molekularnej PAN w sprawie testów genetycznych i badań genomowych zlecanych za granicą z dnia 26.07.2021 r.* <https://komgen.pan.pl/> (dostęp: październik 2022 r.).

[3] *Raport Najwyższej Izby Kontroli; Bezpieczeństwo badań genetycznych* <https://www.nik.gov.pl/plik/id,16680,vp,19234.pdf> (dostęp: październik 2022 r.).

[4] <https://www.reuters.com/investigates/special-report/health-china-bgi-dna/>; <https://www.reuters.com/world/europe/exclusive-polish-gene-project-moves-drop-chinese-tech-data-concerns-2021-09-22/> (dostęp: październik 2022 r.).

[5] Zob. F. Forzano, M. Genuardi, Y. Moreau, ESHG warns against misuses of genetic tests and biobanks for discrimination purposes, „European Society of Human Genetics”, Jun 29 (2021) 6, s. 894-896.

[6] Zob. Z. Lin, A. B. Owen, R.B. Altman, Genetics. Genomic research and human subject privacy, „Science”, Jul 9, 305 (2004) 5681, s. 183.

[7] Zob. F. R. Bieber, Ch. H. Brenner, D. Lazer, Finding criminals through DNA of their relatives, „Science”, Jun 2, 312 (2006) 5778, s. 1315-1316.

[8] Zob. Z. Hawass, Y. Z. Gad, S. Ismail, R. Khairat, D. Fathalla, N. Hasan, A. Ahmed, H. Elleithy, M. Ball, F. Gabbalah, S. Wasef, M. Fateen, H. Amer, P. Gostner, A. Selim, A. Zink, C.M. Pusch, Ancestry and pathology in King Tutankhamun's family, „JAMA”, Feb 17, 303 (2010) 7, s. 638-647.

[9] I. Zob. M. Hofreiter, D. Serre, H. N. Poinar, M. Kuch, S. Pääbo, Ancient DNA „Nat Rev Genet” May; 2 (5) (2001): 353-9. doi: 10.1038/35072071.

**Komunikat bp. Jana Piotrowskiego,
Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Misji
na Dzień Modlitwy i Pomocy Misjom przypadający
w Uroczystość Objawienia Pańskiego, 6 stycznia 2023 r. (11.11.2022)**

Umiłowani w Chrystusie Panu, Bracia i Siostry!

1. W noc Bożego Narodzenia wraz z Maryją i Józefem wpatrywaliśmy się w Dzieciątka Jezus. Podziwialiśmy pasterzy, którzy jako pierwsi pokłonili się Nowonarodzonemu Zbawicielowi. Uroczystość Objawienia Pańskiego podkreśla, że Syn Boży przyszedł na świat dla zbawienia wszystkich ludzi, Mędrzy ze Wschodu uosabiają ludy pogańskie. O tym wyśpiewaliśmy za Psalmistą: „Uwielbią Pana wszystkie ludy ziemi” (Ps 72,11).

Wraz z Mędrkami rozpoczyna się pielgrzymka ludzkości ku Jezusowi Chrystusowi – Bogu, który narodził się w Betlejem; który oddał życie za nas na krzyżu, i który jako Zmartwychwstały, pozostaje z nami przez wszystkie dni aż do skończenia świata. Dzisiejsza uroczystość ukazuje nam zatem otwarcie horyzontów zbawienia dla wszystkich narodów, dla których świadectwo życia staje się najlepszą formą ewangelizacji.

Trwający rok duszpasterski swoim hasłem: „Wierzę w Kościół Chrystusowy”, uświadamia nam, że Jezusa Chrystusa Odkupiciela świata należy szukać w Kościele, który zaprasza nas do medytacji nad drogą poszukiwania Mesjasza, znalezienia i oddania Mu pokłonu, złożenia darów i powrotu inną bezpieczną drogą. Dzisiaj też patrzymy na działalność misyjną Kościoła oraz pomoc tym, którzy niosą orędzie Chrystusa aż po krańce świata. Obchodzimy ten dzień pod hasłem: „Z misjonarzami służymy Kościołowi”. Również i dziś, aby znaleźć Jezusa, trzeba udać się do Betlejem, czyli do Kościoła.

2. Jako uczniowie Chrystusa uczmy się od Mędrków ze Wschodu odwagi, pokory i wytrwałości w poszukiwaniu Jezusa, lepszym poznawaniu Go, aby móc Go jeszcze bardziej ukochać i dawać o Nim świadectwo. Jako wierni Kościoła dostrzegamy harmonię pomiędzy tym, co ktoś wyznaje czy głosi a tym, jak postępuje. Jan Paweł II pisał: „Człowiek współczesny bardziej wierzy świadkom, aniżeli nauczycielom, bardziej doświadczeniu, aniżeli doktrynie, bardziej życiu i faktom, aniżeli teoriom. Świadectwo życia chrześcijańskiego jest pierwszą i niezastąpioną formą misji. Chrystus, którego misję przedłużamy w czasie, jest „Świadkiem” w pełnym tego słowa znaczeniu (por. Ap 1,5; 3,14) i wzorem chrześcijańskiego świadectwa. Duch Święty towarzyszy drodze Kościoła i włącza go w świadectwo, które On sam daje Chrystusowi” (por. J 15,26-27)” (*Redemptoris missio*, 42).

Uczmy się od Mędrków zaufania znakom, które daje Bóg, a które pozwalają przejść drogę ku Niemu. Oni wsłuchiwali się w głos Pism Świętych, bo tylko one mogły wskazać im miejsce narodzenia Mesjasza. Dla nas też Słowo Boże winno być prawdziwą gwiazdą na drodze wiary, która prowadzi do Boga i do Kościoła. Dlatego pozwólmy się prowadzić przez gwiazdę, którą jest Słowo Boże.

Takimi gwiazdami Boga danymi nam są święci i błogosławieni oraz współcześni świadkowie wiary. Wpatrujemy się w nich, w ich drogę wiary, na której spotkali Chrystusa, a idąc tą drogą doszli do zbawienia. Takimi gwiazdami dla innych mamy się stawać także my – ludzie wierzący. Bo nie wystarczy, że znamy Jezusa, trzeba uczynić wszystko, aby także inni dzięki naszemu słowu i świadectwu życia mogli Go poznać i wejść na drogę prowadzącą do Kościoła (*Novo millennio ineunte*, 40).

Niestety i nam grozi grzech obojętności, który jest wielkim niebezpieczeństwem w naszym chrześcijańskim powołaniu. Szczególnie obojętność na biedę i nędzę ludzką. To prawda, że nie rozwiążemy problemu nędzy na całym świecie, ale każdym dobrem zmieniamy świat. Ono bowiem czyni nas czytelnym i wiarygodnym uczniem Jezusa Chrystusa. Takie świadectwo pobudza innych do włączenia się w pomoc ubogim i pracę z ubogimi. Jezus Chrystus, nie rozwiązał wszystkich problemów ludzkiej niesprawiedliwości, ale dał nam przykład jak pomagać Mu w uleczeniu i naprawianiu dzieła stworzenia.

Pamiętajmy, że niebo nad nami usłane jest też fałszywymi gwiazdami, które łudzą szczęściem i spełnieniem. Trzeba je rozpoznać i nie iść za nimi, bo na takiej drodze czeka nas niemiłe rozczarowanie. Ale są też i tacy, którzy nie rozpoznają żadnej gwiazdy. Jak wygląda świat bez gwiazdy, bez Betlejem – widać dzisiaj w tych miejscach, gdzie giną niewinni ludzie. Jak wygląda świat bez Gwiazdy, bez Betlejem widać w świecie, który staje się bezbożny, bo pozbywa się Boga.

3. Drodzy Bracia i Siostry! Zachęcam wszystkich, także tych, którzy zgubili gwiazdę lub podążają za fałszywymi gwiazdami, by udali się wraz z Trzema Królami do Betlejem. Idąc z nimi, dojdziemy do Betlejem, do Kościoła i tam znajdziemy Jezusa. Zachęcam do adoracji Dzieciątka Jezus, pamiętając, że człowiek nie jest nigdy większy, niż wtedy, kiedy klęczy przed Bogiem. Jezus Chrystus jest jedynym punktem odniesienia, dzięki któremu nasze istnienie staje się godne, uporządkowane i ważne.

Dzisiejsza uroczystość pomaga zrozumieć głęboki sens powszechnej misji Kościoła, jaką jest zbawienie wszystkich ludzi. Uświadamia nam również odpowiedzialność za jego misyjne dzieło i wspomaganie tych, którzy niosą orędzie Chrystusa aż po krańce świata. Naszym zadaniem jest spłacać dług wdzięczności za skarb wiary i przynależności do Kościoła poprzez modlitwę, ofiarowanie cierpień oraz ofiary materialne, wspierające dzieła misyjne polskich misjonarzy. Zgodnie z zachętą Konferencji Episkopatu Polski ofiary dziś zebrane na tacę we wszystkich kościołach w Polsce przeznaczone są na Krajowy Fundusz Misyjny, któremu patronuje Komisja Episkopatu Polski ds. Misji.

W imieniu naszych polskich misjonarzy i misjonek, głoszących Ewangelię aż po krańce ziemi oraz tych, którzy obecnie przygotowują się do pracy misyjnej składam serdeczne Bóg zapłać za Wasz hojny dar serca.

W dniu dzisiejszym modlimy się także w intencji dzieci zrzeszonych w Papieskim Dziele Misyjnym, aby ich apostołstwo było drogą do wzrostu wiary i darem pomocy innym dzieciom świata. Jako Kolędnicy Misyjni, dziękują one za ofiary zebrane w czasie kolędowania, które przekażą swoim rówieśnikom w Papui Nowej Gwinei i dla dzieci z innych krajów misyjnych. Chrystus daje nam dzisiaj możliwość obdarowania Go w tych, którzy są ubodzy i potrzebujący. On nas zapewnia, że „*Wszystko cokolwiek uczyniliśmy jednemu z tych braci najmniejszych, Mnieście uczynili*” (Mt 25,40). Dzisiaj też możemy dołączyć do Trzech Mędrców, aby Dziecięciu ofiarować swe dary.

Bp Jan Piotrowski

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Misji

Warszawa, 11 listopada 2022 r.

**Komunikat Komisji Nauki Wiary
ws. nauczania ks. Dominika Chmielewskiego SDB (15.11.2022)**

W dniu 15 listopada 2022 miało miejsce w Częstochowie spotkanie w sprawie nauczania salezjanina ks. Dominika Chmielewskiego, założyciela i opiekuna duchownego męskiej wspólnoty Wojowników Maryi. W spotkaniu uczestniczyli ze strony Komisji Nauki Wiary abp Stanisław Budzik, metropolita lubelski i ks. prof. Marek Chmielewski, przewodniczący grupy teologów, która przygotowała opinię teologiczną nt. działalności i nauczania ks. Dominika Chmielewskiego, a ze strony wspólnoty Wojowników Maryi ks. inspektor Tadeusz Itrych SDB, bezpośredni przełożony ks. Dominika Chmielewskiego oraz bp bydgoski Krzysztof Włodarczyk, będący członkiem wspólnoty Wojowników Maryi. Obie strony przyznały, że zgromadzenie kilku tysięcy mężczyzn jest niewątpliwie fenomenem duszpasterskim, zasługującym na uznanie, niemniej jednak nauczanie ks. Dominika Chmielewskiego wymaga korekty. Ks. Inspektor Itrych zapewnił, że założyciel Wojowników Maryi, działający w porozumieniu ze swoją władzą zakonną, pragnie być wierny nauce Kościoła i zastosuje się do krytycznych uwag, zawartych we wspomnianej opinii teologicznej. Ks. Inspektor poinformował, że przygotowywana jest nowa wersja statutu, która zostanie przesłana do zatwierdzenia przez Radę Prawną Konferencji Episkopatu Polski. Ks. bp Krzysztof Włodarczyk wyraził gotowość troski o zgodne z nauczaniem Kościoła prowadzenie formacji członków wspólnoty. Zaproponowano także, aby w każdej diecezji, w której działają Wojownicy Maryi, ustanowić asystenta kościelnego, który będzie opiekunem duchowym wspólnoty.

**Apel Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie
na XXIII Dzień modlitwy i pomocy materialnej Kościołowi na Wschodzie (4.12.2022)**

„Posłani w pokoju Chrystusa”

W II Niedzielę Adwentu, zgodnie z uchwałą Konferencji Episkopatu Polski, obchodzony jest Dzień modlitwy i pomocy materialnej Kościołowi na Wschodzie, któremu w tym roku towarzyszy hasło: „Posłani w pokoju Chrystusa”. Celem tego dnia jest duchowe i materialne wsparcie Kościoła katolickiego w krajach Europy Wschodniej i Azji Środkowej, czyli na Białorusi, Litwie, Łotwie i Estonii, na Ukrainie w Mołdawii, Rosji, Armenii, Azerbejdżanie, Gruzji, Kazachstanie oraz w Tadżykistanie, Kirgizji i Uzbekistanie. Aktualnie, Kościołowi za wschodnią granicą, służy 198 kapłanów diecezjalnych, 387 kapłanów zakonnych, 320 siostr i 40 braci zakonnych z Polski oraz wolontariusze świeccy.

Czas adwentu to czas wyjątkowy, najpierw z racji na szczególne treści religijne i bogactwo tradycji z tym okresem związanych, ale także dlatego że wprowadza nas bezpośrednio w Tajemnicę Wcielenia – Słowo stanie się Ciałem i zamieszka między nami!

Tegoroczny adwent jest szczególny, bo naznaczony trwającą już dziewiąty miesiąc zbrojną inwazją Rosji na Ukrainę. Za naszą wschodnią granicą wciąż rozgrywa się dramat, mieszkańcy Ukrainy tracą swoje domy, bliskich i siły do zmagania się z wojenną rzeczywistością. Coraz więcej ukraińskich rodzin pozostaje bez dachu nad głową i szuka schronienia u krewnych czy znajomych w spokojniejszych rejonach inni korzystają z gościnności parafii i wielu innych instytucji a jeszcze inni zdecydowali się opuścić Ukrainę wybrać życie na emigracji w tym 1, 3 miliona w Polsce. Wśród tych, którzy zostali, wielu nie stać na odbudowę lub wyremontowanie zniszczonego domu, a nawet kupno żywności i artykułów pierwszej potrzeby. W tej sytuacji i w perspektywie rozporządzającej się zimy, ludzie ci mogą liczyć jedynie na pomoc z zewnątrz.

W ogromnej fali pomocy jaka płynie z Polski, od samego początku wojny uczestniczy też Zespół Pomocy Kościołowi na Wschodzie przy Konferencji Episkopatu Polski. We współpracy z różnymi instytucjami, wspólnotami i dzięki ofiarodawcom indywidualnym udało się i nadal udaje zorganizować wiele transportów z pomocą humanitarną a także pomagać tym, którzy zdecydowali się schronić w Polsce.

Nasze wsparcie, poprzez parafie, zgromadzenia zakonne czy instytucje takie jak Caritas Spes Ukraina, kierowane jest przede wszystkim do ludzi mieszkających na obszarach szczególnie dotkniętych skutkami wojny. Dotychczas, na pomoc Ukrainie z funduszy Zespołu wydaliśmy 1 504 000 zł. z tych pieniędzy zakupiliśmy żywność, artykuły medyczne, środki czystości a także generatory prądotwórcze a w ostatnim czasie finansujemy zakup piecyków do ogrzewania i płyt do zabezpieczenia okien. Pokrywamy też koszty transportu pomocy humanitarnej – takich transportów zorganizowaliśmy 26! Ponadto wspieramy też finansowo funkcjonowanie domów seniora, domów dziecka i wielu wspólnot parafialnych, które przyjęły uchodźców wewnętrznych. Pomogliśmy też w organizacji letniego wypoczynku dla dzieci, – które dzięki temu mogły, choć na chwilę oderwać się od wojennej rzeczywistości. Na wsparcie uchodźców, którzy przybyli do Polski przeznaczaliśmy 156 000 złotych, na doraźną pomoc oraz dla ośrodków, które ich przyjmowały.

Działalność Zespołu to nie tylko Ukraina, choć oczywiście w obecnej sytuacji głównie na tym kraju się koncentrujemy. W roku 2022 zostało już zrealizowanych 214 próśb, na kwotę 2 121 000 złotych. Z zebranych i przekazanych na Wschód pieniędzy, jak już podaliśmy wyżej na Ukrainę trafiło 1 504 000 zł. Pozostałą kwotę przeznaczaliśmy na organizację letniego wypoczynku połączonego z formacją dla dzieci i młodzieży. Tą pomocą objęliśmy 32 grupy z Ukrainy, Białorusi, Uzbekistanu, Kazachstanu i Syberii, jak wspominają organizujące ten wypoczynek Siostry czy Kapłani – dla wielu uczestników jest to wyjątkowy czas nie tylko zabawy, spotkań, modlitwy, ale też regularnego jedzenia! Wspieramy też funkcjonowanie świetlic, przedszkoli, domów dziecka, domów seniora i samotnej matki, przytuliska dla bezdomnych oraz stołówki i kuchnie prowadzone przez siostry i braci zakonnych służące dożywianiu dzieci, starszych i najbardziej potrzebujących. Pamiętamy też o tych, którzy ze Wschodu do Polski przyjechali, w tym również o studentach z Białorusi, Ukrainy i Gruzji, poprzez wypłacanie stypendiów. Zespół świadczy też nieustannie pomoc liturgiczną dla Kościoła katolickiego na Wschodzie poprzez zakup dla konkretnych parafii paramentów liturgicznych, nagłośnień do kaplic i świątyń, ksiąg liturgicznych, a także modlitewników i śpiewników oraz wszelkiego rodzaju pomocy katechetycznych. Ciągłe jeszcze ważną część naszych wydatków stanowią dotacje na odbudowę oraz renowację kościołów, kaplic świetlic i sal. Ponadto, Zespół finansuje wysyłkę prasy katolickiej, w tym wiadomości KAI czy czasopisma „Miłujcie się” oraz wspiera wydawnictwa i media działające w ramach Kościoła na Wschodzie, a także inne projekty. Z inicjatywy Zespołu powstał też Wolontariat Syberyjski, skupiający osoby świeckie, które w czasie swojego urlopu czy wakacji pomagają duszpasterzom i siostrą zakonnym na Wschodzie. W 2022 roku na posługę wolontaryjną mimo ograniczeń na Ukrainę, do Kazachstanu i do Włoch, wyjechało 12 osób.

Jesteśmy na końcowym etapie opracowywania leksykonu wraz ze wspomnieniami na temat udziału polskich duchownych w odradzaniu się Kościoła Katolickiego na Wschodzie. Jest to bardzo ważne i dzieło, które pozwoli ocalić od zapomnienia to co zrobili kapłani i siostry zakonne z Polski dla Kościoła za wschodnią granicą, szczególnie po tzw. „pierestrojce”. Ponadto Dyrektor Zespołu wyjeżdża na Wschód, aby na miejscu poznać potrzeby i sprawdzić realizację projektów, w mijającym roku odwiedził pięciokrotnie Ukrainę włącznie z dotarciem do Charkowa oraz Kazachstan, Litwę, Mołdawię i Naddniestrze.

Zachęcamy do wsparcia duchowego i materialnego dzieł duszpasterskich, ewangelizacyjnych i charytatywnych Kościoła katolickiego na Wschodzie. Ofiary zebrane w II niedzielę Adwentu a także napływające od stałych ofiarodawców indywidualnych przez cały rok, służą bezcenną pomocą katolikom we wszystkich tamtejszych diecezjach.

W tym dniu z Kościołem w Polsce i poza jej granicami, łączą się wierni z wielu parafii za wschodnią granicą, dziękując Bogu za modlitwę i składane ofiary. „Dzień modlitwy i pomocy materialnej Kościołowi na Wschodzie” tam, za wschodnią granicą, jest dniem wdzięczności za tych, którzy pomagają duchowo i materialnie.

W imieniu kapłanów, sióstr i braci zakonnych oraz wolontariuszy świeckich, posługujących aktualnie na Wschodzie a także wiernych, składamy serdeczne podziękowanie za wszelką pomoc i modlitwę. W imieniu całego Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie

Ks. Leszek Kryża TChr
dyrektor biura Zespołu

Komunikat z pierwszego spotkania Zespołu ds. przygotowania wskazań dla formacji stałej i posługi prezbiterów w Polsce (9.12.2022)

W piątek 9 grudnia br. w Sekretariacie KEP w Warszawie miało miejsce pierwsze spotkanie Zespołu ds. przygotowania wskazań dla formacji stałej i posługi prezbiterów w Polsce, który został powołany przy Komisji Duchowieństwa przez abp. Wojciecha Polaka, Prymasa Polski. W Zespole, na czele którego stanął bp Damian Bryl, biskup kaliski i członek Komisji Duchowieństwa, będzie pracować w sumie 16 osób z różnych regionów Polski (prezbiterzy, osoby konsekrowane i świeckie).

Zadaniem Zespołu jest przede wszystkim to, aby – uwzględniając ducha i normy nowych zasad formacji kapłańskiej w Polsce, obowiązujące od 1 października 2021 roku oraz aktualny kontekst społeczno-kulturowy – wypracować dalsze wskazania dotyczące formacji i posługi prezbiterów. Przygotowywane rozwiązania mają zdynamizować i ukierunkować formację kapłańską na tworzenie nowego kształtu życia i posługi prezbiterów w Polsce. W tym celu Zespół będzie inicjować i prowadzić ogólnopolską refleksję, współpracując z różnymi osobami i środowiskami.

Ze względu na zakres zadań, Zespół prosi o szczególną modlitwę i wspieranie tego, co już wprowadził dokument Konferencji Episkopatu Polski „Droga formacji prezbiterów w Polsce. Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia”.

ks. Tomasz Trzaskawka
Sekretarz Zespołu

Komunikat Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów ws. sprawowania Mszy Świętej w intencji śp. papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)

Na okoliczność sprawowania Mszy Świętej w intencji zmarłego emerytowanego Biskupa Rzymu Benedykta XVI, należy skorzystać (o ile pozwala na to kalendarz liturgiczny) z formularza mszalnego *Za zmarłego papieża* (n. 15-17, *Mszał rzymski*, s. 221'-223'). Antyfony należy zaczerpnąć z formularza *Za zmarłych*, oraz zastosować *Prefację o zmarłych* (n. 86-90). Liturgię sprawujemy w szatach koloru fioletowego.

+ *Piotr Greger*
Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów
Konferencji Episkopatu Polski

Bielsko-Biała, dnia 31 grudnia 2022 r.

2.6. DOKUMENTY DELEGATÓW KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Słowo bp. Wiesława Lechowicza, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej do osób konsekrowanych posługujących wśród Polonii (29.01.2022)

Drodzy Bracia i Siostry, Osoby życia konsekrowanego,
Pomimo upływu 7 lat wciąż mam w pamięci nasze spotkanie z papieżem Franciszkiem na Placu św. Piotra w Rzymie z okazji Roku Życia Konsekrowanego. Wówczas Ojciec Święty zachęcał nas,

by w każdym człowieku dostrzegać Jezusa. W podobnym duchu pisał w liście zapowiadającym Rok Życia Konsekrowanego: „*Życie mistyką spotkania*, zdolnością odczucia, wysłuchania innych ludzi (...) pozwalając się oświecić relacją miłości, która ma miejsce między Trzema Osobami Boskimi (1J 4,8) jako wzór wszelkich relacji międzypersonalnych”.

Nawiązując do klimatu tamtego pamiętnego spotkania, pragnę Wam życzyć z okazji Dnia Życia Konsekrowanego płynących z miłości Boga światła i mocy do owocnego służenia naszym braciom i siostrą żyjącym poza granicami kraju. Niech doświadczenie spotkania z Trzema Boskimi Osobami pozwoli Wam wytrwać w pięknej i odpowiedzialnej posłudze wśród Polonii. Niech pomaga też tym, z którymi i dla których życie w nawiązaniu bliższej relacji z Bogiem.

Jestem Wam niezmiernie wdzięczny i pełen uznania za Wasze zaangażowanie w duszpasterstwo polskojęzyczne, za świadectwo Waszego życia i za wierność pomimo trudów związanych z życiem na emigracji.

Zapewniam Was o modlitwie i stałej życzliwości. Ośmielam się też prosić o dar modlitwy za mnie i nową moją posługę biskupa polowego Wojska Polskiego.

Obejmując się modlitwą, bądźmy pewni, że Pan naszego życia i powołania nie poskąpi nam tego wszystkiego, co jest potrzebne, by służyć z miłością!

Z pasterskim błogosławieństwem

bp Wiesław Lechowicz

Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

Warszawa, 29 stycznia 2022 r.

**Komunikat abp. Wojciecha Polaka,
Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży
w związku z dniem modlitwy i pokuty
za grzech wykorzystania seksualnego małoletnich (14.02.2022)**

Do odczytania w kościołach i kaplicach w niedzielę 27 lutego br.

W najbliższy piątek, 4 marca, w pierwszy piątek Wielkiego Postu, Kościół w Polsce po raz szósty będzie przeżywał dzień modlitwy i pokuty za grzech wykorzystania seksualnego małoletnich. Ta duszpasterska inicjatywa Konferencji Episkopatu Polski, ustanowiona w odpowiedzi na apel papieża Franciszka, służy kształtowaniu naszych sumień i wrażliwości oraz stanowi pomoc do naszego częstego duchowego towarzyszenia osobom, które zostały zranione i zmagają się z bolesnymi konsekwencjami wyrządzonej krzywdy.

Zachęcam wszystkich do włączenia się w modlitwę w naszych wspólnotach parafialnych, m.in. poprzez nabożeństwo drogi krzyżowej z przygotowanymi na ten dzień rozważaniami. Wyrazem naszego wsparcia dla skrzywdzonych niech będzie również podjęcie postu oraz innych czynów pokutnych, nade wszystko zaś postawa otwartości i zrozumienia, przyjęcia osób zranionych i ich bolesnej historii. Zróbmy wszystko, co w naszej mocy, by zranieni mogli odczuć wsparcie całej wspólnoty Kościoła. Skrzywdzeni, niezależnie od tego kto był sprawcą ich krzywdy, mają prawo liczyć, że nie zabraknie im naszego duchowego towarzyszenia.

+ Wojciech Polak

Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński, Prymas Polski
Delegat KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży

**Życzenia bp. Piotra Turzyńskiego, Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z okazji Świąt Wielkanocnych (16.04.2022)**

Kochani Rodacy, Drodzy Bracia i Siostry!

Przeżyliśmy Triduum Paschalne. To jest najbardziej intensywny i najpiękniejszy czas roku liturgicznego. W niedzielę Palmową widzieliśmy Chrystusa, który jako Król triumfalnie wjeżdża do Jerozolimy, a w Wielki Piątek widzieliśmy Jezusa wyśmianego i wzgardzonego, uważanego za nic. Misterium Paschalne, tj. przejście Zbawiciela ze śmierci do życia, jest pełne kontrastów, z jednej strony pełne bólu, a z drugiej mówi o „szalonej” miłości Boga i promieniuje radością. To są święta w których patrzymy na Krzyż i otrzymujemy nadzieję. Równocześnie Męka naszego Pana Jezusa Chrystusa to czas wielkiego uniżenia Boga i próby wiary dla Jego uczniów.

Ludzie wpisani w Paschę Chrystusa

Bardzo różna jest reakcja ludzi na los Chrystusa. Wśród uczniów jest zdrajca i ten, który się zaparł Mistrza. Jest Piłat, który umywa ręce, jakby było możliwe uchylić się od odpowiedzialności. Na Drodze Krzyżowej są zimni funkcjonariusze Imperium Rzymskiego wykonujący rozkazy, którzy nie zastanawiają się nad sprawiedliwością wyroku i jest tłum, który krzyczy z nienawiści. Dramatyczny jest fakt, że tłum wybiera przestępcę, a niewinnego skazuje.

Nie wolno nam jednak zapomnieć, że na tę godzinę właśnie przyszedł Jezus i nawet w największym uniżeniu, bólu i smutku nie przestał być Synem Bożym i Panem historii. On przez Krzyż i śmierć zbawił świat. Pocieszeniem jest, że przy Jezusie byli także wierni ludzie: Maryja z mieczem boleści w sercu, młody, kochający Jan, Szymon z Cyreny, tradycja mówi o odważnej obcej kobiecie, której nadano imię Weronika. Byli także dotąd nieco zdystansowani Józef z Arymatei i Nikodem. Znając życie, myślimy, że byli pewnie i tacy, co jak Piotr zapłakali nad swoją słabością i nad cierpiącym Mistrzem.

Zmaganie dobra i zła

Triduum Paschale to obraz życia, to kwintesencja życia. Pokazuje nam walkę dobra ze złem, zmaganie Boga z mocami ciemności. Ta walka dotyka każdego serca i objawia się w różnej intensywności w każdym człowieku. Czasem przybiera na sile, a czasem jest zaledwie dostrzegalna na zewnątrz. Czasem zło bardzo zagraża prowokując lęk, a czasem Pan Bóg pozwala nam cieszyć się pokojem ducha i harmonią łaski.

Niestety żyjemy w trudnym czasie wojny w Ukrainie, gdy objawiły się moce ciemności i zła. Na oczach świata nienawiść, egoizm, chciwość i pragnienie władzy ukrywają się za kłamstwem i usprawiedliwiają zabijanie. Nie zapominajmy co Chrystus mówił o szatanie, że „od początku był on zabójcą i w prawdzie nie wytrwał, bo prawdy w nim nie ma. Kiedy mówi kłamstwo, od siebie mówi, bo jest kłamcą i ojcem kłamstwa” (J 8, 44). Dla naszego Pana i dla nas niezmiernie ważna jest prawda. Trzeba zawsze jej szukać i iść za nią. Co więcej, to Chrystus nazwał siebie drogą, prawdą i życiem!

Ogrom ludzkiego cierpienia jaki oglądamy w Ukrainie przeraża nas, ale równocześnie jeszcze bardziej popycha ku Chrystusowi, który jest, jak to zapisał prorok Izajasz, „Księciem pokoju” (Iz 9, 5) i jak śpiewany w polskiej tradycji „Zwycięzcą śmierci, piekła i szatana”. Nie wolno nam zapomnieć, że tak jak w czasie Męki Chrystusa i w tym czasie próby obok sił zła objawiło się również wielkie dobro. Miliony ludzi na świecie otworzyło swoje serca dla uciekających przed wojną kobiet, dzieci i ludzi starszych. Wielu przyjęło ich na granicy ciepłą strawą i tym wszystkim co potrzebne. Wielu przygarnęło Ukraińców do swojego domu, organizując nie tylko życie codzienne, ale opiekę medyczną, pracę, szkołę dla dzieci i lekcje polskiego. Bardzo dziękuję Wam wszystkim za to, że w tym gronie szlachetnych serc opowiadających się po stronie dobra i gotowych do ofiary dla potrzebujących, nie zabrakło Polaków przebywających na emigracji i poza granicami Polski. Dziękuję za wszystkie inicjatywy, zbiórki funduszy, odzieży i żywności. Przede wszystkim dziękuję za modlitwy, adoracje i czuwania oraz ofiarowane cierpienia. Proszę Was nie ustawajcie. „Dla Boga bowiem nie ma nic niemożliwego” (Łk 1, 37).

Chrystus naszą nadzieją

Święta Wielkanocne to święta nadziei. W sekwencji na Niedzielę Zmartwychwstania śpiewamy: „zmartwychwstał już Chrystus, Pan mój i nadzieja!”. To Chrystus jest nadzieją. On chociaż jest prawdziwym człowiekiem i przyjął na siebie nasze cierpienie, śmierć i nasz grzech, a nawet całe zło świata, to przecież jest prawdziwym Bogiem, wszechmocnym i niezwykłym, zmartwychwstał z grobu i jest naszą nadzieją. Mówi nam o tym pusty grób, świadkowie, którzy widzieli żywego Pana i miliony ludzi, którzy przez wieki poszli za Nim, czasem dając życie na świadectwo wiary.

Życzę, aby te święta zwycięstwa Chrystusa nad złem, cierpieniem i śmiercią przyniosły sercom pokój i głęboką nadzieję. Niech Chrystus, który jest Panem historii i Panem naszych losów, zatrzyma wojnę i uleczy rany. Niech pozwoli nam cieszyć się pokojem. Alleluja!

Z błogosławieństwem

bp Piotr Turzyński

Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

Słowo bp. Piotra Turzyńskiego, Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z okazji Dnia Polonii i Polaków za Granicą (28.04.2022)

Kochani Rodacy, Bracia i Siostry!

Od 2002 roku w dniu 2 maja tuż przed Uroczystością Matki Bożej Królowej Polski razem z Dniem Flagi Polskiej obchodzimy Dzień Polonii i Polaków za granicą. Jest to okazja do budowania jedności z milionami Rodaków żyjącymi poza granicami Ojczyzny, a dla nich do budowania więzi z Macierzą. Jest to również okazja do modlitwy za Polonię i Polaków żyjących poza granicami naszego kraju.

Ojczyzna, z tym wszystkim co w sobie niesie, z historią pokoleń, z całym dziedzictwem kultury i dobra, z ponad tysiącletnią tradycją wiary chrześcijańskiej, która kształtowała państwowość, z cierpieniami i ofiarą wielu pokoleń, a także z dramatem dziejów przez Bożą Opatrzność została nam dana i zadana.

Nasza polskość przez wiarę chrześcijańską, z woli Boga i z wyboru poprzednich pokoleń została związana z królowaniem Maryi, Matki Chrystusa. To daje nam pociechę i napełnia nas nadzieją, że opieka Maryi, Królowej Polski, będzie nadal towarzyszyć Ojczyźnie i Polakom gdziekolwiek się znajdują.

Choć dramatyczne dzieje Polski sprawiły, że Polacy musieli emigrować, często, aby zachować dar życia albo za chlebem, bądź też z powodów niezależnych od siebie i przez zawieruchę dziejową okazywało się, że żyją poza granicami Ojczyzny, jednak „całe to dziedzictwo, któremu na imię Polska” nieśli z dumą w sercach. Modlimy się, żeby tak ciągle było.

Dziękujemy Bogu, że na polskiej ziemi zabrzmiały wielkie słowa wyrastające z ewangelii takie jak miłosierdzie i solidarność. Dziękujemy, że polska ziemia wydała wielkich uczniów Chrystusa z ostatniego wieku Siostrę Faustynę Kowalską, O. Maksymiliana Marię Kolbe, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Papieża Jana Pawła Wielkiego i wielu innych nie mniej wielkich miłością. Modlimy się tego dnia, aby to dziedzictwo kwitło w sercach obecnego pokolenia Polaków gdziekolwiek są i owocowało szlachetnością.

Polonia i Polacy poza granicami Ojczyzny rozślawiali imię Polski, ale także w wielu momentach służyli Ojczyźnie pomocą. Myślimy o Wielkiej Emigracji Francuskiej, ale także o latach zmagania o niepodległość Polski oraz o czasach walki z komunizmem. Na przestrzeni dziejów Polacy żyjący w Ojczyźnie i poza jej granicami obdarzali się nawzajem troską i życzliwą pomocą. Szukanie dobra Ojczyzny niech ciągle wiąże polskie serca.

Drodzy Bracia i Siostry!

W tym dniu składam wszystkim Polakom, żyjącym w kraju i poza granicami podziękowanie za wspólnotę i wierność dziedzictwu zadanemu nam przez Boga i chronionemu przez Maryję, która

jest Królową Polski. Przed obliczem Jasnogórskiej Pani przyzywam obfitości Bożych darów dla Polonii i Polaków poza granicami, aby ciesząc się swoimi korzeniami i ojczystymi więzami doświadczała opieki naszej Królowej.

Z pasterskim błogosławieństwem

Bp Piotr Turzyński

Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

Warszawa, 28 kwietnia 2022 roku

**Życzenia bp. Piotra Turzyńskiego
Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Nauczycieli
z okazji Dnia Edukacji Narodowej (14.10.2022)**

Drodzy Nauczyciele!

Z wielkim szacunkiem stajemy dzisiaj wobec nauczycielskiego trudu wychowania młodego pokolenia. Jesteście bardzo ważni i bardzo potrzebni, bowiem wasza praca wpływa znacząco na kształt przyszłości i szczęście następnego pokolenia Polaków.

W tym roku polscy nauczyciele otrzymali niezwykłą Patronkę, nauczycielkę języka polskiego, wykształconą na Uniwersytecie w Poznaniu. Błogosławiona Natalia Tułasiewicz była nowoczesną kobietą, posiadała szerokie kontakty społeczne, była ciekawa świata i równocześnie posiadała głęboką wiarę. Wysoko ceniła sobie kulturę i sama tworzyła. Kochała ludzi, zwłaszcza „trudne dusze”, i kochała Boga. W czasie wojny tworzyła tajne komplety i wieczory poezji, w Niemczech jako ochotniczka i emisariusz Armii Krajowej umacniała duchowo Polki zesłane na przymusowe roboty. Zdekonspirowana, w Ravensbrück, w ciemnościach niemieckiego obozu koncentracyjnego pozostała wierna swojej misji nauczycielskiej i przygotowywała dziewczęta z Powstania Warszawskiego do matury. Była mądrym, pełnym Bożego blasku, pięknym człowiekiem.

Życzę Wam, żeby Natalia Tułasiewicz była inspiracją i pomagała odkryć wielkość i piękno nauczycielskiego powołania, które jest przygodą formowania młodego pokolenia do mądrości i do szlachetnego życia. Życzę, żebyście zawsze byli świadkami tego co wielkie i cieszyli się należytych szacunkiem w społeczeństwie oraz owocami swojej pracy w ludziach.

Z błogosławieństwem

Bp Piotr Turzyński

Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Nauczycieli

**Komunikat bp. Stanisława Jamrozka, Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Ruchów, Grup, Wspólnot i Stowarzyszeń Intronizacji Jezusa Chrystusa z zachętą
do nowenny przed Uroczystością Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata (29.10.2022)**

Zbliża się 6 rocznica Jubileuszowego Aktu Przyjęcia Chrystusa za Króla i Pana. W tym akcie zobowiązaliśmy się podporządkować Mu wszystkie sfery naszego życia osobistego i społecznego. Wiemy jednak, że potrzeba wytężonej modlitwy i nieustannego wysiłku, aby zrealizować złożone wtedy przyrzeczenia.

20 listopada br. obchodzić będziemy Uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata. Do tego wydarzenia przygotujmy się przez 9-dniową nowennę, która rozpocznie się w piątek, 11 listopada (w Święto Niepodległości) i potrwa do soboty, 19 listopada. W samą uroczystość odczytajmy Jubileuszowy Akt Przyjęcia Chrystusa za Króla i Pana.

Na nowo zawiermy się Chrystusowi Królowi, trwając na modlitwie w świątyniach i w rodzinach. Prośmy o zgodę w naszej Ojczyźnie, o pokój na Ukrainie, o zwycięstwo dobra nad złem. Starajmy się przeżywać ten czas w stanie łaski uświęcającej, pojednani z Bogiem i z bliźnimi, aby skutecznie upraszać królowanie Jezusa na ziemi.

Można skorzystać z tekstów znajdujących się w modlitewniku Króluj nam, Chryste! (Ustroń 2018) oraz zbioru pt. Przyjdź królestwo Twoje. Nowenna przed uroczystością Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata (Cieszyn 2020), opracowanych przez ks. prof. Marka Chmielewskiego. Te pozycje otrzymały wszystkie parafie dwa lata temu.

Bp Stanisław Jamrozek

Delegat KEP ds. Ruchów, Grup, Wspólnot i Stowarzyszeń Intronizacji Jezusa Chrystusa

**Przesłanie bp. Piotra Gregera, Delegata Konferencji Episkopatu Polski
ds. Muzyki Kościelnej z okazji wspomnienia św. Cecylii (22.11.2022)**

Muzyka to wyjątkowy owoc wyrastający z głębi ludzkiego ducha. Potrafi ukoić, rozweselić, wzruszyć. W nurcie swojej religijności trafnie to odkryli starożytni Grecy i Rzymianie, łącząc istnienie muzyki jako opiekunek sztuk pięknych i nauk z ojcostwem bogów. W starożytnym przedstawieniu muzyki sakralnej jest bez atrybutu, a wyróżnia ją spośród innych głęboka refleksja. Ma to swoje uzasadnienie, ponieważ muzyka nie jest tylko wydarzeniem estetycznym czy jakimkolwiek ozdobnikiem artystycznym. Bywa, że jest także wyznaniem wiary, hymnem śpiewanym na cześć Boga Stwórcy, wyrazem uwielbienia za dar piękna i dobra, które wszczepił w człowieka.

W stopniu wyjątkowym te wszystkie odczucia dochodzą do głosu w muzyce sakralnej. Dobór środków artystycznego wyrazu, przy odpowiednim wsparciu tekstem sakralnym – Biblią czy poezją religijną – sprawia, że powstawały i wciąż mogą pojawiać się dzieła unikatowe w skali światowej kultury. Mecenas Kościoła ma tutaj nie dające się ogarnąć i przecenić zasługi, począwszy od chorału gregoriańskiego, a skończywszy na polifonii oraz utworach symfonicznych i oratoryjnych. Nie każdy utwór inspirowany Pismem Świętym czy tekstami religijnymi wykonywany jest w kościołach; nie wszystkie dzieła zasługują na miano muzyki kościelnej czy liturgicznej, ale stanowią pomnik inspiracji płynącej od Boga.

W dniu liturgicznego wspomnienia św. Cecylii pragnę podziękować tym, którzy na co dzień posługują dla tej sprawy. Myślą i pamięcią modlitewną ogarniam wszystkich posługujących na instrumentach organowych, dyrygentów, chóry, schole muzyczne, psalterzystów i kantorów, członków orkiestr i osoby stanowiące zespoły wokalne-instrumentalne. Proszę Boga, aby nieustanne wstawianictwo świętej Męczennicy z III wieku, Patronki muzyki kościelnej, przynosiło w przetrzaniu muzyki kościelnej oraz w codzienności, liczne i trwałe owoce.

+ Piotr Greger

Przewodniczący Podkomisji ds. Muzyki Kościelnej KEP
Delegat KEP ds. Muzyki Kościelnej

**List bp. Piotra Turzyńskiego
Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej
z okazji Bożego Narodzenia (24.12.2022)**

*Hej, ludzie prości! Bóg z wami gości.
Skończony czas niedoli.
On daje siebie, chwała na niebie,
A pokój ludziom dobrej woli.*

DARY BOŻEGO NARODZENIA

Kochani Rodacy!

Celebруем Święta Bożego Narodzenia. Mają one wyjątkowy, rodzinny charakter, wypełnione są zapachem choinki, wzruszeniem przy wigilijnym stole, radością spotkań i rozmów, dźwiękiem pięknych kołęd, blaskiem kolorowych świateł i zapachem siana w kościołach.

Nie wolno nam jednak zapomnieć, że u źródła tych świąt leży wydarzenie bez precedensu, jedyne, które podzieliło historię na dwie części: przed Chrystusem i po Chrystusie. Tym wydarzeniem są narodziny Zbawiciela, Bożego Syna.

Pan Bóg jest wolny i nieskończony we wszystkim, także w możliwościach i w fantazji, mógł wybrać inny sposób zbawienia człowieka, a jednak stał się jednym z nas, przyjął pokorną postać sługi. Postawmy pytanie: Co nam przynosi Boże Narodzenie?

Godność człowieka

Księga Mądrości zapisuje o Bogu niezwykle słowa: „Miłujesz bowiem wszystkie stworzenia, niczym się nie brzydzisz, co uczyniłeś, bo gdybyś miał coś w nienawiści, nie byłbyś tego uczynił” (Mdr 11, 24). Pomimo grzechu nieposłuszeństwa pierwszych rodziców, Bóg chce przyciągnąć do siebie człowieka, chce dać mu szczęście i wieczność. Człowiek nie przestaje być Dzieckiem Bożym stworzonym na obraz i podobieństwo Boże. Bóg nigdy nie rezygnuje z człowieka, posyła więc Zbawiciela, daje swojego Syna. Pomimo zła świata i przewrotności ludzi, egoizmu i nienawiści, wojen i podłości, Bóg przychodzi. Nie brzydzi się światem i człowieczeństwem. To połączenie Boga z człowiekiem w Chrystusie pokazuje nam wielką godność człowieka.

Św. Augustyn uważa, że zbuntowany anioł nie mógł znieść tego, że człowiek został we Wcieleniu tak wysoko wyniesiony, tak bardzo wyróżniony i to jest motywem buntu anioła. Już Psalm 8 mówił: „czym jest człowiek, że o nim pamiętasz, i czym – syn człowieczy, że się nim zajmujesz? Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich, chwałą i czią go uwieńczyłeś” (Ps 8, 5-6). Tajemnica Wcielenia jeszcze bardziej pokazuje, że Bóg się zajmuje człowiekiem, Bóg stał się człowiekiem, Bogu zależy na człowieku. Człowiek więc nie jest niczym. Nikt tak jak chrześcijanie nie pokazuje godności człowieka. W tym spojrzeniu to nie człowiek wynosi sam siebie, to nie człowiek udowadnia swoją wielkość, ale Bóg Stwórca podnosi człowieka i przekonuje go o godności, której człowiek sam sobie nie mógłby wziąć.

Bliskość Boga

Pośród ludzkich cierpień i życiowych prób dostrzegamy, jak ważna jest bliskość, gdy człowiek nie zostaje sam. Prorok Izajasz zapisuje, że narodzony z Panny będzie miał na imię Emmanuel, tzn. „Bóg z nami” (Iz 7, 14). Po narodzinach Jezusa, po Jego męce i śmierci nikt z ludzi nie może powiedzieć, że Bóg nie rozumie, nie wie co znaczy być człowiekiem, że nie doświadczył człowieczeństwa. Syn Boży stał się małym dzieciątkiem, zależnym od rodziców, narażonym na niebezpieczeństwa. Urodził się w ubóstwie, musiał uciekać z ojczyzny, „czynił postępy w latach i w łasce u Boga i u ludzi” (Łk 2, 52). To wszystko jest ludzkie, więc Bóg nie jest daleki ani emocjonalnie, ani psychicznie, ani duchowo. Chrystus to prawdziwy człowiek i wszystko w Nim

jest prawdziwe. W Chrystusie możemy odnaleźć nas samych, nasze własne perypetie losu, nasze tęsknoty i cierpienia, trudy i radości. W tym Nowym Adamie Bóg stał się jednym z nas, jest bliski, jak mówią Ojcowie Kościoła, w Nim dokonała się rekapitulacja całego rodzaju ludzkiego. To jest cudowna prawda Bożego Narodzenia. Bóg zna każdego z nas, a pomimo to nie przestaje kochać i nie dystansuje się. Podnosi nas ku wieczności i szczęściu.

Piękno rodziny

W tym czasie zatrzymajmy się na chwilę w kościele przy betlejemskiej stajence i kontemplujmy Świętą Rodzinę. Maryja przyjęła Boże wezwanie i zgodziła się być matką. Pokazuje jak piękne jest macierzyństwo. Józef, świadom, że wszystko go przerasta, jednak zgodził się być jak ojciec, przyjął odpowiedzialność i stał się wspaniałym opiekunem. Niezwykłe i piękne są relacje, które budują tę najpiękniejszą z rodzin. W centrum jest Bóg, a wypełnienie Jego woli i spojrzenie w jednym kierunku daje zjednoczenie serc, nawet w cierpieniu, wtedy, gdy trzeba uciekać do Egiptu, czy z bólem serca szukać Syna. Jeśli to wszystko jest też prawdziwie ludzkie, to nie zapominajmy, że trzeba było zostawić swoje własne „Ja”, swoje lęki i zaufać Bogu, a w Bogu także ludziom. Oto piękna szkoła miłości i życia rodzinnego. Czy nie za takimi relacjami tęskni ludzkie serce?

Kochani Rodacy!

Przyjmijcie serdeczne życzenia, aby Święta Bożego Narodzenia pozwoliły Wam na nowo odkryć Bożą miłość i własną godność. Niech przez obecność Chrystusa w sakramentach świętych i przez wzajemną życzliwość w czasie świątecznych spotkań, Bóg pozwoli Wam odczuć swoją bliskość. A Święta Rodzina niech modeluje rodzinne relacje, byście mogli zasmakować głębokiego szczęścia i wewnętrznego pokoju.

Z błogosławieństwem

Bp Piotr Turzyński

Delegat KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej

3. Listy pasterskie Konferencji Episkopatu Polski

Eucharystia daje życie – Posłani w pokoju Chrystusa

List Biskupów polskich do kapłanów na Wielki Czwartek 2022 roku (14.03.2022)

Drodzy Współbracia w Chrystusowym Kapłaństwie!

Od pamiętnego dnia, gdy nasz Pan, Jezus Chrystus, złożył w darze na Krzyżu swoje życie za zbawienie świata, jako Kościół z drzeniem serc uobecniamy w Eucharystii to wielkie misterium. Czynimy to, co przekazali nam Apostołowie. Sięgamy do ich pamięci o Wieczerniku. To właśnie tam, w obliczu zbliżającej się *godziny*, w której Chrystus został „ofiarowany jako nasza Pascha” (1 Kor 5,7), łamał On dla uczniów Chleb i podawał im do picia Kielich. Powtarzamy te znaki sakramentalne w posłuszeństwie słowu Pana: „To czyńcie na moją pamiątkę!” (1 Kor 11,24-25). Nie jest nam przy tym obce doświadczenie Apostoła Piotra, który z zakłopotaniem patrzył na Mistrza obmywającego jego brudne stopy. Zawsze stajemy przy ołtarzu Pańskim zawstydzeni naszą grzesznością. Powtarzamy za Piotrem: „Panie, Ty wszystko wiesz” (J 21,15 nn). Czujemy się mali wobec czystej i bezinteresownej miłości Boga. Ale jednocześnie wierność i dobroć Jezusa pozwalają nam oczekiwać łaski, pociechy, przemiany i zbawienia, bowiem, jak podkreśla papież Franciszek: „Eucharystia, chociaż stanowi pełnię życia sakramentalnego, nie jest nagrodą dla doskonałych, lecz szlachetnym lekarstwem i pokarmem dla słabych” (Franciszek, *Evangelii gaudium*, 47).

W ostatnich tygodniach ze wzruszeniem wsłuchiwalismy się w pokorny głos emerytowanego papieża Benedykta XVI, który wyznał: „Coraz mocniej uderza mnie to, że Kościół dzień po dniu umieszcza na początku celebracji Mszy świętej – w której Pan daje nam swoje Słowo i samego siebie – wyznanie naszych win i prośbę o przebaczenie. Publicznie prosimy Boga żywego, aby przebaczył nam naszą winę, naszą wielką i bardzo wielką winę. Jest jasne, że słowo «bardzo wielka» nie odnosi się w ten sam sposób do każdego dnia, do każdego poszczególnego dnia. Ale każdego dnia stawia mi pytanie, czy nie powinienem dziś mówić także o wielkich i bardzo wielkich winach. I mówi mi w pocieszający sposób, że niezależnie od tego, jak wielka jest moja wina dzisiaj, Pan mi przebaczy, jeżeli szczerze pozwolę, by On mnie zbadał i jeżeli naprawdę jestem gotów do przemiany samego siebie” (Benedykt XVI, *List w sprawie raportu dotyczącego nadużyć w archidiecezji Monachium i Fryzycji*).

Pośrodku naszej kruchości, niosąc w sobie opór Piotra wobec pokornego gestu Chrystusa – Sługi, zawstydzeni Jego miłością „aż do końca” (J 13,1), powtarzamy za chrześcijanami z Abiteny: „*Sine dominico non possumus!*”. Tak, to prawda, nie możemy żyć bez daru Pana, bez dnia Pańskiego. Tak jak nasi bracia i siostry z Abiteny, którzy na przełomie III i IV wieku czerpali z Ofiary Pańskiej moc do składania świadectwa, stajemy dzisiaj z tym wyznaniem wobec siebie i świata, i głosimy, że bez Eucharystii nie ma w nas życia: „Kościół żyje dzięki Eucharystii” (zob. św. Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, 1).

Od trzech lat w Kościele w Polsce idziemy drogą, którą wyznacza nam program duszpasterski realizowany pod hasłem „Eucharystia daje życie”. Na pierwszym etapie tej drogi patrzyliśmy na Mszę świętą jako na „Wielką tajemnicę wiary”. W kolejnym roku czerpaliśmy inspiracje do ożywienia duchowości eucharystycznej ze słów: „Zgromadzeni na świętej wieczerzy”. Obecnie pragniemy się skupić na oddziaływaniu Eucharystii na naszą codzienność, podążając w wewnętrznej wędrówce za słowami Jezusa: „Ten, kto Mnie spożywa, będzie żył przeze Mnie” (J 6,57). W posynodalnej adhortacji *Sacramentum caritatis* papież Benedykt XVI napisał: „Te słowa Jezusa sprawiają, że możemy pojąć jak tajemnica, «w którą wierzymy» i «którą celebруем», staje się – przez wewnętrzną dynamikę – zasadą nowego życia w nas oraz formą chrześcijańskiej egzystencji” (Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis*, 70).

Z Najświętszej Ofiary wyrasta chrześcijańska misja, którą w pełni wyrażają słowa: „Posłani w pokoju Chrystusa”. Chodzi o to, aby głęboko przeżywana Eucharystia karmiła nas w codziennym życiu mocą oraz miłością Chrystusa, a jednocześnie usposabiała do przynoszenia obfitych owoców wiary. Jest to dla nas, kapłanów, szczególnie ważne.

Eucharystyczny kształt kapłańskiego życia i posługiwania

W Liście do Rzymian św. Paweł pisze: „A zatem proszę was, bracia, przez miłosierdzie Boże, abyście dali ciała swoje na ofiarę żywą, świętą, Bogu przyjemną jako wyraz waszej rozumnej służby Bożej” (Rz 12,1).

Papież Benedykt XVI interpretuje to wskazanie Apostoła Narodów w następujący sposób: „Te słowa ukazują obraz nowego kultu jako całkowitą ofiarę złożoną z własnej osoby w komunii z całym Kościołem” (Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis*, 70).

Składanie ofiary przestaje tu znaczyć – jak to miało miejsce w kulcie starotestamentalnym – «śmierć ofiary». Teraz w świetle Paschy Chrystusa rozumiemy, że ofiarowane jest *życie ofiary*, a nie jej śmierć. Nasze życie i posługa mają się stawać „ofiarą przyjemną Bogu”. To musi nas głęboko poruszać. Można powiedzieć, że św. Paweł wzywa nas do nowej antropologii, w której życie człowieka wiary, a nade wszystko życie kapłana, staje się niejako *liturgią wcieloną*, obejmującą całą osobę z wszystkimi wymiarami egzystencji.

W jaki sposób osoba ochrzczona, a zwłaszcza kapłan, może w codzienności „wydawać siebie na ofiarę żywą i przyjemną Bogu”? Zapewne są różne aspekty eucharystycznej szkoły życia i wiary, które przez wieki odkrywali uczniowie Chrystusa. My w tym roku pragniemy zaproponować Wam, Drodzy Współbracia, ścieżkę refleksji, którą otworzył św. Jan Paweł II w swoim ostatnim *Liście do kapłanów* z 2005 roku: „Kierunek tych rozważań będą wskazywać słowa ustanowienia Eucharystii, które każdego dnia wymawiamy *in persona Christi*, aby uobecnić na ołtarzach Ofiarę, która raz na zawsze dokonana się na Kalwarii. Słowa te zawierają jasne wskazania dla duchowości kapłańskiej: jeśli cały Kościół żyje dzięki Eucharystii, życie kapłańskie winno mieć ze szczególnego tytułu «kształt eucharystyczny». Słowa ustanowienia powinny zatem być dla nas nie tylko formułą konsekuracyjną, ale «formułą życia»” (św. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek AD. 2005*, 1).

Wizja życia kapłańskiego, które musi zmierzać w kierunku pełnej zgodności z tym, co kapłan wypowiada nad chlebem i winem, gdy uobecnia misterium Chrystusa, jest najgłębszym pragnieniem Kościoła. Wystarczy przywołać ryt święceń kapłańskich, podczas których biskup zwraca się do kandydatów z pytaniem: „Czy chcesz coraz ściślej jednoczyć się z Chrystusem, Najwyższym Kapłanem, który z samego siebie złożył Ojcu za nas nieskalaną Ofiarę, i razem z Nim poświęcać się Bogu za zbawienie ludzi?”.

Opierając się tylko na ludzkich predyspozycjach, realizacja tego wyzwania staje się niemożliwa. Dlatego kandydat odpowiada: „Chcę, z Bożą pomocą”.

W Wielki Czwartek ze wzruszeniem wracamy do tego pytania, aby z odnowioną pamięcią, jeszcze gorliwiej wyruszyć w dalszą drogę. Pociesza i umacnia nas fakt, że nie musimy sami ciągle na nowo pisać programu kapłańskiej posługi. Otrzymujemy go bowiem w całej aktualności podczas celebracji Mszy świętej: „Kiedy prezbiterzy łączą się z czynnością Chrystusa Kapłana, siebie całych codziennie ofiarują Bogu, a gdy karmią się Ciałem Chrystusa, uczestniczą serdecznie w miłości Tego, który daje siebie wiernym na pokarm” (Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis*, 13).

Drodzy Współbracia, w tym szczególnym dniu, gdy wchodzimy z Jezusem do Wieczernika, aby celebrować „uczcie komunii w Jego Ciele i Krwi” (św. Jan Paweł II, *Ecclesia de Eucharistia*, 12), przywołajmy słowa konsekracji, które wypowiadamy nad chlebem podczas każdej Eucharystii: „On bowiem tej nocy, której był wydany, wziął chleb i dzięki Tobie składając, błogosławił, łamał i rozdawał swoim uczniom, mówiąc:

«Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy:

To jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane.

(...) To czyńcie na moją pamiątkę»”.

„On bowiem tej nocy, której był wydany”

W obliczu trudnych wyzwań i różnych kryzysów, które aktualnie bardzo mocno dotykają Kościół, także w Polsce, papież Franciszek zaprasza nas, żebyśmy nie poddawali się przygnębieniu i smutkowi. Jesteśmy zrodzeni z Ewangelii. Jesteśmy ludem nadziei. Zwątpienie, pretensjonalizm i zgorzknienie, to droga prowadząca donikąd: „Kryzys jest zjawiskiem, które dotyczy wszystkich i wszystkiego. Jest obecny wszędzie i w każdym okresie dziejów (...). Ukazuje się on jako wydarzenie nadzwyczajne, które zawsze wywołuje poczucie obawy, niepokoju, braku równowagi i niepewności co do decyzji, jakie trzeba podjąć. (...) Ten, kto nie patrzy na kryzys w świetle Ewangelii, ogranicza się do dokonania autopsji zwłok: patrzy na kryzys, ale bez ewangelicznej nadziei, bez światła Ewangelii” (Franciszek, *Przemówienie do Kurii rzymskiej z okazji życzeń bożonarodzeniowych 2020 r.*, 5-6).

Przeżywając w życiu różne kryzysy: kościelne, społeczne i osobiste, warto byśmy umacniali się postawą naszego Mistrza. Celebując Eucharystię zawsze wracamy do tej nocy, gdy Jezus został zdradzony i wydany na śmierć przez Judasza, Piotra, fałszywych świadków, a w końcu przez Sanhedryn. Tradycja chrześcijańska wiąże tę *noc wydania* z modlitwą *Psalmem 88*, wkładając go w usta Więźnia Miłości. Jezus od samego początku, od wejścia do Ogrodu Oliwnego, trwał na modlitwie. Dzięki temu pośrodku próby, jak niegdyś Abraham na górze Moria, nie koncentrował się na cierpieniu, ale widział przed sobą ramiona Ojca i słyszał Jego obietnicę: „Tyś jest mój Syn umiłowany!” (Mk 1,11).

W ciągu dwudziestu wieków chrześcijaństwa wielu kapłanów zostało poddanych podobnym próbom jak ich Mistrz. Przeżyli je godnie i mężnie dzięki postawie modlitwy i zawierzenia Bogu. Jednego z nich wspomina Benedykt XVI w encyklice *Spe salvi*: „Niezapomniany kardynał Nguyen Van Thuan, który spędził w więzieniu 13 lat, z czego dziewięć w izolacji, pozostawił nam cenną książkę: «Modlitwy nadziei». Tam, w sytuacji wydawałoby się totalnej desperacji, słuchanie Boga, możliwość mówienia do Niego, dawały mu rosnącą siłę nadziei, która po uwolnieniu pozwoliła mu stać się dla ludzi całego świata świadkiem nadziei – tej wielkiej nadziei, która nie gaśnie nawet podczas nocy samotności” (Benedykt XVI, *Spe salvi*, 32).

Słowa konsekracji rozpoczynają się od przyjęcia logiki krzyża, od zaproszenia do akceptacji życia przeciwko sobie. Perspektywa całkowitego ogołocenia z pewnością głęboko wstrząsa każdym z nas. Stając przy ołtarzu *in persona Christi* minuta po minucie zanurzamy się z Jezusem w Jego śmierć, uzmysławiając sobie przy tym, że „gdy Jego grzbiet poddano bijącym, On się nie opierał” (por. Iz 50,6). Zdumiewa, a zarazem zawstydzia nas posłuszeństwo Jezusa Chrystusa. Stanie się ono jednak dla nas nieco łatwiejsze do podjęcia, gdy celebując Najświętszą Ofiarę będziemy patrzyli na Mękę Pańską oczami *Umilowanego ucznia*. W Czwartej Ewangelii wstępowanie Jezusa na krzyż ma charakter królewskiej intronizacji. Św. Tomasz z Akwinu stwierdził, że w Ewangelii św. Jana „Chrystus niesie krzyż jak król berło” (św. Tomasz z Akwinu, *Komentarz do Ewangelii św. Jana*, 19.3.8). Ta perspektywa przełamuje lęk. *Noc wydania* staje się początkiem procesji, w której wступujemy wraz z Jezusem na tron życia. Wyruszajmy na tę trudną drogę „przyobleczeni mocą z wysoka” – Duchem Świętym (Łk 24,49), który poucza nas, że „nadzieja zawieść nie może” (Rz 5,5).

„Wziął chleb w swoje ręce i dzięki Tobie składając, błogosławił”

Wieczernik zawsze będzie nam się kojarzył z chlebem w rękach Jezusa. W czasie każdej Eucharystii dzielimy pomiędzy siebie we wspólnocie *Chleb aniołów* (zob. św. Augustyn, *Sermo 130*, 2). Ten gest skłania nas do tego, byśmy „byli dobrzy jak chleb” – jak mawiał św. Brat Albert. Jednocześnie *znak chleba* odsłania jeszcze inny aspekt, bardzo ważny dla nas, kapłanów. Podobnie jak w czasie Ostatniej Wieczerzy Jezus wziął w swoje ręce chleb, aby nakarmić nim uczniów, tak również dzisiaj bierze pod swoją odpowiedzialność każdego z nas. Jesteśmy chlebem w rękach Mistrza. To największa gwarancja bezpieczeństwa i akceptacji jaką możemy otrzymać na tej ziemi. Nikt i nic nie może nas wyrwać z Jego rąk: „Ja daję im życie wieczne. Nie zginą (...) na wieki i nikt nie wyrwie ich z mojej ręki” (J 10,28).

Drodzy Współbracia, warto byśmy intensywnie patrzyli na dłonie Chrystusa i uzmysłowali sobie, że cokolwiek by się z nami działo w osobistym życiu, w codzienności parafialnej, czy też

podczas pełnienia jakiegokolwiek innej posługi, Jego ręce – kochające i silne – są dla nas zawsze bezpieczną przystanią. Jedyne my sami możemy z nich wypaść przez grzech, niewierność, egoizm i pychę. Zawsze jednak istnieje droga powrotu. Dłonie Jezusa są otwarte w nieustannej gotowości na to, żeby nas objąć gestem miłosierdzia.

Nasze osobiste spotkania z Jezusem, który nigdy nie nuży się okazywaniem miłości, szacunku i zaufania, powinno w naszych sercach rodzić wdzięczność. Wskazywał na to św. Jan Paweł II, zwracając się do nas: „W każdej Mszy świętej wspominamy i na nowo budzi się w nas to pierwotne uczucie, jakie Jezus wyraził w akcie łamania chleba: *dziękczynienie*. Jest ono postawą, która zawiera się w słowie «Eucharystia». W tym wyrażeniu odwołującym się do wdzięczności zlewają się wszystkie nurty biblijnej duchowości uwielbienia, jakie budzi się w tym, kto dostrzega *mirabilia Dei*. Bóg nas kocha, w swojej Opatrzności nas uprzedza, towarzyszy nam, podejmując nieustannie zbawcze działania” (Św. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek AD. 2005, 2*).

Jezusowi zawsze należy się dziękczynienie i uwielbienie. On jest stały i niezmienny w łaskawości i w obdarowywaniu nas sobą. To z *Jego pełni* wciąż otrzymujemy „łaskę po łasce” (por. J 1,16). Nawet jeśli przychodzą na nas zmienne, trudne i nieprzewidziane okoliczności, On jest zawsze „dawcą nadziei” (por. Rz 15,13) i zaprasza nas, byśmy „w każdym położeniu dziękowali” (por. 1 Tes 5,18). Dostrzegając to św. Jan Paweł II dodaje: „[My, kapłani] mamy swoje krzyże i oczywiście nie tylko my je mamy, ale dary, jakie otrzymaliśmy, są tak wielkie, że nie możemy nie śpiewać z głębi serca naszego *Magnificat*” (Św. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek AD. 2005, 2*).

Podczas sprawowania Eucharystii bierzemy do ręki chleb, pochylamy się i wypowiadamy słowa błogosławieństwa. Naśladujemy w tym Jezusa. Grecki czasownik *eulogeo* – *błogosławić*, składa się z dwóch słów: przysłówka *eu* – *dobrze* oraz czasownika *lego* – *mówić*. Pierwsze, co czyni Pan, to «mówi dobrze». Możemy się zastanawiać o kim i do kogo Jezus *dobrze mówił*? Wydaje się, że *mówił dobrze* o nas do Ojca. On przecież „nie przyszedł na świat po to, żeby świat potępić, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony” (J 3,17). Chleb w rękach Jezusa Chrystusa, będący znakiem Jego życia wydanego za nas, w najlepszy sposób odsłania treść wypowiedzianego przez Niego błogosławieństwa: „Przyszedłem po to, aby mieli życie i mieli je w obfitości” (por. J 10,10).

W tym kontekście warto pomyśleć o tym, jakie uczucia i pragnienia towarzyszą nam, kapłanom, gdy podczas konsekracji przywołujemy błogosławieństwo Jezusa nad nami i nad chlebem. Czy wtedy tak jak Chrystus *mówimy dobrze* Ojcu o naszych siostrach i braciach, wśród których pełnimy służebną posługę? Czy *mówimy dobrze* o Kościele, Ojcu świętym, swoim biskupie, parafianach, rodzinach, dzieciach, ludziach młodych, współbraciach kapłanach? Czy *mówimy dobrze* Ojcu w niebie o chorych, ubogich, wykluczonych, o dzieciach nienarodzonych, ale też o tych, których grzech sprowadził na manowce, a którzy z racji Chrztu świętego też należą do naszych parafii? W końcu, czy *mówimy dobrze* o tych, którzy nie należą do Jezusa, a może nawet nas prześladowają? Czy wypowiadając nad chlebem błogosławieństwo jesteśmy rzeczywiście gotowi razem z Jezusem wydać ze względu na ich zbawienie całe swoje życie?

„Łamał i rozdawał swoim uczniom”

W naszej wędrówce do wnętrza tajemnicy Wieczernika dochodzimy do momentu, gdy Jezus „wziął w swoje ręce chleb, połamał go i rozdawał uczniom” (por. Mk 14,22). Znak łamanego chleba powtarzamy w czasie każdej Eucharystii przed Komunią Świętą. To jest bardzo ważne, byśmy jako kapłani czynili ten gest z uwagą i czcią. W nim bowiem zawiera się treść misji Chrystusa w świecie, a także naszego posługiwania. Łamanie chleba jest wyrazem gotowości do bycia zaczynem jedności, przez rezygnację ze swoich własnych ambicji, przekonań, przywilejów i pragnień.

Owo łamanie nas, kapłanów, związane jest przede wszystkim z odkrywaniem przez nas prawdziwych intencji, które towarzyszą naszym słowom, czynom i postawom. Ostatecznym kryterium dla naszych motywacji na zawsze pozostanie Jezus Chrystus. W Niedzielę Męki Pańskiej z przejęciem słuchamy słów

św. Pawła z Listu do Filipian: „Jezus Chrystus istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi” (Flp 2,6-7).

Klarowność naszych zamiarów polega na czynieniu wszystkich rzeczy w duchu Chrystusa – Sługi. Brak czystości polega na wykorzystaniu dzieł apostoelskich do naszych własnych interesów albo korzyści osobistych. Co więcej, nie mamy szczerych intencji, gdy realizujemy kapłaństwo po to, żeby być zauważonym przez innych, albo gdy kieruje nami chęć współzawodnictwa. Przykładowo, podejmujemy działalność na rzecz ubogich lub wykluczonych, ponieważ to jest „medialne”, a jednocześnie wyrażamy krytykę wobec czyniących podobnie tylko dlatego, że wypadają korzystniej od nas lub uzyskują większe uznanie czy rozgłos. Bywa też, że nie angażujemy się zbytnio w posługę duszpasterską, ponieważ nie spełnia ona naszych aspiracji i nie przynosi korzyści na miarę naszych oczekiwań.

Na tym kolejnym etapie kształtowania kapłaństwa na sposób eucharystyczny, każdy z nas musi doświadczyć „bycia łamanym”. „Bycie łamanym” rozumiemy jako zmianę mentalności oraz życie w procesie nieustannego oczyszczania się i nawracania. Bez tego nie jesteśmy w stanie składać duchowych ofiar „przyjemnych Bogu”. Św. Paweł odnosząc się do tego aspektu życia chrześcijańskiego korzysta z innego obrazu – przaśnego chleba: „Wyrzucicie więc stary kwas, abyście się stali nowym ciastem, jako że przaśni jesteście. Chrystus bowiem został złożony w ofierze jako nasza Pascha” (1 Kor 5,7).

W tym kontekście św. Paweł wspomina także o zgorszeniach w Kościele, jakich nie widział nawet wśród pogan. W obliczu zawstydzających czynów, których dopuścili się niektórzy Koryntianie, zachęca do ascezy ze względu na Ewangelię: „Wszystko zaś czynię dla Ewangelii, by mieć w niej swój udział. (...) Każdy, kto staje do zapasów, wszystkiego sobie odmawia; oni, aby zdobyć przemijającą nagrodę, my zaś – nieprzemijającą. Ja przeto (...) poskrwiam moje ciało i biorę je w niewolę, abym innym głosząc naukę, sam przypadkiem nie został uznany za niezdatnego” (por. 1 Kor 9,23-27).

Drodzy Współbracia, wszyscy musimy być przełamywani przez Jezusa. Jest to konieczne do tego, żebyśmy nie unosili się pychą, ale pokornie i w prawdzie uznali także swoją osobistą obłudę i grzech oraz brak reakcji, a przynajmniej milczące przyzwolenie, wobec krzywd zadawanych innym ludziom. Podczas liturgii, którą celebруем każdego dnia, mamy stawać się tym *przaśnym chlebem*, bez kwasu obłudy, który przemienia się w hostię czystą, świętą i miłą Bogu. Jezus pragnie, byśmy wychodząc ze *szkoły Wieczernika* rozdawali Jego samego, bez domieszek, bez zanieczyszczeń. Świat jest spragniony prawdziwego i dobrego Jezusa.

„Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy, to jest Ciało moje za Was wydane”

Jeśli pozwalamy Jezusowi, by kształtował nas w *szkole eucharystycznej* to nosimy w sobie też pragnienie, by słowa konsekracji stawały się naszą osobistą „formułą życia”. Dobrze wyrażają to słowa z Pierwszego Listu św. Jana Apostoła: „Po tym poznaliśmy miłość, że On oddał za nas życie swoje. My także winniśmy oddać życie za braci” (1 J 3,16).

Św. Jan w tym krótkim wyznaniu zawarł całą logikę życia eucharystycznego i kapłańskiego. Pierwsze zdanie mówi o tym, czego sami doświadczamy i otrzymujemy, gdy na ołtarzu składamy Ofiarę Pańską. Otrzymujemy dar miłości Chrystusa oraz życie z Jego życia. To wydarzenie zaprasza nas z kolei do naśladowania Pana niejako „po drugiej stronie ołtarza”, gdy po Mszy świętej wyruszamy w stronę człowieka: „Do tego bowiem jesteście powołani. Chrystus przecież również cierpiał za was i zostawił wam wzór, abyście szli za Nim Jego śladami” (1 P 1,21).

Charakter naszej kapłańskiej misji, oprócz „bycia łamanym”, określają również słowa Jezusa: „Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy”. Przez zanurzenie chrzcielne, a później przez powołanie i święcenia kapłańskie, przestaliśmy należeć do siebie: „W życiu i śmierci należymy do Pana” (Rz 14,8).

Odkrywając nieustannie znaczenie tych słów, czytając je w kluczu eucharystycznym, poznajemy pierwszą zasadę wzrostu, która jest całkowicie antyekonomiczna: im większa hojność w miłości, im bardziej zatracamy się w dawaniu siebie, tym więcej mamy w sobie życia. Dobrym komentarzem dla tej zasady są słowa papieża Franciszka: „Dzielenie się dobrem sprawia, że ono się

umacnia i rozwija. Dlatego jeśli ktoś pragnie żyć z godnością oraz w całej pełni, nie ma innej drogi, jak uznanie drugiego człowieka i szukanie jego dobra. (...) «Życie umacnia się, gdy jest przekazywane, a słabnie w izolacji i pośród wygod. Istotnie, najbardziej korzystają z możliwości życia ci, którzy rezygnują z wygodnego poczucia bezpieczeństwa i podejmują z pasją misję głoszenia życia innym» (Franciszek, *Evangelii gaudium*, 9-10).

Jezus mówiąc o posłudze pasterskiej korzystał z symbolu dobrego i złego pasterza. Zły pasterz traktuje swoje owce przedmiotowo, wykorzystując je do robienia własnych interesów. Tymczasem dobry pasterz żyje dla owiec i ze względu na nie, zatracając się w poszukiwaniu dla nich właściwej przestrzeni życia i rozwoju. To właśnie różni między sobą dobrego i złego pasterza – kapłana. Dobry kapłan daje siebie do dyspozycji wszystkim, nie faworyzując żadnego człowieka i bez tworzenia klik pochlebców. Taki sposób bycia jest możliwy tylko pod warunkiem utożsamienia się ze słowami Jezusa: „Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy”.

Drodzy Współbracia, nasze powołanie jest wielkim darem i tajemnicą, ale też wyzwaniem i zadaniem. Jak podczas Mszy świętej chleb zostaje przemieniony mocą Ducha Świętego w Ciało Pańskie, a wino w Krew Pańską, tak samo powinna się dokonywać przemiana zgromadzenia eucharystycznego w prawdziwe Ciało Chrystusa. Musimy pamiętać, że pierwszymi osobami, których powinna przemieniać Eucharystia, są kapłani. Ta hierarchia nie wypływa ze źle pojętego klerykalizmu, ale z racji bliskości kapłana i składanej Ofiary. Wieczernik ukazuje nam bardzo wyraźnie, że stoimy w pierwszym szeregu tych, którzy muszą być obmyci przez Chrystusa i odmienieni przez Jego miłość. Trzeba jednak mocno podkreślić, że ta przemiana musi być dziełem Ducha, a nie owocem pomysłowości kapłana, a tym bardziej wynikiem zastosowania demokratycznych reguł i przeprowadzenia serii głosowań w zgromadzeniu. Mówił o tym papież Franciszek w grudniu 2020 roku: „Musimy przestać myśleć o reformie Kościoła jako o łataniu starego ubioru (...). Nie chodzi o «załatanie szaty», ponieważ Kościół jest nie tylko «szatą» Chrystusa, ale jest Jego Ciałem, które obejmuje całą historię (por. 1 Kor 12,27). Nie jesteśmy powołani do zmieniania czy reformy Ciała Chrystusa – «Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki» (Hbr 13,8) – ale jesteśmy powołani, aby przyoblec to samo Ciało nową szatą, aby wyraźnie okazało się, że otrzymana łaska nie pochodzi od nas, ale od Boga (...)» (Franciszek, *Przemówienie do Kurii rzymskiej z okazji życzeń bożonarodzeniowych 2020 roku*, 8).

Bóg pragnie, abyśmy poprzez nawrócenie i pracę zaangażowali się w proces budowania Ciała Chrystusowego. Tym, co ma nas zbliżać i łączyć, jest jedna wiara. Jako kapłani mamy pełnić posługę jednania. Eucharystyczny kształt naszego życia wzywa nas do wielkiej troski i zaangażowania na rzecz pojednania we wszelkich możliwych przejawach życia kościelnego oraz społecznego. Tymczasem wydaje się, że niejednokrotnie sami wzbudzamy podziały. Nierzadko sposób, w jaki podchodzimy do celebrowania Eucharystii, a w konsekwencji rozdźwięk między liturgią i życiem, staje się zaprzeczeniem jej istoty oraz przyczyną konfliktów oraz zgorszenia. Powstają między nami spory i rozłamy, które z kolei wywołują mocne retorsje. Nie chodzi o kwestię różnorodności w Kościele, ale o wykluczanie jednych przez drugich, o okopywanie się w przeciwstawnych obozach tradycji liturgicznych, a nawet o grzeszne czy niezgodne z doktryną i Tradycją Kościoła działania, których kryterium są jedynie osobiste racje i upodobania. Pan Jezus pragnie w Kościele różnorodności, ale – jak mówił papież Benedykt XVI – ona ma się stawać „symfonią darów”.

„To czyńcie na Moją pamiątkę”

Drodzy Współbracia Kapłani, słowa konsekracji eucharystycznej kończy wezwanie Chrystusa, aby Kościół do końca dziejów gromadził się na Pamiątce Pana. Nie chodzi tu jedynie o wspomnianie minionych wydarzeń, ale o uobecnianie w naszym „tu i teraz” Ofiary Krzyża, która przywraca Ciału Chrystusa właściwy rytm serca oraz o odzyskiwanie właściwego spojrzenia na toczącą się historię, dzięki światłu płynącemu od Zmartwychwstałego. Celebrowanie Eucharystii staje się dzięki temu najbardziej intensywnym działaniem ewangelizacyjnym skierowanym *ad intra* Kościoła oraz *ad extra*:

„W rzeczy samej centrum [ewangelizacji] i jego istota jest zawsze ta sama: Bóg, który objawił swoją ogromną miłość w Chrystusie umarłym i zmartwychwstałym. On czyni swoich wiernych zawsze nowymi. Chociażby byli w podeszłym wieku, «odzyskują siły, otrzymują skrzydła jak orły; biegną bez zmęczenia, bez znużenia idą» (Iz 40,31). Chrystus jest «odwieczną Dobrą Nowiną» (Ap 14,6) i jest «wczoraj i dziś, ten sam także na wieki» (Hbr 13,8), ale Jego bogactwo i piękno są niewyczerpane. On jest zawsze młody i jest zawsze źródłem nowości» (Franciszek, *Evangelii gaudium*, 11).

„Pamiętać” w znaczeniu biernym, to pozwolić Jezusowi, by nas kształtował, godzić się na to, by każdego dnia brał nas w swoje ręce i przemieniał na obraz swojego kapłańskiego serca. Do takiej szkoły wprowadzają nas słowa konsekracji eucharystycznej. Chodzi o to, byśmy w rękach Jezusa stawali się „żywą ofiarą, przyjemną Bogu” i byśmy pozwalali Mu czynić z nas i z naszego życia ołtarz, na którym On każdego dnia będzie mógł ofiarować swoją miłość światu.

Posłani w pokoju Chrystusa

Celebrując Eucharystię uświadamiamy sobie, że ona nie zamyka się w przestrzeni sakralnej, ani w rycie sakramentalnym. Jest jeszcze drugi akt tego zbawczego wydarzenia, który obejmuje nasz codzienny świat relacji, wyborów, zajęć, zmagania i cierpienia. Papież Franciszek na zakończenie katechez o tajemnicy Mszy świętej powiedział: „Poprzez Eucharystię Pan Jezus wchodzi w nas, w nasze serce i w nasze ciało, abyśmy «przestrzegali w życiu zobowiązań płynących z sakramentu, który przyjęliśmy z wiarą» (por. Mszał rzymski, *Kolekta Poniedziałku w Oktawie Wielkanocy*). Zatem od celebracji do życia, ze świadomością, że Msza święta znajduje dopełnienie w konkretnych decyzjach tych, którzy bezpośrednio zanurzają się w misteriach Chrystusa. Nie powinniśmy zapominać, że sprawujemy Eucharystię, by nauczyć się stawać *eucharystycznymi mężczyznami i kobietami*. Co to oznacza? Znaczący pozwolić, by Chrystus działał w naszych uczynkach: żeby Jego myśli były naszymi myślami, Jego uczucia naszymi uczuciami, Jego wybory naszymi wyborami” (Franciszek, *Katecheza podczas audiencji generalnej, 4 kwietnia 2018 roku*).

Wychodząc z Eucharystii jesteśmy w najgłębszej komunii z Chrystusem oraz z naszymi siostrami i braćmi. Jesteśmy też posłani, by nieść pokój światu. Warto jednak byśmy pamiętali, że *pokój Pański* nie jest darem, na który inni muszą sobie zasłużyć przez dobre życie, albo mogą go nabyć od nas za pomocą dostępnych im środków. Pokoju nie gwarantuje wyrównanie rachunków, ale wielkoduszność. Pokój Chrystusa jest znakiem wiernej miłości Boga, który – co wielokrotnie powtarza papież Franciszek – „nigdy nie męczy się przebaczeniem”. Pokój, który niesiemy w sobie po Mszy świętej, jest owocem naszego „przejścia” przez ręce Jezusa, przyjęcia logiki *życia ofiarowanego*, wyrazem gotowości do *bycia wydany*. Jest domeną ludzi błogosławionych, którzy naśladują Jezusa w *dobrym mówieniu* Ojcu o braciach i siostrach. Jest darem Ducha dla jednania ludzi, aby świat coraz bardziej przypominał dom Ojca, a nie salę piekielnych tortur.

Wartość, jaką dla świata ma dar pokoju Chrystusa, uwydatniła się z całą mocą w ostatnich wydarzeniach za naszą wschodnią granicą. Porusza nas ogrom zniszczeń wojennych i cierpienie niewinnych ludzi. Uzmysławiamy sobie, do jak wielkiego okrucieństwa może doprowadzić niepamięć o tym, że „istnieje pewna «architektura» pokoju, w której uczestniczą różne instytucje społeczne, i istnieje «rzemiosło» pokoju, które angażuje każdego z nas osobiście” (Franciszek, *Fratelli tutti*, 231). Jednocześnie pośrodku dramatycznych okoliczności zobaczyliśmy wielkie serca Polaków i Polek, którzy inspirowani miłością Chrystusa otworzyli na oścież swoje ramiona dla uciekających przed pożogą wojenną.

„Dziękujemy Bogu zawsze, ilekroć wspominamy Was w modlitwach” (Flm 4)

Na zakończenie tego listu wyrażamy Wam, Drodzy Współbracia w Chrystusowym Kapłaństwie, naszą wdzięczność za wierne pełnienie posługi w Kościele. Ostatnie 2 lata były naznaczone pandemią oraz wojną na Wschodzie. Dziękujemy za wasze trwanie we wspólnotach wiary, pomimo wielu ograniczeń i przeciwności. Za niestrudzone sprawowanie sakramentów, głoszenie Ewangelii,

posługę wśród chorych i samotnych, obecność w szpitalach, przytuliskach, domach pomocy społecznej i w więzieniach. Dziękujemy za wszelkie zaangażowanie na polu formacji chrześcijańskiej, niezależnie od tego czy mogła się ona odbywać w salach katechetycznych, domach parafialnych, czy też w formie zdalnej. Dziękujemy też tym wszystkim, którzy niosą na sobie odpowiedzialność za dzieła charytatywne, a zwłaszcza za organizowanie opieki dla chorych i uchodźców. Dziękujemy za serdeczne przyjęcie do wspólnot oraz do domów parafialnych i zakonnych tych wszystkich, którzy w obliczu działań zbrojnych musieli opuścić swoją Ojczyznę.

Wszyscy dostrzegamy, że w świecie trwa walka o człowieka, o jego duszę. Żyjemy w czasach, gdy coraz trudniej jest dostrzec prawdziwe oblicze Boga. Jest ono zdeformowane w przekazie społecznym, mocno zideologizowanym, który nierzadko służy za narzędzie do robienia interesów przez różne jednostki i korporacje. Ale piękno oblicza Boga zniekształcają też nasze grzechy i nie-dojrzałość w wierze. Wobec zawstydzających faktów, które teraz ujawniają się z całą mocą, musimy wejść na drogę współczucia wobec osób pokrzywdzonych, nakłonić sprawców tych czynów do zadośćuczynienia za wyrządzone krzywdy, a jako Kościół podjąć pokutę i nawracać się. Eucharystia może być dla nas źródłem mocy i nadziei oraz kształtować nas na miarę Jezusa Chrystusa.

Waszą kapłańską posługę w Kościele i świecie zawierzamy opiece Maryi, którą św. Jan Paweł II określał pięknym mianem „Niewiasty Eucharystii”. Tak pisał o Niej: „Któż bardziej niż Maryja może nam pomóc rozmiłować się w wielkości tajemnicy eucharystycznej? Nikt lepiej niż Ona nie może nauczyć nas żarliwości, z jaką powinny być sprawowane święte Misteria i z jaką powinniśmy przebywać z Jej Synem ukrytym pod eucharystycznymi postaciami” (Św. Jan Paweł II, *List do kapłanów na Wielki Czwartek AD. 2005*, 8).

Niech Maryja, Matka Kapłanów, oręduje za Wami, a szczególnie za tymi, którzy niosą krzyż cierpienia, tkwią w nocy zwątpienia, albo zmagają się z osobistymi kryzysami. Prosimy, niech każdy z Was zabierze do swojego kapłańskiego serca słowa Jezusa wypowiedziane w godzinie Krzyża: „Oto Matka twoja” (J 19,27) oraz Jej słowa z Kany Galilejskiej: „Zróbcie wszystko, co Jezus wam powie!” (J 2,5).

Przywołując wstawiennictwa Maryi – Matki kapłanów, błogosławimy Wam z całego serca, w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego.

Podpisali: *Pasterze Kościoła w Polsce zgromadzeni na 391. Zebraniu Plenarnym KEP w Warszawie, w dniu 14 marca 2022 r.*

Ja jestem drogą, prawdą i życiem (J 14, 6)

List pasterski Episkopatu Polski z okazji XII Tygodnia Wychowania (7.06.2022)

Drodzy Bracia i Siostry,

Już od dwunastu lat w pierwszą niedzielę września kierujemy do Was słowo związane z Tygodniem Wychowania. W dzisiejszej Ewangelii Jezus przypomina swoim słuchaczom: „Nikt z was, kto nie wyrzeka się wszystkiego, co posiada, nie może być moim uczniem” (Łk 14, 33). Te słowa Chrystusa uczą nas, że dojrzała decyzja pójścia za Jezusem wymaga konkretnych odniesień do naszego całego życia, w tym także do dzieła wychowania. Musimy więc pytać siebie nieustannie, w jaki sposób my, jako wychowawcy, rodzice, dziadkowie, nauczyciele, uwzględniamy w naszych relacjach z wychowanymi to, że jesteśmy uczniami Chrystusa?

Myślą przewodnią XII Tygodnia Wychowania, który rozpocznie się w naszej Ojczyźnie w przyszłą niedzielę, stanowiąc będą słowa Jezusa zaczerpnięte z Ewangelii św. Jana: „Ja jestem drogą, prawdą i życiem” (J 14, 6). Towarzyszyć nam będzie również postać św. abpa Józefa Bilczewskiego, którego setną rocznicę śmierci będziemy przeżywać w tym roku szkolnym. Urodził się on 26 kwietnia 1860 r. w Wilamowicach, na terenie dzisiejszej diecezji bielsko-żywieckiej, a zmarł 20 marca 1923 r. we Lwowie. Był rektorem Uniwersytetu Lwowskiego i w latach 1900-1923 arcybiskupem metropoli- tą lwowskim. Św. Józef Bilczewski w swej działalności i nauczaniu wiele miejsca poświęcił sprawie

chrześcijańskiego wychowania dzieci, młodzieży i dorosłych. Świadectwem tego są treści wychowawcze zawarte w jego pasterskich listach, które pisał w kaplicy przed Najświętszym Sakramentem.

1. Konieczność perspektywy wiary w wychowaniu

Św. abp Józef Bilczewski w jednym ze swoich listów napisał: „Istnienie i zadanie człowieka nie kończy się na tym świecie. (...) Dzięki Bogu, że nie, bo gdyby doczesność była nam ostatecznym kresem, to życie nasze, życie ludzkości byłoby najstraszniejszą zagadką” (Św. abp Józef Bilczewski, *O Kościele Chrystusowym*. List Pasterski do duchowieństwa i wiernych). Życie człowieka nie ogranicza się do doczesności, dlatego chrześcijański wychowawca patrzy na swoje zadania z perspektywy wiary, która sięga poza horyzont tego świata. Dla arcybiskupa Bilczewskiego Kościół jest „szkołą dla nieba”, która w swym programie wychowawczym uwzględnia ostateczny cel istnienia. Takie spojrzenie ratuje przed pesymizmem sianym przez tych, „według których nie warto żyć”, gdyż „życie, według nich jest złem i tylko złem”, i tworzy je tylko „bezcelowe ciągłe cierpienie i straszna nuda” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Wiara i zaufanie Bogu wnosi natomiast w pracę wychowawczą optymizm i nadzieję. Życie ma sens. Gwarantem tego sensu jest Bóg, który pomimo obecnego w świecie zła i cierpienia zapewnia nas, że to do Niego należy ostatecznie słowo. Sens ma również wychowywanie, także wtedy, kiedy w życiu wychowanków nie widać jeszcze owoców podejmowanych wysiłków. Trzeba oczywiście czynić wszystko, co w naszej ludzkiej mocy, korzystać z dostępnych metod i środków wychowawczych, ale trzeba też pamiętać o modlitwie i powierzeniu wychowanków Bogu, który „mocą działającą w nas może uczynić nieskończenie więcej, niż prosimy czy rozumiemy” (Ef 3,20).

2. Decyzje zawsze z Jezusem – Droga

Uwzględnienie w życiu perspektywy wiary ma też wpływ na podejmowanie przez nas życiowych decyzji. Człowiek, który z wiarą patrzy na życie, w planowaniu swojej przyszłości radzi się zawsze Jezusa, który jest jedyną pewną i bezpieczną Droga. Dokonując w ten sposób mądrych wyborów dobrze i kompetentnie będzie wypełniał swe obowiązki. Będzie czynił wszystko z oddaniem i z miłością. Powiemy wtedy o kimś takim, że jest to lekarz, nauczyciel, ksiądz, urzędnik z „powołania”. Ten ktoś odnalazł swoje miejsce w życiu i dobrze wykorzystuje swoje predyspozycje oraz talenty w służbie Bogu i dla dobra bliźnich.

Św. abp Józef Bilczewski wychodząc z założenia, że ludzie najlepiej spełniają to, do czego lgnie ich serce, widzi w rozeznawaniu życiowej drogi z Bogiem jeden z najważniejszych elementów formacji własnej: „Strach ogarnia mię na myśl – pisze św. Józef Bilczewski – że całe życie człowieka zależy od dwóch, trzech czy czterech *tak* i od tyluż *nie*, wypowiedzianych między dziesiątym a trzydziestym rokiem życia lub nawet wcześniej”. Pochopne decyzje, podejmowane bez głębszego namysłu, wynikające z towarzyszącej im płytkiej motywacji mogą wyrzucić negatywne skutki na całe dalsze życie. Stąd konieczność nieustannego zadawania sobie pytania, czego oczekuje od nas w danej chwili Bóg: „Przede wszystkim mamy zawsze pamiętać o tym, że życie nie jest igraszką losu i nie wedle ślepego układu się trafia. Miłość Boża nas stworzyła, ona też obmyśliła stan, czyli drogę, na której najbezpieczniej i najpożyteczniej możemy spełnić obowiązki na ziemi i zdążyć do nieba”. (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Życiowe decyzje powinny być zawsze poprzedzone modlitwą i rozeznaniem woli Bożej. Trzeba pamiętać, że poczucie szczęścia i satysfakcja w życiu nie są celem procesu rozeznawania, ale pojawiają się jako „skutek uboczny” dobrych decyzji.

3. Przemieniające spotkanie z Jezusem – Życiem

Arcybiskupowi Józefowi Bilczewskiemu przyszło kierować archidiecezją lwowską w czasie, gdy Polska po 123 latach zaborów odzyskiwała na nowo utraconą wolność. W listopadzie 1918 roku skończył pisać obszerny list, a właściwie traktat pedagogiczny poświęcony kształtowaniu charakteru, który opublikował jako List pasterski skierowany do uczniów szkół średnich. Bardzo ciekawie zwraca w nim uwagę, że choć na przestrzeni wieków pojawiało się wielu bardzo szlachetnych ludzi, to nikt z nich nie był w stanie urzeczywistnić w swym życiu ideału doskonałego człowieka. Przywołuje przykład Cyncerona, który stwierdził, że filozofowie opisali wprawdzie, jakie cechy powinien mieć „idealny mędrzec”, jeśli w ogóle się kiedyś pojawi, ale on, Cynceron, żadnego takiego człowieka jeszcze nie spotkał. Natomiast abp Bilczewski ukazuje Osobę, która stanowi ucieleśnienie tego ideału. Jest nią Jezus Chrystus. Jezus pogodził w sobie w harmonijny sposób to, co może wydawać się nie do pogodzenia: „Jest w Nim prawda bez zarozumiałości, skromność bez afektacji, stałość bez uporu, miękkość bez pobłażliwości, powaga bez wyniosłości, życzliwość bez słabości, umartwienie bez wyszukanej ostrości, pokora razem z godnością, prostota razem z dostojnością, największa ruchliwość obok najgłębszego spokoju, modlitwa, ale i praca, nienawiść do złego, ale współczucie dla złych (...) ukochanie samotności, ale też oddanie się życiu towarzyskiemu, o ile tego wymagało Jego posłannictwo. (...) Chrystus w codziennym obcowaniu z ludźmi był przystępny, pełen szczerości i najwyższej delikatności. (...) Nigdy więcej majestat nie był tak słodki, jak u Jezusa, a dobroć równie majestatyczna” (Św. abp Józef Bilczewski, *Charakter. List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich*).

Prosimy wszystkich Rodziców, Duszpasterzy i Katechetów, by odczytali te słowa jako zachętę do włączenia się w dzieło ewangelizacji, której celem jest budowanie zażyłej więzi z Jezusem. Zróbmy wszystko, by przygotowanie do sakramentów świętych, zwłaszcza sakramentu bierzmowania we wszystkich polskich parafiach miało charakter ewangelizacyjny. Zatrószmy się o rozwój wspólnot ewangelizacyjnych. Doświadczenie głębokich więzi we wspólnocie, pośrodku której jest Chrystus, otwiera serca i stanowi najtrwalszy motyw trwania w przyjaźni z Bogiem.

Drodzy Bracia i Siostry, każde spotkanie z Jezusem to nie tylko okazja, aby kontemplować Jego Osobę, ale też źródło siły do zmiany życia. Mówią o tym historie ludzi, którzy tego doświadczyli i byli w stanie rozpocząć wszystko od nowa niezależnie od okoliczności życiowych i obciążeń z przeszłości. Wymownym znakiem wobec świata jest sprawowanie przez papieża Franciszka Mszy Wieczery Pańskiej w zakładach karnych. Odwiedzając w czasie Świątowych Dni Młodości w Panamie Ośrodek Karny dla Nieletnich papież Franciszek powiedział: „Jezus przełamuje logikę, która oddziela, wyklucza, izoluje i fałszywie dzieli między *dobrymi* a *złymi*. Papież dodał, że „Pan Jezus czyni to stwarzając więzi”.

4. Ku lepszemu poznaniu Jezusa – Prawdy

W jednym ze swoich listów pasterskich abp Bilczewski zwracając uwagę na dobrodziejstwa płynące z korzystania przez jego diecezjan z usług towarzystw ubezpieczeniowych, przypomina, że trzeba również pamiętać o asekuracji swej duszy na szczęśliwe życie wieczne. Polisa ubezpieczeniowa musi być odnawiana co roku, w przeciwnym razie straci ważność. Tak samo stale trzeba dbać o rozwój wiary, aby być ubezpieczonym „od ognia wiecznego i na szczęśliwe życie wieczne” (Św. Abp Józef Bilczewski, *Sumienie. List pasterski w latach wojny 1914-1915*).

Dzisiaj coraz wyraźniej widać konieczność szeroko rozumianej troski o formację stałą dorosłych, w tym o poziom wiedzy religijnej. Abp Józef Bilczewski z właściwą sobie przenikliwością pisał: „Nie wystarcza wyuczenie się na pamięć kilku formułek katechizmu czy dogmatyki i etyki. Nic bardziej religii nie szkodzi jak powierzchowna jej znajomość. (...) Choćbyście i najpilniej się uczyli, to ta szczypta wiedzy religijnej, której nabędziecie w szkole, nie może wam starczyć na całe życie” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do

uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Jako rektor Uniwersytetu Lwowskiego św. Józef Bilczewski wzywał swych studentów, by rozwijali wiedzę religijną poprzez lekturę książek czy słuchanie kazań tak, by zharmonizować znajomość prawd wiary i ich głębokich uzasadnień ze zdobytym wykształceniem (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich). Niech każdy z nas postawi sobie pytanie o poziom swojej wiedzy religijnej. Zasada dotycząca ludzkich relacji, w myśl której, jeśli się kogoś kocha, zmierza się do tego, aby go jak najlepiej poznać, obowiązuje także w naszej relacji z Bogiem. Dziś bez przeszkód można dotrzeć do dobrej literatury religijnej w postaci książek i czasopism, działają katolickie rozgłośnie radiowe, dostępne są programy telewizyjne redakcji katolickich. Niewyczerpanym źródłem dobrych treści pogłębiających wiarę jest również internet. Starajmy się korzystać z tych wszystkich możliwości. Szczególnie cenne są organizowane w parafiach spotkania w ramach katechezy dorosłych.

Drodzy Bracia i Siostry,

Zapraszamy Was wszystkich do włączenia się w przeżywanie XII Tygodnia Wychowania w Polsce. Słowa tej zachęty kierujemy do Rodziców, Nauczycieli i Wychowawców, Duszpasterzy i Katechetów, Przedstawicieli środków społecznego przekazu, Parlamentarzystów i Samorządowców odpowiedzialnych za realizację procesu wychowawczego i kształt szkoły w naszej Ojczyźnie.

Niech we wszystkim, co czynimy, towarzyszy nam przesłanie św. abpa Józefa Bilczewskiego: „Panu Bogu dajmy zawsze pierwsze miejsce w naszej myśli i sercu! Nie traćmy Go nigdy z oczu! Niech będzie tą gwiazdą, wedle której mamy się orientować w każdym życia przypadku” (Św. abp Józef Bilczewski, *Młodości! Ty nad poziomy wylatuj!* List Pasterski do uczniów szkół średnich i seminariów nauczycielskich).

Jakże ważne jest to, byśmy kształtowali serca własne i bliźnich w oparciu o Ewangelię. Tak uformowane serca będą mężne i zdolne do konfrontacji z trudną sytuacją, w jakiej przychodzi nam żyć. Będą też otwarte na drugiego człowieka, co jest tak istotne zwłaszcza dziś, kiedy tak wiele naszych Sióstr i Braci z Ukrainy uciekając przed wojną przybyło do naszego kraju. Przyjmujemy ich z miłością. Niech nigdy nam nie zabraknie tej miłości i potrzeby bliskości z tymi, którzy nas potrzebują. To jest sprawdzian naszej wiary i owoc wychowania w szkole Chrystusa, który jest Drogą, Prawdą i Życiem.

Na rozpoczynający się wkrótce XII Tydzień Wychowania przyjmijcie Boże błogosławieństwo i zapewnienie o modlitwie w intencji wszystkich polskich Wychowawców oraz tych, wobec których podejmują oni swą posługę.

Podpisali: *Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 392. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski,
Zakopane, 6-7 czerwca 2022 r.*

List przeznaczony do wykorzystania duszpasterskiego w niedzielę, 4 września 2022 r.

Blask prawdy

List pasterski Episkopatu Polski zapowiadający ogólnopolskie obchody XXII Dnia Papieskiego (7.06.2022)

Umiłowani w Chrystusie Panu Siostry i Bracia!

Dziesięciu trędowatych, którzy spotkali Jezusa na pograniczu Samarii i Galilei doświadczyło cudu uzdrowienia tylko z uwagi na posłuszeństwo słowom Jezusa (por. Łk 17,14). Podobnie było w przypadku Syryjczyka Naamana, który realizując nakaz proroka Elizeusza siedmiokrotnie zanurzył się w rzece Jordan (por. 2 Krl, 5,14). W ten sposób Pan Bóg w swoim Słowie ukazuje istotę aktu wiary, która wyraża się nie tylko w intelektualnej znajomości prawdy objawionej, ale przede

wszystkim w dokonywaniu w jej świetle codziennych wyborów. *Wiara [bowiem] to decyzja, która prowadzi do (...) zaufania i zawierzenia Chrystusowi i pozwala nam żyć tak, jak On żył* (VS, 88).

Przeżywając już za tydzień, w niedzielę 16 października, XXII Dzień Papieski, pod hasłem *Blask prawdy*, chcemy wrócić do orędzia, które św. Jan Paweł II zawarł w *Veritatis splendor*. Celem encykliki, której polskie tłumaczenie tytułu brzmi *Blask prawdy*, jest przypomnienie fundamentów moralności chrześcijańskiej. Pomimo prób jej zniekształcenia lub podważania jest ona nadal dobrą propozycją, która może uczynić życie człowieka szczęśliwym.

I. Kryzys pojęcia prawdy

Współcześnie coraz częściej kwestionuje się istnienie prawa naturalnego, zapisanego w duszy człowieka. Podważa się również powszechność i niezmienność jego nakazów. *Dramatyczność obecnej sytuacji* – jak wskazywał św. Jan Paweł II – *w której wydają się zanikać podstawowe wartości moralne, w znacznej mierze uzależniona jest od utraty poczucia grzechu* (Katecheza. 25 sierpnia 1999 r. Rzym). Człowiek ulega bowiem pokusie, że może zająć miejsce Boga i sam określać co jest dobre, a co złe (por. Rdz 3,4). W efekcie prawdę uzależnia się od woli większości, grup interesów, okoliczności, kontekstów kultury, mody oraz indywidualnych osądów poszczególnych ludzi. Wtedy każde zachowanie jest uznawane za normę postępowania, a wszystkie poglądy są ze sobą równe.

Gdy coraz trudniej odróżnić prawdę od fałszu, zatarciu ulegają także granice między faktem a opinią, reklamą a zmyślnym kłamstwem. Podczas korzystania z Internetu nieustannie towarzyszą nam algorytmy. Dobierają one wyszukiwane i przeglądane przez nas treści tak aby były jak najbardziej dostosowane do naszych zainteresowań i oczekiwań. To jednak utrudnia konfrontację z alternatywnymi opiniami, a w efekcie dotarcie do obiektywnej prawdy. Użytkownicy mediów społecznościowych często nie kierują się już chęcią autentycznej prezentacji siebie, ale przygotowywane materiały dostosowują do oczekiwań odbiorców. W pogoni za popularnością, przekraczają granice moralności, dobrego smaku czy prywatności. W przestrzeni medialnej mamy coraz częściej do czynienia z tzw. *faktami alternatywnymi* (ang. *fake news*). Konsekwencją tego jest spadek zaufania do wszelkich publikowanych treści. W erze *postprawdy* nie tylko mamy prawdę i kłamstwo, lecz także pojawia się trzecia kategoria niejednoznacznych stwierdzeń tj. *mijanie się z prawdą, przesada, koloryzowanie rzeczywistości*.

W świecie, w którym zanika umiejętność rozróżniania prawdy od kłamstwa kultura zamyka się także na sens oraz wartość człowieczeństwa. Wypaczeniu ulegają takie pojęcia jak miłość, wolność, wspólnota a także samo określenie osoby ludzkiej i jej praw. Żyjemy w czasach *w których osoby stają się przedmiotem użycia, podobnie jak używa się rzeczy* (GS, 13). Tragicznym potwierdzeniem tego procesu jest aborcja, którą ukazuje się jako „prawo wyboru” małżonków, a zwłaszcza kobiety. Dzieci traktowane są jako przeszkoda w rozwoju rodziców, a rodzina staje się instytucją ograniczającą wolność swoich członków. Procesy te uderzają w filary cywilizacji i kwestionują dziedzictwo kultury chrześcijańskiej.

II. Nerozerwalny związek pomiędzy prawdą, dobrem i wolnością

Odnowa życia moralnego może dokonać się jedynie poprzez ukazanie prawdziwego oblicza wiary chrześcijańskiej, *która nie jest zbiorem tez wymagających przyjęcia i zatwierdzenia przez rozum. Jest natomiast poznaniem Chrystusa* (VS, 88). Dlatego tak ważna dla Kościoła i świata jest Encyklika o „blasku prawdy” (*Veritas splendor*). Jedynie blask Prawdy, którą jest Jezus, może oświecić umysł tak, by człowiek mógł odkryć sens swojego życia i powołania oraz odróżnić dobro od zła.

Fundamentem moralności chrześcijańskiej jest naśladowanie Chrystusa. Jego słowa, czyny i przykazania tworzą moralną regułę życia chrześcijańskiego. Człowiek jednak nie potrafi o własnych siłach iść za Chrystusa. Staje się to możliwe dzięki otwartości na dar Ducha Świętego. Owocem Jego działania jest *nowe serce* (por. Ez 36,26), które pozwala odkryć człowiekowi Prawo Boże już nie jako przymus, ciężar i ograniczenie wolności, ale jako dobro, które chroni go przed niewolą

grzechu. Prawda, którą przynosi Chrystus staje się tym samym mocą, która wyzwala człowieka. W ten sposób odkrywa on, że *wolność człowieka i Boże prawo nie są ze sobą sprzeczne, ale przeciwnie – wzajemnie się do siebie odwołują* (VS, 17). Istota wolności wyraża się bowiem w darze z siebie w służbie Bogu i ludziom. Zdając sobie sprawę z wysokich standardów tego zadania, jak i ze słabości ludzkiej kondycji, Kościół oferuje człowiekowi Boże miłosierdzie, które pozwala mu przewycięzać jego słabości.

Harmonia między wolnością a prawdą wymaga niekiedy ofiar i trzeba za nią płacić wysoką cenę. W określonych sytuacjach przestrzeganie prawa Bożego bywa trudne, nigdy jednak nie jest niemożliwe. Potwierdza to Kościół wynosząc do chwały ołtarzy licznych świętych, którzy słowem i czynem świadczyli o prawdzie moralnej aż do męczeństwa, woleli umrzeć niż popełnić grzech. Także każdy z nas jest powołany do składania takiego świadectwa wierze, nawet za cenę cierpień i ofiar.

III. Formacja sumienia

Przestrzenią dialogu prawdy i wolności w każdym człowieku jest sumienie. To tu dokonuje się osąd praktyczny, czyli co należy czynić, a czego unikać. Sumienie nie jest jednak wolne od niebezpieczeństwa błędu. Dlatego kluczowym zadaniem duszpasterzy i wychowawców, ale także każdego wierzącego jest troska o formację sumienia. Tylko bowiem uformowane sumienie pozwala człowiekowi dostosowywać się do obiektywnych norm moralności i unikać ślepej samowoli w podejmowaniu decyzji (por. KDK 16). Szczególną rolę pełni tu *Kościół i jego Magisterium, który jest nauczycielem prawdy i ciąży na nim obowiązek, aby głosił i autentycznie nauczał Prawdy, którą jest Chrystus, a zarazem powagą swoją wyjaśniał i potwierdzał zasady porządku moralnego, wynikające z samej natury ludzkiej* (VS, 64). W tym zadaniu nieodzowną pomoc stanowi wielkie dzieło pontyfikatu św. Jana Pawła II, jakim jest Katechizm Kościoła Katolickiego. Pozostaje on bowiem punktem odniesienia w naszych codziennych wyborach i ocenach rzeczywistości.

Misję formacji sumień Kościół realizuje także poprzez regularną katechezę dzieci, młodzieży i dorosłych, formację w ruchach i stowarzyszeniach, a także coraz częściej w mediach społecznościowych, m.in. w formie odpowiedzi na stawiane pytania. Kluczowa jest praca spowiedników i kierowników duchowych, którzy poprzez rozmowy, pouczenia, a przede wszystkim poprzez sprawowanie sakramentów kształtują ludzkie sumienia. W tym miejscu zachęcamy do osobistej formacji wszystkich wierzących, która dokonuje się poprzez codzienną praktykę modlitwy rachunkiem sumienia i częstą spowiedź.

IV. „Żywy pomnik” św. Jana Pawła II

Formacją sumień młodych ludzi zajmuje się również Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. *Wspólnota stypendystów-studentów w Toruniu* – wspomina absolwentka programu stypendialnego Magdalena – *była dla mnie oparciem i duchowym domem, do którego lubię wracać. Świadomość, że w tym samym mieście żyją osoby, które kierują się podobnymi wartościami i potrafią zrozumieć moje wątpliwości lub wspólnie poszukiwać odpowiedzi na nurtujące pytania, była bardzo budująca w czasie studiów.* Fundacja co roku swoją opieką obejmuje blisko dwa tysiące zdolnych uczniów i studentów z niezamożnych rodzin, z wiosek i małych miejscowości całej Polski, a w ostatnim czasie także z Ukrainy.

W przyszłą niedzielę, podczas kwesty przy kościołach i w miejscach publicznych, będziemy mogli wesprzeć materialnie budowany przez nas wszystkich od 22 lat „żywy pomnik” św. Jana Pawła II. Dziś, w obliczu trudności finansowych wielu rodzin, przez składane ofiary mamy szansę podtrzymać, a niejednokrotnie przywrócić nadzieję w sercach młodych ludzi na lepszą przyszłość i realizację ich edukacyjnych aspiracji dla dobra Kościoła i Ojczyzny. Niech udzielone w ten sposób wsparcie, nawet w obliczu osobistych trudności i niedostatków, będzie wyrazem naszej solidarności i wyobraźni miłosierdzia.

Na czas owocnego przeżywania XXII Dnia Papieskiego udzielamy wszystkim pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: *Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi*
obecni na 392. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski,
Zakopane, 6-7 czerwca 2022 r.

List należy odczytać w niedzielę, 9 października 2022 r.

4. Korespondencja Konferencji Episkopatu Polski (wybór)

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
z okazji świąt Bożego Narodzenia
dla wiernych Kościoła greckokatolickiego (6.01.2022)**

Warszawa, dnia 6 stycznia 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżę Arcybiskupie Metropolito,

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym przekazać na ręce Waszej Ekscelencji jak najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla wszystkich wiernych i duchowieństwa greckokatolickiego w Polsce.

Moje serdeczne słowo kieruję zwłaszcza do Ukraińców, którzy w ostatnich latach znaleźli w Polsce schronienie w kontekście – między innymi – działań zbrojnych na wschodzie swojego kraju. Pragnę zapewnić o modlitwie za Was i za Wasze rodziny, prosząc Nowonarodzonego o upragniony dar pokoju i bezpieczeństwa na Ukrainie.

W Boskiej Liturgii Bazylego Wielkiego, celebrowanej między innymi w Wigilię Bożego Narodzenia odnajdujemy słowa: „Panie Boże nasz, którego władza jest nieogarniona i chwała niedościgniona, którego miłosierdzie jest bez miary i przyjaźń do człowieka niewypowiedziana, Ty sam, Władco, w łaskawości Twojej wejrzyj na nas i na ten święty dom i daj nam i tym, którzy się z nami modlą, bogactwo Twego miłosierdzia i obfitość Twoich łask”.

Niech przeżywanie Tajemnicy Wcielenia pozwoli każdemu z Was na nowo odkryć prawdę o przyjaźni Boga do człowieka, który w Nowonarodżonym napelnia swoich wiernych bogactwem miłosierdzia i obfitością łask.

Niech doświadczenie Boga, który stał się człowiekiem, umocni Was w zmaganiu o świętość życia i pełne bezpieczeństwa jutro dla Was i Waszych bliskich.

Błogosławionych Świąt Bożego Narodzenia!

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja

Ksiądz Arcybiskup Eugeniusz POPOWICZ

Metropolita Przemysko-Warszawski

Kościół Greckokatolickiego

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
z okazji świąt Bożego Narodzenia
dla wiernych Kościoła prawosławnego (6.01.2022)**

Warszawa, dnia 6 stycznia 2022 roku

Eminencjo,

Wierni Kościoła prawosławnego rozpoczęli na całym świecie obchód Świąt Bożego Narodzenia.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym przekazać na ręce Waszej Eminencji jako Prawosławnemu Metropolicie Warszawskiemu i całej Polski jak najserdeczniejsze życzenia dla wszystkich wyznawców Prawosławia w naszej Ojczyźnie.

Niech kontemplacja tajemnicy Bożego Narodzenia kolejny raz uświadomi nam, że „Jego miłość obejmuje cały rodzaj ludzki. Jego przyście na świat jest jedyne, niepowtarzalne i zbawcze. On nieograniczony urodził się na pustyni i zajaśniał światu jako słońce sprawiedliwości odradzając ludzką naturę” (*List Bożonarodzeniowy Świętego Soboru Biskupów Świętego Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego*).

W tajemnicy Bożego Narodzenia szczególną rolę odegrała Najświętsza Rodzina. Boży plan wypełnił się w rodzinie i przez rodzinę. Dziś każda chrześcijańska rodzina wpisuje się w to wielkie dzieło niesienia Zbawiciela światu.

Chciałbym więc życzyć prawosławnym rodzinom w Polsce głębokiego światła wiary, które oświeca nawet najciemniejsze mroki naszej codzienności. Życzę pokoju, który jest owocem przebaczenia i dojrzałej miłości chrześcijańskiej oraz stanowi niezbędny warunek wzrastania i dojrzenia kolejnych pokoleń.

Równie serdeczne życzenia kieruję do osób samotnych, opuszczonych i chorych. Bóg stał się człowiekiem, przyjmując najpierw ubóstwo betlejemskiej szopy, a później ogołocenie i cierpienie krzyża, aby wypełnić wszelką ludzką biedę niegasnącą nadzieją swej świętej i życiodajnej Bożej obecności.

Błogosławionych Świąt Bożego Narodzenia!

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Eminencja

Wielce Błogosławiony SAWA

Prawosławny Metropolita Warszawski i całej Polski

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla bp. Wiesława Lechowicza po ogłoszeniu nominacji
na biskupa polowego Wojska Polskiego (15.01.2022)**

Warszawa, dnia 15 stycznia 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie,

z wielką radością przyjąłem decyzję Ojca Świętego Franciszka o mianowaniu Ekscelencji Biskupem Polowym Wojska Polskiego. Z tej okazji, w imieniu Konferencji Episkopatu Polski, chciałbym złożyć Księdzu Biskupowi jak najserdeczniejsze życzenia.

W Statutach Ordynariatu Polowego czytamy: „Ordynariat Polowy (...) jest okręgiem kościelnym zrównanym prawnie z diecezją, posiadającym własnego Biskupa Polowego, któremu powierzona jest troska pasterska o część Ludu Bożego z różnych tytułów związanego ze służbą w wojsku polskim”. Życzę więc Księdzu Biskupowi, aby – nawiązując do wielkiej tradycji swoich poprzedników, a zwłaszcza pierwszego biskupa polowego w odrodzonej Polsce generała dywizji Stanisława Galla – otoczył Książd Biskup powierzony swojej pasterskiej pieczy Lud Boży troską zdecydowaną i rozważną, miłosierną i sprawiedliwą, oddaną i pełną poświęcenia. Niech w sercach polskich żołnierzy, dla których tak ważna jest dewiza „Bóg. Honor. Ojczyzna” nigdy nie zabraknie nadziei i odwagi, płynących z Chrystusowego krzyża, w walce o dobro.

Jednocześnie chciałbym bardzo serdecznie podziękować Ekscelencji za pełne oddania dotychczasowe zaangażowanie w prace Konferencji Episkopatu Polski, zwłaszcza za pełnienie funkcji Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej. Ufam, że praca ta wyda błogosławiony plon w życiu naszych Rodaków za granicą.

Jasnogórskiej Królowej Polski – Królowej Wojska Niebieskiego, życie i posługę Księdza Biskupa zawierzam,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Ksiądz Biskup Wiesław LECHOWICZ
Biskup Polowy Wojska Polskiego Nominat

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla biskupa nominata Radosława Orchowicza (26.01.2022)**

Warszawa, dnia 26 stycznia 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie Nominacie,

Z radością przyjąłem dzisiejszy komunikat Nuncjatury Apostolskiej w Polsce z informacją, iż Ojciec Święty Franciszek mianował Czcigodnego Księdza biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej, przydzielając stolicę tytularną Surista. W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć Waszej Ekscelencji jak najserdeczniejsze życzenia i gratulacje z tej okazji.

We wprowadzeniu do obrzędu święceń biskupich czytamy: „apostołowie wybrali sobie pomocników i przez nałożenie rąk przekazali im dar Ducha Świętego otrzymany od Chrystusa, udzielając im pełni sakramentu święceń. W ten sposób z pokolenia na pokolenie przechodziła pierwotna tradycja przez nieprzerwane następstwo biskupów, a dzieło zbawienia trwa i rozwija się do naszych czasów”.

Życzę Księdzu Biskupowi, aby był pokornym sługą dzieła zbawienia, aby misja Chrystusa Pana – prowadzenia, uświęcania i nauczania Ludu Bożego, znajdowała w posłudze Waszej Ekscelencji swoją wierną kontynuację.

„Ty zaś, drogi bracie, wybrany przez Pana, pamiętaj, że zostałeś wzięty z ludzi i dla ludzi ustanowiony, aby im pomagać w dążeniu do Boga. Biskupstwo oznacza obowiązek, a nie zaszczyt, a biskup ma raczej pomagać niż panować. Albowiem z nakazu Chrystusa ten, kto jest większy, ma być jak mniejszy, a przełożony jak sługa. Głoś słowo Boże, nastawaj w porę, nie w porę, napominaj z całą cierpliwością i umiejętnością. Przez modlitwy i Ofiary składane za lud tobie powierzony staraj się wyblagać liczne łaski płynące z pełni Chrystusowej świętości”.

Pani Jasnogórskiej, Królowej Polski życie i posługę Waszej Ekscelencji polecam, upraszając Jej wstawiennictwa.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie Panu.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Ksiądz Biskup Radosław ORCHOWICZ
Biskup Pomocniczy Nominat
Archidiecezji Gnieźnieńskiej

**List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
do biskupów prawosławnych i katolickich Rosji i Ukrainy
z prośbą o wspólną modlitwę w intencji pokoju (14.02.2022)**

Warszawa, dnia 14 lutego 2022 roku
W święto św. Cyryla i Metodego
Patronów Europy

Wielce Czcigodni Bracia,

Nasz Pan, Jezus Chrystus nauczał: „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi” (Mt 5,9).

W ostatnich tygodniach media donoszą o poważnym ryzyku konfliktu zbrojnego na Ukrainie. Każda wojna jest tragedią ludzkości. Gina w niej setki, jeśli nie tysiące ludzi. Wielu z nich, po obu stronach, zostaje okaleczonych, a wiele milionów nosi w sobie wewnętrzne rany, które trudno jest później zabić. Wojnie między Rosją a Ukrainą dramatyzmu dodawałby fakt, że są to dwa chrześcijańskie i słowiańskie narody. Po ludzku zatem, i po Bożemu, te dwa różne narody wiele powinno łączyć i skłaniać nie do nienawiści, lecz do wzajemnego szacunku i przyjaźni. Warunkiem koniecznym do tego jest poszanowanie praw narodów, w tym prawa do samostanowienia i integralności terytorialnej.

Wciąż mamy w pamięci ubiegły wiek, który był świadkiem dwóch straszliwych wojen. Św. Jan Paweł II, który osobiście doświadczył skutków wojny i totalitaryzmów, pisał że „wojny są często przyczyną kolejnych wojen, ponieważ podsycają głęboko zakorzenione nienawiści, prowadzą do niesprawiedliwości, deprecjują godność i prawa osoby ludzkiej. Zazwyczaj nie rozwiązują przy tym problemów, stanowiących przedmiot konfliktu, i stąd okazują się nie tylko straszliwie niszczące, ale także beзуżyteczne” (*Oreǳie na Światowy Dzień Pokoju* 1.01.2000). Każda wojna jest szaleństwem.

Zwracam się do Was, Drodzy Bracia, jako biskup kraju, który sąsiaduje zarówno z Rosją, jak i Ukrainą. Jesteśmy powiązani wspólną historią i świętą wiarą chrześcijańską. Połączmy więc duchowy wysiłek wyznawców Chrystusa różnych wyznań w Rosji, na Ukrainie i w Polsce, wspólnie zanosząc gorącą modlitwę do Tego, który sam jest Pokojem, aby zażegnać widmo kolejnej wojny w naszym regionie.

Niech nasz modlitewny wysiłek będzie wołaniem, aby zapobiec cierpieniu i śmierci tysięcy niewinnych istnień ludzkich, zwłaszcza najsłabszych, bezbronnych, którzy nie znajdują sił i możliwości do ucieczki przed pożogą wojenną.

Mając na uwadze powyższe, zwróciłem się do wszystkich wiernych Kościoła katolickiego w Polsce z gorącą prośbą o modlitwę w intencji pokoju na Ukrainie. Proszę również Was, Drodzy Bracia, abyście zwrócili się do swoich wiernych z podobnym apelem oraz by Pan odwrócił serca sprawujących władzę od żądzy wojny i zniszczenia, zwracając je ku miłosierdziu i pokojowi.

„Kto w taki sposób służy Chrystusowi, ten podoba się Bogu i ma uznanie u ludzi. Starajmy się więc o to, co służy sprawie pokoju i wzajemnemu zbudowaniu” (Rz 14,18-19).

Niech Święci Cyryl i Metody, apostołowie Słowian, uproszą dla Europy dar Bożego pokoju.

Z wyrazami szacunku w Chrystusie Panu,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Świątobliwość

Cyryl

Patriarcha Moskiewski i całej Rusi

Wielce Błogosławiony

Onufry

Metropolita Kijowski i całej Ukrainy
Zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego

Wielce Błogosławiony
Epifaniusz

Metropolita Kijowski i całej Rusi-Ukrainy
Zwierzchnik Kościoła Prawosławnego na Ukrainie

Wielce Błogosławiony
Światosław Szewczuk
Arcybiskup Większy Kijowsko-Halicki
Zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego

Jego Eksceleńcja
Nil Łuszczak
Administrator Apostolski *sede vacante*
Eparchii greckokatolickiej w Mukaczewie *sui iuris*

Jego Eksceleńcja
Paolo Pezzi
Arcybiskup Archidiecezji Matki Bożej w Moskwie
Przewodniczący Konferencji Katolickich Biskupów Rosji

Jego Eksceleńcja
Arcybiskup Mieczysław Mokrzycki
Metropolita Lwowski
p.o. przewodniczącego Konferencji Episkopatu Ukrainy

**List abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do biskupów diecezjalnych
z prośbą o modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie (14.02.2022)**

Warszawa, dnia 14 lutego 2022 roku
W święto św. Cyryla i Metodego Patronów Europy

Eminencjo/Eksceleńcjo, Najdostojniejszy Księżu Kardynale/Arcybiskupie/ Biskupie,
w ostatnią sobotę zwróciłem się za pośrednictwem mediów w Polsce z apelem do wiernych i wszystkich ludzi dobrej woli o modlitwę w intencji pokoju na Ukrainie. Mając na uwadze powagę sytuacji w naszej części Europy, zwracam się z gorącą prośbą, aby we wszystkich kaplicach i kościołach (archi)diecezji Waszej Eminencji/Eksceleńcji modlić się w czasie Mszy świętych w intencji pokoju na Ukrainie, dodając wezwanie w modlitwie powszechnej, jak i odśpiewując Suplikację na zakończenie celebracji.

Prośmy – za wstawiennictwem św. Cyryla i Metodego, apostołów Słowian – o pokój i pomyślność dla Europy. Ufam, że dzięki wspólnej i wytrwałej modlitwie, również w intencji ludzi sprawujących władzę, uda się zażegnać widmo wojny i cierpienia tysięcy ludzi.

Z wyrazami szacunku i braterskim pozdrowieniem w Chrystusie Panu,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Biskupi diecezjalni

**List braterskiej troski abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
do bp. Georga Bätzinga, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec
ws. niemieckiej „drogi synodalnej” (22.02.2022)**

Drogi Biskupie Georg,

Kościół katolicki w Niemczech i w Polsce łączy ponad tysiąc lat wspólnej historii. Wyrasta ona z depozytu apostoelskiej wiary w Jezusa Chrystusa, który złożony w ręce św. Piotra, został przekazany następcom apostołów – biskupom – przewodzącym, nauczającym i uświęcającym poszczególne Kościoły lokalne. „Otóż i Ja tobie powiadam: Ty jesteś Piotr czyli Skala, i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą. I tobie dam klucze królestwa niebieskiego; cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie»” (Mt 16,18-19).

Owa komunია wiary wyraża się dobitnie m.in. w postaciach świętych, którzy cieszą się czcią zarówno katolików w Polsce, jak i w Niemczech. Myślę o św. Brunonie z Kwerfurtu, św. Jadwidze Śląskiej, św. Teresie Benedykcie od Krzyża (Edycie Stein) czy św. Maksymilianie Marii Kolbe. Szczególne znaczenie w naszych relacjach ma także wymiana listów dotyczących przebaczenia, stanowiąc początek ważnego i tak potrzebnego procesu pojednania, po trudnych doświadczeniach II wojny światowej. Był on wspierany zarówno przez Karola Wojtyłę, jak i bł. Stefana kard. Wyszyńskiego. W latach późniejszych znalazł swój konkretny wyraz we wsparciu duchowym i materialnym, jakie otrzymywaliśmy od katolików niemieckich w okresie panowania komunizmu w naszej ojczyźnie.

Z tych wszystkich powodów Kościół katolicki w Niemczech jest mi bardzo bliski i bardzo ważny. Mając na uwadze ową komunię wiary i historii między Polską a Niemcami, chciałbym wyrazić moje głębokie zatroskanie i zaniepokojenie informacjami docierającymi ostatnio z niektórych środowisk Kościoła katolickiego w Niemczech. W duchu chrześcijańskiej miłości pozwalam więc sobie skierować do Ciebie – jako przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec – ten pełen braterskiej troski list, w duchu współodpowiedzialności za powierzony nam przez Chrystusa depozyt świętej wiary apostoelskiej.

Jako pasterze Kościoła mamy świadomość, iż w świecie toczy się walka duchowa. „Nie toczy my bowiem walki przeciw krwi i ciału, lecz przeciw Zwierzchnościom, przeciw Władzom, przeciw rządcom świata tych ciemności, przeciw pierwiastkom duchowym zła na wyżynach niebieskich” (Ef 6,12). Chrystus odniósł zwycięstwo nad szatanem, a powinnością Kościoła jest urzeczywistnienie tego zwycięstwa w świecie. Pozwól, Drogi Bracie w biskupstwie, że podzielę się swoją obawą, co do słuszności tez stawianych przez niektóre środowiska Kościoła katolickiego w Niemczech, zwłaszcza w kontekście tzw. „drogi synodalnej”.

Pokusa szukania pełni prawdy poza Ewangelią

Kościół katolicki w Niemczech jest ważny na mapie Europy i mam świadomość, że albo będzie promieniował na cały kontynent swoją wiarą, albo też swoją niewiarą. Dlatego z niepokojem patrzę na dotychczasowe działania niemieckiej „drogi synodalnej”. Obserwując jej owoce można odnieść wrażenie, że podstawą refleksji nie zawsze jest Ewangelia. Zdarzało się tak w historii. Wystarczy wspomnieć tzw. Biblię Jeffersona (T. Jefferson, *The Life and Morals of Jesus of Nazareth*, Rough Draft Printing 2015). Amerykański prezydent stwierdził, że Ewangelie zawierają zdania niezwykle mądre i wzniosłe, które z pewnością pochodzą bezpośrednio od Jezusa, ale także zdania głupie i trywialne, jakie muszą pochodzić od niewykształconych apostołów. Przekonany, że dysponuje kryteriami pozwalającymi odróżnić jedno zdanie od drugich, postanowił dokonać tego za pomocą nożyczek. W ten sposób powstał nowożytny apokryf, zdaniem jego autora, lepszy od oryginału. Nie da się wykluczyć, że właśnie w tych najtrudniejszych fragmentach Biblii, podpadających pod „nożyce Jeffersona”, wyraża się *proprium christianum* – to, co charakterystyczne dla chrześcijaństwa.

Pokusa wiary w nieomyślność nauk społecznych

Jedną z dzisiejszych pokus w Kościele jest nieustanne konfrontowanie nauczania Jezusa z aktualnym dorobkiem psychologii i nauk społecznych. Jeśli coś w Ewangelii nie zgadza się z aktualnym stanem wiedzy w tych naukach, uczniowie, aby uchronić Mistrza przed kompromitacją w oczach współczesnych, próbują „zaktualizować” Ewangelię. Pokusa „unowocześnienia” w szczególności dotyczy sfery tożsamości seksualnej. Zapomina się jednak, że stan wiedzy naukowej zmienia się z często, i to niekiedy w sposób bardzo diametralny, np. za sprawą zmiany paradygmatu. Zmienność wpisana jest w samą naturę nauki, której dostępny jest jedynie fragment wszelkiej możliwej wiedzy. Odkrywanie błędów i ich analizowanie jest w nauce motorem postępu.

Jednakże niektóre z naukowych pomyłek miały swoje dramatyczne konsekwencje. Wystarczy wspomnieć takie naukowe teorie jak rasizm czy eugenika. W oparciu o najnowsze zdobycze nauki, Kongres Stanów Zjednoczonych przegłosował w 1924 roku *National Origin Act*, nakładający restrykcyjne kwoty migracyjne na mieszkańców Europy Południowej i Środkowej oraz zakazujący niemal całkowicie imigracji z Azji. Głównym powodem było przekonanie, że narody takie jak np. Włosi czy Polacy są niższe rasowo. Z kolei w oparciu o wiedzę z zakresu eugeniki w Stanach Zjednoczonych w XX w. wysterylizowano przymusowo – jak się ocenia – około 70 tysięcy kobiet należących do mniejszości etnicznych (por. G. Consolmagno, *Covid, fede e fallibilità della scienza*, La Civiltà Cattolica 4118, s. 105-119). W tym i innych przypadkach mówimy o tzw. „naukowych błędach”. Obok nich istnieją jednak również „ideologiczne oszustwa”. Te legły u podstaw np. obserwowanej obecnie zmiany w podejściu do seksualności (J. A. Reisman, E. W. Eichel, Kinsey, *Sex and Fraud: The Indoctrination of a People*, Huntington House Publication, Lafayette 1990; J. Colapinto, *As Nature Made Him. The Boy Who Was Raised As a Girl*, Harper Perennial, New York – London – Toronto – Sydney 2006).

Proces rozwoju wiedzy nie zatrzymuje się na naszym pokoleniu. Także pokolenia, które przyjdą po nas, będą musiały odłożyć na bok książki np. z zakresu psychologii czy nauk społecznych, które dzisiaj uważa się za nieomyślne. Jak zatem powinien ustosunkować się Kościół do aktualnego stanu wiedzy naukowej, aby nie powtórzyć błędu, jaki popełnił w odniesieniu do Galileusza? Jest to poważne intelektualne wyzwanie, które musimy podjąć, czerpiąc z Objawienia i rzetelnych osiągnięć nauki.

Pokusa życia z kompleksem niższości

Mam świadomość, że katolicy – nie tylko w Niemczech, ale również w Polsce – żyją dzisiaj pod presją opinii publicznej, co powoduje, że niejeden z nich cierpi na swoisty kompleks niższości. Uczniom Chrystusa generalnie – jak pisał Papież Franciszek – zagraża dziś „pewien rodzaj kompleksu niższości, prowadzący do relatywizowania lub ukrywania swojej chrześcijańskiej tożsamości i przekonań. (...) Kończy się to tym, że grzebią radość z misji w pewnego rodzaju obsesji, by być jak wszyscy inni i mieć to, co inni posiadają” (*Ewangelii gaudium*, 79).

Papież Franciszek w przemówieniu do pracowników kurii rzymskiej podkreślał, że dzisiaj w Europie nie żyjemy już w „systemie chrześcijańskim” (Franciszek, *Przemówienie do Kurii Rzymskiej z okazji Życzeń Bożonarodzeniowych*, 21.12.2019 roku). Świat stał się pod wieloma względami bardziej pluralistyczny. Istotnym źródłem tej zmiany na Starym Kontynencie jest „głęboki kryzys wiary, który dotknął wielu ludzi”. Wiara „nie stanowi już oczywistej przesłanki życia wspólnego, a wręcz jest w istocie często negowana, wyszydzana, marginalizowana i wyśmiewana”. Niestety, „umysł [wielu] zaślepił bóg tego świata” (2 Kor 4,4). Zdrowej nauki znieść nie mogą, ale mnożą sobie nauczycieli według własnych pożądań (por. 2 Tm 4,3). Stąd ważność ostrzeżenia skierowanego do Rzymian: „Nie bierzcie wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu, abyście umieli rozpoznać, jaka jest wola Boża: co jest dobre, co Bogu przyjemne i co doskonałe” (Rz 12,2).

Wierni nauczaniu Kościoła nie powinniśmy ulegać naciskom świata ani poddawać się wzorcom dominującej kultury, gdyż może to prowadzić do moralnego i duchowego zepsucia. Wystrzegajmy się powtarzania utartych sloganów i standardowych żądań typu: zniesienie celibatu, kapłaństwo kobiet, ko-

munia dla rozwiedzionych czy błogosławieństwo związków jednopłciowych. „Aktualizacja” definicji małżeństwa w Karcie Praw Podstawowych UE nie jest powodem, aby manipulować przy Ewangelii.

Pokusa myślenia korporacyjnego

Mam świadomość, że Kościół w Niemczech systematycznie traci wiernych, a liczba kapłanów z roku na rok się zmniejsza. Poszukuje zatem sposobów, aby utrzymać wiernych przy sobie i zachęcić młodych do wyboru kapłaństwa. Wydaje się jednak, że staje w tym zakresie wobec ryzyka myślenia korporacyjnego: „brakuje pracowników, obniżmy kryteria naboru”. Stąd postulat zniesienia obowiązku kapłańskiego celibatu znalazł się w tekście „Zobowiązanie do celibatu w posłudze kapłańskiej”, który 4 lutego br. został poddany pierwszemu czytaniu podczas zgromadzenia „drogi synodalnej” we Frankfurcie nad Menem. Odpowiedzi na pytanie o relację między wymaganiami kapłańskiego celibatu a liczbą powołań udzielił już św. Paweł VI: „Nie jesteśmy skłonni wierzyć, że dzięki zniesieniu celibatu kościelnego, natychmiast znacznie by wzrosła ilość powołań kapłańskich. Dzisiejsza bowiem praktyka Kościołów i innych wspólnot religijnych, które pozwalają swym duchownym na zawieranie małżeństw, zdaje się wskazywać na coś wręcz przeciwnego” (*Sacerdotalis celibatus*, 49).

Przyczyny kryzysu leżą gdzie indziej. My, duchowni, staliśmy się niejednokrotnie jedynie ekspertami od polityki społecznej, migracyjnej, ekologicznej, co niewątpliwie nie wymaga życia w celibacie. Chrystus jednak, jak zaznacza Papież Franciszek, nie potrzebuje urzędników obsesyjnie zatroskanych o swój wolny czas i odczuwających „stanowczą potrzebę zachowania swojej przestrzeni autonomii, tak jakby zadanie ewangelizacji było niebezpieczną trucizną, a nie radosną odpowiedzią na miłość Boga, który nas wzywa do misji” (*Evangellii gaudium*, 81). Wierni zasługują na kapłanów, którzy oddają się w pełni do dyspozycji Chrystusa. Chrystus powołuje uczniów, „aby Mu towarzyszyli” (Mk 3,14). Tym, co przyciąga ludzi do Kościoła i do kapłaństwa nie jest jeszcze jedna propozycja łatwego życia, ale przykład życia całkowicie poświęconego Bogu.

W tym kontekście, niemiecka „droga synodalna” podjęła także kwestię święcenia kobiet przegłosowując 4 lutego br. we Frankfurcie nad Menem tekst „Kobiety w posługach i urzędach w Kościele”. Sprawa ta została definitywnie rozstrzygnięta przez św. Jana Pawła II. „Aby zatem usunąć wszelką wątpliwość w sprawie tak wielkiej wagi, która dotyczy samego Boskiego ustanowienia Kościoła, mocą mojego urzędu utwierdzania braci (por. Łk 22,32) oświadczam, że Kościół nie ma żadnej władzy udzielania święceń kapłańskich kobietom oraz że orzeczenie to powinno być przez wszystkich wiernych Kościoła uznane za ostateczne” (Jan Paweł II, *Ordinatio Sacerdotalis*, 4).

Przypominał o tym już wielokrotnie Papież Franciszek: „A w odniesieniu do wyświęcania kobiet, Kościół się wypowiedział i mówi: „nie”. Powiedział to Jan Paweł II w sposób ostateczny. Ta brama jest zamknięta, ale w tej sprawie chcę ci coś powiedzieć. Już to powiedziałem, ale powtarzam. Matka Boża, Maryja, była ważniejsza niż apostołowie, biskupi, diakoni i kapłani. Kobieta w Kościele jest ważniejsza niż biskupi i kapłani” (Franciszek, *Konferencja prasowa podczas lotu z Rio de Janeiro do Rzymu* 28.07.2013 roku).

We współczesnym świecie często opacznie rozumie się równość, utożsamiając ją z ujednoceniem. Każdą zaś różnicę traktuje się jako przejaw dyskryminacji. Ponadto kapłaństwo bywa błędnie rozumiane jako źródło dominacji i kościelnej kariery, a nie pokornej służby. Jan Paweł II w swoim nauczaniu na temat sakramentu święceń zarezerwowanego dla mężczyzn, odwoływał się do samej woli Chrystusa i Tradycji, wskazując jednocześnie na tzw. „komplementarność płci”. Kobiety pełniły bardzo ważną rolę w życiu Jezusa, obok Jakuba i Jana, mamy Marię i Martę. Były pierwszymi świadkami Zmartwychwstania. Mamy wreszcie Najświętszą Maryję Pannę, bez zgody której nie dokonałoby się misterium Wcielenia i od której Jezus uczył się bycia człowiekiem. Mimo że Chrystus łamał przyjęte w żydowskiej społeczności kanony dotyczące relacji mężczyzn z kobietami, gdzie wystarczy wspomnieć rozmowę z Samarytanką, nie pozostawił najmniejszej wątpliwości, że kapłaństwo jest powołaniem wyłącznie dla mężczyzn (por. *Mulieris dignitatem*, 26; *Ordinatio Sacerdotalis*, 2). Nie przeszkadzało to jednak kobietom odgrywać w Kościele role równie ważne,

a niekiedy może ważniejsze, niż były udziałem mężczyzn. Lista świętych kobiet, które istotnie wpłynęły na losy Kościoła jest długa. Można na niej umieścić choćby św. Hildegardę z Bingen, św. Katarzynę Sieneńską, św. Jadwigę – królową Polski, św. Teresę z Avila czy św. Faustynę.

Ponadto jedno z czterech forów „drogi synodalnej” przegłosowało dokument roboczy pt. „Życie w udanych związkach”, który popiera błędną i gorszącą praktykę błogosławieństwa związków jednopłciowych oraz podejmuje próbę zmiany nauczania Kościoła na temat grzechu czynów homoseksualnych.

Katechizm wyraźnie odróżnia skłonności homoseksualne od czynów homoseksualnych. Uczy szacunku dla każdego człowieka niezależnie od jego skłonności, ale jednoznacznie potępia czyny homoseksualne, jako akty przeciwne naturze (por. Rz 1,24-27; 1 Kor 6,9-10).

Mimo oburzenia, ostracyzmu i niepopularności Kościół katolicki – wierny prawdzie Ewangelii, a jednocześnie powodowany miłością do każdego człowieka – nie może milczeć i zgadzać się na tę nieprawdziwą wizję człowieka, a tym bardziej jej błogosławić ani promować.

O niedopuszczalności błogosławieństwa par jednopłciowych przypomniała Kongregacja Nauki Wiary w liście z dnia 22 lutego 2021 roku: „W konsekwencji, aby być w zgodzie z naturą sakramentaliów, kiedy wzywa się błogosławieństwa dla jakichś relacji międzyludzkich, konieczne jest – oprócz właściwej intencji uczestniczących w tym osób – aby to, co jest błogosławione, było obiektywnie i pozytywnie ukierunkowane na otrzymanie i wyrażenie łaski, w funkcji planów Boga wpisanych w stworzenie i w pełni objawionych przez Chrystusa Pana. Dlatego tylko te rzeczywistości, które same w sobie są skierowane na słuźenie tym planom, są zgodne z istotą błogosławieństwa udzielanego przez Kościół. Z tego powodu nie jest dozwolone udzielanie błogosławieństwa związkom, także stałym związkom partnerskim, które zakładają praktykowanie seksualności poza małżeństwem (czyli poza nierozzerwalnym związkiem mężczyzny i kobiety, który sam w sobie jest otwarty na przekazywanie życia), jak to ma miejsce w przypadku związków między osobami tej samej płci” (Kongregacja Nauki Wiary, *Responsum ad dubium Kongregacji Nauki Wiary odnośnie udzielania błogosławieństwa związkom osób tej samej płci*).

Pokusa ulegania presji

Współczesny kryzys Kościoła w Europie jest przede wszystkim kryzysem wiary. Aby rozmawiać o Bogu, musimy najpierw rozmawiać z Bogiem, który mieszka w głębinach naszego serca, tam, gdzie czujemy smak prawdy (R. Sarah, *Służyć prawdzie*, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 2021, s. 148). Kryzys wiary jest jedną z przyczyn, dla których Kościół doświadcza trudności, gdy chodzi o głoszenie jasnej doktryny teologicznej i moralnej.

Autorytet papieża i biskupów najbardziej potrzebny jest wówczas, gdy Kościół przeżywa trudny czas i gdy poddawany jest presji, aby odstąpić od nauczania Jezusa. Gdy przeżywa dramaty zbliżone do tych, jakie były doświadczeniem chrześcijan z Galacji. Potrzebny jest, aby powiedzieć z mocą: „Innej jednak Ewangelii nie ma: są tylko jacyś ludzie, którzy sięją wśród was zamęt i którzy chcieliby przekreślić Ewangelię Chrystusową” (Ga 1,7).

Papież Paweł VI, poddawany presji z powodu swojego stanowiska na temat antykoncepcji wyrażonego w encyklice *Humanae vitae*, napisał: „Czy należy prawo moralne obniżyć do poziomu tego, co ludzie zwykle robią, a więc sprowadzić moralność do poziomu obyczajów (które, nawiasem mówiąc, jutro mogą być jeszcze gorsze niż dzisiaj, i dokąd wówczas dojdziemy)? Czy też przeciwnie, należy utrzymać wysoki poziom ideału, nawet jeśli on jest trudny do osiągnięcia, nawet jeśli zwykły człowiek czuje się niezdolny, żeby do niego dojść, albo winny? Sądzę, że razem ze wszystkimi mędrkami, bohaterami i świętymi, powiedziałbym: wszyscy prawdziwi przyjaciele ludzkiej natury i prawdziwego ludzkiego szczęścia (wierzący i niewierzący), chociażby nawet protestowali i stawiali opór, w głębi serca podziękują autorytetowi, który będzie posiadał dosyć światła, siły i ufności na to, żeby nie obniżyć ideału. Nigdy prorocy Izraela ani apostołowie Kościoła nie zgodzili się na pomniejszenie ideału, nigdy nie złagodzili pojęcia doskonałości, nie starali się

zmniejszyć odległości między ideałem a naturą. Nigdy oni nie zacieśnili pojęcia grzechu – wręcz przeciwnie” (Paweł VI, w: J. Guitton, *Dialogi z Pawłem VI*, Poznań 1969, s. 296).

W podobnym duchu pisał papież Franciszek: „Zważywszy, że wiara jest jedna, powinna być wyznawana w całej jej czystości i pełni. Właśnie dlatego, że wszystkie prawdy wiary łączą się w jedno, negowanie którejs z nich, choćby spośród tych, które mogą wydawać się mniej ważne, oznacza uszkodzenie całości. Każda epoka może uznawać pewne elementy wiary za łatwiejsze lub trudniejsze do przyjęcia: dlatego jest rzeczą ważną czuwać, aby przekazywany był cały depozyt wiary (por. 1 Tm 6,20), aby akcentowane były należycie wszystkie aspekty wyznania wiary. Ponieważ jedność wiary jest jednością Kościoła, ujęcie czegoś z wiary oznacza ujęcie czegoś z prawdy komunii” (*Lumen fidei*, 48).

Drogi Bracie w biskupstwie,

nasz stosunek do świata z zasady nie może być negatywny, Chrystus bowiem nie po to przyszedł na świat, aby świat potępić, ale aby świat zbawić (por. J 12,47). Bóg nie chce śmierci grzesznika, ale aby się nawrócił i żył (por. Ez 33,11). Naszym zadaniem jest znalezienie skutecznych sposobów wzywania ludzi do nawrócenia. Na tym też polega Boże miłosierdzie. Jezus widząc tłum, zlitował się nad nim, „byli bowiem jak owce nie mające pasterza. I zaczął ich nauczać o wielu sprawach” (Mk 6,34). Zdanie to nie oznacza, że w Izraelu nie było w tamtym czasie pasterzy, których pieczy powierzona była troska o Bożą owczarnię. Istniało jednak poważne ryzyko, że – jeśli przywódcy zawiodą – lud Boży, to znaczy należący do Boga, ulegnie rozproszeniu, a wiele owiec się zagubi lub padnie ofiarą drapieżnych bestii.

Wiem – rozmawialiśmy o tym w czasie naszych spotkań, również ostatnio, w Poznaniu – że jesteś głęboko przejęty losem powierzonej Ci owczarni i pragniesz, aby żadna z owiec się nie zabłąkała; aby każdy z powierzonych Ci wiernych osiągnął szczęśliwe życie wieczne z Chrystusem. Pozwól więc, że zakończę słowami, przytoczonego na początku Listu św. Pawła do Efezjan: „W końcu bądźcie mocni w Panu – siłą Jego potęgi. Obleczcie pełną zbroję Bożą, byście mogli się ostać wobec podstępnych zakusów diabła. Nie toczymy bowiem walki przeciw krwi i ciału, lecz przeciw Zwierzchnościom, przeciw Władzom, przeciw rządcom świata tych ciemności, przeciw pierwiastkom duchowym zła na wyżynach niebieskich. Dlatego weźcie na siebie pełną zbroję Bożą, abyście w dzień zły zdołali się przeciwstawić i ostać, zwalczywszy wszystko. Stańcie więc [do walki] przepasawszy biodra wasze prawdą i oblókszy pancerz, którym jest sprawiedliwość, a obuwszy nogi w gotowość [głoszenia] dobrej nowiny o pokoju. W każdym położeniu bierzcie wiarę jako tarczę, dzięki której zdołacie zgasić wszystkie rozżarzone pociski Złego. Weźcie też hełm zbawienia i miecz Ducha, to jest słowo Boże – wśród wszelakiej modlitwy i błagania. Przy każdej sposobności módlcie się w Duchu! Nad tym właśnie czuwajcie z całą usilnością i proście za wszystkich świętych i za mnie, aby dane mi było słowo, gdy usta moje otworzę, dla jawnego i swobodnego głoszenia tajemnicy Ewangelii, dla której sprawuję poselstwo jako więzień, ażebym jawnie ją wypowiedział, tak jak winienem” (Ef 6, 10-20).

Z wyrazami głębokiego szacunku i braterskim pozdrowieniem w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, dnia 22 lutego 2022 roku

W święto katedry św. Piotra

Jego Ekscelencja
Bp Georg Bätzing
Biskup Limburga
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec

**List abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do ks. Pawła Ptasznika
na zakończenie jego posługi w Sekretariacie Stanu Stolicy Apostolskiej (23.02.2022)**

Warszawa, dnia 23 lutego 2022 roku

Czcigodny Księżu Prałacie,

otrzymałem informację ze Stolicy Apostolskiej, iż po 26 latach kończy Ksiądz Prałat pracę w Sekretariacie Stanu Jego Świątobliwości i przechodzi na watykańską emeryturę. W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym jak najserdeczniej podziękować za te ponad ćwierć wieku wiernej służby na rzecz Stolicy Świętej i Kościoła w Polsce.

Obecność Księdza Prałata w Sekretariacie Stanu była nieocenioną pomocą w kontaktach między naszą Ojczyzną i Stolicą Apostolską. Kościół w Polsce, a zwłaszcza nasza konferencja episkopatu, ma wobec Księdza Prałata ogromny dług wdzięczności, który pragniemy spłacić naszą modlitwą, życzliwym słowem i dobrą pamięcią. Żywo wspominamy rekolekcje, które wygłosił Ksiądz Prałat dla biskupów polskich na Jasnej Górze w 2017 roku, za co raz jeszcze składamy serdeczne podziękowania.

Trudno w krótkim liście wymienić wszystkie aktywności i zasługi Księdza Prałata w czasie pełnienia posługi w Sekcji Polskiej Sekretariatu Stanu, do której został Ksiądz Prałat zaangażowany w 1996 roku, po ukończeniu studiów doktoranckich na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie i którą następnie kierował od roku 2001. Ogrom włożonej pracy, serca i poświęcenia może nam uzmysłowić fakt, iż służył Ksiądz Prałat trzem Papieżom – najpierw św. Janowi Pawłowi II, a później Benedyktowi XVI oraz Ojcu Świętemu Franciszkowi.

Głównym zadaniem Księdza Prałata było ułatwianie kontaktu Papieży z wiernymi i wspólnotami Kościoła w Polsce, a potem również w innych krajach słowiańskich naszego regionu. Praca ta obejmowała przede wszystkim czytanie i referowanie bogatej korespondencji przychodzącej od biskupów, kościelnych wspólnot i wiernych oraz polityków, urzędów państwowych i lokalnych. Zajmował się Ksiądz Prałat również tłumaczeniem bezpośrednich rozmów Papieży z politykami, innymi gośćmi i pielgrzymami, podczas audiencji publicznych i prywatnych.

Pośredniczył Ksiądz Prałat wielokrotnie w kontaktach polskich biskupów z kolejnymi Papieżami i dykasteriami watykańskimi, starając się możliwie najlepiej dbać o sprawy Polski i Kościoła w naszej Ojczyźnie. W latach 1998, 2014 i 2021 pomagał Ksiądz Prałat w przygotowaniu i przebiegu wizyt ad limina polskich biskupów. Na uwagę zasługuje również pomoc w przygotowaniu spotkań najwyższych polskich władz państwowych – prezydentów Lecha Kaczyńskiego (2006, 2007, 2009) i Bronisława Komorowskiego (2010, 2011) z Papieżem Benedyktem XVI oraz Andrzeja Dudy z Papieżem Franciszkiem (2015, 2018 i 2020), a także premierów: Leszka Millera, Kazimierza Marcinkiewicza, Jarosława Kaczyńskiego, Donalda Tuska, Ewy Kopacz, Beaty Szydło i Mateusza Morawieckiego oraz ministrów i parlamentarzystów.

W czasie pontyfikatu Jana Pawła II współpracował Ksiądz Prałat z Ojcem Świętym w przygotowaniu publicznych wystąpień, dokumentów i książek, m.in. „Pamięć i tożsamość” oraz „Wstańcie, chodźmy!”. Praca ta obejmowała redakcję, tłumaczenia, kontakty z wydawcami w Polsce i na świecie. Na prośbę Papieża utrzymywał Ksiądz Prałat kontakty ze środowiskami naukowymi, ludźmi kultury i sztuki oraz z korespondentami stacji radiowych i telewizyjnych z różnych krajów. Był Ksiądz Prałat konsultantem przy produkcji kilku filmów biograficznych poświęconych Janowi Pawłowi II. Trudno nie wspomnieć również pośrednictwa w realizacji wielu osobistych dzieł charytatywnych Jana Pawła II, jakie bez rozgłosu były prowadzone w Polsce i w innych regionach świata.

Z dużym osobistym zaangażowaniem uczestniczył Ksiądz Prałat w przygotowaniach i przebiegu papieskich pielgrzymek do Polski Jana Pawła II w 1997, 1999 i 2002 roku, Benedykta XVI w 2006 roku oraz wizyty Papieża Franciszka z okazji Światowych Dni Młodzieży w 2016 roku.

W sposób szczególny dziękuję za to, iż po zakończeniu pontyfikatu Jana Pawła II starał się Ksiądz Prałat dbać o rzetelne kulturowanie pamięci o nim i jego nauczaniu, m.in. przy opracowaniu „Dzieł

zebranych” i innych publikacji, a także biorąc udział w licznych sympozjach, konferencjach i spotkaniach w różnych krajach z osobami, które chciały bliżej poznać życie i nauczanie polskiego Papieża.

Ufam, że ważne i niezapomniane chwile pracy u boku Papieży, św. Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka, wydadzą błogosławiony plon świętości w życiu Księdza Prałata, a zdobytym bogatym doświadczeniem pracy w Sekretariacie Stanu oraz swoimi wybitnymi zdolnościami będzie Ksiądz Prałat dalej służył Kościołowi i Ojczyźnie.

Życie i dalszą posługę Księdza Prałata powierzam dobremu Bogu, za wstawiennictwem Pani Jasnogórskiej – Królowej Polski i św. Jana Pawła II.

Z braterskim pozdrowieniem w Chrystusie Panu i pasterskim błogosławieństwem,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Czcigodny
Ksiądz Prałat Paweł PTASZNIK
Sekretariat Stanu
Watykan

**List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
do Patriarchy Moskiewskiego i całej Rusi Cyryła
w związku z wojną w Ukrainie (2.03.2022)**

Warszawa, dnia 2 marca 2022 roku

Wasza Świętobliwość,

bardzo dziękuję za słowa przekazane w liście Metropolity Hilariona w dniu wczorajszym. Podzielim pogląd Waszej Świętobliwości, że wrogość wobec jakiegokolwiek narodu jest zawsze niedopuszczalna. Wszyscy jesteśmy braćmi, dlatego też każde nieszczęście narodu ukraińskiego czy rosyjskiego odbieramy jako własne. Dlatego z całego serca modlimy się o pokój na Ukrainie.

By jednak nasza modlitwa nie była uznana za wyraz hipokryzji, muszą jej towarzyszyć czyny. Wierzę, Wasza Świętobliwość, że jesteś człowiekiem pokoju. Nasz Pan, Jezus Chrystus nauczał: „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi” (Mt 5,9). Dlatego proszę cię, Bracie, abyś zaapelował do Władimira Putina, by zaprzestał bezsensownej walki z narodem ukraińskim, w której giną niewinni ludzie, a cierpienie dotyka nie tylko żołnierzy, ale i osoby cywilne – zwłaszcza kobiety i dzieci. Jeden człowiek może jednym słowem zatrzymać cierpienia tysięcy ludzi – jest nim prezydent Federacji Rosyjskiej. Proszę Cię, jak najpokorniej, byś zaapelował o wycofanie wojsk rosyjskich z suwerennego państwa, którym jest Ukraina.

Żaden powód, żadna racja nigdy nie usprawiedliwia decyzji o rozpoczęciu inwazji wojskowej na niepodległy kraj, bombardowania osiedli mieszkalnych, szkół, czy przedszkoli. Wojna jest zawsze klęską ludzkości. Ta wojna – jak pisałem w poprzednim liście – z racji bliskości obu narodów i ich chrześcijańskich korzeni – tym bardziej pozbawiona jest sensu. Czyż wolno niszczyć kolebkę chrześcijaństwa na słowiańskiej ziemi, miejsce chrztu Rusi?

Proszę Cię także, abyś zaapelował do rosyjskich żołnierzy, aby nie uczestniczyli w tej niesprawiedliwej wojnie, aby odmawiali wykonywania rozkazów, których skutkiem – jak już to widzimy – są liczne zbrodnie wojenne. Odmowa wykonania rozkazu w takiej sytuacji jest obowiązkiem moralnym. Przyjdzie czas rozliczenia tych zbrodni, także przed międzynarodowymi trybunałami. Gdyby jednak udało się komuś tej ludzkiej sprawiedliwości uniknąć, istnieje trybunał, którego uniknąć nie można. „Wszyscy bowiem musimy stanąć przed trybunałem Chrystusa, aby każdy otrzymał zapłatę za uczynki dokonane w ciele, złe lub dobre” (2 Kor, 5,10).

Wierzę, że wielu z wysłanych na wojnę Rosjan to szlachetni ludzie. „Nie wiemy, do kogo strzelać, oni wszyscy wyglądają jak my...” – powiedział jeden z waszych żołnierzy. Proszę więc, abys zaapelował do nich, aby czym prędzej wracali do domu, nie plamiąc sobie rąk niewinną krwią.

Jako uczniowie Chrystusa wiemy, że głównym narzędziem walki, którym dysponuje Kościół jest broń duchowa. „Ten rodzaj złych duchów wyrzuca się tylko modlitwa i postem” – czytamy u św. Mateusza (Mt 17,21; Mk 9,29). W Polsce, odpowiadając na apel papieża Franciszka, ogłosiliśmy dzisiaj dzień modlitwy i postu w intencji ustanowienia sprawiedliwego pokoju na Ukrainie. Proszę Cię, Bracie, abys wezwał wszystkich prawosławnych braci w Rosji, by podjęli podobne dzieło duchowe. Wierzę, że Pan Bóg nie pozostanie obojętny na nasze modlitwy i wyrzeczenia. Wierzę, że post i modlitwa odmieniają serce człowieka.

W Chrystusie Panu,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Świątobliwość
Cyryl
Patriarcha Moskiewski i całej Rusi

**Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
na uroczystości pogrzebowe śp. bp. Adama Odzimka (16.03.2022)**

Warszawa, dnia 16 marca 2022 roku

Ekscelencjo, Księżo Biskupie Marku,
Księża Biskupi,
Droga Rodzino i Przyjaciele Zmarłego,
Uczestnicy Uroczystości Żałobnych,

Z wielkim smutkiem przyjąłem informację o śmierci, po długiej i ciężkiej chorobie śp. biskupa Adama Odzimka – biskupa pomocniczego diecezji sandomiersko-radomskiej w latach 1985-1992, biskupa pomocniczego diecezji radomskiej od 1992 do czasu przejścia na emeryturę w 2019 roku, gorliwego pasterza, wielkiego miłośnika Słowa Bożego, teologa, biblistę, wykładowcę przedmiotów biblijnych w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu i w Radomskim Instytucie Teologicznym przy Wydziale Teologii KUL oraz na Wydziale Teologicznym UKSW w Radomiu, wreszcie mojego dobrego kolegę, którego poznałem podczas studiów biblijnych na Papieskim Uniwersytecie Biblijnym w Rzymie.

Bardzo pragnąłem osobiście uczestniczyć w dzisiejszych uroczystościach żałobnych, niestety ze względu na inne okoliczności, nie mogłem dziś przybyć do Radomia.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć wyrazy współczucia wszystkim, których zasmuciło odejście śp. biskupa Adama. Zapewniam o mojej duchowej biskości i modlitwie, tak w intencji zmarłego, jak i rodziny i bliskich oraz diecezjan w Sandomierzu i Radomiu, którym tak gorliwie służył.

Kościół w Polsce dziękuje dziś Bogu za życie i posługę biskupa Adama. W sposób szczególny za jego zaangażowanie w ramach prac Konferencji Episkopatu Polski, zwłaszcza za przewodniczenie Komisji Episkopatu Polski do Spraw Trzeźwości w latach 1988-1998 oraz prace w ramach Komisji ds. Duszpasterstwa Turystycznego, Komisji Charytatywnej i Podkomisji Biblijnej Konferencji Episkopatu Polski.

Słów pociechy i nadziei szukamy dziś w Słowie naszego Pana Jezusa Chrystusa: «Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem. Kto we Mnie wierzy, choćby i umarł, żyć będzie. Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie, nie umrze na wieki (Łk 11, 25-26).

„Niech aniołowie zawiodą cię do rajów
A gdy tam przybędziesz niech przyjmą cię męczennicy
I wprowadzą cię do krainy życia wiecznego
Chóry anielskie niechaj cię podejmą
I z Chrystusem zmartwychwstałym
Miej radość wieczną”.

Odpoczywaj w pokoju

Abp Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekszelencja
Ksiądz Biskup Marek SOLARCZYK
Biskup Radomski

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla wspólnoty żydowskiej z okazji Świąt Paschy (16.04.2022)**

Warszawa, dnia 16 kwietnia 2022 roku

Szanowny Naczelny Rabinie Polski
wraz ze Wspólnotą Żydów w Polsce,

W tym roku ze szczególną mocą brzmią słowa Psalmu 115 odmawianego podczas wieczerzy sederowej:

„Dom Izraela pokłada ufność w Panu,
On jest ich pomocą i tarczą.
Bojący się Pana pokładają nadzieję w Panu,
On ich pomocą i tarczą”.

W czasie naznaczonym wojną na Ukrainie i skutkami pandemii, życzę wspólnocie Żydów w Polsce, aby pokój serca czerpali obficie z pokładania ufności w Panu i jego Słowie. Wszechmogący Bóg, który wyzwolił swój lud z niewoli egipskiej, niech wybawia Was z każdego zła i niebezpieczeństwa oraz darzy swym błogosławieństwem.

W tym świętym czasie paschalnym łączy nas modlitwa w intencji pokoju na Ukrainie, za wszystkie ofiary wojny, za uchodźców i przesiedleńców i za tych, którzy im pomagają.

Pokój-Szalom, niech jak najszybciej zapanuje w Europie i na świecie.

Hag Pesah Sameah!

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Szanowny Pan
Michael Schudrich
Naczelny Rabin Polski

**List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
do metropolity katowickiego abp. Wiktora Skworca
w związku z katastrofą górniczą w Kopalni Pniówek (21.04.2022)**

Warszawa, dnia 21 kwietnia 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie Metropolito,

z wielkim smutkiem przyjmuję dramatyczne wiadomości, napływające z Kopalni Węgla Kamiennego Pniówek w Pawłowicach na Śląsku, w związku z katastrofą górniczą, po kolejnych wybuchach metanu.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski składam wyrazy współczucia rodzinom górników, którzy stracili życie w tej tragedii oraz rodzinie górnik-ratownika, który zginął podczas bohaterkiej akcji ratowniczej.

Zapewniam o mojej duchowej bliskości z wszystkimi poszkodowanymi w katastrofie, o których zdrowie i życie toczy się walka w śląskich szpitalach.

Świętej Barbarze polecam dalszą akcję ratowniczą, wszystkich górników, ratowników oraz ich rodziny, prosząc Boga o pomyślność w podejmowaniu kolejnych działań w celu odnalezienia zaginionych i ocalenia ich życia. Szczęść Boże!

Z wyrazami szacunku, przesyłam pasterskie błogosławieństwo,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja

Arcybiskup Wiktor SKWORC

Metropolita Katowicki

**Życzenia wielkanocne abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji
Episkopatu Polski dla wiernych Kościoła greckokatolickiego (24.04.2022)**

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2022 roku

*„Śmierć zwarła się z życiem i w boju, o dziwy,
choć poległ Wódz życia, króluje dziś żywy”*

Z Sekwencji na Niedzielę

Zmartwychwstania Pańskiego

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie Metropolito,

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć – na ręce Waszej Ekscelencji – jak najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego wszystkim wiernym i duchownym Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego w Polsce.

Tegoroczne święta Wielkiej Nocy przeżywamy w szczególnych okolicznościach. Gdy za naszą wschodnią granicą szaleje rosyjskie bezprawie – siejąc zniszczenie i śmierć, bezprawie – które nie liczy się ani z Bogiem, ani z człowiekiem, jako chrześcijanie głosimy Chrystusa Zmartwychwstałego. Przynosi On nadzieję na to, że ostateczne zwycięstwo należy zawsze do synów poranka, a wieczna klęska czeka tych, którzy odrzucają Księcia Pokoju i Pana Życia – Jezusa Chrystusa.

Moje słowa i serdeczną myśl kieruję ku ogromnej rzeszy uciekinierów wojennych z Ukrainy, którzy w Polsce znaleźli schronienie przed wojną i śmiercią. Myślę również o ich najbliższych, którzy pozostali w Ukrainie oraz o tych, którzy wrócili do swojej ojczyzny, aby walczyć w obronie wolności i w obronie bezbronnych.

Niech nadzieja płynąca z pustego grobu i spotkań ze Zmartwychwstałym przyniesie duchową siłę i przemieni smutek w radość. Niech Wasze łzy, jak niegdyś łzy uczniów – mocą Jezusa Chrystusa – zostaną przemienione w łzy pokoju i paschalnego zwycięstwa.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekszelencja
Arcybiskup Eugeniusz POPOWICZ
Metropolita Przemysko-Warszawski
Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego w Polsce

**Życzenia wielkanocne abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla wiernych Kościoła prawosławnego (24.04.2022)**

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2022 roku

Eminencjo,

Wielce Błogosławiony Metropolito,

w imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć jak najserdeczniejsze życzenia z okazji Świąt Zmartwychwstania Pańskiego wszystkim wiernym i duchownym Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

Kolejny raz celebруем tajemnicę Zmartwychwstania Pańskiego i z pokorą skłaniamy głowę przed potęgą Życia, którą jest sam Chrystus Pan. Niech celebrowanie misterium Paschalnego wyzwala nas z lęków i śmierci, czyniąc na nas nowo dziedzicami życia wiecznego. Niech ten, który jest Zmartwychwstaniem przyniesie nam nadzieję, pokój i wieczną radość. Niech przemienia ciemność w światło, śmierć w życie, łzy smutku we łzy radości.

Chrystus zmartwychwstał!

Prawdziwie zmartwychwstał!

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Eminencja
Wielce Błogosławiony SAWA
Prawosławny Metropolita Warszawski i całej Polski

**List kondolencyjny abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
na uroczystości pogrzebowe śp. bp. Adama Lepy (6.05.2022)**

Warszawa, dnia 6 maja 2022 roku

Ekscelencjo,
Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie Metropolito,
Dostojni uczestnicy uroczystości żałobnych,

ze smutkiem przyjąłem informację o śmierci biskupa Adama Lepy – biskupa pomocniczego seniora archidiecezji łódzkiej, kapłana, teologa, medioznawcy, rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi w latach 1988-1993.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski pragnę przekazać wyrazy współczucia rodzinie, bliskim, współpracownikom oraz wszystkim, których zasmuciło jego odejście. Zapewniam o mojej duchowej bliskości oraz o modlitwie w waszej intencji i w intencji zmarłego.

Kościół w Polsce traci biskupa nieprzeciętnego, autora 12 książek i setek publikacji z zakresu medioznawstwa, wykładowcę pedagogiki *mass mediów* i psychologii, założyciela Łódzkich Studiów Teologicznych, pasterza, który – jak stanowiło jego zwołanie biskupie – „w miłości i cierpliwości” przyjmował kolejne zadania i urzędy zlecone przez Ducha Świętego.

Pragnę wyrazić wdzięczność Kościoła w Polsce za jego niezwykle pracowite życie i posługę biskupią w ramach struktur Konferencji Episkopatu Polski, w której był przewodniczącym Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu, członkiem Rady Stałej KEP, przewodniczącym Zespołu Programowego ds. Telewizyjnych Transmisji Mszy Świętej, członkiem Rady ds. Środków Społecznego Przekazu, wiceprzewodniczącym Rady Programowej Katolickiej Agencji Informacyjnej, członkiem Komisji Głównej II Polskiego Synodu Plenarnego, członkiem Europejskiego Komitetu Biskupów ds. Mediów Masowych oraz delegatem naszej konferencji episkopatu na Synod Biskupów dla Europy w 1999 roku.

Słów pociechy i nadziei pragniemy szukać w Słowie Bożym, które w Ewangelii wg św. Jana zapewnia: „Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym” (J 6,54).

Zmarłego polecamy w modlitwie Bogu, aby łaskawie wprowadził go do miejsca radości, światłości i pokoju. Niech dusza jego nie doznaje cierpień, a gdy nadejdzie wielki dzień zmartwychwstania niech Bóg da mu nieśmiertelne życie w królestwie wiecznym (por. „Obrzędy pogrzebu”).

Odpoczywaj w pokoju!

Abp Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

**Gratulacje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla abp. Piero Mariniego z okazji nadania mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu
Papieskiego św. Jana Pawła II w Krakowie (18.05.2022)**

Warszawa, dnia 18 maja 2022 roku

Ekscelencjo,
Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie,

dzisiejsza podniosła uroczystość – nadania tytułu doktora *honoris causa* Waszej Ekscelencji – jest ważnym wydarzeniem nie tylko dla czcigodnej archidiecezji krakowskiej oraz wspólnoty akademickiej Uniwersytetu Papieskiego św. Jana Pawła II w Krakowie, ale również dla całego Kościoła w Polsce. Wskazują na to dokonania Waszej Ekscelencji jako profesora liturgii w Papieskim Insty-

tucie Liturgicznym *Sant'Anselmo* w Rzymie, gdzie swoją wiedzę z tej dziedziny zdobywały kolejne pokolenia kapłanów z całego świata, w tym liczna grupa księży z Polski, dalej – przewodniczenie Papieskiemu Komitetowi ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych, a przede wszystkim oddana i wieloletnia służba Mistrza Papieskich Ceremonii Liturgicznych u boku byłego biskupa krakowskiego i wiceprzewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski papieża św. Jana Pawła II.

Bardzo pragnąłem uczestniczyć w tym doniosłym wydarzeniu, wyrażając w ten sposób uznanie i szacunek wobec Dostojnego Gościa, jednak w związku z moją dzisiejszą wizytą we Lwowie i Kijowie, nie mogę uczynić tego osobiście, dlatego za pośrednictwem listu pragnę pozdrowić Księdza Arcybiskupa, wszystkich dostojnych gości, jak również biskupa tejże wspaniałej katedry, wielkiego kanclerza Uniwersytetu, metropolitę krakowskiego Jego Ekscelencję arcybiskupa prof. Marka Jędraszewskiego oraz Jego Magnificencję księdza prof. dr hab. Roberta Tyrałę rektora tejże papieskiej uczelni.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski pragnę przekazać Waszej Ekscelencji jak najserdeczniejsze gratulacje i życzenia z okazji otrzymania tytułu doktora *honoris causa* Papieskiego Uniwersytetu św. Jana Pawła II w Krakowie.

W jednej z ksiązek Wasza Ekscelencja napisał: „Nasz Pan potrzebuje czasu liturgii, by z nami rozmawiać. Jeśli nie dajemy Mu tego czasu, by mógł do nas mówić i byśmy sami nastawili się na słuchanie, to niepotrzebnie odprawiamy nasze nabożeństwa”. Chciałbym życzyć Księdzu Arcybiskupowi, aby miłość do liturgii, głęboka wiedza w tej dziedzinie, doświadczenie dydaktyczne oraz ponad trzydziestoletnie doświadczenie praktyczne Mistrza Papieskich Ceremonii Liturgicznych zawoocowało najpierw świętością życia Waszej Ekscelencji, dzięki owemu wsłuchiowaniu się w głos Pana, który nieustannie przemawia do swojego Kościoła, a później również odkryciem, umiłowaniem i pragnieniem zanurzenia się w tajemnicy liturgii przez tych, których Dobry Bóg stawia na drodze życia Księdza Arcybiskupa. Niech spotkania z Chrystusem w czasie liturgii, w imieniu którego celebруемy święte tajemnice naszej wiary, prowadzą do głębokiej jedności z tym, który jest Początkiem i Końcem, Alfą i Omegą, Źródłem i celem naszej ziemskiej pielgrzymki.

Zapewniając Waszą Ekscelencję o modlitwie wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie.

+ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Arcybiskup Piero MARINI
Watykan

Gratulacje abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla nowego przewodniczącego Konferencji Episkopatu Włoch (24.05.2022)

Warszawa, dnia 24 maja 2022 roku

We wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych

Eminencjo,
Najdostojniejszy Księżę Kardynale,

z radością przyjąłem dzisiejszą informację, iż Ojciec Święty Franciszek mianował Waszą Eminencję nowym przewodniczącym Konferencji Episkopatu Włoch.

W imieniu wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce pragnę złożyć Księdzu Kardynałowi jak najserdeczniejsze życzenia z tej okazji. Niech Maryja Wspomożycielka Wiernych, którą dziś wspomniamy, wyprosi u Boga dar doskonałej miłości do Chrystusa i Jego Mistycznego Ciała, jako zasady pełnienia wszelkich posług w Kościele; niech wyprosi dar wyobraźni miłosierdzia, by Kościół we Włoszech docierał z radosnym orędziem Ewangelii do ludzi najbardziej samotnych, miejsc najbar-

dziej zapomnianych i sytuacji najbardziej niechcianych. Niech Chrystusowe życie – poprzez posługę sakramentów, głoszenie Słowa Bożego i dzieła miłosierdzia – stanie się udziałem tych, co pomarli we współczesnym świecie, choć nadal żyją. Niech Wspomożycielka Wiernych wyprosi dar jeszcze większej roztropności i mądrości w kierowaniu pracami Episkopatu Włoch i podążaniu drogami Ducha Świętego.

Wraz z gratulacjami do Waszej Eminencji pragnę przesłać serdeczne pozdrowienia dla ustępującego przewodniczącego CEI Jego Eminencji Księdza Kardynała Gualtiero Bassetti, arcybiskupa Perugii, dziękując za minione lata dobrej i owocnej współpracy między Kościołem w Polsce i we Włoszech.

Módlmy się wspólnie o pomyślność dla Ojca Świętego Franciszka, o pokój w Ukrainie i na świecie o błogosławieństwo dla powierzonego naszej pasterskiej pieczy Ludu Bożego.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Eminencja
Ksiądz Kardynał Matteo Maria ZUPPI
Arcybiskup Bolonii

Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla Ojca Świętego Franciszka z okazji Święta Papieskiego (29.06.2022)

Warszawa, dnia 29 czerwca 2022 roku
W Uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła

Ekscelencjo,
Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie Nuncjuszu,

uprzejmie dziękuję za zaproszenie na dzisiejsze przyjęcie z okazji Święta Papieskiego w dziesiątym roku posługi Ojca Świętego Franciszka. W związku z tym, że dzisiejsza uroczystość jest również świętem patronalnym pierwszej katedry na ziemiach polskich – w Poznaniu, niestety nie mogłem przybyć do Warszawy.

Na ręce Waszej Ekscelencji – w imieniu Konferencji Episkopatu Polski – chciałbym złożyć jak najserdeczniejsze życzenia Ojcu Świętemu Franciszkowi, zapewniając o mojej modlitwie i modlitwie Kościoła w Polsce w jego intencji.

Dzisiejsza uroczystość jest doskonałą sposobnością, aby wyrazić hołd i wdzięczność Kościoła w Polsce wobec następcy św. Piotra. Naszą myślą wracamy do jakże ważnej i umacniającej wizyty *ad limina apostolorum*, która okazała się być ważnym elementem umacniania naszej nadziei oraz więzów braterskiej jedności i miłości ze Stolicą Świętą.

Kościół w Polsce wspomina z wdzięcznością inicjatywę Jego Świątobliwości synodu o synodalności. „Jest to bowiem w szczególności wyjście naprzeciw tym, którzy czują się zranieni lub zmarginalizowani we wspólnocie ludu Bożego. Synod, to szukanie wspólnego dobra, aby kształtować lepszy świat. To wspólne wsłuchiwanie się w głos Ducha Świętego, który rozbrzmiewa w sumieniu człowieka” – jak mówiłem w swojej homilii w Zakopanem, w 25. rocznicę pobytu św. Jana Pawła II w Polsce.

Wreszcie naszą wdzięcznością obejmujemy decyzję Ojca Świętego Franciszka o włączeniu do grona błogosławionych Prymasa Tysiąclecia kard. Stefana Wyszyńskiego, ks. Jana Machy, Matki Róży Czackiej oraz dziesięciu Sióstr elżbietanek, zamordowanych w 1945 roku przez kryminalistów z Armii Radzieckiej.

W niełatwym czasie agresji rosyjskiej na Ukrainę dziękujemy Ojcu Świętemu za solidarność z cierpiącym narodem ukraińskim, za wsparcie okazywane uchodźcom, którzy w Polsce znaleźli drugi dom oraz za modlitwę w intencji pokoju.

Naszą wdzięczność dopełnia każdego dnia modlitwa jaką zanosimy w intencji Jego Świątobliwości, powierzając osobę Papieża i jego sprawy dobremu Bogu, za wstawiennictwem Jasnogórskiej Królowej Polski.

Z wyrazami czci i synowskiego oddania,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekszelencja
Ksiądz Arcybiskup Salvatore PENNACCHIO
Nuncjusz Apostolski w Polsce

**Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
po wypadku polskiego autokaru w Chorwacji (6.08.2022)**

Warszawa, dnia 6 sierpnia 2022 roku

Z wielkim smutkiem przyjąłem informację o tragicznym wypadku polskiego autokaru w Chorwacji. Swoją modlitwą obejmuję wszystkich poszkodowanych, zapewniając o mojej duchowej bliskości i wsparciu.

Składam wyrazy głębokiego współczucia rodzinom tych osób, które poniosły śmierć, a zmarłych powierzam Bogu.

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla biskupa nominata Piotra Przyborka w dniu sakry biskupiej (20.08.2022)**

Warszawa, dnia 20 sierpnia 2022 roku

Ekszelencjo,

Najdostojniejszy Księżę Biskupie,

w imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć jak najserdeczniejsze życzenia i gratulacje z okazji przyjęcia sakry oraz powitać w gronie biskupów polskich. Zapewniam o modlitwie w intencji Waszej Ekszelencji ze strony wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce.

W posynodalnej adhortacji apostolskiej *Pastores gregis* czytamy „zadaniem każdego biskupa jest w rzeczywistości głoszenie światu nadziei, poczynając od głoszenia Ewangelii Jezusa Chrystusa (...) Należy do niego w szczególności zadanie, by być prorokiem, świadkiem i sługą nadziei. Powinien wzbudzać ufność i uzasadniać wobec wszystkich nadzieję chrześcijańską (por. 1 P 3, 15). Biskup jest prorokiem, świadkiem i sługą tej nadziei przede wszystkim tam, gdzie silniejsza jest presja kultury immanentystycznej, spychającej na margines każde otwarcie na transcendencję” (PG, 3).

Biskup – prorok, świadek i sługa nadziei.

Życzę więc Księdzu Biskupowi, aby – będąc samemu głęboko zakorzenionym w miłości Chrystusowej – był Ksiądz Biskup najpierw świadkiem wiarygodnym, który sam karmi się nadzieją, pełniąc niełatwe zadania biskupa we współczesnym świecie. Życzę, aby był Ksiądz Biskup proro-

kiem gorliwym, zapalającym swoim autentyzmem wiary i posługi wszystkich wiernych oraz braci w kapłaństwie do jeszcze większej miłości Chrystusa i jego Kościoła. Życzę wreszcie, aby był Ksiądz Biskup sługą pokornym, dla którego nie ludzkie ambicje, poklask i zaszczyty, ale miłość Chrystusowego krzyża będzie motywem do podejmowania codziennej walki duchowej, a w jej ramach posługi biskupiej wobec wiernych, którym Ksiądz Biskup służy.

Najświętszej Maryi Panie – Pani Jasnogórskiej – pokornej Służebnicy nadziei życie i posługę zawierzam, zapewniając o mojej modlitwie.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Ksiądz Biskup Piotr Przyborek
Biskup pomocniczy Archidiecezji Gdańskiej

**Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci Elżbiety II (8.09.2022)**

Warszawa, dnia 8 września 2022 roku
Święto Narodzenia NMP

Eminencjo,

Najdostojniejszy Księżu Kardynale,

z wielkim smutkiem przyjąłem informację o śmierci królowej Elżbiety II. W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym przekazać wyrazy współczucia wszystkim, których zasmuciło jej odejście.

Zmarłą powierzam dobremu Bogu, prosząc o miłosierdzie. Cały naród brytyjski zapewniam o duchowej bliskości i modlitwie wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce.

Królowa Elżbieta II była symbolem jedności Zjednoczonego Królestwa oraz symbolem tych wartości, na których zbudowano Europę. Jej miłość do narodu, miłość do rodziny, poświęcenie oraz poczucie obowiązku, roztropność, mądrość, doświadczenie oraz duch służby mogą stać się wzorem nie tylko dla przedstawicieli współczesnej klasy politycznej, ale dla każdego z nas.

Wraz ze śmiercią Elżbiety II kończy się pewna epoka w historii Europy, Zjednoczonego Królestwa. Ufam, że jej następca król Karol III będzie otwarty na działanie Ducha Świętego, prowadząc dalej monarchię ku prawdzie i pomyślności.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Eminencja
Kard. Vincent Gerard NICHOLS
Arcybiskup Westminster
Przewodniczący Konferencja Biskupów Katolickich Anglii i Walii

**Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
dla biskupa nominata Dariusza Zalewskiego (24.09.2022)**

Warszawa, dnia 24 września 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie Nominacie,

z wielką radością przyjąłem dzisiejszy komunikat Nuncjatury Apostolskiej, w którym poinformowano, iż Ojciec Święty Franciszek mianował Czcigodnego Księdza biskupem pomocniczym diecezji ełckiej, przyznając mu stolicę tytularną Hólar.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym powitać Waszą Ekscelencję w gronie polskich biskupów i zaprosić do współpracy w ramach licznych gremiów naszego episkopatu.

W posynodalnej adhortacji apostolskiej *Pastores Gregis* czytamy „Pasterze owczarni, w wypełnianiu swojej posługi biskupiej są świadomi, iż mogą liczyć na szczególną łaskę Bożą. W Pontyfikacie Rzymskim, podczas uroczystej modlitwy w czasie święceń, główny konsekратор po prośbie o wylanie Ducha Świętego, który wspiera i prowadzi, powtarza słowa istniejące już w dawnym tekście Tradycji Apostolskiej: «Ojcie, który znasz tajemnice serca, udziel Twemu słudze, wybranemu przez Ciebie do godności episkopatu, łaski, aby pasł Twoją świętą owczarnię bez zarzutu». W ten sposób wypełniana jest wciąż wola Pana Jezusa, Wiecznego Pasterza, który posłał Apostołów, tak jak On sam został posłany przez Ojca (por. J 20, 21) i pragnął, aby ich następcy, czyli biskupi, byli pasterzami Jego Kościoła po wieki wieków” (PG, 1).

Życzę więc Księdzu Biskupowi głębokiego doświadczenia działania Ducha Świętego w swoim życiu i w pełnionej posłudze pasterskiej w diecezji ełckiej. Niech ta świadomość pomaga zanosić miłość Dobrego Pasterza tam, gdzie w miłość nikt już nie wierzy. Niech pomaga nieść przebaczenie tam, gdzie panuje nienawiść i żądza zemsty. Niech niesie miłosierdzie tam, gdzie grzech i upadek. Niech pomaga nieść światło tam, gdzie panują największe ciemności. Niech niesie prawdę tym, którzy trwają w okowach błędu.

Pani Jasnogórskiej – Królowej Polski życie i posługę Księdza Biskupa powierzam, przesyłając braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja

Ksiądz Biskup Dariusz ZALEWSKI

Biskup Pomocniczy Nominat Diecezji Ełckiej

**Życzenia noworoczne abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego
Konferencji Episkopatu Polski dla Wspólnoty Żydów Polskich (25.09.2022)**

Warszawa, 25 września 2022 / 1 Tiszrei, 5783

Szanowny Panie Rabinie

wraz ze Wspólnotą Żydów Polskich w kraju i za granicą, z okazji *Rosz Haszana* – Nowego Roku składam serdeczne życzenia Wspólnocie Żydów Polskich w kraju i za granicą.

Dźwięk szofaru na rozpoczęcie Nowego Roku ma głębokie znaczenie symboliczne. Z jednej strony przypomina o konieczności podsumowania mijającego roku, a z drugiej strony jest wezwaniem do aktywności w nowym roku, w tym w sferze duchowej i społecznej. Szofar bije na alarm, aby jak najlepiej przeżyć życie, które dał nam Pan Bóg. Życzę, aby każdy dzień nowego roku był napełniony dobrem, nadzieją i pokojem.

W obecnej sytuacji widzimy, jak bardzo cenny jest pokój. Niestety jesteśmy świadkami tego, że pokój nie został nam dany raz na zawsze w Europie. Tym bardziej więc, jako ludzie wierzący, modlimy się o pokój i śpieszymy z pomocą ludziom, którzy są ofiarami wojny w Ukrainie.

Życzę, abyście byli zapisani na dobry rok! Szana Towa!

+Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Szanowny Pan
Rabin Michael SCHUDRICH
Naczelny Rabin Polski
Gmina Wyznaniowa Żydowska w Warszawie

**List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
z okazji inauguracji Centrum im. Abrahama J. Heschela
na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II (17.10.2022)**

Warszawa, dnia 17 października 2022 roku

Magnificencjo,
Czcigodny Księżę Rektorze,

Z radością przyjąłem przedstawioną mi przed rokiem inicjatywę utworzenia ośrodka naukowo-edukacyjnego poświęconego relacjom katolicko-żydowskim na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Cieszę się, że ta inicjatywa ma już swój konkretny wyraz w postaci Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich im. Abrahama J. Heschela na KUL.

Można powiedzieć, że inauguracja Centrum im. Abrahama J. Heschela w październiku 2022 roku, gdy obchodzimy 60-lecie otwarcia Soboru Watykańskiego II, ma znaczenie symboliczne. To właśnie na tym Soborze została wydana deklaracja *Nostra aetate*, która do dziś jest jednym z najważniejszych punktów odniesienia w kształtowaniu relacji katolicko-żydowskich. Deklaracja ta przypomina, że z żadną inną religią Kościół katolicki nie pozostaje w tak bliskiej relacji, ani z żadnym innym narodem nie łączy go tak ścisła więź, jak z judaizmem. „Kościół Chrystusowy uznaje, że początki jego wiary i wybrania znajdują się według Bożej tajemnicy zbawienia już u Patriarchów, Mojżesza i Proroków” (*Nostra aetate*, 4). Właśnie te więzy duchowe między katolikami i wyznawcami judaizmu zobowiązują do wzajemnego poznawania się, także w wymiarze akademickim, i braterskich relacji (por. Tamże).

Chciałbym w tym miejscu podkreślić bardzo ważną rolę Rabina Profesora Abrahama Joshuy Heschela, Patrona Centrum, jaką odegrał podczas obrad Soboru Watykańskiego II i jego istotny wkład w zapisy deklaracji *Nostra aetate*. Jego wieloletnia współpraca ze katolikami w Europie i Stanach Zjednoczonych, spotkania z Papieżem Pawłem VI, liczne kontakty z kardynałem Augustynem Beą zaowocowały ogromnym zaangażowaniem Rabina w tworzenie dokumentu. Deklaracja soborowa *Nostra aetate* wiele zawdzięcza otwarciu na dialog profesora Heschela oraz jego mądrości.

Pragnę zaznaczyć jednocześnie, że Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich im. Abrahama J. Heschela zostało powołane na uniwersytecie, który w swojej nazwie przywołuje inną niezwykle ważną postać w dialogu katolicko-żydowskim. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, otwierając Centrum, podejmuje także spuściznę duchową swego dawnego Profesora i Patrona. To właśnie św. Jan Paweł II wniósł do Kościoła szczególną wrażliwość na problematykę żydowską. Papież Polak jest do dziś wzorem do naśladowania w dialogu katolicko-żydowskim. Był pierwszym papieżem, który modlił się razem z rabinem o pokój, pierwszym papieżem, który wszedł do synagogi i który odwiedził niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau. Jan Paweł II jako pierwszy papież modlił się pod Murem Płaczu, prosząc Boga o wybaczenie i wzajemne braterstwo. Podkreślał również, że antysemityzm jest grzechem. To właśnie św. Jan Paweł II – w czasie, gdy przygotowaliśmy Pierwszy Dzień Judaizmu w Polsce w 1998 roku – zdecydował, aby jego hasło brzmiało: „Kto spotyka Jezusa, spotyka judaizm”.

Postawa Papieża Polaka i jego konsekwentne nauczanie w procesie zbliżenia między naszymi dwoma religiami i narodami nie miało sobie równych w dotychczasowej historii i stało się inspiracją dla Kościoła w Polsce. W ostatnim zaś czasie Benedykt XVI i Papież Franciszek bardzo rozwinęli relacje katolicko-żydowskie, co stanowi przykład dla całej wspólnoty Kościoła katolickiego. Powstanie Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich KUL im. Abrahama J. Heschela jest więc realizacją deklaracji soborowej *Nostra aetate* i nauczania Kościoła wyrażonego przez kolejnych Papieży.

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski dziękuję ks. prof. Mirosławowi Kalinowskiemu, Rektorowi KUL za powołanie do istnienia Centrum Relacji Katolicko-Żydowskich im. Abrahama J. Heschela na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Życzę Księdzu Rektorowi, Pracownikom Centrum i Wspólnocie Akademickiej, aby działalność Centrum Heschela zaowocowała budowaniem i pogłębianiem dobrych relacji katolicko-żydowskich na płaszczyźnie nauki, edukacji i kultury w wymiarze międzynarodowym. Niech wybitni Patronowie, Rabin Abraham Joshua Heschel i Papież Jan Paweł II będą przewodnikami na tej wspólnej drodze katolicko-żydowskiej.

Ad multos annos! Szalom!

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Magnificencja
Ksiądz prof. Mirosław KALINOWSKI
Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla nowego biskupa płockiego Szymona Stułkowskiego (22.10.2022)

Warszawa, dnia 22 października 2022 roku

Ekscelencjo,
Najdostojniejszy Księżu Biskupie,

Kościół w Polsce, w tym szczególnie archidiecezja poznańska, tj. biskupi, kapłani, osoby życia konsekrowanego i wierni świeccy wyrażają ogromną radość oraz wdzięczność Panu Bogu za nominację Waszej Ekscelencji na urząd Biskupa Płockiego. Modlimy się wspólnie w intencji Księdza Biskupa, prosząc o wszelkie łaski, potrzebne dla owocnego sprawowania tej posługi.

Prosimy Ducha Świętego, aby wzorem w pełnieniu tej misji był zawsze Chrystus Dobry Pasterz, który w scenie umywania nóg apostołom ukazał nam istotę biskupiego posługiwania: „Dałem wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczyniłem” (J 13,15). Ten gest pokornego sługi jest związany ze służbą miłości (J 13,34-35).

W takiej chwili dziękujemy jak najserdeczniej papieżowi Franciszkowi za jego życzliwość dla naszej archidiecezji oraz osoby Nominata. Składamy podziękowanie Nuncjuszowi Apostolskiemu w Polsce arcybiskupowi Salvatore Pennacchio za dostrzeżenie talentów Waszej Ekscelencji, niezwykłej aktywności i umiłowania świeckich w Kościele.

Niech Maryja, Matka Kościoła, będzie dla Ciebie, drogi Szymonie, mistrzynią w słuchaniu słowa Bożego i gotowości do jego wypełniania w wytrwałości wiary, ufnej nadziei i gorącej miłości.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Biskup Szymon STUŁKOWSKI
Biskup Płocki Nominat

Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski dla biskupa nominata Waldemara Musioła (29.10.2022)

Warszawa, dnia 29 października 2022 roku

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie Nominacie,

z wielką radością przyjąłem informację, iż Ojciec Święty Franciszek mianował Czcigodnego Księdza Biskupem Pomocniczym Diecezji Opolskiej.

W imieniu wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce pragnę przekazać jak najserdeczniejsze gratulacje oraz zapewnić o naszej modlitwie.

W posynodalnej adhortacji apostołskiej *Pastores Gregis* czytamy: „Pasterze owczarni (*Pastores gregis*), w wypełnianiu swojej posługi biskupiej są świadomi, iż mogą liczyć na szczególną łaskę Bożą. W Pontyfikale Rzymskim, podczas uroczystej modlitwy w czasie święceń, główny konsekратор po prośbie o wylanie Ducha Świętego, który wspiera i prowadzi, powtarza słowa istniejące już w dawnym tekście Tradycji Apostolskiej: «o Ojczy, który znasz tajemnice serca, udziel Twemu słudze, wybranemu przez Ciebie do godności episkopatu, łaski, aby pasł Twoją świętą owczarnię bez zarzutu». W ten sposób wypełniana jest wciąż wola Pana Jezusa, Wiecznego Pasterza, który posłał Apostołów, tak jak On sam został posłany przez Ojca (por. J 20, 21) i pragnął, aby ich następcy, czyli biskupi, byli pasterzami Jego Kościoła po wieki wieków”(PG, 1).

Misja biskupia przerasta możliwości i zdolności każdego człowieka, ponieważ każdego człowieka przerasta miłość Najwyższego Pasterza, której szczególnym świadkiem i głosicielem staje się kapłan wraz z przyjęciem sakry biskupiej. Zdanie się na wolę Bożą i pokorne zawierzenie Bożej Opatrzności swojego życia wraz z jego słabością i niewystarczalnością jest jedynym gwarantem tego, że „Bóg, który rozpoczął w tobie dobre dzieło, sam go dokona”.

Życie i posługę Księdza Biskupa powierzam Pani Jasnogórskiej, Królowej Polski oraz wstawiennictwu świętych patronów.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja

Ksiądz Biskup Waldemar MUSIOŁ

Biskup Pomocniczy Nominat Diecezji Opolskiej

List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do biskupów przed 90. rocznicą Wielkiego Głodu w Ukrainie (18.11.2022)

Warszawa, dnia 18 listopada 2022 roku

Ekscelencjo, Najdostojniejszy Księżu Kardynale/ Arcybiskupie/ Biskupie,

w bieżącym roku przypada 90. rocznica Wielkiego Głodu w Ukrainie, jednej z najokrutniejszych zbrodni dokonanych przez reżim sowiecki, której kulminacja przypadła na lata 1932-1933. Ludobójstwo dokonane przez Rosję pochłonęło – wg różnych szacunków – od 3 do 10 mln ofiar, w tym również Polaków. W kontekście trwającej agresji rosyjskiej na Ukrainę, Kościół w Polsce pragnie – na różne sposoby – solidaryzować się z narodem ukraińskim.

Dlatego też dnia 25 listopada br. w Warszawie, w kościele św. Barbary (ul. Nowogrodzka 51) o godz. 19:30 – przy współdziałaniu Ambasady Ukrainy w Polsce oraz Wspólnoty Sant’Egidio, odbędzie się ekumeniczna modlitwa pamięci. Chcemy modlić się o sprawiedliwy pokój w Ukrainie oraz uczcić pamięć ofiar rosyjskich zbrodni.

Mając na uwadze powyższe, zwracam się do Waszej Eminencji/ Ekscelencji z serdeczną prośbą, aby w najbliższą niedzielę 20 listopada przekazać w parafiach ogłoszenie o przypadającej w najbliższą sobotę, dnia 26 listopada br., rocznicy, a w kolejną niedzielę tj. 27 listopada br. dodać odpowiednie wezwanie do modlitwy powszechnej, którego propozycję Sekretariat KEP przesyła w załączeniu.

Z wyrazami szacunku, przesyłam braterskie pozdrowienia w Chrystusie,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Otrzymują wszyscy biskupi w Polsce

Załącznik 1

Wezwanie do modlitwy powszechnej w niedzielę dnia 27 listopada 2022 r.

1. Ty, który nie zapominasz o cierpiących i opuszczonych, spraw, aby w Ukrainie i wszystkich miejscach ogarniętych wojną nastął pokój i weszło światło tam, gdzie panuje ciemność i lęk. Ciebie prosimy...
2. Ty, który jesteś Życiem Wiecznym, daj radość nieba wszystkim ofiarom prześladowań i zbrodni, w tym Ukraińcom i Polakom, zmarłym w wyniku Wielkiego Głodu na Ukrainie. Ciebie prosimy...

Życzenia abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z okazji ingresu biskupa płockiego Szymona Stulkowskiego (26.11.2022)

Ekscelencjo,

Księżu Biskupie Szymonie,

Razem z delegacją archidiecezji poznańskiej przybywam Ekscelencjo Księżu Biskupie Szymonie, z ogromną radością na Twój ingres do prastarej płockiej katedry. Ten ingres przypomina nam, że „biskupi – jak uczy *Pastores gregis* – są następcami apostołów nie tylko w autorytecie i świętej władzy, ale także w formie życia apostołskiego, w cierpieniach apostołskich z powodu głoszenia i szerzenia Ewangelii, czulej i miłosiernej trosce o powierzonych sobie wiernych, w obronie słabych, w nieustannym czuwaniu nad Ludem Bożym” (*Pastores gregis*, 43).

Z racji dzisiejszego ingresu składam Tobie w imieniu Konferencji Episkopatu Polski najserdeczniejsze gratulacje i życzenia, zapewniając jednocześnie o naszej wspólnej modlitwie w Twojej intencji. Stajesz się spadkobiercą chlubnych dziejów diecezji płockiej, następcą innego biskupa Szymona, działającego w pierwszej połowie XII wieku, który był pierwszym biskupem płockim poświęconym przez Galla Anonima. W 1109 roku odparł on razem z komesem Mazowsza Magnusem groźny najazd wojsk pomorskich. Według Długosza rządził tą diecezją przez 21 lat. Stajesz się następcą biskupa płockiego Jana Lubrańskiego, który bardzo owocnie, podobnie zresztą jak bp Wojciech Tolibowski, zapisał się później w dziejach diecezji poznańskiej. Wreszcie następcą męczenników – bł. abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego i bł. bp. Leona Wetmańskiego, którzy zginęli w niemieckim obozie koncentracyjnym w Działdowie.

Odwagi, nie jesteś sam. W pracy ewangelizacyjnej wspierać Cię będą: biskup pomocniczy, biskupi seniorzy, kapłani, osoby życia konsekrowanego i wierni świeccy, katecheci, członkowie stowarzyszeń życia apostołskiego, duszpasterstw, ruchów i wspólnot religijnych, osoby zaangażowane w dzieła miłosierdzia, a także członkowie innych Kościołów i wspólnot chrześcijańskich oraz wszyscy mieszkańcy tutejszego regionu.

Korzystam z okazji, aby podziękować raz jeszcze za Twoją dotychczasową, pełną oddania i rozmachu pracę w archidiecezji poznańskiej. W latach 2016-2019 byłeś rektorem Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu. Nie sposób wymienić wszystkich Twoich aktywności diecezjalnych.

Wystarczy, że wspomnę funkcję wikariusza generalnego archidiecezji poznańskiej, odpowiedzialność za katechezę szkolną i szkolnictwo katolickie, za opiekę nad Akademickim Kołem Misjologicznym im. dr Wandy Błęńskiej i funkcję diecezjalnego dyrektora papieskich Dziel Misyjnych.

W ramach Konferencji Episkopatu Polski pełniłeś zadania sekretarza Komisji Duszpasterstwa, współtworzącego Program Duszpasterski dla Kościoła w Polsce. Dziękuję za pracę w Komisji Duszpasterstwa KEP, w Radzie ds. Misji oraz Radzie ds. Apostolstwa Świeckich. Ufam, iż nowe obowiązki biskupa diecezjalnego nie przeszkodzą Ci w dalszym angażowaniu się w kolegialne ciała Konferencji Episkopatu Polski.

Twoje życie i posługę biskupią oraz umiłowaną diecezję płocką powierzam opiece Chrystusa Dobrego Pasterza i Jego Matki Maryi, której przykład pozwoli Ci stać się mistrzem w słuchaniu Słowa Bożego i w Jego wypełnianiu. Niech w tym dziele wspierają Cię wszyscy święci patronowie diecezji płockiej i naszej Ojczyzny.

Drogi Szymonie, na koniec życzę Ci odwagi Słońca, które mimo nędzy tego świata dzień po dniu wschodzi i obdarza nas blaskiem i ciepłem swoich promieni.

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Płock, 26 listopada 2022 r.

**List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
do bp. Waldemara Musioła, nowego biskupa pomocniczego diecezji opolskiej
w dniu sakry (10.12.2022)**

Warszawa, dnia 10 grudnia 2022

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie,

w imieniu Konferencji Episkopatu Polski chciałbym złożyć Księdzu Biskupowi jak najserdeczniejsze życzenia z okazji przyjęcia sakry biskupiej.

Dzisiejsza uroczystość jest ważnym momentem nie tylko dla szlachetnej Diecezji Opolskiej, która w tym roku obchodzi 50-lecie swojego istnienia, a której gościnność, okazaną podczas ostatniego zebrania plenarnego biskupów polskich do dziś, z wdzięcznością wspominam, ale również dla całego Kościoła w Polsce.

Jako motto swojego pasterskiego zawołania wybrał Ksiądz Biskup słowa *Patris Corde amare – kochać ojcowskim sercem*, dlatego życzę Księdzu Biskupowi – nawiązując do listu apostolskiego Papieża Franciszka o św. Józefie, opublikowanego dokładnie rok temu – aby był Ksiądz Biskup najpierw ojcem miłującym, który „uczynił ze swego życia służbę, złożył je w ofierze tajemnicy wcielenia i związanej z nią odkupieńczej misji” (*Patris Corde*, 1).

Życzę, aby – na wzór św. Józefa – był Ksiądz Biskup również ojcem czułym, który wie, że wiara w Boga obejmuje również wiarę, że może On działać także poprzez nasze lęki, nasze ułomności i nasze słabości (por. PC, 2).

Życzę, aby był Ksiądz Biskup ojcem posłusznym, który zawsze szuka i wypełnia wolę Bożą, tak względem siebie, jak i Kościoła, dla którego został Ksiądz Biskup ustanowiony pasterzem (por. PC, 3).

Życzę, aby był Ksiądz Biskup ojcem przyjmującym, który zgodnie z realizmem chrześcijańskim, nie odrzuca niczego, co istnieje. Rzeczywistość bowiem, w swojej tajemniczej nieredukowalności i złożoności jest nośnikiem sensu istnienia z jego światłami i cieniami (por. PC, 4).

Życzę serca, przepelnionego twórczą odwagą, która – jak uczy Papież Franciszek – ujawnia się gdy napotykamy trudności. W ich obliczu można bowiem zatrzymać się i uciec, albo potraktować je jako wyzwanie, które uwalnia w nas pokłady kreatywności, odwagi i zawierzenia (por. PC, 5).

Życzę wreszcie, aby w swojej pasterskiej posłudze był Ksiądz Biskup ojcem „w cieniu”, który wprowadza – powierzone swojej pasterskiej trosce – dzieci Boże w doświadczenie życia eklezjalnego, nie zatrzymuje ich, nie zniewala, nie bierze w posiadanie, ale czyni zdolnymi do wyborów, do wolności, do wyruszenia w drogę (por. PC, 7).

Życie i posługę Księdza Biskup powierzam Pani Jasnogórskiej – Królowej Polski oraz wstawiennictwu św. Józefa.

Z wyrazami szacunku i braterskim pozdrowieniem,

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekszelencja
Ksiądz Biskup Waldemar Musioł
Biskup Pomocniczy Diecezji Opolskiej

List abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski do Ojca Świętego Franciszka z życzeniami w dniu jego 86. urodzin oraz z podziękowaniem za dekrety o heroicznosci cnót ks. Ignacego Posadzego i ks. Aleksandra Woźnego oraz dekret o męczeństwie rodziny Ulmów (17.12.2022)

Warszawa, dnia 17 grudnia 2022

Wasza Świątobliwość,
Umiłowany Ojcze Święty,

w imieniu wiernych i pasterzy Kościoła w Polsce, pragnę złożyć Waszej Świątobliwości jak najserdeczniejsze życzenia z okazji 86. rocznicy urodzin.

Pragniemy zapewnić Ojca Świętego o naszej modlitwie w jego intencji oraz w intencji jego Piotrowej Posługi, prosząc dobrego Boga, by zachował go w zdrowiu i pomyślności na dalsze lata przewodzenia Kościołowi Świętemu.

Podczas homilii inauguracyjnej swój pontyfikat – 19 marca 2013 roku, w uroczystość św. Józefa, odnosząc się do postawy Oblubieńca Najświętszej Dziewicy i opiekuna Pana Jezusa, Wasza Świątobliwość mówił: „Jak Józef sprawuje tę opiekę? Z dyskrecją, z pokorą, w milczeniu, ale poprzez nieustanną obecność i całkowitą wierność, także wówczas, gdy nie rozumie (...) Nieustannie słuca Boga, jest otwarty na Jego znaki, gotowy wypełniać nie tyle swój, ile Jego plan”.

Pragnę więc życzyć Waszej Świątobliwości, by w wypełnianiu niełatwego mandatu apostołskiej troski o Kościół Powszechny, towarzyszyła Ojcu Świętemu czuła postawa św. Józefa – opiekuna Kościoła Świętego – który poprzez obecność, cierpliwość i wierność stał się sługą największej tajemnicy w dziejach – tajemnicy odkupienia człowieka.

Wasza Świątobliwość mówił również, że „w Ewangeliach św. Józef jawi się jako człowiek silny, odważny, pracowity, ale jest w nim wielka czułość, która nie jest cechą człowieka słabego – wręcz przeciwnie – oznacza siłę ducha i zdolność do zwracania uwagi na bliźniego, współczucia, prawdziwej otwartości na niego, zdolność do miłości”. Życzę więc by Ojciec Święty, każdego dnia doświadczając czulej obecności Boga, sam dzielił się tą czułością ze światem, targanym konfliktami i niezgodą, pokazując, że czułość jest objawem siły, która może skutecznie przeciwstawić się złu.

W tym ważnym dla Ojca Świętego dniu, pragnę również podziękować za decyzję Waszej Świątobliwości dotyczącą Kościoła w Polsce, tj. za ogłoszenie dekretu o heroicznosci cnót dwóch polskich kapłanów – ks. Ignacego Posadzego oraz ks. Aleksandra Woźnego, a także za zgodę by Dykasteria Spraw Kanonizacyjnych promulgowała dekret o męczeństwie rodziny Józefa i Wiktorii Ulmów, którzy wraz z siedmiorgiem dzieci zginęli z nienawiści do wiary 24 marca 1944 roku w Markowej, na Podkarpaciu.

Niech wdzięczna modlitwa Kościoła na całym świecie będzie dla Waszej Świątobliwości siłą w podążaniu niepowtarzalnymi drogami Pana.

Z synowskim oddaniem i prośbą o apostołskie błogosławieństwo,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Świątobliwość
Franciszek

**Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski po śmierci bp. Tadeusza Werno,
biskupa pomocniczego seniora diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej (20.12.2022)**

Warszawa, dnia 20 grudnia 2022

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżu Biskupie,

z wielki smutkiem przyjąłem informację o śmierci Jego Ekscelencji księdza biskupa Tadeusza Werno pierwszego biskupa pomocniczego diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej w latach 1974-2007, wikariusza generalnego diecezji, przewodniczącego wydziału duszpasterskiego, komisji liturgicznej oraz komisji śpiewu i muzyki kościelnej kurii diecezjalnej, członka rady kapłańskiej i duszpasterskiej, przewodniczącego komitetu budowy Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie, duszpasterza internowanych i uwięzionych w czasie stanu wojennego, trzykrotnego administratora diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej, a wcześniej konsultora diecezjalnego i referenta ds. powołań duchownych, dyrektora wydziału duszpasterskiego kurii gorzowskiej, ojca duchownego w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie Wielkopolskim, redaktora „Gorzowskich Wiadomości Kościelnych” oraz proboszcza parafii pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Świdwinie.

Dziękuję Panu Bogu za życie tego gorliwego pasterza, a zwłaszcza za jego zaangażowanie w ramach gremiów Konferencji Episkopatu Polski tj. Komisji KEP ds. Duszpasterstwa Rolników, Komisji ds. Duszpasterstwa Ludzi Morza, Komisji ds. Misji oraz Komisji ds. Rodzin.

Proszę Boga o miłosierdzie dla śp. biskupa Tadeusza, powierzając go wstawiennictwu Najświętszej Maryi Panny, królowej Apostołów.

Niech odpoczywa w pokoju,

+ *Stanisław Gądecki*

Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Ksiądz Biskup Edward Dajczak
Biskup Koszalińsko-Kołobrzescki

**Kondolencje abp. Stanisława Gądeckiego,
Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
po śmierci papieża seniora Benedykta XVI (31.12.2022)**

31 grudnia 2022 r.

Wasza Świątobliwość,
Umiłowany Ojcze Święty,

z wielkim smutkiem, ale i z głęboką wiarą w życie wieczne przyjąłem informację o przejściu do Domu Ojca Benedykta XVI – papieża emeryta, jednego z najwybitniejszych następców św. Piotra ostatnich stuleci, człowieka głębokiej wiary, genialnego teologa, wieloletniego współpracownika św. Jana Pawła II, oddanego przyjaciela Polski i Polaków.

Przechodzi do innego życia postać wybitna. Nie sposób objąć wszystkich wymiarów jego wspa-
niałego życia i posługi – profesor nauk teologicznych, wykładowca uniwersytetów w Bonn, Münster,
Tybindze i Ratzbonie; w czasach Soboru Watykańskiego II doradca teologiczny arcybiskupa Kolo-
nii, następnie arcybiskup metropolita Monachium i Freising, od 1977 roku kardynał; przewodniczą-
cy Papieskiej Komisji Biblijnej, przewodniczący Międzynarodowej Komisji Teologicznej, członek
Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów,
Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej, Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich, Papieskiej Rady ds.
Popierania Jedności Chrześcijan, Papieskiej Rady ds. Kultury oraz Papieskiej Komisji ds. Ameryki
Łacińskiej; wreszcie wieloletni prefekt Kongregacji Nauki Wiary, dziekan Kolegium Kardynalskiego,
czuły pasterz Kościoła Powszechnego i wierny Ewangelii Chrystusowej nauczyciel ludu Bożego, po-
korny pracownik winnicy Pańskiej, oddany współpracownik Prawdy, który z odwagą i pokorą służył
Kościołowi w ciszy, modlitwie i cierpieniu, również po ogłoszeniu swej decyzji o abdykacji.

Autor setek publikacji naukowych z dziedziny teologii dogmatycznej i teologii fundamentalnej,
zwłaszcza z chrystologii, antropologii, soteriologii, eklezjologii, eschatologii i ekumenizmu, autor
3 encyklik, 4 adhortacji apostolskich oraz innych dokumentów papieskich, niezliczonych homilii,
wystąpień i wykładów. W czasie swego pontyfikatu ogłosił 44 świętych i 289 błogosławionych,
w tym swego poprzednika Jana Pawła II, Szymona z Lipnicy, Marię Merkert, Michała Sopoćko.
W ślad za św. Jana Pawła II stał się pielgrzymem świata, odbywając 24 apostolskie podróże zagra-
niczne, w tym do Polski w 2006 roku oraz 33 podróże po Włoszech.

Już dzisiaj życie, spuścizna teologiczna oraz pontyfikat tego wielkiego papieża – wypełnione
bezgraniczną miłością do Chrystusa i Kościoła – są inspiracją dla nowych pokoleń uczniów Chry-
stusa, stanowiąc głęboki, jednoznaczny i żywy komentarz do depozytu apostolskiej wiary, którego
przez lata był stróżem i powiernikiem.

„Choć nas zasmuca nieunikniona konieczność śmierci, znajdujemy pociechę w obietnicy przy-
szłej nieśmiertelności. Albowiem życie Twoich wiernych, o Panie, zmienia się, ale się nie kończy,
i gdy rozpadnie się dom doczesnej pielgrzymki, znajdą przygotowane w niebie wieczne miesz-
kanie” (*Prefacja o zmarłych*, 86). Dlatego wraz z całym Kościołem, który jest w Polsce dziękuję
Panu Bogu za piękne życie i pontyfikat papieża Benedykta XVI, ufając że przynoszą one już teraz
i przynosić będą w przyszłości błogosławione plony.

Za wstawiennictwem Pani Jasnogórskiej proszę Dobrego Boga o miłosierdzie dla Zmarłego,
zapewniając jednocześnie o modlitwie Kościoła w Polsce w jego intencji.

Niech spoczywa w pokoju!

+ *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Świątobliwość
Franciszek
Papież
Watykan

III. INNE DOKUMENTY

**Komunikat ks. Piotra Studnickiego, Kierownika Biura
Delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży,
nt. współpracy Kościoła w Polsce z Państwową Komisją (17.01.2022)**

Arcybiskup Wojciech Polak, delegat KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży, dnia 14 stycznia br. skierował pismo do Pana Profesora Błażeja Kmiecika, przewodniczącego *Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15*.

Zwrócił w nim uwagę na znaczenie odpowiedzi, jaką otrzymała Państwowa Komisja od Stolicy Apostolskiej, o której został poinformowany Delegat KEP. Sprawy dotyczące wykorzystywania małoletnich są w Kościele katolickim zarezerwowane jurysdykcji watykańskiej Kongregacji Nauki Wiary i dlatego kanoniczne procesy karne lub sądowe są prowadzone w diecezjach lub zgromadzeniach zakonnych na jej zlecenie. W związku z tym udostępnienie akt procesowych powinno odbywać się drogą dyplomatyczną za pomocą wniosku o międzynarodową pomoc prawną z prośbą o udostępnienie dokumentacji konkretnego postępowania kanonicznego znajdującego się w jurysdykcji Stolicy Apostolskiej. Mamy więc w tej sprawie do czynienia z relacją między rządem Polski a władzami Stolicy Apostolskiej, a nie między Państwową Komisją a Kościołem w Polsce.

Jeśli natomiast chodzi o współpracę między Konferencją Episkopatu Polski a Państwową Komisją, Ksiądz Prymas wskazał przykłady możliwej współpracy na dwóch płaszczyznach. Pierwsza dotyczy współpracy w badaniach statystycznych, po wcześniejszym ustaleniu z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC jej zasad. Drugim obszarem potencjalnego współdziałania może być ochrona dzieci i młodzieży przed wykorzystaniem seksualnym, w której Kościół w Polsce poprzez wieloletnie działanie Centrum Ochrony Dziecka ma duże doświadczenie. Realizowane przez COD projekty dotyczące prewencji w szkołach katolickich i ośrodkach dla osób z niepełnościami mogą stać się inspiracją do podjęcia podobnej pracy, która będzie służyć ochronie małoletnich i bezbronnych w państwowych placówkach edukacyjnych i opiekuńczych.

ks. Piotr Studnicki

kierownik Biura Delegata KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży

17 stycznia 2022 r.

**Słowo abp. Wojciecha Polaka, Prymasa Polski,
podczas noworocznego spotkania Pary Prezydenckiej
z przedstawicielami Kościołów i Związków Wyznaniowych (18.01.2022)**

W imieniu Kościoła Katolickiego w Polsce bardzo serdecznie dziękuję Panu Prezydentowi za zaproszenie na doroczne spotkanie przedstawicieli Kościołów i związków wyznaniowych. Przełom każdego roku stanowi niewątpliwie okazję z jednej strony do pewnych podsumowań, z drugiej do spojrzenia w przyszłość. Miniony czas w naszej Ojczyźnie i w Kościele niósł ze sobą bardzo konkretne, często trudne doświadczenia i wyzwania, z jakimi musieliśmy się zmierzyć. Trwająca pandemia koronawirusa, kryzys humanitarny na naszej wschodniej granicy, ale także w szerszym spojrzeniu – jak nam wskazywał papież Franciszek – *przeciwstawiane w sposób ideologiczny bezpieczeństwo i solidarność, wymiar lokalny i uniwersalny, tradycja i otwartość*, wszystko to rodzi lęk, niepewność i pragnienie radykalnej modyfikacji relacji społecznych. Często pośród tych wewnętrznych sporów i problemów gubi się wrażliwość na cierpienie konkretnego człowieka, który będąc ofiarą bezwzględного reżimu i łupem dla przestępców, wciąż nie zawsze znajduje u nas ochronę i konieczną pomoc. Ogólna sytuacja społeczna nie pozostaje bez wpływu na życie i duchowe przeżywanie tych spraw przez członków Kościoła katolickiego, który sam również zmaga

się z wewnętrznymi problemami związanymi z realizacją wezwania do nawrócenia, także instytucjonalnego, do podjęcia koniecznej reformy i odzyskania społecznego zaufania. Towarzyszy temu kryzys wiary, zwłaszcza młodego pokolenia oraz trudności będące następstwem pandemii, która w znaczącej mierze odbija się na codziennym życiu i misji wspólnoty Kościoła.

Swoistym znakiem nadziei, który jako Kościół w Polsce dostrzegamy pośród ujawniających się z taką ostrością licznych problemów i trudności była długo wyczekiwana beatyfikacja Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Polski. Choć sam o sobie mówił, że nie jest *ani politykiem, ani dyplomatą, ani reformatorem, ani działaczem społecznym*, w odczuciu wielu Polaków zasłużył na miano wielkiego męża stanu przez swoją nieugiętą postawę w konfrontacji z totalitarnym systemem komunistycznym. Z odwagą upominał się o respektowanie praw człowieka, o wolność sumienia i wolność wyznania. On również, wypowiadając wraz z biskupami pamiętne słowa: *przebaczamy i prosimy o przebaczenie*, mimo niezrozumienia i protestów wielu, przyczynił się do otwarcia procesu pojednania między Polakami i Niemcami. Przypominam te słowa, gdyż jestem przekonany, że nasza rzeczywistość, jej trudne wyzwania i doświadczenia, nasza współpraca i troska o Ojczyznę, domagają się takiej właśnie postawy Kościoła i jego pasterzy. Domagają się takiego patrzenia na Kościół. Jeśli te słowa będziemy odczytywać w duchu nauczania i posługi Prymasa Wyszyńskiego, to bez niepotrzebnych dyskusji i sporów zrozumiemy i to jego wskazanie, że *rolą Kościoła nie jest angażowanie się w naturalne w życiu politycznym kontrowersje ani – tym bardziej – ich rozstrzyganie. Nie chodzi o zdobycie dla siebie przywilejów czy o opowiadanie się za którąś ze stron*. Nasza obecność i misja w społeczeństwie pluralistycznym musi wciąż przypominać o konieczności dialogu w budowaniu sprawiedliwego i praworządnego ładu społecznego. Kultura spotkania i dialogu stanowi bowiem fundament pokoju w Ojczyźnie i na świecie. Jest nie tylko płaszczyzną dla wzajemnego zrozumienia, ale i filarem w budowaniu dróg i mostów koniecznych przecież dla życia w pokoju.

Dziękując jeszcze raz za to dzisiejsze spotkanie, które – jak wierzę – jest również wyrazem naszej wspólnej troski i miłości do Ojczyzny, w imieniu Kościoła katolickiego w Polsce pragnę złożyć Panu Prezydentowi, jego Małżonce i Współpracownikom oraz każdemu z obecnych najserdeczniejsze życzenia. Świadomi istniejących dziś napięć i trudności, a jednocześnie żyjąc nadzieją pokoju, za papieżem Franciszkiem pragniemy powtórzyć, że *pokój jest dobrem zaraźliwym, które rozprzestrzenia się z serc tych, którzy go pragną i starają się nim żyć*. Dlatego dla każdej i każdego z nas, dla Ojczyzny naszej i wszystkich ludzi dobrej woli prosimy: *Wszchemogący Wieczny Boże, źródło i dawco pokoju; Ty rządysz niebem i ziemią, wysłuchaj nas i obdarz nasze czasy, Ojczyznę naszą i wszystkich, którzy ją stanowią, swoją miłością i pokojem*.

Warszawa, Krakowskie Przedmieście – 18 stycznia 2022 r.

Apel katolickich biskupów Polski i Ukrainy o poszukiwanie dialogu i porozumienia w celu zażegnania niebezpieczeństwa działań wojennych (24.01.2022)

Z niepokojem przyjmujemy informacje o tym, iż ostatnie serie rozmów między Rosją a Zachodem nie doprowadziły do porozumienia. W swoich wystąpieniach przywódcy wielu państw wskazują na zwiększanie presji ze strony rosyjskiej wobec Ukrainy, u której granic masowo gromadzone jest uzbrojenie i wojsko. Okupacja Donbasu i Krymu dowiodły, iż Federacja Rosyjska – naruszając suwerenność państwową i integralność terytorialną Ukrainy – odnosi się w sposób lekceważący do obowiązujących zasad prawa międzynarodowego. Zaistniała zaś sytuacja jest dla krajów Europy środkowo-wschodniej oraz całego kontynentu europejskiego wielkim zagrożeniem, które może zniszczyć dotychczasowy dorobek wielu pokoleń budujących pokojowy ład i jedność Europy.

1. Reżimy totalitarne XX wieku przyniosły światu tragiczne doświadczenia wojen oraz terroru politycznego, lekceważąc autorytet Boga. W imię fałszywych ideologii skazywano na zagładę całe narody, niszczone poszanowanie godności osoby ludzkiej a istotę sprawowania władzy politycznej sprowadzano wyłącznie do przemocy.

Także i dzisiaj chcemy wyraźnie podkreślić, iż każda wojna jest nieszczęściem i nie może być nigdy odpowiednim sposobem rozwiązywania problemów międzynarodowych. Nigdy nim nie była i nigdy nie będzie, ponieważ rodzi ona nowe, poważniejsze konflikty. Gdy wybucha wojna, staje się „bezsensowną rzezią”, „ryzykiem, od którego nie ma odwrotu”, która niszczy teraźniejszość i zagraża przyszłości ludzi: „Przez pokój nic nie ginie, przez wojnę można utracić wszystko”. W ostatecznym rozrachunku wojna jest zawsze porażką ludzkości. Jest wyrazem barbarzyństwa i całkiem nieskutecznym narzędziem rozwiązywania nieporozumień. Papież Paweł VI podczas swojego wystąpienia na Sesji Konferencji Rozbrojeniowej ONZ w 1978 r. nazwał wojnę „irracjonalnym i niemożliwym do zaakceptowania środkiem regulowania sporów między państwami”.

„Wszelkie działania wojenne, zmierzające bez żadnej różnicy do zniszczenia całych miast lub też większych połaci kraju z ich mieszkańcami, są zbrodnią przeciw Bogu i samemu człowiekowi, zasługującą na stanowcze i natychmiastowe potępienie” (*Gaudium et spes*, 80).

„Działania w sposób zamierzony sprzeczne z prawem narodów i jego powszechnymi zasadami, podobnie jak nakazujące je zarządzenia, są zbrodniami. Nie wystarczy ślepe posłuszeństwo, by usprawiedliwić tych, którzy się im podporządkowują. Zagłada ludu, narodu czy mniejszości etnicznej powinna być potępiona jako grzech śmiertelny. Istnieje moralny obowiązek stawiania oporu rozkazom, które nakazują ludobójstwo” (KKK 2313).

2. Poszukiwanie alternatywnych wobec wojny sposobów rozwiązywania międzynarodowych konfliktów stało się dzisiaj niezwłoczną potrzebą, gdyż przerażająca siła narzędzi zniszczenia dostępnych nawet średnim i małym mocarstwom oraz coraz silniejsze powiązania istniejące między narodami całej ziemi utrudniają dziś czy wręcz praktycznie uniemożliwiają ograniczenie skutków konfliktu. Nauczeni doświadczeniem poprzednich pokoleń zwracamy się więc z apelem do rządzących o powstrzymanie się od działań wojennych. Zachęcamy przywódców do niezwłocznego wycofania się z drogi stawiania ultimatum i wykorzystywania innego państwa, jako karty przetargowej. Wszelkie rozbieżności interesów winny być rozwiązywane nie przy użyciu broni, ale na drodze porozumień. Wspólnota międzynarodowa winna solidarnie połączyć swoje wysiłki i aktywnie wesprzeć wszystkimi możliwymi sposobami będące w zagrożeniu społeczeństwo.

3. W imieniu własnym i naszych wspólnot przypominamy, iż „popieranie pokoju w świecie jest nieodłącznym elementem posłannictwa, przez które Kościół kontynuuje zbawcze dzieło Chrystusa na ziemi. Kościół jest bowiem „w Chrystusie ‘sakramentem’, czyli znakiem i narzędziem pokoju w świecie i dla świata. Budowanie prawdziwego pokoju jest wyrazem chrześcijańskiej wiary w miłość Boga do każdego człowieka. Z wyzwalającej wiary w miłość Boga pochodzi nowa wizja świata i nowy sposób podejścia do bliźniego, niezależnie od tego, czy jest on pojedynczą osobą, czy całym narodem: to wiara natchniona przez pokój, który Chrystus pozostawił swoim uczniom (J 14,27), przemienia i odnawia życie (KNSK, 516). Fundamentem relacji międzyludzkich kultury judeochrześcijańskiej są wartości: wiary, nadziei i miłości a także prawdy, piękna i dobra bez których nie ma i nie będzie trwałej pokojowej przyszłości. Obecna sytuacja, domaga się od chrześcijan tradycji wschodniej i zachodniej pełnej odpowiedzialności za teraźniejszość i przyszłość naszego kontynentu oraz gotowości ponoszenia ofiar w obronie wspólnoty rodzinnej, narodowej i państwowej.

4. W związku z tym zapraszamy wszystkich do połączenia się we wspólnej modlitwie: „Boże ojców naszych, wielki i miłosierny! Panie życia i pokoju, Ojczy wszystkich ludzi. Twoją wolą jest pokój, a nie udręczenie. Potęp wojny i obal pychę gwałtowników. Wysłałeś Syna swego Jezusa Chrystusa, aby głosił pokój bliskim i dalekim i zjednoczył w jedną rodzinę ludzi wszystkich ras i pokoleń.

Usłysz krzyk wszystkich Twoich dzieci, udręczone błaganie całej ludzkości. Niech już nie będzie więcej wojny – złej przygody, z której nie ma odwrotu, niech już nie będzie więcej wojny – kłębowa walki i przemocy. Spraw, niech ustanie wojna [...], która zagraża Twoim stworzeniom na niebie, na ziemi i w morzu.

Z Maryją, Matką Jezusa i naszą, błagamy Cię, przemów do serc ludzi odpowiedzialnych za losy narodów. Zniszcz logikę odwetów i zemsty, a poddaj przez Ducha Świętego nowe rozwiązania

wielkoduszne i szlachetne, w dialogu i cierpliwym wyczekiwaniu – bardziej owocne niż gwałtowne działania wojenne.

Ojcze, obdarz nasze czasy dniami pokoju. Niech już nie będzie więcej wojny. Amen. (św. Jan Paweł II).

Arcybiskup Większy Światosław Szewczuk
Zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego

Arcybiskup Stanisław Gądecki
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Arcybiskup Mieczysław Mokrzycki
p.o. Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Ukrainy

Arcybiskup Eugeniusz Popowicz
Metropolita Przemysko-Warszawski Kościoła Greckokatolickiego w Polsce

Biskup Nił Łuszczak
Administrator Apostolski sede vacante Greckokatolickiej Eparchii Mukaczewskiej sui iuris

Kijów – Warszawa – Lwów – Użhorod, dnia 24 stycznia 2022 roku

**List abp. Światosława Szewczuka do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski
z podziękowaniem za solidarność wyrażoną w apelu o modlitwę
w intencji pokoju w Ukrainie (14.02.2022)**

Kyiv, 14 lutego 2022 Roku Pańskiego

Prot. N. 22/039

Jego Ekscelencja Ksiądz
Arcybiskup Stanisław Gądecki
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Najczcigodniejszy Księżu Arcybiskupie!

Pragnę serdecznie podziękować Ekscelencji za solidarność wyrażoną poprzez kolejny apel do wszystkich księży w całej Polsce za pośrednictwem księży biskupów o modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie. Prośba o to, ażeby w niedzielę i w dni powszednie odśpiewać suplikację, jest niezwykle ważnym sygnałem nie tylko dla Ukrainy, ale także i dla całej Europy, że jako chrześcijanie i najbliżsi sąsiedzi, jesteśmy razem w obecnym bardzo trudnym czasie zagrożenia wojennego ze strony Federacji Rosyjskiej. Połączeni duchowo we wspólnej modlitwie możemy skutecznie przeciwstawić się ideologii propagującej nienawiść i wrogość.

Wyrażam moje ogromne uznanie dla Ekscelencji, oraz całego gremium Konferencji Episkopatu Polski, za wszelkie wyrazy więzi duchowej, które są dla zaniepokojonego społeczeństwa ukraińskiego ogromnym wsparciem. Obecna napięta sytuacja polityczna, wymaga od naszych Episkopatów odważnych działań, na różnych płaszczyznach życia kościelnego.

W imieniu własnym oraz Synodu Biskupów Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego dziękuję za wszelkie dotychczasowe wyrazy życzliwości i wsparcia.

Gorąco pozdrawiam w duchu braterskiej więzi i miłości. Niech opieka, miłosierdzie i łaska miłującego Ojca nieustannie spoczywają nad Kościołem Katolickim w Polsce.

Życzę wielu Bożych łask i pozostaję szczerze oddany w Chrystusie Panu,

+ *Światosław*

**List pasterski biskupów metropolii przemysko-warszawskiej
Kościoła greckokatolickiego w Polsce w związku ze zbrojnym napadem
Rosji na Ukrainę (24.02.2022)**

Wielebni Księża, Czcigodni Zakonnicy i Siostry Zakonne,
Drodzy w Chrystusie, Bracia i Siostry!
Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś rano, 24 lutego 2022 roku, obudziliśmy się w zupełnie innym świecie niż ten, który znałimy jeszcze wczoraj. Wszystkie media donoszą o ostrzałach i zbrojnej inwazji rosyjskich wojsk na ziemi Państwa Ukraińskiego. Od godziny czwartej nad ranem trwa wojna wywołana wojskową agresją Federacji Rosyjskiej na niepodległą i suwerenną Ukrainę.

Jeszcze wczoraj liczyliśmy na pokojowe uregulowanie sytuacji związanej z obecnością wojsk rosyjskich przy granicach Ukrainy i wojenną narracją ze strony władz Rosji. Niestety nie udało się utrzymać pokoju na ukraińskiej ziemi. Rozpoczęła się wojna na pełną skalę, ze wszystkimi jej konsekwencjami, która została wywołana przez Rosję.

Choć wojna toczy się poza granicami Polski, w której żyjemy, jej konsekwencje – duchowe i psychiczne, dotyczą w równym stopniu nas wszystkich, zwłaszcza, że dziś w Polsce przebywa ponad milion obywateli Ukrainy, których bliscy pozostali w Ukrainie. Jesteśmy przerażeni, że na początku XXI wieku jedno państwo może zaatakować swojego sąsiada, powodując śmierć i zniszczenie, niszcząc struktury państwowe i administracyjne.

Niewątpliwie to, co się wydarzyło w pierwszej chwili wywołało u nas wszystkich szok, zaskoczenie i trwogę. Nie możemy jednak upadać na duchu i tracić nadziei. To, co dzieje się dziś w Ukrainie powinno być dla nas, chrześcijan, wyzwaniem i mobilizacją do jeszcze większego zaangażowania się w modlitwę o przywrócenie pokoju w ogarniętej wojną Ukrainie. Powinniśmy także, w miarę swoich możliwości, wspierać Ukrainę w jej materialnych potrzebach i wspierać tych, którzy przed wojną będą uciekać z Ukrainy. Musimy zatem pamiętać o tych, którzy pozostali w Ukrainie, ale także o tych, którzy będą musieli znosić trudną dolę uchodźców. Niewątpliwie potrzebni będą wolontariusze, którzy będą nieść pomoc uchodźcom, a także ci, którzy będą pomagać tym osobom, które będą leczyć rany w polskich szpitalach. Caritas naszych trzech diecezji będą organizować finansowe zbiórki, aby wesprzeć najbardziej potrzebujących.

Nie możemy też milczeć o tym, co się stało. Musimy głośno mówić o niesprawiedliwości, którą wyrządziła Federacja Rosyjska Ukrainie i Narodowi Ukraińskiemu. To zbrodnia, która wymaga jednoznacznego potępienia przez całą demokratyczną wspólnotę świata.

Wzywamy wszystkich naszych księży, aby dalej modlili się o pokój w Ukrainie, dodając do potrójnej litanii przekazane wcześniej modlitwne wezwania (Módlmy się także o pokój w Ukrainie, o oddalenie wojny i rozlewu krwi, o zachowanie jedności państwa ukraińskiego oraz o zjednoczenie narodu Ukrainy).

Wzywamy również do przyłączenia się do modlitwy i postu za Ukrainę i pokój na jej terytorium w środę, 2 marca, o co usilnie prosi Papież Franciszek. W intencji Ukrainy poświęćmy także post w poniedziałek 7 marca, czyli w pierwszy dzień Wielkiego Postu według kalendarza juliańskiego. Wszystkich księży prosimy także podczas każdej Boskiej Liturgii po zaambonnej modlitwie odmawiać w intencji Ukrainy i pokoju na jej terytorium dodatkową modlitwę. Tekst modlitwy w załączeniu. Na zakończenie Boskiej Liturgii prosimy także zwracać się do Boga w modlitwie słowami hymnu: „Boże wełykjjedynj”.

W tym trudnym dla wszystkich czasie udzielamy wszystkim Wam, a także wszystkim, którzy pozostali w Ukrainie, pasterskiego błogosławieństwa i zapewniamy o naszej pamięci i modlitwie.
+ Błogosławieństwo Boże na Was!

abp Eugeniusz Popowicz
metropolita przemysko-warszawski

bp Włodzimierz Juszczak
biskup wrocławsko-koszaliński

bp Arkadiusz Trochanowski
biskup olsztyńsko-gdański

Modlitwa za Ukrainę w czasie wojny

Panie, Boże, Panie naszego zbawienia, Boże jedyny, który czynisz cuda, wejrzyj teraz łaskawie z miłosierdziem i łaską na swój pokorny lud, i wysłuchaj miłosiernie, i zmiłuj się nad nami.

Bo nasi wrogowie walczą przeciwko nam, by rozerwać nas i zniszczyć nas, i nasze świątynie. Ty sam wiesz wszystko, co oni myślą przeciwko nam i że nie możemy stanąć przed nimi, jeśli nam nie pomożesz.

Jak kiedyś w czasach Mojżesza, za jego pośrednictwem naród żydowski usłyszał Twoje słowa: Bądźcie odważni, stójcie, a zobaczycie zbawienie Pana, którego On dzisiaj dokona. Albowiem Pan zwycięży przez nas, słuchajcie. A kiedy to usłyszeli, byli spokojni na duchu. Przemów do nas i dzisiaj, i powstań jako Potężny, wyciągnij Siły Twej potężną broń i skieruj ją przeciwko tym, którzy powstają niesprawiedliwie przeciwko nam, i wyzwól to, co nam odebrali.

Panie, Boże nasz, weź swoją broń i tarczę, i powstań, aby nam pomóc. Powiedz naszej duszy: Ja jestem twoim zbawieniem, niech się zawstydzą ci, którzy chcą odebrać nam życie, niech powrócą zawstydzeni wszyscy, którzy knują zło przeciwko nam.

Panie Boże nasz, Zbawicielu nasz, Twierdzo i Nadziejo nasza, i Pomocy nasza, nie pamiętaj nieprawości i niesprawiedliwości Twojego ludu i nie odwracaj się od nas w mocy Twego gniewu, ale w Twym miłosierdziu i dobrodziejstwach, Dobry Boże, nawiedź sług Twoich i daj zwycięstwo naszemu wojsku, które w Tobie pokłada nadzieję, zwycięstwo nad wrogami, tak jak dałeś chwalebne zwycięstwa Mojżeszowi nad Amalekiem, Gedeonowi nad Madianitami, Dawidowi nad Goliatem i wielu innym Twoim sługom, którzy nie na swój oręż, lecz w Tobie, prawdziwym Bogu, pokładali nadzieję, który zbawić może tych, którzy Tobie zaufali.

Dopomóż nam, Boże, nasz Zbawicielu, na chwałę Twego świętego imienia, aby nasi nieprzyjaciele nie mówili: Bóg ich opuścił i nie wybawi ich, ani nie zbawi, ani nie uratuje z rąk naszych.

Ale Ty, prawdziwy Panie i Boże nasz, w którego wierzymy i któremu ufamy, nie rozczaruj nas, którzy oczekują Twej łaski, ale czyn z nami znaki dla naszego dobra, aby ci, którzy nas nienawidzą i nasza wiara, widzieli i niech zawstydzą się oni, i aby wszystkie krańce ziemi zobaczyły, że Ty jesteś Bogiem, a my Twoim ludem. Bo Ty jesteś Ochroną, Pomocą i Zwycięstwem tych, którzy pokładają w Tobie nadzieję, i Tobie oddajemy chwałę, Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.

(*tłum. OMD*)

**Komunikat rzeczników trzech Kościołów chrześcijańskich
na rozpoczęcie Wielkiego Postu (1.03.2022)**

Oto idziemy do Jerozolimy, i wszystko, co napisali prorocy, wypełni się nad Synem Człowieczym.
Łk 18,31

W tym roku chrześcijanie tradycji zachodniej i wschodniej niemal jednocześnie rozpoczynają Wielki Post – Czas Pasyjny, w którym wspominamy drogę Jezusa Chrystusa na Golgotę, Jego Mękę i Śmierć, prowadzące ostatecznie do Zmartwychwstania.

Wszyscy będziemy przeżywać ten okres w wyjątkowy sposób, naznaczony cierpieniem naszych ukraińskich sióstr i braci dotkniętych rosyjską agresją. W tradycji chrześcijańskiej to czas pokuty, rozumianej jako powrót do Boga i Jego Słowa. Pasyjna refleksja wiedzie przez świadomość własnej grzeszności, do odnalezienia Bożej łaski. Podejmując refleksję nad swoim życiem z Bogiem, możemy też pytać o własne zaniedbania, mierzyć się ze strachem, szukać odpowiedzi na trudne egzystencjalne pytania. To nasza pełna nadziei droga pod krzyż.

Tegoroczna pasyjna droga do Jerozolimy będzie drogą modlitwy o koniec wojny, o pokój między ludźmi i narodami. Wojna jest tragedią zwykłych ludzi, a odpowiedzialność spoczywa na przywódcach. Módlmy się zatem o przemianę ludzkich serc i Bożą opiekę nad wszystkimi, którzy pragną pokoju.

Wielki Post – Czas Pasyjny jest ponownie okazją do praktykowania miłości bliźniego względem tych, którzy uciekają teraz przed wojną. „Gość w dom, Bóg w dom”! Przyjmując przybyszów, Abraham dał gościnę samemu Bogu. Gościnność jest cnotą uniwersalną i ekumeniczną. Otwórzmy więc oczy, ręce i serca i nie bądźmy obojętni na los tych, którzy są w potrzebie.

Wpatrując się w Zbawiciela, który odrzucał przemoc i bezwarunkowo stał się Miłością dla nas, uczynmy wszystko, by umilkły strzały i przestali ginąć ludzie, by zapanował czas pokoju i pojednania. Niech umacnia nas modlitwa i pragnienie jedności: *bądźmy dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni!* (Ef 4,32).

1 marca 2022 r.

Agnieszka Godfrejów-Tarnogórska
Rzecznik Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP

ks. Henryk Paprocki
Rzecznik Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego

ks. Leszek Gęsiak SJ
Rzecznik Konferencji Episkopatu Polski

**List Zwierzchnika Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego Arcybiskupa Większego
Kijowsko-Halickiego Światosława Szewczuka do Przewodniczącego Konferencji
Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego z podziękowaniem za wizytę solidarności
w Ukrainie (24.05.2022)**

Ukrainian Greek Catholic Church
Sviatoslav Shevchuk
Major Archbishop of Kyiv-Halych

Kyiv, 24.05.2022

Jego Ekscelencja Ksiądz Arcybiskup Stanisław Gądecki
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski
Metropolita Poznański

Najczcigodniejszy Księżu Arcybiskupie,

pragnę przekazać ciepłe słowa ogromnej wdzięczności, za odwiedziny i okazane wsparcie duchowe i moralne dla naszego Kościoła i całego narodu ukraińskiego broniącego swojej suwerenności, niezależności, terytorialnej integralności i prawa do samostanowienia. Odczuwamy wraz z całym naszym Synodem ogromną więź braterstwa z Episkopatem Polski w świętej sprawie łączenia naszych narodów i Bożym dziele dialogu, zapoczątkowanym trzydzieści pięć lat temu w Rzymie, przez niestrudzonego orędownika pojednania polsko-ukraińskiego św. Jana Pawła II. Chciałbym szczerze podziękować Ekscelencji za słowa otuchy i zapewnienia skierowane do udręczonego społeczeństwa, mówiące o nieustannej otwartości i gotowości niesienia pomocy ze strony Kościoła i narodu Polskiego dla najbardziej potrzebujących i poszkodowanych w wyniku prowadzonych działań wojennych ze strony Rosji.

Korzystając z okazji pragnę zaprosić Ekscelencję do udziału w uroczystym otwarciu plenarnego zebrania synodalnego UKGK, które rozpocznie się 7 lipca Boską Liturgią w Katedrze św. Jana Chrzciciela w Przemyślu o godz. 10.00, po czym po wspólnym posiłku, o godz. 15.00 – rozpocznie się plenarna sesja Synodu Biskupów UKGK w Wyższym Rzymskokatolickim Seminarium Duchownym, przy ul. Zamkowej 5. Będziemy ogromnie zaszczytzeni jeśli Ekscelencja przyjmie nasze łaskawe zaproszenie i wygłosi osobiście lub w razie niemożności za pośrednictwem delegata, specjalne przesłanie do biskupów synodalnych.

W imieniu własnym oraz Synodu Biskupów Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego dziękuję za wszelkie dotychczasowe wyrazy życzliwości i pamięci oraz pozdrawiam gorąco w duchu braterskiej więzi i miłości.

Życzę z głębi serca, aby Boże błogosławieństwo towarzyszyło Księdzu Arcybiskupowi w służbie Kościołowi, poprzez mądre przewodniczenie pracom Konferencji Episkopatu Polski a moc Ducha Świętego wspomagała w działaniach służących pomnażaniu dobra.

Pozostaję szczerze oddany w Chrystusie Panu,

+ *Światosław*

**Sprawozdanie z działalności Kościelnego Inspektora Ochrony Danych
za okres od 7 czerwca 2021 r. do 6 czerwca 2022 r.
(7.06.2022)**

Stosownie do treści art. 39 Dekretu ogólnego w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydanym przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 379. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu prawa kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu Konferencji Episkopatu

Polski, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r. (dalej: Dekret) przedkładał Konferencji Episkopatu Polski (dalej: KEP) sprawozdanie roczne z działalności Kościelnego Inspektora Ochrony Danych (dalej: KIOD) oraz przekazuję je do publikacji w „Aktach Konferencji Episkopatu Polski”.

Jest to czwarte sprawozdanie KIOD; ostatnie w tej kadencji.

Sprawozdanie składa się z trzech części, którymi są: 1) uwagi wstępne, 2) przedstawienie realizacji przez KIOD zadań, o których stanowi się w art. 37 Dekretu oraz 3) podsumowanie.

1. Uwagi wstępne

Kościół katolicki dostosowawszy endogeniczne zasady ochrony danych osobowych do standardów prawa europejskiego, czyli głównie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (dalej: RODO), realizował w odpowiednim zakresie zadania własne w oparciu o kanoniczne regulacje.

KIOD jako niezależny organ monitorujący i zapewniający przestrzeganie przepisów kościelnych o ochronie danych osobowych w ramach działania Kościoła (art. 35 ust. 2 Dekretu), będąc także organem nadzorczym dla Kościoła katolickiego w rozumieniu art. 91 ust. 2 RODO, realizował swoje zadanie zgodnie z prawem.

2. Realizacja zadań Kościelnego Inspektora Ochrony Danych

Zgodnie z systematyką z art. 37 Dekretu realizacja zadań KIOD przedstawia się następująco:

1) monitorowanie i zapewnianie przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych w ramach i zgodnie z działaniem Kościoła katolickiego i jego struktur

W ramach tego obszaru działalności KIOD przeprowadził 7 postępowań wyjaśniających dotyczących przetwarzania danych osobowych, o których to sprawach powziął informację ze środków społecznego przekazu lub od osób trzecich.

KIOD zakończył 10 z 12 rozpoczętych postępowań dotyczących naruszenia ochrony danych osobowych podjętych w wyniku zgłoszenia naruszenia ochrony danych.

2) upowszechnianie wiedzy o ochronie danych osobowych w Kościele

W okresie sprawozdawczym KIOD zorganizował w dniach 7–9 października 2021 r. szkolenie pt. *Ochrona danych osobowych w podmiotach kościelnych: kontrola, kancelaria, odpowiedzi*.

KIOD przeprowadził także kilka szkoleń (w formie stacjonarnej i *on-line*) dla duchowieństwa diecezji i dla członków instytutów zakonnych.

KIOD wydał również *Uwagi z dnia 3 listopada 2021 r. dotyczące stosowania art. 11 ust. 3 Dekretu o ochronie danych osobowych oraz nr 116 Dekretu o przygotowaniu do małżeństwa wydane przez KIOD*.

KIOD poprzez liczne konsultacje stanowił źródło materiałów koniecznych w pracy badawczej i wiedzy zarówno dla studentów, doktorantów oraz dla naukowców zajmujących się ochroną danych osobowych.

W okresie sprawozdania KIOD publikował w periodykach duszpasterskich artykuły popularnonaukowe dotyczące ochrony danych w parafiach.

3) doradzanie administratorom danych i podmiotom przetwarzającym dane w Kościele w zakresie ochrony danych osobowych

W ramach doradzania administratorom danych i podmiotom przetwarzającym dane w Kościele w zakresie ochrony danych osobowych, KIOD wydał około stu indywidualnych interpretacji w ramach doradzania administratorom danych osobowych oraz podmiotom przetwarzającym.

W ramach doradzania KIOD przedstawił dokument pt. *Odpowiedzi KIOD na zgłoszenia naruszeń ochrony danych osobowych (wybrane kazusy za lata 2018–2021)*.

4) udzielanie osobie, której dane dotyczą, informacji dotyczących jej uprawnień przysługujących w związku z przetwarzaniem danych osobowych

Realizacja zadania udzielania informacji dotyczących uprawnień przysługujących osobom w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych odbywała się za pomocą korespondencji listownej, elektronicznej oraz przez kontakt telefoniczny.

W ramach korespondencji listownej udzielono szczegółowych informacji w 5 przypadkach. Ponad 200 takich odpowiedzi zostało przygotowanych w formie elektronicznej.

Liczba rozmów telefonicznych nie została zewidencjonowana.

5) rozpatrywanie skarg dotyczących przestrzegania przepisów ustanowionych w Kościele w zakresie ochrony danych osobowych

W celu umożliwienia pełniejszej realizacji prawa do skargi, przewidzianej Dekretem KIOD umożliwia złożenie za pomocą korespondencji tradycyjnej i komunikacji elektronicznej skargi na niezgodne z prawem przetwarzanie danych przez administratora.

W okresie objętym sprawozdaniem KIOD przyjął do rozpoznania 28 skarg na niezgodne z prawem przetwarzanie danych przez administratorów. Rozpoznano 22 skargi. W 6 przypadkach stwierdzono, że przetwarzanie odbywało się zgodnie z prawem. W pozostałych przypadkach stwierdzono w całości lub w części objętej skargą naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

W 11 przypadkach KIOD zawiadomił ordynariusza miejsca o zasadności nałożenia sankcji kanonicznej w związku z przetwarzaniem danych niezgodnie z prawem kanonicznym.

Skargi dotyczyły w zdecydowanej większości, podobnie jak w latach poprzednich, trzech kategorii spraw. Pierwszą z nich są kwestie dotyczące jednoczesnego stosowania przepisów o ochronie danych osobowych oraz Dekretu Ogólnego KEP w sprawie wystąpień z Kościoła i powrotu do wspólnoty Kościoła z 2015 r. Drugą kategorią spraw były kwestie dotyczące nieprawidłowości przy udostępnieniu danych osobowych podmiotom trzecim lub upublicznianiu danych osobowych. Trzecią kategorią spraw były te dotyczące odmowy realizacji praw osób, których dane dotyczą, w szczególności odmowy realizacji prawa do kopii danych.

6) podejmowanie decyzji dotyczących dopuszczalności przekazywania danych do publicznej kościelnej osoby prawnej mającej siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli istnieją uzasadnione wątpliwości odnośnie do ochrony tych danych

KIOD w okresie objętym sprawozdaniem nie podejmował decyzji dotyczących dopuszczalności przekazywania danych do publicznej kościelnej osoby prawnej mającej siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wydał jednak w trzech sprawach wskazania dotyczące stosowania właściwych środków technicznych i organizacyjnych przekazania danych z podmiotów kościelnych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

7) współpraca z krajowym organem nadzorczym, w tym dzielenie się informacjami oraz świadczenie wzajemnej pomocy w celu zapewnienia przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych

W ramach współpracy z państwowym organem nadzorczym, czyli Prezesem Urzędu Ochrony Danych Osobowych (dalej: Prezes UODO) uzyskano informacje w jednej sprawie. Dotyczyła ona konieczności interwencji przez KIOD i zasadności przeprowadzenia postępowania dot. naruszenia przepisów Dekretu.

KIOD poinformował także Prezesa UODO o dwóch sprawach, które mogą wchodzić w zakres kompetencji państwowego organu nadzorczego.

Na zaproszenie KIOD przedstawiciele UODO brali też udział w szkoleniu dla podmiotów kościelnych organizowanym w dniach 7–9 października 2021 r.

KIOD wraz z Instytutem Ochrony Danych Osobowych w Kościele Katolickim *Bona Fama* przedłożył opinię *amicus curiae* dotyczącą postępowania toczącego się przed Naczelnym Sądem Administracyjnym ze skargi kasacyjnej Prezesa UODO.

8) monitorowanie zmian w działalności Kościoła mających wpływ na ochronę danych osobowych, w szczególności stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych

Do wykonywania omawianej grupy zadań KIOD należy zaliczyć udział KIOD w spotkaniach kościelnych ekspertów do spraw ochrony danych z Kościołów państw należących do Unii Europejskiej zorganizowanym przez Komisję Konferencji Biskupów Unii Europejskiej (COMECE) w Brukseli w dniach 23 czerwca 2021 r. oraz 19 maja 2022 r. Spotkania odbyły się w formie wideokonferencji.

9) przedkładanie Konferencji Episkopatu Polski propozycji regulacji prawnych bądź zmian regulacji dotyczących ochrony danych osobowych

W obszarze tego punktu przedmiotowo należy umieścić pracę KIOD w ramach zespołu działającego w Radzie Prawnej KEP, który zajmował się zmianami w Dekrecie.

3. Podsumowanie

W czwartym roku działalności KIOD w Kościele katolickim w Rzeczypospolitej Polskiej ochrona danych osobowych funkcjonuje we wszystkich obszarach działania Kościoła zgodnie z prawem kanonicznym, zachowując właściwe standardy ochrony.

Dano w Warszawie, w siedzibie KIOD, dnia 7 czerwca w A.D. 2022.

Dekret ws. nadania wezwania NMP Matki Kościoła kaplicy w zakopiańskiej „Księżówce” (23.06.2022)

Na Kraków, dnia 23 czerwca 2022 roku

W myśl kan. 1218 Kodeksu Prawa Kanonicznego, na prośbę Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Artura Mizińskiego, Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, przedstawioną w piśmie z dnia 10 czerwca 2022 roku i wyrażającą wolę Księża Biskupów zgromadzonych na 392. Zebraniu Plenarnym KEP w Zakopanem pod przewodnictwem Jego Ekscelencji Księdza arcybiskupa Stanisława Gądeckiego, Metropolity Poznańskiego, Przewodniczącego KEP, nadaję niniejszym kaplicy głównej znajdującej się w Centrum Formacyjno-Szkoleniowym „Księżówka” w Zakopanem tytuł Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła.

Powyższy dokument winien być przechowywany w archiwum wspomnianego domu i w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

Podpisali:

*Arcybiskup Marek Jędraszewski, Metropolita Krakowski;
Kanclerz Kurii*

Ogólnopolska synteza synodu o synodalności (25.08.2022)

Nadzieje, lęki i obawy

Zadaniem ogłoszonego przez papieża Franciszka XVI Synodu Powszechnego jest wsłuchanie się w to, co Duch Święty mówi do Kościoła. Proces szerokich konsultacji na temat kondycji Kościoła, do których zaproszeni zostali wszyscy, także niekatolicy, wywołał różne reakcje, które sprowadzić można do czterech postaw: (1) entuzjazmu i wdzięczności za stworzenie przestrzeni i danie możliwości zabierania głosu w Kościele, zwłaszcza przez świeckich; (2) lęku, dystansu i nieufności przed wejściem na drogę synodalną kojarzoną np. z tzw. drogą niemiecką (m.in. propozycje zmian doktrynalnych) oraz rozbudzeniem roszczeniowości wobec Kościoła; (3) obaw i niedowierzania, czy jako zwykli chrześcijanie mamy coś do powiedzenia papieżowi i czy głos wiernych świeckich będzie w ogóle usłyszany; (4) zauważalnego braku zainteresowania wśród wielu księży, świeckich, a nawet wśród prężnie działających wspólnot, których członkowie nie odczuwali potrzeby osobistego włączenia się w synod lub tylko delegowali do udziału w nim swoich przedstawicieli.

Te wątpliwości i nadzieje ilustrują następujące przykładowe wypowiedzi: „Czy jest możliwe rzetelne zebranie i opracowanie wszystkich głosów Ludu Bożego w tej sprawie? I tak o ostatecznej wymowie wszystkich wypowiedzi zadecydują sprawozdawcy”; „Po co jest ten synod!”; „Jaki jest jego rzeczywisty sens?”; „Rozmowa o Kościele jest bardzo potrzebna [...] odpowiada na głębokie pragnienia związane z przeżywaniem wiary”.

Postawy wobec synodu rzutowały na jego wyraźną kontestację lub co najmniej niedostrzeżenie jego znaczenia. Należy podkreślić, że w proces synodalny nie włączyła się zarówno większość wiernych świeckich, jak też duża liczba księży, którzy nie brali „udziału w spotkaniach synodalnych prezbiterium dekanalnego, ignorowali zaproszenia do organizowania spotkań synodalnych w swoich parafiach czy też jednostronnie zdominowali spotkania, ukierunkowując je tak, że nie było możliwości swobodnego wyrażania własnych poglądów czy uwag”. Nie pomogło nawet przymuszanie – mające miejsce w niektórych diecezjach – do zorganizowania parafialnego zespołu synodalnego. Nie należy uogólniać tego wniosku na wszystkich księży w Polsce, niemniej jednak dotyka on istotnego problemu zaangażowania w synod. Syntezy pokazują, że entuzjazm był i jest bardziej po stronie zaangażowanych osób świeckich. Synod angażował bardziej świeckich niż księży także dlatego, że właśnie ci pierwsi uzyskali dzięki niemu możliwość wypowiedzenia się i bycia wysłuchanym. Jak wyraził to jeden z uczestników: „Spotkanie synodalne było dla mnie pierwszym doświadczeniem w życiu, gdzie mogłem się wypowiedzieć i czułem się słuchanym”. Z drugiej strony „parafialne i wspólnotowe zespoły synodalne wyrażały obawy o zlekceważenie wniosków z prac synodalnych, w wielu bowiem ocenach i konstatacjach synod nadal pozostaje na obrzeżach parafii i wspólnot kościelnych”.

Spotkanie

Sam akt spotkania jest pierwszym owocem synodu. Przekształcał on lęki i obawy uczestników w budujące doświadczenie. Zaskoczeniem dla wielu uczestników grup dzielenia okazała się wzajemna otwartość, szczerłość wypowiedzi i chęć wzajemnego słuchania indywidualnych doświadczeń. Postawy te były pozbawione napięć, konfrontacji oraz wzajemnej krytyki. Wyczuwano obecność Bożego Ducha. Wielu uczestników podkreślało po spotkaniach, że doświadczyli umocnienia w wierze. Wskazywano jednocześnie, że brak dialogu, słuchania siebie nawzajem i otwartości na Bożego Ducha we wspólnocie sprawia, iż Kościół staje się bezduszną instytucją, rozwiązującą własne problemy jedynie „po ludzku”. Spotkania organizowano w taki sposób, aby pozwalały na autentyczność. W jednej z diecezji, w której pracowano przede wszystkim metodą spotkań małych zespołów (12-osobowe grupy), założono, że w spotkania synodalne na poziomie parafii zaangażowane będą tylko osoby świeckie. Było to świadome działanie, które miało na celu ułatwienie

otwarcia się osobom, które mogłyby czuć się skępowane obecnością księży. Z kolei księża włączeni zostali do właściwych im zespołów synodalnych pracujących równolegle, aby w takiej grupie – wraz z innymi księżmi – mogli prowadzić dialog, wykorzystując te same pytania i przygotowując się w ten sposób do podjęcia dialogu z parafianami po zakończeniu cyklu czterech spotkań. Ta świadoma strategia pokazuje nie tylko, że zdawano sobie sprawę z typowych przeszkód komunikacyjnych, ale również, że synod potraktowano poważnie i wiązał się on z różnymi oczekiwaniami. Natomiast w innych miejscach podkreślano wartość wspólnego spotkania świeckich/parafian ze swoimi duszpasterzami (przede wszystkim proboszczem). Zwrócono uwagę na wyjątkowość takiej formy budowania więzi z Kościołem i w Kościele oraz na fakt, że synod stanowił bardzo wartościowe doświadczenie.

Mimo przeciwnych niekiedy opinii uczestnicy grup synodalnych doceniali możliwość spotkania, zaczynanego i kończonego modlitwą, oraz swobodnej rozmowy. Spotkania przenikała wrażliwość na siebie nawzajem, bez sporów i kłótni, a jednocześnie świadomość różnic dzielących uczestników. „[Spotkanie] pokazało nam, co o sobie wiemy i czy potrafimy tym się dzielić i słuchać. Wydobyło z nas lęki przed całkowitym zaufaniem Bogu i sobie nawzajem. Doświadczenie to wskazuje nam znaczenie rozeznawania wspólnotowego”; „Panowała atmosfera prawdziwej jedności mimo różnic; łączyła wszystkich członków chęć dobra dla Kościoła (czasem różnie rozumianego, ale zawsze z szacunkiem dla poglądów innych). Po spotkaniu wiele osób jeszcze rozmawiało na różne tematy. Jako koordynator grupy mogę napisać, że czuło się działanie Ducha Świętego między nami”. Synod przekonał, że spotkanie bez pośpiechu, gdy jest czas na słuchanie siebie nawzajem, przynosi owoce.

Towarzystwo

Całe ludzkie życie to pielgrzymowanie przez ziemię, to wędrówka, podczas której spotykamy wielu ludzi. Jednych na chwilę (współpasażer w pociągu, ekspedientka w sklepie), innych na długie lata (rodzina, koledzy ze szkoły, z pracy). Człowiek potrzebuje innych ludzi, potrzebuje wspólnoty, choć czasem boi się, że wspólnota go wchłonie, zabije jego indywidualność. Synod uwypuklił zawarte w doświadczeniu wiary przeświadczenie, że życie jest „wspólną wędrówką”. We wspólnym wędrowaniu zaś kluczowe są relacje z innymi. Wspólnota wiary kształtuje się przede wszystkim przez jej wspólne praktykowanie. „Rozmowy synodalne pokazały, że musimy wzrastać w tym podążaniu razem. Jak to zrobić? Przede wszystkim przez odkrywanie na nowo relacji między kapłaństwem powszechnym wiernych a kapłaństwem służebnym biskupów i księży. Kapłaństwo powszechne jest celem (tj. świętość ludu Bożego), a kapłaństwo służebne stanowi narzędzie, by dojść do celu”. Tego typu refleksje stanowiły tło dla wyrażania tego, co znaczy „my” w Kościele.

Wspólne podróżowanie dzieje się w pierwszym rzędzie w rodzinach. Rodzina jest pierwszym, domowym Kościołem, jest odpowiedzialna za przekazywanie wiary. Stawiamy sobie dramatyczne pytanie, czy nasz Kościół obejmuje również nasze rodziny (nasz Kościół domowy), a przede wszystkim czy jest w nim jeszcze młodzież. Co zrobić, aby nie utracić młodych ludzi, zwłaszcza tych, którzy nawet jeśli wyszli z rodzin wierzących, nie chcą dalej iść drogą Kościoła i nie identyfikują się z nim? To ci, którzy zniknęli, pozostawili puste miejsca w ławkach kościołów parafialnych. Dla wielu młodych ludzi „Kościół jest smutny”. Młodzież „nie czuje się zachęcona do uczestniczenia w życiu Kościoła”, do przyjmowania sakramentów (szczególnie bierzmowania), do których przygotowanie w opinii młodych jest źle prowadzone. „W ten sposób się nie uczestniczy, tylko «zalicza»”; „Nikt nigdy nie pokazał mi, że Kościół jest fajny, tylko wciąż mnie do wszystkiego zmuszano”; „Nie może być tak w Kościele, że kto ma szczęście, ten w nim zostaje”. Młodzi nie ukrywają, że z praktyk religijnych rezygnują z powodu braku czasu, mnożących się zajęć szkolnych i pozaszkolnych, pracy czy zajmowania się planowaniem przyszłości. Wątpią także w zasadność sakramentu pokuty. Pytają: „Dlaczego mam się spowiadać komuś, kto też grzeszy?”. Od księży oczekują autentyczności, potrzebują ich nie jako „przyjaciół”, ale kierowników i ojców duchownych. „Musimy (my – dorośli i my

– księża) wysłuchać tego, co zapytani przez nas młodzi odpowiedzieli na nasze pytania, bo z udzielonych przez nich odpowiedzi wynika, że gorliwość o Kościół pożera ich często znacznie bardziej niż nas”. Młodzież niejednokrotnie otwarcie woła o większe zainteresowanie się nią w projektowaniu życia wspólnotowego, o uwzględnienie jej wrażliwości i mentalności.

Członkowie ruchów i wspólnot, którzy utworzyli grupy synodalne, koncentrują się na wspólnym wędrowaniu. Taka droga z jednej strony rozwija i ubogaca, z drugiej jednak zamyka na doświadczenie innych w Kościele. Deklarujemy, że „nasz Kościół” to parafia i wspólnoty, do których należymy.

Spotkania synodalne uświadomiły uczestnikom różnorodność wrażliwości, sposobów bycia w Kościele i skłaniały do pytania o to, co nas łączy. Przestrzenią, w której wszyscy mogą się spotkać, jest wspólna modlitwa. Znacznie rzadziej spotykamy się we wspólnym działaniu, akcjach ewangelizacyjnych. Często pojawia się wątpliwość, czy rzeczywiście tworzymy w parafii wspólnotę. Brak więzi wynika z braku zaangażowania księży, w tym proboszcza, parafian, pozostawiania w ciasnych ramach własnej formacji (wspólnoty i ruchy postrzegane są często jako „silosy duchowości” – hermetyczne środowiska żyjące dla siebie). Niestety, współcześnie często brakuje nam zaangażowania we wspólnotę, nie dostrzegamy innych ludzi, a na towarzysza drogi obieramy internet albo popadamy w inną formę samotności. Najogólniej więc: wspólnoty nie ma i nie będzie bez zaangażowania każdego z nas.

Obecność drugich pozwala nam spojrzeć na swoje życie z innej perspektywy. Aby stało się to możliwe, trzeba najpierw dostrzec innych, poznać ich potrzeby, poglądy, talenty oraz być gotowym im pomóc w sposób skuteczny i z poszanowaniem ludzkiej godności. W takim kontekście wskazywano szczególnie na osoby poszukujące doświadczenia wiary, skrzywdzone przez duchownych i przez ich antyświadectwo, osoby żyjące w związkach niesakramentalnych, osoby z kręgu LGBT+, ludzie uwikłanych w nałogi oraz uchodźców. Poczucie oddalenia na wspólnej drodze wyrażają również ludzie reprezentujący nurt tradycjonalistyczny. Wykluczone czują się niekiedy także osoby z niepełnosprawnościami, mające trudności z mobilnością i niemogące przez to uczestniczyć w pełni w życiu wspólnoty Kościoła. Brakuje również w parafii łączności między pokoleniami. Poza wspólnotą znajdują się ludzie kierujący się fałszywym i stereotypowym obrazem Kościoła i katolików, a także niepraktykujący, dla których trwanie na peryferiach jest wygodne i jest ich osobistym wyborem. Te grupy i środowiska budzą wyraźnie naszą troskę. Jednocześnie pytamy się, czy duszpasterze i zaangażowani wierni świeccy nie rezygnują zbyt szybko z zabiegania o osoby mające trudności w wierze i przeżywające kryzysy.

Słuchanie

Większość uczestników synodu była zgodna, że nie potrafimy słuchać, że sprawia nam to trudność, wolimy mówić i forsować swoje poglądy. Synod ukazał, że ze słuchaniem jest problem również w Kościele. Często księża nie słuchają wiernych świeckich, bo nie są zainteresowani ich potrzebami, lecz jedynie realizacją planu duszpasterskiego. Świeccy nie słuchają księży lub słuchają ich wybiórczo. „Nie ma w Kościele słuchania. Zwierzchnicy Kościoła nie słuchają wiernych. Realizują tylko swoje zadania i wyznaczone cele [...]”.

Słuchanie utrudnia przekonanie o własnej nieomyślności oraz utarte schematy komunikacyjne. „W mojej parafii przeprowadziłem eksperyment. Zorganizowałem spotkanie z osobami świeckimi. W małych grupach księża słuchali wypowiedzi świeckich, ale sami nie mogli zabierać głosu. Po spotkaniu wikariusze podkreślali, jak było im ciężko nie odzywać się. Pokazuje to, że ksiądz, który nastawiony jest na pełnienie roli pasterza i nauczyciela, często nie jest gotowy do pełnego wysłuchania opinii innych”. Trudno jest też słuchać siebie nawzajem w sytuacji skrajnie odmiennego spojrzenia na Kościół.

Niesłuchanie prowadzi do niezrozumienia, wykluczania, marginalizowania. W dalszej konsekwencji skutkuje to zamknięciem, uproszczeniami, brakiem zaufania i lękiem, które niszczą wspólnotę. Gdy księża nie chcą słuchać, znajdując wymówkę na przykład w dużej liczbie zajęć, albo gdy pytania pozostają bez odpowiedzi, rodzi się w sercu wiernych świeckich poczucie smutku i obcości.

Bez słuchania, odpowiedzi na trudności wiernych są wyrwane z kontekstu i nie dotyczą istoty przeżywanego przez nich problemu, stając się pustym moralizatorstwem. Świeccy mają odczucie, że ucieczka od szczerego słuchania wynika z lęku przed koniecznością duszpasterskiego zaangażowania. Podobne odczucie narasta wówczas, gdy na rozmowę i wysłuchanie wiernych nie mają czasu biskupi.

W tym kontekście synod przekonał nas, że w Kościele – mimo że niekiedy mamy inne spojrzenie na Kościół, parafię, ewangelizację – możliwe są spotkania, których celem jest wysłuchanie siebie nawzajem, a nie spór. I to było dobre, wyjątkowe doświadczenie. Dlatego podkreślano, że słuchanie nie może sprowadzać się do spotkań wspólnot parafialnych, kolędy czy konfesjonału, które – jako przestrzenie istniejących spotkań – wskazywali księża. Nie jest również słuchaniem zbieranie danych (kartoteka na kolędzie, wywiad w kancelarii), które postrzegane jest przez część osób jako zbyt głębokie ingerowanie w ich osobiste sprawy czy wręcz inwigilacja. W dobrym słuchaniu, którego trzeba się uczyć, jest siła. „Formacja ku misji domaga się tego, byśmy się w Kościele nawzajem słuchali. Dotychczas jako okazję do spotkania i rozmawiania w Kościele traktowaliśmy kancelarię parafialną, wizytę duszpasterską, ewentualnie spotkania wspólnoty. Dzięki drodze synodalnej zobaczyliśmy, że doświadczenie bycia wysłuchanym ma wielką wartość i nie potrzeba do tego nadzwyczajnych środków, ale przemiany wewnętrznej. Ta przemiana zaczyna się od modlitwy, osobistego rozważania słowa Bożego oraz otwarcia się na drugiego człowieka. Wymaga ona również odwagi, zarówno osób duchownych, których zadaniem jest słuchanie, jak i wspólnot, które słuchając, mają włączać innych w życie Kościoła, a także osób, które dotychczas nie zabierały głosu w Kościele, aby zaczęły mówić szczerze i bez lęku”.

Zabieranie głosu

W trakcie synodu uświadomiliśmy sobie, że brakuje w Kościele przestrzeni, w której głos świeckich byłby słuchany oraz usłyszany. „Brak otwartości na szczerą wymianę zdań i dyskusję powoduje, że jako osoba będąca członkiem Kościoła katolickiego tracę zapał i motywację do zaangażowania się w jego strukturę, ponieważ mój głos jest najzwyczajniej w świecie lekceważony lub pomijany”. Uczestnikom synodu towarzyszyła często niepewność, czy ich głos zostanie wysłuchany. Dla wielu konsultacje synodalne były pierwszą okazją do zabrania głosu. Szczególnie osoby, które nie należą do żadnych wspólnot czy ruchów, ale modlą się na co dzień we wspólnocie Kościoła parafialnego, podeszły do nich z dużym entuzjazmem.

Wierni skupiali się przede wszystkim na wyartykułowaniu tego, co ich boli we wspólnocie Kościoła na poziomie ogólnym i lokalnym, czyli głównie w parafii. Mówiliśmy więc dużo o „ranach Kościoła”. „Uczestnicy spotkań synodalnych dzielili się obrazem Kościoła zranionego, dotkniętego skandalami i ludzką biedą, którego grzeszna strona związana ze słabością człowieka często powoduje zgorznienie i cierpienie. To Kościół często bezradny, dotknięty szokiem zmian, który niejednokrotnie powoduje frustrację wiernych, przypominając bardziej źle zarządzaną instytucję niż wspólnotę prowadzoną przez wyrazistych pasterzy”. Przedstawiano obrazy Kościoła ilustrujące jego instytucjonalny, a nie wspólnotowy charakter: „pojazd wymagający gruntownej naprawy”, „stary, zalękniony i zmęczony”, „konkubina państwa”, „instytucja bez serdeczności”, „organizacja o rzekomo religijnym charakterze”, „coś dla starszych pokoleń”. Wyrażano przekonanie, że „Kościół jest oderwany od życia, nudny, zbyt mało mówi się o wątpliwościach i o tym, co wiara oznacza dla nas”. Wskazywano, że dominują w nim „puste słowa, życie i słowa nie idą w parze”, a „trudne sprawy w Kościele (nadużywanie władzy, skandale seksualne) utrudniają odnalezienie się we wspólnocie”.

W konsultacjach oraz syntezach bardzo wyraźnie słychać było ostrą krytykę księży, wynikającą przede wszystkim z własnych doświadczeń parafialnych. Duszpasterza postrzegamy jako osobę nieobecną i niezaangażowaną, a z drugiej strony mamy świadomość, że bardzo go potrzebujemy i poszukujemy przewodników na drogach naszej wiary. Nasz stosunek do księży wyraźnie ujawnia napięcie między oczekiwaniami i pragnieniami z jednej strony a przykrymi realiami z drugiej.

Świeccy zauważają i wysoko cenią u swoich księży świadomość powołania, głęboką wiarę, prawdziwą pobożność, życie według zasad, dbałość o kult i nauczanie, troskę o człowieka, miłość do Kościoła, apolityczność przy jednoczesnym zaangażowaniu w sprawy społeczne, bezinteresowność, a przede wszystkim autentyczność i świadectwo. Przywoływano przykłady gorliwych księży, zwłaszcza proboszczów, dzięki którym rozwija się duszpasterstwo i wspólnota parafialna. Jednocześnie wierni świeccy dostrzegają u kapłanów brak wiary i autentycznej pobożności, materializm, łamanie zasad moralnych, brak wrażliwości na potrzeby ludzi, niską jakość stosunków ze społecznością parafialną i lokalną, błędną wizję antropologiczną, ujawniającą się w skrajnie negatywnym rozumieniu człowieka, wreszcie brak budowania relacji między sobą i zaniedbywanie własnej formacji. Takie spojrzenie na księży ujawnia głęboki kontrast między „kapłanem prawdziwie zaangażowanym” a „kapłanem oddelegowanym”. Razi „fenomen niewiary księży”, którzy „zgubili Boga” lub niekiedy pokazują, że Kościół to „gigantyczny biznes, finansowe konsorcjum”, co przekłada się na poczucie „jeszcze nie fizycznego, ale już duchowego braku kapłanów”. W konsultacjach synodalnych podkreślano głęboko zakorzeniony i rozpowszechniony klerykalizm, za który odpowiedzialni są nie tylko prezbiterzy, ale i świeccy wzmacniający takie postawy wśród księży.

„Wyrażając nierzadko ostrą krytykę księży i domagając się zmian, wyraźnie podkreślamy, że wypływają one z troski o Kościół i pragnienia charyzmatycznych kapłanów, którzy przez głoszone słowo i przykład własnego życia pociągnęliby wiernych do Boga i przyciągnęli do Kościoła”.

Krytyce towarzyszyła refleksja o potrzebie modlitwy za prezbiterów i wspierania ich w pracy oraz wypracowania przez świeckich wcale nie powszechnej gotowości do wzięcia współodpowiedzialności za parafię. Głos krytyki przekładał się na formułowanie konkretnych postulatów duszpasterskich. Wśród nich powszechnie wymieniano potrzebę głoszenia katechez dla dorosłych, rozwoju duszpasterstwa odpowiadającego na autentyczne potrzeby wiernych, wzmocnienia (lub zbudowania od początku) duszpasterstwa dzieci, młodzieży, rodzin oraz ludzi starszych, jako niewykorzystanego potencjału w życiu parafii, objęcia troską duszpasterską osób, które pozostają w różnym stopniu na peryferiach Kościoła (zwłaszcza żyjących w związkach niesakramentalnych, osób z niepełnosprawnościami oraz – rzadziej – LGBT+). Postulaty te sprowadzają się w dużym stopniu do umiejętności odczytania potrzeb duchowych parafian.

W tym miejscu trzeba podkreślić, że oczekiwania względem duszpasterstwa, które ujawniły się w trakcie synodu nie mają nic wspólnego z „usługową” wizją Kościoła. Przeciwnie. Formułowane postulaty ujawniły tęsknotę za wspólnotą, więziami i dobrymi pasterzami, którzy potrafią towarzyszyć wiernym na drodze ich wiary.

Ważną przestrzenią dla zabierania głosu przez ludzi wierzących są media katolickie oraz nowe formy komunikacji. Dostrzegamy potrzebę stworzenia ogólnopolskiego, prężnego, profesjonalnego portalu, radia, programu telewizyjnego o tematyce chrześcijańskiej, z możliwością interakcji rozmówców z różnych kręgów religijnych i kulturowych. Podkreślamy rolę nowych mediów w komunikacji z wiernymi oraz konieczność ich wykorzystania w nowej ewangelizacji (np. tworzenie internetowych aplikacji, transmisja nabożeństw). Ważna jest także płynność przejścia z działalności duszpasterskiej w sieci, która w dobie pandemii stała się koniecznością, do duszpasterstwa opartego zasadniczo na spotkaniu bezpośrednim.

Dialog

Synod ujawnił również napięcie między powołaniem Kościoła do tworzenia przestrzeni dialogu a praktyką życia w tym zakresie. Kościół powinien być wspólnotą, w której zawsze jest miejsce dla każdego, żyjącą zgodnie z duchem Ewangelii, stającą w obronie słabszych, skrzywdzonych, dyskryminowanych i gotową przyjść im z pomocą. To Kościół otwarty na osoby, które z różnych powodów nie są z nim w pełnej komunii, ale pragną dojrzeć w wierze. Taki „Kościół dialogu” jest otwarty na wewnętrzną różnorodność form przeżywania wiary, które nie «rywalizują» ze sobą, ale się uzupełniają. Jest otwarty na rozmowy ze światem zewnętrznym, nie zamyka się w elitarnych

grupach. Akceptuje odmienność poglądów społecznych i politycznych. Jest cierpliwy w społecznym dialogu. Zdecydowany tam, gdzie komuś odbierana jest godność. Komunikuje się językiem przystępnym, nawiązującym do doświadczenia ludzi. Unika abstrakcyjnych uzasadnień, hermetycznych pojęć i pompacyjnych przemówień”.

Ta wizja zderza się z naszym codziennym doświadczeniem. Trudności z podjęciem dialogu dotyczą relacji duchowieństwo–świeccy. Księża i świeccy żyją w dwóch różnych, odseparowanych światach – bańkach środowiskowych. Księża i biskupi często nie rozumieją, że aby ewangelizować, muszą skonfrontować się ze światem spoza przestrzeni własnej plebanii (kurii) i podjąć dialog ze świeckimi/ parafianami, aby włączać tych, którzy pozostają na peryferiach Kościoła. Podziały w Kościele przebiegają także między samymi księżmi oraz wśród świeckich. Przykładem jest krytyczny stosunek do synodu, nauczania papieża Franciszka, sprzyjanie określonemu obrazowi Kościoła, reprezentowanemu przez różnych biskupów, czy niekiedy zażarte spory w czasie pandemii, np. o sposób przyjmowania Komunii Świętej. Każda z grup okopuje się na własnych pozycjach, uznając inne punkty widzenia za szkodliwe dla Kościoła.

Słuchanie, zabieranie głosu i dialog wymagają od nas nie tylko stworzenia odpowiedniej przestrzeni, ale też języka komunikacji. Kościół nie nadaża za zmianami zachodzącymi w sposobach komunikacji międzyludzkiej i w tym zakresie duchowieństwo również powinno być wspierane przez osoby świeckie. Problemem jest używany w Kościele język. Postrzegamy go jako hermetyczny, skupiony na sobie i oderwany od rzeczywistości. Język, w jakim przekazuje się młodym treści wiary podczas lekcji religii oraz kazań, cechuje często anachroniczność, sztuczność, a w efekcie mała komunikatywność. Wśród wielu młodych bywa on obiektem kpin. „Język listów pasterskich biskupów i episkopatu jest niezrozumiały, za dużo jest w nich pouczeń i teorii, za mało dzielenia się wiarą”; „Księża i biskupi nie są zasluchani w potrzeby słuchaczy”.

Przedstawione w tym punkcie treści dobrze oddaje krótka wypowiedź młodej osoby w trakcie konsultacji synodalnej: „Kościół jest jak mieszkanie z osobnymi pokojami, które nie łączą się ze sobą nawet ścianami. W każdym z pokoiów zgromadzone są różne grupy: młodzież, osoby niewierzące, księża, parafianie, biskup. Teoretycznie są razem, ale tak naprawdę – osobno. Pomiędzy nimi znajduje się zimny korytarz, na który nikt nie chce wyjść, bo boi się utraty ciepła swojego pokoju. W zimnym korytarzu również przebywają ludzie. Ponieważ nie mogą wejść do żadnego pokoju, zaczynają wychodzić z mieszkania. Tym, co sprawia, że mieszkanie tak wygląda, jest brak chęci zrozumienia innych. W mieszkaniu tym potrzebny jest remont. Remont polega na budowaniu dróg, które prowadzą do Chrystusa. Mogą go przeprowadzić tylko osoby, które zauważają obecną sytuację”.

Celebracja

Liturgia jest centrum doświadczenia wiary. Piękno liturgii przeżywanej we wspólnocie pomaga w doświadczeniu Boga, jest źródłem komunii z Nim i pomaga trwać w niej na co dzień. Liturgia buduje wspólnotę parafialną. Od piękna liturgii zależy również ewangelizacja. Podczas liturgii, niezależnie od formacji, zaangażowania, priorytetów i codziennych wyborów, możemy być razem i budować poczucie jedności w naszej różnorodności. Wynikają stąd duże oczekiwania względem liturgii.

Pragniemy przeżywać ją w sposób piękny i staranny. Widzimy potrzebę większej dbałości o celebracje liturgiczne, zwłaszcza o niedzielną Mszę Świętą – to jest „jedno z najważniejszych wyzwań dla całej wspólnoty lokalnej”. W celebracjach ważny jest przekaz werbalny (słowa) i pozawerbalny (gesty, postawy, szaty, wystrój świątyni). W trakcie konsultacji synodalnych pojawiał się postulat większej troski o ars celebrandi ze strony szafarzy sakramentów. Zwracano uwagę na potrzebę wyeliminowania wyczuwalnego pośpiechu, skracania Mszy Świętej (np. śpiewy ograniczone do jednej zwrotki), rutyny, braku zaangażowania oraz pokusy „traktowania celebracji ilościowo, a nie jakościowo”. Postulowano, aby śpiew w trakcie liturgii i nabożeństw był dobrze przygotowany. Podkreślano znaczenie dobrych lektorów, gry na organach, scholi. Istotne jest również przestrzeganie norm liturgicznych.

W trakcie synodu wybrzmiał problem niskiego poziomu głoszonych homilii. Podnoszono kwestię nieumiejętnego prezentowania katolickiej nauki społecznej, przez co wiele osób podejmowanie tej tematyki odbiera jako głoszenie kazań politycznych, niekiedy wręcz z personalnymi odniesieniami. Zniechęca również moralizatorski ton homilii, w których nie ma miejsca na Dobrą Nowinę i kerygmat. Księża w wielu przypadkach są nieprzygotowani do głoszenia słowa Bożego. W kazaniach często brakuje nie tylko głębokiego wyjaśnienia czytanego Słowa oraz prawd wiary, ale też jakiegokolwiek odniesienia do Biblii. Celebransi nierzadko czytają cudze teksty, ściągnięte z internetu, głoszą zbyt krótkie lub zbyt długie i zawile kazania lub homilie, lekceważąc lub nawet obrażając w ten sposób słuchaczy. Wierni bardzo cenią te miejsca, gdzie w czasie Mszy Świętej codziennie jest głoszona krótka homilia, w której wyjaśnia się czytane słowo Boże. Podkreślano potrzebę głoszenia krótkich homilii w dni powszednie, „codzienne, chociaż trzyminutowe rozważanie słowa Bożego”. Wierni zwracali też uwagę na niezrozumienie znaków liturgicznych. Dlatego postulują wprowadzanie komentarzy oraz katechez liturgicznych.

Kolejną podejmowaną kwestią jest możliwość spotkania z Bogiem w ciszy przed Najświętszym Sakramentem, co wiąże się z otwarciem kościołów poza czasem liturgii. Osoby biorące udział w konsultacjach i spotkaniach synodalnych dostrzegają głęboką potrzebę chwili adoracji w ciszy po przyjęciu Komunii Świętej. Niezwykle doceniana jest możliwość całodziennej adoracji Najświętszego Sakramentu, a tam, gdzie takiej nie ma, postuluje się jej wprowadzenie. Uczestnictwo księży w nabożeństwach czy adoracji postrzegane jest jako ich świadectwo. „Pierwsza niedziela miesiąca – wystawienie Najświętszego Sakramentu od godz. 13.00 do godz. 17.00. Przychodzą wierni, nie ma tłumów, ale zawsze ktoś czuwa. Nigdy nie widzieliśmy, żeby choć na chwilę pojawił się kapłan”.

W liturgię winni angażować się nie tylko duchowni. Podkreślano znaczenie zaangażowania osób świeckich: ministrantów, akolitów, ceremoniarzy, lektorów. Potrzeba aktywnego włączenia w liturgię dotyczy również osób z niepełnosprawnościami.

Synod ujawnił także różnice w podejściu do formy liturgii. Część wiernych postulowała stworzenie większej liczby miejsc, gdzie można uczestniczyć w liturgii sprawowanej w rycie nadzwyczajnym (tzw. tradycyjnej formie). Ich zdaniem, w obliczu częstych liturgicznych zaniedbań, ta forma gwarantuje jakość i świętość celebracji, a jednocześnie bardziej pomaga w osobistym uświęceniu uczestniczących w niej osób.

Misja

Ewangelizacja stanowi podstawowy cel Kościoła. „W duchu ewangelizacyjnym dostrzegamy pragnienie większego zainteresowania osobami «stojącymi z boku», mniej zaangażowanymi w życie Kościoła, aby wszyscy doświadczyli bliskich relacji, przełamali anonimowość, a w konsekwencji bardziej aktywnie zaangażowali się w życie wspólnoty Kościoła i odkryli w nim Chrystusa, żyjącego w Słowie i sakramentach”. Jednak w trakcie konsultacji oraz w syntezach diecezjalnych kwestia misji Kościoła pojawia się stosunkowo rzadko. Ewangelizacja jest dla nas bardzo trudna, a często po prostu nieobecna. Przyczyną takiego stanu nie jest brak chęci i motywacji, ale sama natura ewangelizacji, która realizuje się przez więzi i relacje, a tego brakuje w naszych wspólnotach parafialnych. „Aby być «bardziej razem» i skutecznie ewangelizować, musimy wciąż na nowo uczyć się innych: jak ich słuchać, aby zrozumieć, co chcą nam powiedzieć, i jak do nich mówić, aby oni zrozumieli, co chcemy im przekazać”. Wiele osób nie czuje się też przygotowanych do misji i ewangelizacji. Świeckim brakuje odpowiedniej formacji oraz podstawowej wiedzy religijnej.

W temacie misji podkreślano „pęknięcie” między światem duchownych i świeckich. „Nie jest więc dziwne, że wielu duchownym brakuje dobrych doświadczeń współpracy ze świeckimi i dość łatwo może się pojawiać u nich tendencja do traktowania nas [świeckich] «z góry». Wiele wspólnot czy ruchów nie przygotowuje świeckich do bycia głosicielami Dobrej Nowiny, nie pokazuje, czym jest kerygmat, i nie uczy, jak dzielić się wiarą. W [naszym] Kościele rzadko traktuje się świeckich

jako partnerów w ewangelizacji. A przecież to my, świeccy, jesteśmy «żołnierzami na pierwszej linii» w walce o ten świat. Tymczasem nie traktuje się nas poważnie”.

Nierzadko czujemy się też bezradni wobec gwałtownych zmian zachodzących w otaczającej nas rzeczywistości. Często po prostu się boimy. „W dzisiejszych czasach samo otwarte przyznanie się w laickim otoczeniu do regularnych praktyk religijnych może być dla niektórych poważnym wyzwaniem” czy – jak zanotowano w jednej z grup młodzieży – „bycie dziś praktykującym chrześcijaninem jest staroświeckie, [więc] nie wychylam się ze swoją religijnością”.

Ekumenizm

Mamy świadomość, że ekumenizm stanowi istotne wyzwanie dla Kościoła. „Wychodząc z założenia, że jeśli ktoś nie jest przeciwko nam, ten jest z nami – należy szukać tego, co nas łączy, a nie dzieli, i brać od innych to, co jest dobre, uczyć się, a także dawać dobre świadectwo swoim zachowaniem”. Z drugiej jednak strony obawiamy się, czy działania ekumeniczne nie doprowadzają do „rozmycia katolicyzmu”. Do postaw ekumenicznych zniechęca nas przekonanie, że mogą one prowadzić „czasem do protestantyzacji i powielania obcych duchowi katolickiemu działań, praktyk religijnych i sposobów modlitwy”.

W naszym doświadczeniu Kościoła ekumenizm zasadniczo nie istnieje. Uczestnicy spotkań synodalnych mieli w tej kwestii mało do powiedzenia. W niektórych syntezach ten temat w ogóle nie był poruszany lub zaznaczony marginalnie. Jeśli się pojawiał, to raczej jako sprawozdanie dotyczące „odgórnych” inicjatyw, organizowanych najczęściej poza naszą parafią. Ekumenizm w Polsce odnosi się przede wszystkim do tych, którzy mieszkają obok lub razem z przedstawicielami innych wyznań.

Nowe wyzwania ekumeniczne przyniosła natomiast wojna w Ukrainie. „Prawdziwy dialog synodalny dokonywał się i ciągle się aktualizuje na dworcach kolejowych, w strukturach państwa i samorządów, a przede wszystkim w otwartych domach Polaków, którzy potrafili przyjąć potrzebujących Ukraińców i pomóc im, nie licząc się z trudami i kosztami. Pozwala to myśleć z nadzieją o różnych wymiarach dialogu, małżeństwach mieszanych i innych tego rodzaju wyzwaniach”. „Wobec aktualnej migracji z Ukrainy ekumenizm przestał być tematem teoretycznym dla naszych parafii. Należy pogłębiać relacje z prawosławnymi żyjącymi obok nas. Stąd wskazuje się na potrzebę katechezy na temat innych wyznań oraz propozycji spotkań (modlitw) ekumenicznych na poziomie parafii”.

Władza i odpowiedzialność

Synod potwierdził, że szanujemy i cenimy hierarchiczną władzę w Kościele. Jesteśmy przekonani, że decyzje w Kościele powinny być podejmowane przez tych, którzy są do tego powołani, i oni powinni brać za nie odpowiedzialność. Wierni rozumieją i nie podważają roli, którą papież, biskupi oraz wszyscy duchowni pełnią w Kościele. Wyrażamy szacunek wobec tych, którzy przyjęli sakrament święceń lub dar życia konsekrowanego. Nie chcemy przejmować kompetencji biskupów i prezbiterów. Przeciwnie: chcemy mieć do nich zaufanie i traktować ich jak pasterzy. Czujemy się za nich odpowiedzialni. Jesteśmy świadomi potrzeby wspierania naszych pasterzy modlitwą, gdyż ich misja nie jest łatwa.

Władza to nie tylko odpowiedzialność, ale przede wszystkim służba. Władza, odpowiedzialność i służba muszą być formowane przez miłość. Dotyczy to wszystkich poziomów hierarchii – biskupów, proboszczów, księży, diakonów. Dotyczy to także osób konsekrowanych. Władza w Kościele jest po to, aby służyła przede wszystkim misji Kościoła. „My sami, nasze przekonania i wybory życiowe, to owoc misji Kościoła”. Władza wymaga również zaufania, które rodzi się z wiarygodności. Dlatego chcielibyśmy mieć wokół siebie pasterzy autentycznych, żyjących wiarą i dających poznać, że rozwijają się duchowo. Oczekujemy od nich wyraźnego prowadzenia. Zwłaszcza

współcześnie, w trudnych czasach relatywizowania wartości oraz wielości przekazów medialnych, oczekujemy konkretnego głosu biskupów i spójnego stanowiska episkopatu.

Niezwykle istotny jest kontakt pasterzy z wiernymi. Oczekujemy, żeby „biskupi byli bliżej zwykłych ludzi, by móc porozmawiać, gdyż w obecnej formie dostęp do biskupa mają tylko wybrani”. A niestety brakuje kontaktu biskupów z wiernymi. Narzekamy, że biskup „w czasie wizytacji kanonicznej ogranicza się do formalnego spotkania z radą duszpasterską i wąską reprezentacją grup parafialnych, prawie zawsze pod okiem proboszcza”. W wypowiedziach uczestników spotkań, zarówno osób duchownych, jak i świeckich, pojawił się obraz zdystansowanego biskupa – urzędnika, niezainteresowanego sprawami parafii, „oderwanego od rzeczywistości” oraz problemów, którymi żyją wierni i parafialne wspólnoty.

Brakuje nam kontaktu kurii z księżmi w parafiach. Widzimy „niski poziom wzajemnego zaufania, słaby przepływ informacji między kurią a parafiami oraz brak dialogu między biskupem a prezbiterami i osobami świeckimi”. Gorszy nas, że „niejednokrotnie księża nie respektują decyzji biskupa”. Duchowni oraz struktury kościelne kierują się często logiką „odgórne go planowania”. „Sprawy życia duchowego określane są i sugerowane przez naczelne jednostki, programy diecezjalne. Proboszczowie najczęściej akceptują to, podejmując wyznaczone, zaplanowane i gotowe działania, zwalniając się tym samym z inwencji. Prowadzi to czasem do sytuacji, w których działania te nie przystają do konkretnej, lokalnej rzeczywistości lub nie są w stanie wzbudzić zamierzonych «z góry» efektów”. „W Kościele dominuje anachroniczny model komunikacji w jedną stronę”, a my domagamy się „kultur[y] informacji zwrotnej”.

Nieco inaczej postrzegamy władzę i odpowiedzialność na poziomie parafii. Potrafimy podać bardzo wiele przykładów owocnej współpracy duszpasterzy parafialnych i ludzi świeckich. Proboszczów postrzegamy zazwyczaj jako ludzi otwartych i zaangażowanych, „z którymi można porozmawiać”. Jednak model przewodzenia parafii często nam nie odpowiada, a szczególnie „dominująca we wszystkim rola księdza”. „Przyjęło się, że parafia należy do proboszcza, i to on podejmuje wszelkie decyzje”. Widać tu wyraźnie różnicę w rozumieniu odpowiedzialności za parafię. Świeccy rozumieją ją przede wszystkim jako odpowiedzialność za drugiego człowieka. Księża z kolei, a zwłaszcza proboszczowie, niejednokrotnie przedkładają odpowiedzialność za kościół (szeroko pojęte gospodarstwo parafialne) nad odpowiedzialnością za Kościół pisany wielką literą. W konsekwencji delegowanie świeckich do różnych zadań, od ekonomicznych po organizacyjne czy ewangelizacyjne, przychodzi większości księży – zwłaszcza proboszczom – z dużym trudem.

Rodzi się w związku z tym pragnienie lepszego poukładania wzajemnej współpracy między świeckimi i księżmi. Nauczyliśmy się już, że potrzebujemy większej synodalności, aby w Kościele wzrastała jedność, szacunek oraz współodpowiedzialność duchownych i świeckich, aby bardziej dała o sobie znać podmiotowość wszystkich ochrzczonych. Podczas synodu okazało się, że w Polsce jest wiele miejsc, w których wierni są gotowi wziąć odpowiedzialność za parafię. Są jednak i takie wspólnoty, gdzie parafianie nie są do tego mentalnie przygotowani lub po prostu nie chcą wziąć współodpowiedzialności za niektóre sprawy parafii. Przeradza się to często w postawę bierności wiernych oraz „konsumpcyjno-usługowe” podejście do wspólnoty. „W świadomości wiernych ten, kto ma władzę, ma wszystko. Władza scedowana jest na duchownych, ewentualnie na kilka osób świeckich współpracujących z nimi. Władzy przypisuje się wszelkie formy zaangażowania i aktywne uczestnictwo, a wierni przyjmują postawę uczestników biernych”. Owo „konsumpcyjne” podejście do Kościoła jest tak silnie zakorzenione, że różne zachęty do współodpowiedzialności nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

Tematem poruszonym w trakcie synodu były rady parafialne, zarówno duszpasterskie, jak i ekonomiczne, zresztą bardzo często nieodróżniane od siebie. „Żeby wzrastać we wspólnym rozeznaniu duchowym, trzeba przede wszystkim ożywiać już istniejące struktury synodalne w Kościele, takie jak rady parafialne, które często «są fikcją», tj. istnieją tylko na papierze i nie mają konkretnego wkładu w życie parafii czy diecezji, albo w ogóle nie są powoływane. Powinny być one bardziej efektywne, szukać nowych dróg, aby słuchać głosu wszystkich”. Brak rad parafialnych traktujemy

jako jasny komunikat, „że księża proboszczowie nie chcą porad osób świeckich, które często mają lepsze pojęcie o finansach”. Wydaje się nam, że w skład rad powinni wchodzić ludzie aktywni w życiu wspólnoty parafialnej, w tym osoby z peryferii, które swoim krytycznym głosem mogą wnieść coś nowego do parafialnego duszpasterstwa. Brakuje nam również w radach parafialnych „kobiecej perspektywy”. Często świeccy posiadają lepsze wykształcenie w dziedzinie ekonomii i finansów niż duchowni. „We wnioskach synodalnych pojawia się postulat, aby proboszczowie respektowali większą autonomię podczas prac rad parafialnych w zakresie ich działania. Niekiedy, zamiast rzeczowej dyskusji podczas spotkań z radami parafialnymi, pojawia się stwierdzenie proboszcza: «Bo ja tak zarządzam»”.

Za praktyczny aspekt władzy i odpowiedzialności w Kościele uważamy kwestie finansów. Naszym zdaniem brakuje transparentności w tym obszarze. Widzimy tu specyfikę Kościoła w Polsce, który utrzymuje się z ofiar wiernych. W wielu krajach sprawa ta jest bardziej przejrzysta, na przykład wierni płacą podatek. Jednak w trakcie konsultacji wyrażaliśmy niejednokrotnie przekonanie, że polski model finansowania jest korzystniejszy z uwagi na wymiar wychowawczy. Uczy on bowiem miłości, dzielenia się tym, co daje Bóg, czy postrzegania dóbr materialnych jako środków służących do zbawienia. Taki model tym bardziej jednak wymaga przejrzystości finansowej. Dodatkową kwestią, która według wielu osób negatywnie wpływa na nasze parafie, są tzw. cenniki, czyli wprowadzanie wyznaczonych opłat za sakramenty.

Owoce synodu: formowanie do synodalności

Synod wydobyl z nas oczekiwanie zmian w Kościele – dotyczących sposobu jego funkcjonowania, nie zaś doktryny, czy struktury. Potrzebujemy zmian, aby realizować naszą misję we współczesnym świecie. Potrzeba ta nie wiąże się tylko z instytucją Kościoła, ale obejmuje nas wszystkich – zarówno świeckich, jak i duchownych. Wszyscy mamy tu wiele do zrobienia. Przede wszystkim powinniśmy bardziej zatroszczyć się o osobiste nawrócenie. Potrzebujemy uczyć się wspólnego wędrowania, aby odnowić wspólnotę Kościoła.

W części z nas rodzi się jednak niechęć do zmian. Zmiany wywołują lęk. Takie postawy są wyraźne. Wzmacniają je negatywne opinie na temat tzw. niemieckiej drogi synodalnej. Z takiej perspektywy formowanie się w synodalności kojarzone jest z czymś niebezpiecznym. Lepiej utrzymać status quo i zachowywać dotychczasowe formy, które miałyby być odpowiedzią na współczesne problemy i kryzys Kościoła powszechnego oraz lokalnego.

Synodalność nie jest łatwym zadaniem. „Droga synodalna w naszej parafii rodzi się w bólach. Na półmetku naszych synodalnych spotkań możemy tylko potwierdzić, że wypływamy na zupełnie nowe wody, dla jednych fascynujące, dla innych zagrażające”. Powinniśmy jednak wspólnie iść w tę stronę. Bo dzięki synodalności czujemy się wysłuchani, zachęcani do zaangażowania i odpowiedzialności. „Jest to też bardzo ważny sygnał dla wiernych – to my wszyscy tworzymy Kościół, my wszyscy jesteśmy za niego odpowiedzialni, my wszyscy powinniśmy go budować i przejmować się jego sprawami i misją”. Dzięki naszemu zaangażowaniu będziemy przyciągać inne osoby. „Uczestnicy procesu synodalnego są przekonani, że entuzjazm wiary jest magnesem mogącym skutecznie przyciągać innych – pomaga im ujrzeć w parafii otwarty i pełen ciepła dom, w którym każdy jest mile widziany”; „Te spotkania zmieniały nas, uwrażliwiły na drugiego człowieka, na sprawy Kościoła. Synod jest dla nas. Odkryliśmy, że jesteśmy częścią Kościoła, a tym samym uświadomiliśmy sobie naszą współodpowiedzialność za sprawy Kościoła, za jego żywotność i zadajemy sobie pytanie – co ja mogę dla Kościoła zrobić”. Synod dał nową przestrzeń i wniósł nową jakość komunikacji. Pozwolił na autentyczne spotkanie. Podprowadził pod przekraczanie stereotypów i uprzedzeń. Zaangażował nas. Niektórzy dzięki tym spotkaniom przeszli drogę przemiany od obaw do nadziei, od niepewności do odwagi mówienia.

Aby synodalność w Kościele rozwijała się, potrzebujemy dalszej formacji. „Można zauważyć wielkie pragnienie pogłębiania wiary i doświadczania jej na nowo. Dlatego też z jednej strony

uczestnicy spotkań synodalnych bardzo chętnie dzielili się swoim świadectwem wiary, a z drugiej wskazywali na potrzebę formacji duchowej i intelektualnej”.

Synod w Polsce był procesem. Sami od początku uczylimy się, na czym ma polegać. Rozbudzone wśród wiernych świeckich zaangażowanie i otwartość domagają się kontynuacji w postaci dalszej pracy w parafiach, wspólnotach oraz diecezjach. Idea powołania Ruchu Synodalnego jest realną szansą, aby duch wzbudzony w trakcie trwania synodu nie przygasł. Taki ruch może także stać się przestrzenią poszukiwania praktycznych rozwiązań, umożliwiających wprowadzanie w życie zawartych w tej syntezie postulatów.

Aneks metodologiczny

W konsultacjach synodalnych na różnych poziomach brali udział głównie wierni już zaangażowani w życie parafii, członkowie wspólnot, jak również parafianie praktykujący, a wcześniej nieangażujący się bezpośrednio w działania w parafii. Synod, choć wydarzył się w każdej diecezji, nie był doświadczeniem powszechnym. Spoglądając z szerszej perspektywy specyfiki polskiego katolicyzmu, a szczególnie znaczenia Kościoła, można powiedzieć, że synod w Polsce był „wydarzeniem mniejszościowym”. Samo dotarcie do osób rzadko praktykujących, bądź będących poza Kościołem, stanowiło ogromną trudność.

Przygotowanie syntez diecezjalnych poprzedził duży wysiłek organizacyjny. Na poziomie parafialnym skala zaangażowania była różna. Spotkania synodalne zorganizowało od 30 do 65 proc. parafii, zależnie od diecezji. Koordynatorzy lokalni w parafiach stanowili grupę liczącą ponad 6,8 tys. osób. W parafiach synod był koordynowany najczęściej przez księży. Kolejną, pod względem liczebności, grupę koordynatorów stanowiły świeckie kobiety, następnie świeccy mężczyźni. Na poziomie parafialnym najważniejszą formą konsultacji były spotkania synodalne w grupach, które organizowano we wszystkich diecezjach (ISKK posiada dane na temat organizacji konsultacji synodalnych z 38 na 45 diecezji i eparchii w Polsce). Można szacować, że uczestniczyło w nich około 50 tys. osób.

Na poziomie diecezjalnym najpopularniejszą formą prowadzenia konsultacji były spotkania synodalne, których łącznie przeprowadzono ponad tysiąc i wzięło w nich udział ponad 15 tys. osób. W ramach synodu przeprowadzono również wykłady, rozmowy indywidualne, katechezy szkolne, spotkania panelowe, audycje radiowe, rekolekcje, opublikowano artykuły prasowe. W kilku diecezjach odbywały się także spotkania synodalne online. W około połowie diecezji zaproponowano ankietę (lub ankiety), którą wypełniło około 30 tys. osób. Ponad połowa diecezji udostępniła skrzynki mailowe lub formularz kontaktowy, na które spłynęło ponad 12 tys. listów. Za organizację konsultacji na poziomie diecezji najczęściej odpowiadali księża. Kolejną liczną grupę wśród koordynatorów diecezjalnych stanowiły świeckie kobiety oraz świeccy mężczyźni. Funkcję osób kontaktowych podejmowali również biskupi, siostry zakonne i bracia zakonni. Diecezje informowały o synodzie na swoich stronach internetowych. W większości utworzone zostały specjalne, dedykowane synodowi podstrony internetowe.

Na poziomie krajowym ISKK zorganizowało sześć konsultacji online z diecezjalnymi osobami kontaktowymi (co miesiąc od października 2021 r. do marca 2022 r.). Ważnym etapem przygotowania syntezy krajowej były dwa spotkania konsultacyjne dla ponad 20 osób kontaktowych z diecezji (2 kwietnia 2022 r. w Warszawie) oraz koordynatorów lokalnych (9 kwietnia 2022 r. również w Warszawie).

Synteza krajowa powstała na podstawie syntez diecezjalnych, które podsumowywały etap konsultacji na poziomie parafialnym, we wspólnotach, a także głosy indywidualne. Mimo że język oraz styl syntez diecezjalnych jest różny, to jednak poruszane tematy, problemy i zagadnienia są bardzo podobne. W niektórych dominowało podejście pragmatyczne, zwracające uwagę na praktyczne postulaty oraz potrzebę zmian standardów zachowań. W zdecydowanej większości syntez przedstawiano jednak doświadczenia oraz przeżycia towarzyszące synodowi. W wielu syntezach zawarte

były duchowe owoce samego procesu synodalnego, zaś postulaty oraz wskazówki wynikały z doświadczeń i pragnień wiernych. W takim podejściu adresatem postulatów nie była nieokreślona grupa osób, czy „uogólniona instytucja”. Stanowiły one raczej przejaw odpowiedzialności oraz troski o konkretną wspólnotę lokalną (parafię) oraz o cały Kościół.

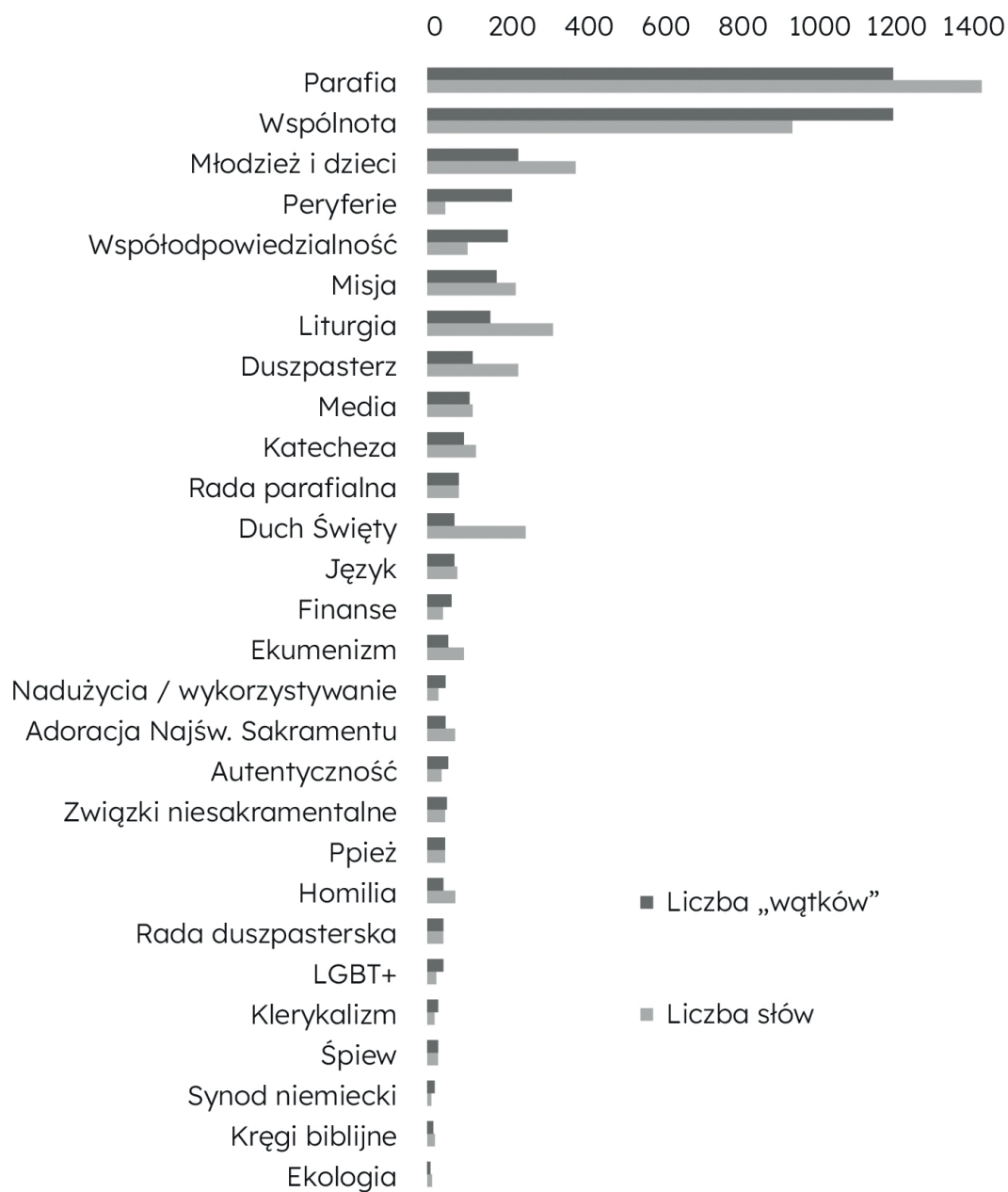
Syntezy spłynęły ze wszystkich diecezji i eparchii w Polsce, z wyjątkiem czterech. Dwie z tych czterech diecezji nie przygotowywały syntez ze względu na zainicjowany wcześniej synod diecezjalny. Cytowane fragmenty syntez zostały umieszczone w syntezie krajowej bez wskazywania źródła (diecezji, z której pochodzą).

Synteza krajowa powstała jako owoc metodycznego towarzyszenia diecezjom na drodze synodalnej. Jej autorzy – prof. Kaja Kaźmierska, prof. Marcin Jewdokimow, ks. dr Wojciech Sadłoń SAC oraz Luiza Organek – od początku towarzyszyli diecezjom w drodze synodalnej, podpowiadali rozwiązania i metody oraz osobiście uczestniczyli w synodzie. Naszym zadaniem było zebrać w sposób syntetyczny głosy, które pojawiły się w trakcie konsultacji i zawarte zostały w syntezach diecezjalnych. W przyjętej metodologii opieraliśmy się na wskazówkach *Vademecum* o drodze synodalnej oraz konsultacjach z komisją metodologiczną Sekretariatu Generalnego Synodu Stolicy Apostolskiej. W syntezie krajowej celowo używamy pierwszej osoby, aby ukazać, iż zawarte w niej treści odzwierciedlają wspólny głos biorących udział w synodzie osób.

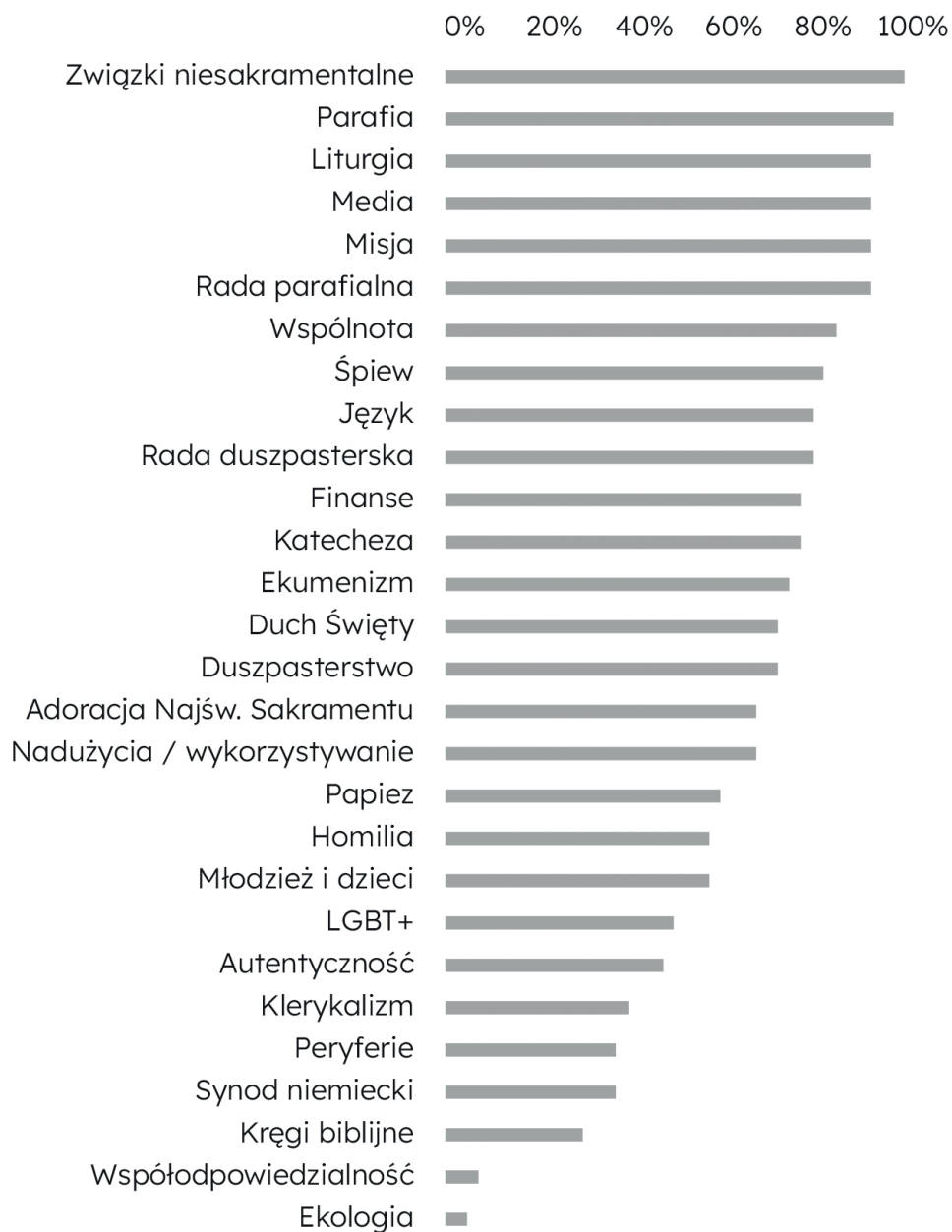
Ten głos nie jest tylko zbiorem opinii na temat Kościoła, lecz wyraża duchowe potrzeby i ujawnia wynikającą z żywej wiary duchową wrażliwość osób biorących udział w konsultacjach. Synteza jest więc owocem duchowego procesu rozeznawania, który przeniknięty był modlitwą i polegał na szczerym dzieleniu się własnymi doświadczeniami w otwartości na działanie Ducha Świętego. Rzecz jasna synteza nie wyczerpuje głębi duchowych doświadczeń wynikających z wiary chrześcijańskiej. Doświadczenie wiary chrześcijańskiej opiera się bowiem na tak osobistej i intymnej relacji z Bogiem we wspólnocie Kościoła, że nie da się jej w pełni wyrazić oraz zakomunikować za pomocą potocznego języka.

Bezpośrednią podstawą metodologiczną do przygotowania syntez krajowej była tematyczna analiza treści oraz kontrastowania treści względem wybranej syntezy. W analizie syntez wykorzystano również narzędzie Atlas.ti oraz zastosowano podejście ilościowe do oszacowania nasycenia poszczególnych kodów, co przedstawiają wykresy znajdujące się na następnych stronach.

Ile „wątków” i pojedynczych słów pojawiło się w syntezach diecezjalnych (ilościowo)

W ilu syntezach pojawiły się następujące „wątki” (procentowo)

List rzymskokatolickiego Episkopatu Ukrainy do duchowieństwa i wiernych Kościoła katolickiego w Polsce (25.11.2022)

II Niedziela Adwentu, jest wielkim dniem solidarności Wspólnoty Kościoła w Polsce wobec Wspólnoty Kościoła na Wschodzie, a w tym roku w szczególny sposób w Ukrainie. To już po raz dwudziesty trzeci Polacy spoglądają w stronę Wschodu, aby dać piękne świadectwo pamięci o żyjących tam katolikach, którzy mimo trudności i wielu przeciwności zachowali wiarę. Uczynili to z wielkim poczuciem swojej tożsamości i jedności z całym Kościołem Powszechnym. Nigdy nie zerwali łączności ze Stolicą Apostolską i nie wyrzekli się wiary, a wielu stając w jej obronie, cierpiało dla imienia Jezus, przyjmując karę więzienia, upokorzenia i zabrania możliwości kształcenia się. Wielu, a nie jest to mała liczba, poniosło śmierć, składając swoje życie jako kamień węgielny Kościoła i przykład niezłomności. Postawę ich można zamknąć słowami św. Pawła Apostoła, który w Liście do Filipin pisał: „Dla mnie bowiem żyć – to Chrystus, a umrzeć – to zysk” (Flp 1,21). I rzeczywiście tak się stało. Ich cierpienie, ufamy w to bardzo mocno, okazało się dla nich zyskiem, bo jak podpowiada nam wiara, przyznając się do Boga, otrzymali z Jego ręki nagrodę. Dostrzegamy ją i widzimy w zbawieniu, które stało się ich udziałem w gronie świętych i błogosławionych, oraz w owocu ziemskim ich ofiary, jakim było odnowienie struktur Kościoła po upadku reżimu komunistycznego.

Biedny, zniszczony i rozproszony Kościół podjął wielką drogę wolności. Od samego początku nie była ona łatwa. Trzeba było bowiem odzyskiwać i odbudowywać kościoły. Trzeba było zatroszczyć się o powołania kapłańskie i zakonne. Trzeba było duszpastersko zatroszczyć się o wiernych. Dzisiaj możemy stwierdzić, że temu zadaniu Kościół sprostał. Było to możliwe w dużej mierze dzięki kapłanom i osobom zakonnym przybyłym z Polski. To oni stanęli obok nielicznych miejscowych duszpasterzy i podejmując wielki trud duszpasterskiej posługi, dzieląc niewygody i pokonując wszelkie przeszkody ze strony władzy, dali nowe oblicze Kościołowi. Stało się tak, ponieważ za nimi solidarnie stanęły ich wspólnoty diecezjalne i zakonne, parafie w których kiedyś pracowali i z których pochodzili. Dzięki ich posłudze nawiązały się więzy przyjaźni pomiędzy wspólnotami parafialnymi. Trwają one nadal i są świadectwem i obrazem żywej Ewangelii miłości i troski o bliźnich będących w potrzebie.

W tym miejscu przychodzi na myśl słowa św. Pawła Apostoła zapisane w Liście do Kolosan: „A wszystko, co czynicie w słowie lub w uczynku, wszystko czyńcie w imię Pana Jezusa, dziękując Bogu i Ojcu przez niego” (Kol 3,17). Zatem pouczeni słowem Apostoła dziękujemy Kościołowi w Polsce za okazaną braterską miłość na przestrzeni tych ponad 30 lat wolności Kościoła w Ukrainie. To podziękowanie jest pierwszym, jakie dzisiaj chcemy jako Episkopat Kościoła Rzymskokatolickiego w Ukrainie wypowiedzieć i pozostawić pośród Polaków, którzy nie będąc najbogatszymi na świecie, potrafili się podzielić z jeszcze biedniejszymi.

Idąc dalej, chcemy zwrócić uwagę na hasło tegorocznego Dnia Modlitwy i Pomocy Kościołowi na Wschodzie, jakim jest: „Posłani w pokoju Chrystusa”. Pośród trwającej wojny w Ukrainie jest ono dla nas światłem nadziei, a zarazem dumą z postawy Polaków. Pan Jezus powiedział: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili.” (Mt 25,40). Zatem kolejny raz wypowiadając słowo dziękujemy, wypełniamy je treścią ewangelicznej miłości, jaką okazaliście w tych ostatnich miesiącach, gdy nakarmiliście głodnych, spragnionym daliście pić, przybyszów przyjęliście, nagich przyodzialiście i chorym podaliście pomocną dłoń. Uczyniliście to w swoim domu, któremu na imię – Polska. Za tę postawę bądźcie błogosławieni i weźcie w posiadanie obiecane przez Boga królestwo – prawdy, pokoju i sprawiedliwości.

Jesteśmy głęboko wzruszeni Waszą stałą życzliwością, solidarnością i jakże konkretną pomocą. Taka postawa jest wyrazem żywej wiary, bo jak powiada Apostoł Jakub: „Wiara bez uczynków jest martwa. Bo jaki z tego pożytek, bracia moi, skoro ktoś będzie utrzymywał, że wierzy, a nie będzie spełniał uczynków?” (Jk 2,14). Zatem wraz z całą wspólnotą Kościoła w Ukrainie dziękujemy i prosimy nadal pamiętajcie o nas. Wasza życzliwa pamięć niech przejawia się w modlitwie błagalnej o szybkie zakończenie wojny i nastanie pokoju, ale również, o co z pokorą ośmielamy się prosić, także w ofiarach i darach materialnych.

Zdajemy sobie sprawę, że i wam jest trudno żyć. Pomyślcie jednak o waszych braciach i siostrach w wierze, którzy stoją na progu katastrofy humanitarnej, związanej ze zniszczeniami infrastruktury energetycznej, a co za tym idzie, lękiem i strachem przed nadchodzącą zimą. Już dzisiaj wszyscy doświadczamy braku prądu, a konsekwencją tego jest brak ciepła i wody. W całej praktycznie Ukrainie można z niego korzystać tylko 4 godziny na dobę. Są również miejsca, gdzie nie ma go całymi dniami. Zatem zbliża się do nas wróg, którego imieniem jest zimno, paraliż komunikacyjny i strach. Dzisiaj wojna to nie tylko front, gdzie toczą się walki przynoszące śmierć i raniące żołnierzy i osoby cywilne, ale również paraliż codziennego życia.

Święty Jan Paweł II powiedział: „Wierzę, że im bardziej się kocha, tym więcej się czyni, gdy miłości, która nie jest niczym więcej niż uczuciem, nie mógłbym nawet nazwać miłością”. Prosimy was o tę właśnie miłość wyrażoną we wsparciu materialnym. Ono pomoże nam zabezpieczyć podstawowe potrzeby, takie jak chociażby zakup agregatów prądotwórczych, dzięki którym w naszych parafiach będziemy mogli zorganizować miejsca schronienia dla naszych wiernych, aby w krytycznym momencie mogli się ogrzać czy ugotować ciepły posiłek.

W czasie tak wielkiego doświadczenia, kiedy wojna pozostawia po sobie śmierć, cierpienie i zgłiszczą, wspólnota Kościoła w Ukrainie nie jest sama, bo jest z nią Kościół w Polsce. Jesteście z nami od 24 lutego, gdy rozpoczęła się wojna. Trudno jest dzisiaj podsumować w liczbach otrzymaną pomoc, ale jest ona wielka, tak jak wielkie są serca Polaków. Prosimy bądźcie nadal blisko nas! Ta nasza prośba, którą kierujemy do Kościoła w Polsce, czyniąc to na ręce Episkopatu Polski, jest apelem lęku i trwogi o przetrwanie. Tak więc dziękujemy kolejny raz za dar modlitwy i pomoc finansową, jaką wesprzecie nas w II Niedzielę Adwentu. Na dzień dzisiejszy, wdzięczność naszą możemy najskuteczniej wyrazić poprzez modlitwę za ludzi dobrej woli.

Niech za wszelkie dobro nam okazane błogosławi Was Bóg, Ojciec Miłosierdzia i ochrania Najświętsza Maryja Panna, nasza wspólna Królowa i Matka.

*Rzymskokatolicki Biskupi Ukrainy
zebrani na plenarnym posiedzeniu
Konferencji Episkopatu Ukrainy*

Lwów, 25 listopada 2022 roku

Orędzia telewizyjne

Orędzie telewizyjne na Środę Popielcową 2022 roku, w czasie wojny w Ukrainie wygłoszone przez abp. Stanisława Gądeckiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski (1.03.2022)

Drodzy Rodacy,
Siostry i Bracia Ukraińcy,
Widzowie Polskiej Telewizji,

1. Jutro – w Środę Popielcową – rozpoczynamy Wielki Post, czas duchowego przygotowania na Święta Zmartwychwstania Pańskiego. Po raz kolejny będzie on bardzo trudny. W ostatnich latach mierzyliśmy się z pandemią, która przyniosła śmierć kilku milionom ludzi na całym świecie. Od tygodnia zaś jesteśmy świadkami innego dramatu – zmasowanej rosyjskiej agresji militarnej na suwerenny kraj – Ukrainę. Atakowane są nie tylko obiekty wojskowe, ale także budynki mieszkalne, szpitale i przedszkola. Giną żołnierze i cywile, również kobiety i dzieci. Wolny świat reaguje solidarnie na ten akt haniebnego barbarzyństwa.

2. Na naszych oczach powtarzają się dawne dzieje ludzkiego grzechu, o których tak pisze autor Pierwszej Księgi Machabejskiej: „Gdy zobaczyli wojsko, które szło naprzeciw nim, powiedzieli do Judy: „Nas jest tak mało, czy będziemy mogli walczyć z tym tak wielkim, potężnym mnóstwem? A przecież my dzisiaj nic jeszcze nie jedliśmy i sił nam zabrakło”. Juda odparł: „Bez trudu wielu

może być pokonanych rękami małej liczby, bo Niebu nie czyni różnicy, czy ocali przy pomocy wielkiej czy małej liczby. Zwycięstwo bowiem w bitwie nie zależy od liczby wojska; prawdziwą siłą jest ta, która pochodzi z Nieba. Oni przychodzą do nas pełni pychy i bezprawia po to, aby wytępić nas razem z żonami naszymi i dziećmi i aby nas obrabować. My zaś walczymy o swoje życie i o swoje obyczaje. On sam skruszy ich przed naszymi oczami. Wy zaś ich nie obawiajcie się!” (1 Mach 3,17-22). Nie traćcie nadziei!

3. Każdemu narodowi przysługuje moralne prawo do skutecznej obrony. Jesteśmy poruszeni bohaterstwem i ofiarnością ukraińskiego społeczeństwa. Drodzy Siostry i Bracia z Ukrainy, za wasze umiłowanie Boga i heroiczną miłość do Ojczyzny należy się wam wszystkim szacunek i uznanie. W imieniu pasterzy i wiernych Kościoła katolickiego w Polsce po raz kolejny zapewniam was o naszej życzliwości, przyjaźni, wsparciu duchowym i materialnym.

4. Agresja Rosji na Ukrainę uświadamia nam wyraźnie, że na świecie – oprócz wojny materialnej – toczy się w tym samym momencie walka duchowa. Walka, która przyjmuje konkretne kształty, w której uczestniczą konkretni ludzie. Głównym zaś narzędziem walki, jakim dysponują ludzie wierzący jest broń duchowa. „Ten rodzaj złych duchów wyrzuca się tylko modlitwą i postem” – czytamy w Ewangelii św. Mateusza (Mt 17,21). Z tego też powodu – odpowiadając na wezwanie Papieża Franciszka – apeluję, abyśmy, jako ludzie wierzący, ofiarowali jutrzejszy post i modlitwę w intencji pokoju w Ukrainie.

5. Cierpienie naszych Sióstr i Braci wyzwoliło w nas ogromne pokłady dobra. Jesteśmy przecież świadkami ujmującej gościnności naszych rodaków poruszonych nieszczęściem sąsiadów. Do Polski codziennie przybywają tysiące uchodźców – głównie kobiet i dzieci – szukających schronienia przed wojną. Dziękuję wszystkim tym, którzy spontanicznie włączyli się w konkretną pomoc uchodźcom. Dziękuję za zabiegi dyplomatyczne i wsparcie międzynarodowe. Dziękuję władzom rządowym i samorządowym, służbom mundurowym i medycznym, instytucjom i firmom. Dziękuję także diecezjom, parafiom, kapłanom, osobom życia konsekrowanego i wszystkim, którzy otwarli gościnne podwoje dla uchodźców. W szczególności zaś wyrażam moją wdzięczność dla Caritas Polska i Caritas diecezjalnych, dla Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, które już świadczą konkretną pomoc w całym kraju. Jestem wdzięczny za organizowanie zbiorów żywności, leków i artykułów pierwszej potrzeby. Dziękuję za każde dobre słowo i najmniejsze gesty życzliwości, kierowane do naszych cierpiących Braci i Sióstr. Otoczmy ich modlitwą, okażmy serdeczność, pomóżmy znaleźć pracę.

6. Ale potrzeby są znacznie większe. Dlatego jutro, w kościołach w całej Polsce – po każdej Mszy Świętej – będziemy kontynuować zbiórkę ofiar, jakie za pośrednictwem Caritas Polska zostaną przeznaczone na doraźną oraz długofalową pomoc uchodźcom wojennym. Ponadto, w tej wyjątkowo trudnej sytuacji przyjmijmy uciekinierów w naszych domach, parafiach i wspólnotach zakonnych. Nasi Siostry i Bracia Ukraińcy potrzebują dalszych gestów ludzkiej solidarności i dobroci.

7. Naszą modlitwą otoczmy też Rosję. Nie będzie pokoju w naszej części świata, dopóki Rosja nie powróci do Chrystusa. Marzymy o tym, aby pewnego dnia doszło do przebaczenia i pojednania między wszystkimi narodami Europy Środkowej i Wschodniej. Abyśmy mogli żyć nie tylko w pokoju, ale także w przyjaźni. Rosjanie, którzy dzisiaj protestują przeciwko tej wojnie – narażając się oficjalnym władzom – umacniają naszą nadzieję na moralne i duchowe odrodzenie całego rosyjskiego narodu.

Na owocne przeżywanie tegorocznego Wielkiego Postu z serca błogosławię wszystkim Polakom i Ukraińcom, w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego.

Warszawa, dnia 1 marca 2022 roku

**Orędzie telewizyjne na Wielkanoc ogłoszone przez abp. Stanisława Budzika,
metropolitę lubelskiego (16.04.2022)**

Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie Zmartwychwstałym!

Pozdrawiam Was serdecznie z Lubelskiej Katedry, w której modlił się wielokrotnie Karol Wojtyła jako wykładowca Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; ze świątyni, w której błogosławiony Stefan Kardynał Wyszyński pełnił posługę biskupa lubelskiego. Niech z tej Archikatedry popłyne dziś w świat Radosna Nowina o Zmartwychwstaniu Pańskim.

Chrystus powstał z martwych! To najważniejsza wiadomość, jaką kiedykolwiek zwiastowano człowiekowi. Chrystus zmartwychwstał – i wszystkim, którzy w Niego wierzą, otworzył drogę do zwycięstwa nad grzechem i śmiercią.

Po długim, czterdziestodniowym okresie przygotowania, stajemy u bram Wielkiej Nocy, jedynej – jak głosi orędzie paschalne – „która godna była poznać czas i godzinę zmartwychwstania Chrystusa.” Od tej nocy bierze nazwę cały dzień, cała radosna Uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego – Wielka Noc.

W liturgii wielkanocnej stają przed nami szczęśliwi świadkowie zmartwychwstania: Maria Magdalena, Apostołowie Piotr i Jan. To oni pierwsi doświadczyli, że Boga zabić się nie da. To oni pierwsi uświadomili sobie, że przegrana, a nawet śmierć, nie muszą oznaczać końca naszych marzeń i planów.

To oni przekonali się naocznie, że Ten, któremu zaufali, mocniejszy jest od swych sędziów i oprawców. Przeszedł zwycięsko przez otchłań cierpienia i upokorzenia, jakie Mu zgotowano. Zerwał wszystkie więzy, którymi próbowano Go skrępować, także więzy śmierci. Nie tylko nic Mu już nie grozi, ale od tej Wielkiej, cudownej Nocy – „dana Mu jest wszelka władza na niebie i na ziemi”.

Trzeba nieraz przeżyć klęskę dobra, ruinę wielkich marzeń, aby zrozumieć radość, jaka wypełniła serca uczniów w dniu zmartwychwstania. Wraz z powracającym z grobu Chrystusem wróciło do nich wszystko: wiara w prawdę, którą On głosił, zapal do zadań, które wyznaczył, odwaga, którą tyle razy wlewał w zgnębione serca.

Należymy do ludzi, którzy wiele razy patrzyli już na przegraną. My również bylibyśmy szczęśliwi, gdyby się udało wskrzесиć to, co utraciliśmy, co nam przemocą lub podstępem zabrano, czego nie zdążyliśmy lub nie potrafili zrealizować, z czym musieliśmy się rozstać, co umarło i złożone zostało w grobie.

Otóż nie traćmy nadziei, gdyż może się to jeszcze spełnić! Przecież „Kamień odrzucony przez budujących, stał się kamieniem węgielnym. Stało się to przez Pana i cudem jest w naszych oczach!”.

Niech paschalne zwycięstwo Chrystusa stanie się apostołsko widoczne w świadectwie naszego życia. Posłani w pokoju Chrystusa idźmy i głosmy, że powstał z martwych – i żyje w swoim Kościele! Zaufajmy mocy Krzyża i Zmartwychwstania, która buduje mosty nad przepaścią naszych podziałów i sporów. W tym Dniu wspaniałym wszyscy się radujmy!

Niech światło zmartwychwstania dotrze także na Ukrainę, zmagającą się z brutalną przemocą rosyjskiej agresji. Módlmy się o sprawiedliwy pokój dla udręczonego narodu, pomagajmy tym, którzy bronią swojej niepodległości, z otwartym sercem przyjmujemy szukających schronienia w naszym kraju.

Chrystoswoskres! Woistynowoskres!

Peremihsmerť i zło!

Nehaj i nam podast' uczast' u swojiperemozi.

Wszystkim życzę błogosławionych Świąt Wielkiej Nocy!

**Orędzie telewizyjne na Uroczystość Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny
wygłoszone przez abp. Józefa Kupnego, metropolitę wrocławskiego (31.10.2022)**

Drodzy Rodacy, Bracia i Siostry

Witam Was i pozdrawiam z Wrocławia, miasta, które Jan Paweł II w czasie swojej pielgrzymki do Polski w 1997 roku nazwał miastem spotkania, miastem, które jednoczy. Ale dzisiaj w Uroczystość Wszystkich Świętych trzeba by jeszcze dodać, że witam Was z miasta spotkań ze świętością.

Nie tak dawno przeżywalimy w naszej katedrze uroczystość ogłoszenia błogosławionymi dzieśnięciu sióstr elżbietanek, które o Wrocławiu mówiły „moje miasto”. Były wśród nich nauczycielki, pielęgniarki, kucharki. Tymi samymi ulicami, którymi dziś idziemy do pracy, na uczelnię czy do szkoły, chodziła św. Teresa Benedykta od Krzyża – Edyta Stein, która zanim została karmelitanką realizowała się jako pracownik naukowy.

Tutaj znajduje się grób pokornego zakonnika – błogosławionego Czesława, a na Ostrowie Tumskim natrafimy na ślady zamku piastowskiego z oknem św. Jadwigi, przy którym – jak głosi legenda – księżna miała rozdawać ubogim chleb.

Mówię o Wrocławiu, ale myślę o świętych z Krakowa, Warszawy i wielu innych pięknych miast i wsi w naszym kraju. O każdej z tych osób można powiedzieć wiele, ale jedno ich łączy – za życia absolutnie nie wiedziały o tym, że zostaną ogłoszone świętymi. Wiedziały natomiast, że życie człowieka nie kończy się z chwilą odejścia z tego świata, że będzie miało ono ciąg dalszy i dlatego warto pozostać wiernym: wartościom, w które się wierzy, powołaniu, złożonym ślubom i przyrzeczeniom. Pragnienie pozostania wiernym Bogu i sobie sprawiło, że ci ludzie nie badali opinii publicznej i nie kalkulowali jakie postępowanie i jakie decyzje są bardziej opłacalne, które z nich znajdują poklask szerokich kręgów społecznych, a dziś byśmy dodali jeszcze – co spodoba się mediom.

Mówię o świętych z przeszłości, których uroczystość dziś przeżywamy, ale myślę również o rodzicach, którzy dziś z wielką miłością pomagają dorastać swoim dzieciom, o mężczyznach i kobietach ciężko pracujących, by zarobić na chleb, o osobach starszych, chorych, cierpiących oraz tych, którzy nimi się opiekują. Myślę o małżonkach, wiernych przysiędze małżeńskiej, siostrach zakonnych – wiernych złożonym ślubom i księżkach żyjących przyrzeczeniami, jakie składali w czasie święceń kapłańskich. Myślę o ludziach, których mijam na ulicy i których widzę modlących się w naszych kościołach. Myślę o tych, którzy okazali serce uciekającym przed wojną uchodźcom z Ukrainy, przyjęli ich do swoich domów i angażowali w organizowaną dla nich pomoc. Myślę o świętych, którzy żyją blisko nas i którzy w tym świecie są odblaskiem obecności Pana Boga.

Myślę o Was i dziś chcę Wam powiedzieć, że świętość nie jest zarezerwowana dla wybrańców i nie jest też dodatkiem czy przestrzenią, w którą wchodzimy po pracy. Świętość to nasza codzienność!

Wprawdzie dziś wspominamy świętych, których imion nie znamy, którzy nie zostali oficjalnie ogłoszeni świętymi czy błogosławionymi, jednak w naszej polskiej tradycji to dzień zatrzymania się nad grobami bliskich, o których chcemy pamiętać. Palimy znicze, składamy kwiaty w miejscach, gdzie spoczywają. Każdy modli się tak, jak potrafi. To znak wiary w to, że nasze życie nie skończy się z chwilą, kiedy odejdziemy z tego świata. Wiara łączy nas z ludźmi świętymi. Ale niech jeszcze połączy nas pragnienie pozostania wiernymi Bogu i wartościom, które są nam bliskie. Uroczystość Wszystkich Świętych może nas kiedyś połączyć i być świętem, które będziemy razem obchodzić w domu Ojca. Tego z całego serca wszystkim życzę.

Orędzie telewizyjne na Boże Narodzenie wygłoszone przez biskupa opolskiego Andrzeja Czaję (24.12.2022)

Zgromadzeni przy wigilijnych stołach rozpoczęliśmy doroczny obchód Świąt Bożego Narodzenia. Przeżywamy wydarzenie, które zwięźle opisuje św. Łukasz: „kiedy nadszedł dla Maryi czas rozwiązania, porodziła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie”. Ilustruje to betlejemska szopka w naszych świątyniach i mieszkaniach. Jesteśmy w lepszej sytuacji niż zdezorientowani wówczas mieszkańcy Betlejem. Znamy już bowiem treść wydarzenia. Anioł objawił: narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz Pan. W ten sposób Pan Bóg oznajmia wielką tajemnicę swego przyjścia na świat, zamieszkania między nami, że jest Emmanuelem, Bogiem z nami. To wspaniała prawda, którą trzeba się na nowo rozradować i przejąć. Radosna nowina, jakże ważna dla nas w tych trudnych uwarunkowaniach naszego życia. Pozwala spoglądać w nieznaną przyszłość bez lęku i obaw, z nadzieją, ale też domaga się wdzięczności z naszej strony. Niech przeto święta będą czasem radosnego uwielbienia Boga i niech pokój zagości w naszym sercu i między nami.

Spoglądając na Dzieciątka Jezus chcemy się też zachwycić miłością naszego Pana. On zrezygnował z majestatu swej chwały i narodził się w stajni, ubóstwie i chłodzie. Przyszedł, by służyć i dać swoje życie. W ten sposób daje nam do zrozumienia, że nie zależy mu na dostojności i blasku tego świata, lecz na szczęściu każdego z nas. Gestem wyciągniętych ku nam rąk prosi o jedno, byśmy go przyjęli całym sercem, jak Maryja i Józef. Wówczas możemy doświadczyć na nowo ciepła i mocy Jego miłości. I tego szczególnie wszystkim życzę na te święta: doświadczenia i przeżycia na nowo miłości Jezusa! Niech zaowocuje tak wielkim poruszeniem naszego serca, byśmy nie zagubili tej wrażliwości, która objawiła się w naszym społeczeństwie tuż po wybuchu wojny, by była w nas zawsze gotowość do pomocy człowiekowi w potrzebie, w którym przychodzi do nas Jezus.

Chcemy też spojrzeć oczami wiary na Świętą Rodzinę. Można w niej zobaczyć ikonę Kościoła, bo jest wspólnotą ludzi z Bogiem, otwartą i służebną. W jej centrum Jezus, a Maryja i Józef skoncentrowani na tym, by być blisko Jezusa, być z Nim. Uczą nas, co najważniejsze w życiu, na drodze do nieba, że trzeba Jezusa przyjąć, Jezusem żyć i Nim się dzielić. Spoglądając na św. Rodzinę, warto też odnotować zapis w Mateuszowej Ewangelii, że mędrcy ze Wschodu „weszli do domu” (Mt 2,11). Można powiedzieć: Do jakiego domu? To szopa, grotka, stajnia, ale nie dom. A jednak Ewangelista się nie myli. Domu nie tworzy majątność i dostatek. Dom jest tam, gdzie jest prawdziwa miłość między ludźmi. Tej zaś nie brakowało we wzajemnym odniesieniu do siebie Józefa i Maryi, i w ich relacji do Jezusa. Dlatego stworzyli Jezusowi dom. I to jest bardzo ważna lekcja dla nas. Oby te święta zbliżyły nas do siebie, byśmy w codzienności chcieli więcej być ze sobą i dla siebie, mieli dla siebie więcej czasu i serca, okazywali sobie więcej czułości i budowali dojrzałe relacje.

Drodzy Rodacy w kraju i za granicą, wszyscy mieszkańcy naszej Ojczyzny, życzę Wam pięknego i owocnego przeżycia Świąt Bożego Narodzenia, rozradowania się orędziem o bliskości i miłości Boga. Niech Boży Duch pomoże nam odczytać i wziąć w swoje życie znak Dzieciątka i znak św. Rodziny, ku odnowie serca, wspólnoty domu i naszego społeczeństwa, by więcej było między nami radości, pokoju, zgody i miłości. I módlmy się wiele do Boga o pokój na całej ziemi, o moc wiary, nadziei i miłości w naszych sercach. Niech Boże błogosławieństwo + Ojca i Syna, i Ducha Świętego w tym wszystkim nas wspiera. *Chwała na wysokości Bogu, a na ziemi pokój ludziom dobrej woli.*

IV. STATYSTYKA

1. ZESTAWIENIA DOTYCZĄCE KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI (Stan z dn. 31.12.2022)

Diecezje, biskupi

Diecezje w Polsce	45
<i>w tym:</i>	
archidiecezje (metropolie)	15
diecezje	30
<i>oraz:</i>	
ordynariat dla wiernych obrz. wschodniego ¹	1
prałatura <i>Opus Dei</i>	1

¹ *pozbawionych ordynariusza własnego obrządku*

Biskupi w Polsce	148
<i>w tym:</i>	
biskupi diecezjalni	45
biskupi pomocniczy	51
biskup koadiutor	2
biskupi seniorzy	50
kardynałowie	2
arcybiskupi	27
biskupi	119

Personalia

Zmiany na urządach biskupich	3
Biskupi nowo mianowani	6
Przeszli na emeryturę	4
Biskupi zmarli	6

Zmiany na urządach biskupich

15.01.2022:

BP WIESŁAW LECHOWICZ, dotychczasowy biskup pomocniczy diecezji tarnowskiej, mianowany biskupem polowym Wojska Polskiego.

10.03.2022:

BP ZBIGNIEW ZIELIŃSKI, dotychczasowy biskup pomocniczy archidiecezji gdańskiej, mianowany biskupem koadiutorem diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

22.10.2022:

BP SZYMON STULKOWSKI, dotychczasowy biskup pomocniczy archidiecezji poznańskiej, mianowany biskupem diecezji płockiej.

Biskupi nowo mianowani

26.01.2022:

KS. RADOSŁAW ORCHOWICZ, dotychczasowy proboszcz parafii św. Józefa w Inowrocławiu mianowany biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej.

10.03.2022:

KS. MACIEJ MAŁYGA, dotychczasowy wikariusz biskupi ds. stałej formacji kapłanów w archidiecezji wrocławskiej mianowany biskupem pomocniczym tejże archidiecezji.

28.06.2022:

KS. ADRIAN PUT, dotychczasowy proboszcz parafii pw. św. Jadwigi Śląskiej w Zielonej Górze, mianowany biskupem pomocniczym diecezji zielonogórsko-gorzowskiej.

6.07.2022:

KS. PIOTR PRZYBOREK, dotychczasowy dyrektor wydziału duszpasterskiego kurii oraz Szkoły Biblijnej archidiecezji gdańskiej, mianowany biskupem pomocniczym archidiecezji gdańskiej.

24.09.2022:

KS. DARIUSZ ZALEWSKI, dotychczasowy proboszcz parafii bł. Karoliny Kózkówny w Ełku, mianowany biskupem pomocniczym diecezji ełckiej.

29.10.2022:

KS. WALDEMAR MUSIOŁ, dotychczasowy dyrektor wydziału duszpasterskiego kurii biskupiej w Opolu, mianowany biskupem pomocniczym diecezji opolskiej.

Przeszli na emeryturę

26.01.2022:

BP EDWARD BIAŁOGŁOWSKI, dotychczasowy biskup pomocniczy diecezji rzeszowskiej przeszedł na emeryturę po przyjęciu rezygnacji przez Ojca Świętego Franciszka.

10.03.2022:

BP JAN SZKODOŃ, dotychczasowy biskup pomocniczy archidiecezji krakowskiej przeszedł na emeryturę po przyjęciu rezygnacji przez Ojca Świętego Franciszka.

22.04.2022:

BP PAWEŁ STOBRAWA, dotychczasowy biskup pomocniczy diecezji opolskiej, przeszedł na emeryturę po przyjęciu rezygnacji przez Ojca Świętego Franciszka.

4.06.2022:

BP PIOTR LIBERA, dotychczasowy biskup diecezji płockiej przeszedł na emeryturę po przyjęciu rezygnacji przez Ojca Świętego Franciszka.

Biskupi zmarli

13.03.2022:

BP ADAM ODZIMEK, biskup pomocniczy senior diecezji radomskiej, zmarł 13 marca w Radomiu. Miał 77 lat.

23.03.2022:

ABP EDMUND PISZCZ, arcybiskup senior archidiecezji warmińskiej, zmarł 23 marca w Olsztynie. Miał 92 lata.

26.03.2022:

BP TEOFIL WILSKI, biskup pomocniczy senior diecezji kaliskiej, zmarł 26 marca w Ostrowie Wielkopolskim. Miał 86 lat.

27.04.2022:

BP ADAM LEPA, biskup pomocniczy senior archidiecezji łódzkiej, zmarł 27 kwietnia w Łodzi. Miał 83 lata.

28.09.2022:

BP JAN STYRNA, biskup senior diecezji elbląskiej, zmarł 28 września w Elblągu. Miał 81 lat.

20.12.2022:

BPTADEUSZ WERNO, biskup pomocniczy senior diecezji koszalińsko – kołobrzeskiej, zmarł 20 grudnia w Kołobrzegu. Miał 91 lat.

2. STATYSTYKA DUSZPASTERSTWA KOŚCIOŁA I RELIGIJNOŚCI KATOLIKÓW W POLSCE

Wyniki badań prowadzonych przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza w 2021 r.

PARAFIE

Tab. 1. Liczba parafii w 2021 r. według diecezji

Diecezja	Parafie ogółem	Parafie diecezjalne	Parafie zakonne
Ogółem	10 352	9 680	672
białostocka	115	112	3
bielsko - żywiecka	210	193	17
bydgoska	151	143	8
częstochowska	312	298	14
drohiczyńska	98	95	3
elbląska	158	139	19
ełcka	152	142	10
gdańska	201	182	19
gliwicka	156	138	18
gnieźnińska	268	257	11
kaliska	283	268	15
katowicka	322	309	13
kielecka	304	293	11
koszalińsko - kołobrzaska	221	202	19
krakowska	448	392	56
legnicka	236	215	21
lubelska	271	264	7
łomżyńska	175	171	4
łowicka	167	157	10
łódzka	219	200	19
opolska	380	360	20
Ordynariat Polowy WP	62	59	3
pelplińska	290	276	14
płocka	249	242	7
poznańska	415	394	21
przemyska	391	365	26
radomska	301	290	11
rzeszowska	245	235	10
sandomierska	242	233	9
siedlecka	249	238	11
sosnowiecka	162	153	9
szczecińsko - kamieńska	274	235	39
świdnicka	189	172	17
tarnowska	453	436	17
toruńska	196	186	10
warmińska	262	236	26
warszawska	214	188	26
warszawsko - praska	186	170	16
włocławska	228	216	12
wrocławska	296	261	35
zamojsko - lubaczowska	187	183	4
zielonogórsko - gorzowska	270	248	22
Eparchie			
ormiańska	3	3	0
olsztyńsko-gdańska	43	34	9
przemysko-warszawska	44	43	1
wrocławsko-koszalińska	54	54	0

SIŁY APOSTOLSKIE

Tab. 2. Liczba księży inkardynowanych według diecezji w 2021 r.

Diecezja	Liczba księży inkardynowanych
Ogółem	23 984
Obrządki łacińskie	
białostocka	402
bielsko - żywiecka	551
bydgoska	317
częstochowska	661
drohiczyńska	253
elbląska	262
ełcka	302
gdańska	563
gliwicka	369
gnieźnieńska	468
kaliska	489
katowicka	1007
kielecka	687
koszalińsko - kołobrzaska	439
krakowska	1145
legnicka	394
lubelska	875
łomżyńska	526
łowicka	329
łódzka	567
opolska	688
Ordynariat Polowy WP	52
pelplińska	578
płocka	573
poznańska	725
przemyska	957
radomska	707
rzeszowska	698
sandomierska	606
siedlecka	662
sosnowiecka	382
szczecińsko - kamieńska	491
świdnicka	373
tarnowska	1512
toruńska	380
warmińska	447
warszawska	901
warszawsko - praska	483
włocławska	488
wrocławska	638
zamojsko - lubaczowska	442
zielonogórsko - gorzowska	521
Obrządki wschodnie	
olsztyńsko-gdańska	25
ormiańska	bd
przemysko-warszawska	24
wrocławsko-koszalińska	25

Tab. 3. Liczba księży posługujących w parafiach według diecezji w 2021 r.

Diecezja	Liczba księży posługujących w parafiach
Ogółem	20 135
białostocka	281
bielsko - żywiecka	497
bydgoska	279
częstochowska	492
drohiczyńska	182
elbląska	264
ełcka	279
gdańska	558
gliwicka	335
gnieźnieńska	406
kaliska	429
katowicka	704
kielecka	551
koszalińsko - kołobrzaska	423
krakowska	1056
legnicka	389
lubelska	597
łomżyńska	371
łowicka	289
łódzka	497
opolska	545
Ordynariat Polowy WP	139
pelplińska	483
płocka	410
poznańska	679
przemyska	797
radomska	586
rzeszowska	568
sandomierska	448
siedlecka	455
sosnowiecka	327
szczecińsko - kamieńska	535
świdnicka	308
tarnowska	1070
toruńska	356
warmińska	378
warszawska	773
warszawsko - praska	445
włocławska	394
wrocławska	592
zamojsko - lubaczowska	353
zielonogórsko - gorzowska	470
Obrządki wschodnie	
ormiańska	bd
olsztyńsko-gdańska	40
przemysko-warszawska	58
wrocławsko-koszalińska	47

Tab. 4. Liczba alumnów diecezjalnych według diecezji w 2021 r.

Diecezja	Liczba alumnów diecezjalnych 2021
Ogółem	1 341
białostocka	27
bielsko-żywiecka	40
bydgoska	6
częstochowska	19
drohiczyńska	10
elbląska	24
ełcka	21
gdańska	35
gliwicka	19
gnieźnieńska	27
kaliska	25
katowicka	49
kielecka	27
koszalińsko-kołobrzaska	20
krakowska	57
legnicka	13
lubelska	39
łomżyńska	32
łowicka	14
łódzka	45
opolska	42
Ordynariat Polowy WP	5
pelplińska	31
płocka	20
poznańska	51
przemyska	43
radomska	43
rzeszowska	48
sandomierska	29
siedlecka	32
sosnowiecka	14
szczecińsko-kamieńska	16
świdnicka	22
tarnowska	98
toruńska	30
warmińska	14
warszawska	100
warszawsko-praska	44
włocławska	24
wrocławska	42
zamojsko-lubaczowska	15
zielonogórsko-gorzowska	13
Eparchie	
ormiańska	-
olsztyńsko-gdańska	2
przemysko-warszawska	10
wrocławsko-koszalińska	4

Tab. 5. Liczba siostr i domów zgromadzeń zakonnych w 2021 r.*

	Nazwa Zgromadzenia	Liczba siostr	Liczba domów Zgromadzenia
	Ogółem	16 307	2 032
1	Służebniczki NMP Starowiejskie	815	152
2	Elżbietanki	679	99
3	Miłosierdzia	666	70
4	Nazaretanki	665	61
5	Felicjanki	589	72
6	Rodziny Maryi	561	70
7	Służebniczki NMP Śląskie	517	70
8	Służki NMP	488	68
9	Serafitki	446	45
10	Albertynki	439	48
11	Służebniczki BDNP Dębickie	433	61
12	Urszulanki SJK	420	38
13	Salezjanki	353	40
14	Sercanki	320	40
15	Karmelitanki Dz.J.	318	30
16	Matki Bożej Miłosierdzia	314	22
17	Józefitki	309	32
18	Dominikanki	284	31
19	Urszulanki UR	249	15
20	Opatrzności Bożej	234	27
21	Zmartwychwstanki	213	23
22	Pallotyńki	205	22
23	Sługi Jezusa	203	21
24	Michalitki	202	25
25	Służebniczki NPM Wlkp.	200	29
26	Franciszkanki Misjonarki Maryi FMM	184	16
27	Misjonarki Św. Rodziny	184	21
28	Maryi Niepokalanej	181	23
29	Boromeuski - Mikołów	176	27
30	Kanoniczki Ducha Świętego	170	17
31	Benedyktynki Misjonarki	167	20
32	Córki Bożej Miłości CBM	166	14
33	Pasterki	163	20
34	Niepokalanki	160	10
35	Córki Najczystszego Serca Maryi	157	22
36	De Notre Dame	154	16
37	Wspólnej Pracy	147	19
38	Jadwiżanki	144	24
39	Loretanki	144	14
40	Honoratki	131	17
41	Imienia Jezus	131	17
42	Franciszkanki od Pokuty i Mił. Chrześc.	130	16
43	Pasjonistki	129	19
44	Wspólnota Niep. Matki Wielk. Zawierzenia	127	4
45	Służebnice Ducha Świętego	125	11
46	Franciszkanki od Cierpiących	122	14
47	Franciszkanki Służebnice Krzyża	121	9
48	Katarzynki	111	22
49	Misjonarki Chrystusa Króla	111	14
50	Szensztackie	111	10
51	Boromeuski - Trzebnica	108	14
52	Jezusa Miłosiernego	101	22
53	Prezentki	100	15
54	Służebn.Matki Dobr. Pasterza (Pasterzanki)	99	15

	Nazwa Zgromadzenia	Liczba sióstr	Liczba domów Zgromadzenia
55	Obliczanki	97	14
56	Córki Maryi Niepokalanej	96	16
57	Samarytanki	95	11
58	Franciszkanki Szpitalne	92	10
59	Betanki	82	14
60	Orionistki	82	14
61	Od Aniołów	81	16
62	Sacre Coeur	78	11
63	Ucennice Boskiego Mistrza	77	6
64	Najśw. Duszy Chrystusa	71	10
65	Św. Teresy od Dz. Jezus	67	9
66	Córki św. Franciszka	65	12
67	Eucharystki	65	7
68	Wspólnota Sióstr Uczennic Krzyża	65	12
69	Westiarki Jezusa	64	10
70	Adoratorki	60	8
71	Wspomożycielki Dusz Czyścicowych	56	9
72	Salwatorianki	55	13
73	Augustianki OSA	53	6
74	Jadwizanki - Wawelskie	50	7
75	Antoninki SOS	49	6
76	Elżbietanki -III Zakonu św. Franciszka	49	6
77	Kapucynki Najśw. Serca Jezusa	45	5
78	Służebnice Najśw. Panny Maryi	45	9
79	Franciszkanki M.B. Nieust. Pomocy	40	6
80	Franciszkanki Rycerstwa Niepok.	38	5
81	Dominikanki Misjonarki	35	3
82	Magdalenki	35	8
83	Św. Rodziny z Bordeaux	33	6
84	Zgromadzenie "Jedność"	33	5
85	Małe Siostry Jezusa	27	6
86	Antonianki Chrystusa Króla	25	3
87	Klawerianki	25	5
88	Bożego Serca Jezusa	24	4
89	Pasjonistki św. Pawła od Krzyża	22	5
90	Niepokalanego Serca Maryi	17	5
91	Matki Bożej z Karmelu	16	4
92	Pijarki	16	4
93	Dominikanki MB Różańcowej	13	5
94	Pocieszycielki Naśw. Serca Jezusa	13	4
95	Karmelitanki Misjonarki	12	3
96	Oblatki Serca Jezusa	11	2
97	Bazylianek	10	3
98	Narodzenia Najśw. Maryi Panny	8	2
99	Służebnice Najśw. Serca Jezusa	8	3
100	Karmelitanki Misjonarki Terezjanki	6	1
101	Misjonarki Klaretynki Maryi Niep.	6	1
102	Saletynki	6	2
103	Apostolinki	5	1
104	Misjonarki NMP Królowej Afryki	4	1
105	Św. Pawła	4	1

* dane Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich

Tab. 6. Męskie zgromadzenia zakonne w Polsce w 2021 r.

	Nazwa zgromadzenia	Ogółem	Kapłani	Bracia	Klerycy	Nowicjusze	Postulanci	W kraju	Za granicą
	Ogółem	10 703	8 697	1 163	631	119	92	7 915	2 788
1	Franciszkanie OFM	1171	910	170	68	8	15	937	234
2	Salezjanie	1016	910	27	69	5	5	858	158
3	Franciszkanie OFMConv	881	641	162	52	14	12	620	261
4	Pallotyni	568	487	47	22	12	-	417	151
5	Jezuici	536	442	37	46	11	-	417	119
6	Kapucyni	527	389	95	28	6	9	406	121
7	Dominikanie	445	355	22	42	13	13	388	57
8	Werbiści	438	396	41	1	-	-	192	246
9	Oblaci	433	363	37	28	4	1	255	178
10	Paulini	418	311	60	41	6	-	307	111
11	Chrystusowcy	392	352	21	18	1	-	190	202
12	Redemptoryści	390	345	14	25	5	1	277	113
13	Misjonarze Cm	293	264	2	25	2	-	222	71
14	Salwatorianie	272	231	18	17	-	6	236	36
15	Karmelici Bosi	263	201	30	22	6	4	205	58
16	Michalici	262	242	12	8	-	-	174	88
17	Sercanie	249	230	6	12	-	1	180	69
18	Marianie	218	182	25	9	-	2	159	59
19	Saletyni	211	190	10	9	-	2	145	66
20	Misjonarze Św. Rodziny	197	169	9	16	3	-	132	65
21	Zmartwychwstańcy	181	166	8	7	-	-	93	88
22	Cystersi	116	84	25	5	1	1	113	3
23	Pijarzy	105	90	3	9	-	3	91	14
24	Filipini	97	85	3	7	2	-	80	17
25	Orioniści	84	71	4	3	2	4	80	4
26	Klaretyni	79	60	9	10	-	-	52	27
27	Bonifratrzy	72	12	58	1	1	-	58	14
28	Benedyktyni	62	33	21	3	2	3	55	7
29	Kamilianie	61	56	1	4	-	-	51	10
30	Karmelici	60	39	16	1	3	1	51	9
31	Kanonicy Regularni Lat.	52	46	3	2	1	-	50	2
32	Pasjoniści	52	43	1	2	2	4	50	2
33	Zgromadzenie Ducha Św.	49	43	5	1	-	-	32	17
34	Bracia Szkolni	45	-	45	-	-	-	45	0
35	Sercanie Biali	41	35	3	-	1	1	28	13
36	Bracia Serca Jezusowego	36	-	36	-	-	-	27	9
37	Albertyni	33	1	31	-	1	-	28	5
38	Pauliści	29	20	7	2	-	-	24	5
39	Stow. Misji Afrykańskich	29	29	-	-	-	-	13	16
40	Misjonarze Krwi Chrystusa	24	19	4	1	-	-	22	2
41	Kameduli	21	8	10	-	3	-	20	1
42	Pocieszyciele	19	9	10	-	-	-	14	5
43	Józefici	18	16	1	1	-	-	12	6
44	Ojcowie Biali Misjonarze Afryki	18	17	-	1	-	-	7	11
45	Bazylianie	17	13	3	1	-	-	16	1
46	Towarzystwo Ducha Św.	16	8	-	5	1	2	16	-
47	Kombonianie	15	13	2	-	-	-	7	8
48	Augustianie	13	11	2	-	-	-	10	3

	Nazwa Zgromadzenia	Ogółem	Kapłani	Bracia	Klerycy	Nowicjusze	Postulanci	W kraju	Za granicą
49	Szensztacy Ojcowie	12	12	-	-	-	-	11	1
50	Trynitarze	11	11	-	-	-	-	6	5
51	Chemin Neuf	9	7	-	1	1	-	4	5
52	Monfortianie	8	2	-	2	2	2	2	6
53	Rogacjoniści	8	7	-	1	-	-	6	2
54	Barnabici	6	6	-	-	-	-	5	1
55	Guanellianie	6	3	2	1	-	-	5	1
56	Misjonarze M.B. Pocieszenia	6	4	-	2	-	-	6	-
57	Marianiści	5	1	4	-	-	-	2	3
58	Somascy Ojcowie	4	4	-	-	-	-	2	2
59	Synowie Najśw. Maryi Niep.	4	3	1	-	-	-	4	-

* dane Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich

ŻYCIE SAKRAMENTALNE

Tab. 7. Liczba udzielonych sakramentów chrztu według diecezji w 2020 i 2021 r.

Diecezja	2020	2021
Ogółem	312 082	315 357
białostocka	4 230	4265
bielsko-żywiecka	6 398	6844
bydgoska	5 288	2795
częstochowska	7 297	6191
drohiczynska	1 817	1915
elbląska	3 833	4010
etcka	4 046	4064
gdańska	8 762	9480
gliwicka	5 121	5091
gnieźnińska	6 694	6781
kaliska	7 088	7607
katowicka	17 980	17470
kielecka	6 635	7480
koszalińsko-kotobrzaska	5 533	5921
krakowska	16 094	17826
legnicka	5 540	4397
lubelska	8 727	9676
łódzka	6 251	6244
łomżyńska	4 835	5262
łowicka	11 607	8137
opolska	6 787	7314
Ordynariat Polowy WP	1 903	2105
pelplińska	9 629	8802
płocka	7 534	7838
poznańska	17 216	17240
przemyska	7 836	7841
radomska	7 995	8511
rzeszowska	6 949	5733
sandomierska	5 157	5606
siedlecka	7 528	7409
sosnowiecka	4 233	4607
szczecińsko-kamieńska	6 544	7162
świdnicka	3 296	3923
tarnowska	14 439	13935
toruńska	7 846	7014
warmińska	5 444	5472
warszawska	10 573	12349
warszawsko-praska	9 402	10425
włocławska	7 113	7543
wrocławska	9 375	10451
zamojsko-lubaczowska	3 764	4090
zielonogórsko-gorzowska	7 319	7831
Eparchie		
przemysko-warszawska (stare granice)	180	nd
wrocławsko-gdańska	240	nd
ormiańska	4	bd
olsztyńsko-gdańska	nd	144
przemysko-warszawska (nowe granice)	nd	271
wrocławsko-koszalińska	nd	285

Tab. 8. Liczba udzielonych sakramentów I Komunii św. według diecezji w 2020 r. i 2021 r.

Diecezja	2020	2021
Ogółem	297 951	331 744
białostocka	3 882	4157
bielsko-żywiecka	7 490	7885
bydgoska	5 300	5 300*
częstochowska	4 479	6671
drohiczyńska	1 677	1769
elbląska	3 434	4650
ełcka	3 752	4006
gdańska	8 316	10939
gliwicka	5 509	6030
gnieźnieńska	6 776	7883
kaliska	7 723	7933
katowicka	10 000	9000
kielecka	7 328	7885
koszalińsko-kołobrzewska	6 594	7340
krakowska	16 323	18128
legnicka	6 000	6390
lubelska	9 288	10337
łódzka	5 732	6050
łomżyńska	5 224	5502
łowicka	9 788	11904
opolska	6 583	7459
Ordynariat Polowy WP	1 575	1778
pelplińska	8 891	9679
płocka	7 887	8460
poznańska	15 000	15000
przemyska	7 574	8016
radomska	8 373	9016
rzeszowska	4 401	5812
sandomierska	5 562	5774
siedlecka	7 782	7887
sosnowiecka	5 002	5755
szczecińsko-kamieńska	6 956	8108
świdnicka	3 700	4631
tarnowska	12 259	13697
toruńska	2 895	2240
warmińska	5 008	6183
warszawska	13 610	15979
warszawsko-praska	11 347	12970
włocławska	6 567	7423
wrocławska	9 500	11361
zamojsko-lubaczowska	3 965	4206
zielenogórsko-gorzowska	8 811	10286
	Eparchie	
przemysko-warszawska (stare granice)	186	nd
wrocławsko-gdańska	3	nd
ormiańska	bd	bd
olsztyńsko-gdańska	nd	92
przemysko-warszawska (nowe granice)	nd	70
wrocławsko-koszalińska	nd	115

* dane za rok 2020

Tab. 9. Liczba udzielonych sakramentów bierzmowania według diecezji w 2020 r. i 2021 r

Diecezja	2020	2021
Ogółem	252 253	265 681
białostocka	5 320	1607
bielsko-żywiecka	2 909	7815
bydgoska	4 500	4 500*
częstochowska	6 749	5882
drohiczyńska	1 702	1480
elbląska	3 833	3224
ełcka	3 870	3531
gdańska	7 256	7 068
gliwicka	3 831	4250
gnieźnieńska	5 704	1176
kaliska	5 059	8771
katowicka	8 000	6000
kielecka	6 282	8166
koszalińsko-kołobrzeska	7 080	3686
krakowska	11 430	17720
legnicka	4 500	3813
lubelska	8 214	10411
łomżyńska	6 351	6738
łowicka	3 980	5492
łódzka	6 191	6402
opolska	7 267	3283
Ordynariat Polowy WP	1 096	1159
pelplińska	8 342	4815
płocka	4 095	7121
poznańska	12 000	12000
przemyska	5 924	9418
radomska	7 861	9344
rzeszowska	9 215	5745
sandomierska	4 640	6521
siedlecka	6 130	7768
sosnowiecka	3 539	4367
szczecińsko-kamieńska	6 035	5624
świdnicka	2 885	3316
tarnowska	16 755	13330
toruńska	4 225	3410
warmińska	5 067	5143
warszawska	9 447	7760
warszawsko-praska	8 344	6579
włocławska	5 260	7051
wrocławska	3 790	11395
zamojsko-lubaczowska	3 084	4395
zielonogórsko-gorzowska	4 064	7833
Eparchie		
przemysko-warszawska (stare granice)	180	nd
wrocławsko-gdańska	243	nd
ormiańska	4	bd
olsztyńsko-gdańska	nd	3
przemysko-warszawska (nowe granice)	nd	279
wrocławsko-koszalińska	nd	290

Tab. 10. Liczba udzielonych sakramentów małżeństwa według diecezji w 2020 i 2021 r

Diecezja	2020	2021
Ogółem	91 468	103 807
białostocka	1 253	1399
bielsko-żywiecka	2 156	2675
bydgoska	1 204	2505
częstochowska	2 977	2165
drohiczyńska	1 408	968
elbląska	923	1075
ełcka	1 106	1254
gdańska	2 038	2392
gliwicka	1 213	1441
gnieźnieńska	1 989	2130
kaliska	2 330	2666
katowicka	6 035	5040
kielecka	2 339	2970
koszalińsko-kołobrzaska	1 402	1593
krakowska	5 148	6116
legnicka	970	1588
lubelska	2 794	3466
łódzka	3 563	2536
łomżyńska	2 365	1931
łowicka	1 621	2830
opolska	1 852	2361
Ordynariat Polowy WP	456	495
pelplińska	2 672	3036
płocka	2 533	3029
poznańska	2 062	1905
przemyska	2 806	3503
radomska	2 678	3438
rzeszowska	2 538	5048
sandomierska	1 861	2306
siedlecka	2 633	3143
sosnowiecka	1 168	1265
szczecińsko-kamieńska	1 624	1735
świdnicka	782	1007
tarnowska	5 308	5453
toruńska	1 818	1100
warmińska	1 297	1412
warszawska	2 591	3099
warszawsko-praska	2 278	2746
włocławska	2 356	2658
wrocławska	1 985	2410
zamojsko-lubaczowska	1 423	1804
zielenogórsko-gorzowska	1 842	1988
Eparchie		
przemysko-warszawska (stare granice)	44	nd
wrocławsko-gdańska	25	nd
ormiańska	2	3
olsztyńsko-gdańska	nd	-
przemysko-warszawska (nowe granice)	nd	54
wrocławsko-koszalińska	nd	69

Tab. 11. Wskaźniki dominantes i communicantes w 2021 r. według diecezji w %

Diecezja	<i>Dominantes</i>	<i>Communicantes</i>
Ogółem	28,3	12,9
białostocka	37,6	19,2
bielsko-żywiecka	36,0	15,8
bydgoska	23,6	11,4
częstochowska	24,7	10,6
drohiczyńska	41,0	18,4
elbląska	19,2	9,2
ełcka	23,7	12,9
gdańska	26,1	13,3
gliwicka	26,7	13,4
gnieźnieńska	26,3	11,9
kaliska	31,9	14,7
katowicka	24,4	13,4
kielecka	32,1	15,1
koszalińsko-kołobrzeska	17,5	8,2
krakowska	38,5	15,3
legnicka	20,9	10,1
lubelska	28,0	14,9
łomżyńska	34,9	16,3
łowicka	22,2	11,1
łódzka	17,2	8,8
opolska	33,4	16,7
Ordynariat Polowy WP	23,4	11,0
pelplińska	36,1	16,8
płocka	24,0	10,1
poznańska	26,2	13,2
przemyska	46,9	14,5
radomska	31,7	14,2
rzeszowska	49,7	15,1
sandomierska	32,0	13,1
siedlecka	37,9	17,3
sosnowiecka	18,0	7,7
szczecińsko-kamieńska	16,9	8,1
świdnicka	20,6	9,8
tarnowska	59,1	21,9
toruńska	24,6	12,0
warmińska	20,3	9,9
warszawska	19,3	10,3
warszawsko-praska	22,2	11,2
włocławska	24,6	10,7
wrocławska	22,5	11,0
zamojsko-lubaczowska	35,4	17,9
zielonogórsko-gorzowska	18,2	8,6
Obrządkie wschodnie		
ormiańska	bd	bd
olsztyńsko-gdańska	33,9	15,7
przemysko-warszawska (nowe granice)	91,3	36,5
wrocławsko-koszalińska	54,9	20,5

Tab. 12. Wskaźniki *dominantes* i *communicantes* w latach 1980-2020 dla wszystkich diecezji w %

Rok	<i>Dominantes</i>	<i>Communicantes</i>
2021	28,3 ¹	12,9
2020	<i>bd</i> ²	<i>bd</i> *
2019	36,9	16,7
2018	38,2	17,3
2017	38,3	17,0
2016	36,7	16,0
2015	39,8	17,0
2014	39,1	16,3
2013	39,1	16,3
2012	40,0	16,2
2011	40,0	16,1
2010	41,0	16,4
2009	41,5	16,7
2008	40,4	15,3
2007	44,2	17,6
2006	45,8	16,3
2005	45,0	16,5
2004	43,2	15,6
2003	46,0	16,9
2002	45,2	17,3
2001	46,8	16,5
2000	47,5	19,4
1999	46,9	16,3
1998	47,5	17,6
1997	46,6	15,2
1996	46,6	14,5
1995	46,8	15,4
1994	45,6	13,1
1993	43,1	13,0
1992	47,0	14,0
1991	47,6	10,8
1990	50,3	10,7
1989	46,7	9,9
1988	48,7	10,7
1987	53,3	11,1
1986	52,9	10,4
1985	49,9	9,1
1984	52,2	8,9
1983	51,2	8,6
1982	57,0	9,6
1981	52,7	8,1
1980	51,0	7,8

¹ W 2021 r. odbyło się badanie praktyk niedzielnych, jednak w dniu 26.09.2021 r. – czyli w dniu na który zaplanowano badanie, obowiązywały dyrektywy i obostrzenia rządowe związane z pandemią COVID-19: wierni mogli zajmować połowę wszystkich miejsc w świątyniach (limit nie dotyczył osób w pełni zaszczepionych) oraz funkcjonował obowiązek zakrywania ust i nosa.

² W 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 badanie praktyk niedzielnych Polaków nie odbyło się.

EDUKACJA RELIGIJNA

Tab. 13. Procent uczniów uczęszczających na lekcje religii we wszystkich typach placówek edukacyjnych w roku szkolnym 2021/2022 według diecezji*

Diecezja	Odsetek uczniów uczęszczających na lekcje religii
Ogółem	82,4%
białostocka	77,4%
bielsko-żywiecka	82,6%
bydgoska	74,9%
częstochowska	90,3%
drohiczyńska	84,9%
elbląska	83,8%
ełcka	86,6%
gdańska	77,2%
gliwicka	80,6%
gnieźnieńska	72,9%
kaliska	92,0%
katowicka	84,8%
kielecka	93,3%
koszalińsko-kołobrzewska	76,2%
krakowska	85,6%
legnicka	77,3%
lubelska	89,7%
łomżyńska	95,2%
łowicka	87,2%
łódzka	70,8%
opolska	77,4%
pelplińska	83,4%
płocka	86,7%
poznańska	81,6%
przemyska	97,3%
radomska	93,6%
rzeszowska	95,9%
sandomierska	92,7%
siedlecka	94,9%
sosnowiecka	81,2%
szczecińsko-kamieńska	69,6%
świdnicka	80,9%
tarnowska	97,5%
toruńska	83,6%
warmińska	78,8%
warszawska	66,2%
warszawsko-praska	70,6%
włocławska	89,4%
wrocławska	63,4%
zamojsko-lubaczowska	93,7%
zielonogórsko-gorzowska	82,0%
Eparchie	
przemysko-warszawska	nd
olsztyńsko-gdańska	nd
ormiańska	nd
wrocławsko-koszalińska	nd

* dane Komisji Wychowania Katolickiego KEP

Tab. 14. Procent uczniów uczęszczających na lekcje religii w roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 według typu placówki

Typ placówki edukacyjnej	Procent uczniów uczęszczających na lekcje religii 2020/21	Procent uczniów uczęszczających na lekcje religii 2021/22
Ogółem	85,7	82,4
Przedszkola	85,5	82,9
Szkoły podstawowe	92,1	90,2
Licea ogólnokształcące	69,8	63,2
Technika	74,9	68,5
Szkoły branżowe (pierwszego stopnia)	75,6	68,9
Szkoły branżowe (drugiego stopnia)*	58,2	60,3
Szkoły specjalne	89,9	89,5
Inne placówki	70,3	75,4

* w szkołach branżowych II stopnia nie ma obowiązku organizowania zajęć religii

Tab. 15. Wykształcenie nauczycieli religii w roku szkolnym 2020/21 i 2021/22 w %

Wykształcenie	Procent nauczycieli posiadających określone wykształcenie 2020/21	Procent nauczycieli posiadających określone wykształcenie 2021/22
Ogółem	100,0	100,0
Ze stopniem doktora	2,3	2,6
Z tytułem magistra teologii	84,1	80,7
Z tytułem magistra innych nauk (uzupełnione przygotowanie katechetyczne i teologiczne)	5,1	7,4
Absolwenci kolegium teologicznego z tytułem licencjata	3,7	3,1
Absolwenci kolegium teologicznego bez tytułu licencjata	1,4	2,2
Inne wykształcenie	3,3	4,0

Tab. 16. Nauczyciele religii w roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 według kategorii

Kategoria	Procent nauczycieli reprezentujących określoną kategorię 20/21	Procent nauczycieli reprezentujących określoną kategorię 21/22
Ogółem	100,0	100,0
Świeccy	59,5	59,9
Księża diecezjalni	30,9	30,0
Zakonnicy	2,9	3,2
Alumni/diakoni	0,3	0,3
Siostry zakonne	6,4	6,6

POMOC UCHODŹCOM Z UKRAINY

Opublikowane dane są częścią raportu Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza. Badanie dotyczyło pomocy udzielanej uchodźcom z Ukrainy, przebywającym na terytorium Polski (nie badano wsparcia kierowanego na teren Ukrainy), w okresie od 24 lutego do 31 marca 2022 roku*.

Tab. 1. Działania parafii mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=1311]

Rodzaj udzielanej pomocy	Procent parafii udzielających pomocy	Średnia wartość pomocy udzielonej przez 1 parafię	Mediana pomocy udzielonej przez 1 parafię
przekazywanie środków finansowych	94,4%	9871 PLN	6500 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	73,9%	10213 PLN	5000 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	9,7%	255 osób	6 osób
zapewnienie miejsc noclegowych	44,6%	27 osób	13 osób
zapewnienie wyżywienia	17,6%	1098 posiłków	345 pos.
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	24,1%	12 osób	7 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	4,9%	9 osób	3 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	3,7%	12 osób	7 osób
integracja zawodowa / zapewnienie miejsc pracy	13,3%	5 osób	3 osób
pomoc prawna	4,9%	72 osób	6 osób
transport	15,6%	52 osób	15 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	19,5%	91 osób	20 osób
inne działanie	15,3%	nd	nd

Tab. 2. Działania zgromadzeń męskich mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=215]

Rodzaj udzielanej pomocy	Procent domów zakonnych udzielających pomocy	Średnia wartość pomocy udzielonej przez 1 dom zakonny	Mediana udzielonej pomocy przez 1 dom zakonny
przekazywanie środków finansowych	76,3%	18663 PLN	6857,5 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	62,3%	14902 PLN	5000 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	16,7%	18 osób	7 osób
zapewnienie miejsc noclegowych	64,7%	31 osób	14 osób
zapewnienie wyżywienia	50,2%	1968 posiłków	410 pos.
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	40,9%	20 osób	8 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	12,6%	8 osób	3 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	8,8%	15 osób	5 osób
integracja zawodowa / zapewnienie miejsc pracy	20,5%	5 osób	3 osób
pomoc prawna	8,4%	28 osób	10,5 osób
transport	28,4%	26 osób	11 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	34,4%	139 osób	20 osób
inne działanie	18,6%	nd	nd

Tab. 3. Działania zgromadzeń żeńskich mające na celu pomoc uchodźcom z Ukrainy przebywającym na terytorium Polski. [N=110]

Rodzaj pomocy	Procent zgromadzeń udzielających pomocy	Łączna wartość nominalna
przekazywanie środków finansowych	85,5%	1 729 058 PLN
przekazywanie darów rzeczowych	90,0%	2 473 829 PLN
pomoc medyczna lub opieka zdrowotna	48,2%	1 493 osób
udzielenie noclegów na krótki czas (do 7 dni)	76,4%	6 330 osób
udzielenie noclegów na dłuższy czas (powyżej 7 dni)	91,8%	4 047 osób
zapewnienie wyżywienia	85,5%	378 066 posiłków
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne	77,3%	2 437 osób
opieka nad dziećmi lub wsparcie edukacyjne (ile dzieci przyjęto nieodpłatnie do przedszkoli)	57,3%	1 031 osób
usługi opiekuńcze nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi	49,1%	473 osób
usługi terapeutyczne lub psychologiczne	22,7%	296 osób
pomoc prawna	26,4%	471 osób
transport	65,5%	4 318 osób
działalność informacyjna lub pomoc w sprawach organizacyjnych	80,9%	13 890 osób

Szacowana skala pomocy udzielonej przez parafie:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 103 miliony złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 106 milionów złotych
- Zapewniono 282 tys. miejsc noclegowych
- Wydano 11 milionów posiłków
- 125 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 94 tys. osób starszych lub niepełnosprawnych
- 125 tys. osób udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- 52 tys. osobom udzielono pomocy związanej z poszukiwaniem pracy
- 752 tys. osób udzielono pomocy prawnej
- 543 tys. osób udzielono transportu

Szacowana skala pomocy udzielonej przez zakony żeńskie:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 1,8 miliona złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 2,5 milionów złotych
- Zapewniono 10 tys. miejsc noclegowych
- Wydano niemal 380 tys. posiłków
- 2,4 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 473 osobami starszymi lub niepełnosprawnymi
- Niemal 300 osobom udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- Prawie 500 osobom udzielono pomocy prawnej
- 4 tys. osób udzielono transportu

Szacowana skala pomocy udzielonej przez męskie domy zakonne:

- Udzielono pomocy finansowej o wartości 16 miliony złotych
- Przekazano dary rzeczowe o wartości 13 milionów złotych
- Zapewniono 27 tys. miejsc noclegowych
- Wydano 1,8 milionów posiłków
- 18 tys. dzieci udzielono opieki
- Zaopiekowano się 7 tys. osób starszych lub niepełnosprawnych
- 13 tys. osób udzielono pomocy psychologicznej lub terapeutycznej
- 4,5 tys. osobom udzielono pomocy związanej z pracą zawodową
- 25 tys. osób udzielono pomocy prawnej
- 23 tys. osób udzielono transportu

* Pełen raport pt. „Pomoc uchodźcom z Ukrainy przez katolickie parafie i zakony w Polsce” dostępny jest na stronie internetowej ISKK: https://iskk.pl/images/stories/Instytut/dane/ISKK_Ukraina_2022_1.pdf (dostęp: 31.12.2022)

